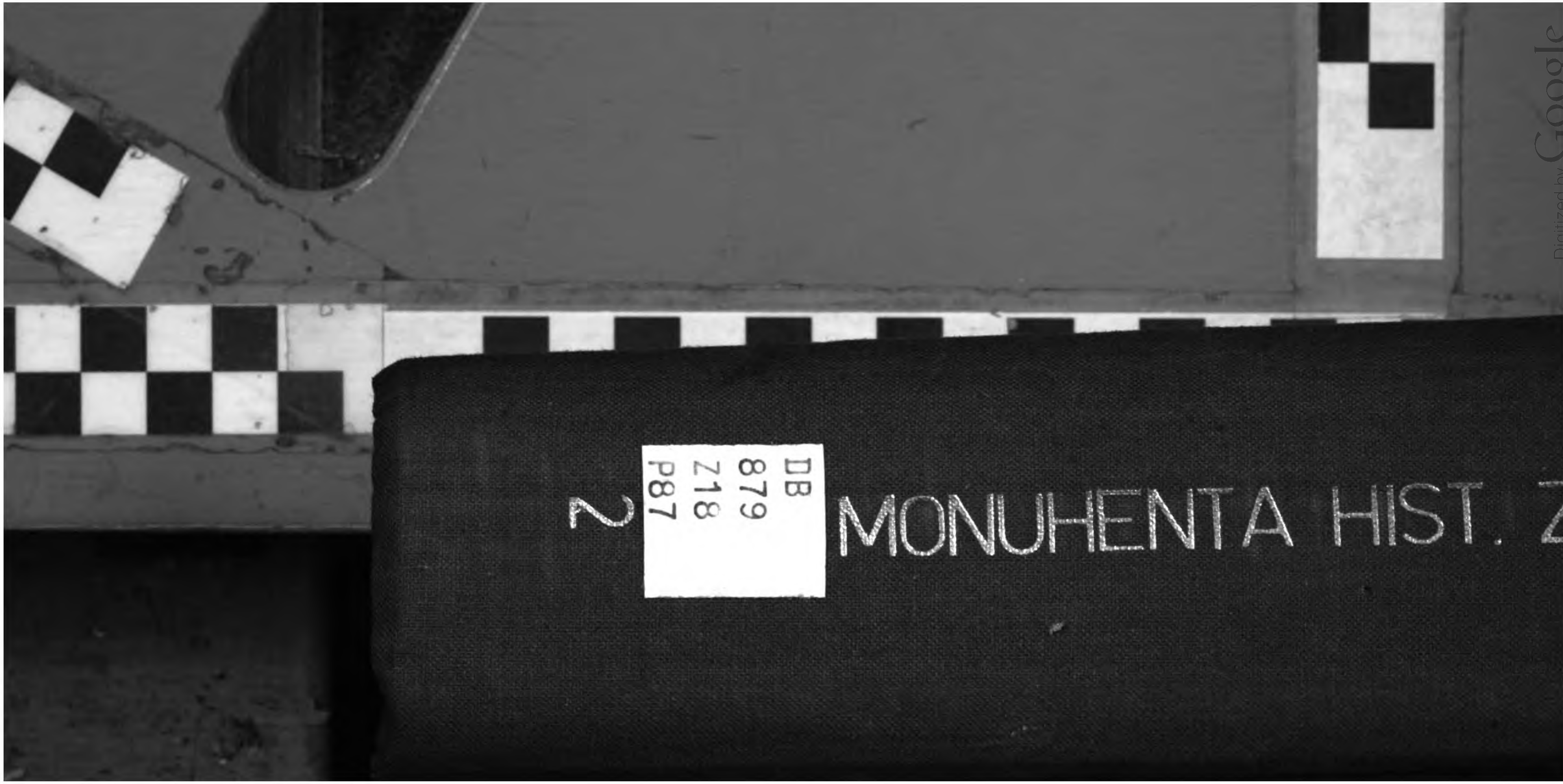

NUHENTA HIST. ZAGRABIAE

MONUHENTA HIST.
DB
879
Z18
P87
2

MONUMENTA HISTORICA

LIBERAE REGIAE CIVITATIS

ZAGRABIAE

METROPOLIS REGNI

DALMATIAE, CROATIAE ET SLAVONIAE.

COLLEGIT ET SUMPTIBUS EJUSDEM CIVITATIS

EDIDIT

JOANNES BAPT. TKALČIĆ.

VOLUMEN SECUNDUM.

(DIPLOMATA: 1400 — 1499.)

ZAGRABIAE.

VELOCIBUS TYPIS C. ALBRECHT

1894.

POVJESTNI SPOMENICI

SLOB. KRALJ. GRADA

ZAGREBA

PRIESTOLNICE KRALJEVINE

DALMATINSKO-HRVATSKO-SLAVONSKE.

SABRAO I TROŠKOM TOGA GRADA

NA SVIET IZDAO

IVAN KRST. TKALČIĆ.

SVEZAK DRUGI.

(IZPRAVE: 1400 — 1499.)

U ZAGREBU.

BRZOTISKOM K. ALBRECHTA.

1894.

PREDGOVOR.

U ovom drugom svezku povjestnih spomenikah grada Zagreba sabrane su listine, što se odnose na prošlost Zagreba u XV. vieku. Ako je ovaj svezak nešto za prvim zakasnio, to je s toga, što sam sabirući po naših arhivih listine za XV. viek ujedno prikupljao i one, koje spadaju u prvu četvrt XVI. vieka, t. j. od g. 1500 do 1526., a objelodanit ću ih u trećem svezku, a tim ću svršiti prvu seriju povjestnih spomenikah grada Zagreba i popuniti sredovječnu njegovu povjest, u koliko je sadržana u sačuvanih i ubranih listinah.

U ovom su mi se svezku podkrale dvie znatne pogrješke, koje ovim izpravljam, na ime: listina pod brojem 45., koja je upisana u godinu 1426., ne ide u tu godinu, već u godinu 1526. — U izvorniku, iz koga ju prepisah, ubilježena je doisto godina 1426., ali krivo, jer Ivan knez krbavski, koji se u toj listini spominje kao ban, ako li je i mogao živjeti godine 1426. (u listini bo, kojom g. 1406. kralj Sigismund daje obćini Pribićkoj nekoje povlasti, spominje se kao kraljevski peharnik: Johannes, dictus grof, comes Corbavie); no to ne može biti taj krbavski knez Ivan s toga, jer on nikada nije banovao niti je god. 1426. mogao imati Medvedgrad, koji je tada držala porodica Albenah, od kojih su ga istom godine 1436. kupili grofovi

Celjski. Tu dakle mora se razumievati drugi krbavski knez Ivan, a to je bio doisto Ivan Torkvat, knez krbavski i ban hrvatski, koji je u istinu godine 1526. i banovao i držao Medvedgrad. Ovu je pogrješku učinio prevodilac te listine, kada ju s hrvatskoga glagolskoga izvornika prenio na jezik latinski, a nastala je tim, jer se u godini (koje se u glagolskom pismu samo pojedinimi slovi označivale) pobrojio, te slovo, koje se uzima za brojku 500, uzeo za 400, a tim zaveo i mene.

Druga je pogrješka, što je listina pod br. 214. ubilježena u godinu 1459., a ta je doslovce jednaka listini pod br. 147 od god. 1449. — Ova je pogrješka nastala odatle, što je na toj poznijoj listini gornji rub pečata upravo oštetio pismo, gdje je godina 1449. bila upisana; a pošto je nekoja nepoznata ruka u davno već vrieme na hrbtu listine napisala god. 1459., ja joj, u prvi hip prepisujuć tu listinu, povjerovah, te ju uvrstih u godinu 1459., ali kasnije kada je već tiskana bila, uvidih, da u tu godinu ne spada, a ne može spadati za to, jer se u toj listini od godine 1459. grof Ulrik Celjski spominje kao živ, dočim je on već godine 1456. bio u Biogradu ubijen.

U ostalom pako što se samoga izdanja tiče, upotrebio sam najveću točnost, te sam vaviek izpravljao tiskani svoj rukopis uz izvornik. Nekoje samo vrlo neznatne pogrješke i u samih listinah, i u sadržaju njihovu, koje su se podkrale (a to je vrlo lasno, kada jedna i isti osoba djelo piše i izpravlja), spominjem na dotičnom mjestu.

U Zagrebu na badnjak 1894.

Ivan Tkalčić.

ZAGREB

U XV. VIEKU.

Prošlost bismo grada Zagreba u XV. vieku u kratko mogli ocrtati s riečmi „iz vana borbe, iz nutra strah". — Uz pokret, koji je nastao u Hrvatskoj po smrti kralja Ljudevita (1382), nije žalibože jednodušno pristao sav narod, pak mu i toga radi kralj Sigismund zada prvi smrtni udarac kod Dobora (1394), gdje dobivši izdajom živa u ruke glavnoga vodju bana Ivana Horvata, dao ga u Pečuhu privezati na konjske repove i povlačiti po gradskih ulicah, a napokon na četvero razsjeći i komade tiela na gradska vrata pribiti; a posljednji udarac dobije Hrvatska na krvavom križevačkom saboru (1397), gdje opet Sigismund po nevjeri dade uglednoga vojvodu Stjepana Lackovića i drugove u sabornici sasjeći i komade tiela kroz prozore pobacati. Kada li Sigismunda dosta velika i naporna truda stojalo svladati ovaj, ako i ne jednodušan narodni pokret, s toga uznastoja oslabiti Hrvatsku tim, da uvede u nju tudje i njoj neprijatno plemstvo, a to učini, što je posjede poginulih pokretačah takovim inostrancem što porazdielio, što opet, jer mu vaviek trebalo novacah, založio. Od takovih plemićkih porodicah, koje dolaze u doticaj sa zagrebačkom prošlošću, spominju se Albeni i grofovi Celjski.

Grad Zagreb na desnoj obali Medvešćaka založi Sigismund zagrebačkomu biskupu Eberhardu Albenu[1]. Po Eberhardovoj smrti (1420.) držao ga opet u zalogu „titulo pignoris" njegov brat i nasljednik biskup Ivan. Uz Zagreb založio je Sigismund biskupu Eberhardu i Medvedgrad, biskupu pak Ivanu Albenu i njegovu bratu Rudolfu uz založeni Zagreb i Medvedgrad poklonio i zagrebačka gradska sela: Dediće, Črnomerec, Bitek, Novake, Kraljevec, Kobiljak, Cerje, Sviblje i Nart,[2] a tim gradsku obćinu znatno oštetio i povukao ju u dugotrajnu parnicu glede rečenih selah.

Akoprem je biskup Ivan oporučno na samrtnom času (14. marta 1433.) grad Zagreb povratio kralju, odpustivši mu posudjeni

[1] Doc. 9.

[2] Doc. 38.

novac,[1] ipak grad nije ostao za dugo u kraljevskih rukah, jer ga nakon smrti kralja Albrehta, zeta Sigismundova, možni tada grofovi Celjski Ulrik i Fridrik silom podložili svojoj vlasti. U proljeću g. 1441., kada je njihova vojska došla i obsjela zagrebački Gradac, dodjoše joj u ime kaptola u susret četiri odličnija kanonika, uvedoše znatni diel njezin u kaptol i nastaniše po svojih dvorovih i kućah. Pošto su ju naputili, kako li i s koje li će strane jurišati na gradsku tvrdju, nije kaptol prigodom navale dozvolio gradjanom, da brane svoj grad s kaptolske čvrste kule, prozvane „Popov turen“, (koja stojaše na sjevernom rtu gradske tvrdje); dapače izdajstvom preda tu kulu u neprijateljske ruke, rad šta bude grad osvojen, gradjani pohvatani, oplienjeni, a gradu nanesena šteta više od 20.000 for.[2]

Tužno li bijaše, dok je zagrebački Gradac bio pod vlašću grofovah Celjskih; Ulrik je na ime otimao gradjanska i gradska selišta, kuće, mline, trsja, oranice, sjenokoše, livade itd., te ih porazdjeljivao medju svoje ljude, a gradsko poglavarstvo nagnuo je u toliki strah, da je ovu otimačinu priznalo zakonitom i dalo novim posjednikom gruntovne izprave[3].

I Seboldo četovodja, koga je uz prkos sloboštinah gradskih Ulrik Celjski postavio gradskim kapetanom, po primjeru svoga gospodara, silomice je oteo u gradskom podgradju u šoštarskoj ulici oko crkve sv. Martina četrnaest gradskih zemljištah, te ih što prodao što razpoklonio svojim ljudem pa i obćinu prisilio, da je za oteta zemljišta izdala pravovaljana gruntovna pisma[4].

Dà i isti gradjani, koji stojahu uz grofove Celjske, njihovim se okriljem okoristiše na uštrb gradske obćine, kao n. pr. neki Nikola zlatar i Pavao Valpot, koji za vrieme celjskoga nasrtaja nanesoše gradskoj obćini do 2000 for. štete.[5]

I Medvedgrad nad Zagrebom od porodice Albenah prodje na grofove Celjske (1436), te posta strah i trepet obćini zagrebačkoga Gradca i njezinih selah, a naročito za medvedgradskih kastelanah Niemca Vilima Štamma i njegove njemačke čete „cum suis theutonicis latronibus“[6] i iza njega za Srbina Bogavca Milakovića i pribjegah srbskih „per servitores suos Rascianos“[7].

[1] Doc. 63.
[2] Doc. 131. 238.
[3] Doc. 208.
[4] Doc. 193.
[5] Doc. 209. 210.
[6] Doc. 109. 110. 113. 116.
[7] Doc. 197.

Po nasilnoj smrti Ulrika, posljednjega grofa celjskoga (1456) držala je jošte Zagreb i Medvedgrad njegova udova Katarina sve do godine 1461., kada oba s ostalimi u Hrvatskoj preostalimi celjskimi gradovi proda Ivanu Vitovcu i plemićem Sigismundu i Balthasaru Weispriachom za 62.000 for.[1]

Istom kada bi kralj Matijaš po cieloj Hrvatskoj i Ugarskoj priznan za kralja i u Budimu svečano okrunjen (1464.), poče preuzimati u kraljevske ruke gradove, kojimi su nekoč vladali grofovi celjski, i tako se grad Zagreb jedva dovinu slobode, da je bio ovisan samo o kralju.

Ali Medvedgrad ne osta dugo u kraljevskih rukah, jer ga Matijaš založi zagrebačkomu biskupu Osvaldu Tuzu i njegovu bratu Ivanu. Pohlepni Tuzi sa svojimi kapetani: Ivanom Buzlom, Matijom Olasom i Gjurom Zubalom gradskoj su obćini nanesli pretežke štete, svojatajući njezine posjede, a podanike i kmete hvatajući i ubijajući.[2]

S plemići susjedgradskimi, najprije Toti, a zatim Heningi, tečajem XV. vieka gradska je obćina vodila silne parnice glede otetih joj posjedah: Hrašća, Petrovine i Šiljakovine i glede obrane slobodne svoje trgovine.

I sa najbližim susjedom, kaptolom zagrebačkim, nastavile su se u tom vieku stare i krvave borbe, koje su najviše nastale s priepora o mojem i tvojem.

Uz ove nevolje pojavljivala se često i kuga, s koje je grad opustio i osiromašio tako, da nije mogao niti svoje zaklonište ili tvrdju držati u valjanom stanju.[3]

Padom srbskoga carstva (1389.) pokuca Turčin i na hrvatska vrata, a užasan strah nasta „od onoga vremena, kako je on znameniti i dični poglavnički varoš Carigrad (1453.), kršćanske zemlje i k tomu Horvacka i ostala mesta i varoši keršćanskoga sveta po nezgovorneh Turkeh, križa Kristuša, gospodina našega neprijateljeh i okorneh beštiah zavjeti, podloženi i razsipani; i glasovito kraljevstvo naše že vsemi okolu bližnemi zemljami kraljevskemi i orsagmi dičnemi podjednem rečenih beštijah vojskovanjem harcuvanja naprav potreno i stišnjeno jest na toliko, da vre z vekšega dela porobljenjem i opušćenjem podloženo, najzadnje skončanje čekati se vidi“. A kakov li istom strah i užas morao potresti, kada je došao glas, da je i Bosna pala?

Ni na lievoj obali potoka Medvešćaka, t. j. u kaptolskoj jurisdikciji, gorko li takodjer bijaše u XV. vieku. Od kaptola i njegovih

[1] Doc. 219.
[2] Doc. 281.
[3] Doc. 298.

podanikah zahtievala se nečuvena, preogromna i sveudiljna izpipanja i izsisanja kraljevskih nametah, da je bio prinuždeu zalagati svoja imanja, čak i sveto posudje.[1] Za osamgodišnje biskupske vakancije (1433—1440.), a osobito kašnje za grofovah Celjskih, kada su svjetovnjaci utjecali u naimenovanja kanonikah i biskupah, nastao je spor u samom kanoničkom sboru s toga, što su u nj došli ljudi razne narodnosti, značaja i ćudi; a bilo je i težkih progonah za vremena borbe raznih pretendentah za biskupsku stolicu (1440—1465), a kako je nizko pao ugled kaptola, svjedoči nam „krvava zagrebačka sinoda". Napokon sveudiljne borbe o posjedih što sa plemići što sa gradskom obćinom silno su štetne bile po kaptol, a u kolikom li je strahu živio, žalostno crta sám, kada, da odoli nasrtaju turskom, počeo se utvrdjivati i novimi naseljenici jačati.

Ovo je kratki nacrt prošlosti grada Zagreba u XV. vieku, koji želim pojedinimi opisi i popuniti i razbistriti.

[1] Doc. 48.

Gradьcь

(civitas montis Grecensis iuxta Zagrabiam).

U prvom svezku ovih historijskih spomenikah (str. V—X) uztvrdio sam na podlozi izkopinah, da je na tlu današnjega Zagreba lieva obala potoka Cirkvenice ili Medvešćaka najprije, i to za rimsko jošte doba, bila naseljena, desna pako nekako početkom XII. vieka, a na toj da je bio gradić ili gradec, sielo i stjecište županije zagrebačke, koji je na 16. novembra g. 1242. kralj Bela IV. uzvisio na slobodan kr. grad.

Zagrebački Gradac bijaše već godine 1266. valjano obzidan i utvrdjen. Kameni njegov okvir imao je spodobu trokuta, kojemu je bio rt prema sjeveru okrenut, a dvie dulje stranice jedna prema iztoku, a druga prema zapadu, dok treća kraća bijaše s juga. Na važnijih točkah ove tvrdje stojahu kule, njih sedam na broju, po zidu pako probušeni su bili mali prozorići ili puškarnice, kroz koje su u vrieme obrane izbacivali strjelice. Iz nutra te tvrdje, ali uza sam zid podignuta su bila drvena braništa, na kojih su stojale bojne sprave.

Po kulah danju i noću bila je oružana straža (custodia vigilis),[1] a za vrieme neprijateljskoga nasrtaja ponamjestili se oružani gradjani i po gradskih zidovih, da paze na kretanje neprijateljah i da brane svoj grad. U onom krvavom sukobu, koji je bio god. 1422. medju kaptolom i gradskom obćinom, obranu ove tvrdje morao je grad priznati samo svojim „hominibus armatis in muro et turribus eiusdem civitatis speculantibus et explorantibus";[2] a onom sgodom, kada je u prosincu god. 1437. medvedgradski kastelan Vilim iznenada nasrnuo na gradsku tvrdju, do na smrt izranio je čuvare ove tvrdje „custodes scilicet portarum predictarum, in eisdem portis ictibus sagittarum de ballistris graviter vulnerari et sagittari fecisset".[3]

Uz gradski zid, ali izvana, bijahu gradjanski vrtovi i trsja, pak toga radi gradsko je poglavarstvo strogo bdilo, da nitko pod gradskim

[1] Doc. 31.
[2] Doc. 32
[3] Doc. 113.

zidom ne izkapa zemlju ili ilovaču, da tim ne podkopa tvrdje, dapače god. 1425. i zakonom odredilo, da takov prestupnik za prvi prekršaj plati šestdeset dinarah globe, za drugi tri pense ili sto dvadeset dinarah, a zatečen trećom, da se većom globom kazni. Istim zakonom odredjuje se, da svinje, koje bi pod gradskim zidom rovale, gradski sudac ili onogodišnje gradsko zastupstvo dade pohvatati, i da ih medju se podiele.[1]

Uzprkos tolike pažnje, da se sačuva gradski zid, ipak tečajem XV. vieka, kada je gradska obćina, što radi česte kuge, koja je u njoj grozno bjesnila, što radi velikih pripremah za slučaj turske provale, tako osiromašila, da svoju tvrdju godimice popravljati nije mogla, gradski je zid već do god. 1475. popucao bio u duljini na 96 lakatah, a na 150 lakatah tako se razklimao, da se svaki čas mogao i srušiti. Da se tomu predusretne, to na silne molbe gradjanstva, napokon kralj Matijaš na 11. junija 1475. naloži svim plemićem i posjednikom zagrebačke županije, da, čim im zapovjedi gradski kapetan Kristofor ili njegov zamjenik, odašalju svoje ljude, da gradsku tvrdju poprave, a uztreba li, da ih osobno nadziru, da su i to učiniti dužni.[2]

Ako je već uzdržavanje gradskoga zida bilo potežko za gradsku obćinu, a kamo teže je moralo biti onih sedam gradskih krovom pokrivenih kulah držati u valjanom stanju. Da se tomu doskoči a one da se od razsula spase, gradsko ih poglavarstvo prodavalo, ali uz obvezu, da ih kupac posve popravi i da ih u slučaju neprijateljske obsade ili navale, budu li za obranu potrebne, ustupi gradu, da u njih posadu smjesti. Godine 1462. spominje se, da je liečnik Gjuro jednu takovu kulu na zapadnom gradskom zidu, koju je nekoč kupio od gradskoga poglavarstva, prodao gradjaninu Martinu literatu, sinu Grge Brstečkoga, za 23 for. u zlatu;[3] a ovaj opet da je istu g. 1473. preprodao remetskomu samostanu za 28 for. dakako uz više rečene uvjete.[4]

Popov turen bila je utvrda na sjevernom rtu gradskih zidinah, te je s gradskom tvrdjom sačinjavala jednu cjelinu; a narod ga tako prozvao za to, jer ga sagradio kaptol zagrebački. Godine bo 1247. na molbu kanonikah zagrebačkih, da se može kaptol za doba neprijateljskih navalah u koje teže pristupno mjesto zakloniti, darovao mu Bela IV. u gradskoj obćini prostor od kakovih 50 hvatih, na kojem će si tvrdo zaklonište sagraditi (sv. I. str. XI--XII). Zub je vremena

[1] Doc. 40.
[2] Doc. 298.
[3] Doc. 228.
[4] Doc. 282. 342.

i Popov turen znatno oštetio, a nekako druge desetine XV. vieka prepustio je kaptol svomu sučlanu odvažnomu kanoniku Ladislavu Davoću, da ga popravi i brani; u to je ime dao njemu kaptol na doživotno uživanje prekosavske neke posjede: Savišće, Otok i Prevlaku. Ali pošto je popravak Popova turna i obskrba njegove posade više troškovah zahtievala, nego li se rečenimi posjedi moglo namiriti, to ih god. 1427. kanonik Davoć povrati kaptolu,[1] neka ga sam popravlja i uzdržava. Oko god. 1433. počeo je kaptol popravljati ovu tvrdju, t. j. on ju na novo nadkrio, izmienio u njoj trošno svodovlje novim i učvrstio vanjske zidove ili platno. Tom sgodom jošte, da taj branik bude jači i da odolieva ne samo navali turskoj, već i nasrtaju zagrebačkih gradjanah, koji su mu se po nekom Rotaru zagrozili, da će im to zaklonište oteti, to vanjski zid, koji do tada bijaše sa zidom gradske tvrdje ravan i uzporedan, počeše nadozidavati i dizati na njemu zidana braništa (Erkel). Protiva tomu digla se gradska obćina i odaslala kralju Sigismundu, koji se tada u Rimu bavio, poslanike, moleći ga, da naloži kaptolu, neka to dogradjivanje obustavi. Gradskim izaslanikom odgovori na to kralj, da se on ne protivi tomu, ako kaptol valjano nadkrije Popov turen i pojača u njemu svodovlje, ali dozvoliti ne može, da dižu viši zid nego li je gradski, kojim bi se ta tvrdja odciepila od gradske, a ni na to takodjer da ne može pristati, da na tom zidu kaptol nove braniče zida. Gradska obćina doznavši za ovu kraljevu izjavu, zabranila je kaptolu svaki i najmanji popravak Popova turna. U toj nevolji obrati se kaptol na kralja, te nekako svršetkom mjeseca novembra god. 1433. odasla dva svoja sučlana: Ivana Bachensteyna, arcidjakona komarničkoga, i Ivana arcidjakona vrbovačkoga u Bazileju, gdje se tada nalazio kralj Sigismund. Saslušav kralj njihovu tužbu, to pismom od 22. decembra zapovjedi gradskoj obćini, da ni u pokrivanju Popova turna ni u zidanju njegova svodovlja (što je on davno jur dozvolio) ne smije priečiti kaptol, jedino da gradski zid ne smije nadozidavati, niti dizati na njemu kakova kamena braništa.[2]

Popov turen bio je u rukama kaptola neprestano sve nekako do god. 1441., kada za samosilja grofovah celjskih Friderika i Ulrika, koji silom zauzevši gradsku tvrdju osvojiše i Popov turen, a nagovoreni od gradjanah zagrebačkih na mnogih ga mjestih i razoriše.

Istom po smrti Ulrikovoj, toga posljednjega grofa celjskoga, odasla početkom maja god. 1457. kaptol u Budim kralju Vladislavu Posthumu, Vida, prepozita zagrebačkoga, i kanonike: Klementa s Gorah i Tomu Tompu, koji ga smjerno zaprosiše, da kaptolu ovu njegovu

[1] Doc. 48.
[2] Doc. 69.

zakonitu svojinu vrati. Posavjetovavši se kralj s baruni i velikaši, izdade na 24. maja pismeni nalog, po kojem se Popov turen sa svimkolikim prostorom, koji mu od starine pripadao, kaptolu mora povratiti.[1] Da pako glede te predaje ne bude sa strane gradske obćine nikakovih zapriekah, to na 1. juna odasla pismo gradjanom zagrebačkim, u kojem im poručuje, da je uslišao pravednu molbu kaptola zagrebačkoga i povratio mu njegovu tvrdju, toga radi da se obćina ne usudi smetati kaptolu, da ju opet posjedne, jer učine li što protiv toga naloga, da će naložiti svojemu meštru konjušnikah Heningu susjedgradskomu, da ih, ma i silom, pokori.[2]

Pošto medjutim na brzo umrie i kralj Vladislav, to su gradjani njegovu strogu zapovied s uma metnuli, te na svaki način sprečavali kaptolu, da mirnim putem unidje u svoje,[3] te je i kralj Matijaš, opetovano od kaptola uprošen, pismom od 20. juna 1459. gradskoj obćini ponovno strogo naložio, da ne samo da ne prieči kaptolu, da uljezne u Popov turen, već da i prostor, koji mu nekoč pripadao, ima se odmjeriti mu ne običnom (manjom), već kraljevskom mjerom, a izmjeren, da se znaci ili medjom označi i kaptolu preda.[4]

Ako li usljed toga kaptol zaposio i Popov turen, ali je najviše radi svednevnih gradjanskih zadjevicah izgubio napokon volju, da ga valjano popravi, te je tako zanemaren počeo i propadati. Ovaj nemar, da se uzčuva tvrdja, koja bi za nasrtaja turskoga na grad Zagreb od velike potrebe bila, kori kralj Matijaš u pismu od 25. juna g. 1479., upravljenom kaptolu, te mu spočituje, što je zanemario tu tvrdju, koja se dnevice ruši, a to je velika nesreća za sam grad, jer bi se iz nje takodjer uspješno mogao braniti; te strogo zapovieda, da ga odmah popravljati mora i da je do polovine mjeseca augusta gotov s popravkom, a tada da ga providi i valjanom posadom; ne učini li toga, to će mu tu tvrdju oduzeti i dati onomu, koji će ju valjano popraviti i posadom ojačati.[5]

Po svoj prilici, kaptol, bojeći se, da ne izgubi Popova turna, odazvao se kraljevoj zapoviedi.

Tvrdjica grofovah Celjskih. Sa Hermanom Celjskim, tastom kralja Sigismunda, dodjoše u Hrvatskoj grofovi Celjski do silnoga imućtva i moći, a naročito za unuka Ulrika, kojeg su čete g. 1441., obsjednuvši grad Zagreb, zauzele ga, a tim grofovi Celjski njim i za-

[1] Doc. 187.
[2] Doc. 188.
[3] Doc. 211.
[4] Doc. 215.
[5] Doc. 318.

gospodarili. U samoj gradskoj tvrdji sagradio je Ulrik Celjski za svoju posadu, koja će gradjane u strahu držati, posebnu tvrdjicu (castellum), oko koje je izkopao obkop, preko koga se istom mostom na dizanje moglo uljezti u nju. Gradjani zagrebački mrkim su okom gledali taj kaštel, ali su radi Ulrika morali šutjeti. Istom kada je taj silnik u Biogradu ubijen bio (1456.), odlanulo im, te odmah zamoliše kralja Ladislava Posthuma, da tu tvrdjicu dade srušiti.

Na 1. septembra 1457. prema toj molbi naloži kralj banu Ivanu Vitovcu, da, pošto je upravu slobodnih gradovah predao u ruke gradskim obćinam, to i grad Zagreb neka i od sada, kako je to nekoč bilo, upravlja gradsko vieće, pak da je zato i zapovjedio Ulrikovoj udovi Katarini Celjskoj, da se odreče svakoga utjecanja u gradsku upravu, toga radi da poruši i odstrani ovu tvrdjavicu. Ne pokori li se ona toj zapoviedi, da ban gradskoj obćini dade toliku pomoć, da taj kaštel razori.[1] I sama Katarina, videći, da ovoj odredbi prkositi ne može, iste jošte godine ustupi taj branik gradskoj obćini.[2]

Dobivši u ruke gradska obćina ovu tvrdjicu, malo je hajala za to, da ju sruši, te je nakon nekoliko godinah kraljevski vratar Ivan Tuz smjestio u nju kraljevsku tridesetnicu pod upravom tridesetičara Ivana Maratija. Kada je nasilje ovoga čovjeka dozlogrdilo gradjanstvu, tada istom pokajalo se gradsko poglavarstvo, da ovu tvrdjicu prema kraljevoj zapoviedi nije srušilo. Da se pak i to provede, zahtievao je mjeseca augusta g. 1465. gradski sudac i zastupstvo od Ivana Maratija, da prema kraljevoj zapoviedi izruči tvrdjavicu gradskoj obćini, da ju sruši. Na diživom mostu toga kaštela, okružen svojimi ljudmi, slušao je Marati ovu zapovied, pak mjesto da joj se pokori, golimi mačevi nasrnu na sudca i gradske zastupnike, i tom sgodom, da nije bilo valjane obrane, mnoge bi ondje na mjestu bio poubio.[3]

Ne zna se točno, kada je i na koji način razorena bila ova celjska tvrdjavica.

Gradska vrata. Gradska tvrdja imala je petera vrata, i to troja velika i dvoja mala. Velika bijahu: *Mesnička vrata* (porta carnificum), prozvana radi mesnicah, koje bijahu do njih; a druga, koja postoje jošte i danas, bila su *Kamenita* ili *Kamena vrata* (porta lapidea), a treća u blizini Popovoga turna, nazvana „*Nova velika vrata*“ (porta magna nova), gradjena kao velika istom svršetkom XIV. vieka. Dvoja manja vrata bijahu prema jugu medju kraljevskom palačom i gradskom kulom, prozvana „*sirove dverce*“, a druga, takodjer manja, prozvana

[1] Doc. 190.
[2] Doc. 194.
[3] Doc. 247.

„poljska vrata“ (porta campestris) na jugo-zapadnom rtu gradske tvrdje iznad Mesničkih vratah.

Pred Kamenima, Mesničkima i Novima vratima bjehu izkopane duboke jame (fossatum), stupovi i pleterom učvrštene, da se ne ruše, a povrh njih daščan most (pons), koji su u vrieme navale odmakli da neprijatelju preprieče ulaz. Velika vrata bijahu ogromne četverokutne kule, izpod kojih se ulazilo u gradsku tvrdju, a do manjih takodjer bijahu kule, te su jedne i druge služile i za stražu (custodia) i za obranu gradskih vratah; a nedaleko od svakih velikih vratah, no izvan gradskoga zida, bila je obaška manja il zidana il drvena kula, prozvana „habernik“, u kojoj su ponamješteni bili posebni čuvari, pa kada bi zaprietila gradu kakova nesreća, bijahu ju dužni oglasiti (haber) stražarom po gradskih kulah bilo trubljom, klepetalom ili zvoncem, a u kasnija vremena i pucnjavom.

Ključe gradskih vratah čuvali su gradjani i to izmjenice; svaki bo gradjanin, imao on jednu ili više kućah, prema odredbi gradskoga poglavarstva od g. 1429. dužan je bio, kada je došao red na njega, čuvati mjesec danah ključe onih gradskih vratah, u blizini kojih je sam stanovao.[1]

Vrata gradske tvrdje zatvarali su gradjani, čuvari ključevah, u ljetno doba u deset, a u zimsko u devet satih noćju. Četvrt sata prije zatvaranja zvonjelo je na gradskoj kuli kod „sirovih dveracah“ zvono „loteršćak“ (campana latrunculorum), da opomene gradske stanovnike, nalazeće se izvan gradske utvrde, da pospješe kući.

Ulice. Ne imamo žalibože nikakova nacrta, po kojem bismo predočiti mogli tloris zagrebačkoga Gradca u XV. vieku; no ipak znamo toliko, da je osim onih kućah, koje bijahu uz gradski zid, postojala skupina i drugih i to u devet što većih što manjih hrpah. Tim hrpam, sačuvanim donekle do danas, bijaše oblik il četverokut, il pravokut il nepravilan trokut; a pošto je svaka takova hrpa stojala obaška za sebe, kao otočić, zato i bjehu prozvane „insulae“. Takovih otočićah ili insulah, kako rekoh, bilo je devet i to, da ih po prilici prema današnjemu uličnom razporedjenju označimo: prva obsizala je prostor medju današnjom Kamenitom i Jezuitskom ulicom; druga insula bila je kod sirovih dveracah i obsezala prostor medju današnjim Jezuitskim trgom i sjemeništnom ulicom. Treća bijaše kod Novih vratah, te obuhvatala dio tako zvane Opatičke i Pivarske ulice ili onaj prostor do Popova turna. Četvrtoj insuli spadaše Mesnička ulica; a petoj, šestoj i sedmoj današnji Kapucinski trg s istoimenom ulicom i jednim dielom Gospodske ulice; a napokon medju Markovim trgom

[1] Doc. 55.

te Županijskom i dielom Opatičke i Kamenite ulice bijaše osma i deveta insula.

Prema spomenutomu gradskomu zaključku (1429.) o čuvanju ključevah gradskih vratah spadala je na Kamena vrata: insula osma, deveta i prva; na poljska vrata: insula sedma, šesta i peta; na Mesnička vrata: insula četvrta; na Nova vrata: insula treća; a napokon na sirove dverce insula druga.[1]

Te pojedine hrpe kućah ili insule prosječene bjehu ulicami, a kojimi su posebnimi imeni bile označene, za to nam ove listine ne pružaju osobitih viestih. Jedino u gradskom podgradju (suburbium) spominju se šoštarska ili njemačka ulica (vicus Theutonicorum seu sutorum) na desnoj obali Medvešćaka (oko današnjega Jelačićeva trga) do crkve sv. Margarete; odavde dalje zvala se il lončarska ulica (vicus lucifigulorum) ili Ilica od potočića Ilice; a napokon spominje se i nekakova blatna ulica, (platea lutosa), koja je takodjer bila izvan gradskih vratah.

U obsegu gradske obćine t. j. u njezinoj tvrdji i podgradju bilo je druge polovine XV. vieka do pet stotina kućah, osim majurah, kako posvjedočuje pismo kralja Matijaša, kojim na 9. maja g. 1468. kori kraljevskoga porezovnika Benedikta Baćana, koji je zemaljski porez toj obćini propisao na pet stotinah vratah (razumij vrata, kroz koja se vozom siena proći može), jer da jedva ima toliko gradjanskih kućah „et tandem dicam prope ad numerum quingentarum portarum in medio ipsorum civium relinquisses, cum tamen, uti nobis relatum est, nec prope tot inhabitatores domos habentes in ipsa civitate nostra habeantur."[2]

Mostovi. Dvima se mostima preko potoka Medvešćaka polazilo u obćinu gradsku. Ovi mostovi bijahu drveni i tako udešeni, da se i teretnimi koli moglo preko njih proći. Jedan bijaše do vrela Manduševca (pons ad fontem Manduševec), a drugi, prozvan *pisani most* (danas krvavi most, pons magnus vulgo piszani mozth, bijaše bo crveno obojadisan) do gradskoga kupališta. U gradskih žapisnicih XV. vieka taj se most vaviek spominje tim imenom, pa toga radi ne stoji tvrdnja onih, koji pišu, da se je prozvao krvavim već od svršetka XIII. vieka, jer da je ondje bila tada odlučna bitka medju strankom Andrije III. i pristaši anžovinskimi (sv. I. str. XIV).

Zdenci. Jedan nam je samo javni zdenac poznat, a to je Manduševec (sv. I. str. VIII i XIV); no osim njega bilo je u gradskoj

[1] Doc. 55.
[2] Doc 259.

obćini i drugih javnih zdenacah, a bilo ih je i u pojedinih kućah; a osim zdenacah bilo je i cisternah.

Nacrtav tako tvrdju zagrebačkoga Gradca i njegovo podgradje, spomenuti mi treba i znatnije njegove zgrade, a to su ponajprije crkve.

Zupna crkva sv. Marka, što se same njezine gradjevine tiče (sv. I. str. XIV—XVII) tečajem XV. vieka ostala je u glavnom ista, kakova bijaše u XIV. vieku, osim što joj druge polovine XV. vieka na sjevero-zapadnom uglu dozidali neznatnu kapelicu, koja je stojala već god. 1472., kako nam svjedoči kameni spomenik, koji te godine stavi ondje Martin, župnik sv. Marije u Stenjevcu, svomu prijatelju svećeniku Franji Polaru.[1] U ovih spomenicih imamo dosta viestih o kugi, koja se tečajem XV. vieka u Zagrebu često javljala (assidua pestis), te se gradsko poglavarstvo zavjetovalo, da će na čast sv. Fabijana i Sebastijana, tih zaštitnikah proti kugi, podići im kapelu s oltarom. I doista gradskim troškom godine 1499., srušiv neznatnu kapelicu na sjevero-zapadnom uglu župne crkve, podignu novu oveću kapelu na čast ovih svetacah.

U župnoj crkvi sv. Marka, u koliko nam je poznato, bilo je tada osam žrtvenikah i to: veliki ili glavni u njezinu svetištu, a u desnoj absidi oltar sv. Križa, (na kojem se tada polagale prisege kako od novoizabranoga gradskoga sudca i zastupstva, tako od pojedinacah, kojim je sud prisegu dosudio),[2] u lievoj pako bio je oltar blaž. dj. Marije. Ostali oltari po crkvenih ladjah spominju se ovi: sv. Nikole, sv. apostola Tome, sv. Jelisavete, sv. Doroteje i sv. Laurencija. — Samo o oltaru sv. Nikole znamo, da je imao posebnu oltarnu zakladu i posebnoga svoga svećenika altaristu, od kojih se u ovih spomenicih spominje (1489—1492) neki Gjuro; on bo je god. 1492. od remetskoga samostana kupio za šest for. trsje s kućom i vrtom, bivše nekoč Jakoba Copoce, s obvezom, da će tomu samostanu u ime gornice plaćati svake godine 14 dinarah bečkih.[3] — Na oltaru pako sv. Lovrinca čitala se svakoga četvrtka zavjetna misa na čast presv. tiela Isusova, koju je gradska obćina plaćala i to na godinu 3 for. u zlatu.[4] Do glavnoga žrtvenika u malenom u kamenu izradjenom izdubku čuvalo se presv. tielo (eucharistia), pred kojim je gorjela svjetiljka danju i noćju, a ulje za nju davala je gradska obćina na godinu pol centa ili 50 funtih.[5]

[1] Pag. 532.
[2] Doc. 116. 118.
[3] Doc. 367.
[4] Doc. 373.
[5] Ibid.

Na prostoru oko crkve sv. Marka bio je i obični svakdanji trg, a i za sajamsko vrieme tu se kupovalo i prodavalo, te je i radi udobnosti trgovacah na okolo izvanjskoga crkvenoga zida svršetkom XV. vieka gradska obćina posagradila dućane, koje je davala u najam.[1]

Za dobe nesretnih onih sukobah medju obćinom i kaptolom zagrebačkim, a naročito god. 1422. i 1433. i župnom se crkvom poslužili gradjani, ili su njezinimi zvoni sazivali na zajedničku provalu, ili da nenadano napadnu na kaptol mučke izvjesili na njezinu zvoniku crven barjak.[2]

Župom sv. Marka upravljahu tri svećenika, koje je gradsko poglavarstvo izabralo, prozvana: „rectores ili plebani s. Marci", dočim ih gradsko zastupstvo, kao patron, imenuje: „nostri capellani". Osim župne, najviše zemljištne nadarbine i štolarine kao redovita dohodka pripadala im u XV. vieku običajna tada crkovna četvrtina (quarta seu canonica porcio, quarta testamentarie disposicionis, quarta funeralis), od oporučnih zapisah njihovih župljanah, ako li su takovi zapisi izvan njihove župe namienjeni bili, bilo crkvam ili crkvenim sborom, u koliko su iste ili isti, bilo papinskom ili biskupskom povlasticom, od ustupljenja takove četvrtine oprošteni bili.

Za ovaj prihod župnici sv. Marka odvažno se borili i to više putah. Najprije god. 1425. župnici Antun, Pavao i Ivan zahtievahu, da im prebendarski sbor stolne crkve ustupi četvrtinu oporučnih zapisah, koje mu zapisali njihovi župljani. Priepor ovaj imao je riešiti kanonik lektor Osvald, kao glava kaptola; no dok je pra u najjačem tečaju bila, umrie Osvaldo, neriešiv ju, i tako ciela stvar zape za njeko bar vrieme; ali župnici ipak medjutim ne propustiše nagovarati svojih umirućih župljanah, da ako li su već i voljni oporučiti što prebendarskomu sboru, da naročito u oporuci spomenu, da od toga njihova zapisa mora sbor dati župnikom četvrtinu. Ovakov postupak (jer jedna i druga stranka, dok se priepor nije riešio, morala bi mirovati) uvriedi prebendarski sbor, te zamoli po svom dekanu Petru kanonika kantora Ivana, da pru obnovi i konačnu osudu izreče. Preslušav on i tužitelje i obtužene, predloži cieli priepor na presud biskupu Ivanu Albenu. Na 4. juna 1428. sakupiv biskup oko sebe vještake u crkvenom pravu, te dokaznice i povlastice obtuženih, a naročito onu povlasticu biskupa Eberharda, kojom prebendarski sbor oprašta od ustupljanja župne četvrtine ikojemu župniku, dosudi, da isti sbor prema tomu nije dužan ustupati četvrtine ni župnikom sv. Marka, a niti su oni vlastni zahtievati ju od sbora; u buduće pako, da se nova kakova

[1] Doc. 373.

[2] Doc. 32. 68. 120.

pra opet ne zametne, odredi, da župnik sv. Marka, ako bi se radi te četvrtine s prebendarskim sborom ikada preti hotio, to mora prije, nego tužbu preda, položiti petdeset marakah dinarah, od kojih polovinu da uzme sudac, a polovinu sbor, a ne položi li, a od tužbe ne odustane, da se crkvenimi kaznami prisili, da rečenu svotu plati; odredi jošte i to, ako li župljanin sv. Marka, koji bi za ovu odredbu znao, uzprkos njoj ipak u oporuci spomenuo, da od njegova zapisa prebendarskomu sboru isti je dužan dati župnu četvrtinu, takovomu da se zanieka crkveni pogreb; dočim oporučni zapisi onih župljanah, kojim bi ova odredba nepoznata bila, te po neznanju umetnu u prebendarski zapis stavku o dužnoj četvrtini župnikom sv. Marka, da se takova stavka uvažiti ne će.[1]

Za četvrt vieka kasnije ili god. 1452. o istoj stvari pred Stjepanom, arcidjakonom katedralnim i biskupskim vikarom Leonardom, učenjakom crkvenoga prava, tužio je župnik Nikola opata zagrebačkih Cistercitah. Ova dvojica na podlozi crkvenih zakonah, usljed kojih nisu bili monasi oprošteni od izplaćivanja župne četvrtine, dosudiše pravo župniku. Ovoj se osudi opat Matej ne pokori, toga radi župnik Nikola prizva na biskupov sud. Na 29. maja u prisuću vještakah pred biskupom Benediktom razpravljao se taj prepor, gdje se i opat Matej branio tim, jer je red Cistercitah apostolskom povlasticom prost od izplaćivanja župne četvrtine, te je i podastro za to nekakovu papinsku bullu. Biskup Benedikt, da pravovaljani sud izreče, dade donieti crkveni sbornik, prozvan „Klementina“, u kojem potraživši nadjoše, da su redovnici od zapisah, bilo za života i na samrti njim namienjenih, dužni izplatiti dotičnomu župniku četvrtinu, s toga potvrdiv osudu prvoga suda, odsudi iznovice opata Mateja, a ujedno naloži novoveškomu, laškouličkomu i drugim bližnjim župnikom, da opomenu opata, neka za petnaest danah uplati župniku sv. Marka svu zaostalu njegovu župnu četvrtinu, a ne izplati li ju u to vrieme, da ga po nedjeljah i svetkovinah u svojih crkvah pred sakupljenim narodom uz zvonenje, užegavši svieće i utrnuvši ih i nogami pogazivši izobćenim proglase; ne pokori li se pako ni tada, da mu dojave te će on oružanom rukom tada proti njemu postupati.[2]

U isto doba, kada se s Cisterciti parbio o župnoj četvrtini župnik Nikola, parbio se i sa zagrebačkimi Dominikani. O cielom postupku, ako i ne imamo pobližih viestih, ali nagadjamo, da se istim načinom i proti njim postupalo kako i proti Cistercitom, i da je Dominikanom sudbeno naloženo bilo, da izplate župniku njemu pripadnu četvrtinu

[1] Doc. 53. 54.
[2] Doc. 162.

od oporučnih zapisah. Ali ovoj osudi Dominikani nisu se pokorili, pa ih toga radi na zapovied arcidjakona i biskupskoga vikara kanonika Martina na 13. novembra 1453. gradski župnici: Toma, sv. Emerika; Toma, sv. Ivana u Novoj vesi; Valent, sv. Antuna u Laškoj ulici i Filip, sv. Martina u podgradju, izobćenimi proglasili u svojih crkvah pred sakupljenim narodom.[1]

God. 1261. dobila je gradska obćina patronatsko pravo župe sv. Marka, te je od tada gradsko zastupstvo imenovalo župnike, koje je biskup potvrdjivao, pa su toga radi i ti župnici gradskoj obćini nekom zahvalnosti ili dužnošću vezani bili. Na primjer godine 1423. župnik Blaž, poslan od gradske obćine, u njezino je ime pred zagrebačkom županijskom skupštinom prosvjedovao proti tomu, što je kralj Sigismund gradske posjede Kraljevec, Kobiljak itd. svojevoljno darovao plemićem Albenom medvedgradskim.[2] Godine 1432. župnici Antun i Blaž u ime gradske obćine pred kaptolom zagrebačkim sklapaju mir sa kanonikom Tomom, koji je na uštrb gradskih pravah izposlovao, da je Ladislav Zenčaj dobio neke stvari i novac u cjelokupnoj vriednosti 150 for., ukradene u pokojnoga trgovca Fridrika, koje bi inače obćini pripasti morale.[3] God. 1497. župnik Martin sa gradskim notarom Emerikom kao gradski izaslanici mole u kaptola zagrebačkoga, da im ovjerovi prepis, kojim se Ivan Korvin proglasuje vojvodom ciele Slavonije.[4]

Na župnike sv. Marka, kao službene osobe, obraćala se i duhovna vlast, trebala li, da se koji njezin nalog provede. God. 1475. naloži biskupski vikar Ilija Sopnički župniku Mateju, da opomene nekoje oporučne ovršitelje, da izplate zapise, namienjene prebendarskomu sboru.[5] Godine opet 1476. zamoli Eustakij, cistercitski opat pod Belom i župnika sv. Marka, da kanonika arcidjakona Pavla pozove pred njega na sud radi uvrede nanešene dominikanskomu redu.[6] Godine 1478, kanonik i arcidjakon časmanski Ivan Držanić, po kardinalu Gabrielu ovlašćeni sudac, zaprosi medju drugimi i župnika sv. Marka, da kanonika lektora Ivana, koj je oteo Dominikancu Tomi robu i dragocjenosti, namienjene za kraljicu, pozove pred njega na sud.[7]

Župnici sv. Marka ako su se i rado pokoravali nalogu više duhovne vlasti, a to im je doista i pretežka i vrlo neugodna bila ona

[1] Doc. 176.
[2] Doc. 34.
[3] Doc. 59.
[4] Doc. 388.
[5] Doc. 294.
[6] Doc. 305.
[7] Doc. 316.

zapovied biskupa Ivana Albena, kojom im god. 1422. pod prietnjom zatvora i oduzeća župne nadarbine strogo nalaže, da izobće gradsku obćinu, da niti u njoj, niti u kojem njezinom mjestu, gdje bi izobćenici prisutni mogli biti, ne čitaju ni mise, niti da obavljaju kakove crkvene službe, dapače da opominju svakoga pod kaznom izobćenja, da se sa izobćenici ne druži, da im uzkrati i vodu i vatru.[1]

Župnoj crkvi sv. Marka spadale su ove kapele:

Kapela sv. Katarine, koja je već god. 1377. stojala u gradskoj obćini na istom mjestu, gdje je danas crkva njezina. U XV. vieku, a naročito godine 1413., pripadalo je toj kapeli i prostrano gradilište, koje bijaše uz nju.[2] Tečajem XV. vieka predje ova kapela u vlast laškouličkoga dominikanskoga samostana, te se god. 1473., pošto su na 14. februara Dominikani dobili privolju kralja Matijaša, da se iz neutvrdjene Laške ulice u gradsku obćinu do kapele sv. Katarine smiju preseliti, a kada je i papa Siksto IV. pristao na to i odredio, da do te kapele sagrade novi samostan za sebe sa spavaonicom, trapezarijom, ogradom i drugimi potrebštinami, da mogu ondje umrle pokapati i kapelu sa malim zvonikom prema potrebi svoga reda proširiti itd., godine već 1473. ovamo se doselili.[3]

Kapela sv. Jurja, koju je godine 1377. sagradit dao gradjanin Ivan Čemer „izvan gradskih zidinah do kestena", stojala je na istom mjestu, gdje je i današnja; u XV. bo vieku naročito se za nju veli, da je „extra Novam portam . . . prope molendina".[4]

Kapela sv. Ursule u gradskih se zapisnicih god. 1432. spominje u blizini Kamenih vratah.

Zupna crkva sv. Margarete. Davno prve polovine XIV. vieka postojala je crkva sv. Margarete u gradskom podgradju (na njezinom je mjestu danas pravoslavna crkva), a oko nje u XV. vieku bili su gradski vrtovi.[5] Počevši od god. 1372. kod ove župne crkve držao se ali samo o Margaretinju godišnji sajam, koji je trajao četrnaest danah t. j. sedam danah prije svetka, a sedam danah poslie.

Kapela sv. Duha spadala je župnoj crkvi sv. Margarete, a stojala je daleko izvan grada na istom upravo mjestu, gdje i današnja stoji. Već u svom osnutku, koji pada u XV. viek, imala je u Črnomercih četiri kmetska napučena selišta, na jednom bio je kmet Domjan, na drugom Matko, na trećem Gjurko, a na četvrtom Luka. Silnik grof

[1] Doc. 32.
[2] Doc. 18. 100.
[3] Doc. 283. 285. 288.
[4] Doc. 213.
[5] Doc. 85.

Ulrik Celjski (1440—1456.) ta je selišta oteo i dao ih svomu dvoraninu Pavlu Valpotu. Po Ulrikovoj smrti opet je ista (oko 1472.) silomice prisvojio si vlastnik medvedgradski Ivan Tuz i pripojio ih medvedgradskomu vlastelinstvu, pod kojim su bila sve do g. 1492. Kada je po smrti kralja Matijaša (1490) njegov nezakoniti sin Ivan Korvin, postavši vojvodom i banom, preuzeo u vlast neke gradove svoga otca, medju ostalimi preuzme i Medvedgrad. Na 13. jula 1492., kada se jur Ivan Korvin nastanio bio u kraljevskoj palači u Zagrebu, dodje preda nj župnik sv. Margarete Mihalj Gjurgjevčan, i predočiv mu nepravedni način, kojim su rečena kmetska selišta došla pod upravu medvedgradskoga vlastelinstva, zamoli ga, da ih zakonitomu vlastniku, t. j. kapeli sv. Duha, povrati. Osvjedočiv se Korvin o pravednom zahtjevu, odredi, da se kapeli sv. Duha odmah odstupe. Dobiv župnik Mihalj o tom pismen nalog od vojvode, zamoli bana Ladislava Egervara, da ga, t. j. kapelu sv. Duha, po tadašnjem običaju u uživanje tih kmetskih selištah dade uvesti. Ovaj posao na banovu zapovied imao je obaviti kaptol zagrebački, kao vjerodostojno mjesto, te on sa banovim pristavom Stjepanom Kašnarićem sa Glavnice odasla sa svoje strane prebendara Mihalja sa Stjeničnjaka, koji su u utorak na 31. jula u Črnomercih u prisuću prebendara Dominika, kao susjeda i posjednika predija Rudeša, te Sebastijana Nagya-Čakana, zastupnika medvedgradskih kapetanah i Grge, špana Kraljevečkoga, a selskih sudacah: Matije u Petrovcih, Stjepana u Mikulićih i Gjure u Dedićih, zatim Petra iz Moravčah, dvoranina Heninga susjedgradskoga i Ivana iz Topolovca, te Ivana i Grge Perkona, gradjanah zagrebačkih, Luke Tropčića, župljana sv. Margarete i napokon Luke i Gjurkona, seljakah iz Črnomeracah, predali župniku Mihalju rečena kmetska selišta i uveli ga ili po njem, kapelu sv. Duha u zakoniti posjed, čemu nitko nije protuslovio.[1]

Da se kapeli sv. Duha uživanje ovih selištah i kraljevskom vlasti osjegura, to polovinom mjeseca februara god. 1495., kada je kralj Vladislav borávio neko vrieme u Virovitici, došavši onamo i župnik Mihalj, zaprosio ga, da se na podlozi Korvinova ustupa tih zemljištah, novim i po kralju odredjenim uvedjenjem župnik, odnosno kapela sv. Duha iznovice u nje uvede. Odrekav se kralj sa svoje strane svakoga kraljevskoga prava, koje bi na tih selištih imati mogao, naloži pismeno na 19. februara kaptolu zagrebačkomu, da u njegovo ime iznovice uvede župnu crkvu sv. Margarete u posjed rečenih zemljištah. Ovaj novi uvod iznovično obave: kraljev pristav Petar sa Marenacah i kap-

[1] Doc. 364.

tolski izaslanik prebendar Grga, koji su u prisuću medvedgradskoga kastelana Stjepana Nagy-Čakana, Dionizija, kaptolskoga predijaliste u Završju, prebendara Dominika, posjednika predija Rudeša, kao susjeda i gradjanah zagrebačkih: Mihalja zlatara, Jakoba Beketića i Gjurkona uveli župnika Mihalja, odnosno župnu crkvu sv. Margarete u ime kapele sv. Duha, u iznovični posjed, a tomu opet nitko nije prigovorio.[1]

Župna crkva sv. Martina spominje se već druge polovine XIV. vieka, a stojala je na desnoj obali potoka Medveščaka, u sredini medju vrelom ili zdencem Manduševcem i gradskim kupalištem, (koje je bilo blizu pisanoga, danas krvavoga, mosta); u onom bo nasrtaju, kada je god. 1422. oružanom rukom provalio kaptol u gradsko podgradje, najžešća da je borba bila „prope fontem Manduševec et ecclesiam s. Martini ac domum balnei civitatis",[2] sudeć prema tomu bila je ona nekako u sredini sjeverne strane današnjega Jelačićeva trga. Ovom župnom crkvom upravljao je poseban župnik, te nam od njezine prošlosti ništa više nije poznato, do imena njezinih župnikah: Filipa (g. 1453.) i Gjure (g. 1475.).

Groblja. Uz crkve najsvetije je mjesto groblje, to je u stara vremena i ono bilo tik uz crkvu i okolo nje. U XV. već vieku, što radi svakdanjega trga, koji se držao oko crkve sv. Marka, a što opet radi velikih sajmovah, koji su trajali četrnaest danah na Markov svetak, a toliko opet na Margaretinje, kod župnih crkvah sv. Marka i Margarete, prestadoše pokapati mrtvace oko njih, ali opet ne namjestiše novo groblje daleko od istih; dočim uz kapelu sv. Katarine, kada su ju Dominikani preuzeli, jer je imala obzidano groblje, pokapahu mrtvace.

Škole. U XV. vieku zagrebačke gradske škole i u polazku mladeži i u samoj poduci znatno su napredovale, čemu je vrlo mnogo doprinesla trgovina, koja je iz Zagreba i pokraj Zagreba išla ili na Rieku k moru, ili u Zagorje i u Štajersku, ili u Podravinu ili u nekadanju Banovinu i u Bosnu. Osim trgovine bilo je i drugih poticalah, da se posezalo za knjigom, n. pr. uzvišeno svećeničko zvanje, u XV. bo vieku kako u svećeničkom, tako u redovničkom staležu nalazimo liep broj zagrebačkih sinovah; a napokon i udobniji život, koji je pismen čovjek prije postići mogao od nepismena. I sama školska sgrada, koja se u gradskih zapisnicih toga vieka spominje imenom palače (pallacium schole), bjelodano nam svjedoči, da se gradska obćina o naobrazbi mladeži mnogo brinula.

[1] Doc. 376. 378. 379.

[2] Doc. 31.

Ako i ne imamo potanjih viestih o samoj naobrazbi, to ju ipak donekle bar na podlozi onodobne obuke, kakova je drugdje bila, i u Zagrebu možemo nacrtati. Početna obuka, koja se smatrala pripravnicom za više naobraženje, n. pr. za bogoslovlje, pravne znanosti i medicinu, obuhvaćala je čitanje, pisanje, računstvo i gramatiku, a nuzgredno uz to i crkveno pjevanje. Da se uči čitanje, rabile su drvene pločice, na kojih bijaše prilieppljena pergamena sa napisanom na jednoj strani abecedom, a na drugoj pojedinimi slovkami i riečmi. Poslije dugoga vježbanja u čitanju pristupilo se k pisanju. Prve vježbe u pisanju počeo je učenik na škriljevnoj ploči sa škriljevcem, a tada perom i crnilom na papiru, koji je u XV. već vieku iz obične porabe iztisnuo skupu pergamenu. Ova vježba duže je trajala, a uz nju malo po malo sliedilo je računstvo, t. j. prve tako zvane četiri vrsti: sbrajanje, odbitba, množenje i dioba. Budi ovdje mimogredce spomenuto, ako se opazila u koga učenika vanredna vještina u pisanju, a nije li kakovo drugo zvanje htio odabrati, da je nastojao učitelj (magister schole), da ga dade pripraviti za krasopisca. U doba prije pronašašća tiska ovakovi se krasopisci upotrebljavahu ne samo kod stolnih crkvah i u samostanih za prepisivanje bogoslužnih knjigah i bogoslovnih djelah, već i u obćinah za pisanje poveljah, a i privatnici, vješti čitanju, dali si u njih prepisati kakovo nabožno ili znanstveno djelo. U gradskoj obćini vrlo rano u XV. vieku nalazimo takovih krasopisacah, a poimence spominju nam ovi spomenici (god. 1415—1443.) nekoga Grgu „Gregorius, scriptor librorum". Ovi krasopisci, podpuno vješti latinskomu jeziku, nisu bili samo sgoljni prepisači, već, pošto su mnogogodišnjim prepisivanjem znanstvenih djelah postigli neku višu vrst naobrazbe, nju su i svojim učenikom saobćivali. Da je pomenuti prepisač i krasopisac Grga znanstveno naobrazio nekoga Andriju literata, unuka Kojanova, mogli bismo odakle zaključiti, što on, da mu donekle nagradi trud u obuci, „ob respectum suorum beneficiorum" prodao god. 1415. uz neznatnu cienu, šest pensah dinarah, svoje trsje u gradskoj obćini.[1]

Kada je djak valjano naučio izricati slovke i rieči i napisati ih dadoše mu za prvo čitanje psaltir, jer se taj u crkvi najviše rabio, a učitelj pazio je, da rieči prema naglasku izgovara, a pročitane redke da na pamet nauči. Uz takovo čitanje obučavao se ujedno i u latinskom jeziku, koji bijaše tada u sveobćoj porabi. Kako je učitelj ili školastik predavao latinsku sklonitbu i sprezanje, nije nam poznato, ali bez dvojbe jest, da je najprije na školskoj drvenoj, crno naličeno

[1] Doc. 22.

ploči kredom napisao pravilo, odakle ga učenici prepisivali i tako na pamet učili; da pako slovnička pravila tako lasno ne zaborave, to je mladež vrlo često, najviše poslije podne, morala pojedine rieči i sklanjati i sprezati.

Da učenik razumije što čita ili piše, to mu školastik svaku latinsku rieč morao protumačiti hrvatskom, a tako protumačene rieči upisati si morao učenik, a tim si malo po malo sabrao rukovet riečih nuždnih za govor t. j. sastavio si kratki rječnik latinskoga jezika, protumačena narodnimi riečmi.

Ovakova bijaše u XV. vieku obuka u školah ove gradske obćine, a svršivši ju valjano učenik, mogao je pristupiti k višoj nauci.

Koliko pako učiteljskih silah bilo je za tada na gradskoj školi, ne znamo; nama je samo poznat od god. 1422—1435. „scholasticus Matheus", te mislimo, da je on sam podučavao, no da si obučavanje iole bar olahkoti, povjerio bi kojemu starijemu vrstnomu učeniku, da uči početnike poznavati slova i izricati slovke.

Gradski učitelji obavljahu kadkada i službu gradskih magistratskih bilježnikah.

Bolnice i ubožnice. U XIII. već vieku (sv. I. str. XIX) nadjosmo u gradskoj obćini neki zametak bolnicam i ubožnicam u onoj odredbi zlatne bulle Bele IV., kojom se gradskoj sirotinji doznačuje trećina imutka onih, koji bi bezoporučno umrli, neostavivši nikakova baštinika. Kad li je gradska obćina sagradila posebnu sgradu za njegu bolestnikah i dohranu ubogarah, nije nam točno poznato, ali to stoji, da je ona već bila u XIV. vieku. Za XV. viek o toj bolnici imamo nešto više viestih, naime, da je postojala pod naslovom bl. d. Marije, i da je njom i njezinim imutkom u ime gradske obćine upravljao poseban svećenik „rector hospitalis" i to god. 1443. Antun; g. 1451. Klement i g. 1489. Antun. Za njegu bolestnikah i obskrbu ubogarah, osim trećine neoporučiva imutka, te uz blage darove i zapise pojedinacah i gradska je obćina doprinosila podporu kadgodj je potreba bila, no i bolnica sama imala je tada već i svojih nekretninah n. pr. god. 1453. spominje se neka oranica kao njezina vlastitost.[1]

Akoprem kršćanstvo toplo preporuča njegu bolestnih i milosrdje spram ubogim, a i sama nas i narav donekle nuka na to, bilo je ipak i takovih gradjanah i ljudih, koji bilo zapise, bilo darove, namienjene bolnici, uztručavahu uručiti joj. Imamo i tomu primjera, kada se godine 1493. pritužio papi Aleksandru IV. rektor gradske bolnice, da

[1] Doc. 177.

Nikola Vesnetić iz Dubrave i njegov sin Gjuro, Martin mesar, gradjan Ivan Taljan i drugi jošte svećenici i svjetovnjaci, neće da izplate ni novčane svote, niti da uruče nekretnine i druge stvari, koje bolnici pripadaju, to na ovu pritužbu pismom od 27. marta naloži papa opatu zagrebačkih Cistercitah, da krivce pozove preda se, opomene ih i shodna glede izplate odredi, a što odredio bude, da se izvrši, a neće li oni s dobra, da je vlastan upotrebiti proti njim i crkvene kazne.[1]

Kupalište. U srednjem vieku kupahu se vrlo često i to u toploj vodi, mišljahu bo, da se tim najuspješnije lieče priljepčive i bludne bolesti. Osim kupanja puštahu u kupalištih i žilu i stavljahu rogove, jer se vjerovalo, da puštanje krvi čvrsti zdravlje.

Gradsko kupalište (sv. I. str. XXIX) kraj pisanoga mosta, kako spomenuh, izgubio je njegov vlastnik Stjepan Vrag Prodanić g. 1398. radi veleizdaje, pa ga kralj Sigismund darovao svomu viernomu zagrebačkomu biskupu Eberhardu Albenu. Po Eberhardovoj smrti nasljedi ovo kupalište porodica Albenah, a kako li ga dugo držala, nije nam poznato, znamo ipak, da mu prema prvoj polovini XV. vieka gospodarom bio neki Mihalj Sebastijanović, a kada on umrie, prešlo je u ruke njegove jedinice Barbare, udate za zlatara Benedikta, a ona ga god. 1451. ustupila rečenomu svomu mužu u suvlastničtvo.

Kupalište ovo bilo je na najživahnijoj prolaznoj točki izmedju jedne obćine u drugu t. j. izmedju gradske obćine i kaptola, to je indi i sasvim naravno, da kad li nastali kakovi sukobi medju ovima dvjema vlastima, da se na toj točki obadvije najprije srazile. U onom krvavom sukobu, koj je bio o Margaretinju god. 1422., kada su kaptolski ljudi jurišali na gradsku obćinu, najveći pokolj bio je kod trih prelazah: na mostu kod vrela Manduševca, kod crkve sv. Martina i kod gradskoga kupališta, koje je stojalo tik uz pisani most.[2]

Za pol vieka kasnije a baš o Margaretinju (1472) prigodom velikoga zagrebačkoga sajma sbio se u ovom kupalištu tužan prizor, kojemu se za pravi uzrok ipak nezna; tada bo: Ivan Buzla, Matija Olaz i Gjuro Zubalo, kapetani biskupskih slobodnjakah (capetanei gencium exercitualium reverendi in Christo patris, domini Osvaldi, episcopi zagrabiensis), svojimi oružanimi ljudi provalivši u gradsko kupalište, a našavši ondje Petra, plemića bisažkoga; Stjepana Bickela, plemića zelinskoga i jošte jednoga gradjana zagrebačkoga; plemića Bickela iztukoše i izraniše, a gradjana zagrebačkoga bacivši ga na tlo tako izprebiše, da je jedva nešto života u njem ostalo, dočim Petra

[1] Doc. 370.
[2] Doc. 31.

bisažkoga svezaše i povedši ga kao kakovo slavje slaveći kroz kaptol, a za tim ga zatvoriše u težku tamnicu.[1]

Od važnijih sgradah u obćini zagrebačkoga Gradca bila je doista:

Kraljevska palača (palacium regis), koja se na naročitu zapovied kralja Karla Roberta graditi počela godine 1335. (sv. I. str. XX—XXI). Tim su ju imenom nazivali jošte i u XV. vieku, a stojala je u sredini južnoga zida gradske tvrdje do manjih vratah, prozvanih „sirove dverce". Kraljevska palača bijaše osobito cienjena; gradsko je naime poglavarstvo odredilo zakonom od god. 1425., da nijedan čovjek ne smije baciti strvine ni do kraljevske palače niti kod poljskih ili manjih vratah (ne bijahu bo ova daleko od nje); usudi li se tko, to će platiti šestdeset dinarah globe za taj prestupak, a povrh toga šestdeset dinarah jošte, da se bačena strvina odande makne.[2]

U toj palači stanovao je zadnje desetine XV. vieka vojvoda i ban Ivan Korvin, nezakoniti sin kralja Matijaša. U toj je palači on na 29. septembra 1491. naložio banu Ladislavu Egervaru, te podbanom i svomu medvedgradskomu kastelanu Antunu Počkiju, pa i zagrebačkim gradskim kapetanom Mihalju Orozu i Grgi Benkoviću, da, kako mu je otac uzeo kaptol zagrebački pod osobito svoje okrilje, da ga tako i oni štite i brane u svih njegovih pravih i na svih mu posjedih.[3] — U toj je palači na 13. jula 1492. na osobnu prošnju župnika sv. Margarete Mihalja Gjurgjevčana povratio ovoj župnoj crkvi četiri kmetska selišta u Črnomercih, koja joj nekoč oteo grof Ulrik celjski i podčinio medvedgradskomu vlastničtvu.[4] Iste mu godine ovdje zagrebački gradjanin i trgovac Gal Kudelić predao molbenicu i zamolio ga, da gradskomu magistratu naloži, da se njegova zastarjela pra, koju vodi proti Valentinu postolaru i Luki Ribariću radi uvrede poštenja, čim prije rieši, a ljaga, upisana mu u gradski zapisnik, iz njega briše.[5] Napokon na 6. septembra g. 1495. na molbu izaslanikah gradske obćine zapovjedio je isti vojvoda podbanom Ivanu Gjuli i Bernardu Turocu i svim plemićem, koji imaju malte, da od gradjanah zagrebačkih i njihove robe ne smiju uzimati ni maltarine ni brodarine; učine li to, da će im malte i brodove zaplieniti za krunsko dobro.[6]

[1] Doc. 281.
[2] Doc. 40.
[3] Doc. 359.
[4] Doc. 362.
[5] Doc. 366.
[6] Doc. 380.

Palačah t. j. ovećih, ponajviše plemićkih sgradah, bilo je u gradskoj obćini već u XIII. i XIV. vieku (sv. I. str. XXII—XXIII). U XV. vieku u ovih se spomenicih samo jedna spominje, i to palača gradjanina Ivana Perovića,[1] dočim u gradskih ovovječnih zapisnicih i gradska škola zove se palačom (pallacium schole), što je liep dokaz, da su tadanje škole imale dostojnu sgradu za obuku.

Kuće. Gradjanske kuće, toliko u gradskoj tvrdji, koliko u podgradju, prozvane bijahu i dvori (curia). Kućno zemljište bilo je različita obsega, te se dielilo: u cieli dvor (una curia, curia integra), u poludvor (media curia), u tri četvrti dvora (tres quarte), u cieli dvor sa četvrtinom (una curia cum quarta), u cieli dvor manje osminu (una curia minus octava), u četvrtinu dvora (una quarta), u četvrtinu s osminom dvora (quarta cum octava), napokon u jednu osminu (una octava), što bijaše najmanji kućni prostor. Podpuni kućni prostor ili grunt imao je 120 lakatah u duljini, a 96 u širini.

Osim kućah imali su mnogi gradjani u blizini gradskoj i svoje majure (curia allodialis), ponajviše izpod mesničkih vratah (ante portam carnificum)[2] t. j. blizu današnjega Tuškanca.

Kuće su bile ili zidane, ili drvene, ili takove, kojim je prizemlje zidano bilo, a sprat na njemu drven, prema tomu kućna gradja bijaše kamen ili opeka ili drvo, osobito hrastovo, koje dobavljahu najviše iz kaptolskih šumah. Jelovinom trgovahu susjedni Kranjci, te ju na splavih Savom dopremali u Zagreb. U kućah običajan bijaše triem i predvorje (atrium), jedaća soba, u kojoj se ujedno i radilo (stuba), spavaća soba (camera) i kuhinja. Krovovi im bijahu ili slamnati ili drveni, a nekojim i od criepa. Pod kućami su obično bili izkopani podrumi ili pivnice. Na uglovih onih zidanih kućah, koje bijahu uza gradski zid, dozidani su bili mali braniči, prozvani: Erkel.

Gradsko poglavarstvo, kako ćemo niže spomenuti, brinulo se o valjanu gradjenju i uzdržavanju kućah; pred njim se one prodavale ili zamjenjivale, ono je osobito bdilo o sigurnosti proti požaru itd.

Vrtovi. U samoj gradskoj tvrdji mnogo baš vrtovah nije bilo, ovdje bijahu većinom vrtići (hortulus)[3]; dočim su bili najviše u podgradju[4] i po obronku gradskoga briega čak do zidinah gradske tvrdje.[5] Vrtovi bijahu ogradjeni koljem ili prostci (preztecze).[6]

[1] Doc. 329.
[2] Doc. 192.
[3] Doc. 342.
[4] Doc. 21. 85.
[5] Doc. 1.
[6] Doc. 85.

Trsja. Okolica gradske obćine svojim položajem vrlo je sgodna za vinograde, te već davno ima spomena o njih (sv. I str. XXV—XXVII). U XV. vieku dosta ima viestih o gradjanskih vinogradih u blizini gradske tvrdje[1]; ali osim njih imali su gradjani svoja trsja i klieti u Gračanih[2], a nekoji i u Bukovcu.[3] Pokraj valjano obradjenih trsjah bilo je i zapuštenih, kako nam svjedoče nazivi: „vinea deserta, inforesta, in silvam conversa".

Obćina zagrebačkoga Gradca imala je takodjer vlastite vinograde, ali ih nije sama obradjivala, većinom ih ustupala gradjanom uz godišnji činž, pa se toga radi takova trsja zvala „činžena trsja" (vinea censualistica). God. 1428. odstupila je obćina svoje zapušteno trsje mlinaru Frani, da ga valjano obradjuje i godimice plaća od njega šestdeset dinarah.[4] Takovih činženih trsjah bilo je više, jer kada je god. 1494. iznajmila obćina dohodak gradskoga trga ili tako zvanu „knežiju", naročito je odredila, da najamnici ili uživatelji gradskih trsjah ne smiju u njih brati grożdje, dok se nisu prije zakupniku knežije oglasili.[5]

I pojedine obrtničke zadruge ili bratovštine imale su vlastita trsja, koja obradjivahu zajedničkim troškom, pa su toga radi i prirod zajednički dielile.

Bilo je napokon u gradskoj obćini trsjah, koja su pripadala ili crkvenim redovom ili župam, koje su bile izvan gradskoga obsega; od takovih trsjah davala se vlastniku gornica. God. 1445. prodao je trgovac Ambrozij svoje trsje gradjanom Leonardu i Emeriku, ali uz dužnost, da davaju od njega laškouličkomu župniku šest kablovah mošta u ime gornice.[6]

Svako trsje imalo je i posebno ime; u ovih spomenicih samo se dvoje poimence spominje i to: Korito i Mindavščak.

Mlinovi. Rano već u XIII. vieku i gradska obćina i kaptol zagrebački upotriebiše potok Medveščak, tu zajedničku medju, u svoju korist, izkopavši prekope i svedši njimi vodu na svoje mlinove. Kakovi su o tom izmedju jedne i druge oblasti nastali do XV. vieka priepori i kako se svršili, spomenuo sam jurve (sv. I. str. XXVIII—XXIX). Od mlinah i od mliniśćah, koja su nagodbom od god. 1392. medju

[1] Doc. 139. 158. 159 208.
[2] Doc. 109. 116. 197.
[3] Doc. 223. 367.
[4] Doc. 52.
[5] Doc. 373.
[6] Doc. 139.

kaptolom i gradskom obćinom pripala istoj, imala je i ona nekoje vlastite mline (molendina civitatis),[1] a nekoje su imali pojedini vlastnici, medju kojimi se u XV. vieku naročito spominje franjevački samostan.[2]

U XV. vieku u prieporih medju gradskom obćinom i kaptolom bio je spor i o potoku Medveščaku, ali jednom samo s njega i to g. 1475. imali su gradjanski mlinovi neku dosta bar znatnu štetu. Ove bo godine, da se kaptol osveti obćini, oborio je gradsku splavnicu pod Popovim turnom, a tim je presjekao potok Medveščak, da nije proteći mogao prekopom, kojim (t. j. od te splavnice do pisanoga mosta), njegov je tok okretao kolesa gradjanskih mlinah. Gradska je obćina izviestila odmah o tom kralja Matijaša, koji na 8. juna strogo naloži kaptolu, da čim prije splavnicu uzpostavi, da potok Medveščak opet prekopom proteče i na gradjanske mline.[3]

[1] Doc. 109. 158. 208.
[2] Doc. 42 166.
[3] Doc. 296.

Gradski posjedi i borba za nje.

O posjedih, koje obćina zagrebačkoga Gradca posjedovala u XIII. i XIV. vieku, i kakove je za njih borbe imala, spomenuo sam u I. svezku ovih spomenikah na str. XXIX—LII; a sada mi je nacrtati njihovu povjest u XV. vieku.

Dedići, Bitek, Črnomerci i Novaci bijahu od vajkada gradski posjedi, koje su mu darovali ugarski kralji „per divos reges Hungarie graciose date“, no god. 1420., kada je kralj Sigismund zagrebačkomu biskupu Ivanu Albenu za 14.000 zlatnih forintih založio grad Zagreb sa gradom Kalnikom, ustupio i njemu i bratu mu Rudolfu gradske posjede: Dediće, Bitek, Črnomerce i Novake sa kraljevskim brodom na Savi. Proti tomu nezakonitomu činu gradska je obćina na zagrebačkoj županijskoj skupštini, državanoj svršetkom maja g. 1423., odaslavši na nju svoga župnika i punomoćnika Blaža, svečano prosvjedovala, jer da kralj nije bio vlastan toga učiniti, a ni biskup Ivan Alben, kao ni njegov brat Rudolfo, vlastnik medvedgradski, primiti ih.[1] Sličan prosvjed uložio je takodjer u ime gradske obćine i pred kaptolom stolnobiogradskom na 3. decembra rečene godine i drugi gradski izaslanik Farkaš, sin Egidija Klokočana.[2]

Oba prosvjeda ostadoše bezuspješna, i rečeni posjedi, dok je obitelj Albenah držala Medvedgrad, podpadali su u njegovo vlastničtvo. Kada je god. 1436. Rudolf Alben prodao rodjakom kralja Sigismunda Frideriku i Ulriku, grofom Celjskim, tvrdi Medvedgrad, to su tim i pomenuti gradski posjedi prešli na te nove gospodare, prema kojim možnim velikašem, u čijih rukuh malo po malo bijahu gotovo svi gradovi zagrebačke i varaždinske županije, pošto bi svaki prosvjed uzalud bio, gradska je obćina morala mirovati.

Po silovitoj smrti Ulrika, zadnjega grofa Celjskoga (1456), njegova udova Katarina prodala je god. 1461. banu Ivanu Vitovcu i

[1] Doc. 34.
[2] Doc. 38

njegovim svákom Sigismundu i Baltazaru Veyspriachu za 62.000 for. čistoga zlata preostale u Hrvatskoj gradove grofovah Celjskih, a medju njimi grad Zagreb i Medvedgrad,[1] i tako opet Dedići, Bitek, Črnomerci i Novaci s kraljevskim brodom ostadoše pod vlastničtvom novih ovih gospodarah.

Istom kada je kralj Matijaš Korvin priznan bio kraljem po cieloj Hrvatskoj i Ugarskoj i godine 1464. svečano u Budimu okrunjen, svojom kraljevskom moći dobio je u svoju vlast sve gradove, što su ih nekoč grofovi Celjski u Hrvatskoj imali, a medju njimi i Zagreb i Medvedgrad.

Gradska je obćina kralju Matijašu, kada je Turcima otimao Bosnu (1463—1465), i novcem i vojnici pomagala, a i znamenitu svotu donosila za uzdržavanje bosanskih tvrdjah „non parvas expensas ... pro conservandis castris regni nostri Bozne ... liberaliter et copiose fecerunt“,[2] za sve to da joj se blagonaklonim pokaže, na 20. maja god. 1472. povratio joj Dediće, Bitek, Črnomerce i Novake sa kraljevskim brodom, i naložio kaptolu stolnobiogradskomu, da kraljevomu pristavu, bilo Iveku sa Brezovice, ili Mihalju Bencekoviću, ili Petru sa Kojenika, ili Valentu iz Črnkovca, ili Martinu iz Šćitarjeva, ili napokon Stjepanu sa Adamovaca, pridieli svoga čovjeka, koji će gradsku obćinu uvesti u zakonito uživanje rečenih posjedah, a onoga, tko bi tomu protuslovio, da pozovu pred banski sud.[3]

Nekoju godinu prije toga darovanja založio je bio kralj Matijaš biskupu zagrebačkomu Osvaldu Tuzu i njegovomu bratu Ivanu Medvedgrad s Lukavcem i Rakovcem za 12.000 for. u zlatu, a tim si ova dvojica prisvajala pravo vlastničtva na Dediće, Bitek, Črnomerce i Novake i na kraljevski brod, toga radi, kada su: kraljev pristav sa izaslanikom kaptola stolnobiogradskoga gradsku obćinu htjeli uvesti u uživanje ovih posjedah, to se tomu snažno opro medvedgradski gospodar Ivan Tuz.

Gradjani zagrebački imajući u rukah dva kraljeva pisma, jedno, kojim se kaptolu stolnobiogradskomu nalaže, da uruči rečene posjede gradskoj obćini, a drugo, kojim radi osobitih uslugah o zauzeću Bosne spomenute posjede kralj im dariva, za koje pismo, pošto naročito veli: da će, bude li potrebno, izdati ga u slici posebna privilegija, „quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, cum nobis in specie fuerint reportate“, pritužili se kralju na drzoviti postupak Ivana Tuza.

[1] Doc. 219.
[2] Doc. 274.
[3] Doc. 273.

Da se gradska obćina umiri, naloži kralj na 15. jula banu Damjanu Horvatu, podbanom i županom zagrebačke županije, da štite ovu obćinu u njezinih pomenutih posjedih proti svakomu napadaču, a naročito proti Ivanu Tuzu i njegovim medvedgradskim kastelanom.[1]

S ovoga kraljeva naloga braća Tuzi razjare se preko mjere, te biskup Osvaldo i brat mu Ivan, sakupivši medvedgradske, vrbovačke i rakovačke slobodnjake i kmete, nasrnuše oružani u nedjelju 2. augusta na Dediće, Črnomerce, Bitek i Novake, pak ove posjede opeta posvojiše, a krenuvši odavde na kraljevski brod na Savi, zauzeše i njega, a u tom pohvataše i mnoge kmete, koji su na tih posjedih bili, te nekoje pobacaše u Savu, a nekoje svezanih straga rukuh odagnaše u Medvedgrad i baciše u tamnicu i tako ih dugo zatvorene držali, dok se nisu novcem odkupili. Ne počasiv časa gradska je obćina ovu otimačinu svojih posjedah, te ubojstvo i zasužnjenje kmetovah doglasila kralju, koji opet pismom od 10. augusta naloži banu Damjanu Horvatu, podbanom i županom županije zagrebačke, da iznovice uvedu obćinu u posjedovanje otetih selah i broda i da ju štite proti Osvaldu i Ivanu Tuzom, uzprkos tomu, ako bi biskup Osvald pokazao i kakovo kraljevo pismo, koje bi sprama tim posjedom išlo njemu u prilog, jer neka znadu, da je ono bez njegova znanja izdano mu bilo.[2]

Braća Tuzi osim ovoga nasilja u isto su doba počinila i drugih na štetu gradske obćine, pak s toga je i ona zahtievala, da se proti njima sudbeno postupa. Iztragu u tom vodila su dva velika sudca: Martin iz Šćitarjeva i Pavao sa Nespeše, a njom se pronašlo, da se je sve u istinu tako sbilo, kako se u gradskoj tužbi pobraja. Svršivši iztragu obadva sudca otidjoše u Čazmu, gdje se tada nalazio biskup Osvaldo, i tu mu u petak na 4. septembra zaprietili u kraljevo ime, da se okani svakoga posjednuća rečenih posjedah i kraljeva broda pod izlikom kakovom mu drago bilo. Sadržaj ciele iztrage priobćiše isti sudci glavnoj skupštini županijskoj, držanoj u Zagrebu na 6. septembra.[3]

Da zakonitim putem gradska obćina zaposjedne rečena sela i brod, zamoli u kaptola stolnobiogradskoga, da ju na podlozi danoga jur kraljeva naloga iznovice uvede. Kaptol se stolnobiogradski toj molbi odazva te početkom marta god. 1473. odasla svoga čovjeka prebendara Benedikta, koji je s kraljevim pristavom Mihaljom Bencekovićem na 10. marta, došao i na pomenute posjede i na kraljevski brod, da gradsku obćinu uvede, ali tada jer je Ladislav Bistrički, plemić

[1] Doc 278.
[2] Doc. 280.
[3] Doc 281.

sa Omilja, u ime Ivana Tuza tomu uvadjanju protuslovio, oba su izaslanika pozvala Ivana Tuza u rok na osminu Gjurgjeva pred banski sud.[1]

U osmini Gjurgjeva pred banovi Nikolom Iločkim i Damjanom Horvatom obdržavao se u istinu banski sud, ali pra medju gradskom obćinom i Ivanom Tuzom nije se pretresivala, jer su ju oba bana radi stanovita uzroka odgodila na osminu svetka sv. Jakoba, a s ove opet na osminu Miholja;[2] a kako se napokon svršila, nije nam poznato; no kada je godine 1481. Ivan Tuz prisiljen bio, da povrati Medvedgrad kralju Matijašu, u kojega je tada rukuh i ostao, a jerbo je i isti Tuz malo iza toga sramotno morao pobjeći iz Hrvatske, ne ima sumnje, da je obćina zagrebačkoga Gradca zaposjela Dediće, Bitek, Črnomerce i Novake sa kraljevim brodom.

Kraljevec, Cerje, Kobiljak, Sviblje i Nart. Ovi gradski posjedi bijahu Zagrebu na iztoku oko vlastelinstva Božjakovine (prope Bosyakow), te ih kralj Sigismund založiv biskupu Ivanu Albenu za 14.000 for., zagrebački Gradac dao mu na dar i rečene posjede, prem da su od vajkada gradski bili. Dobivši ih na tako lasan ali neopravdan način biskup Ivan u svoje ruke, a sluteći valjda, da će biti i spora glede njih sa gradskom obćinom, to ih u ime vječne altarije za pokojnu braću svoju biskupa Eberharda i bana Ivana ustupio stolnoj crkvi, poimence oltaru sv. križa.

Proti ovomu darovanju Sigismundovu ustà gradska obćina, te na županijsku skupštinu, koja se držala u Zagrebu svršetkom g. 1423., odasla dva svoja izaslanika: Blaža, župnika sv. Marka, i Andriju, sina Nikole, bivšega sudca. Župnik Blaž u ime gradske obćine uloži prosvjed proti kralju Sigismundu, što je po nepravu posjede Kraljevec, Cerje, Kobiljak, Sviblje i Nart darovao biskupu Ivanu Albenu i njegovomu bratu Rudolfu, i proti Albenom, što su ih primili. A izaslanik sudac Andrija prosvjedova opet proti tomu, što je rečene posjede kraljevom privoljom biskup Ivan Alben poklonio stolnoj crkvi u ime altarije, a i proti tomu, što je stolna crkva otete posjede primila u ime altarije.[3] Iste godine na 3. decembra pred kaptolom stolnobiogradskim obnovi gradski izaslanik gradjanin Farkaš, sin Egidija, plemića Klokočkoga, više rečeni prosvjed.[4]

Po smrti biskupa Ivana Albena (14. augusta 1433.) rečene altarijske posjede preuze brat mu Rudolf, te ih istom na 25. jula 1434

[1] Doc. 284.
[2] Doc. 287. 291.
[3] Doc. 34. 35.
[4] Doc. 38.

„nolens vicio ingratitudinis notari" pred čazmanskim kaptolom povrati stolnoj crkvi u to ime: da se svaki dan na oltaru sv. križa jedna misa čita, a jedna pjeva za izpokoj dušah biskupah: Eberharda i Ivana te braće im banovah: Petra i Ivana Albenah, a za spas njegove duše i sina mu Leonarda.[1] Prema toj svečanoj izjavi zamoli kaptol zagrebački bana Hermana Celjskoga, da ga u uživanje rečenih posjedah uvesti dade. Na 7. septembra naloži ban kaptolu čazmanskomu, da u prisuću banova pristava, a kao takovoga označi ili Nikolu i Gjuru, sinove Ladislavove, a unuke Vladimira Radomerskoga, ili Marka, sina Ivana sa Čave; ili Mihalja, sina Nikolina s Male gorice, ili Ivana, sina Emerikova sa Nespeše, odašalje svoga čovjeka, da uvedu kaptol, odnosno oltar sv. križa, u zakonito posjednuće, a svakoga, koji bi tomu protuslovio, da pozovu pred banski sud.[2] Ovoj banovoj zapoviedi odazva se čazmanski kaptol, te odaslav u svoje ime čazmanskoga prebendara Gjuru, koji povedši sa sobom kao banova pristava Nikolu, unuka Vladimira Radomerskoga, uvedoše na 16. septembra kaptol ili stolnu crkvu u rečene posjede; a ovomu uvedjenju, dok su jošte obojica ondje neko vrieme po običaju kraljevine izčekivali, ne bi li tko tomu prosvjedovao, nitko ipak protuslovio nije.[3]

Da ovu altarijsku zakladu i njezino zaposjednuće odobri i kruna, to ju na 3. jula g 1436. na prošnju kanonika i arcidjakona varaždinskoga Tome, kao altariste oltara sv. križa, i kralj Sigismund posebnim privilegijom potvrdi.[4]

Kada je po Sigismundovoj smrti (1437) Albert austrijski zasjeo ugarsko-hrvatski priestol, to i njega mjeseca aprila god. 1439. zamoli kaptol, da posjede Kraljevec sa Cerjem i ondješnjom maltom, te Kobiljak, Sviblje i Nart, koji su nekoč dani bili za altariju sv. križa u stolnoj crkvi, i koje je do sada mirno uživala, svojom kraljevskom vlasti potvrdi. Saslušav molbu, potvrdi kralj rečenu altarijsku zakladu na 23. aprila god. 1439., a na 6. maja zapovjedi kaptolu čazmanskomu, da odašalje svoga izaslanika, koji će s kraljevim pristavom Ivanom ili Nikolom, sinovi Grge Gepevskoga, ili Mihaljem, sinom Nikolinim sa Male gorice, ili Dominikom, sinom Ladislavovim sa Brokunovca, uvesti stolnu crkvu ili oltar sv. križa u rečene posjede. Na 23. maja prema ovomu kraljevu nalogu čazmanski prebendar Stjepan i kraljev pristav Dominik Brokunovečki u prisuću susjedah i mejašnikah, a naročito: Mihalja sa Male gorice, biskupskoga provid-

[1] Doc. 75.
[2] Doc. 76.
[3] Doc. 78.
[4] Pag. 525.

nika u Cerju, te Nikole, Ivana i Gjure, sinovah Ladislava Radomerskoga, i Mihalja Pribića iz Moravčah, providnika vranskoga priorata u Božjakovini, uvedu iznovice stolnu crkvu u uživanje rečenih posjedah, čemu opet nitko od prisutnih nije protuslovio.[1]

I tako je ostalo sve do godine 1472., ove bo godine na 20. maja kralj Matijaš, da nagradi vjerne i mnoge usluge, koje je zagrebačka obćina učinila njegovim predšastnikom i njemu, a osobito da se mogu bosanske tvrdjave suzdržavati, povrati joj bivše njezine posjede: Kraljevec, Kobiljak, Cerje sa maltom, Sviblje i Nart, koji su joj bili u prošlih burnih vremenih nepravedno oteti, pak zapovieda kaptolu stolnobiogradskomu, da uz njegova pristava: bilo Iveka sa Brezovice, ili Martina iz Šćitarjeva, ili Mihalja Bencekovića, ili Petra sa Kojenika, ili Valenta iz Črnkovca, ili Stjepana iz Adamovca, odašalje svoga čovjeka, koji će obćinu uvesti u posjedovanje, a svakoga, koj bi tomu protuslovio, pozovu na banski sud.[2]

Istom tada, kada je gradska obćina uvedena bila u ove posjede, odasla kaptol zagrebački svoja dva člana: Bartola, kanonika pojca sa arcidjakonom Dimitrom, koji na 20. juna pred kaptolom stolnobiogradskim izjavljuć, da, pošto su doznali, kako se netom sudac Valentin i prisjednici Ivan Perović, Ivan Pazar, Antun Klokočanin, Dominik Perović, Ivan Soldinarić i svikolici gradjani nepravedno uvesti dali u posjede: Kraljevca, Sviblja, Narta, Kobiljaka i Cerja, koji po pravu, kao altarijska zaklada, spadaju oltaru sv. križa u stolnoj crkvi, to oni u ime kaptola prosvjeduju protiva tomu, te mole kaptol stolnobiogradski, da obćini ne izdade uvodno pismo, a tim upozoruju i druga vjerodostojna mjesta, da nikakove posjedovne listove izdati joj ne smiju.[3]

U isto doba obratio se kaptol zagrebački i na kralja Matijaša, utuživ mu, kako je na uštrb stolne crkve, a njegovom darovnicom, gradska obćina protuzakonitim putem došla u uživanje spomenutih posjedah. Na 10. jula naloži kralj gradskoj obćini, da Kraljevec, Sviblje, Nart, Kobiljak i Cerje sa maltom, koji su od vajkada spadali na altariju sv. križa, a ona ih netom nepravedno zaposjela, bezodvlačno povrati kaptolu; scieni li pako, da ima kakovo pravo na te posjede, da ga sudbenim putem potraži.[4]

Ali kaptol stolnobiogradski na podlozi kraljeve zapoviedi, uzprkos prosvjeda kaptola zagrebačkoga, odasla svoga prebendara Benedikta, koj sa kraljevim pristavom Mihaljom Bencekovićem na 10. marta 1473.

[1] Doc. 123. 124. 125.
[2] Doc. 272. 275.
[3] Doc. 276
[4] Doc. 277.

uvede gradsku obćinu u vlastničtvo Kraljevca, Cerja, Kobiljaka, Sviblja i Narta; a kada je ovdje prigodom uvedenja kaptolski izaslanik kanonik Toma Tompa tomu uvodu protuslovio, rečena dva izaslanika odpute i gradsku obćinu i kaptol zagrebački na banski sud, odredivši obim strankam ročište osminu svetka Gjurgjeva.[1]

Nisu nam pobliže poznata sva ročišta, koja je prošao ovaj priepor, dok je mjeseca novembra god. 1477. došao na presudu pred kraljevskoga sudca Stjepana Batora. U njegovoj osudi, koju izreče na 19. novembra. spominje se dotadanji tečaj ove parnice ovako: da su po nalogu bana Ladislava na četrdeset i četvrti dan poslije Miholjskih osminah došli pred kraljevski sud: punomoćnik kaptola zagrebačkoga Martin s Edeleša, a gradski, Ladislav od sv. Duha, i ovdje da je podnesena bila banova odluka, kojom na sudu, držanom u prošlih Gjurgjevskih osminah, naloženo bilo ovogodišnjemu gradskomu sudcu Ivanu Soldinariću, da s petdesetoricom gradjanah iz raznih gradovah ili trgovištah prisegne, da gradska obćina oko Tjelova god. 1472. nije nepravednim način otela kaptolske posjede Kraljevec, Kobiljak, Cerje sa maltom, Sviblje i Nart; da nije silovito pobirala ondje savkoliki prirod, i da sada rečene posjede po pravu uživa. Ovoj banovoj presudi da se je protivio sudac Ivan Soldinarić, tvrdeći, da ne mora on, kao sadanji gradski sudac, već Valent, koji je g. 1472. sudcem bio, priseći na to, a to ne sa petdesetoricom gradjanah iz raznih gradovah, već sa toliko domaćih gradjanah; a na to da je ban odredio, da se ta njegova izjava u osminah svetka sv. Jakoba ima pretresti na kraljevskom sudu; ali buduć da je na molbu i stranakah i Ivana Soldinarića odredio ban, da se na četerdeset i četvrti dan poslije Miholja ta ciela stvar pretrese pred kraljevskim sudom, to indi, pošto je sada kraljevski sud odobrio banovu osudu, naime: da mora sudac Ivan Soldinarić priseći s petdesetoricom gradjanah iz raznih gradovah, dosudjuje, da isti Soldinarić na dušu bivšega sudca Valentina mora s petdesetoricom gradjanah iz raznih gradovah i trgovištah ili plemićah na dvadeset i prvi dan po Bogojavljenju priseći pred kaptolom čazmanskim, da je gradska obćina o zauzeću rečenih posjedah sasvim nevina.[2]

Prema ovoj osudi kraljevinskoga suda položio je u istinu Ivan Soldinarić s petdesetoricom gradjanskih rotnikah na 26. januara g. 1478. prisegu pred kaptolom čazmanskim, da obćina zagrebačkoga Gradca nije silovitim načinom otela kaptolu Kraljevec, Kobiljak, Cerje sa maltom, Sviblje i Nart, i da je glede toga sasvim nekriva.

[1] Doc. 286.
[2] Doc. 308.

Položenom prisegom svršila bi se parnica u prilog gradske obćine, da ju kaptol nije obnovio tim, što ju sveo na novu presudu samomu kralju; ali pošto on bijaše raznimi državnimi poslovi zaokupljen, naloži na 28. aprila banu Ladislavu Egervaru, da taj dugotrajni priepor medju jednom i drugom strankom jednom već rieši.[1]

Raznimi ročišti odgadjala se ta parnica sve do svršetka mjeseca januara god. 1481., kada opet dodje pred domaći sabor, koji sazovu u kraljevo ime: palatin Mihalj Orsag i kraljevski sudac Stjepan Bator. Na tom saboru državni odvjetnik iznese na javu taj spor medju kaptolom i gradskom obćinom, zapitav: buduć da Kraljevec, Kobiljak, Cerje, Sviblje i Nart, premda su oni gradski posjedi, ipak ih kaptol uživa, da bi rado znao i razlog za to? — Na to mu kaptolski punomoćnik Grga Petrata odgovori: da kaptol ima za to i pismene dokaze, koje će i podastreti na ročištu, i to na kraljevskom sudu, neka samo palatin odredi ročište. Novo ročište bude ustanovljeno na osminu Gjurgjeva, a stranci, koja ne bi na njega došla, odmjerena bila globa od tri marke, koju je svotu kaptolski punomoćnik s mjesta i izplatio.[2]

Kaptol zagrebački na ovo ročište ipak nije nikoga poslao, te je državni odvjetnik Ivan Požegaj zahtievao, da se kaptol s ogluhe osudi; no pošto palatin nije htio izreći osude u neprisuću kaptola, to naloži čazmanskomu kaptolu, da izašalje svoga čovjeka, koji će s palatinovim izaslanikom pozvati kaptol zagrebački, da na sudu, što će se držati u osmini Miholja, podastre izprave na podlozi kojih uživa rečene posjede i da plati globu tri marke palatinu, a tri gradskoj obćini. Prema tomu odasla kaptol čazmanski svoga prebendara Benedikta, koji sa palatinovim pristavom Pavlom Fintićem sv. Ivancem, u kaptolskom zaselku Popovcu na 29. augusta, uručivši pozivnicu kaptolskomu kmetu Franji Grdevu, pozvaše kaptol zagrebački, da u osmini Miholja na kraljevskom sudu podnese izprave o rečenih posjedih i da plati šest marakah globe. Ali na ovo ročište kaptol zagrebački nije došao, s toga mu palatin odredi novo ročište, osminu Bogojavljenja god. 1482.; a s ovoga preneseno bude najprije na Gjurgjevsku osminu, na koju po nalogu palatinovom pozvali su Bolto sa Mikčevca, palatinov pristav i čazmanski prebendar Grga u četvrtak na 11. aprila u Podčetrtku, a na 14. u nedjelju u Vugrovcu, a sliedeći dan u zagrebačkom Gradcu kaptol zagrebački pod globom od devet marakah na sud. Ali i s ovoga ročišta prenese ju palatin na osminu Miholja. Na tom ročištu, jer opet kaptol nije došao niti je podastro pismenih dokazah o svom pravu,

[1] Doc. 312.
[2] Doc. 322.

zahtievaše državni odvjetnik Ivan Požgaj, da se kaptol osudi i da plati dvostruku globu. No palatin, buduć da se po zakonu mora na tri javna mjesta pozvati, naloži kaptolu čazmanskomu, da pozove kaptol zagrebački na osminu Gjurgjeva god. 1483. na kraljevski sud, da podnese izprave i da plati globu devet marakah palatinu, a devet gradskoj obćini, a ne dodje li, neka znade da će osudjen biti. Ali s osmine Gjurgjeva opeta odgodjeno bi ročište na osminu Miholja. Pošto medjutim umrie palatin Orsag, to se ta parnica odgadjala raznimi ročišti i pod palatinom Emerikom Zapoljom, pa kada je i taj umro, to ju kralj povjeri svomu glavnomu rizničaru, jegarskomu biskupu Vrbanu. U osminah Miholjskih god. 1487. pod predsjedanjem rečenoga biskupa Vrbana, kao zamjenika palatinova, u prisuću biskupah: Sigismunda pečujskoga, Nikole vackoga, Ivana čanadskoga i Nikole kninskoga, te Dominika, prepozita stolnobiogradskoga, i protonotarah: Andrije Batora i Nikole Hedervarskoga i mnogih plemićah, rješavala se ova parnica. Pošto bi najprije nacrtan cieli razvoj njezin počevši od januara god. 1481. pa sve do osminah Miholjskih 1487., zahtievaše državni nadodvjetnik Benko s Boršove u kraljevo ime, da se Kraljevec, Kobiljak, Cerje i Nart dosude gradskoj obćini, kojoj da i zakonito pripadaju i podastre podkrepe radi dvie izprave i to jednu od god. 1346., kojom tovarnik Lovro i kraljevsko sudište u parnici medju kaptolom zagrebačkim i gradskom obćinom, dosudiše ovoj Kobiljak i Sviblje; a drugu od god. 1392., kada se je naime kaptol izmiriv sa gradskom obćinom naročito obvezao na to: da od podanikah, koji su na gradskih posjedih: Dedićih, Gračanih, Kraljevcu, Kobiljaku, Sviblju, Nartu, Novoj vesi kod Save, Pobrežju, Črnomercih, Hrašću i Petrovini, ne će zahtievati nikakove pijacovine; dokazujući tim, da su rečeni posjedi u istinu vlastničtvo gradske obćine.

Protiva tomu s druge strane Valentin Palfi sa Miholjca, kao zastupnik kaptola zagrebačkoga, da obrani njegovo pravo, iznese pet listinah: jednu od g. 1434., kojom pred čazmanskim kaptolom Rudolf Alben Medvedgradski svoje posjede Kraljevec, Cerje sa maltom, Kobiljak, Sviblje i Nart ustupa kaptolu zagrebačkomu kao altariju za izpokoj dušah i svoje i svoga roda. — Drugu, takodjer od g. 1434., gdje se veli, da je na zapovied bana Hermana Celjskoga po izaslanicih kaptola čazmanskoga u zaposjednuće rečenih posjedah javno bio uveden kaptol zagrebački, pa da nitko tomu nije protuslovio. Treću od god. 1436., kojom kralj Sigismund na molbu kanonika i arcidjakona Tome, kao rektora oltara sv. križa t. j. rečene altarije, potvrdjuje dvie više spomenute izprave kaptola čazmanskoga, u kojih se veli: kako i od koga je rečena altarijska zaklada i kako je kaptol bez ičijega

prigovora u nju uveden. — Četvrta spominje, kako je kralj Alberto god. 1439. rečenu altarijsku posjedovnu zakladu odobrio i kraljevskom vlasti potvrdio. Napokon peta od iste godine, kada je na kraljevu zapovied kaptol čazmanski uveo kaptol zagrebački t. j. stolnu crkvu il rektora oltara sv. križa u više rečene zemljištne zakladne posjede, a da nitko tomu nije prigovorio.

Visoko sudište, proučiv podastrte dokaznice, izreče konačni sud, koji ovako obrazloži: Po osudi tovarnika Lovre (1346) u parnici, koju je vodila gradska obćina sa kaptolom zagrebačkim o priepornih posjedih Kobiljaka i Sviblja, bijahu ova dva posjeda priznana kao gradsko vlastničtvo i tim gradskoj obćini doznačena; a i sam kaptol, kada je (1392) sklopio dragovoljnu nagodbu s obćinom zagrebačkoga Gradca, priznao je bjelodano, da od stanovnikah, koji su u gradskih posjedih Kraljevcu, Cerju, Kobiljaku, Sviblju i Nartu, ne će pobirati nikakove pijacovine, priznao je takodjer iste za gradske; ali buduć da je kralj Sigismund Kobiljak, Sviblje i ostale rečene jur posjede darovao za vjerne službe biskupu Eberhardu Albenu i njegovoj braći biskupu Ivanu i banom Petru i Ivanu, od kojih ih je baštinio Rudolf Alben, brat njihov, a koje je on u ime vječne altarijske zaklade poklonio stolnoj crkvi, odnosno kaptolu zagrebačkomu, te je i kaptol zagrebački u prisuću kraljeva pristava u rečene posjede uveden bio (1434.), da nitko tomu nije protuslovio, dapače da je to odobrio i kralj Sigismund, odrekavši se i svih kraljevskih pravah, koje bi imao na tih posjedih, te ih i kralj Albreht iznovice priznao kao altarijsku zakladu i kao takovu da ju kaptol zagrebački, odkada ju Rudolf Alben ustupio oltaru sv. križa u stolnoj crkvi za čitanje misah za izpokoj dušah porodice Albenah, pa sve do danas kaptol mirno uživao, to se već po tom a i prema zastarjelosti prava Kobiljak, Sviblje i ostali pripadajući im posjedi ovim dosudjuju kaptolu zagrebačkomu, a po njem oltaru sv. križa u stolnoj crkvi.[1]

I tako je gradska obćina lišenom ostala znamenitih svojih posjedah.

Hrašće, Petrovina i Šiljakovina. Ob ovih gradskih posjedih spomenuh, da su god. 1399. vlastelini susjedgradski Lovro i Nikola, sinovi Nikole Tota, s bratom Krstom, prepozitom Glogovničkim, silovitom rukom provalili u Petrovinu, Hrašće i Šiljakovinu, pobrali sav ondješnji prirod i posvojili ih. Proti ovomu nasilju i zaposjednuću da je na 26. juna r. god. na zagrebačkoj županijskoj skupštini Stjepan, sin Pavlov, u ime gradske obćine prosvjedovao.

[1] Doc. 346.

U XV. vieku nastade dugotrajna parnica medju gradskom občinom i susjedgradskom vlastelom radi tih posjedah; plemići bo Toti zamoliše u kralja Sigismunda, da im Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu kraljevskom darovnicom potvrdi. Kada je gradska obćina doznala, što susjedgradski Toti namjeravaju, odasla na 13. marta god. 1401. pred kaptol zagrebački, kao pred vjerodostojno mjesto, Ivana, sina Boljeva, i Ivana, sina Božina, koji u njezino ime ovako izjaviše: jer kako su dočuli, da je kralj Sigismund naumio gradske posjede Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu darovati Krsti, prepozitu glogovničkomu i njegovu bratu Nikoli, sinovom Nikole Tota susjedgradskoga, a to bi bilo na neizrecivu štetu gradske obćine, s toga ovim prosvjeduju i izriču, da kralj nije vlastan toga učiniti, a ni Krsto ni Nikola Toti, a i nitko drugi ne smije te posjede ni primiti ni uživati.[1]

Uzprkos toga prosvjeda ipak je kralj Sigismund rečene posjede poklonio susjedgradskim gospodarom, koji su se na podlozi kraljevske darovnice i uvesti dali. Protiva toga na 1. maja god. 1402. na zagrebačkoj županijskoj skupštini gradski sudac Ivan, sin Pavlov, iznovice prosvjedova proti kralju, koji je plemićem Totom nepravedno darovao gradske posjede, i proti istim plemićem, koji su ih zaposjeli.[2]

Da gradskoj obćini ne utrne posjedovno pravo, prosvjedovala je ona često, ali do danas poznato nam je samo, da je na 16. juna god. 1423. pred skupštinom županije zagrebačke gradski izaslanik i župnik Blaž uložio prosvjed i proti kralju Sigismundu, koji je Ladislavu i Nikoli Totom protuzakonito poklonio gradske posjede Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu, i proti istim plemićem, koji ih uživaju. To isto obnovio je na 3. decembra pred kaptolom stolnobiogradskim gradski izaslanik Farkaš, sin Egidija Klokočkoga; a napokon g. 1426. na 16. februara gradski izaslanici Friče, sin Jurin, i Jakob, sin Ivana Boljeva, pred kaptolom zagrebačkim iznovice ponovili.[3]

Kada ne pomogoše toliki prosvjedi, gradska obćina podignu parnicu proti vlasteli susjedgradskoj. Po nalogu kralja Sigismunda morao se ovaj priepor pretresivati u Stolnombiogradu na osminu Bogojavljenja god. 1435. Na odredjeni rok prispje ovamo gradski izaslanik Jakob, sin Boljev, i tuj, pošto je badava očekivao utužene Ladislava, sina Nikole, i Ivana, sina Lovre Tota, dade si od onogradskoga božjačkoga samostana, kao vjerodostojnoga mjesta, i to radi daljnjega sudbenoga progona, ovo odsuće plemićah susjedgradskih službenom izjavom potvrditi.[4]

[1] Doc. 3.
[2] Doc. 6.
[3] Doc. 34. 38. 43.
[4] Doc. 82.

Obćina zagrebačkoga Gradca iznova potjera parnicu i odašalje sredinom mjeseca marta (1435.) sudca Petra Madjara i Nikolu literata ka kralju Sigismundu u Požun, koji, pošto mu izpripovjedili, kako su nekoč Nikola i Lovro Toti silovito oteli gradske posjede Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu, a po njihovoj smrti da ih drže baštinici i sinovi Ladislav i Ivan na golemu štetu gradske obćine, zamoliše pomoć u kralja. Na 29. marta naloži Sigismund banu Hermanu Celjskomu, da pozove preda se obje stranke, naloživ svakoj, da za svoju obranu donese potrebite spise, da ih prouči i izreče konačnu osudu tako, da ga u tom prieporu ni jedna ni druga stranka ne bude više uznemirivala.[1]

Na vrlo lasan i jednostavan način riešio se kralj Sigismund ove neugodne parnice, koju je sam prouzročio, a pošto grofovi Celjski bijahu i sami silnici i posvajači, kojim kao plemićem susjedgradska vlastela bliža bijahu nego li štovani gradjani zagrebačkoga Gradca, to je ban Herman Celjski malo sebi tro glavu za kraljev nalog, a jer je ne dugo iza toga umro i sam kralj Sigismund (1437), a iza smrti mu nastalo prevratno doba, koje potraja sve do izbora kralja Matijaša (1457), to se o riešenju parnice medju gradskom obćinom i vlastelom susjedgradskom nije ni pomišljalo.

Radi jasnoće u daljnjem toku ovoga priepora primietiti mi je, da je oko god. 1438. umro Ladislav, posljedni Tot, ostavivši oporučno susjedgradski posjed jedinomu jošte i to ženskomu odvjetku Totah t. j. Dori, kćeri Lovre Tota, koja je udata bila za Andriju Heninga, i tim dolaze Heningovci glede Hrašća, Petrovine i Šiljakovine u borbu sa gradskom obćinom.

Kada se kralj Matijaš spremao, da otme Turkom Bosnu, kojoj su propast spremile najviše vjerske razmirice (1463), u tom poduzeću obćina zagrebačkoga Gradca mnoge žrtve doprinese, osobito da se oteti gradovi valjanom posadom uzdrže, toga radi: da se izkaže zahvalan onim, koji su premda i sa strane krune pretrpjeli mnoge nepravde „nunquam tamen a vera fidei semita visi sunt deviasse", pa da uzmognu svoj grad proširiti i napučiti, to im osim drugih davno otetih posjedah povraća Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu (20. maja g. 1472.), naloživši stolnobiogradskomu kaptolu, da ih u uživanje istih uvede, a one, koji bi tomu protuslovili, pozove pred banski stol.[2]

Ovaj kraljev nalog ne bijaše izveden, jer se mladi Ivan Hening, sin Andrijin, svom silom opirao, da gradska obćina ne dodje u vlastničtvo ovih posjedah, s toga nastade nova parnica sa Ivanom Heningom.

[1] Doc. 84.

[2] Doc. 272. 275.

Istom svršetkom mjeseca januara g. 1481. na zagrebačkom saboru, komu predsjedaše u kraljevo ime palatin Mihalj Orsag i kraljevski vrhovni sudac Stjepan Bator, razpravljao se i taj priepor, jer državni nadodvjetnik Ivan Požgaj, iztaknuv, kako je kralj povratio gradskoj obćini otete joj posjede Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu, zahtievao je u kraljevo ime, da mu protivna stranka prokaže dokaze, na temelju kojih da ih uživa. Na to u obranu utuženoga Ivana Heninga ustade njegov punomoćnik Ivan Orehovčan i reče: da vlastelin susjedgradski rečene posjede po pravu drži, i za to da ima i pismenih dokazah, koje će podastrieti na ročištu, kada bude urečeno. Toga radi palatin odredi, da u dojdućoj osmini Gjurgjeva na kraljevskom sudištu ima ih Ivan Hening predati sudu. U odredjeni rok, kad Hening niti je osobno došao, niti je odaslao punomoćnika, zahtievaše državni nadodvjetnik Ivan Požgaj, da se krivac osudi; ali palatin da ne osudi neprisutnoga, naloži kaptolu zagrebačkomu, da pozove Ivana Heninga iznovice na kraljevski sud na osminu Miholja. Kaptol zagrebački u to ime odasla sa palatinovim pristavom Pavlom Fintićem sv. Ivancem svoga čovjeka prebendara Benedikta, koji su Ivana Heninga u njegovu dvoru u Stenjevcu u prisuću njegova kmeta Benka pozvali u rečeni rok i na sud, i da za prkos, što o Gjurgjevu nije došao, izplati u ime globe tri marke sudcu, a tri gradskoj obćini. Ivan Hening, da zategne parnicu, izposlova u palatina, da je ročište o Miholju prenesao na osminu Bogojavljenja g. 1482. Na tom ročištu, jer Hening nije došao, zahtievao je državni nadodvjetnik Požgaj, da se osudi, no palatin, držeći se tadanjega običaja u sudbenom postupku, odredi, da se još jednom pozove na tri javna mjesta na sud i da plati za prkos dvostruku globu, a novo ročište ustanovi na osminu Gjurgjeva. Palatinov pristav Baltasar sa Mikčevca i izaslanik kaptola zagrebačkoga u četvrtak po vazmu ili na 3. aprila u Podčetrtku, a u nedjelju ili 6. u Vugrovcu, a 7. aprila u gradu Zagrebu javno pozvaše Heninga na sud i da plati sudbenu globu. Dok se zapletaji Heningovimi riešenje ovoga priepora odgadjalo od ročišta do ročišta, medjutim umrie palatin Mihalj Orsag, koga nasliedi Emerik Zapolja, koji je takodjer raznimi ročišti zatezao izreći osudu, dok je napokon i umro, te istom, kada je upravu palatinskih posalah preuzeo Vrban, biskup jegarski, podnesen bude početkom decembra g. 1487. taj priepor medju gradskom obćinom i Ivanom Heningom kraljevskomu sudu.

Državni nadodvjetnik Benedikt sa Boršove, da obrani kraljevu darovnicu glede Hrašća, Petrovine i Šiljakovine, i da dokaže pravo gradske obćine na pomenute posjede, iznese pred sud sedam listinah, i to dvie od kralja Sigismunda, jednu od kraljice Marije, a četiri

kaptola zagrebačkoga, kao vjerodostojna mjesta. Iz ovih dozna sud, da je kralj Sigismund na 7. augusta 1387. na molbu izaslanikah gradske obćine sudca Miklina i gradjanah Mavra i Ivana Lebera, kraljevske posjede Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu, izuzev ih izpod vlastničtva kraljevskoga gradića Želina, poklonio za vječna vremena gradskoj obćini, koju da je na 20. augusta kaptol zagrebački uveo u uživanje; dočim je kraljica Marija na 6. aprila g. 1391. oslobodila obćinu, da od tih posjedah ne mora davati desetine od kunovine i od svinjah. — Treća listina spominje, da je 28. oktobra god. 1393. kralj Sigismund naložio banu Ivanu Frankopanu, da gradsku obćinu u tih posjedih niti sam uznemiruje, niti dozvoli, da ju drugi uznemiruju. — Četvrta listina kaptola zagrebačkoga pripovieda, kako su na 12. maja g. 1394. turopoljski plemići (nobiles campi zagrabiensis): Andrija, sin Jelkov; Petar, sin Gjurgjev; Mate, sin Mihaljev i Ivan, brat Petra, sina Gjurgjeva, u ime svoje i svojih sinovah izjavili se u ono vrieme, kada se je usljed kraljevoga darovanja gradska obćina u posjed Petrovinu uvodila, da su oni glede jednoga diela Šiljakovine, što je oko potoka Bune, tomu prosvjedovali; no videći, kako im je obćina sklona i pod čijom zaštitom žele u buduće živjeti, da su joj taj diel odpustili i odrekli se i za se i za potomčad svakoga prava na nj. — Peta i šesta pripovieda, da je na kraljevu zapovied zagrebački kanonik Lanceloti sa kraljevim pristavom Stjepanom Črnkom iz Kosnice na 10. juna g. 1395. uveo gradsku obćinu u posjed Petrovine i Šiljakovine, a tomu da nitko protuslovio nije. Napokon sedma dokazuje, da je u isto doba i po istih izaslanicih gradska obćina bez ičijega prigovora uvedena bila u posjed Hrašća.

Na to s druge strane Ivan Orehovčan, punomoćnik Ivana Heninga, podastre sudu dvie listine kralja Sigismunda od god. 1406., podkriepljene novim autentičnim pečatom, u kojih su prepisane bile dvie starije izprave, i to jedna rečenoga kralja, kojom na 16. juna g. 1399. na neprestane molbe gradske obćine darovao joj Petrovinu, otrgnuvši ju izpod vlasti kraljevskoga gradića Želina; ali jer je on davno prije toga poklonio bio Želin Lovri, Nikoli i Krstu Totom, sinovom Nikolinim za vjerne njihove službe, a odciepljenjem Petrovine učinila bi se znatna šteta po želinsko vlastelinstvo, to predomisliv se, oteo je Petrovinu gradskoj obćini, a pripojivši ju opet gradiću Želinu, novom darovnicom uručio Lovri, Nikoli i Krstu Totom u neopozivo uživanje. — Druga listina kazuje, kako su na 24. juna god. 1399. na kraljevu zapovied: kanonik zagrebački Ivan, arcidjakon katedralni, s kraljevim pristavom Ivanom Ivanovićem sa Brezovice u prisuću susjedah i mejašnikah posjed Petrovinu predali u uživanje rečenim Totom, a tomu da tada nitko nije prigovorio.

Ovaj kraljevski sud, koji se držao pod predsjedničtvom palatinova namjestnika Vrbana, biskupa jegarskoga, na kojem bijahu i biskupi: Sigismund pečujski, Nikola vacki, Ivan čanadski i Nikola kninski, te prepozit stolnobiogradski Dominik, protonotari: Andrija Bator i Nikola Hedervari i drugi plemići, proučiv točno podastrte listine, svoju osudu obrazloži ovako: akoprem je kralj Sigismund god. 1387. Petrovinu i Hrašće, odciepivši ih od posjeda Želina, darovao gradskoj obćini, akoprem i g. 1394. Andrija, sin Jelkov, i Petar, sin Gjurin, odrekoše se u ime svoje i u ime svojte Žiljakove i ustupili ju gradskoj obćini, u koje je posjede ista zakonito uvedena bila; no pošto je kašnje t. j. g. 1399. kralj Sigismund Petrovinu sa Šiljakovinom oduzeo gradskoj obćini i pripojivši ova dva posjeda gradu Želinu, darovao ih za vjerne službe Lovri, Nikoli i Krstu Totom, a jerbo je Ivan Hening zakoniti nasljednik i baštinik Totovacah, to se Petrovina i Šiljakovina njemu i njegovu potomstvu dosudjuju; dočim posjed Hrašće, kao posebna odieljena cjelina, kako ga je gradska obćina do sada uživala, istoj i u buduće mora pripasti. Ovakovu odluku izreče kraljevski sud na 5. decembra g. 1487. i ujedno naloži zagrebačkomu kaptolu, da izašalje svoga čovjeka, koji bi s kraljevim pristavom Stjepanom s Korotnje, ili Franjom iz Moravča, ili Bartolom Kaplatskim, ili Benkom Tulom, ili Mirkom Lancijem uveli gradsku obćinu u posjedovanje Hrašća.[1]

Prema tomu u utorak poslije Valentinova ili 19. februara godine 1488. kanonik Stjepan Križevčan i kraljevski pristav Stjepan od Korotne u prisuću susjedah i mejašnikah, a naročito Šimuna, literata s Odre, Gala iz Lužanah, Petra Raskovića, obkotarivši posjed Hrašće, uvedoše gradsku obćinu u uživanje, ne uvaživši nimalo prosvjeda Ivana Heninga.[2]

Gračani. U najstarije posjede zagrabačkoga Gradca (odakle im i naslov гьлдщлнъ) spadaju Gračani. U XV. vieku nije imala gradska obćina o tom selu, u kojem uz gradske podanike i sami gradjani imadjahu svoje posjede, mline, trsja i klieti,[3] doduše nikakove posjedovne borbe, ali pošto to selo leži pod Medvedgradom, to su njegovi kastelani osobito za grofovah Celjskih čestomice napadali ovamo. Godine 1436. oko Miholja ote medvedgradski kastelan Vilim Niemac jednomu seljaku u Gračanih dvie krave, te ih odagna u Medvedgrad i upotrebi za svoju korist.[4] Sliedeće godine (1437) provali isti Vilim

[1] Doc. 345.
[2] Doc. 350.
[3] Doc 158.
[4] Doc 110.

sa svojom četom u Gračane i ote silovito 10 volovah, 8 kravah, 40 svinjah, 4 slanine, 5 kabanicah, 11 košnicah pčelskih, 5 ženskih oplećakah, 10 rubačah, pobere sve lopate, sjekire i lemeše i zarobivši mnoge Gračance odvede ih u Medvedgrad i ucieni svakoga kmeta na 3 for. Kada su tu svotu stranom izplatili ili obrekli da će ju izplatiti, tada ih je istom pustio na slobodu.[1] Iste godine na 18. decembra ili u četvrtak provali opet kastelan Vilim na Gračane, gdje otme Bartolu Tataru četiri vola, jednu kravu, jednu kabanicu, jedan haljinac i petnaest motikah; drugomu opet čovjeku uzme pet i pol pensah bečkih dinarah, mač s remenom, luk sa strelicami, haljinu i škrljak; a gradjane, koje je ondje po njihovih klietih našao, pohvata, težko izmuči i svezane odprati u Medvedgrad, a držao ih je ondje u zatvoru sve do polovine januara g. 1348., dočim je nekoje samo, pošto ih ucienio za veliku svotu novacah, pustio na slobodu.[2] U to isto doba (sredinom januara 1438.) navali kastelan Vilim sa svojom četom u noćno doba opet na Gračane, gdje pospale kmete, njihove žene i djecu digne sa ležaja i zarobivši ih odvede u Medvedgrad.[3]

Pobrežje. Velika gradska ravan uzduž savskoga briega t. j. obale zvala se Pobrežje, u kojem bijahu naseljeni gradski kmeti; a i mnogi gradjani imali su ondje svoje oranice i sjenokoše. Za medvedgradskoga kastelana Vilima i ovo je gradsko selo bilo poput Gračanah izvrženo njegovu nasrtaju. Godine bo 1437. na 30. novembra u ranu zoru provali taj otimač sa svojom četom i kmetovi medvedgradskimi na Pobrežje, te ga sasvim porobi, ote sve blago, mužku i žensku rubeninu, te motike, sjekire, lopate, riečju sve što se odnieti dalo, i odagna i odnese u Medvedgrad. Šteta, koju je tom otimačinom prouzročio, procienjena bi na 150 for., i to šteta: Valentu Ladišiću 20 for., Martinu Drobaniću 10 for., Gjuri Benkoviću 15 for., Antunu Smetani 5 for., Gjurgjiću 18 for., Martinu 6 for., Petru 4 for., Klementu 6 fr., Tomi Mihaljeviću 12 for., Galu Martinoviću 4 for., Fabianu Bankoviću 6 for., Blažu 3 for., Nikoli 2 for., Galu 5 for., Petru Pavloviću 3 for., Ladislavu 4 for., Mihalju 8 for., Petru 7 for., Tomi Grdini 8 for. i Stanku 4 for.[4]

Kada su poslije grofovah Celjskih zagospodarili Medvedgradom Tuzi t. j. biskup Osvaldo i brat mu Ivan, odaslaše početkom augusta g. 1472. silnu četu svojih slobodnjakah i kmetovah, kojom provalivši na gradske posjede Dediće, Črnomerce, Bitek, Novake i na Kraljev

[1] Doc. 116.
[2] Doc. 109. 116.
[3] Doc. 113.
[4] Doc. 109. 116.

brod, oteše ih izpod gradske vlasti, te tom sgodom navališe i na Pobrežje i poplieniše ga.[1]

Šume. Kralj Bela IV., povisiv god. 1242. zagrebački Gradac na slob. kr. grad, poklonio mu omašan diel šume u gori Medvednici nad Zagrebom, nu pošto bijaše ta šuma lih obćinska, to se samo za obću gradsku porabu drva u njoj sjekla, dočim pojedinci moradjahu ih za svoju korist od kojekuda nabavljati. Osim ove velike šume imala je gradska obćina omanje šume, jednu u Sviblju, a drugu u Kobiljaku sve do godine 1487., kada u parnici sa kaptolom, pošto je gradska obćina izgubila Sviblje i Kobiljak, izgubila je i njihove šume. Osim šumah u prostranom zagrebačkom polju posjedovala je gradska obćina silne *šikare, oranice i livade,* o kojih će biti spomena u sukobih medju gradskom obćinom i kaptolom zagrebačkim.

Rieke i potoci. Na rieci Savi, u koliko je tekla uz gradski teritorij, imala je gradska obćina ribolov, koji je davala u najam gradskim ribarom, stojećim s ovu stranu te rieke. Gradskim zakonom je zabranjeno bilo ovim ribarom kupovati ribu od ribarah prekosavskih i prodavati ju; takovu prekupcu zaplienilo bi gradsko poglavarstvo kupljenu ribu.[2]

Na Savi bijaše prevoz ili brod, prozvan „kraljevski brod" (vadum regis, Kyralrew), od kojega se brodarina pobirala za krunu, koja ju i kadkada u dobrotvorne svrhe ustupala pojedincem; n. pr. godine 1462. prepustio ju kralj Matijaš na pet godinah zagrebačkim Dominikanom za popravak samostana.[3] U posjed kraljeva broda došla je gradska obćina istom god. 1472., kada ga kralj Matijaš, odtrgnuvši ga izpod medvedgradskoga vlastelinstva, pod koje je došao nepravednim načinom, ustupio gradskoj obćini i naložio kaptolu stolnobiogradskomu, da ga u posjedovanje uvede, a banu Damjanu Horvatu, da obćinu u tom štiti proti svakomu, a naročito proti vlastelinom medvedgradskim biskupu zagrebačkomu Osvaldu Tuzu i njegovu bratu Ivanu.[4]

Pomenuti medvedgradski gospodari, osjetiv se povriedjenimi u svojem pravu, odlučiše silom ga posvojiti, te sakupivši četu od rakovačkih, vrbovačkih i medvedgradskih kmetovah navališe u nedjelju 2. augusta 1472. na kraljev brod, gdje su nekoje seljake, koji se im oprli, pohvatali i u Savu pobacali, a druge svezane odveli u Medved-

[1] Doc. 281.
[2] Doc. 40.
[3] Doc. 225.
[4] Doc. 237. 274. 278.

grad i utamničili.[1] Ovo nasilje najavi gradska obćina kralju Matijašu, koji na 10. augusta iznovice naloži banu, podbanom i županom zagrebačkim, da u posjedu kraljeva broda štite obćinu proti svakomu osvajaču, a naročito proti Osvaldu i Ivanu Tuzom.[2]

Sliedeće godine (1473) prema naročitomu kraljevu nalogu odasla kaptol stolnobiogradski svoga čovjeka altaristu Benedikta, komu se pridruži kraljev pristav Mihalj Benceković, a ta dvojica na 10. marta uvedoše gradsku obćinu u posjed kraljeva broda uzprkos tomu, što je Ladislav Bistrički u ime svoga gospodara Ivana Tuza prosvjedovao tomu uvedenju. Radi toga prosvjeda oba izaslanika pozvaše Ivana Tuza pred banski stol, odrediv ročište na osminu Gjurgjeva.[3]

Ovo ročište, na kojem bi Ivan Tuz morao dokazati nepobitno svoje pravo na kraljev brod, odgodjeno je bilo s raznih uzrokah s osmine Gjurgjeva na osminu Jakobova, a s ove opet na osminu Miholja,[4] te se odgadjalo sve do godine 1481., kada bijaše Ivan Tuz prisiljen vratiti kralju Matijašu grad Medvedgrad, tada istom kraljev brod gradska obćina mirno zaposjedne.

Cirkvenik ili Medvešćak. U XV. vieku ovaj potok, kojeg su izvori u zagrebačkoj gori i koji je dielio kaptolsku jurisdikciju od gradske, počinje gubiti prvobitni naziv, te ga zamjenjuje drugotni Medvednica. Kako je u XIV. vieku (sv. I. str. L—LII) s toga potoka bilo razmiricah medju gradskom obćinom i kaptolom, tako se one nastavile i u XV. vieku. Već godine 1422., ako li ne upravo glede toga potoka, a to ipak uz sam taj potok bila je krvava borba počevši sve od vrela Manduševca do pisanoga (krvavoga) mosta i dalje, te su kaptolski ljudi izranili strelicami mnoge gradjane, braneće prielaz preko potoka, a nekoje na mjestu ubili.[5]

Sliedeće godine (1423) kaptolski izaslanik kanonik Mihalj kraljevskomu dvorskomu sudcu Mateju Paločkom tuži gradsku obćinu, što je pod dvorovi kanonikah: Mihalja, Nikole i Stjepana i pod kućom prebendara Matije prokopati dala ogroman jarak i svela u nj tok Medvešćakov, u nakani, da podruje rečene dvore.[6]

Godine 1434. na 6. jula razpravljala se u Zagrebu pred banom Matkom Talovcem težka parnica medju kaptolom i gradskom obćinom glede toga potoka, kada je kaptolski izaslanik kanonik kantor Ivan

[1] Doc. 281.
[2] Doc. 280.
[3] Doc. 284.
[4] Doc. 287. 291.
[5] Doc. 32.
[6] Doc. 36.

utužio gradsku obćinu, koju tada zastupahu: Ivan Perović, sudac; Antonja Taljan, Petar Ugrin i Stjepan, stari sudci; te priseżnici: Benedikt krojač, Fabijan literat, Toma Kunov, Gjuro krojač i Leonardo Taljan, da su njezini gradjani kao bjesni provalili u vrt župnika sv. Emerika (danas Zavrtnica), kroz koji teče Medvešćak, a ondje posjekli zelje, a ostalo povrće pogazili i uništili, pa izkopavši ondje zemlju zatrpali da su njom neke stjeske prekopah, kojimi se taj vrt natapao. Na ovu tužbu odgovorili su gradski izaslanici, da su to počinili sasvim po pravu, jer je zapadni diel toga vrta preko potoka Medveščaka t. j. u gradskoj obćini, a tim da je taj diel njezino pravo vlastničtvo. Protiva takovoj izjavi odvrati kaptolski izaslanik, da je u nagodbi, sklopljenoj godine 1392. medju kaptolom i obćinom, naročito uvršteno: da vrt župnika sv. Emerika, koji leži s jedne i druge strane potoka Medveščaka, mora pripadati za vječna vremena ovomu župnomu beneficiju. Na ovaj dokaz, jer gradski izaslanici ne mogahu ničim pobiti ga, to ban sa plemićkimi sudci dosudi vrt župniku sv. Emerika, a gradsku obćinu, koja se drznula nanesti toliku štetu i počiniti nasilje, kazni globom od stotinu marakah dinarah, od koje će dvie trećine pripasti njemu kao sudcu, a treća oštećeniku.[1] — Da li je platila ili nije gradska obćina ovu globu, ne imamo dalnjih viestih.

Ali se i kaptol zagrebački spram gradske obćine takodjer ogriešio o potoku Medveščaku i to godine 1475., kada je jedan diel te vode, koja je izpod Popova turna izkopanim prekopom tekla na gradske mline, (koji bijahu izpod toga turna do pisanoga mosta), oboriv splavnicu sav Medveščakov tok svratila u matičino korito. Gradski kapetan Kristof Hochburger opomenuo je pismeno kaptol (8. maja), da splavnicu popravi i tim da jedan diel potoka opet proteče prekopom na gradske mline, ali ga kaptol ne posluhne. S ovoga kaptolskoga prkosa gradjanski su mlinari imali znatnu štetu, pa s toga gradska obćina uteče se molbom kralju Matijašu, koji na 8. juna prekorivši kaptol za ovakov postupak strogo mu zapovjedi, da popravi splavnicu i rukav potoka Medvešćaka svede opet na gradske mline.[2]

Za godinu danah kašnje (1476), kada se kaptol jurve opasao tvrdjom, da ju obezbiedi i teže pristupnom učini, izkopao je pod njom na zapadnoj strani duboki i širok jarak i u njem napušćavao nekoliko danah potok Medveščak, da ga napuni i zajazi. Tom sgodom došlo je do nekakovih prieporah medju jednom i drugom jurisdikcijom; kakovi li su bili, nije nam posve poznato, no u toliko znamo, da je

[1] Doc. 72.
[2] Doc. 295. 296.

na kraljevskom sudu utužio kaptol gradsku obćinu, a naročito: da sudac Blaž Tot, te Blaž Nemet, Ivan Soldinarić, Hanžić, Ivan Pazar, Antun Klokočan, Valentić, Lovro Šporer, Stjepan Platnar, Dominik Perović, Dioniž Župčić, Koren, Štefanić, Marko Mesaroš, Mihalj Valentinov, Blaž Stjenički, Antun krojač, Ilija zvonoljevac, Pavao Sabo, Radaj Pavao, zlatar; Pavao Sedlar, Kelec, Klement postolar, Dominik i Blaž Varge i Hans vuzdar, da su kaptolske ljude i težake kopajući jarak i napuštajući u nj potok hvatali i utamničivali. Protiva takovoj osvadi branila se gradska obćina, a da se u istinu nevinom dokaže, bijaše joj naloženo, da pred čazmanskim kaptolom njezin sudac s petdesetoricom gradjanah prisegne, da što takova počinjeno bilo nije. I doista, na 28. augusta pred rečenim kaptolom položi gradski sudac Blaž sa petdesetoricom gradjanah surotnikah prisegu, da se gradjani o tom, što ih kaptol tuži, ni malo nisu ogriešili.[1]

Preko potoka Medveščaka, kako jur spomenuh, bijahu radi prometa dva velika drvena mosta, jedan prozvan „pisani most“ (pons magnus vulgo piszani mozth), a drugi kod vrela Manduševca ili „Manduševečki most“ (pons prope fontem Mandusewcz).

Črnomerec, oveći potok na zapadnoj strani gradskoga okružja, koji je dielio gradsku obćinu od posjedah plemićah susjedgradskih i kaptola zagrebačkoga, a naročito od predija Grmlja ili današnje Kustošije.

Ilica, potočić taj tekao je u gradskom podgradju (puteus scaturiens Ilicza vocatus“ ili „fluvius Ilicza“, „rivulus Ilicza“), nazvan tako bez dvojbe od ilova tla, kojim je proticao. Od naziva toga potočića dobio je ime onaj diel u gradskom podgradju, kojim je tekao, koje mu se ime i do danas sačuvalo.

Glavno potočno korito zvalo se u obće *Matičina*, a njegovi pritoci ili prekopi *Pretoka*.

Močvare kao gradsko vlastničtvo spominje već zlatna bulla Bele IV., a tih bijaše dosta, najviše prema Savi. Od tih močvarah nije gradska obćina nikakove koristi imala osim rakitja, koje je obćina i pojedinci trebali, a i ljubiteljem lova bijahu donekle koristne radi divljih patakah, koje su se u njih gniezdile.

[1] Doc. 304.

Gradjanstvo i gradska uprava.

O gradjanstvu i upravi gradskoj u XIII. i XIV. vieku progovorio sam već (sv. I. str. LII—LXXVII), a sada ću spomenuti, kako je bilo u XV. vieku. Što se tiče sredovječnoga žiteljstva zagrebačkoga Gradca, pretežnije ili glavno je hrvatsko t. j. slavensko (lingua sclavonicali), ali uza nj bijaše i stanovnikah drugih narodnostih, koje je što nevolja, što domaće gostoljublje, što želja za sigurnim životom, što obrt i trgovina sniela bila medju zidine ovoga slob. kr. grada. Po tom dakle nalazimo ovdje uz Hrvate obiteljih njemačkih, talijanskih i iz Ugarske, a pod ovimi zadnjimi ne razumjevaju se samo sgolni Madjari, već i svaki drugi došljak iz Ugarske.

Da pružim točan omjer, koja narodnost prema drugoj pretežnija je bila, bilo bi mi od nužde navesti sva imena, koja se nalaze u ovih spomenicih, no taj omjer pomnjiv proučavalac može i sam stvoriti iz vjerno sastavljena „indexa", koji priobćih na svršetku ove knjige.

Gradjanom mogaše postati samo pravovjerni kućevlastnik, ako je jednu bar godinu neporočan proživio u gradskoj obćini. Toga radi naseljeni Židovi, ako i bijahu kućevlastnici, kao n. pr. Židovi: Andrija, koj se ovdje naselio došavši iz Modruša, te Ilija i Marko, sin Abrahamov (1446—1452), ako su i imali kuće, ipak nisu bili gradjani. Gradjanstvo se tražilo ustmeno il pismeno, a gradsko je poglavarstvo podjeljivalo gradjansko pravo. God. 1469. na 16. augusta, pošto je plemić Grga Bradač sa Ladomerca kupio kuću u gradskoj obćini, javio je to gradskomu poglavarstvu, preporučio mu se u zaštitu obričući, da će poštivati sva gradska prava i pokoravati se gradskim zakonom.[1]

Tko je postao gradjaninom, platio je u to ime gradjansku pristojbu u gradsku blagajnu i pred gradskim poglavarstvom prisegnuo vjernost.

[1] Doc. 263.

Samo gradjani (na temelju bulle Bele IV.) imali su pravo birati gradsko poglavarstvo, t. j. sudca i prisežnike i skidati ih; oni bijahu oprošteni od vojničtva, ne plaćahu maltarine po cieloj kraljevini, podpadahu samo pod gradski sud, a pod ničiji drugi, osim pod sud tovarnikov; a gradjanin, nije li imao odvjetka, mogao je na samrtnom času svojom imovinom po volji raditi.

Gradska uprava. Gradsko zastupstvo sa sudcem na čelu upravljalo je gradskom obćinom, ali po nalogu same obćine, pa i toga radi u važnijih slučajevih, bilo to glede stvaranja novih zakonah ili promjene postojećih, bilo stvarih tičućih se gradske imovine, trgovine il obrane itd. tražilo se mnienje i privolja svih gradjanah „quod tota communitatis id unanimiter decrevit"[1], ili „ex pari et unanimi voluntate communitatis";[2] a tad je istom gradsko poglavarstvo proizvadjalo takov zakon ili odluku. Druge polovine XV. vieka, za nasilja grofovah Celjskih, ovo se obćinsko ili gradjansko pravo počelo okrnjivati.

Prema tomu pripadahu samo gradskoj obćini t. j. u njezinu blagajnu ili obćinsku imovinu: sudbene globe, pobrani porez, nenasljedne baštine, neposjednuta zemljišta i zaostali porez; gradsko pako zastupstvo vršilo je samo pravo policije i sudstva, stvaralo potrebite zakone i predlagalo obćini, brinulo se gruntovnicom, imutkom, obranom, zdravljem i sjegurnosti obćinarah, razporezivalo porez, bdilo nad obrtom, trgovinom i o poduci mladeži i da se gradske povlastice poštivaju.

Gradsko poglavarstvo sastojalo je iz sudca (judex) i prisežnikah (jurati) i savjetnikah (consiliarii), to bijaše tako zvani nutarnji magistrat. U XV. jošte vieku bijaše osam prisežnikah, a jer se u to doba gradsko žiteljstvo dielilo u četiri narodnosti: hrvatsku, njemačku, talijansku i ugarsku, tako se iz svake u gradsko poglavarstvo birala po dva prisežnika. U ovodobnih gradskih izpravah stavlja se na prvo mjesto ime sudčevo, a za njim imena prisežnikah, a savjetnici se ne spominju poimenee, već ukupnim nazivom: savjetnici „consiliarii".

Izbor gradskoga sudca. Na podlozi zlatne bulle uživahu samo gradjani neporočna života pravo birati sudca; veli se na ime ondje: „Gradjani pako mogu svake godine po volji birati sudca koga im drago i nam ga (t. j. kralju) predlagati na potvrdu; a mogu ga i svake godine mienjati po volji." A i sudac i prisežnici i savjetnici na temelju iste bulle morali su biti neporočni, jer „onaj, komu bi se očito dokazalo, da je klevetnik, ili da je krivo svjedočio, ne smije se više ni za sudca, ni za prisežnika, ni za savjetnika izabrati".

[1] Doc. 40.
[2] Doc. 55.

Izbor sudca obavljao se na Blaževo (3. veljače) i to ili u gradskoj viećnici (domus consilii civitatis) ili pred njom na trgu sv. Marka. Glasovalo se svakako ustmeno, nu ne znamo, je li poimence ili uzklikom. U isti dan birahu se prisežnici i savjetnici.

Izbor gradskoga sudca prijavio se odmah kralju radi potvrde, a kad ona stigla, tada istom mogao je novi sudac i prisežnici pred gradjanstvom u crkvi sv. Marka na oltaru sv. križa priseći, da će zakone, koje su njihovi predšastnici stvorili, bili oni sadržaja kakova mu drago i kojega mu drago, točno obdržavati i da će bditi, da ih nitko ne vriedja. Poslije prisege predaše novomu sudcu žezlo, znak sudačke vlasti, i gradske ključe.

Gradski dakle sudac s prisežnici i savjetnici sačinjavahu upravu gradsku, a naročito pako u njihovih rukah bijaše sudstvo.

Ali osim toga suda bijaše u gradskoj obćini jošte jedno *vrhovno sudište* (judices seniores, judicium antiquorum judicum). Pošto su gradjani obično svake godine birali drugu osobu za gradskoga sudca, to se tako tečajem više godinah nabrao priličan broj izsluženih sudacah, a ti sačinjavahu vrhovno sudište, na koje bi se prizivali svi oni, koji ne bijahu zadovoljni osudom gradskoga suda; to bijaše dakle drugi priziv (secunda instancia), a tko se ni sudom toga vrhovnoga sudišta nije zadovoljio, mogao se prizvati na kraljeva tovarnika; dapače ako bi tko mimoišav ovo vrhovno sudište, prizvao odmah na tovarnika, bio bi odpućen na stare sudce.[1]

Gradsko činovničtvo. Osim sudca, prisežnikah i savjetnikah, koji službovahu badava, bilo je plaćenih gradskih činovnikah i službenikah, u kojih rukuh bijaše il obrana i sigurnost gradska, il vodjenje gruntovnice i sudbenih spisah, ili utjerivanje gradskih daćah, ili izvršivanje magistratskih nalogah. Medju ovimi prvo i glavno mjesto ide *gradskoga kapetana* (capetaneus civitatis), kojega bijaše dužnost nadzirati gradsku tvrdju, brinuti se za streljivo i obranbene sprave, nadzirati čuvare i braniti tvrdju za vrieme obsade. Bijaše mu takodjer dužnost, da štiti kraljevske povlastice udieljene pojedinim cehovom.[2] Gradsko kapetanstvo podjeljivalo se odličnim osobam, ali kada su grofovi Celjski skučili gradsku obćinu pod svoju vlast (god. 1441), nametnuše im svoje ljude za gradske kapetane, a naročito nekakova četnika Sebolda, čovjeka silnika, koji je gradskoj obćini oteo do četrnaest zemljištah u njezinu podgradju u šoštarskoj ulici, te ih svojim ljudem il prodao il razpoklonio. Napokon jer je isti Seboldo počinio

[1] Doc. 37. 366.
[2] Doc. 250. 251. 320.

veleizdaju pristavši stranci cara Friderika III., i kao takov u kraljevini mnoge štete nanio, to je kralj Ladislav Posthumus g. 1457. na 1. septembra njegovu kuću kod mesničkih vratah darovao svomu vjernomu notaru Ivanu, a onih četrnaest otetih zemljištah povratio gradskoj obćini, da ih dade, čija su bila.[1] — Za gradskim kapetanom sliedio je kastelan ili porkolab (castellanus), a taj je pazio i uredjivao gradsko osoblje sigurnosti ili gradsku stražu i bdio, da se noću u propisano doba gradska vrata zatvaraju, a jutrom otvaraju, a odatle mu i drugotni naslov „decanus janitorum"; njegova dužnost bijaše i na to paziti, da li noću stražari obilaze gradom. Njegova je bila skrb nadzirati, je li se na trgu zdrava roba trži. U porkolaba čuvali se ključi od tamnicah, brinuo se o prehrani uznikah, vješticah, prisustvovao udaranju krivacah na muke i nabavljao je potrebite stvari za mučenje. — Ovomu podčinjen bijaše nadzornik straže (custos vigiliarum), koji, ako bi bio porkolab zapriečen, zamjenjivao ga i u službi podpomagao. Na hrvatski zvao se „orožnik". — Jošte nam spomenuti treba i prezivača (preco), koji je javljao gradskim stanovnikom razne odredbe i obznane poglavarstva, običnom formulom „daje se na znanje". Prezivač bijaše takodjer podčinjen gradskomu kastelanu, s njim je obilazio svakdanji trg, zapljenjivao nezdravu hranu, a ribam, koje bi preko podneva na trgu ostale, poodsjekao bi repove, znak, da nisu već za hranu. Prezivač sudjelovao je i kod dražbah, te oglašivao ciene dražbenikah. — Noćobdija (vigilator), prozvan izkvarenom riečju „boktar", koji, kako se zvonom loteršćakom zazvonilo i znak dao, da se gradska vrata moraju zatvoriti, noseć na ramenu halabardu, obilazio je gradske ulice, prozivajuć svaku noćnu uru i opominjuć gradjane, da pripaze na vatru. — Gradski imutak, kao porez i pijacovinu, utjerivali su porezovnici (tributarius), podčinjeni glavnomu porezovniku, koji bijaše ujedno i gradski blagajnik (conductor et comes proventuum), taj je u posebnoj knjizi vodio popis svih kućevlastnikah i stanarah, pa svakomu upisao, koliko poreza mora platiti, koliko ga je uplatio i koliko dužan ostao. Porezovnik pobirao je pijacovinu po cjeniku (registrum — lajštrom), koji je sobom nosio.

Vrlo odlična bila je služba gradskoga bilježnika (notarius); za nju se naime zahtievalo znanje latinskoga jezika, koji bijaše tada službenim, i poznavanje domaćih zakonah i naredbah. Gradski notari zastupahu često obćinu u njezinih parnicah kod raznih sudištah, dá i na kraljevskom sudu i kod samoga kralja. N. pr. god. 1422. notar

[1] Doc. 192. 193. 200.

Fabijan tužio je u kralja Sigismunda kaptol zagrebački, što je priečio gradskoj obćini obradjivati neka zemljišta svojatajuć ih za sebe.[1] Znamenit bijaše notar Matej, sin Lukin, koji je od god. 1449—1454. zastupao obćinu u raznih stvarih, a naročito u parnici sa vlastelom susjedgradskom.[2] On bijaše najprije učiteljem na gradskih školah, te je kao takov prisustvovao u onom krvnom gradjanskom nasrtaju na kaptol godine 1422.[3]

Notara bijahu po dva, ili po tri, i to jedan glavni (principalis notarius), a ostali podredjeni. Dužnost notareva bijaše bilježiti sudbene odluke i gradske naredbe, voditi gruntovnicu i sastavljati i prepisivati gradske izprave.

Gradski pečat (sigillum civitatis, sigillum communis) za gradske listine, izprave il pozivnice bijaše jedini biljeg vjerovnosti, jer tada nije sudac pismo svojom rukom podpisivao, već je dosta bilo, ako je na njemu bio udaren gradski pečat; vriedio je dakle isto, što i vlastoručni podpis, zato ga je sudac obično imao uviek uza se. Obezčašćenje gradskoga pečata, kao biljega vlasti ciele obćine, kaznilo se novčanom globom.

Na starom pečatu ove gradske obćine urezane su tri kule, i to dvie pobočne jednako visoke, dok je srednja i viša i šira, a sve tri stoje na obzidanom briegu. Kraj pobočnih kulah, i to s lieve strane jest mladi mjesec, a s desne danica, a na okolo pečata teče nadpis: ✠ S · COMVNI · DE · MONTE · GRACI. t. j. sigillum communitatis de monte Graci. — Taj pečat ili je bio utisnut na samu izpravu ili e na svilenoj ili konopljenoj vrpci, kojom bijaše prešivena, visio utisnut ili u čisti pčelinji vosak ili u crveni vosak umetnut u pčelinji.

Gradska zastava (vexillum communis). Gradska obćina imala je i vlastitu zastavu, pod kojom je u osobitih svečanostih stupalo gradsko poglavarstvo sa zastupstvom. Gradska se zastava izviesila i za vremena obrane proti neprijatelju, a često i kao znak za gradjanski ustanak ili nasrtaj, a tada bi ju izvjesili na zvoniku župne crkve sv. Marka „erecto vexillo in turri ecclesie s. Marci“. Zastava ova bijaše skroz crvena, (pa ju toga radi i biskup Ivan Alben, kada je g. 1422. prokleo gradsku obćinu radi nasrtaja na kaptol, prezirno nazivlje: krvavom zastavom (cruentum vexillum), a što je na toj zastavi ušiveno ili izvezeno bilo, da li gradski grb, ili slika gradskoga zaštitnika, nije nam poznato.

[1] Doc. 30.
[2] Doc. 146. 147. 152. 154. 155. 157. 178.
[3] Doc. 32.

Progovoriv, kako i na koji je način birano bilo gradsko poglavarstvo i zastupstvo, kakovo je bilo njegovo činovničtvo i koje je službe obavljalo, i koji su bili javni znaci gradske oblasti, prije nego li ću pripoviedati o djelokrugu gradskoga magistrata, spomenuti treba, da je poglavarstvu vrlo stalo do toga, da gradska obćina bude nepokolebiva u vjernosti spram vladara, (dakako najviše radi vlastite koristi, od njega bo najviše ovisilo je njezino blagostanje). Ovu njezinu vjernost liepo crta kralj Matijaš (1472) ovimi riečmi: „upravo nam godi, kada razmatrajuć sjećamo se onih mnogovrstnih uslugah, koje je izkazala obćina zagrebačkoga Gradca, njezini bo gradjani ne samo našim predšastnikom kraljevom ugarskim i samomu kraljevstvu i sv. kruni, kako smo se vjerodostojno uvjerili, odlikovali se svojom odanom vjernosti, kada su ne samo uz naše predšastnike, već i uz nas u razno težko i burno doba tako čvrsto prionuli, akoprem često od zlih ljudih, koji su i kraljevsku čast i ugled kraljevine podkapali, mnoge nepravde pretrpili toli na imutku koli osobno, pa ipak nisu sašli s puta vjernosti, dapače, čim ih više protivnici progonili, tim su čvršće u vjernosti potrajali.[1]

Ugarski kraljevi računajuć na vjernost gradske obćine davali joj u važnih stvarih, tičućih se kraljevine, razne naputke ili zapovjedi, koje je dakako gradsko poglavarstvo točno izvršilo. — Godine 1408. piše kraljica Barbara, žena Sigismundova, gradskomu poglavarstvu, da je razumjela iz ustijuh gradskoga izaslanika Petra Šafara, da bi obćina o novoj godini morala poslati na kraljevski dvor svoje izabrane izaslanike, da se s kraljem dogovore o važnih stvarih, tičućih se i kralja i obćine; ali pošto je sada kralj odsutan, s toga mu poručuje, da nešalje izaslanikah dotle, dok se kralj nevrati, ali ipak medjutim da pomno nastoji o tom, da gradsku obćinu upravljaju tako, da se sačuva vjerna kruni.[2] — Po smrti kralja Vladislava Posthuma (1457), akoprem bijaše kraljem proglašen mladi Matijaš Korvin, ipak ga mnogi hrvatski plemići nehtjedoše priznati; bojeći se indi on, da nebi njegovi protivnici osvojili Zagreb, naloži na 16. marta 1458. gradskomu magistratu: pošto je dočuo, da u ovih stranah ima dosta lupežah i zlotvorah, koji namjeravaju potajice uvući se u grad, da mogu tako cielu okolicu u strahu držati, neka bdije nad tim, da neudju ovamo, jedino samo, da banu Ivanu Vitovcu i njegovim četam dozvole unići, drugomu pako nikomu.[3] — God. 1474. nalaže gradskomu magistratu isti kralj, buduć da je dočuo, da njegovu lumbardu, pro-

[1] Doc. 275.
[2] Doc. 14.
[3] Doc. 202. 212.

zvanu „čoka", koju je u gradskoj obćini pohranio Blaž Magjar, nastoje neki odvezti u svoj tabor, da ju nedadu nikomu, dok on shodna glede nje neodredi.[1] — Kada su po smrti kralja Matijaša (1490) izabrali Ugri Jagelovića Vladislava českoga kralja i za svoga kralja, u Hrvatskoj svi su znatniji velikaši i plemići bili uz hercoga Ivana Korvina, nezakonitoga Matijaševa sina; ali kada je taj neodlučni mladi vojvoda nagovorom velikašah i plemstva odustao i priznao Vladislava kraljem, pod uvjetom, da on ostane vojvodom i banom u Hrvatskoj, (koj je uvjet i radostno prihvaćen bio na budimskom saboru), to na 11. oktobra 1490. javljajuć novi kralj gradskomu magistratu svoj izbor, zapovjeda, da se Ivanu Korvinu kao vojvodi i banu pokoravati mora.[2] God. 1497., kada je htio Ivan Turzo poslati kroz Zagreb u Senj veliku zalihu bakra, no dočuvši, da je kralj Vladislav, uzprkos banu Ivanu Korvinu, imenovao novoga bana, to da bi Korvin uvriedjen s toga, taj bakar oteti mogao, nalaže kralj gradskoj obćini, da, kada se Turzov bakar doveze u Zagreb, da ga svimi mogućimi sredstvi brane, da ga neotme ni Ivan Korvin ni njegovi ljudi; a kad li će opet Turzovi ljudi izvezti bakar iz Zagreba, da im toga nepriečе.[3]

Nacrtavši ovo, pripovjedat ću o djelokrugu gradskoga poglavarstva i zastupstva. Ponajprije scienim, da je vriedno iztaknuti, kako se u domovini zagrebačko poglavarstvo smatralo osobito važnim, da se u njega tražio savjet o valjanosti kakove osude. Oko god. 1450. mjeseca marta pišu ovogradskoj obćini ili pravije njezinu magistratu plemići Nikola i Mihalj, podkastelani Kamengradski, da su u pokladni (carnisbrevium) ponedjeljak došav u Koprivnicu odsjeli u gradskoga sudca, a onamo da je tužbe radi došao gradjanin nekoč Solnogradski Ivan Pranuh, te im izjavio, da je, došavši po trgovini u Koprivnicu, u gradjanina Fabijana iznajmio kuću i u njoj trgujuć dulje vremena stanovao. Želeći pako postati ovdje gradjaninom, kupio je zemljište i kuću, a kada se u kupljenu kuću preseljavao, da u njegovu odsuću bivši mu najamitelj Fabijan, iznenada nasrnuvši na sluge oteo mu svežanj sukna; za koje ne zna, koje je boje bilo, i to ga je radi toga uzeo, jer da mu je tobože dužan ostao na najamnini, te zamoli oba rečena podkastelana, da o tom sude. Obojica na to pozvaše Fabijana preda se i zapitaše ga, zašto je to učinio, a on odgovori da za to: jer mu je Pranuh ostao dužan, i jer je on kao njegov bivši najamitelj vlastan bio to učiniti. Ova se izjava podkastelanom nije svidjala, pošto u nijednom kr. gradu bez suda i sudbene presude nije nitko ovlašten

[1] Doc. 293.
[2] Doc. 356.
[3] Doc. 387.

sam dati sebi zadovoljštinu, s toga dadoše, ako i silom, donesti preda se oteto sukno i zapitaše trgovca Pranuha: Ivane! je li tvoje sukno? a on odgovori: to je moje sukno. Na to mu odvratiše: ako je sukno tvoje, a ti ga uzmi i zadrži, jer znamo, da toliko imaš, čim možeš namiriti, ako si što dužan ostao. Ali je on odgovorio: ne ću. Zovnuše za tim Fabijana i rekoše mu: uzmi ovo sukno i čuvaj ga, dok sud taj vaš priepor rieši. Na to Fabijan reče: ne ću, jer kada naložiste, da se ovamo donese, ja ga odavde odnieti ne ću, već samo zahtievam, da mi najamnik plati dug. Na što su podkastelani uzeli sukno i odredili, da o tom sudi gradski sudac, ali, buduć da je tužitelj zavadjen sa sudcem, to pitaju sada gradsko poglavarstvo, jesu li dobro sudili, neka to pretrese i javi im, što im je u buduće raditi u takovu poslu.[1]

U cielom zastupstvu najvažnija bijaše osoba gradskoga sudca; on bijaše glava poglavarstva i reprezentant ciele obćine, pa i toga radi svaka tužba il mu se pismeno predala il naustice kazala. Dà, zlatna bulla, taj temeljni obćinski zakonik, odredjuje: da svatko, ko bi mimoišav gradski sud, tužio pred kraljem gradjanina ili gradjane, to da u ime gradskoga suda ide onamo samo gradski sudac, ali na trošak tužiteljev, za to, jer ga je trudio mimoišavši domaći sud. Ista bulla nalaže takodjer, da tko bi bio nezadovoljan osudom sudčevom ili osudom gradskoga vieća, pa se prizvao na kralja, to samo sudac da ide na kraljevski sud, ali da bude pozvan samo uz kraljevo pismo. Kada su godine 1477. gradski obćinari ubili kaptolskoga čovjeka, a kaptol zagrebački mimoišav i gradski i tovarnikov sud, utužio obćinu pred kraljevim personalom. Proti takovoj očitoj povredi gradskih pravah prosvjedovalo je gradsko zastupstvo s razloga, što se svaki domaći spor ima najprije suditi na gradskom sudu, a tada istom, nije li stranka osudom zadovoljna, da može prizvati ili na tovarnikov ili na kraljev sud. Kralj Matijaš, da obćinu u njezinih pravih štiti, naloži svomu personalu, i palatinu i kraljevskomu sudcu, da ne rieše kaptolsku tužbu, već da ju svedu na osudu pred domaćega sudca i gradsko zastupstvo.[2] — God. 1423. zadužio se za 60 for. u Mljetcih gradjanin zagrebački Mihalj, sin Petrov, a nemogući izplatiti ga, zamoli nekoga Gjuru Bakranina, da mu bude jamcem dotle, dok dug podmiri. Preuzevši Gjuro Bakranin jamstvo, nije se gradjanin Mihalj brinuo, da plati, što je dužan, a tim da jamca oslobodi obveze spram izplate rečenoga duga. Ne hoteći Gjuro takov teret dulje nositi, utužio je gradjanina Mihalja banu Hermanu Celjskomu, ali ban, jer je rečeni

[1] Doc. 148.
[2] Doc. 306.

Mihalj bio gradjanin zagrebački, da ne povriedi gradskoga prava, nije primio tužbe, već je tužitelja naputio na gradski sud „lege ipsorum et regni consvetudine solita". Na tom sudu bio je Mihalj osudjen, da izplati dug i tim jamca oslobodi dužnosti, koju je mjesto njega preuzeo bio. Ovom osudom ne bijaše krivac zadovoljan, te je prizvao na vrhovno sudište ili stare sudce, koji su osudu gradskoga suda potvrdili. Ni to ne bijaše Mihalju poćudno, te upita bana, bi li prizvao na tovarnika, a kada mu ban to odobrio, prizva, a tovarnik odredi, da gradsko vieće pred kaptolom zagrebačkim točno i jasno cieli taj priepor izkaže, pak da se tada na riešenje podnese samomu kralju. Na taj kraljev sud morao bi ići gradski sudac, a saznavši za to ban, izviesti sam o tom kralja, veleći, da nije od potrebe, da se gradski sudac zove pred njega, jer Gjuro Bakranin niti je Mljetčanin t. j. inostranac, niti je na tužbu Mljetčanah gradski sud osudio Mihalja, već pošto su obojica kraljevski podanici, to se njegovim naputkom ovaj priepor imao riešiti, kako se i riešio na domaćem gradskom sudu. S toga moli kralja, pošto je parnica riešena, da ne zove gradskoga sudca preda se; ali u ostalom, svidi li se pozvati ga, da će se on tomu pozivu drage volje odazvati.[1]

I u XV. vieku nastojali su takodjer neki bani miešati se u gradsku upravu, a naročito sudstvo, no gradsko se vieće tomu vaviek složno opiralo. Godine 1438. na 3. marta prepovjedi kralj Albreht banom Matku i Petru Talovcem, da se nipošto ne usudjuju utjecati u upravu gradske obćine, dapače da im je dužnost štititi ju u njezinih starih pravicah.[2] — Isto tako nalaže se grofovom Celjskim[3] i banu Ivanu Vitovcu.[4]

A i sama obćina, da zaprieči svaki utjecaj banske vlasti u njezinu upravu, običavala je novomu banu onom sgodom, kad je zasio bansku stolicu, podastrti izprave o svojih sloboštinah i zamoliti ga, da ih štiti. N. pr. na 1. oktobra g. 1419. gradsko je zastupstvo pokazalo banu Dioniziju svoja „efficacissima litteralia instrumenta" i zamolilo ga, da ih štiti, na što se i on pismeno obvezao i zapovjedio velikim županom i svojim činovnikom, da gradska prava počituju.[5]

Od gradskoga suda prizivalo se ili na stare sudce, ili na tako zvano domaće vrhovno sudište, za tim na kr. tovarnika, a napokon na samoga kralja. To bijaše zakon za svakoga obćinara, koji bi bio

[1] Doc. 37.
[2] Doc. 115.
[3] Doc. 130. 131.
[4] Doc. 189. 198. 199.
[5] Doc. 27.

nezadovoljan osudom gradskoga suda.[1] Bila li je pak sama obćina od koje mu drago vlasti ili osobe utužena, to se takova tužba morala najprije učiniti pred kr. tovarnikom, a poslije njegove presude, ako je bilo od potrebe, podastirala se kralju. Kada je godine 1420. zahtievao kaptol zagrebački, da se pred banom Dionizijem razpravlja neki priepor medju njim i gradskom obćinom, to su na zagrebačkoj županijskoj skupštini (2. oktobra) gradski izaslanici na temelju povlasticah, danih im od kralja Sigismunda, prosvjedovali protiv toga, jer da obćini ima suditi samo kr. tovarnik, a nije li zadovoljna njegovom osudom, tada kralj.[2] — U sporu, što je nastao godine 1465. medju kaptolom zagrebačkim i gradskom obćinom radi maltarine, od koje gradjani zagrebački bijahu oslobodjeni, tužio je kaptol obćinu pred banom Ivanom Vitovcem i dobio parnicu. S te osude ćuteći se obćina povriedjenom u svojih pravih, po svojih izaslanicih Konradu Ravšaru i priseżniku Blažu pritužì se protiva te povredi svojih povlasticah, koje kralju podastreše; a on vidjevši, da im se tim sudom staro pravo okrnjuje, javio je (5. augusta) banu i podbanom, da oni nisu bili vlastni gradjanom suditi, već njim da ima suditi samo tovarnik, a nisu li njegovim sudom sadovoljni, tada će suditi kralj.[3]

Bilo je takodjer slučajevah, gdje u prieporu gradske obćine, a naročito s kaptolom niti je htio kralj, niti njegov tovarnik izreći osude, ili s razloga, da se osudjena stranka ne uvriedi, ili što priepor nije bio jasan, u tom odlučila bi prisega. Na tužbu kaptola zagrebačkoga, kojom g. 1476. okrivljuje gradsku obćinu il njezino gradjanstvo, da je kaptolske ljude, koji su kopali prokop, da napuste u nj potok Medveščak, kojim bi kaptolska tvrdja sigurnijom postala, hvatalo, izbilo i utamničilo, kralj je Matijaš odsudio, da gradski sudac s pedesetoricom gradjanah prisegne, da se gradjani o tom nisu ogriešili I gradski je sudac sa surotnici prisegnuo.[4]

Godine 1477. takodjer u parnici s kaptolom zagrebačkim radi priepornih posjedah Kraljevca, Kobiljaka, Cerja, Sviblja i Narta dosudio je kr. dvorski sudac Stjepan Bathor prisegu, t. j. da gradski sudac s pedesetoricom gradjanah prisegne, da obćina rečene posjede silomice nije otela i tada je opet gradski sudac s rečenimi rotnici prisegom to potvrdio.[5]

[1] Doc. 218.
[2] Doc. 28
[3] Doc. 245.
[4] Doc. 304.
[5] Doc. 308.

Gradski sud smatrao se svetinjom, te se u velik grieh upisivalo, tko bi ga omalovažio. God. 1458. Nikola zlatar zapleo se u parnicu s nekojimi gradjani o kućah, posjedih i stvarih u gradskoj obćini, te je u kralja Matijaša izmolio, da je pismeno naložio obćini, da taj priepor čim prije rieši. Prema tomu nalogu pozvalo je gradsko poglavarstvo obje stranke preda se, pa je spor, da se valjana osuda izreče, dulje vremena razpravljalo. To se Nikoli zlataru nije svidjelo; zahtievaše na ime, da se parnica naprečac rieši njemu u prilog, a poglavarstvo niti je moglo što takova učiniti, niti je htjelo, te nestrpljiv Nikola upravo, kad se tečaj parnice počeo razvijati, prezirno izadje iz dvorane. Ovakovim postupkom bijaše čast gradskoga sudišta povriedjena, a da joj se zadovoljština dade, dva gradska izaslanika: sudac Konrad Ravšar i Toma Kroako na 6. maja pred kaptolom zagrebačkim uložili su proti Nikoli zlataru svečani prosvjed, da ga radi te neciene mogu sudbeno progoniti.[1]

Gradskoga sudca i zastupstva poglavita bijaše dužnost braniti gradske sloboštine, udieljene tomu slobodnomu gradu od kraljevah. Glavni ili temeljni privilegij bijaše zlatna bulla Bele IV., te je nju i u XV. vieku gradska obćina davala potvrdjivati, da sjeti krunu, na kakovih je sloboštinah taj grad osnovan. Na 10. januara g. 1406. na prošnju gradskih izaslanikah, sudca Petra Šafara i gradjanah Kona i Ivana Božina potvrdi kralj Sigismund rečenu zlatnu bullu i sve povlastice njom podieljene;[2] a god. 1435. dne 7. oktobra iznovice potvrdio ju je isti kralj, kada su ga za to zaprosili gradjani Jakob, sin Ivana Bolja, i Fric.[3]

Osim zlatne bulle imala je gradska obćina i drugih kraljevskih povlasticah, koje je što nekoč dobila, što tečajem XV. vieka naknadno dostala. Spomenuti mi je najprije onu, koju joj je god. 1397. udielio kralj Sigismund i koju je na 1. januara g. 1435. u opata cistercitskoga, kao vjerodostojnoga mjesta, prepisati dala, kojom spomenuti kralj oprašta ovoj obćini sve do tada počinjene nepravde kaptolu zagrebačkomu, kao: nasrtaj na kaptol, ubijstva i porobljenje kaptolskih dvorovah, za koje su glavom i imutkom dužni bili, te nalaže kr. tovarniku i svim sudcem u kraljevini, da ih radi toga na sud ne smiju zvati.[4] Znamenita je takodjer povlastica istoga Sigismunda, kojom ju je 8. novembra 1435. na molbu gradske obćine oslobodio kralj od plaćanja sudbene globe, pripadajuće kraljevinskim sudcem, kada bi

[1] Doc. 205.
[2] Doc. 10.
[3] Doc 87.

u parnicu uvučena, osudjenom bila; pak nalaže palatinu, kr. dvorskomu sudcu, banu i njegovu zamjeniku, te županom i podžupanom i svim utjerivačem takove sudbene globe, da ju od gradske obćine ne smiju zahtievati.[1] Godine pako 1476. na 16. juna zapovjeda kralj Matijaš županom županije zagrebačke, podžupanom i velikim sudcem, da kadgod obćina zahtievala bude, da joj u njezinih parnicah pošalje za svjedočanstvo svoga pristava, ili da joj rieši priepor, svede li ga obćina na županijski sud, to da ne krzma učiniti i jedno i drugo; dá, uztreba li obćina od županije kakovu pismenu izpravu, da joj neodvlačno takovu izdade.[2]

Dužnost gradskoga poglavarstva bila je brinuti se o imutku kako obćinskom, tako pojedinih gradjanah, da se ne otme, a što je oteto, da se vrati. Već od svršetka XIV. vieka vodila je gradska obćina parnicu s Nikolom Pravdićem radi nekojih zemaljah u Pobrežju, prozvanih „Banja sela“, za koje je jedna i druga stranka tvrdila, da su njezine. Ova se parnica vukla ća do 1. maja g. 1402., kada se na zagrebačkoj županijskoj skupštini i njezinim posredovanjem oba protivnika nagodila ili poravnala, te je obćina izplatila sudbene troškove, na koje joj županija i namiru izdala.[3] God. 1432. nakon smrti trgovca Friderika, koji je umro ne načinivši oporuke niti ostavivši baštinika, po postojećem pravu, trećina njegove ostavštine, koja je iznosila 100 for. u pokretninah, a 50 for. u gotovu novcu, imala bi zapasti obćinu, ali zanovetanjem Tome, kanonika kantora čazmanskoga, tu je ostavštinu kradimice dobio Ladislav, sin Ivana Zinčaja. Protiva toga podiže obćina parnicu protiva kanoniku Tomi, koja se dugo vodila pred biskupskim vikarom Ivanom, kanonikom kantorom zagrebačkim, dok napokon na 3. juna 1432. pred kaptolom zagrebačkim, gradski izaslanici: sudac Petar, i starješine Gjuro i Brcko, te prisežnici Marin, Blaž i Fabijan, i gradski župnici Antun i Ivan, nagovorom dobrih i čestitih ljudih ne sklopiše s kanonikom Tomom prijateljsku nagodbu.[4] Za strahovlade Ulrika Celjskoga isti je, kako već spomenuh, pootimao gradskoj obćini mnoge kuće i zemljišta, te ih svojim ljudem razpoklonio. Medju ostalim oteo je gradskoj obćini jednu zidanu kuću sa gradskom kulom uz nju, a u gradskom selu Gračanih pet kmetskih selištah, dva mlina, trsja i neke oranice i livade, te ih darovao svomu vjernomu Martinu Cipsaru. Postavši Cipsar neko vrieme iza toga podkastelanom grada Gjurgjevca, taj svoj nepravedno stečeni posjed naumi

[1] Doc. 90.
[2] Doc. 300.
[3] Doc. 7.
[4] Pag. 59.

prodati, to obćina, da bivša njezina vlastitost ne dodje u tudje ruke, odkupila ju od njega za devetdeset i šest marakah bečkih dinarah i tu svotu izplatila pred kaptolom zagrebačkim kao vjerodostojnim mjestom.[1] — Kada su na 11. augusta g. 1470. kmetovi grada Božjakovine, a na čelu im kastelani Stjepan Kiš i Ivan Palocki, provalili hajdučki na gradske pašnjake i odagnali odande marvu gradjanah zagrebačkih, to je odmah sliedeći dan gradski sudac Konrad Ravšar u ime ciele obćine uložio pred kaptolom zagrebačkim svečani prosvjed i prepovjedio, da otimači ni skupno, niti pojedini pojedince ne smiju ni prodati ni ubiti ijedan komad otete marve, već da se mora svakolika pridržati u gradu Božjakovini, dok gradska obćina taj plien i tim povredu svojih sloboštinah ne dojavi il kralju ili banu, tražeći zadovoljštinu.[2] — A koliko je vodilo gradsko zastupstvo prieporah o obrani il skupne imovine il pojedinacah sa plemići Albeni i Tuzi, spomenuh pod naslovom: „Gradski posjedi i borba za njih", a kolike je imalo sa gospodari medvedgradskimi ili njihovimi kastelani, spomenut ću niže, gdje ću govoriti o Medvedgradu.

Gradskomu je poglavarstvu dužnost bila i bditi, da se kraljevskimi porezi ili nameti ne obterećuje ni obćina niti njezini gradjani. God. 1436. dne 8. februara na prošnju gradske obćine, ban Matko Talovac, obziruć se na njezino siromaštvo, pokraj koga ipak je obskrbljivala hranom i pićem njegova brata Perka i četu mu, oprašta zaostatak vojnoga nameta od 54 for., koji joj namet bijaše odmjeren privoljom kraljevom.[3] God. 1468., kada Benko Baćan, pobirač izvanrednoga nameta, nije prema odredbi budimskoga sabora razporezao namet za obćinu, već ga razpisao na 500 „portah" ili velikih vratah, (ubrojajući ovamo majure i prazna kućna zemljišta), gradsko se poglavarstvo diglo protiva toga, tvrdeći pred kraljem Matijašem, da ciela obćina ima jedva 500 kućevlastnikah, to mu naloži kralj, da joj namet pravedno razporeže.[4]

Nastojalo je takodjer gradsko poglavarstvo, da se obćinska imovina i koristno uloži. U zemljištne gradske posjede ubrajala se i trsja, nije li ih obćina sama htjela obradjivati, to ih je pod nekimi uvjeti davala u najam, takova trsja zvala se „činžena trsja"; i takovo jedno sasvim zapušteno, da ne propadne, već da se pomladi, ustupilo je gradsko zastupstvo g. 1428. mlinaru Franu, tako, da svake godine o berbi plaća od njega šestdeset dinarah činža.[5]

[1] Doc. 158.
[2] Doc. 267.
[3] Doc. 93. 94.
[4] Doc. 259.
[5] Doc. 52.

Osim gradskih posjedah imala je gradska obćina i prištedjena novca za podmirivanje redovitih i izvanrednih potrebah, pak ga i često posudjivala gradjanom na zemljištnu jamčevinu, kako svjedoče ovodobni gradski zapisnici. U ovih spomenicih nalazimo samo jedan primjer takova zajma, kada je 27. novembra 1495. posudila vojvodi i banu Ivanu Korvinu 800 for., koji se vlastoručnim podpisom obvezao, da će joj tu svotu izplatiti; a da joj se za tu mu izkazanu ljubav dobrohotnim izkaže, oprostio joj državni porez, što bi ga imala platiti o novoj godini za buduću godinu.[1]

Osobitu je pažnju gradsko zastupstvo imalo takodjer glede nekretninah u obće, ili se one prodavale, il zamjenjivale, il dielile, il oporučno ostavljale, jer svaku prodaju ili slično, za koju se zahtievala privolja susjedah i mejašnikah, bijaše potrebno upisati u gradsku gruntovnicu i spomenuti starije izprave, na temelju kojih je prodavalac postao vlastnikom nekretnine, koju prodaje; a ako li spram gradske obćine sa prodanom nekretninom spojen bio kakov teret, da se i on ubilježi. Gradsko zastupstvo uvodilo je novoga vlastnika u posjed. Kod gradjenja novih kućah pazilo se i na to, da ne budu prozori spram susjedove kuće i bdilo, da se kuće uzdržavaju u dobrom redu, da su sigurne od vatre, a trošne, da se podupru ili podzidju itd. A sada navest ćemo nekoliko primjerah za to.

God. 1413. na 18. augusta pred gradskim zastupstvom Mihalj Totar svoju zidanu kuću, koju mu je kralj poklonio, kraj kapele sv. Katarine prodao je za 40 for. kamenaru Stjepanu Soksnamu.[2] — God. 1415. Andrija literat za šest pensah dinarah prodao je svoje pusto trsje, Korito zvano, krasopiscu Grgi.[3] — God. 1429. Stojko Agatić svoje prazno zemljište u gradskoj obćini prodao je za 3 for. sudcu Brcku i njegovim potomkom.[4] — God. 1443. na 4. aprila Jelena, udova nekoč Ivana trgovca, a sada žena Gjurina, pred gradskim zastupstvom prodala je tri selišta i šest ralih oranice zvane Zadvornice i neke oranice u Pobrežju, u gradskoj obćini, koje je baštinila nakon smrti svoga prvoga muža, mesaru Klementu, dekanu mesarske zadruge, za 13 for. i to privoljom sadanjega njezina muža i susjedah.[5] Iste godine na 21. septembra gradjanin Matija Farkaš, sin Egidov s Klokoča, prodao je svoju oranicu od 12 ralih i sjenokošu do potoka

[1] Doc. 381.
[2] Doc. 18.
[3] Doc. 22.
[4] Doc. 56.
[5] Doc. 136.

Črnomerca za 50 for. mesaru Sajku, sinu Marenovu.[1] — God. 1445. Ambrosij trgovac, svoje trsje u gradskoj obćini sa štalom i sgradami proda Leonardu postolaru i Emeriku seljaku, sinovom kovača Nikole, gradjanom, za 15 for. uz obvezu, da župniku laškouličkomu davaju od njega svake godine 6 kablovah širé u ime gornice.[2] — God. 1457. na 26. novembra, fratar pavlinskoga reda, Mihalj, sin Stjepanov, svoju oranicu kod Tratinah, koja mu zapala diobom baštine, proda za šestnaest i pol for. Matiji Pivariću i njegovoj ženi Dori.[3] Iste godine opet pred gradskim zastupstvom, krojač Pavao Filec, svoje trsje i kliet privoljom susjedah za dvanaest for. manje četvrt for. proda svomu susjedu Filipu krojaču.[4] — God. 1459. na 14. aprila, Jelena udova lončara Zajka, a žena Ivana literata, svoju oranicu iza kapele sv. Jurja, nad gradskimi mlinovi, proda za devet for. i pet pensah dinarah gradskomu prisežniku Antunu Šiprašniću.[5] — God. 1462. Gjuro ljekar, privoljom gradske obćine, proda gradsku kulu sa pripadnim zemljištem za 23 for. gradjaninu Martinu literatu.[6] — G. 1465. na 11. marta, pred gradskim zastupstvom, udova Agnes Kunšić svoju oranicu od pet ralih, koju je baštinila od svoga otca Matije Kraljevčana, gradjanina, proda za tri for. Iliji zvonoljevcu gradjaninu i njegovim potomkom.[7] — God. 1490. na 9. augusta, pred gradskim poglavarstvom, Dora, udova nekoč krojača Matije, a drugi put udova trgovca i gradjanina Blaža, svoju oranicu, zvanu Cirkvešće, od 13 ralih proda za četrnaest for. gradjanom Martinu Radlinu, krojaču, i njegovu bratu Iliji, sinovom Benka Kunića iz Klokoča.[8] — Sliedeće godine na 19. decembra, pred gradskim zastupstvom, Dora, udova Pavla krojača, svoje pusto trsje, prozvano Mindavščak, sa gajićem i šikarom nad trsjem, koje je baštinila od svoje matere Jelisave, proda za dvanaest for. gradjaninu Gjuri Vitkoviću.[9]

Ako li je na prodanoj nekretnini bio kakov teret spram gradske obćine, to ga je prigodom prodaje uneslo gradsko zastupstvo u gruntovni list. Kada je na 22. januara g. 1473. pred gradskim zastupstvom Martin literat, sin Grgurov, svoju, ali nekoč gradsku kulu sa zemljištem, te zidanimi i drvenimi sgradami nuz gradski zid prodao za

[1] Doc. 138.
[2] Doc. 139.
[3] Doc. 196.
[4] Doc. 195.
[5] Doc. 213.
[6] Doc. 228
[7] Doc. 240.
[8] Doc. 355.
[9] Doc. 360.

dvadeset i osam for. samostanu remetskomu, to je toj prodaji gradsko zastupstvo uvrstilo u gruntovno pismo: da fratri Pavlini moraju tu kulu u dobrom stanju držati, a za vremena neprijateljske ili turske obsade ustupiti gradskoj obćini, da se odande brani;[1] a kada je godine 1487. dozvolilo fratrom gradsko zastupstvo, da rečenu kulu i nuzgredne sgrade mogu popraviti, ovlastilo ih je, da ondješnju pivnicu jednom samo na godinu mogu napuniti vinom, koje smiju prodavati domaćim i stranim ljudem, no za to pravo plaćat će svake godine o Miholju jedan forint u gradsku blagajnu.[2]

I zamjena kućah obavljala se pred gradskim magistratom. Godine 1436. na 29. septembra Mihalj klesar, sin Stjepana klesara, svoju zidanu kuću do kapele sv. Katarine u prostoru za dva dvora i sa nuzgrednimi sgradami zamienio je s kućom Matije krojača, nadoplativši mu jošte 35 for. u zlatu.[3]

Pred gradskim zastupstvom bivalo je i primanje u zajedničko uživanje nekretninah. Tomu imamo primjer na 28. marta 1491., kada je Martin krojač, gradjanin, sin Benka Kunića iz Klokoča, izjavio: da dobro promislivši, polovinu svoga imutka, što ga ima u gradu i u gradskoj obćini, kao: zidane kuće, vrtove, trsja, livade i šume, obzirom na bratinsku ljubav odstupa svomu rodjenomu bratu poljodjelcu Iliji i njegovim potomkom, tako, da ako li koji od njih ne bi imao potomakah, da na samrtnom času može svojim dielom po volji oporučiti; bude li koji od njih imao djece, da podpunu polovinu toliko posjedah, koliko kućah baštini nasljednik ili nasljednici, izuzevši one svote, koju bi oporučno namienio u blage svrhe.[4]

Dioba baštine obavljala se takodjer pred gradskim magistratom. Na 16. augusta god. 1400. Miklin, bivši sudac i žena mu Margita s jedne, a Ana udova Andrije Puljana i njezin sin, kanonik zagrebački Petar, s druge strane, pred gradskim zastupstvom izjavili su: da su oni posjede, koje su u ovoj obćini baštinili, medju sobom podielili, te dvanaest selištah u Pobrežju s oranicami, i jedno selište pod gradskim zidom, koje ima dvanaest ralih, za tim dvie česti vrta pod gradskim zidom i zidanu kuću sa sgradami predali rečenoj Ani Puljanki i njezinu sinu kanoniku Petru.[5]

I baštinike, poput kupacah nekretninah, gradsko je zastupstvo uvodilo u posjed. Godine 1496. po smrti Domka Perovića baštinila

[1] Doc. 282.
[2] Doc. 342.
[3] Doc. 100.
[4] Doc. 358.
[5] Doc. 1.

je njegovu kuću Kata, udova plemića Baćanja, i njezina djeca Toma, Franjo i Ana. Gradsko poglavarstvo — ne zna se iz kojega uzroka — ustručavalo ih uvesti, toga radi obratili se oni na vojvodu i bana Ivana Korvina, koji je strogo naložio poglavarstvu, da ih bez okljevanja uvede u posjed.[1]

Ako je umro gradjanin, ne načinivši oporuke niti ostavivši baštinika, to se ostavština dielila na troje: jedan bi dio zapao obćinu, drugi župnu crkvu, a treći sirotinju; ako li je glede bezoporučne baštine nastao kakov priepor, to ga poglavarstvo, da se ukloni neugodnim posljedicam, podnielo na riešenje zemaljskoj vlasti t. j. banu. God. 1450. umrla je Jelena, udova Nikole Sudića, ne načiniv oporuke. O diobi njezina imutka, po svom izaslaniku Konradu Ravšaru upita gradska obćina bana Ulrika Celjskoga, koji je gradskomu kapetanu Seboldu naložio, da pokojničine nekretnine ustupi nekomu Grgi, koji se gradio njezinim nećakom, dotle, dok se stvar točno razvidi; a novac pokojničin da pohrani, dok on, t. j. ban, ne odredi o tom drukčije. — Istom sgodom odredjuje ban i glede druge neke bezbaštinske ostavštine; piše bo pomenutomu Seboldu, da nekomu krznaru samo ono dade, što mu je oporučeno, a ostalo da se prema gradskim zakonom upotrebi ili u obćinsku korist ili u pobožne svrhe.[2]

Oporučne zapise prijavljivahu gradskomu poglavarstvu, koje je bdilo, da se točno ovrše. U XIV. jošte vieku neki je gradjanin zagrebačkomu cistercitskomu samostanu oporučio otok na Savi, prozvan Črni otok, tako, da ga monasi ili sami obradjuju, a hoće li ga komu dati u najam, da ga ne smiju iznajmiti nikomu drugomu, već samo gradjaninu zagrebačkomu. God. 1413. cistercitski je opat rečeni otok dao u najam kanoniku Stjepanu Farkašu, a tim povriedio je posljednu volju oporučiteljevu, pa se gradska obćina glede toga pritužila kraljici Barbari, koja je naložila opatu, da prema oporuci ili sam uživa taj otok, ili ga dade u feud kojemu gradjaninu zagrebačkomu.[3] — God. 1415., pošto je gradsko zastupstvo doznalo iz oporuke pokojnoga gradjanina Antuna, da je on za života još polovinu jednoga selišta u podgradju namienio bio svojim za tada malodobnim kćerim Margareti i Jeleni, a buduć da je mladja, t. j. Jelena, umrla, to pomenutu njezinu baštinu dopitalo je sestri joj Margareti, udovi Vincenštajnovoj, a njezinom privoljom sinu joj Nikoli i njegovu potomstvu.[4] God. 1425. Ivan ban, sin Rudolfa Albena, oporučio je neku svotu

[1] Doc. 384.
[2] Doc. 149.
[3] Doc. 17.
[4] Doc. 21.

novacah, da se samostanu zagrebačkih Franjevacah kupi kakov posjed Ovršitelji oporuke, posavjetovavši se sa gradskim poglavarstvom i dobivši od njega privolju, kupili su za pomenuti samostan jedan mlin u obsegu gradske obćine.[1] — Neki gradjanin Matija Farkaš izjavio je na samrtnom času, da se njegova sjenokoša istom po smrti njegove žene proda, a dobljen novac da se dade franjevačkomu samostanu; ali udovica mu Katarina prodala ju odmah nakon muževe smrti svojim rodjakom za 15 for., te je pred gradskim magistratom na 11. juna g. 1453. u prisuću gvardijana Benka taj novac prema oporučnomu zapisu uručila u ime zadušbine.[2] Iste godine ovršitelji oporuke Nikole postolara prodali su njegovu zemlju pred gradskim magistratom za 32 for. gradjaninu Tomi.[3]

Gradski posjedi veleizdajicah pripali su kruni. God. 1457. na 1. septembra kralj Ladislav Posthumus javlja gradskoj obćini, da pošto je bivši gradski kapetan Seboldo počinio veleizdaju prionuvši stranci cara Friderika III., a tim nanesao mnogo štete u kraljevini, s toga po starom postojećem pravu njegov posjed kod Mesničkih vratah pripao je kralju, a on ga udielio svomu vjernomu notaru Ivanu i njegovu bratu Andriji, te joj nalaže, da nove vlastnike uvede u posjed, a svakoga, koji bi tomu protuslovio, pozove na sud.[4]

Za samosilja grofovah Celjskih, a naročito Ulrika, bilo je gradsko poglavarstvo sasvim potlačeno, te je ovisilo o njegovoj samovolji, a osobito glede izdavanja gruntovnicah. Na zapovied Ulrikovu izdalo je g. 1447. gradsko poglavarstvo gruntovni list trgovcu Tomi, koji je samovoljno na pustom gradskom zemljištu sagradio kuću;[5] a bilo je takovih slučajevah vrlo mnogo, koje je istom nakon Ulrikove nasilne smrti (1456) gradsko poglavarstvo opet svelo u pravo stanje. Već na 1. septembra 1457., doznavši kralj Vladislav za ovakove gruntovne otimačine, naloži gradskoj obćini, da onih četrnaest gradjanskih zemljištah u šoštarskoj ulici, koje je oteo celjski kapetan Seboldo, i od gradskoga poglavarstva silomice dobio gruntovne liste, povrati onim, čija su bila, a gruntovne njihove izprave, jer su protuzakonite, proglasuje ništetnimi.[6] Sliedeće godine (1458) gradski izaslanik Marko sa Čave u ime gradske obćine, pošto je najprije prosvjedovao pred kraljem Matijašem proti tomu, što je Ulrik Celjski pooteo gradjanom

[1] Doc. 42. 166.
[2] Doc. 171.
[3] Doc. 177.
[4] Doc. 192 200.
[5] Doc. 144.
[6] Doc. 193.

mnoga zemljišta, kuće itd. i poglavarstvo prisilio, da je izdalo gruntovne izprave, moli kralja, da takovo svojatanje proglasi ništetnim, te da odredi, da se ista zakonitim vlastnikom povrate.[1]

U gradskoga se poglavarstva gruntovne izprave zalagale kao jamčevina o izplati duga. — Gjuro Pravdić sa Drenove, inače gradjanin zagrebački, bio je radi težkih uvredah, koje je nanesao gradjaninu postolaru Nikoli Čehku, osudjen na novčanu globu, nu ne mogavši ju cjelovitu izplatiti, izručio je svoja gruntovna pisma rečenomu Nikoli, koji ih je dao gradskoj obćini u pohranu. Odplativši rečeni Pravdić od dužne svote samo tri forinta, umrie, te istom po njegovoj smrti podpunoma izplatio je postolaru Nikoli taj dug njegov tast Nikola Beloslovac, to mu gradska obćina založene gruntovne spise povrati, a on joj u kaptola zagrebačkoga g. 1452. vrhu toga priznanicu izda.[2]

Ne samo o imutku gradjanskom, već i o sigurnosti gradjanskoj brinulo se gradsko poglavarstvo, a naročito da se obćini sačuva javno poštenje i dobar glas o njoj. Na naročiti zahtjev gradskoga poglavarstva izdao je na 19. septembra g. 1431. vojni zapovjednik Gjuro, sin Dioniža bana, pismo, u kojem veli, da onom sgodom, kada je vodio kraljevsku vojsku u Italiju, došavši do Zagreba, slomili su se kotači kolah na kojih se prtljaga vozila, a ne mogavši dobiti u samom Zagrebu potrebitih kotačah, našao ih u kmetah palatina Nikole Gorjanskoga, ali jer ih oni ne htjedoše dati, a vojsci su neobhodno potrebni bili, da su ih vojnici silom oteli, ali da im se je ipak platilo, koliko su ti kotači vriedni bili, te da je gradska obćina glede otimanja kolah i kotačah sasvim nevina.[3]

Gradsko se jošte zastupstvo brinulo o obrtu, trgovini i zdravlju, udaralo stalne ciene robi, da ne bude preskupa; brinulo se, da se zdrava roba, osobito za hranu, donosi na trg, a na trgu izložena da se štetnimi stvari ne natrusi i ne okuži; nosilo skrb o pobiranju tržne pristojbe, prozvane „knežija“, ili ju iznajmljivalo, a bdilo je, da mjere i vage budu prave. O tom će se obširnije govoriti kod „obrta i trgovine“.

Gradsko je zastupstvo biralo svoje župnike, brinulo se o župnoj crkvi, ono ju popravljalo i uzdržavalo i pazilo na njezinu imovinu.

Veoma važna zadaća gradskoga poglavarstva ili zastupstva bijaše *sudstvo*, neovisno o čijem uplivu toliko u gradjanskom postupku, koliko u prekršajih i u karnih poslovih; dapače tuj imalo je i pravo mača „jus gladii“ t. j. smjelo je samo izreći osudu na smrt. Prema

[1] Doe. 208.
[2] Doc. 163.
[3] Doc. 58.

odredbi zlatne bulle „nijedna tužba da se ne rješava dvobojem, već da se razpravi sa svjedoci i prisegom, bilo medju gradjani, bilo medju stranci", morala se nepravda, prekršaj ili zločin prijaviti sudu.

Glavni zakonik za sudbeni postupak bijaše zlatna bulla Bele IV. od god. 1242., zatim saborske odluke, stvorene god. 1273. te valjanimi proglašene i potvrdjene za svu kraljevinu Hrvatsku, a napokon zakoni, koje je stvorila sama cjelokupna obćina i to za sudacah: Franje Markovića god. 1377.; Lovre god. 1384. i Luke god. 1388.; a napokon oni od godine 1437.

O gradskom sudu. Svakoga tjedna sudio je sud, redovito utorkom i petkom, a to za to, jer je u ponedjeljak i u četvrtak bio redoviti sajam. Ako li je pako na taj dan pala kakova svetkovina, nije bilo suda. Osim toga trajahu sudbeni praznici četrnaest danah t. j. sedam danah prije, a sedam poslije velikih svetkovinah: bogojavljenja, vazma, duhovah, tjelova i božića, a isto toliko prije Margaretinja (13. jula) i Stjepanja (20. augusta), na ova bo dva svetka bijaše veliki sajam u Zagrebu, koji je trajao četrnaest danah, a za to vrieme bijaše uveden tako zvani „božji mir" (treuga dei).

Tuženik bijaše po gradskom stražaru pozvan na sud na osmi dan. Nije li došao na prvi rok, ni zakonito se izpričao, bude mu označen za osam danah novi rok, a nije li se ni tomu pozivu odazvao, bio mu opet za osam danah opredieljen treći rok; a nije li se i ovomu odazvao, to bude osudjen, a povrh toga morao je platiti i novčanu globu za svaki prkos.

Tko se ne bi zadovolio osudom gradskoga sudca, mogao je prizvati na stare sudce (judices seniores), koji su, kako spomenuh, sačinjavali u gradskoj obćini posebno vrhovno sudište (judicium antiquorum judicum). Ti su ili potvrdili ili preinačili ili pako sasvim zabacili osudu gradskoga suda. Nije li stranki po volji bio sud vrhovnoga sudišta, ostao joj je jošte priziv na kraljevskoga tovarnika ili na kraljevski sud.

Da se tko osudi, trebalo je zakletih svjedokah, koji bijahu na pose i marljivo izpitani, a te su svjedoke pripuštali samo, ako su bili istoga staleža i iste slobode s ostalimi gradjani, tako je bilo odredjeno zlatnom bullom. Tko je bio pozvan za svjedoka, morao je svjedočiti, kako je mogao i znao, a tko bi svjedočanstvo uzkratio, bio bi kažnjen; nije li bilo svjedokah, da se uzmogne izreći valjani sud, bila je tuženiku ponudjena i prisega i to svečana, naime u crkvi sv. Marka na oltaru sv. križa. Kada bi se za utuženu samu gradsku obćinu zahtievala prisega, to je u ime njezino prisizao gradski sudac. Krivcem zloglasnim, kao ubojicam, vješticam, tatom itd., za koje se sumnjalo,

da bi krivo priseći mogli, nije se dalo priseći, već bi ih postavili na muke, a naročito na „greben", i tada ih iznovice izpitivali.

Tužitelj je mogao biti ili gradjanin ili druga neporočna osoba, koja nije stojala niti pod iztragom, niti se je odrekla gradjanstva, niti je bila iz crkve izobćena.

Svetinja suda u velike se štovala. Već sama zlatna bulla nalaže ovako: „ako bi se tko usudio počiniti kakovu smutnju, kada sudac na sudbenoj stolici sjedi ili na gdjegod kojem mjestu pred sudcem, neka se dvostrukom globom kazni; izgrdi li tko sudca ili njegova prisjednika, da plati deset marakah globe; ne bude li mogao platiti, neka izgubi ruku."

Kazne za prestupnike i zločince bijahu prema tadanjoj dobi vrlo oštre, dapače okrutne, kao što u cielom tada evropejskom svietu. Najmanja kazna bijaše uvriedjenoga javno pred svjedoci zamoliti za oproštenje, zatim novčana globa, zatvor, kao i to: da krivac mora sjedjeti na sramotnoj klupi ili prangeru, koja je bila kraj velikih vratah župne crkve sv. Marka, ili da mora nositi po gradu sramotni kamen, koja je kazna bila odredjena samo za piljarice, kada se na trgu posvadile; osudjeniku zaplienila se imovina, ili izgubio gradjansko pravo, sudilo se na progonstvo iz grada, na šibanje i batinanje, urezlo ili odrezalo mu jedno uho ili oba, žigosalo usijanim gvoždjem na čelu ili na licu, odsjeklo ruku ili nogu, ili mu se život ucienio. A na smrt sudilo se ovako: odsjekli bi krivcu glavu, ili bi ga objesili na vješala, spalili na lomači ili privezali na konjske repove, te ga vukli po gradu dok ne izdahne, ili utopili ga u Savi n. pr.: čedomorke.

Psovke i pogrde. Za psovke i pogrde odredjuje zlatna bulla ovako: „jošte, tko od gradjanah drugoga gradjanina obruži, opsuje il izgrdi, da plati uvriedjenomu šest pensah (dvie marke), a u gradsku blagajnu sto dinarah. Ako li se takov, pošto je bio tri puta već za to kažnjen, ne popravi, neka se sva njegova imovina na korist obćine zaplieni, a on kao nepoštenjak da se sramotno iz grada protjera."

Ima primjerah u gradskih zapisnicih, da krivac za psovku nije morao platiti dvie marke, već je mogao, ako je naime tužitelj pristao na to, umoliti ga za oproštenje javno i pokloniti mu se pred više svjedokah. Ali bijaše i većih kaznah, gdje bi na ime krivcu zaprietio sud, ako li se drzne jošte jedan put koga grditi ili rugati mu se, da će mu svezati ruke, šibati ga na prangeru, a napokon sramotno protjerati iz grada za vječna vremena.

Glede psovkah i pogrdah gradsko je zastupstvo godine 1437. ovako odredilo: tko bi opsovao svoga kuma ili kumu il povadio oružje na njega ili na nju, da za prvi put plati jednu marku globe,

za drugi put dvie marke, a za treći, pet marakah; a za četvrti pako oglobit će ga sasvim i uzeti mu slobodu; učini li to koji gradski kmet, za prvi put globit će ga sa šestdeset dinarah, za drugi put sa tri pense dinarah, za treći sa šest pensah; a zatečen četvrtom oplienit će ga sasvim; ne bude li imao, što bi mu se moglo zaplieniti, to da za svakih deset dinarah od globe, koju bi morao platiti, odsjedi jedan dan u gradskih tamnicah i da ga muče. Odsjediti tada u tamnici, bijaše već nešto grozna, utamničeni bo trpljeli su zimu, glad i žedju.

Klevetnici t. j. ljudi, koji bi javno koga okrivili govoreć da je nepošteno djelo ili zločin počinio, kada im se pred sudom svjedoci dokazalo, bijahu kažnjeni prema važnosti osobe i težini klevete; za manje: novčanom globom, a takova najmanja globa iznosila je dvadeset i pet pensah; za veće pako ili češće klevete odredjuje zlatna bulla gubitak gradjanskih pravah i izgon iz grada.

Neki Petar Gundić, seljak iz Vragovca, bio je tri puta zatečen, da je oklevetao gradjane Petra Svečića, bivšega sudca, te Valentina Šaronića i cielu obćinu. Kada mu se kleveta dokazala, predao ga vlastelin njegov gradskoj obćini, a ona ga bacila u tamnicu, dok mu sud izreče zasluženu kaznu. Doznavši za to sin mu Gal i rodjaci, izposlovaše u gradske obćine, koja ja krivca pustila iz tamnice, dočim se jamci prije obvezali pred kaptolom zagrebačkim (25. jula g. 1455.), ako rečeni Petar Gundić istu klevetu opetuje ili drugom sličnom obćinu uvriedi, da će ga isti osobno uručiti obćini, da ga kazni; ne će li moći ili htjeti osobno predati, bit će dužni s mjesta platiti svomu vlastelinu petdeset marakah dinarah, a drugih petdeset gradskoj obćini, te štetu, ako li bi s njegove klevete morao trpljeti ili koji gradjanin ili ciela obćina, da će podpunoma nadomjestiti.[1]

Lahke ozlede. Glede tih odredjuje zlatna bulla ovako: „ćušne li tko koga il za vlasi povuče, plaća uvriedjenomu deset pensah, a u gradsku blagajnu sto dinarah; ne popravi li se do trećega, da se progna iz grada.“

O izgredu i smutnji. Pod izgredom ili smutnjom razumievala se noćna klatež, tučenje po krčmah, nečedno javno vladanje itd. Takovim izgrednikom obično „ucienio bi se život“ t. j. tko bi takovoga izgrednika ili smutljivca ubio, da sebe obrani, platio bi globe samo ucjenu izgrednikova života. Kadkada bi takove izgrednike i usijanim gvoždjem žigosali na licu i protjerali iz grada. Bilo je takodjer slučajevah, osobito, ako li se za takove krivce zauzeli bezporočni ili ugledni ljudi kao jamci, da ih nije poglavarstvo tako strogo kaznilo.

[1] Doc 182.

Glede težkih ozledah ili ranah odredjuje zlatna bulla ovako: „rani li tko koga nožem, mačem, sulicom ili drugim sličnim oružjem, a ranjenik se izlieči ne izgubivši uda, neka krivac liečnika plati, a ranjeniku neka dade dvadeset i pet pensah, a jošte pet pensah neka dade u gradsku blagajnu. Izgubi li ranjenik koje udo, neka krivac plati liečnika, a ranjenomu da odšteti udo s deset marakah, a povrh toga neka uplati u gradsku blagajnu dvie marke." Pod rečeni zakon podpadali su i oni gospodari, koji nisu pazili na svoju životinju kao na pse, prasce itd.; ako li je na ime takova životinja koga ugrizla, to bi gospodar njezin platiti morao dotičnomu ne samo globu, već bi mu i životinju prodali ili ubili.

Za kradju i razbojstvo ne označuje zlatna bulla, kakove da budu kazne; ondje se na prosto samo ovako veli: „bude li gradjanin ili inostranac zatečen na gradskom zemljištu u kradji ili razbojstvu, neka mu gradski sudac po običaju sudi". Kazne za tatbinu i razbojstvo bijahu različne prema ugledu osobe il vriednosti stvari. Ako je tko bio pako potvoren, da je kakovu stvar ukrao, a nije mu se moglo dokazati, pa ako je k tomu bio sudbeno neporočan, to se takovu okrivljeniku ponudila prisega, uz koju su morali takodjer priseći i okrivljenikovi svjedoci. Ovakovih svjedokah, koje je sam okrivljenik naći morao, bijaše sada više sada manje, prema osobi ili časti krivca, ili prema vriednosti ukradjene stvari. Često bi krivac tražeći svjedoke svojoj nevinosti morao izaći izvan gradskoga zemljišta, to ga gradski sud, bojeći se, da ne uteče, nije dotle htio pustiti iz grada, dok nije stavio jamacah mjesto sebe, koji će jamčiti, da će se okrivljenik doista vratiti.

Kazne za tate bijahu različite, i to ili bi tata izagnali iz grada, ili bi sjedio neko vrieme na prangeru, a tada ga protjerali iz grada; ili bi urezali krivcu uho, pak mu zabranili pod smrtnu kaznu, da se stanovito vrieme ne smije pokazati u gradu; odrezali bi mu po jedno uho ili obadva, pa ga protjerali. Osim toga kazniše tata šibanjem ili batinanjem, te izgonom. Tko je već jednom kažnjen bio i žigosan radi kradje, toga, ako bi po drugi put zatekli u kradji, odsudiše na smrt; a kadkada su tate odmah za prvu kradju, kad je bila znatna, objesili. Za razbojstvo pako obična bijaše kazna smrt na vješalih.

Kupovanje ukradenih stvarih. Glede toga bio je zakon u ovoj gradskoj obćini, da, ako koji gradjanin sa svjedoci ne može izkazati, od koga je kupio ukradenu stvar, to ili da vlastniku njezinu plati njezinu vriednost, ili stvar povrati. Poznat nam je jedan slučaj, gdje se gradski sud toga slova zakona nije točno držao. God. 1449. ukradoše neki tati kmetu Ladislava Bickeleja, vlastelina Zelingradskoga,

jednoga vola. Kmet, pošavši volovskim tragom, došao je u gradsku obćinu i našao svoga vola ujarmljena u kola gradjanina Šimuna; a kada ga taj nije htio kmetu vratiti, zatužio ga ovaj gradskomu sudu i prisegnuvši, da je vol njegov, zahtievao je, da mu ga kupac ili povrati ili da odkrije tata, od koga je vola kupio. Gradski sud uzkratio mu jedno i drugo. Doznavši za to kmetov vlastelin pomenuti Ladislav Bickele, utužio je gradski sud banu Ulriku Celjskomu. Na 12. maja, kada je ban držao sudište u Križevcih, dodjoše na nj u ime obćine sudac Ravšar, Matija notar i literat i gradjanin Blaž, da odgovore za što nisu dozvolili, da se ukradeni vol povrati gospodaru. Na to gradski izaslanici odgovoriše, da je u ovoj obćini prastari običaj, da ako kupac ukradene stvari ne može prokazati ime onoga, od koga je ukradenu stvar kupio, da plati vlastniku samo onoliko, koliko je dao za nju, a tužitelj da povrh toga ne smije više ništa zahtievati. Ali sud ne smatrajući tu njihovu izjavu podpunom — prema običaju zemlje — dosudi, da se vlastniku povrati ukradjeni vol, ili da mu se toliko plati, koliko vol vriedi.[1]

Obrezivanje kr. srebernoga novca ubrajalo se u zločin kradje. God. 1423. neki Stjepan Kerser utužio je pred gradskim poglavarstvom zlatara Klementa, sina Ambrozova, da obrezuje kr. srebrene dinare; gradsko je poglavarstvo na to odredilo, da utuženi sa dvojicom jošte čestitih gradjanah prisegne na oltaru sv. križa u župnoj crkvi, da je u toj osvadi nevin. Zlatar Klement u istinu prisegnuo je, i tim ga poglavarstvo nekrivim proglasilo.

Za ubojstvo u zlatnoj bulli odredjuje se ovakova kazna: „ubije li tko koga nehotice u igri, da plati sto pensah rodbini ubijenoga, a dvadeset pensah obćini; ne bude li imao odkuda, neka mu gradjani sude. — Rani li tko gradjanina, te on umrie, a ubojica pobjegne, dvie strane ubičina imutka da pripadnu roditeljem ili rodjakom ubijenoga, a treća obćini. — Ubije li tko gradjanina, te bude uhvaćen, da ga obćina po zakonu kazni. — Ako li tudjinac ubije gradjanina u kući ili na ulici, ili na trgu, neka ga obćina kazni."

Kada je tko obtužen bio, da je ubio čovjeka, a nije mu se to ničim dokazati moglo, morao je okrivljenik posvjedočiti svoju nevinost svjedoci i prisegom. Obično bi trebao okrivljenik naći dvadeset i pet osobah, koje bi s njim javno u crkvi prisegle, da se nije ni savjetom ni činom ogriešio o smrti ubijenoga. Po zlatnoj bulli imala bi se podieliti imovina utekle ubojice medju rodbinom ubijenoga i obćinom; no ako je imao ubojica djecu, koja ne bijahu samostalna, scienio je

[1] Doc. 146.

sud, da ne bi pravedno bilo, da po diobi očeve imovine trpe nedužna djeca, to se tada ubojičina imovina dielila ovako: dvie trećine zapale bi djeci, a treću podielio bi rod ubijenoga s obćinom. Ako li je ubojica i utekao, to ga ipak sud proglasio krivcem smrti, to ovlastio ne samo rodjake ubijenoga, već i svakoga, tko ubojicu nadje na gradskom zemljištu, da ga slobodno ubije. — Za ubojstvo mogao se u XV. vieku ubojica nagoditi s rodjaci ubijenoga tako, da hodočasti za dušu pokojnikovu u Rim, da se ondje izpovjedi i kupi podpuno misno odjelo, koje će se dati u ime zadušbine za pokojnika onoj crkvi u kojoj je pokopan.

Kazna za ubojstvo ne bijaše samo usjekovanje glave i vješala, već bi i krivcu svezali ruke i noge i tako svezana privezali konju za rep, te ga vukao po gradskih ulicah, dok ga ne dovukao do vješalah, i tu bi ga il odmah objesili ili na četvero razsjekli, te četvrtine njegova tiela objesili na vješala. Imao li je takov ubojica sukrivca, i njega bi objesili uz četvrtine ubojičina tiela.

Osobna obrana vlastitoga života, gdje se mogla pogibelj podpunoma dokazati, bijaše i dozvoljena i zakonom opravdana, ali samo tada, kada bi dotičnik pouzdano doznavši, da mu se zasjeda il pogibelj sprema njegovu životu, prijavio to gradskomu sudu i od njega dobio dozvolu, da zasjednika ili napadača slobodno ubije.

Spomenuti mi je neke jošte karne slučaje, koji se većinom kaznili smrću, i to: *palikuće,* kada im se zločin jasno dokazao il ga u samom činu uhvatili, sažegoše na lomači.

Patvorioce gradskoga pečata takodjer su na lomači sažizali.

Preljubnike ili spališe na lomači, ili, kako je u XV. vieku postao običaj, udarahu najprije na muke, a naročito na drvenoga konja (equuleum), za tim ih vrelim željezom ožigosane udarajući po njimi štapovi protjerali iz grada za vječna vremena; a isto tako postupahu s onimi, koji su im pružili sgodu za preljub.

Za nasilje ili oskvrnu djevojačku odredjena bijaše takodjer il smrtna kazna, ili mu se odsjekla noga ili ruke.

Vještice ili copernice u XV. vieku spaljivahu na lomači na posebnom za to mjestu prozvano „*Zredišće*“ i to izvan gradskih zidinah. God. 1430. mjeseca januara spaljene bijahu u Zagrebu: Margareta, udova porezovnika Mateja, i njezina kći Jelisava, a njihovu kuću posvojila je gradska obćina.

Takov bijaše sudbeni postupak tečajem XV. vieka u obćini slob. kr. grada zagreb. Gradca na desnoj obali potoka Medveščaka.

Savkoliki sudbeni postupak, t. j. pozivanje na sud, i kolikokratno, te osude bilo na novčanu globu, il tjelesnu kaznu, ili na smrt

ubilježavale se u gradski sudbeni zapisnik (Protocolum), koji je postao i tim vjerodostojna matica o poročnosti ili neporočnosti pojedinacah; toga radi svatko, komu se činilo, da mu je nepravedno sud sudio, a ljaga mu se u zapisnik unesla, nastojao je, da se iz njega briše; a da se takovo brisanje ljage vrlo težko i sporo obavljalo, budi nam evo ovo za primjer. Godine 1488. gradjanin Gal Kudelić tužio je neke sugradjane radi uvrede poštenja t. j. da ga ozloglasuju. Pošto nije na sudu uvrede dokazati mogao, bio je osudjen, a ta se osuda ubilježila u gradski zapisnik, a s nje je jošte većma došao na zao glas, te ga javno ozivali krvnikom. Kudelić uteče se molbom pod okrilje kralja Matijaša, i obrazloživši mu cielu stvar zamoli ga, da naloži gradskomu poglavarstvu, da tu ljagu u zapisniku briše; ali kada ju poglavarsto nije brisati htjelo, to su Kudelića i nadalje javno ozivali krvnikom, a naročito tim mu se rugali neki Valentin postolar i Luka Ribarić. — Kudelić obratio se opetovano na kralja, koji po drugi put (5. juna) naloži obćini, da mu ljagu briše iz zapisnika, a Valentina postolara i Luku Ribarića radi nanesene uvriede kazni, pa i svakoga, koji bi se usudio tim imenom Kudelića vriedjati, da pedepše; ne učini li toga, naložit će banu Matiji Gerebu, da on svakoga, koji Kudelića tim uvriedi, uruči kralju na milost i nemilost. Istom sada poveo je iztragu gradski sud proti postolaru Valentinu, no Kudelić nezadovoljan s tom iztragom, prizove na vrhovno sudište, t. j. na stare sudce, koji naložiše postolaru Valentinu, da javno pred svjedoci zamoli Kudelića za oproštenje. Medjutim umrie kralj Matijaš (1490), pak i postolar Valentin ne izvrši što mu je vrhovno sudište naložilo. Kudelić uvriedjen s toga, obrati se na kralja Vladislava, koji zapovjedi gradskomu poglavarstvu, da Kudeliću poštenje vrati, ali kada je ono oklievalo to učiniti, podnese Kudelić molbu vojvodi i banu Ivanu Korvinu, koji strogo naloži obćini, da odlučno postupa proti postolaru Valentinu i Luki Ribariću, da Kudeliću poštenje vrati i tim da ga umiri.[1]

Napokon brinulo se gradsko poglavarstvo i tom, da se gradski tereti spram države podmire, a to bijaše:

Porez i izvanredni nameti. Odredbom kralja Bele IV. od 23. studenoga g. 1266. svakogodišnji gradski porez, koji je išao u državnu blagajnu, ustanovljuje se u četrdeset marakah tekućega novca ovako: „jer gradjani radi velikoga truda i ogromnoga troška, koji su uložili, dok su svoj grad utvrdili, ne će morati pošiljati u kraljevsku vojsku deset valjano oružanih vojnikah, niti davati podvoza; no za tu iz-

[1] Doc. 349. 366.

kazanu im pogodnost dužni će biti plaćati o svakoj novoj godini vojvodi ili njegovu zamjeniku banu četrdeset marakah u tekućem novcu.[4]

Ovako ustanovljen porez plaćala je gradska obćina i u XV. jošte vieku; na ime: god. 1405. na 14. junija potvrdjuje biskup Eberhardo Alben, (kojemu je kralj Sigismund založio gradsku obćinu), da mu ona izplatila četrdeset marakah državnoga poreza, koji bi o novoj godini morala bila izplatiti kralju.[1] — God. 1406. na 13. januara priznaje kralj Sigismund, da su mu: sudac Petar Šafar i gradjani Kon i Ivan, sin Božev, u ime ciele obćine izplatili dužni porez, koji se kruni plaća o novoj godini.[2] — God. 1407. na 8. augusta gradjani zagrebački: Ivan, sin Pavlov; Ivan, sin Boljin i Lovrenac platili su kraljevskim podvratarom Pitoru, Stjepanu i Emeriku šest postotnih for. u ime poreza;[3] a sličnu svotu da su uplatili gradjani Ivan Božev i Fabijan, potvrdjuje im god. 1418. Petar Forgač, kraljičin dvorski meštar.[4] — God. 1453. na 1. januara, u ono doba, kada su grofovi Celjski držali Zagreb pod svojom vlasti, priznaje Katarina, žena Ulrika Celjskoga, da joj je gradski sudac Jakob Eberspelch platio za gradsku obćinu dužni porez od četrdeset grivnah ili marakah.[5] — God. 1457. nalazimo na 8. januara u Celju kod rečene Katarine, tada već udove, gradske izaslanike, po kojih ustmeno šalje gradskoj obćini neke naloge, to ne ima sumnje, da su joj tom sgodom platili i porez, koji je obćina o novoj godini morala platiti.[6] — Kada je god. 1495. vojvoda i ban Ivan Korvin uzajmio u ove gradske obćine 800 for., to joj u ime dužnih kamatah oprostio državni porez, što bi ga o novoj godini 1496. morala njemu platiti.[7]

Osim poreza, nametali se za nenadane državne potrebe, osobito za slučaj rata, izvanredni novčani nameti (taxa extraordinaria), sada veći, sada manji, prem potrebi, koje je i gradska obćina morala plaćati. Oko god. 1435. naložio je Sigismundov četovodja Perko Talovac, dakako u ime kraljevo, neki izvanredni namet; za nj je gradska obćina nešto izplatila, a izplatiti dužna jošte ostala petdeset i četiri for.; no buduć da je ona Perka i njegovu četu neko vrieme podpuno hranom obskrbljivala, to joj na 8. februara god. 1436. ban Matko Talovac, brat Perkov, oprostio plaćanje rečenoga zaostatka.[8]

[1] Doc. 9.
[2] Doc. 12.
[3] Doc. 13.
[4] Doc. 26.
[5] Doc. 167.
[6] Doc. 168.
[7] Doc. 381.
[8] Doc. 93. 94.

God. 1468. na 9. marta, promotrivši siromaštvo gradske obćine, u koje je spala s nastale kuge, oslobadja kralj Matijaš i nju i njezine podanike od izvanrednoga nameta pol for.,[1] a 9. maja iste godine kori svoga porezovnika, što nije izvanredni namet u ovoj obćini točno razporezao prema zaključku budimskoga sabora, jer: dok bi morao popisati samo kuće s velikimi vrati i na njih razporezati namet, on je popisao i prazne grunte, i kućice i majure, te bi po njegovu brojenju bilo u ovoj gradskoj obćini do 500 kućah sa velikimi vrati (t. j. kroz koja može proći voz siena), a jedva je toliko svihkolikih kućevlastnikah.[2] — Isti kralj obzirom na vjernost gradske obćine i radi njezine nevolje oprašta i nju i njezine podanike od plaćanja kunovine i drugih izvanrednih nametah.[3]

[1] Doc. 258.
[2] Doc. 259.
[3] Doc. 271. 292.

Javne službe.

Petnaestoga vieka bilo je u Zagrebu ljudih, koji su ovlašteni višimi povlasticami a dozvolom i gradske i kaptolske jurisdikcije, u jednoj i u drugoj obavljati svoju službu, a to bijahu liečnici i javni bilježnici.

Liečnici. U XV. vieku bila su već na latinski prevedena razna djela židovskih, grčkih i arapskih liečnikah, koja su tadanji liečnici mnogo proučavali, a tim se je i liečenje donekle usavršivati počelo. U tom jošte vieku bavili se liečenjem i svećenici, koji su kao i svjetovnjaci morali liečničtvo i učiti i izpit iz njega položiti, tada istom bijahu ovlašteni, da javno izvršuju svoje zvanje. U kaptolu se zagrebačkom u to doba spominju dva njegova člana kao liečnika, i to god. 1423—1438. kanonik Mihalj „Dr. artis medicine",[1] a g. 1452. kanonik Makvardo „medicine doctor",[2] koji su iz kršćanske već dužnosti liečili i bolestne gradjane zagrebačkoga Gradca. Osim njih bilo je u samoj gradskoj obćini takodjer liečnikah svjetovnjakah, n. pr. god. 1425. neki Vlkan „phisicus" spominje se kao ovršitelj oporuke bana Ivana Albena,[3] a god. 1437. Aleksander „doctor in phisica seu in arte medicinali liberali", pred kojim kraljevski tridesetar Petar moli za oproštenje gradsku obćinu, koju je uvriedio.[4] God. 1438. tuži pred kaptolom zagrebačkim liečnik Nikola medvedgradskoga kastelana Bogavca Milakovića, da mu je silomice oteo konje.[5] God. 1442. spominje se u gradskih zapisnicih „Petrus medicus", a god. 1462. prodaje Gjuro „medicus, civis", svoju kuću literatu Grgi Brstecu.[6] Ovaj Gjuro bio je bez dvojbe Taljan, bijaše bo sin „Bartholomei de Regio".[7]

[1] Doc. 36. 82. 120.
[2] Doc. 162.
[3] Doc. 42.
[4] Doc. 106.
[5] Doc. 189.
[6] Doc. 228.
[7] Doc. 282.

U obće u nas se liečenjem bavili ponajviše Talijani i Njemci, od kojih poslednjih naročito spominje se god. 1492. „egregius medicine doctor Henricus Almanus“, kojemu je kaptol zagrebački doznačio godišnju nagradu petdeset dukatah od dana, kada se nastani bilo na kaptolu ili u gradskoj obćini.[1]

Liečnici u to doba pravili su i sami nekoje liekove, no bilo je i *ljekarah* t. j. posebnih dučanah, u kojih se nekoji liekovi ili stvari za nje potrebite prodavale, a takove prodavaoce zvali su „apothekari“.

Javni bilježnici. U XV. vieku nalazimo u Zagrebu vrlo često i javne bilježnike (notarii publici), koji su strankam izdavali javne izprave, podpisivali ih i svojim bilježničkim znakom (signum notarii) podkriepljivali. Javni bilježnici morali su izučiti pravne nauke, a naročito tako zvanu „ars notarialis“, a te su učili većinom u inozemstvu, najviše u Italiji; da pako uzmognu svoju službu javno obavljati, izkazati se morali diplomom, da su svoje nauke valjano svršili, pa tada im je istom kralj dozvolio, da javno posluju (publicus s. imperiali auctoritate notarius). — Ovi javni bilježnici u Zagrebu bijahu ili svećenici ili svjetovnjaci, a ponajviše Hrvati, što nam je opet liep dokaz, koliko se tada težilo u nas za višom naobrazbom.

Iz svećeničkoga staleža spominju se u Zagrebu ovi javni bilježnici: g. 1422. Mihalj, sin Blažev, rodom iz Laške ulice u Zagrebu; g. 1434. Grga, sin Nikolin, rodom iz Moravčah; g. 1434 Petar, sin Tomin, iz Rače i Klement Solarić iz Koprivnice; g. 1451. Ivan, sin Dominika Većeslava iz Sredice, g. 1452. Stjepan, sin Emerikov, sa Visokoga; g. 1475—1490. Matej, sin Grgin, iz Gjurgjevca, te Pavao, sin Valentinov, iz Čazme. — Od svjetovnjakah: g. 1422. domaći sin Nikola Pravdić, sin Pavlov, koj bijaše ujedno i bilježnikom zagrebačke županije. — Za premoći grofovah Celjskih dodjoše iz susjedne Slovenije u Zagreb kao javni bilježnici: Mihalj Salaker iz Krainburga (1454) i Stjepan de Marchus.

Da se razabere djelokrug tih javnih bilježnikah, ocrtati ću ga ovimi primjeri. Kada je godine 1422. biskup zagrebački Ivan Alben izobćio gradjane zagrebačkoga Gradca radi nasrtaja na kaptol, dao je spis o tom izobćenju podpisati i proglasiti po javnom bilježniku popu Mihalju, sinu Blaževom.[2] — God. 1434., kada je Ivan, opat zagrebačkih Cistercitah, po višjem nalogu opomenuo Rudolfa Albena Medvedgradskoga, da preda stolnoj crkvi zadušbinu, koju joj namienio biskup Ivan Alben, dao si po javnom bilježniku popu Grgi, sinu

[1] Doc. 361.

[2] Doc. 32.

Nikolinom, potvrditi, da je Rudolfa Albena doista opomenuo.[1] — God. 1443., kada je kaptolski vikar, kanonik Ivan, na tužbu Gjure Meglića, altariste oltara sv. Magdalene, poveo iztragu proti nasilju nekojih gradjanah zagrebačkih, javni su bilježnici, popi: Petar, sin Tomin i Klement Solarić sastavili o tom izpravu i svojim ju podpisom potvrdili.[2] — God. 1451. kuharica Jelena pred javnim notarom popom Ivanom, sinom Dominikovim, svoju petgodišnju zaslužbu, koju bi dobiti imala od nekih kanonikah, poklanja prebendarskomu sboru u ime zadušbine.[3] — God. 1452. biskup zagrebački Benedikt, kada je dosudio, da su Cistercite dužni davati župnikom sv. Marka četvrtinu od oporučnih zapisah od župljanah ove župe, dao je tu odluku po javnom bilježniku popu Stjepanu, sinu Emerikovom, napisati i podpisati.[4] — Kada je god. 1454. kaptol zagrebački kaznio arcidjakona Petra Zlotrčka, koj je zlorabio kaptolski pečat, a biskup Benedikt, potvrdivši rečenu kaznu, dao je svoju potvrdu po javnom bilježniku svjetovnjaku Mihalju Salakeru pisati i podkriepiti.[5] — God. 1467., kada je svećenstvo zagrebačke biskupije, sakupljeno na sinodi u stolnoj crkvi, od nekih svjetovnjakah zlostavljeno bilo, dalo je svoju tužbu glede toga, poslanu papi Pavlu II., po javnom bilježniku, svjetovnjaku Stjepanu de Marchus, pisati i podpisati.[6] — God. 1475., kada je kanonik Ilija pismeno zapovjedio župnikom sv. Marka, da opomenu neke gradjane, da izplate prebendarskomu sboru namienjene mu oporučne zapise, taj je nalog učinio pred javnim bilježnikom popom Matejom, sinom Grginim.[7] — Pred istim javnim bilježnikom izplatila je Kata Lazarinka samostanu remetskomu dužnu dučansku najmovinu.[8] — God. 1489. popisao i ovjerovio je javni notar pop Pavao, sin Valentinov, prepise izvadjene iz gradskoga arhiva i poslao papinskomu legatu Angelu, u kojih se spominju krvavi sukobi i pomirba medju gradskom obćinom i kaptolom zagrebačkim.[9] — Napokon iste godine, kada je kanonik i arcidjakon Gjuro opomenuo Baltasara i ženu mu Katarinu, da vrate što su oteli nekim sugradjanom, ovu je opomenu pisao javni bilježnik pop Matej, sin Gjurin.[10]

[1] Doc. 73.
[2] Doc. 135.
[3] Doc. 160.
[4] Doc. 162.
[5] Doc. 180.
[6] Doc. 256.
[7] Doc 294.
[8] Doc. 329.
[9] Doc. 353.
[10] Doc. 354.

Na izpravah, koje su pisali javni bilježnici, obično spominju: godinu, indikciju, mjesec, dan i dobu dana, mjesto, gdje su pisali, te tadanjega papu i godinu mu papovanja, a bijahu li prisutni svjedoci, to ih poimence navode.

Javni bilježnici pisali su izprave ne samo kod kuće, već i na drugih mjestih, kamo su službe radi pozvani bili, dapače kadšto i javno na ulici (in via publica).

Znak notarski (signum notarii) bijaše obično ili izšaran križ ili kakovo drugo oveće obilježje sa podpisom notarova imena.

Obrt i trgovina.

U XV. vieku obrtu i trgovini puče prostrano polje ne samo tim, što je i jedno i drugo stojalo pod zaštitom zakona, već uživalo i te pogodnosti, da su obrtnici i trgovci polazeći na sajmove bili oprošteni od svakoga plaćanja maltarine i brodarine za robu, kojom su trgovali. Tim su se najviše i stvarale obrtničke zadruge ili bratovštine (kalendinum, confraternitas), koje su zadrugarom olakoćivale radnju i promet. U onodobnih gradskih zapisnicih nalazimo množtvo obrtnikah, kojim se zanimanje hrvatskim jezikom označuje, kao: cestar, ciglar, hlebopek, iglar, kipar, klobučar, lokotar, mošnjar, nožar, ostrugar, pivar, platnar, poplatar, riznar (riza — haljina t. j. krojač), rogožar, sitar, šporar, strelar, tačkar, tular, voščar, vuzdar; ali kraj ovih nalazimo u istih zapisnicih oznaku obrta i na latinskom jeziku i to: urara, užara, zlatara, brijača, mesara, tesara, gumbara, kovača, kamenara, lončara, bačvara, mlinara, krznara, sapunara, suknara, ribara, sedlara, stolara, lučara (koji je lukove pravio), oklopnara, štitnara, puškara, trubljara, čižmara, ključara, naočara (očalara), postolara, svjećara, zvonoljevca, svirača, brusara i čistioca mačevah, i tkalca ne samo platna, već i grimiza i protkana fina sukna (textor purpure et veluti), a na magjarskom se spominju samo varge t. j. vrsta prostih čižmarah.

Prve još polovine XV. vieka postojale su obrtničke zadruge sastavljene ili od zadrugarah jednoga obrta n. pr. mesarska, tesarska, klobučarska, šoštarska itd., ili od više raznih ali sličnih obrtah n. pr. krznarah, sedlarah, vuzdarah i remenarah, koji sačinjavahu jednu takovu obrtničku zadrugu.

Timi zadrugami ili bratovštinami, koje su stojale pod glavnim nadzorom gradskoga magistrata, upravljao je dekan, koga su zadrugari birali svake godine obično na god zadružnoga patrona; svaka bo zadruga odabrala si za zaštitnika posebnoga sveca, kojemu je obično u župnoj crkvi podigla oltar, na kojem se svakoga mjeseca čitala po jedna sv. misa, kojoj su svi bratovštinari morali prisustvovati. Imala

je i posebnu zastavu, pod kojom su bratovštinari išli u svečanih provodih, a imali su i vlastite voštanice, pohranjene u dekana, koje su palili na sprovodu kojega svoga sučlana. Dekan je razpravljao pojedine obrtničke razprave medju članovi, predlagao nove članove voljne stupiti u bratovštinu, da o njihovu primitku bratovština razpravlja; upravljao novčanom i posjednom zadružnom imovinom i polagao joj račune o prihodu i trošku i brinuo se za uboge i bolestne bratovštinare.

Gradsko poglavarstvo osim prava nadzora nad obrtom i trgovinom bdilo je i nad tim, da mjere i vage budu prave, da ciena robi ne bude previsoka, a roba da bude zdrava, a osobito takova, koja je svakomu nuždna, kao hrana i odielo, te je prema potrebi propisivalo i ciene. U ovih spomenicih dolaze god. 1425. nekoji gradski zakoni, koji se odnose na obrt i trgovinu i to:

O mjerah i vagi. Svaki štacunar ili trgovac da ima prave i istinite mjere i vage i refove posebice za sukno, a posebne za platno; ako li ih izkrivi, to će mu se roba, kojom trguje, po gradskom poglavarstvu zaplieniti. Sukno da ne mjeri mjerom, kojom se mjeri platno, niti platno mjerom, koja je za sukno; prekrši li to, izgubiti će svu zalihu i sukna i platna.

U svakoga trgovca da su mjere obilježene i gradskim pečatom i pečatom onogodišnjega sudca, i to mjere za žito i za vino, na ime: pol kabla, četvrt kabla, izmjerene prije gradskom kamenom mjerom; te mjere za vino, kao poliće ili pinte, i četvrte polića; budu li mjere krive, gradsko da ih poglavarstvo zaplieni.

Svaki trgovac ili štacunar, a i drugi ko mu drago, tko ulje, papar i drugu trgovinu trži na vagu, da ne upotrebljava druge teže za funtu, nego njemačku pod gubitak robe, koju proda, a uza to još platit će globu šest marakah dinarah.

O cieni i pridu. Trgovac na jednu funtu ulja ne smije uzeti više prida od dva dinara, uzme li više, gubi ulje.

Hljebarica na jednom kablu brašna, uračunajuć i mekinje ili posije, ne smije imati više prida od 40 dinarah. — Hljebarica, koja ima vlastitu peć, osim hljeba mora i perece peći, i dvanaest perecah prodavati po dinaru; ne bude li uz hljeb i perece pekla, globit će ju sa 60 dinarah.

Svaki postolar da jedan par čižamah većih radničkih prodaje za 18 dinarah, a par manjih po 14 dinarah; prodaje li skuplje, platit će globu.

Za podšav starih cipelah i čižamah ne smije zahtievati više od 3 dinara, a dade li sam kožu za podglav ili poplate, može uzeti 14 dinarah; uzme li više, zaplienit će mu postole.

Rakari da dvanaest velikih ili 24 mala raka prodavaju po dinar; tko bi tražio više, gubi rake.

Lončari da na javnom trgu trže lonce i peharce potrebite za krčmare, i da četiri peharca trže za dinar. Ne donesu li peharcah na trg, to će im gradski prisežnici zaplieniti lonce za prvi put, a za drugi put kaznit će ih većom kaznom.

O preprodaji. Gradski ribari, koji su s ove strane Save, da od prekosavskih ribarah ne kupuju ribah pod globu da će im kupljene ribe zaplieniti; ribe da prodavaju oni ribari, koji su ih uhvatili.

Nijedna piljarica ne smije do podneva nijednu robu prekupiti, već treba da ju gradjani kupuju za sebe, a koja bi se usudila takova što počiniti, gradski prisežnici zaplienit će joj kupljenu robu.

Nijedan štacunar ili kramar, kao ni krojač da do podneva ne kupuje platna, da ga preproda, već treba da ga samo gradjani kupuju tada za sebe. Ni domaći ni inostranac da do podneva ne kupuje ni zobi, ni žita, ni siena da ga preproda, jer samo gradjanom pripada pravo timi poljskimi proizvodi obskrbiti kuću; uradi li tko proti tomu, gradski će prisežnici zaplieniti mu kupljenu roku.

O zdravlju. Ribari, koji donesu ribu na prodaju, da ju u korizmi prodavaju, dok veliko zvono ne zazvoni (na propovied); a u ostalo doba godine da ju samo do podne prodavaju, a ribam, koje bi do tada neprodane ostale, gradski će dekan po prezivaču dati repove poodsjecati.

Nijedna hljebarica, ni solarica, ni piljarica stojeć il sjedeć na trgu kod svoje trgovine, kao: kruha, soli ili jestiva, da ne prede niti ne tke, jer se stupami ili pozderjem može natepsti hrana, a ljudi okužiti; koja tu zapovied prekrši, platit će za prvi put 60 dinarah, za drugi tri pense dinarah, a zatečena trećom, gubi robu, kojom trguje.[1]

Cehovi. Početkom druge polovine XV. vieka iz obrtničkih zadrugah počeli se razvijati „plemeniti cehovi", spram kojih bijaše magistratska vlast više stegnuta, a njim kraljevskimi povlasticami udieljena samouprava u stvarih obrta, domaći je obrt opet pokročio. Ovaj preokret izvadjao je u Zagrebu kraljevski tovarnik, što zaključujemo iz pisma tovarnika Ulrika, sina Ivana Kanižkoga, kojim na 6. marta g. 1453. kori obćinu gradsku, „što odredbe i ustanove, koje smo netom bivši kod vas u vašoj sredini učinili gledom na obrtnike i zanatnike, koji u vas obitavaju, te ih i mi i vi odobrismo, a vi sada ne dopuštate i nimalo hajete, da ih isti obrtnici obdržavaju", te strogo

[1] Doc. 40.

zapovieda gradskomu poglavarstvu, da toliko postolare, (koji su mu se pritužili) koliko i sve druge obrtnike i zanatnike ne smeta u sloboštinah danih za njihov obrt.[1]

Sloboštine, kakove su cehovi uživali, valjalo je da im budu obezbjedjene, a to samo tim da ih kruna potvrdi, toga radi g. 1466., kada je druge polovine mjeseca augusta kralj Matijaš boravio u Zagrebu, dodjoše pred njega: krznari, uzdari i remenari, i zamoliše ga, da njihovu cehu potvrdi zakone i pravila, kakova uživaju i drugi cehovi slob. kralj. gradovah. Kralj im usliša molbu i odredi, da će oni od sada unapried sačinjavati posebno društvo ili ceh, i da svake godine po volji mogu izabrati dekana, koji će ih ravnati i rješavati sve priepore, koji bi se medju majstori zametnuli. Nijednoga majstora nije nitko vlastan u stvarih, tičućih se lih obrta, ni tužiti, ni gradski ga magistrat zvati preda se, dok se prije razpra ne pretrese i ne razpravi u samom cehu. Majstorom nitko ne može postati, tko nije podpuno vješt svomu zanatu i koga ceh takovim prizna, a cehovski dekan u ceh primi. Takov novi majstor platit će za ceharinu dva forinta u cehovsku ladicu i četiri funte voska za cehovski oltar, a povrh toga dekana i majstore počastiti objedom. Nijedan krznar, uzdar ni remenar, koji nije u cehu, ne smije u gradu tjerati zanata ni trgovati, usudi li se pako koji, neka mu cehovski dekan zaplieni robu i meštriju. Nijedan inostranac ili izvanjski trgovac, izuzev u vrieme sajma, ne smije u Zagrebu prodavati ni krznene ni kožnate robe, kakovu rade meštri ovoga ceha; učini li to, neka mu cehovski meštar zaplieni robu; a nalaže gradskim kapetanom, podkapetanom, sudcu, prisežnikom i svemu gradjanstvu, da cehovske sloboštine poštivaju i brane, i da majstore u obrtnih poslovih ne zovu pred gradski sud.[2]

Iste godine i dana i pod istimi povlasticami potvrdio je kralj Matijaš i šoštarski ceh, jedino s tom razlikom, da onaj, koga će ceh, kao vješta tomu zanatu, primiti za majstora, mora platiti u ime ceharine tri forinta, a pošto se ne spominje, da mora dati kakov vosak za svieće na cehovski oltar, rekli bismo, da te jošte godine šoštarski ceh nije imao u župnoj crkvi svoga oltara.[3]

Godine 1480. u krznarski, uzdarski i remenarski ceh pristupiše i sedlari, s toga bi prisiljen ceh umolit kralja Matijaša, da mu iznovice potvrdi pravila, te da ih protegne i na sedlare, koji će od tada s krznari, uzdari i remenari sačinjavati jedan ceh.[4]

[1] Doc. 169.
[2] Doc. 250.
[3] Doc. 251.
[4] Doc. 320.

U to doba za promet bijahu od najveće važnosti:

Sajmovi. Tri bijahu glavna ili velika sajma u Zagrebu (svez. I. str. LXXIX—LXXX) i to: Stjepanjski, koji je postojao već u XII. vieku, za tim Markovski od god. 1256. i Margaretski od god. 1372. Ovi sajmovi trajali su četrnaest danah t. j. tjedan danah prije svetka, a tjedan poslije. Na ove sajmove dovozili su robu i strani trgovci, te i oni i njihova roba za vrieme sajma stojala je pod osobitom zaštitom krune.

U XV. vieku, dok su ti veliki sajmovi trajali, postojao je medju kaptolom i gradskom obćinom tako zvani „božji mir“ (treuga dei), ali kako ćemo niže vidjeti, ogriešili se o njem često ili jedni ili drugi.

Osim sajmovah držao se svakdanji ili mali trg u gradskoj obćini, kako joj to dozvoljuje zlatna bulla Bele IV. uz ove rieči: „odredjujemo, da se u istom gradu poveći trg drži dva puta u tjednu i to u ponedjeljak i u četvrtak, a obični svaki dan.“

Roba, t. j. domaći i inostrani proizvodi stočarstva, poljodeljstva, obrta itd. (vidi sv. I. str. LXXXI), morala se iztovariti i smjestiti pod šatori ili u dućanih za vrieme velikih sajmovah ili na Markovu trgu, ili oko crkve sv. Margarete, ili za Stjepanjskoga sajma pred stolnom crkvom, ili na ledini pred vrelom Manduševcem. U XIV. već vieku strogo bijaše prepovjedjeno, da se uvezena il donesena roba ne iztovaruje niti u privatnih kućah niti po krčmah, a gradski štatut od god. 1425. ima slične odredbe, naime: da ribari, koji svježu ribu dovezu na prodaju, ne smiju ju iztovarivati po krčmah ili u kućah, već javno na trgu. Zatim, da trgovci, bili kojegagodj staleža, koji dovezu robu u grad na prodaju ili ju donesu, takovu robu ne smiju prodavati ni po kućah ni po krčmah, već javno na trgu; a prodavaju li po krčmah s neznanja te odredbe, to krčmar, kojemu taj zakon mora biti poznat, plaća ucjenu od prodane tako robe, koja ide kao globa onogodišnjemu sudcu i prisežnikom.[1] — A drugim zakonom od godine 1494. odredjuje se, da nijedan domaći ni strani trgovac, staleža koga mu drago, koji donese il doveze robu na trg, da ju ne iztovaruje, niti ne trži, niti ju zamjenjuje u podgradju t. j. u šoštarskoj ulici ili kod crkve sv. Margarete, već po starom i hvale vriednom običaju treba da ju doveze ili donese na gradski trg do crkve sv. Marka i ondje da ju prodaje ili zamjenjuje; tko bi znajuć za tu odredbu prkosio joj, platit će globu 200 bečkih dinarah i kupac i prodavalac bio domaći bio stranac; a sudac i prisežnici dužni su paziti na to; ne bdiju

[1] Doc. 40.

li il doznavši za takov prestupak a ne utjeraju globu radi čijega prijateljstva, kad se dozna, to će oni tu globu dvostruko platiti.[1]

Pijacovina i mitnica (tributum fori, telonium). U ovih spomenicih ova dva izraza ako i razno znače istovjetuju se. Što se Zagreba tiče, pijacovina pobirala se od domaćih ljudih, kada su svoju robu donieli na trg, a od stranih, koji su il donesli il dovezli robu na trg, pobirala se mitnica, a plativši nju ne plaćahu od nje pijacovine, te su ju mogli il prodavati na gradskom trgu, ili odvezti iz Zagreba. Pijacovinu i s njom spojenu maltarinu dozvolom krune pobirao je kaptol zagrebački, pa je toga radi medju gradskom obćinom i kaptolom kroz cieli XIV. viek bila velika „borba o pijacovini" (vidi sv. I. str. LXXII—XCII), koja se istom godine 1392. svršila nagodbom medju jednom i drugom jurisdikcijom, gdje se obvezao kaptol, da ne će od gradjanah zagrebačkih ni od njihovih podanikah u gradskih selih pobirati ni pijacovine ni maltarine, a obćina opet da od podanikah kaptolskih ne će zahtievati ni filjarštine ni kakove mu drago druge tržne pristojbe.[2]

Ali uz prkos te nagodbe tečajem XV. vieka slučilo se kadkada, da je radi pobiranja maltarine došla obćina s kaptolom u sukob. Jedan primjer tomu nalazimo godine 1467., kada je gradska obćina na pritužbu Mihovila trgovca iz Modruša, radi nekih izgredah uhvatila kaptolskoga maltara Tomu i dugo ga vremena u tamnici zatvorena držala, a napokon pustila ga na slobodu pod uvjeti: da se kaptol radi toga utamničenja ne će nikada sa obćinom parbiti, a kaptol opet mora izposlovati u toga svoga maltara, da izda vlastoručno pismeno očitovanje, da ni on radi svoga zatvora ne će nikada obćinu tužiti, i da on niti osobno niti po kojem svojem rodjaku ne će progoniti ikojega gradjanina, a niti obćini nanesti kakovu štetu. Za svaki slučaj, kaptol će odabrati tri sudca, a isto toliko i obćina, kojih priesudi mora se jedna i druga stranka podvrći; ne podvrgne li se, gubi parnicu.[3]

Još točnije označen je spram kaptola i gradske obćine način pobiranja maltarine g. 1469. onom sgodom, kada se ove dvie protivničke vlasti iznovice pomirile. U točki te pomirbe osobito se naglasuje: „da kaptol ili njegovi maltari ovlašteni su tržnu pristojbu pobirati i za trajanja četrnaest dnevnoga Markovskoga sajma, ali filjarštinu, da pobira gradska obćina. Da kaptol il njegovi tržni pobirači od robe bilo na kolih ili na konjih, koju gradjani il gradski stanovnici, kupivši ju izvan gradskoga obsega, dovezu na gradski trg, ne

[1] Doc. 373.
[2] Doc. 346.
[3] Doc. Add. 3.

smiju uzimati nikakove tržne pristojbe; a ako li bi se il kaptolu il njegovim tržnim pobiračem sumnjivo činilo, da takova roba nije kupljena izvan gradskoga područja, već da gradjani, željni izbjeći plaćanju tržne pristojbe, prodavaju tudju robu na svoje ime bilo u svom dućanu bilo na trgu, to mogu od takovoga domaćega trgovca ili prodavalca zahtievati da prisegne, da je roba, koju prodaje, njegova, a ne tudja.[1]

O pijacovinskoj pristojbi ili o malti prema cjeniku, stvorenom na 13. siečnja g. 1343., imademo za XV. viek novi cjenik, stvoren pod banom Ladislavom Egervarskim na hrvatskom saboru, držanom u Zagrebu god. 1481. a glasi: Od pojedinih kolah sapetih, (suknom?) natovarenih, jedan forint. Od kolah, natovarenih suknom, ne sapetih, pol for. Od tkane svile i skupocjena sukna talijanskoga, od mirodijah, ulja, smokavah i južnih italskih stvarih, od svake funte 4 dinara. Od limunah i narandjah od funte 2 dinara. Od kolah natovarenih svinutom kožom, pol forinte. Od kolah kamene soli, bude li sto kamenah il više, četiri dinara, i kamen soli; a ne bude li sto kamenah, 4 dinara. Od morske soli od svakih kolah polovina vaganice gradske mjere, prozvane četvrt, od iste soli i još 4 dinara. Od kolah, natovarenih krznom (runom), 4 dinara. Od kolah natovarenih željezom, 4 dinara. Od kolah svježih ribah 4 dinara. Od kolicah natovarenih ribami, dva dinara. Od kolah nasoljenih ribah 7 dinarah. Od kolah osušenih ribah 7 dinarah. Od kolah natovarenih pšenicom i žitom 4 dinara. Od kolicah rečenoga žita 2 dinara. Od kolah natovarenih vinom ili pivom, 4 dinara. Od kolah natovarenih suhom slaninom il osušenim mesom, 4 dinara. Od kolah voska 4 dinara. Od kolah krznom za krznare natovarenih, 4 dinara. Od kolah natovarenih šubami il krznatom robom, 4 dinara. Od kolah natovarenih lanom, 4 dinara. Od kolah platnom natovarenih, 4 dinara. Od kolah bieloga darovca sukna, 4 dinara. Od kolah natovarenih medom, 4 dinara. Od kolah natovarenih užeti, 4 dinara. Od kolah natovarenih lonci i ostalom lončarskom radnjom, 4 dinara. Od kolah postolarskoga pepela 4 dinara. Od kolah malvazije 12 dinarah. Od konja trhonoše robe svakojake 2 dinara. Od dvokolice svakovrstne robe, dva dinara. Od vola, dinar. Od svinjah i kravah pol dinara. Od manjih konjah nepodkovanih i ždrebićah, dinar. Od velikih osedlanih konjah 4 dinara. Od pet ovacah, dinar. Od sira, jajah i sličnih, što običavaju ženske donositi na glavi, pol dinara; bude manje od deset siracah i petdeset jajah, ne plaća se ništa. Od pilićah i pticah, ne vriede li deset dinarah, ne plaća se ništa, a vriede

[1] Doc. 264. 265.

li deset dinarah, pol dinara. Od čovjeka trhonoše, dinar. Od pješaka pol dinara. Od dvadeset kozah, dinar. Od dvadeset odojakah, dinar. Od dva prazna lagva za prodaju, pol dinara. Od tri bednja, dinar. Od rogoznih košarah, koje čovjek nosi, dinar. Od škornjah i ostale obuće do pet parah škornjah, a do deset cipelah, pol dinara; bude li manje, ne plaća se ništa. Od dvie ugotovljene kože, dinar. Od četiri neugotovljene, dinar. Od novih kolah, dinar. Od dva nova kotača, pol dinara. Od brentah i škafah, koliko godj na krkaču ponieti se može, pol dinara. Od lemešah, sjekirah, motikah, lopatah, svjedarah, kosah, po funti pol dinara. Od voća kakove drago vrsti, da se uzme shodna pristojba. Mesari, ako prodadu meso i kožu, da plate dinar; ne prodadu li, pol dinara. Od kozlića i janjića jednoga ili dva, od pet pilićah, odojka jednoga ili dva, jednoga kamena soli i jednoga zeca, ne plaća se ništa, ako li se ne mogu prodati za dvanaest dinarah; mogu li se za toliko prodati, pol dinara. Kupci soli, koje je vriednost izpod dvanaest dinarah, ne plaćaju ništa. Trgovci od jedne bačve ulja, jedan dinar. Od lukovah, pol dinara. Od mačevah, pol dinara. Od strelicah, pol dinara. Od štitovah, pol dinara. Od kolah, pod koja su zaprežene četiri ili šest životinja, četiri dinara. Od manjih kolah, vučenih od dvie životinje, dva dinara. Od kolicah, koja čovjek vuče, dinar. Obrtnici plaćaju kao i pješaci. Od svatbenih kolah i svatovah ne plaća se ništa. Od žita plemićah il neplemićah, koje se vozi u mlin, ne plaća se ništa. Od sprovodilacah kmetovskih ne plaća se ni na kopnu ni na brodu. Od svinjah, koje se gone u šumu na žirovinu, od sto glavah, šest dinarah; od petdeset, tri dinara, a što je izpod dvadeset, dinar. Od stvarih il pokućtva plemićah, ako li se prevoze il prenose iz jednoga posjeda na drugi, ili kada ga nabave za potrebu kućnu, ne plaća se ništa. — Osim utanačene tako tržne pristojbe ili maltarine, da se preprieče svakojaki priepori, koji bi s vremenom mogli nastati medju maltari i brodari s jedne, a medju trgovci s druge strane, odredi sabor, da se kod plaćanja rečene pristojbe takovi dinari uzimlju, kojih stotina vriedi jedan forint; za tim, da kada se na glavnih maltah pristojba plati, da se u njihovih podružnicah ne smije zahtievati.[1]

Po ovakovu novo ustanovljenom cjeniku pobirati je morao kaptol na gradskom trgu ili na mitnici pristojbu za robu, koja se na gradski trg donosila il dovozila. Ali je i gradska občina pobirala tržnu pristojbu, koju je g. 1318. sama silomice nametnula, a ta se zvala filjar-

[1] Doc. 326.

šćina, to bijaše tržna pristojba od soli i živeža, a njezin je prihod ukupnim imenom bio prozvan:

knežija. Počevši od XIV. vieka pak sve do godine 1494. pobirao je knežiju (kojom je obćina popravljala ceste i mostove) ili gradski sudac ili koji magistratski prisežnik, te je gradskoj blagajni uručivao pobran novac. Po svoj prilici da se knežija baš savjestno nije uručivala, to je gradsko zastupstvo za shodno pronašlo, da ju od godine do godine uz neke uvjete i za gotov novac iznajmljuje pojedinim osobam.

Prvi takov pokus nalazimo god. 1494., kada je na 14. februara gradsko zastupstvo iznajmilo knežiju trgovcu Marku Kranjcu za godišnjih 78 for. pod ovimi uvjeti: gradska obćina daje u najam knežiju ujedno s filjaršćinom i pristojbom od tržnih kolah (kojom potonjom popravljaju se gradski mostovi, a njihov popravak sebi pridržaje i na dalje gradska obćina) i s najamninom gradskih dućanah a osobito onih novih, koje je obćina posagradila na okolo zida župne crkve, počevši od svetka sv. Valentina tečajem jedne godine za 78 for., koju je svotu rečeni najamnik podpuno već izplatio, a od koje uplaćene svote da gradski sudac kupi pol centa ili 50 funtih ulja, da gori pred svetotajstvom pred velikim žrtvenikom u župnoj crkvi sv. Marka; jošte da od rečene svote dade gradskomu župniku 3 for., da tečajem godine čita svakoga četvrtka misu na čast presv. tiela Isusova, a ostali preostatak da se onako troši, kako odredi gradsko zastupstvo.

Zakupnik knežije ili njegovi ljudi u pobiranju pijacovine da ne stvaraju nikakovih novotarijah, već da ju beru po ustanovljenom cjeniku; a prodavalac robe, koju mjeri ili važe, ne smije svojom mjerom odmjeriti više od jedne palice (rifa), ni vagnuti više od deset funtih; prodaje li više od jedne palice ili od deset funtih, to mora i mjeriti i vagati gradskom mjerom i vagom; ne će li, neka mu se roba zaplieni. Zakupnik je vlastan onim, koji pijacovinu il ne bi htjeli ili se ustručavali platiti, zapečatiti kuće ili robu, a tko bi se drznuo taj pečat prolomiti, to ga će obćina bez milosrdja kazniti s deset marakah dinarah, od kojih polovina pripada zakupniku, a polovina obćini. Zakupnik. i nitko drugi vlastan je inostranim trgovcem radi prodaje ustupati mjere, kao: kable za vino, stâre za sol i četvrtinke za žito; a od četvrtine svake ove mjere može zahtievati odštetni dinar.

Zakupnik je vlastan iznajmiti u gradskom području gradske mesnice po svojoj uvidjavnosti no prema koristi najamnikah; iznajmi li domaći gradski mesar mesnicu izvan gradskoga područja ili stupi s vanjskimi mesari u družtvo, t. j. sklopi ketuševinu, to je ipak dužan

platiti zakupniku najam od jedne mesnice. Izvanjskim mesarom smije zakupnik iznajmiti gradske mesnice, da u njimi blago tuku i meso sjeku, a takovi tada smiju svoju marhu pasti na gradskih livadah i ne moraju plaćati paševinu. Gradski mesar, ne će li mesa sjeći ni gradske mesnice iznajmiti, a ipak drži čredo volovah, dužan je zakupniku knežije ipak platiti najam od jedne mesnice; a iznajmi li takov mesnicu, to tada od čreda volovah ne plaća ništa.

Ni domaći ni strani trgovac, staleža koga mu drago, koji donese ili doveze robu na trg, da ju ne iztovaruje, ne trži niti zamjenjuje u gradskom podgradju t. j. u šoštarskoj ulici ili kod crkve sv. Margarete, već po starom i hvale vriednom običaju, da ju donese ili doveze na gradski trg do crkve sv. Marka, a ondje da ju prodaje ili zamjenjuje; tko bi ovoj odredbi prkosio, platit će globu 200 dinarah bečkih, i kupac i prodavalac bio domaćin, bio stranac; a na to da strogo bdije gradski sudac i prisežnici. Propuste li to, ili doznadu li za takov prestupak, a radi prijateljstva ičijega ne utjeraju globe, to će ju oni morati dvostruko platiti.

Nijedan inostranac ni pod ikakovu cienu ne smije na gradskih pašnjacih svoje blago pasti, pa bilo ono i namienjeno za prodaju (u mesnice); gradjanin pak ili gradski mesar, koji bi htio na gradskih pašnjacih svoje blago pasti ili ga njihovom krmom krmiti, da od svakoga vola ili drugoga blaga plati tri dinara knežije; ali od blaga, koje se pase da se u gradskih mesnicah tuče, ne plaća se ništa. Izvanjski mesari, ako li iznajme gradske mesnice, slobodno i bez plaće pasu po gradskih pašnjacih onu marhu, koju će u gradskih mesnicah ubijati i meso sjeći.

Nijedan gradjanin, ni gradski stanovnik, ni stranac, da na trgu svoju robu ne važe drugom vagom već gradskom, a takovu vagu vlastan je uzajmiti samo zakupnik i nitko drugi; tko bi se usudio svoju robu vagati drugom vagom, otet će mu se roba.

Hljebarice, tako gradske kako i izvanjske, koje po gradu hljeb prodavaju, da zakupniku u ime tržne pristojbe plaćaju na godinu 200 bečkih dinarah, pa tada i domaće i strane hljebarice smiju prodavati hljeb i u gradu i izvan gradskoga područja.

Nijedan gradjanin, koji obradjuje činženo trsje, ne smije bez znanja zakupnikova ni groždje brati ni širu dovezti kući; tko uzradi protivno, zaplienit će mu i groždje i širu. Ni obćinskih oranicah da ne ore nitko, dok se sa zakupnikom ne pogodi za najamninu, ni obćinske sjenokoše bez pogodbe sa zakupnikom da nitko ne kosi; u protivnom pak slučaju izgubit će i oratvu i sjeme i pokošeno sieno.

Tko ne bi htio dati zakupniku il njegovim ljudem jamstvo ili zalog, da će platiti pristojbu, koja u knežiju spada, kaznit će se na svaki način. Napokon obvezuje se gradska obćina, da će svimi silami nastojati, da se pristojba, koja spada u knežiju, ma kako zaniekana, podpunoma izplati.[1]

Tridesetnica. Od robe i stoke i dragocjenostih, koja se iz izvanjskih pokrajinah, kao iz Njemačke i Italije dogonila i uvažala u Hrvatsku, prema njezinoj procjeni plaćala se tridesetnica (harmica) t. j. trideset postotakah. Tridesetnični prihod pripadao je kraljici „tricesima dominae reginae", a plaćao se gotovim tekućim novcem bilo zlatnim bilo srebrenim.

O zagrebačkoj tridesetini u XIII. i XIV. vieku progorih jurve (sv. I. str. XCII—XCIV), a sada mi je reći koju za XV. viek. Plaćanje tridesetine bijaše po trgovce vrlo nesnosno, radi česa su se služili često kriomčarenjem, te su kojekakvimi zakutci izvanjsku robu unašali u grad. Ali im nije kriomčarenje vaviek pošlo za rukom, jer tridesetari doznavši po svojih uhodah za to, zaplienili im robu, pa odatle nastale silne razmirice medju tridesetari i trgovci. Bilo je to nekako o velikom Stjepanjskom sajmu god. 1436., kada su tridesetari uhvatili u kriomčarenju silnu robu zagrebačkih trgovacah, zaplienili ju i pohranili u tridesetinskoj kući (domus tricesimalis), koja je bila u gradskoj obćini. Glavni sukrivac kriomčarenja bio je Pavao de Zylagh, biskupov providnik, zato je i on prvi podigao silnu graju na tridesetara, prizvao gradsku obćinu u pomoć, koja mu dala oružanu silu, s kojom je provalio u tridesetinsku sgradu, te silom oborivši vrata, oteše zaplienjeno sukno i drugu robu, a tridesetinski novac, koji je ondje bio sahranjen, pobraše a uz njega i druge tridesetinske stvari, a dva poslužnika uhvatiše, koje je rečeni Pavao dao odmah baciti u tamnicu, dok su se drugi njihovi sudruzi biegom spasili. Nanesoše tom zgodom štete kraljevskoj tridesetari više od 400 for. u zlatu. Doznavši za taj izgred vrhovni tridesetar Leonardo Nofvy de Baymoc, prituži se na to kralju Sigismundu, moleći ga za pomoć i da se šteta naknadi. Na 13. septembra odasla kralj iz Budima ukorno pismo gradskoj obćini, u kojem, nacrtav rečeni postupak, prebacuje joj, da ona, koja bi po pravdi i zakonu morala štititi zemaljske činovnike, još ih i sama progoni, te joj zapovieda, da svu otetu trgovinu i novac do najmanje sitnice povrati tridesetari, a u buduće pako da se na ničiji zahtjev ne usudi u takovom poslu pružati oružanu ruku.[2]

[1] Doc. 373.
[2] Doc. 99.

Tridesetari, nešto već i po zvanju, bijahu ljudi nasilni, pa su često prekoračili i djelokrug svoje vlasti. Godine 1437. u utorak na 2. julija tridesetar Petar naprasnim načinom u samoj tridesetarskoj sgradi uhvati i zatvoriti dade gradjanina zagrebačkoga Gjuru zlatara, a to bijaše velika povreda gradskih pravah. Ovaj smjeli postupak ogorči gradsko zastupstvo, koje smjesta zatraži u bana Matka Talovca dozvolu, da tridesetara Petra uhvati i da mu po zakonu sudi. Na to ban odredi, da se samo povede iztraga. Drugi dan ili u sriedu pred Pavlom de Azthalnok, biskupovim providnikom, i Aleksandrom, gradskim liečnikom i u prisuću dvojice banovih povjerenikah u samoj tridesetarskoj sgradi bila je povedena iztraga, iz koje se doznalo, da je tridesetar Petar u istinu kriv. Svoju krivnju tridesetar javno prizna, te zaprosi oba banova povjerenika, da ga izmire s gradskom obćinom. Ovo posredovanje podje za rukom te tridesetar Petar kako pred banovimi povjerenici tako pred gradskom obćinom prizna se opetovano krivcem, zaprosi javno oproštenje, a zadobiv ga obrekao svečano, da će sve priepore, što ih je ikada imao s gradskom obćinom, sasvime s uma metnuti, da će s gradskim sudcem, prisežnici i svakim pojedinim gradjaninom složno i bratski živjeti.[1]

Petrov nasljednik tridesetar Ivan Marati bijaše u istinu strah i trepet gradjanah zagrebačkih. Onom sgodom, kada je grad Zagreb iz rukuh grofovah celjskih prošao u kraljevske, to kralj Matijaš na preporuku Ivana Tuza imenuje zagrebačkim tridesetarom rečenoga Ivana Maratija. Proti nasilju ovoga čovjeka ulažu na 21. augusta 1465. pred kaptolom zagrebačkim dva gradska sudca: Antun sadanji, a Valentin bivši, prosvjed u ime ciele obćine, jer je on na Stjepan dan t. j. na najveći zagrebački sajam, koji se tada drži ne samo na kaptolskom, već i na gradskom trgu, silomice zahtievao od obližnjih plemićkih podanikah i vlastele medvedgradske tridesetarsku pristojbu, koju po zakonu nisu platiti bili dužni; a kad su mu ju uzkratili, da im je zaplienio odielo, oteo koze, volove i drugo blago i razne stvari, a tim je tako zastrašio cielu obćinu, da se ni sudac, ni ikoji prisežnik ili gradjanin nije usudio izvan gradskih zidinah il gradskoga područja slobodno izaći. Dà, isti dan, kada je gradski sudac pred kaptolom uložio proti njemu prosvjed, da je on osobno došao pred sudca, zaprietio mu, da će ga, čim prvu sgodu shodno uhvati, na mjestu ubiti.[2]

Priepori sa tridesetari nastajali su vrlo često i odatle, što su svojevoljno prekoračivali propisani cjenik za tridesetinu; godine na ime

[1] Doc. 106.
[2] Doc. 247.

1498. pritužila se gradska obćina kralju Vladislavu, da od ucienjene robe više plaća tridesetine, nego li mora, jer da od robe, procienjene na sedam for., uzimaju se za tridesetinu dvanaest. Na ovu pritužbu naloži na 31. maja kralj tridesetarom Benku Vemeru i Nikoli Zeću, da od robe, kada se ucieni, uzimaju samo tridesetinu t. j. da od 30 for. uzmu samo 1 for., pak da se te odredbe strogo i savjestno unapred drže.[1]

Oprost od plaćanja maltarine i tridesetine. Zlatnom su bullom Bele IV. zagrebački trgovci oprošteni bili od plaćanja maltarine i brodarine, kada svojom robom po kraljevini trguju: „Item tributa infra regales terminos in nullo loco solvere teneantur"; a drugom poveljom njegovom od 23. veljače 1267. oprošteni bijahu i od plaćanja tridesetine „quod ipsi cives nostri infra terminos regni nostri aliquod tributum, tam in aquis, quam in terris, nec aliquam tricesimam in nullo loco solvere teneantur". Nad ovom povlasticom bdili su zagrebački trgovci kao na zjenicu svoga oka, te se svakom sgodom, ma im i najmanja povreda bila nanešena, pritužili ili kruni ili domaćoj zemaljskoj vlasti i potražili u nje zaštitu.

U XV. vieku vrlo mnogo imademo dokazah za to. Već g. 1404. na 24. aprila nalaže kralj Sigismund svimkolikim svojim kastelanom, činovnikom i maltarom, pak i svim plemićem, koji drže malte i brodove, da se od robe zagrebačkih trgovacah ne usudjuju tražiti nikakove pristojbe, jer u protivnom slučaju neka sami svojoj okorjelosti pripišu, ako se bude proti njim bez milosrdja postupalo.[2]

God. 1419. na 1. oktobra ban Dionizij de Marchali, na prošnju gradske obćine, zapovieda svim maltarom, te županom i podžupanom, a naročito zagrebačke i križevačke županije, da se ni pojedince ni ukupno ne usudjuje uzimati maltarine od robe zagrebačkih trgovacah.[3]

God. 1435. na 8. novembra kralj Sigismund opetovano strogo zabranjuje maltarom i podmaltarom, da pod gubitak kraljevske milosti od robe zagrebačkih trgovacah ne pobiraju maltarine.[4]

Ban Matko Talovac na 16. decembra g. 1435. strogo zabrani svim plemićem, koji drže malte, da, ne će li da budu kao krivci proti kruni, nikakove maltarine ne smiju tražiti od robe, koju voze trgovci zagrebački.[5]

[1] Doc. 390.
[2] Doc. 8.
[3] Doc. 27.
[4] Doc 89.
[5] Doc. 92.

God. 1449. na 8. maja ban Ulrik Celjski na podlozi povlasticah kralja Sigismunda opominje crkvene dostojanstvenike, barune, plemiće i sve druge, koji imaju vlast držati malte, da robu zagrebačkih trgovacah bezplatno puste provažati.[1]

Kralj Matijaš pismom od 17. januara 1464. grofici Dori udovi Heningovoj, koja uzprkos povlasticah, koje uživaju zagrebački trgovci, pobira na svojem posjedu u Stubici maltarinu od njih, zapovieda, da od toga odustane.[2] U isto doba strogo kori grofa Martina Frankopana, što u Jastrebarskom i po drugih svojih posjedih pobira od zagrebačkih trgovacah maltarinu, te mu nalaže, da odustane od toga, a što je do sada nepravedno pobrao, da ih u tom odšteti.[3]

Isti kralj na 24. marta god. 1464. na molbu gradskoga sudca Nikole i prisežnika Antuna i Blaža, izaslanikah gradske obćine, na podlozi zlatne bulle Bele IV. potvrdjuje iznovice posebnim privilegijem, da su zagrebački trgovci na svih maltah i prievozih oprošteni od maltarine i brodarine.[4]

Sliedeće godine 1465., kada su se gradski izaslanici: sudac Konrad Ravšar i prisežnik Blaž pritužili kralju Matijašu, da kaptol zagrebački unatoč kraljevskih povlasticah pobira maltarinu, to mu kralj strogo zaprieti, da odustane od toga, jer u protivnom slučaju naložit će banu Ivanu Vitovcu, da Zagrebčane banskom vlasti štiti.[5]

Hrvatski sabor, sabran na 22. februara g. 1481. u Zagrebu, na pritužbu odvjetnika gradske obćine Ivana Požegaja, uzima u svoju osobitu zaštitu Zagrebčane i njihovu robu proti plemićem Stjepanu, Bernardu, Dujmu, Ivanu i Nikoli Frankopanom; Petru Zrinjskomu, Gjuri Mikuličiću, Gjuri Herendiću, Ivanu Krupaju, Grgi Bradaču, Panlušickomu, Mihalju i Tomi Tompam; Ivanu vojvodi Humskomu, Bernardu Stočiću, Ivanu Frajlihoviću, Gjuri opatu topuskomu, koji su na svojih maltah nezakonito pobirali od Zagrebčanah maltarinu.[6]

Godine pako 1482. na 30. marta grozi se kralj Matijaš svim plemićem, koji imaju malte, da, ne odustanu li od zahtievanja maltarine, da će naložiti banu i podbanom, da Zagrebčane i robu im svom strogosti zakona štite.[7]

[1] Doc. 145.
[2] Doc. 229.
[3] Doc. 230.
[4] Doc. 232.
[5] Doc. 244. 323.
[6] Doc. 324.
[7] Doc. 330.

Iste godine na 11. julija kori isti kralja bana Blaža Magjara, što na banskoj malti u Križevcih, te Blaža Baćana, kapetana medvedgradskoga, i Petra Bočkaja, što se proti naročitim kraljevskim povlasticam usudjuju zahtievati maltarinu od robe, kojom Zagrebčani trguju, te im nalaže, da na svaki način od toga odustanu.[1]

Opet se isti kralj na 9. maja 1483. grozi svim plemićem, koji imaju malte, da ako budu zahtievali kakovu maltarinu od zagrebačke robe, da će naložiti banom il podbanom, da takove malte za krunsko dobro posvoje.[2]

Iste godine na 17. septembra na tužbu gradske obćine naloži ban Matija Gereb podbanom Petru Bočkaju i Ladislavu Rohfiju, da ni na banskih maltah a ni na drugih ne smije se pod nikakov način pobirati maltarina od robe, kojom zagrebački trgovci trguju.[3]

Sliedeće godine 1484. na 3. maja zabranjuje kralj Matijaš svim, koji maltarinu beru, da ju od Zagrebčanah ne smiju zahtievati; u protivnom bo slučaju zaplienit će im malte za krunsko dobro.[4]

Iste godine na 4. decembra javlja ban Matija Gereb, da je gradska obćina dobila odluku palatina Mihalja Orsaga i kr. sudca Stjepana Bathora, kojom su na podlozi mnogih kraljevskih povlasticah gradjani zagrebački prosti od maltarine, pa toga radi svim, koji imaju malte, obznanjuje, da ako li protiv tomu uzrade, da će im zaplieniti malte za krunu.[5]

Kralj Vladislav dvojim pismom od 6. i 27. januara 1493. potvrdjujući na molbu izaslanikah gradske obćine: Gašpara Kuševića sudca, te prisežnika Domka Perovića i notara Emerika, povlastice svojih predšastnikah, koje govore o oprostu maltarine za robu gradjanah zagrebačkih, zabranjuje svim, koji pobiraju maltarinu, da se ne usude tražiti je od Zagrebčanah; jer inače zaplienit će im malte.[6]

God. 1495. na 19. februara opetovano se grozi svim crkvenim dostojanstvenikom, barunom i plemićem, ako li budu na svojih maltah od Zagrebčanah zahtievali ikakovu maltarinu.[7]

Iste godine na 6. septembra prepovieda vojvoda i ban Ivan Korvin podbanom Ivanu Gjuli i Bernardu Turocu i svimkolikim plemićem, da prema povlasticam, koje su dobili gradjani zagrebački, ne

[1] Doc. 331.
[2] Doc. 333.
[3] Doc. 335.
[4] Doc. 336.
[5] Doc. 339.
[6] Doc. 368. 369.
[7] Doc. 377.

smiju od njih zahtievati nikakove maltarine, a ako ju budu zahtievali, zaplienit će im malte u krunsko dobro;[1] a to isto opetovno nalaže ne samo svojim podbanom Ivanu Gjuli i Stjepanu Bradaču, već i svojim kastelanom u Medvedgradu Ladislavu Petehu i Ivanu Horvatu, te Ludoviku Kemendskomu, kastelanu u Jastrebarskoj i svim plemićem posjednikom, koji imaju malte.[2]

Napokon na 28. maja g. 1498. kralj Vladislav zapovieda svim plemićem, a naročito Petru Bočkaju Rasinjskomu, da na svojih maltah od Zagrebčanah ne usudi se pobirati nikakove maltarine;[3] a na 24. augusta i. g. zabranjuje knezu Bernardinu Frankapanu, da odustane od zahtievanja maltarine od zagrebačke robe, koja se doveze u Modruše; a istoga dana javlja svim crkvenim dostojanstvenikom, velikašem, grofom, kastelanom, plemićem i njihovim činovnikom, te gradovom, trgovištam, selom i njihovim upraviteljem, sudcem, vesnikom, maltarom i svim, da su Zagrebčani od svoje robe oprošteni od svake maltarine, a tko se toj njegovoj zapoviedi ne pokori, naložit će banom i podbanom, da ga svom silom na posluh prisile.[4]

O mjerah i vagi. (Vidi I. sv. str. XCIV—XCV.) Obične mjere za duljinu bijahu ove: palac (digitus) kao najmanja mjera; šaka (palma), četiri prsta uzpored položena; pedalj (spitama), duljina od rta palca do rta maloga prsta, kada se prošire prsti; lakat (cubitus, ulna, brachium); duljina od ručnoga pregiba do sgloba maloga prsta; palica (baculus) i rif (reifo), duljina ravno pružene ruke od njezina palca do protivnoga ramena; stopa (pes), šestnaest prsta ili četiri šake; korak (passus) t. j. dvie stope i pol.

Mjere za tlo: najveća mjera bijaše ral (dieta terrae, juger), a kao manje bijahu: lakat, pol lakta i četvrtina lakta; prostor sjenokošah označivao se kosci (falcastra) t. j. koliko kosac na dan pokositi može.

Mjere za sukno il platno: skupina smotana sukna il platna zvala se: balla; inače mjerilo se sukno i platno na palice ili rife i na lakte.

Za žito bijahu: vagani, poluvaganice i četvrtinke (metreta, metreta media, quartale).

Za vino najveća mjera bijaše tina, po prilici današnjih pet hektolitarah, zatim kabal, pol kabla i četvrt kabla (cubulus, medius cubulus, quartale cubili) i pint (pinta).

[1] Doc. 380.
[2] Doc. 382.
[3] Doc. 389.
[4] Pag. 391. 392.

Za sol bijaše posebna mjera prozvana star.

Za ulje i vosak bijahu funte (funta, talentum, libra), a sto funtah zvalo se cent, a to bijaše za težu najveća mjera.

Od najmanjih mjerah spominju se: uncije ili dva lota, te polu-uncije, četvrtina, osmina itd. uncije.

Da budu mjere i vage prave, bdilo je gradsko zastupstvo, te svaka mjera i vaga, prije nego li ju je vlastnik u prodaji mogao upotrebiti, morala se na gradskom magistratu, u koga se čuvao izvornik mjerah i vagah, izmjeriti, a na pronadjenu pravovaljanom udaren bijaše i pečat gradski i gradskoga sudca.

Zagrebački trgovci bijahu različiti t. j. ili su trgovali jednom samo vrsti robe n. pr. suknom, platnom, solju, žitom, pa ih i toga radi narod nazivao po robi, kojom su trgovali: suknari, platnari, solari: ili su prodavali više vrstih t. j. mješovitu robu, takove je narod zvao štacunari ili kramari. Često se i po dva trgovca udružila, te zajednički trgovala, takova trgovačka udružba bijaše prozvana „ketuševina".

Zagrebački „štacuni" niti su bili veliki niti ukusni, bijahu bo to u zidanih kućah nadvedene izbe sa dvokrilnimi vrati na lûk, od kojih je jedno krilo sizalo do tla, a drugoga polovina t. j. dolnji dio bijaše zidan, a na tom se zidu izlagale u neznatnoj mjeri sve vrsti one robe, kojom se u tom dućanu tržilo; a po drvenih kućah jednostavne razizemne sobe služile su za dućane; a bijaše svršetkom XV. vieka malih dućanah uza zid župne crkve sv. Marka.

U gradskih se zapisnicih XV. vieka često spominje, da su štacuni okradjeni bili, a najviše za vrieme sajma; u ovih pako spomenicih osim kradje, koju je počinio neki Ladislav, sin Ivana de Zinche, kada je po smrti trgovca Friderika (g. 1432.) tajno odnieti dao robe u vriednosti do 100 for. a 50 for. uzeo u gotovom nôvcu,[1] pripovjeda se, da je kaptolski sudac Grga stojeći god. 1429. u posadi u Popovom turnu, podkopao noćju sa svojom družinom dućan trgovca Kristana, te mu ukrao i odnesao svu robu onamo.[2]

Novac. Spomenuvši obrt i trgovinu u gradu Zagrebu, reći mi je koju i o novcu. U XIII. i XIV. vieku kovan je bio u Hrvatskoj (najviše u Zagrebu) poseban novac za Hrvatsku (sv. I. str. XCVI—C). U XV. vieku nalazimo doduše kovničare (monetarius) u Zagrebu, na primjer godine 1436. utužio je kralju Sigismundu „Leonardus Noffvy

[1] Doc. 59.
[2] Doc. 46.

de Baymocz, tricesimarum et urburarum et cusionis monetarum comes", da su nekoji gradjani zagrebački silomice provalili u državnu tridesetaru i počinili ondje štete do 400 for.;[1] u gradskih pako zapisnicih ubilježeno je, da je godine 1446. Friderik Celjski poklonio „Laurencio Sybenburgar aurifabro et monetario", kuću u gradskoj obćini, koja je opustjela, pošto su njezini gospodari, Pavao i Dioniž, zlatari, uskočili iz grada; tim bismo nagadjati mogli, da je jošte prve polovine XV. vieka bila kovnica novacah u Zagrebu, no da se ipak u njoj nije kovao poseban novac ili „moneta regis pro Sclavonia", već u obće zajednički novac za kraljevine Ugarsku i Hrvatsku.

U ovih spomenicih biva prvi spomen o novcu godine 1407. u namiri, kojom se potvrdjuje gradskoj obćini, da je izplatila državni porez: sex florenos pro centum, novos.[2] God. 1428., kada je gradska obćina ustupila Frani mlinaru jedno svoje trsje, dala ga pod uvjet, da plaća od njega o berbi: „sexaginta denarios novos, usualis monete regalis".[3]

Požunski sabor god. 1430. ustanovio je vriednost novcu ovako: da sto većih novo kovanih dinarah vriedi jedan zlatni floren, a od manjih dinarah, prozvanih četvrtaci ili kvartini, da se četiri sto uzima za floren; dotle pako, dok se dovoljno nakuje većih i manjih dinarah, da smije kolati novac prozvan dukat (gjukez), a deset dukatah da vriedi jedan veći dinar ili četiri manja.[4]

Uz novac, kovan u Ugarskoj, kolao je jošte u nas i novac kovan u Beču „denarii wiennenses", te ih toga radi i narod prozvao „beči". Tomu novcu biva prvi spomen godine 1438.[5]

Kao nominalni novac u XV. se jošte vieku spominje: *marka* srebra, u koju se brojilo dvie sto dinarah ili bečah,[6] vriedila je četiri florena u zlatu.[7] *Pensam*, što bijaše takodjer nominalni novac od četrdeset dinarah, neima u ovih spomenicih poslie god. 1438. nikakova spomena.

Četvrt florena prozvan bijaše staronjemačkom rieči „orth", „or thonez".[8] Ugarski denari prozvani bili su i „solidi".[9]

[1] Doc. 99.
[2] Doc. 13.
[3] Doc. 52.
[4] Doc. 57.
[5] Doc. 116. 121
[6] Doc. 158.
[7] Doc. 347.
[8] Doc. 195. 385.
[9] Ibid.

Toliko nam je u ovih spomenicih ubilježeno o novcu, koj je u XV. vieku kolao po Hrvatskoj.

Da je XV. vieka bilo ljudih u Zagrebu, koji su srebreni novac obrezivanjem oštećivali, svjedoče nam gradski zapisnici, jer kako jur spomenuh, bijaše god. 1423. tužen gradskomu magistratu zlatar Klement, da obrezuje kraljevske denare, no pošto je samotret prisegnuo, da je glede takove potvore nevin, riešen bje od obtužbe.

Gradski život i običaji.

Akoprem u ovih spomenicih vrlo malo ima traga o gradskom životu i običajih u XV. vieku, to ipak iz ono nešto oporučnih zapisah, cienika i nekojih gradskih odredbah možemo donekle nacrtati kako se živjelo u zagrebačkom Gradcu tečajem XV. vieka. Da se naši predji rado zabavljali, premda su živjeli usred borbah, o tom ne može biti sumnje; a zabavam bilo je više povodah kao: krštenje i sv. potvrda, kod kojih se kumovi smatrali kao rodbinska sveza i kao drugi roditelji, a takov sveti odnošaj vriedio je i pred sudom, jer je bio i zakon stvoren (1437), da tko bi opsovao svoga kuma ili kumu ili povadio oružje na njega ili na nju, da za prvi put plati jednu marku globe, za drugi put dvie marke, a za treći, pet marakah; za četvrti pako oglobit će ga sasvim i uzeti mu slobodu; a kumove radi zabranjenih ljubavnih odnošajah smrću su kaznili. — Osim toga bilo je zabavah prigodom crkvenih proštenjah, godovnih danah, a naročito u obrtnih bratovštinah na godove svetacah cehovskih zaštitnikah, vjenčanja, kod sagradjenja kućah ili prodaje posjedah, kod kojih se „aldomaš" pio, te napokon poklade sa svojimi maškarami, koje bijahu višeputa povodom krvavih izgredah. Kod svih pomenutih sgodah obilno se jelo a i pilo ne samo domaće vino i pivo, već i inostrano vino, osobito južno sladko t. j. malvazija. — Ove zabave bijahu skopčane i sa plesom i to uz svirku sviračah (fistulatores); uz tanac bilo je kadkada i lakrdijaških predstavah (joculatores), a da lakrdija bude podpunija, imadjahu za to i posebno odielo.

Dvie su pako osobite zabave bile i to: na Ivanje ili 24. juna palio se na gradski trošak na trgu sv. Marka ogroman „kries", koj su il Gračanci ili zvonari sv. Marka načiniti i paliti morali. U XV. vieku počelo se oko toga kriesa upravo pomamno plesati i to tako, da su mnogi kao bez duha popadali na zemlju; (a taj je ples uz domaći kries unešen bio iz Njemačke, gdje su ga zvali: Johannestanz); a uz to na taj dan gostilo je gradsko zastupstvo u viećnici odličnu gospodu i gospodje, na kojoj gostbi uz domaća jela i pila i poslasticah

bilo je i južnoga voća, kao: grozdjića, narandjah, smokavah itd. — Druga zabava bijaše igra obojadisanimi jaji ili „pisanicami", kojom se ne samo djeca, već i stariji zabavljali, a izvodila se ovako: igrač uzeo bi pisanicu u ruku i stisnuo ju tako, da joj se samo bok vidio, dočim bi drugi igrač bokom svoje pisanice u bok njegove pisanice tuckao, čija se natukla, izgubio ju i morao ju dati onomu, čija je ciela ostala. Ova se igra zvala „tucanje s jaji" (concussio ovorum), a bila je u XIV. jošte vieku tako osobitom, da su se po njoj brojili i dani; u XV. pako vieku, ako je ova igra i ostala, ali nisu dane više po njoj brojili; igrala se pako na vazmeni ponedjeljak.

Za igre u toliko znamo, da neke bijahu dozvoljene, kao strelanje u nišan (ad signa sagitare) ili mačevanje, koje često odabrahu radi zabave i vježbe, pa se ipak takova zabava mogla koj put i tužno svršiti. Nekoje igre bijahu zabranjene kao igra kartami na dasku (ludus ad tabulam); ova bo hazardna igra donešena iz Francezke preko Njemačke u Hrvatsku igrala se na znatne novčane svote kartami na dasku, a zvala se: „naši-vaši".

Bogataši u svojih palačah i zidanih kućah dakako da su razkošno živjeli, dočim gradjani u svojih najviše drvenih kućah u koliko su premogli, a napokon siromasi, a naročito kmetovi, živjeli su sirotinjski u svojih kolibah (casalia); dočim su prvi imali srebreno, a često i pozlaćeno stolno posudje, rabili su imućniji gradjani posudje od kositra i od stakla, a siromašniji od lončarske radnje ili drveno. Isto tako i odjelo na bogataših bilo je ili od damaska ili od grimiza ili finoga kolinskoga sukna i krznom podstavljeno, nosili su gradjani od prostijega sukna te od crnoga i bieloga darovca.

To isto vriedi i za pokućtvo, koje bijaše u bogataših fine rezbarske radnje, kao klupi i stolice a i te bijahu kožom obšivene ili sagovi pokrivene (copeturae, bancalia, lectisternia), dočim u gradjanah stolarske radnje ili bojadisano ili jednostavno; to isto valja i za nakite kao: prstenje i ženske ovratnike (legibula).

Od oružja, koje se u XV. vieku rabilo, spominju se: sablje, mačevi, bodeži (bicceli), štitovi, strelice u tulovih, lukovi, buzdovani (cambuca, clavi ferrei), štitovi i kacige. Barutom, koji je u XV. već vieku i u Zagrebu u porabi bio, ne znamo je li se služili pojedinci, već ga samo ili gradska ili kaptolska vlast rabila za vremena napadaja ili obrane nabijajuć njim lumbarde i velike puške na utvrdah.

Napokon spomenuti mi je, da ni gradjani na zagrebačkom Gradcu ne bijahu u to doba prosti od sujevjerstva.

Biskupska i kaptolska oblast.

Na lievoj obali potoka Medveščaka i uzduž nje prema sjeveru prostirala se oblast zagrebačkoga kaptola. Ovo mu zemljište poklonio utemeljitelj biskupije kralj Ladislav, a u nj spadala je kaptolska ulica (današnji Kaptol) sa velikim ribnjakom prema iztoku, te obćina novoveška do posjeda plemićah mirogojskih; biskupska pako oblast opet na lievoj obali Medveščaka obsizala je prema jugo-iztoku prastari Zagreb ili današnju Lašku ulicu sa področjem.

U prvom svezku ovih spomenikah (str. CVI—CLII) opisao sam prošlost ove jedne i druge oblasti počam od utemeljenja biskupije do svršetka XIV. vieka, a sada mi ju nacrtati kakova je bila u XV. vieku.

Utvrdjivanje kaptola. U zagrebačkoj gradskoj obćini bio je dozvolio već Bela IV. godine 1247. kaptolu zagrebačkomu, da na sjevernom rtu gradske utvrde sagradi čvrstu kulu, kamo će se za vremena neprijateljskih nasrtajah moći zakloniti kanonici i ondje pohraniti i svoju i crkvenu imovinu. Ova kula sa pripadajućom zidanom ogradom, kako jur spomenuh, zvala se „Popov turen“. Ali kaptol, t. j. onaj dio grada Zagreba, koji leži na lievoj obali potoka Medveščaka, nije bio do polovine XIV. vieka ničim ogradjen. Istom tada počeli su i to mjesto kanonici utvrdjivati, ali ne zidom, već drvenom ogradom, koja je već g. 1387. podpuno svršena bila. U Sigismundovu na ime nalogu, kojim na 1. marta g. 1387. nalaže banu Ladislavu Lužničkomu, da pošto je vjerojatno doznao, da ban Ivaniša s vranskim priorom Ivanom Paližnom i veliki vojvoda bosanski Hrvoja sakupiv silnu vojsku kreću proti Zagrebu, a budući da je kaptol učvršćen i opasan jamom i čvrstom drvenom ogradom, a pust je, jer su mnogi buntovnici kanonici odsutni, toga radi lasno je buntovnoj vojsci zaposjesti ga, a sbudne li se to, prieti cieloj kraljevini velika nesreća, a gradskoj utvrdi očevidna propast; za to zapovieda gradjanom pod kaznu veleizdaje, da smjesta poteku na kaptol i da njegovu drvenu ogradu sasvim razvale uzevši svukoliku gradjevinu za sebe. Ne ima sumnje, da je ovaj kraljev nalog i bio izvršen, a tako i opet kaptol ostao neutvrdjen.

*

O novom utvrdjivanju kaptola nije se ozbiljno mislilo sve do godine 1469. Ove godine i to u subotu poslije Miholja probudila je u kasno noćno doba stanovničtvo zagrebačko užasna vika i vapaj u pomoć, koju dizahu seljaci i plemići, što su s onkraj Save pobjegli u Zagreb i plačući pripoviedali, da su Turci provalili i spalili im sela i kuće, što se je vidjelo i po strašnoj vatri, koja se je iz Zagreba razabirala, a bjegunci rekoše jošte, da su Turci nakani prebroditi Savu i naročito orobiti kaptol i stolnu crkvu. U tolikoj smutnji i strahu od groznog neprijatelja prestade ona mržnja medju obćinom gradskom zagrebačkom i kaptolom, te gradjani otvoriše vrata svoje tvrdje i primiše kanonike i stanovnike kaptolske strane i spremiše se na uzajamni odpor. Ovoga straha oslobodila ih je rieka Sava, koja je od silne kiše, što je bila pala u Kranjskoj, kroz noć tako nabujala, da je počela poplavljati zagrebačko polje i cielo Posavje i tako je prisililo Turke, da su morali odustati od navale na Zagreb.[1]

To bijaše povod, da je kaptol zagrebački tvrdo odlučio utvrditi čvrstim zidom i kulami i kaptolsku ulicu i stolnu crkvu. Izmolivši radi toga i privolu kralja Matijaša (17. novembra 1469.),[2] jer bez privole kraljevske nisu se smjele dizati u kraljevini nove tvrdjave, dao se kaptol na utvrdjivanje. Taj je posao u početku često zapinjao, pa da se pospješi, s toga na 6. srpnja god. 1473. zaključi kaptolsko vieće: da se utvrdjivanje kaptola revnije nastavi, da se izaberu posebni kapetani, kojim će biti dužnost nadzirati gradnju; za tim, da je dužan svaki kanonik, bio on prisutan ili odsutan, na zapovied kapetanovu pošiljati na radnju utvrdjivanja svoje kmetove, a kada oni budu radili ili gradili, da ih il osobno ili po svojem zamjeniku nadziru i gone ih na brži rad. Napokon, da svaki kmet, koliko ima volovah, toliko će morati dovezti vozovah šibja ili fašinah, oni pako kmeti, koji ne imaju tegleće marhe, morat će šibje sjeći, nakladati na kola i nasipe graditi, kako im kapetani nalože; koji pak od kanonikah propusti to učiniti il osobno il po zamjeniku, platit će globu od 2 for. u zlatu.[3]

Ovim zaključkom počelo je utvrdjivanje znatno napredovati, a uza to poskrbio se i kaptol za potrebito oružje za obranu, te ga i dobavio, jer na 17. augusta i. g. razdieljene su bile medju kanonike 34 velike puške ili ručne lumbarde.[4]

[1] Doc. 264. 265.
[2] Doc. 266.
[3] Doc. 289.
[4] Doc. 290.

Kako se čini, bijaše već godine 1476. kaptol bar sa zapadne strane učvršćen zidom, ali su toj mladoj utvrdi veoma pogibeljne bile kolibe cistercitskih kmetovah busenjem pokrivene, koje se prostirahu pod zidom kaptolske tvrdje na lievoj obali potoka Medveščaka, s toga, jer bi Turci, ako provale u Zagreb i nasrnu na kaptol, mogli te kolibe zapaliti, pa bi tim lasno postradati mogla i kaptolska tvrdja. Ovu temeljitu molbu usliša kralj, te na 14. jula 1476. strogo naloži cistercitskomu opatu, da ove drvene kolibe svojih kmetovah dade srušiti, a kmete preseli u kaptolsku tvrdju; ne učini li toga, da će naložiti banu ili podbanom, da ih oni dadu srušiti.[1]

Prigodom utvrdjivanja kaptola bilo je sa strane gradske obćine mnogo zaprekah i uznemirivanje radnikah u tom napornom poslu. Već mjeseca aprila 1476. obiedio je kaptol zagrebački gradsku obćinu, a naročito sudca Blaža Tota i gradjane Blaža Nemeta, Ivana Soldinarića, Hanžića, Ivana Pazara, Antuna Klokočkoga, Valentića, Lovru Šporara, Stjepana Platnara, Dominika Perovića, Dioniža Šipčića, Korena, Štefanića, Marka Mesaroša, Mihalja, sina Valentinova, Blaža Steničkoga, Antuna krojača, Iliju zvonoljevca, Pavla Zabu, Radaja, Pavla zlatara, Petra stolara, Kelca, Klementa postolara, Dominika i Blaža varge, i Hanža remenara i neke još gradjane, da kada je pod zidom kaptolske utvrde dao kopati kaptol ogroman jarak i u nj napušćavao vodu iz potoka Medveščaka radi veće obrane iste tvrdje, da su rečeni obtuženici ne samo smetali kaptolske radnike u tom poslu, već da su mnoge od njih pohvatali i utamničili. Po nalogu kraljevu, izdanom početkom svibnja i. g. naloženo bješe kaptolu čazmanskomu, da rečeni krivci t. j. Blaž sudac s petdesetoricom gradjanah prisegne, da toga nisu počinili. I doista na 27. augusta pred čazmanskim kaptolom prisegne sudac Blaž s petdesetoricom gradjanah, da su nevini u tom, što ih kaptol tužio.[2]

God. 1478. na 15. semptembra zaključi kaptol glede onih nemarnih i odsutnih kanonikah u straženju kaptolske tvrdje, da kada im odredjeni za to od kaptola činovnik odredi dnevnu il noćnu stražu, da mu se bezodvlačno pokore; tko bi se ustručavao, za prvi prkos plati for. globe, za drugi gubi diobu onogodišnju, a za treći lišava se predija; a tako da je kažnjen i onaj, koji bi ga zagovarao.[3]

Ulica Opatovina. Badava utvrdio bi se kaptol, ako u toj tvrdji ne bude ljudih, koji bi ju za vrieme obsade mogli braniti, pa s toga zamoli kaptol biskupa Osvalda, da mu dozvoli u toj tvrdji naseliti i

[1] Doc. 301.
[2] Doc. 304.
[3] Doc. 317.

svjetovnjake. Na 20. kolovoza 1476. odazvao se biskup Osvaldo ovoj kaptolskoj molbi. U uvodu ove biskupove dozvole crta se tadanje tužno stanje kraljevine Hrvatske u ovih riečih: „kada promišljavamo, i kada se u pojedinih časovih i trenutcih sjećamo blaženih i sretnih onih vremenah, u kojih su živjeli prevriedni predšastnici naši, biskupi zagrebački, pa kada sravnimo ista s našom dobom i sadanjimi dani, u kojih prekukavno i sa strahom u toliko samo životarimo, da jedva odisati možemo, neizrecivo se moramo čuditi; pa ako bismo i voljni bili o ovom ili o onom iole samo spomenuti, rieč bi nam zapela u grlu, jer kolika je opreka medju istokom i zapadom, medju svjetlom i tminom, tolika je medju ovom i onom dobom. S toga neka ne bude nikomu zazorno, ako ne možemo sliediti stopah predšastnikah naših ni gledom na nas same, a ni u upravi nam podčinjenih, obazremo li se na domaće i nutarnje ili izvanjske nepogode i protivštine, usljed kojih je slavno ovo kraljevstvo sasvim potlačeno i uništeno, tad tko iole zdrave pameti mogao bi nas ukoriti, da kada je ponestalo starih običajah, da se, hoćeš ne ćeš, moramo služiti novijimi, koji su prema današnjemu vieku. Premda su nam domaće nepogode tako tegotne, da njihovu pritisku jedva možemo odoljeti, ipak nas jače ubada pregorki onaj žalac, bjesnoća na ime turska, kojom je ovo kraljevstvo s veće već strane poplienjeno i opustošeno, dà, kojemu prieti i posvemašnja propast. Ovih indi neprijateljah križa Hristova i nezasitnih zvierih tolika je bjesnoća, da mi, koji smo izpred njihove čeljusti i to u neznatnom broju, božjom milosti jošte poštedjeni, naslućujući s trepetom skoru svoju propast, od koje nas jedino milost božja, a uz nju čvrste utvrde i kule osloboditi i sačuvati mogu." — Toga radi, kako je jur prije dozvolio bio kaptolu, da smije graditi tvrdju, to mu i sada dozvoljuje, da ju može naseliti ljudmi svjetovnjaci i svećenici, koji bi ju za vremena obsade mogli braniti, „jer sam si zamku stavlja, tko sagradivši tvrdju ne obskrbi ju valjano obranom", te odredjuje, da novi ovi stanovnici budu pokorni kaptolu, kako su mu na podlozi kraljevskih darovnicah podložni i drugi njegovi podanici, a ni sam biskup, ni njegovi nasljednici ni njihovi činovnici, da u tom ni najmanje ne smetaju kaptola.[1]

Na podlozi ove biskupove dozvole počeo je kaptol odmjerivati i označevati prostor, na kojem će novi naseljenici kuće sagraditi, ali u tom naišao je u samih svojih članovih na znatan odpor, jer se mnogi uztručavahu il od svoga dvora il od svoga vrta išto u tu svrhu odstupiti; toga radi na 18. augusta g. 1477. stvori kaptol ovaj zakon:

[1] Doc. 302.

da svaki onaj kanonik, koji se uzprotivi, da mu se od dvora ili od vrta oduzme potrebito zemljište za novu naseobinu, da je bezodvlačno lišen kanoničkih dohodakah i udružbe, te će se smatrati kao buntovnik, krivorotnik i izdajica domovine.[1]

Naseljenikom nove ove ulice, koja je i posebnu obćinu sastavljala, valjalo je propisati i zakone, a to je učinio kaptol, kao njezin zaštitnik i gospodar, na 2. januara g. 1478. U utemeljiteljnoj izpravi, pošto je ocrtao tužno onodobno stanje naše domovine, izvržene turskim provalam, koje ih prisililo da nastoje o svojoj obrani, pa da su i toga radi i u kralja Matijaša i u biskupa Osvalda dobili dozvolu, da mogu kaptol učvrstiti i u jednom dielu te utvrde naseliti svjetovnjake obrane radi, prema onoj izreci: „jaoh samcu, jer kada padne, ne ima nikoga da ga digne", to su i oni odielili jedan dio svoga zemljišta na kaptolu, počevši od dvora, koji je nekoč sagradio arcidjakon katedralni Dimitar, a sada je vlastničtvo Lucije, udove mesara Blaža, a odavde idući prema sjeveru do vrta franjevačkoga samostana, širokim putem, što dieli kanoničke dvore od kućah novih gradjanah, odredivši da svaka gradjanska kuća ima u širini petnaest lakatah, a duljina da joj seže do samoga zida rečene utvrde, ali tako, da su kanonici dužni plotom obgraditi svoje vrtove, koji su uz taj javni put ili ulicu. Označivši tako obseg te nove obćine, propisali su joj i zakone, kojimi se mora upravljati. Ponajprije svake godine na Gjurgjevo i to prije podne, da izaberu obćinari četiri čestita prisežnika izmedju sebe, a ovi da isti dan prije objeda izaberu sudca, koji će sudac i njim i njihovim stanarom suditi s rečena dva il tri prisežnika u gradjanskih i karnih prekršajih. U zločinih pako, kao: ubojstvu, razbojstvu, kradji, paležu, izdajstvu i nevjeri, sudit će isti sa kaptolskim sudcem ali u prisuću ciele obćine, i to svake sriede u tjednu, na koliko nije zemaljskim zakonom zabranjeno u taj dan suditi. Jošte da u gradjanskih i karnih prekršajih, bude li važan uzrok, može svatko, nezadovoljan obćinskim sudom, prizvati na kaptolski sud; no, ako koji obćinar lukavštinom htjedne mimoići obćinski sud, lii ako li po izrečenoj već osudi obćinskoga sudca prizove na kaptol, a taj pronadje, da je obćinski sudac pravo sudio ili da je lukavštinom prizvano bilo na kaptolsko sudište, to će kaptol takovoga prizivača odaslati na obćinski sud i da plati dvadeset i četiri dinara globe obćinskomu sudcu. Od sudbenih globah, da obćinski sudac ima dva diela, a treći prisežnici. U globah za zločine, da kaptolski sudac ima polovinu, a drugu polovinu obćinski sudac s prisežnici. Dozvoljava se jošte, da obćinari za života i na samrtnom času mogu razpolagati svojom pokretnom

[1] Doc. 307.

imovinom po volji; a nekretnine kao kuće i grunte, da ni za života ni na samrti ne smiju ostaviti onim, koji su izvan ove obćine, a niti su voljni naseliti se u nju, a navlaš ne smiju ih ostaviti protivnikom ili neprijateljem kaptolskim; a crkvam, samostanom i u druge bogoljubne svrhe oporučiti mogu samo novčanu vriednost kućah, ali same kuće podnipošto. Umre li obćinar ne načinivši oporuke, da ga nasliede rodjaci obojega spola sve do trećega koljena; ne bude li ih imao, da se imovina umrloga podieli u troje, jedan dio da je za dušu pokojnikovu, drugi kaptolu, da njim po volji razpolaže, a treći da se dade u obćinsku korist. U onom slučaju, kazni li se koji obćinar smrću radi zločina, ili uteče prije osude, da mu imovinu zapliene kaptolski i obćinski sudac, te uzevši obzir na potomčad i dužnu pristojbu jednomu i drugomu sudcu i drugim okolnostim, kaptol će njom razpolagati kako pronadje za najshodnije. Rani li koji obćinar u prisuću sudca znatno koga, da plati 12 for. ranjenomu, a isto toliko sudcu, a sudac da ga pritvori dotle, dok izplati globu ili dok dade dovoljno jamstvo, da će za 15 danah podmiriti. Učini li to, ako nije sudac prisutan, a vjerodostojnimi se svjedoci dokaže, da plati istu globu. Pljusne li tko koga, il iztuče i neznatno rani, bilo to pred sudcem il ne bilo, a svjedoci se dokaže, da plati za modricu onomu, ako je čestita glasa, 5 for. u zlatu a pet sudcu, inače samo forint, a toliko sudcu. Priepori glede pogrdah i psovkah, bili oni učinjeni pred sudcem il ne bili, da se razpravljaju na obćinskom sudu, i u presudi, da se obzir uzme osoba uvriedjenoga, je li čestita glasa ili ne. Ostale manje prestupke sudit će sudac po svojoj uvidjavnosti. Pozvan obćinar na sud, ne dodje li na prvi poziv, da plati sudcu za osam danah osam dinarah; ne dodje li na drugi poziv, da plati 12 dinarah, a ne dodje li i na treći, da plati 20 dinarah, osim ako svoje nedošašće valjano izpriča. Bude li tko pozvan jednim odriešitim pozivom, smatra se kao da bi tri puta zvan bio, pa ne dodje li na taj odrješiti poziv, platit će globu, kao da bi tri puta zvan bio. U ostalih sudbenih postupcih da se drže zemaljskoga zakona i običaja. Bude li obćinar osudjen da plati dug il globu, a obreče rok u koji će izplatiti, a ne sumnja se o njemu da bi utekao, ne smije se zatvoriti, već da položi jamstvo, da će do urečena roka podmiriti. Ako prodje rok, a on ne zadovolji dužnosti, ne ima li toliko gibive il negibive imovine, kojom bi se dužnosti moglo zadovoljiti, da ga slobodno pritvore; učini li sudac proti toj odredbi, ima pravo zatvorenik podići tužbu na njega. Da pako rečeni obćinari za tolike njim izkazane blagodati zahvalni budu, zahtieva kaptol, da ga priznavaju gospodarom, da u čuvanju i obrani ove tvrdje i osobno i sa svojimi stanari budu na službu. Kaptol se

odriče svakoga gospodstva nad obćinari, a tako isto zabranjuje i svojemu sudcu, ali zahtieva, da ih obćinari vaviek poštuju; sluči li se, da uvriedi il opsuje obćinara koji kanonik il kaptolski sudac, a obćinar se pritužі kaptolu, pa se pronadje da je tužba istinita, tužitelju će se dati zadovoljština. Da rečeni obćinari spokojno mogu živjeti, to prepovieda kaptol, da ih kanonička služinčad niti ne vriedja niti psuje; sluči li se, da koji kanonički sluga počini u obćini umorstvo il opsuje obćinara, a obćina krivca uhvati, da mu prema izgredu i slobodno sudi i kazni. Ne može li takovoga slugu uhvatiti u obćini, jer počinivši zločin, utekao je, da ga slobodno hvata na kaptolu (ulici), a nipošto ne u crkvi, dvorovih kanoničkih ili prebendarskih, a gospodar takovoga sluge, da pridrži njegovu imovinu il zasluženu plaću, dok ne odredi kaptol, kako će njom razpraviti. U manjih stvarih, a naročito glede duga, dužan je svaki kanonik za svoga slugu obćinaru, ako mu se pritužі, po pravici udovoljiti; ne učini li toga, to kaptol pridržaje za sebe pravo tako o kanoniku gospodaru, kako i o njegovu slugi shodna odrediti. Napokon da će u ime priznanja kaptolskoga vlastničtva u toj obćini poslije 16 godinah, kako im je to zajamčeno, plaćat o novoj godini svaki obćinar od cieloga kućišta jednu petinu forinta u tekućem novcu, a više se nikada ne će zahtievati. Na posljedku pošto je kaptol naumio u tom obsegu odieliti i više zemljišta, da se na njemu otvore nove ulice i nasele u njih novi stanovnici, kada to učini, to i za te nove obćinare da vriedi taj zakon i da s ovom jur postojećom obćinom sačinjavaju jednu cjelinu pod jednim obćinskim sudcem.[1]

God. 1478. na 17. februara zaključi kaptol u svojoj sjednici, da svaki kanonik il osobno il po svojih kmetih sagradi u Opatovini dvie kuće a svi ukupno i viećnicu i da je to do Martinja gotovo. Tko bi prkosio, gubi predij i diobu o novoj godini. Gradivo za kuće da se sječe u kaptolskih šumah.[2]

U isto doba, kada se zagrebački kaptol počeo učvršćivati proti nasrtaju turskom, i biskup Osvaldo da od neprijateljske provale sačuva biskupski grad, dao je oko njega, a naročito na južnoj strani (jer ga s iztoka štitio ribnjak) podići visoki nasip izkopavši pred njim duboki jarak. Ovo doznajemo iz pritužbe zagrebačkih Dominikanah, kada su god. 1473. zamolili papu Siksta IV., da se iz laškouličkoga samostana sv. Nikole preseliti smiju na zagrebački Gradac do kapele sv. Katarine, navedši uz druge razloge i taj: „što je biskup utvrdjujuć

[1] Doc. 309.
[2] Doc. 311.

svoj grad radi turske provale, onaj put, kojim se ravno i lasno dolazilo u njihovu crkvu, sasvim razvalio i uništio.[1]

Život i običaji u kaptolu zagrebačkom. O utemeljenju kaptola zagrebačkoga, njegovom razvitku i uredjenju, o životu i običajih počevši od osnutka biskupije (1093.) do svršetka XIV. vieka progovorio sam u I. svez. ovih spomenikah (str. CIX—CXXXIV), a sada ću nacrtati njegovu prošlost u XV. vieku.

Naimenovanje kanonikah. Do svršetka XIV. vieka zagrebačke kanonike imenovali su ili domaći biskupi, ili ugarski kraljevi, a često i rimska stolica, u XV. pako vieku ne nalazimo primjera, da bi papa koga postavio kanonikom zagrebačkim. U tom se vieku tim pravom služili samo domaći biskupi a i kraljevi ugarski „auctoritate juris patronatus regii". U onom razdobju XV. vieka (1433—1465), kada je, kako ćemo brzo doznati, nastao priepor medju raznimi kandidati za stolicu biskupije zagrebačke, grofovi Celjski dovinuvši se u Hrvatskoj silne vlasti i premoći, a naročito Friderik i Ulrik (1436—1456), koji su prisvojili za se i naslov pokroviteljah zagrebačkoga episkopata (tutor et advocatus ecclesie zagrabiensis), namještahu za kanonike svoje ljude, a i tudjince Slovence i Niemce, koja je naimenovanja i sam kralj Vladislav Posthumus g. 1453. zakonitimi priznao i odobrio.* Takovim se načinom napunio kaptol ljudmi raznih narodnostih, različite ćudi, a često i nesposobnimi, što je bilo na uštrb ugledu i zvanju ovoga častnoga sbora. Da se sačuva čast ovoga uglednoga tiela u biskupiji, to je kralj Matijaš (jer je još trajala borba raznih pretendentah za zagrebačku biskupsku stolicu) na 24. maja god. 1462., služeći se svojim patronatskim pravom, ovlastio biskupa varadinskoga Ivana Viteza iz Sredne, da on izpražnjena mjesta zagrebačkih kanonikah podjeljuje osobam sposobnim i zaslužnim, te ujedno naložio kaptolu zagrebačkomu, da samo onoga ustoli, koga rečeni biskup

[1] Doc. 285.

* Nos Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Moravie etc. Memorie commendamus per presentes, quod nos universas collaciones quorumlibet beneficiorum in ecclesiis: cathedrali zagrabiensi aut collegiata chasmensi per fideles nostros, illustres principes, dominos Fridericum et Vlricum Cilie, Ortemburge, Segorieque comites ac regni Slavonie banos, hactenus quibuscumque personis factas, ratas et gratas habendo, presentibusque approbando et ratificando eisdem auctoritate nostri jurispatronatus, regium consensum nostrum prebuimus ymmo prebemus pariter et assensum presencium litterarum nostrarum vigore et testimonio mediante. Datum Wyenne feria sexta proxima post festum beati Georgii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio. Regni nostri anno tredecimo.

Act. Cap. Ant. fasc. 91. nr. 24.

imenuje, jer da će svakoga, tko bi mimo njegova naimenovanja ustoljen bio, smatrati nezakonitim.[1] — Da su svršetkom jošte XV. vieka i biskupi zagrebački uživali prava imenovati kanonike, neka nam služi za dokaz to, što je na 9. aprila 1499. biskup Osvaldo Tuz zagrebačku prepozituru s kanonikatom podielio svomu bratu Alfonzu, i naložio kaptolu, da ga ustoli.[2] — Jedan samo poznat nam je slučaj, da je kaptol (oko 1466.) uz prkos tomu, što je kralj Matijaš arcidjakonat gorički podielio kanoniku Martinu, tu čast podao kanoniku Dimitru; ali je toga radi pao kaptol i u nemilost kraljevu, koji mu taj postupak istom na silne molbe velikašah jedva oprostio.[3]

Tim jer je kralj Ladislav utemeljivši biskupiju zagrebačku (sv. I. str. I—IV. CVII—CIX), a uz nju i stolni kaptol, koga je takodjer posjedi obilato nadario, postadoše kraljevi ugarski patroni zagrebačkoga kaptola, koji je i toga radi, kada mu se kakova nepravda činila, tražio u krune, kao u svoga patrona, zaštitu. — Vrlo je znamenita glede toga predstavka kaptola zagrebačkoga, podnesena kralju Matijašu (oko 1470.), u kojoj nacrtavši trošno stanje stolne crkve i biede, koje trpi što mu se posjedi otimlju, desetina uzkraćuje a kanonici progone, preporno ga moli, da mu svojom kraljevskom patronatskom vlasti u pomoć priteče.[4] — Na pritužbu kaptola zapovjedi 20. aprila g. 1464. kralj Matijaš banom Emeriku Zapolji i Nikoli Iločkomu, da kaptol i njegove podanike u prastarih njihovih pravih, povlasticah i posjedih štite proti svakomu napadaču i progonitelju.[5] — Isti kralj, kada mu se god. 1471. pritužio kaptol zagrebački, da se po njihovih i prebendarskih dvorovih i zaselcih često smještava vojska, koja prolazi mimo Zagreba, a da im tim i mnogo štete nanosi, prepovieda banom i kraljevinskim kapetanom, da se ne usude, ako kaptol ne dozvoli, nastanjivati vojske po njihovih dvorovih i posjedih; a na 1. oktobra i. g. pošto bi opetovano prepoviedio banovom Blažu Magjaru i Damjanu Horvatu, da neukonačivaju vojske po kaptolskih dvorovih, to ih kori jošte, što su na kaptolski posjed Toplice kod Varaždina nametnuli uz prkos kaptolskih sloboštinah neki izvanredni namet, a prigodom njegova utjerivanja, što su njihovi vojnici ubili ondje do dvadeset kmetah.[6] — Matijašev nezakoniti sin, vojvoda i ban Ivan Korvin, nalaže g. 1491. banu Ladislavu Egervaru, te podbanom,

[1] Doc. 224
[2] Doc. 393.
[3] Doc. 249.
[4] Doc. 319.
[5] Doc. 233.
[6] Doc. 268. 270.

i Antunu Poku medvedgradskomu kastelanu i kapetanom zagrebačkoga Gradca, da štujuć svetu uspomenu njegova otca, koji je kaptolu zagrebačkomu osobito naklon bio, da ga i oni štite u svih njegovih sloboštinah i pravih.[1] — Spram ove visoke kraljevske zaštite bijaše kaptol zahvalnošću vezan, stojeći vazda pripravan kruni na službu. Kada je god. 1486. naložio kralj Matijaš stubičkomu plemiću Grgi, da u kraljevini Hrvatskoj iztražuje solne rude, zapovjedio je kaptolu, da mu u pripomoć šalje svoje ljude i propitkuje svoje kmete za takove rude, a što dozna, da rečenoga iztraživaoca Grgu obaviesti.[2]

Ali je i bilo slučajevah, da je kaptol sa svojim patronom došao u sukob, a to je bilo najviše u onom razdobju XV. vieka, kada se razni pretendenti otimali za stolicu biskupije zagrebačke. O tom scienim, da je potrebno nešto obširnije progovoriti.

Po smrti biskupa Ivana Albena bijaše stolica biskupije zagrebačke prazna podpunih sedam godinah t. j. od godine 1433—1440. Povod, zašto je tako dugo neposjednutom bila, nije nam poznat, no nagadjamo, bilo, pošto je u to doba razsipnošću dvora državna blagajna osiromašila, pak joj dobro došao prihod tako izdašne biskupije; bilo pak, što je vjerojatnije, što se i razni pretendenti borili za nju, te je težko bilo pronaći, koji bi medju premci najbolje dolikovao.

Da se ovomu prieporu na put stane, papa Eugenij IV. na molbu i predlog kaptola svršetkom srpnja g. 1440. imenova biskupom zagrebačkim Benedikta de Zolio, kanonika i kathedralnoga arcidjakona u kaptolu zagrebačkom. Ovim imenovanjem nije priepor prestao, dapače on je jošte postao žešći, a uzvitlaše ga možni tada moslavinski plemići Čupori, nastojeći da tu stolicu zasjedne jedan član te obitelji na ime Dimitrija Čupor, biskup kninski. Uz Čupore pristadoše i grofovi Celjski, a njihovim poticanjem i sam kralj Vladislav Poljski.

U koliko se u kaptolu radilo o tom, da se biskup Benedikt održi na stolici zagrebačkoj, tim se jače rečeni plemići dizali, da ga obore. Samoga kralja u klimavih onih odnošajih, u kojih se tada nalazila Ugarska i Hrvatska, bijaše vrlo lasno na svoju ruku dobiti, s toga on početkom godine 1443. naloži kaptolu pod kaznu „gubitka glave, izgona i zapliene svih dobarah", da se ne ima pokoravati biskupu Benediktu. Ovoj strogoj zapoviedi pokorio se napokon kaptol, te je uzkratio svomu biskupu dužnu poslušnost, na što Benedikto udari cieli kaptol crkvenim interdiktom i zatvori im stolnu crkvu. — Pošto se medjutim približavale vazmene svetkovine, da se one dostojno pro-

[1] Doe. 359.
[2] Doc. 341.

slave, obratio se kaptol na papina legata kardinala sv. Sabine, nacrtavši mu u molbi, da njihov neposluh spram biskupa nije svojevoljan, već da ih na to prisilio kralj strogim svojim nalogom, ali oni da su voljni pokoriti se biskupu. Prema tomu naloži legat opatu zagrebačkih Cistercitah, da skine s kaptola biskupov interdikt, no pod taj uvjet, da se tečajem četrdeset danah kanonici s biskupom izmire; ne učine li toga, da ih opat udari novim interdiktom.[1]

Ovim se, kako nam se čini, prva bura na biskupa Benedikta ponješto smirila (jer je i skoro iza toga i sam kralj Vladislav Poljski zaglavio u bitci kod Varne g. 1444.), ali ne za dugo. Silni Čupori (od kojih je početkom druge desetine XV. vieka jedan član i banovao) svakako nastojahu, da stolicu biskupije zagrebačke zaposjedne njihov rodjak kninski biskup Dimitrija. Da se ovo postigne, upotrebiše sva sredstva, kojimi napokon izposlovaše, da je papa Eugen IV. (nešto prije svoje smrti † 23. februara 1477.) Benedikta sa zagrebačke stolice premjestio na kninsku, a Dimitra Čupora sa kninske stolice na zagrebačku.

Dimitar se Čupor zaputio na to u Rim, da se pokloni novoizabranomu papi Nikoli V., a da poluči od njega potvrdu svoga naimenovanja, spomenuo mu, da je na to premještenje drage volje pristao kaptol zagrebački, što da je i pismeno očitovao pokojnomu papi Eugenu IV. Kada je o tom stignuo glas u Zagreb, kaptol se vrlo uzbunio, te na 20. maja sastavi i odašalje u Rim pismo, kojim javlja papi, da on za Dimitra Čupora nikakove privole nije izdao, a nadje li se kakova njegova privola medju spisi pokojnoga pape, da je lažna, jer da kaptol pozna svoga biskupa Benedikta kao čovjeka učena i zaslužna i vrlo sposobna za upravu biskupije, pak moli papu, da za ljubav božju pridrži Benedikta na zagrebačkoj biskupskoj stolici.[2]

Ovu smjernu i istinitu molbu uvaži Nikola V. te na 6. oktobra naloži Ivanu kardinalu djakonu sv. Angjela, inače svomu legatu za Ugarsku, da u njegovo ime prepoviedi biskupu Dimitru Čuporu, da se ne usudi zasjesti biskupske stolice. Ne posluhne li ga, da upotrebi proti njemu crkvene kazne.

S ovoga papina naloga uzvitlala se podpuna hajka za Dimitra Čupora proti biskupu Benediktu, kojoj se na čelo stavio Ivan Hunjad, gubernator kraljevinah Ugarske i Hrvatske, s ugarskim episkopatom, grofovi Celjskimi i Čupori, te su otimanjem crkvenih dobarah, progonom pristašah Benediktovih, napokon prisilili ga, da je na to premještenje i sam pristao i podpisao ga pred javnim notarom.

[1] Doc. 137.
[2] Doc. 142.

Kakove i kolike li bijahu spletke proti biskupu Benediktu i kakov se pritisak činio na rimski dvor, da namjesti Dimitra Čupora na zagrebačku stolicu, to se najjasnije razabire iz papina pisma, koje na 30. aprila 1451. posla rečenomu svomu legatu kardinalu djakonu Ivanu. U toj poslanici spominje papa, kako mu je davno prije naložio bio, da biskupa Benedikta ostavi u Zagrebu, a kninskomu biskupu Dimitru da pod prietnjom crkvenih kaznah prepovjedi zasjesti stolicu biskupije zagrebačke, a taj njegov nalog da je legat i izvršio bio; nu pošto je tečajem vremena stiglo na rimsku stolicu iz Hrvatske i Ugarske mnogo pisamah, tužbah i predstavakah kako od biskupah, tako od plemićah, a naročito od gubernatora kraljevinah Ivana Hunjada, u kojih se medju ostalimi spominje i to, da su grofovi Celjski silom oteli neke posjede i gradove crkve zagrebačke, a tim da je biskupija mnogo štetovala, no da su isti grofovi skloni sve oteto vratiti, pristane li papa na to, da se Dimitar Čupor s kninske stolice premjesti na zagrebačku, a biskup Benedikt sa zagrebačke na kninsku. Papa, da je dugo vremena oklievao, da, što više i pismeno opominjao grofove Celjske, da oteto vrate, ali niti oni niti drugi plemići do sada upravo baš ništa nisu vratili. Kako su ga izviestili jošte i nadbiskup ostrogonski i biskup vacki, koji se osobno o tom biskupskom pitanju i prieporu bavio u Zagrebu, da su posjedi i gradovi crkve zagrebačke istoj baš radi biskupa Benedikta oteti, da biskupija s njega danomice propada, a pošto je jošte doznao i to, da je napokon i sam Benedikt pristao na to premještenje, koje bi crkvi zagrebačkoj tim u prilog bilo, to posavjetovavši se sa kardinali, nalaže legatu, nadbiskupu kaločkomu te biskupu pečujskomu i vackomu, da Dimitra Čupora ustole na zagrebačkoj stolici, a Benedikta sa zagrebačke premjeste na kninsku. Uzprotivi li se on tomu, da upotrebe sve moguće crkvene kazne.

I papin legat i rečeni ugarski biskupi odvažno se stavili na to da biskupa Benedikta maknu, a da ustole Dimitra Čupora. No protiva toga snažno se opro i sam Benedikt i oba kaptola: zagrebački i čazmanski sa svećenstvom i mnogimi svjetovnjaci, a napokon i sami grofovi Celjski, koji zavadivši se s nasilnimi Čupori, pristupiše stranci Benediktovoj. Čuvši za to papa Nikola V., često je neposlušne opominjao, da se njegovoj odredbi pokore, no pošto njegove opomene ništa nisu koristile, naložio je svomu legatu i nekojim ugarskim biskupom, da neposlušne udare interdiktom i ekskomunikacijom, koji su i taj papin nalog izvršili. Ali pošto se s te crkvene kazne narod uzrujao i uzbunio, pa se je i bojati bilo, da ovo premještenje ne bi prošlo bez krvoprolića, to je papa, da tomu predusretne, ustanovio, da Benedikt ostane dotle u Zagrebu, a Dimitar u Kninu, dok on shodno

ne odredi, a uz to na 11. decembra 1451. naložio je krškomu biskupu i cistercitskomu opatu u Landstrassu, da s biskupa Benedikta, zagrebačkoga kaptola i svećenstva skinu crkveni interdikt, a svjetovnjake da rieše ekskomunikacije.

Ne dugo iza toga ili svršetkom g. 1453. ili početkom g. 1454. umrie zagrebački biskup Benedikt.

Benediktovom smrću izpražnjenu stolicu biskupije zagrebačke namieni papa njitranskomu biskupu Tomi de Dabrence; ali Dimitar Čupor poduprt ugarskom vladom i svojim rodom, nije ju htio tako lasno napustiti, a grof Ulrik Celjski, koji bijaše na vrhuncu moći u Hrvatskoj, živući s Čupori u zavadi, da Dimitrove težnje osujeti, predloži papi Nikoli V. nekoga Slovenca Baltasara Motschiedla, župnika sv. Petra u Radojevicah (Radmansdorf) uz preporuku, da će za njegova biskupovanja zagrebačka biskupija silno procvasti.

U kaptolu je zagrebačkom poznato bilo, da je papa Nikola V. zagrebačku biskupsku stolicu namienio njitranskomu biskupu Tomi, ali silnomu uplivu grofovah Celjskih ne samo da nije podlegao, već se i tako nizko snizio, da je pod prietnjom izključenja i lišenja predijah sklopio u unutarnjoj sakristiji stolne crkve i svečanu zavjeru za rečenoga Baltasara,[1] koji tim jošte većma poduprt preuze u svoje ruke biskupska imanja. Ovim postupkom naniela se biskupu Tomi velika šteta, a pošto je medjutim umro papa Nikola V. (24. marta god. 1455.), to on njegovu nasljedniku Klementu III. prijavi, što je Baltasar počinio i zamoli ga za pomoć. Prema tomu zapovjedi papa biskupu pečujskomu Andriji, da iztraži što je na stvari i Tomu da uvede u dobra i ujedno da mu izruči i duhovnu pastvu. Ali kada je Andrija htio to izvršiti, silno mu se opro i Baltasar i kaptol, s toga i Baltasara i kaptol udari crkvenim interdiktom; a ovi se obratili na kardinala Ivana, papina legata u Ugarskoj, koji skine s njih rečeni interdikt, te je opet Baltasar i nadalje mirno uživao biskupske dohodke na štetu Tominu. Ovo sve bijaše javljeno papi, koji na 23. marta g. 1456. naloži rečenomu svomu legatu, da proti Baltasaru i kaptolu što strože postupa, da, i crkvenimi kaznami, a ne budu li one koristile, da upotrebi i svjetovnu silu.

U ovu se borbu uplete opet poznati nam kninski biskup Dimitar Čupor, tvrdeći na podlozi pečatnicah Eugena IV. i Nikole V., da je on jedini zakoniti biskup zagrebački. Saznavši papa Kalisto III. o tom nedostojnom prieporu, odpisa na 21. maja 1457. svojim legatom u Ugarskoj rečenomu kardinalu djakonu Ivanu i Dionižu kardi-

[1] Doc. 181.

nalu sv. Ciriaka, da akoprem župnik Baltasar i svojim spletkarenjem i uplivom Ulrika Celjskoga nastoja zasjesti stolicu biskupije zagrebačke; a Dimitar Čupor opet na temelju bullah Eugena IV. i Nikole V., koje je on dobio na lukavi način, svimi mogućimi sredstvi teži takodjer za tim, te obojica prieče zakonitomu biskupu Tomi, da ne može zasjesti zagrebačke biskupske stolice, to papa svojom apostolskom vlasti potvrdjuje i javno priznaje jedinoga Tomu zakonitim biskupom, a Dimitru i Baltasaru pod crkvenim izobćenjem zapovieda, da se toga okane, te nalaže rečenim legatom, da Tomu ustole u Zagrebu i da mu uruče duševnu i svjetovnu upravu ove biskupije.

Sada istom, kada su papini legati htjeli provesti taj njegov nalog, digle se stranke, i da to preprieče, poslale su u Rim svoje izaslanike, koji su u pape i sbora kardinalskoga svaka svoga kandidata što toplije preporučivale kao najsposobnijega i najželjenijega. Prema tomu naloži (prema svršetku g. 1457.) papa rečenomu svomu legatu kardinalu Ivanu, da točno prouči opet priepor medju Tomom, Dimitrom i Baltasarom, pak da se za jednoga od ove trojice odluči, i da ga u ime rimske stolice proglasi zakonitim biskupom i kao takovoga ustoli, upotrebiv za to sva zakonita sredstva.

Za dugotrajne ove borbe o stolici biskupije zagrebačke naravna je stvar, da su se stranke zamrzivši se medjusobno i progonile, s toga se i rečenomu legatu kardinalu Ivanu nije htjelo riešiti ovaj priepor, te je ostao neriešen jošte iza smrti pape Kalista III., kojega nasljednik Pio II. na 30. decembra 1460. naloži opeta rečenomu legatu kardinalu Ivanu i kardinalu Dionižu i biskupu čanadskomu, da rieše već jednom medju Tomom, Dimitrom i Baltasarom taj mnogogodišnji priepor, te jednoga izmedju njih proglase biskupom zagrebačkim i tomu da u ime rimske stolice izruče duhovnu i svjetovnu upravu biskupije.

Kada je i ovaj nalog ostao bezuspješan, to ga sam papa rieši na 13. januara g. 1463. evo ovako: pošto je po smrti zagrebačkoga biskupa Benedikta njegov predšastnik Nikola V. Tomu de Dabrence, tadanjega biskupa njitranskoga, imenovao biskupom zagrebačkim, a pošto usljed spletkah biskupa Dimitra Čupora i nekoga Baltasara stolicu iste biskupije nije mogao zasjesti, te crkva zagrebačka lišena zakonitoga pastira mnogo da je trpila, a i sada trpi, to on Tomu prenosi na netom izpražnjenu biskupiju njitransku, ali pod taj uvjet, ako li se tečajem jedne godine ne povrati njitranskomu episkopatu mirno uživanje Njitre i ostalih založenih gradovah i zaselakah itd., da tada slobodno prodje na zagrebačku stolicu, i da ovdje u ime vrhovnoga poglavara crkve upravlja njom kao jedini pravi i zakoniti biskup.

Otišav Tomo na njitransku stolicu, pošto se nakon danoga mu roka na zagrebačku stolicu nije niti povratio niti je bio nakan vratiti se, to papa Pavao II. (nasljednik Pija II.) na 14. juna 1465. imenuje Dimitra Čupora biskupom zagrebačkim.[1] Tako se napokon svršio taj mnogogodišnji spor o biskupiji zagrebačkoj, s kojega je kaptol zagrebački mnogo i mnogo trpio.

Osim u kralja, kao patrona, tražio je kaptol zaštitu i u više crkovne vlasti n. pr. god. 1435. obratio se na koncil basilejski pričajući mu, kako se kaptolska dobra otimlju, a kanonici napastuju. A pošto im je vrlo tegotno utjecati se za svaku stvar u Rim, mole koncil, da shodno u toj stvari odredi; to je koncil ovlastio biskupa pečujskoga, te opata zagrebačkih Cistercitah i opata bečkoga, da u ime najviše crkvene vlasti rješavaju svaku kaptolsku tužbu i shodno odrede.[2]

Pokraj više zaštite da se uzčuvaju kaptolska prava i sam se kaptol kao tielo složno brinuo, dapače i zavjerio se, da će jednodušno braniti svoje sloboštine. Kada je oko godine 1460. komarnički arcidjakon u koločkoga nadbiskupa izposlovao, da je poslao u Zagreb nekoga Roberta, da u njegovo ime izabere kaptolskoga vikara; da se ovo kaptolsko pravo obrani, to se kanonici prisegom zavjerili i tu zavjeru podpisali, da će se jednodušno boriti protiva toga.[3] G. 1464. na 21. oktobra sabrani se u unutarnjoj sakristiji kanonici jednoglasno odluče za odmazdu (poena talionis) t. j. uglaviše, kada li kaptol koga svoga sučlana radi povrede kaptolskih pravah kazni, da se istom kaznom pedepše i svaki onaj, koji bi se za krivca zauzeo.[4] Kada je iste godine na 17. augusta kaptol izabrao kanonika Dimitra za kaptolskoga vikara, to se morao pismeno obvezati, da će u svih, a osobito u težih stvarih pitati savjeta u kanonikah, pa kako oni odrede, onako će on izvršiti. Zatraže li, da se te časti odrekne, da će ju s mjesta položiti; da se svojom vlasti ne će spram njim služiti i bez njihove privolje nikoga kazniti.[5]

Od ostalih pravah, koja su uživali kanonici, bilo je i pravo oporučivanja t. j. da svojom kretnom il nekretnom imovinom, stečenom ili prištednjom dohodka crkvene nadarbine ili drugim zakonitim putem, može svaki na samrtnom času razpolagati po volji. Ovu prastaru povlasticu, koju im udielio biskup Stjepan II. godine 1237.,

[1] Theiner. Mon. Hung. vol. II.
[2] Doc. 88.
[3] Doc. 216.
[4] Doc. 236.
[5] Doc. 235.

dao je kaptol potvrdjivati i od njegovih nasljednikah Antuna, Ivana i Pavla, a god. 1402. potvrdio ju i biskup Eberhard Alben, pridodavši joj, da pošto su nedavno (u decembru 1396.) gradjani zagrebački nasrnuvši na kaptol mnoge kanoničke dvorove popalili, to da svakomu onomu kanoniku, koji sagradi novi dvor, da se isti procieni, a polovinu od te procjene da plati dotičnomu onaj kanonik, koji taj dvor nasliedi bilo za života ili po smrti onoga, koji ga je sagradio; dozvoljava jošte, da rodjaci i služinčad svakoga umrloga kanonika mjesec jošte danah po njegovoj smrti mogu stanovati u dvoru, i za to vrieme da im se davaju i dohodci, koji bi pripadali pokojniku za taj mjesec.[1] — Ovu istu povlasticu potvrdio je kaptolu na 1. januara g. 1446. i biskup Benedikt.[2]

Kada je na 20. augusta g. 1476. biskup Osvaldo dozvolio kaptolu, da se obzida i novimi naseljenici ojača, o oporučnih kanoničkih odredbah ustanovio je ovako: pošto se žalostno uvjerio do sada, da kanonici i kaptolski dostojanstvenici od svoje ostavštine ili nikada ili riedko kada stolnoj crkvi, kojom blagodati živu, ni toliko nisu ostavili, da bi se nješto bar upotrebiti moglo, da se nabavi il popravi crkveno ruho, dȁ i mnogih, kada su umrli ne načinivši oporuke, ostavština se bezdušno razgrabila i to tako, da nije ništa ostalo, što bi se moglo namieniti za dušu pokojnikovu; dapače da su i sluge i vjerovnici radi neizplaćene plaće ili duga ostali praznih rukuh; da se indi tomu predusretne, to prosudivši zrelo stvar, odredjuje za kanoničke dvorove, koji u ostalom spadaju pod biskupsku kolaturu, a do sada su bili zlo upravljani, dapače zapušteni, da oni kanonici, koji bi ih ili popravili ili od temelja i mjestimice sagradili ili dogradili, da se odaberu u kaptolu četiri člana, koje će označiti ili sam biskup, ili u njegovu odsuću kaptol, a te će i zapriseći, da će oni savjestno procjenjivati vriednost popravakah, a tom procjenom da može onaj, koji je dvor sagradio ili popravio, razpolagati ili za života ili na samrtnom času, ili ako se u drugi dvor preseli ili se odrekne kanonikata, to ostaviti za dušu i za popravak crkve. Umre li takov kanonik, koji je na ime popravio il sagradio dvor, a ne ostavi nikakova imutka da se vjerovnici ili sluge mogu naplatiti, tada neka se od svote, za koju je takov popravljeni ili sagradjeni dvor procienjen, od te procjene najprije namire vjerovnici i sluge, a preostatak da se uloži za dušu mu i za popravak crkve. Mogu li se pako iz pokojnikove ostavštine podpuno izplatiti vjerovnici i sluge, to se pripadajuća mu procjena

[1] Doc. 5.
[2] Doc. 141.

dvora cjelokupno neka uloži u crkvene potrebe. Umre li koji kanonik ne načinivši oporuke, da svakako više spomenuta četvorica prociene trošak, koji je imao, što je dvor ili popravio ili sagradio, a tada da se dieli, kako je rečeno. — Hoće i zapovieda pod prokletstvom, da svaki novi kanonik, dobio on dvor od biskupa ili, kad je biskupska stolica izpražnjena, od kaptola, prije nego udje u dvor, mora platiti na ruke obskrbnikah stolne crkve procjenu onoga dvora. Ako je tako siromašan, da je odmah izplatiti ne bi mogao, da mu kaptol odredi rok za izplatu bilo za jednu, a najviše za dvie godine. Tko bi se pak uselio u dvor ne moleći ga ni u biskupa ni u kaptola i ne položivši procjene dvora, da je s mjesta izobćen, mora se izseliti iz dvora, lišava se kanoničke časti i gubi dohodke dotle, dok ne zadovolji rečenoj dužnosti; a kada zadovoli, mora i biskupa i kaptol moliti za oproštenje i da mu se dvor udieli. Napokon onaj, koji podpuno izplati procjenu dvora i useli se u nj, pa ostavi li ga u onako dobrom stanju, kako ga je primio, može cielom uplaćenom pristojbom dvora razpolagati na samrti; ostavi li dvor trošniji, nego li ga primio, to će moći onolikom samo svotom razpolagati, za koliku bude procienjena tadanja vriednost dvora. Toga radi strogo nalaže kaptolu, da bdije, da se ova njegova odredba u buduće strogo obdržava i da ju kaptol u svoj zakonik uvrsti.[1] — Najveća procjena kanoničkih dvorah iznosila je 45 for., a najmanja 4 for.

Uz prava i sloboštine, koja je kaptol zagrebački dobio od svoga patrona ugarskih kraljevah i domaćih biskupah, kojih je izvornike čuvao u svom arhivu, imao je on jošte i poseban zakonik, t. j. sbirku ustanovah i odredabah, koje je sam stvorio, što gledom na svoj udružni život, što opet kao vlastelin spram svojih podanikah. U koliko nam je poznato, prvobitni takov sbornik zakonah i odredabah sastavljen bi godine 1334., nu taj se nije sačuvao do danas, jer ga je zamienio izpravljeni i popunjeni drugotni sbornik prozvan „album capitulare", koji je godine 1350—1352. sastavio kanonik Ivan, arcidjakon gorički. Tečajem vremena, a uplivom raznih okolnostih, povrh toga zakonika stvarao je kaptol ili nove ustanove ili postojeće jur mienjao i prilagodjivao ih duhu vremena, koja je upisavao u posebnu knjigu prozvanu „rubrum capitulare ili liber rubeus". Takovih se novih ustanovah s vremenom više sabralo, te je nastala nužda, da se opet uredi i sastavi novi sbornik zakonah i običajah, po kojih bi se kaptol u buduće upravljao. Da se takovoj novoj sbirci dade i potvrda vrhovne crkvene vlasti, to se godine 1487. obratio na papu Inno-

[1] Doc. 302.

centa VIII. moleći ga, da mu dozvoli nekoje stare zakone promieniti, a nove pridati, što je i papa posebnim pismom na 7. aprila dozvolio mu.[1] Tom se medju tim dozvolom, u koliko nam je poznato, kaptol nije poslužio, u toliko na ime, da nije krom postojećega staroga sbornika sastavio drugi novi sbornik.

Veoma važna služba, koju je višio kaptol zagrebački spram narodu, bijaše

mjesto vjerodostojnosti (locus credibilis). Akoprem je tečajem XV. vieka bio u Zagrebu liep broj javnih bilježnikah (notarii publici), pred kojimi bi se kao opunovlaštenici papinskimi ili kraljevskimi sklapali ugovori, činili vjerodostojni prepisi važnih izpravah, razvodi medjah, zapisi, oporuke itd., to je ipak kaptol, koji počevši od svoga osnutka bijaše vjerodostojnim mjestom, tečajem XV. vieka kao takovo silno djelovao. Već ovi nam spomenici pružaju za to sijaset primjerah, a da se vidi raznolikost takova djelovanja, to ih evo spominjem:

God. 1401. pred kaptolom izaslanici gradske obćine prosvjeduju proti tomu, što je kralj Sigismund njezine posjede Hrašće i Petrovinu darovao susjedgradskomu vlastelinstvu.[2] — God. 1417. kaptol kao vjerodostojno mjesto izdaje gradskoj obćini u ovjerovljenu prepisu privilegij kralja Sigismunda o gradskih slobošćinah.[3] — God. 1424. opet gradskoj obćini izdaje kaptol prepis pisma bana Hermana Celjskoga o njezinoj parnici s Mihaljem, sinom Petra krznara.[4] — G. 1426. izaslanici gradske obćine opetovano prosvjeduju, što je kralj Sigismund poklonio susjedgradskomu vlastelinstvu njezine posjede Hrašće i Petrovinu.[5] — God. 1432. pred kaptolom izaslanici gradske obćine sklapaju nagodu sa čazmanskim kanonikom kantorom Tomom radi otete robe i novca nakon smrti gradjanina i trgovca Friderika.[6] — God. 1436. izaslanikom gradske obćine, pošto se kaptol vjerodostojno uputio, da je gradska obćina nešto od državnoga nameta platila, i da joj je zaostatak oprošten, izdaje javnu svjedočbu.[7] — God. 1441. Gjuro, pop, uručuje pred kaptolom jedno gradjansko zemljište u Novoj vesi, koje je oltaru sv. Magdalene u stolnoj crkvi oporučio Konstantin, biskup rožnanski.[8] — God. 1450. nalaže ban Friderik Celjski kaptolu, da vlastelina susjedgradskoga Heninga pozove pred banski sud radi

[1] Doc. 343.
[2] Doc. 3.
[3] Doc. 25.
[4] Doc. 39.
[5] Doc. 43.
[6] Doc. 59.
[7] Doc. 94.
[8] Doc. 132.

pravde, koju je vodio sa gradskom obćinom.[1] — Iste godine pred kaptolom prosvjeduje gradski izaslanik proti Heningu susjedgradskomu, što zahtieva maltarinu od zagrebačkih trgovacah.[2] — Godine 1451. gjurgjevački kastelan Martin Cipsar priznaje pred kaptolom, da mu je gradska obćina podpuno izplatila svotu za prodanu joj kuću i zemljišta.[3] — God. 1452. Nikola sa Beloslovca priznaje pred kaptolom, da mu je gradska obćina povratila založena joj gruntovna pisma.[4] — God. 1455. kada je gradska obćina krivca Petra Gundića uz jamčevinu pustila iz zatvora, njegovi jamci pred kaptolom izjavljuju, na koje su se uvjete gradskoj obćini obvezali.[5] — God. 1458. izaslanici gradske obćine izjavljuju, kakova im je nasilja počinio medvedgradski kastelan Bogavec Milaković.[6] — God. 1458. u kaptola dade gradska obćina za sebe prepisati nalog kralja Matijaša banu Ivanu Vitovcu, gdje mu zapovieda, da štiti obćinu u njezinih sloboštinah.[7] — Iste godine izdaje kaptol gradskoj obćini u vjerodostojnom prepisu nalog kralja Vladislava, kojim je uvela u posjedovanje kraljeva notara Ivana sa Gradca.[8] — Iste godine gradska obćina pred kaptolom prosvjeduje proti Nikoli zlataru, koji je prezreo gradsko sudište.[9] — God. 1461. dade gradska obćina u kaptola za sebe prepisati točku sloboštinah, koje joj je udielio kralj Sigismund.[10] — God. 1465. izaslanici gradske obćine prosvjeduju pred kaptolom proti kr. tridesetaru Ivanu Maratiju, koji je uvriedio obćinu.[11] — God. 1470. gradski sudac zabranjuje pred kaptolom, da Božjakovinski podanici ne smiju prodati ni utući ni jednoga komada marhe, što su ju oteli gradjanom zagrebačkim.[12] — God. 1473. gradska obćina dade u kaptola prepisati povlasticu kralja Matijaša, kojom ju oprašta od plaćanja kunovine i izvanrednoga nameta.[13] — God. 1487. kraljevski sud naloži kaptolu, da obćinu zagrebačkoga Gradca uvede u dosudjeni joj posjed Hrašće.[14] — God. 1488. križevačka županija moli kaptol, da samostan zagre-

[1] Doc. 153. 156.
[2] Doc. 155.
[3] Doc. 158.
[4] Doc. 163.
[5] Doc. 182.
[6] Doc. 197.
[7] Doc. 199.
[8] Doc. 200.
[9] Doc. 205.
[10] Doc. 218.
[11] Doc. 247.
[12] Doc. 267.
[13] Doc. 292.
[14] Doc. 345.

bačkih Dominikanah uvede u posjed Stupnika, koji mu je oteo okićki plemić Ivan Horvat; taj nalog god. 1491. izdade kaptol u ovjerovljenom prepisu rečenomu samostanu.[1] — God. 1492. ban Ladislav Egervarski moli kaptol, da kapeli sv. Duha uruči oteta joj četiri kmetska selišta, i da ju uvede u njihov posjed, što je kaptol i izvršio.[2] — Napokon godine 1497. na molbu gradske obćine kaptol zagrebački u ovjerovljenom prepisu daje istoj pismo kralja Vladislava, kojim se Ivan Korvin proglasuje banom i vojvodom slavonskim.[3]

Izprave, koje je izdavao kaptol zagrebački kao vjerodostojno mjesto, podkrepljivao je svojim:

pečatom. Prastari kaptolski pečat zamienio je po nalogu biskupa Kazota god. 1323. novi pečat, kojim se služio sve do godine 1371., kada mu opet kralj Ljudevit I. označio novi pečat, kojim se služio u XV. vieku i dalje. Pečat je ovaj duguljast, a u njemu urezan je lik sjedeće i okrunjene majke božje držeće sinčića na ruci, pred kojom kleči okrunjeni kralj Stjepan te joj žrtvuje crkvu sa dva zvonika. Oko njega pako teče napis: S(igillum) CAPITVLI · ECCLESIE · ZAGRABIENSIS t. j. pečat kaptola crkve zagrebačke.

Kaptolski pečat čuvao je od starine kanonik lektor, kasnije jedan svjestniji kanonik, koga je sam kaptol izabrao; a biskup Kazoti odredi, da taj pečat čuva sedam kanonikah, koji se starošću i čašću odlikuju. Pečat se čuvao u nutarnjoj sakristiji u škrinjici zapečaćenoj sa sedam pečatah kanonikah čuvarah, pak kada je trebalo pečatiti koju izpravu, došli bi čuvari pečata, te polomili pečate na škrinjici, izvadili kaptolski pečat, podpečatili njim pisma i izprave, a tada ga opet sahranili u škrinjicu, koju su svojimi pečati zapečatili.

Ovaj se običaj o čuvanju pečata tečajem XV. vieka promienio, što se škrinjica, u kojoj se čuvao pečat, nije više zapečaćivala, već ju zatvarali dvjema ili trima ključima, a svaki su ključ zasebice čuvali pojedini kanonici, prozvani čuvari ključevah (claves sigilli habent). O takovih čuvarih ključevah odredi kaptol godine 1483., da svaki čuvar, koji prigodom pečatanja ne bi donio ključa sa sobom, mora platiti na ruke kanonika kustosa jedan for. globe, a propusti li kustos utjerati tu globu, da taj forint sam mora podmiriti. Kanonik čuvar ključa mora pod istom globom, prije nego li kamo odputuje, ključ od pečata uručiti kojemu sučlanu, i ujedno javiti kanoniku lektoru il njegovu zamjeniku, u koga je ključ ostavio.[4]

[1] Doc. 347. 357.
[2] Doc. 363. 364 379..
[3] Doc. 388.
[4] Doc. 332.

Za prepisivanje i pečaćenje izpravah, koje je izdavao kaptol kao vjerodostojno mjesto, plaćala se novčana pristojba i to bezobzirce od svake četrdeset dinarah, koji se novac dielio jednako medju sve kanonike, koji bi takovu pečatanju prisustvovali, a povrh toga za trošak pečata (n pr. vosak) davalo se kanoniku lektoru i kustosu za svaki viseći pečat dvanaest dinarah; a kad se pečat udarao samo na hrbat izprave ili na njoj pod nju, tada šest dinarah; od običnih pisamah plaćalo se samo tri dinara. — Godine 1458. na 12. aprila zaključi kaptol, da i oni kanonici, koji težkom bolešću prepriečeni ne mogu biti kod pečatanja, da imadu isto toliki dio u diobi pečatne pristojbe, koliki i prisutni.[1]

Zapriseženi kaptolski notar podastirao bi listine za pečaćenje, ali pokle je prije primio pečatnu pristojbu. Strogo se je takodjer pazilo na to, da se ne podpečate pisma, kojimi bi se osramotio kaptol, ili koja bi ikomu, a osobito glede posjedah, štetna bila; u takovom bo slučaju morao se prije obaviti medjašni razvid, a tada istom izdala se vjerodostojna izprava. Ako li bi želio kaptol koji svoj privilegij imati u vjerodostojnom prepisu, niti toga nije mogao sam učiniti, već ga dao ovjeroviti u čazmanskoga kaptola, komu je takodjer bila dužnost uvesti kaptol zagrebački u darovane mu il dosudjene posjede i izdati mu uvodni list;[2] kao i voditi iztragu o nepravdah nanesenih kaptolu zagrebačkomu, pa i u tužbah, podnesenih od obćine zagrebačkoga Gradca proti kaptolu.[3]

Pokraj sve te pomnje o pisanju izpravah i o njihovu pečaćenju u kaptolu zagrebačkom ipak se dogodilo, da se i krivotvorene listine podpečatile, što se sbilo godine 1454., kada je Petar Zlotrček, arcidjakon dubički, izdao patvorenu listinu kaptolskim pečatom podpečaćenu. Toga radi osudio ga kaptol, da je za cieli svoj viek odlučen iz kanoničkoga sbora, da ne smije nikada više prisustvovati kod pečatanja izpravah, i da ne ima diobe u pečatnoj pristojbi, riečju, da ne ima nikakova diela u kanoničkih dohodcih. Ovu kaznu potvrdio je i biskup Benedikt.[4]

Svaki novo imenovani kanonik morao se u stolnoj crkvi ustoliti (installari), a pravo ustoliti ga pripadalo je kanoniku kantoru. Tom sgodom je morao darovati succentora (nadstojnika sakristije) kakovom haljinom ili kakovim darom, te priseći, da će složno raditi u korist kaptola, a nipošto ne na uštrb mu. Od polovine XIV. vieka prisizali

[1] Doc. 204.
[2] Doc. 75. 76. 78. 124. 125. 346.
[3] Doc. 64. 68. 74. 79. 120. 122. 127. 129. 303. 304. 308. 310.
[4] Doc. 179. 180.

su novi kanonici osim na evangjelije jošte i na sbornik kaptolskih zakonah, koji se čuvao u nutrašnjoj sakristiji dvimi lanci prikovan, i obećati, da će sve u njemu propisane ustanove točno držati. Pomaknuo li se koji kanonik do arcidjakonata, to se tako i za svaki arcidjakonat, kao i za svaki drugi viši stepen, koji bi promaknućem zadobio, morao dati ustoliti.

I u XV. vieku kaptol je zagrebački sastojao od trideset i dva člana, a prvo i najodličnije mjesto u tom sboru imao je kaptolski predstavnik ili prepozit, koji bijaše ujedno i arcidjakon gorski i zagorski; za njim sliedio je kanonik štilac (lektor), a za ovim kanonik pojac (kantor). Ovo bijahu kaptolski dostojanstvenici (dignitarii). Za pojcem sliedio je odmah prepozit čazmanski, koji bijaše arcidjakonom kotara sićkoga i gvešćanskoga, a poslije njega sliedili su arcidjakoni ovim redom: zagrebački ili stolni, za tim: dubički, komarnički, gorički, kalnički, vaškanski, čazmanski, bekšinski, varaždinski i vrbovački. — Poslije arcidjakonah sliedio je kanonik čuvar (kustos), za čuvarom pako sliedili su jednostavni kanonici (magistri) i to ne po starosti, već po dobi naimenovanja, pa su tim redom i u sjednicah glasovali i birali smrću kojega sučlana izpražnjeni predij (optio).

Koje su bile pogodnosti i dužnosti pojedinih dostojanstvenikah i arcidjakonah, označio sam potanko u prvom svezku ovih spomenikah str. CXVII—CXVIII.

Kaptolskom imovinom upravljao je kaptolski dekan, t. j. jedan kanonik, koga je kaptol izabrao za to, a taj izbor bijaše svake godine na dan pred svetkom sv. Lovrinca. U isti dan birao je takodjer izmedju sebe kmetskoga župana (spanus). — U ostale kaptolske činovnike brojimo: kaptolskoga sudca, no taj bijaše svjetovnjak; zatim dvojica računarah, kaptolski pivničar, napokon seoski sudac prozvan u starije doba hrvatskom rieči „vesnik", a kasnije njemačkom „valpoth", koga je u svakom većem kaptolskom selu postavljao kanonik dekan.

Kakove su dužnosti bile dekanove i ostalih pomenutih kaptolskih činovnikah, spomenuo sam u I. svezku str. CXIX—CXX.

Svaki je kanonik dobio u kaptolskoj ulici za stanovanje jedan dvor (curia). Ovi dvorovi bijahu il zidani, ili im prizemlje bilo zidano, a gornji sprat drven, il bijahu sasvim drveni. Prepozit, lektor, kantor i kustos imali su stalne dvore, u kojih su ovi samo dostojanstvenici stanovali, dok se ostali kanonici selili iz lošega dvora u bolji, kada je na ime smrću kojega sučlana bio izpražnjen. Dvorove su podjeljivali biskupi, a kada je biskupska stolica bila izpražnjena, tada kaptol. Kakove su pogodnosti glede dvorovah oni kanonici imali, koji bi bi ih od temelja sagradili i dogradili, a kakove su opet dužnosti

imali oni, koji su se u tako sagradjene ili popravljene dvorove uselili, spomenuo sam, kada sam govorio o kanoničkih oporučnih zapisih.

Kaptol zagrebački već je u svojem utemeljenju bio posjedi obdaren, a tečajem vremena opet stekao nove, i to ili od ugarskih kraljevah ili domaćih biskupah i drugih dobrotvorah (sv. I. str. CIX—CXII. CXXIV—CXXVII). Ovi posjedi (praedia) ili bijahu skupni ili pojedini za pojedince. Skupna predija, s kojih se dohodci zajednički dielili, bila su: Sisak s kotarom i Toplice kod Varaždina. Ova dva velika posjeda prozvana bijahu i županije (supanatus), a upravljahu ih pojedini kanonici, koje je kaptol birao na tri godine, koji se toga radi zvali i župani (spanus). Kakove su pako dužnosti imali žitelji ovih dvih kotarah, napomenuo sam u I. svezku str. CXXVII.

Bilo je i manjih predijah, koje je kaptol zagrebački ustupao il svećenikom il svjetovnjakom u feudalno uživanje. Takovi uživatelji zvahu se feudaliste ili vazali, a uživahu ih doživotno, ako ih nije kaptol radi vjerolomstva ili nemara odande morao protjerati. Vazali na samrtnom času nisu mogli oporučiti nikomu takova predija, no privolom kaptola mogla su ga uživati vazalova djeca, unučad i rodjaci.

Na predijih Vrabču, Oporovcu, Retkovcu, Kašini i Sesvetah bijahu naseljeni kunovnjaci (mardurinarii) prozvani tim imenom s toga, što su osim drugih teretah, koje su nosili spram kaptola, davali na godinu jednu kuninu kožu (u stara bo vremena mnogo upotrebljavahu takovu kožu za podstavu kabanicah ili u obće za ures odiela), takova koža vriedila je osamnaest dinarah, pa koji ju kunovnjak ne bi mogao dati u naravi, morao je za nju toliku svotu platiti.

Koje i kakove su bile dužnosti i obveze vazalah i koje opet kunovnjakah, nacrtao sam ih potanko u prvom svezku ovih spomenikah na str. CXXIV—CXXV.

Toli na skupnih predijah, koli na pojedinih imao je ili kaptol zajednički i pojedini kanonici posebice ondje naseljene kmete, koji su ne samo obradjivali predijalna zemljišta, već i druge terete nosili spram svomu gospodaru, koje sam obveze obširno jurve spomenuo u I. svezku na str. CXXV—CXXVII.

Kaptol je osobito bdio ne samo na to, da kmeti toliko prema njemu koliko prema pojedinim izpunjuju svoju dužnost i službu, već da se i čestito vladaju. Kada su u zimi godine 1463. prolazile Hrvatskom čete, da oslobode Bosnu od Turčina, kaptolski su ih kmeti, gdje su samo mogli plienili; pa je s toga kaptol, doznavši za to, zaključio u sjednici na 25. maja god. 1464., da svaki kanonik svom snagom nastoji o tom, da njegovi kmetovi, za koje dozna, da su krivci toga pliena, sve otete stvari povrate i snesu na ono mjesto,

koje im kaptol opredieli. Ne učini li toga, to će se smatrati varalicom i skrivačem državnoga dobra i lišiti drugovanja sa kanonici, oteti mu se predij i uzkratiti dohodci.[1]

Osobita strast kmetska bijaše popasti kanoničke sjenokoše i livade prozvane „Tlake" (u Koledovčini do Zagreba), pa je toga radi god. 1487. stvorio kaptol ovaj zaključak: da se konji i drugo rogato blago, zateče li se, da pase kaptolske livade ili sjenokoše, slobodno ubije na mjestu; zateče li se blago jednoga samo kmeta, da on plati dvostruku globu; a ne zateče li se ni jednoga, tada će svi bližnji kmeti morati priseći, da nije njihovo blago paslo, a koji bi se priseći uztručavao, taj da je kriv te plaća dvostruku globu.[2]

Osim predijah bilo je kaptolu jošte jedno vrlo izdašno vrelo i to: *desetina*. Kako se u XIII. i XIV. vieku pobirala desetina i koje je borbe imao kaptol za nju, spomenuo sam u sv. I. str. CXXVII—CXXX. U XV. vieku bilo je takodjer dosta spora o kaptolskoj desetini, no ovdje spomenuti mi je samo o Zagrebu i njegovoj najbližoj okolici. God. 1453. na molbu kaptolskih izaslanikah: Vida prepozita, te Marina arcidjakona dubičkoga, Sigismunda arcidjakona varaždinskoga i kustosa Ilije, zapovjedili su grofovi Celjski županiji zagrebačkoj, kapetanom medvedgradskim i zagrebačkim i kastelanom u Stupniku, da prisile plemenite ljude „de campo zagrabiensi", inače podanike medvedgradske, da izplate kaptolu dužnu desetinu.[3] — God. 1461. gradski sudac Antun s obćinom ne samo da su od svojih trsjah uzkratili kaptolsku desetinu, dapače oni su, provalivši oružanom rukom u klieti, gdje su kaptolski desetari pohranili ubranu desetinu, silom ju oteli; a bili bi ih i poubijali, da se nisu biegom spasili. Radi toga ih je tužio kaptol u opata zagrebačkih Cistercitah, on bo bijaše od rimske stolice imenovan čuvarom kaptolskih pravah, pa kada tvrdokorno odbacivši njegove opomene i ne došavši na sud, ne povratiše kaptolu otetu desetinu, udario ih opat crkvenim izobćenjem; istom pošto bi posredovao za obćinu u kaptola ban Ivan Vitovec, oprostio im je kaptol nanesenu uvredu, ali pod uvjet, da se više ne ogrieše o tom kaptolskom pravu.[4] — U onoj pomirbi, koju je god. 1469. sklopio kaptol zagrebački s gradskom obćinom, uzajamnim dogovorom pristala je obćina na to, da kaptol ili njegovi desetari, koji će za vremena berbe desetiniti gradske vinograde, ovlašteni su, ali samo radi dužne

[1] Doc. 234.
[2] Doc. 344.
[3] Doc. 170. 173.
[4] Doc. 226. 239.

vinske desetine i gradjane i gradske podanike zatvoriti i na svojem sudu suditi im.[1]

Osim Zagreba i njegova kotara pripadala je kaptolu desetina po cieloj biskupiji (izuzevši biskupska i crkvena imanja), a jerbo je utjerivanje desetine tegotno postalo po kaptol, što se davanju desetine često opirali plemići, to je tečajem XV. vieka pojedine desetinske kotare počeo davati u zakup i to svake godine iznovice. Prvu viest o tom imamo u godini 1444. Ovi desetinski kotari i popriečni njihov zakup bijahu: desetina u goričkom arcidjakonatu 200—400 for.; u Podgorju 60—110 for.; zagrebačkoga polja 90—250 for.; Glavnice 80—120 for.; Zagorja 100—120 for.; Toplički kotar 370—400 for.; sisački 100—150 for.; bekšinski 100—120 for.; te je takov zakup iznosio godimice 1500—1600 for., koju su svotu obično dielili u tri obroka: o vazmu, o Lovrinju i o božiću, a imali su diela i oni kanonici, koji su bili izvan domovine ili na naucih (studentes) ili u državnoj službi; jer kada se g. 1464. pritužili kralju Matijašu: Ivan, arcidjakon gorički, Stjepan Jalševčan i Ivan Vitezić, koji su bili izvan domovine u državnom poslu, da im kaptol suztegnuo novčanu diobu, zapovjedio je 18. januara 1465. kralj Matijaš kaptolu, da pošto po starom postojećem pravu kanonikom, koji su u državnom poslu pripada, osim svakdanje, svaka druga dioba, da ju rečenim kanonikom izplate; ne će li, to će naložiti banom i podbanom, da zapliene kaptolska dobra.[2]

Osim desetine imao je kaptol novčani prihod i od maltah, ako su bile na njegovu posjedu, i brodarinu na Savi kod Jelenovca. Od plaćanja maltarine i brodarine bijahu gradjani zagrebački oprošteni ne samo zlatnom bullom Bele IV., već i drugimi privilegiji ugarskih kraljevah. Uz prkos toga, osobito radi domaćih razmiricah, kaptol je silio zagrebačke trgovce, da mu plaćaju maltarinu i brodarinu. Ovu povredu gradskih sloboštinah dojaviše godine 1465. kralju Matijašu gradski sudac Konrad Ravšar i prisežnik Blaž, te on na 4. augusta prepovjedi kaptolu, da ne smije od zagrebačkih trgovacah zahtievati ni maltarine ni brodarine; ne posluhne li ga, da će naložiti banu Ivanu Vitovcu, da on banskom vlasti štiti gradske sloboštine.[3] — Da se na ovaj kraljev nalog slabo osvrtalo, moglo bi nam za primjer služiti, što je god. 1467. gradska obćina na pritužbu trgovca Mihovila iz Modruša uhvatila kaptolskoga maltara literata Tomu i utamničila, te ga istom pustila na slobodu tada, kada se posredovanjem kaptola

[1] Doc. 264. 265.
[2] Doc. 237.
[3] Doc. 244.

vlastoručnim pismom obvezao, da se ne će nikada radi toga s obćinom parbiti, niti progoniti ikojega gradjanina.[1]

Osim maltarine i brodarine pobirao je kaptol (kako spomenuh netom u „obrtu i trgovini") i pijacovinu u gradskoj obćini, ali samo od negradjanah i stranih trgovacah; pobirao je on i pijacovinu na svojem t. j. kaptolskom trgu, koju je pobirao kao i nadzor na trgu imao kaptolski sudac (judex). O tom nam pripovieda kaptolska naredba, stvorena na 11. juna 1483., gdje se tomu sudcu nalaže, da mora štititi trgovce i kupce, pa ako li koj kaptolski ili kanonički sluga počini kakov izgred na trgu ili nasilje kojemu trgovcu ili kupcu, kaptolski je sudac ovlašten uhvatiti ga i onako pedepsati kako kaptol odredi; zauzme li se koji kanonik za takovoga krivca tim, što bi zapriečio da ga kaptolski sudac ne uhvati, lišava se kaptolskoga druženja i dohodakah dotle, dok ga kaptol ne pomiluje; istim načinom kaznit će i kaptolskoga sudca, ako nemarno il bezbrižno bude obavljao svoju službu.[2]

Kaptolski mlinovi na broju pet stojahu na iztočnoj strani Nove vesi na prekopu, kojim je proticao potok Medveščak. Kaptol je ove mline davao u najam, te mu s toga bilo takodjer vrelo dohodakah. Iz prva imadjahu kanonici i dio mlinarskoga ujma, no polovinom XIV. vieka taj je ujam propustio kaptol zvonarom stolne crkve. — Kaptolska trsja bijahu nekoja zajednička, i to ili u zagrebačkoj okolici ili u Bukovcu, a ta je nadzirao kaptolski dekan, a ubranu širu dielio medju kanonike, ali je i svaki kanonik imao svoje altarijsko trsje. Jedna i druga obradjivali su kaptolski kmetovi. Osobito se pazilo na to, da se altarijska trsja valjano obradjuju.

Kaptol je držao redovito svakoga tjedna po jednu sjednicu, a kada bijaše potrebno i više. Na ove sjednice sazivali bi se kanonici zvonenjem odredjenoga za to zvona, a sjednicam morao je prisustvovati svaki kanonik, osim koji su zakonito zapriečeni bili ili bolešću ili kojom kaptolskom službom, jer tko ne bi došao, smatralo se da prezire kaptol. Zaključke kaptolske pod kazan izobćenja iz sbora i gubitka beneficija nitko odati nije smio. Sjednice se držale obično u nutarnjoj sakristani stolne crkve, ako se viećalo o stvarih, koje ne smiju prodrieti na javnost. Javne sjednice, tičuće se gospodarstvene uprave ili odnošaja spram kmetah, bile su javne i to većinom (u ljetno doba) pod lipom na kaptolskom trgu. Kaptolskomu je vieću pripadalo, kako ćemo spomenuti, pravo suditi sučlanom i odredjivati im kazne,

[1] Add. 3.
[2] Doc. 334.

koje sastojahu u tom, da su krivca često puta il doživotno il za koje vrieme izključili iz svoje sredine i uzkratili mu ili privremeno ili doživotno užitak kanoničkih beneficijah. U ovo potonje ubrajalo se je patvorenje kaptolskih listinah ili zloporaba pečata, pripomoć svjetovnjakom u gonjenju kaptola, ili tko bi provodio sablažnjiv život, pa se na česte opomene ne bi popravio, ili tko bi prkosio kojoj kaptolskoj odluci ili zaključku kaptolskoga vieća ili počinio kakovo nasilje kojemu sučlanu ili svećeniku, krivotvorio oporuku ili ostavštinu pokrao. U kaptolskih sjednicah sklapala se za zajedničku obranu prava zavjera ili sv. savez. Da ne spominjem opet one zavjere proti biskupu Dimitru Čuporu, reći mi je samo, da na 6. novembra 1467. sabrani u sakristiji kanonici opazivši, da dnevice crkva i njezin ugled propada, njezina se dobra raztepliju, desetina uzkraćuje, oporuke krše, svećenstvo proganja i mnoge suprotivštine nanose, da se u buduće tomu doskoči, to medjusobno zaprisegoše i vlastoručno tu zavjeru podpisaše, da će se medjusobno složno podpomagati i kaptolske pobornike zajednički štititi; da će ovako učinjenu zavjeru točno obdržavati i držati ju tajnom, a tko bi odao i najmanju kaptolsku tajnu, da je doživotno izključen iz sbora i lišen beneficija.[1] — U kaptolskih sjednicah davale se sloboštine il pojedincem ili cielim obćinam, stvarali se zakoni o upravi kaptolskih dobarah, glede osobne obrane i sigurnosti kupacah i trgovacah na kaptolskom trgu; a osobito liep je onaj zaključak, stvoren na 9. marta god. 1492., kojim se doktoru medicine Henriku ustanovljuje godišnja plaća od 50 dukatah, čim se nastani ili u kaptolu ili u gradskoj obćini.[2] — U kaptolskih sjednicah razpravljalo se i to, na koj da se način državni namet razporeže i podmiri. Već godine 1427. tuži se kaptol na nečuvene, težke i prečeste državne namete, koje je podmiriti morao, jer inače zaplienili bi mu imanja i dohodke, pak je te godine, da izplati namet, svoj veliki predij Toplice morao dati u najam na više godinah; a kada ni to nije dovoljno bilo, razporezao se namet na kmete i vazale, dà i sami kanonici iz vlastita su imutka doprinosili, a kad ni tim nenamiriše nameta, založiše crkvene kaleže, pa uz to jošte uzajmiše od novoveške župne crkve 283 for. zlatna, te joj založiše neka predija: Savišće, Otok i Prevlaku.[3] — Naročito pako kada je kralj Matijaš Turkom otimao Bosnu (1463—1465) bijaše on odredio, da svaki plemić i vlastelin osobno ide u vojsku, a da se od 20 kmetskih selištah dade jedan valjano naoružani vojnik. Kaptol obratio se molbom glede toga na

[1] Doc. 257.
[2] Doc. 361.
[3] Doc. 48.

kralja, koji obzirom na kaptolsko siromaštvo riješio ga više rečene dužnosti te zahtjevao samo, da kaptol od svojih posjedah dade samo potrebite konje, koji će nositi hranu, prtljagu i vući ratne spreme.[1] Takove državne namete (taxa regia), koji se zaključkom kaptolskoga vieća il iz oka il iz boka izplatiti morali, spominju i zapisnici kaptolski a naročito za god. 1474.

U kaptolu, sastavljenom od ljudih razne narodnosti i raznolike ćudi u ono uzburkano doba, kakov je bio XV. viek, nije manjkalo ni zadjevicah, ni medjusobne mržnje, a niti pogrdah i sablažnjiva života. Ne ću ovdje, već ću na drugom mjestu spominjati, što su za vremena sukobah medju gradskom obćinom i kaptolom kanonici zajednički počinili, već ću ovdje spomenuti samo o čem se pojedinci ogriešili. God. 1458. na 8. aprila, za prepozita Vida i kanonika Klementa, pošto ih utužio sučlan Tomo Tompa, da su kao bivši kaptolski izaslanici u Budimu, oklevetali ondje zatvorena varadinskoga biskupa Ivana Viteza od Sredne, pa je toga radi i taj biskup kasnije prepriečio, da nisu u prilog kaptolu izdane bile odluke glede njegova prava na desetinu medju Dravom i Murom, odredi kaptol, da se izključuju iz ovoga sbora i lišavaju predijah i kanoničkih dohodakah dotle, dok im rečeni biskup ne oprosti klevete; a njegovo oproštenje, biskupovom rukom podpisano, da moraju pokazati kaptolu.[2] — Kada su godine 1476. zagrebački Dominikani preselivši se iz vlaške ulice u gradsku obćinu do kapele sv. Katarine počeli graditi novi samostan, dao je Eustakij, cistercitski opat pod Belom, sve povlastice udieljene od rimske stolice onim, koji bi za tu gradnju milodari u pomoć pritekli, sabrati u jednom spisu i pribiti ih na vrata stolne crkve, da stoje ondje tri dana za vremena velikoga sajma o Stjepanju, da ih na ime narod dozna. Došavši poslije toga svetka ovamo Dominikan Ivan, da ih skine, ali mu ih varašdinski arcidjakon Pavao silom oteo i fratra Ivana i cieli samostan ružno izgrdio. Ovu uvredu doglasi dominikanski prior Mihalj opatu pod Belom, a taj naloži župnikom zagrebačkim, da proti arcidjakonu Pavlu povedu iztragu, i da ga s iztražnimi spisi odprave k njemu na sud, da ga po zasluzi kazni.[3] — God. 1478. tužio je Dominikan Ivan, inače kraljičin izpovjednik, jegarskomu biskupu kardinalu Gabrielu zagrebačkoga kanonika lektora Ivana, da je nekoga fratra Dominikanca, koji se noseći kupljene dragocjenosti za kraljicu vraćao se iz Italije mimo Zagreba kući, taj kanonik lektor sasvim oglobio i spomenutu kraljičinu robu oteo; na to rečeni

[1] Doc. 246.
[2] Doc. 203.
[3] Doc. 305.

kardinal zapovjedi Ivanu arcidjakonu čazmanskomu, da povede iztragu, na kojoj da se isti lektor, pošto bude preslušan, pozove pred sud i ovdje kazni.[1] — God. 1484. odredi kaptol u svojoj sjednici, pošto je prepozit Robert radi nasrtaja i grabeža na imutak i kuću pokojnoga kanonika kantora Bartola lišen jurve crkvene službe i dohodakah, a pošto je i izobćen, jer je utamničio nekoje svećenike, a vlastoručno izbio jednoga Franjevca, a osim toga i krivo prisegao, to da nitko ne smije s njim obćiti, a obći li tko uz prkos tomu, lišava se s mjesta druženja s kanonici i kaptolskih dohodakah tečajem jedne godine.[2] — God. 1494. pošto kanonik Fabijan de Zemče premda često opomenut, nije se htio odreći sablazna drugovanja sa Dorotejom, udovom Matije Sekirića, s kojom je i za živoga muža a i po smrti mnogo obćio, dapače uz prkos tomu i na javnu sablast s njom se povlačio po kaptolskih posjedih i sprovadjao ju, kada ona putovala, to ga napokon pozvao kaptol u sjednicu, gdje ga strogo opomenuo, da se popravi, no jerbo je on tu opomenu prezreo, kaptol ga lišio svoje zajednice i dohodakah dotle, dok se ne popravi i kaptol mu ne oprosti.[3]

U svojih dvorovih imali su kanonici krčme, u koje su mnogo zalazili i svjetovnjaci, jer je vino bilo nizke ciene i obilne mjere, pa naravno je, da je bilo i raznih izgredah, toga radi zaključi kaptol u sjednici na 8. juna g. 1484., da nijedan kanonik, koji toči vino, ne smije dopustiti, da u njegovu dvoru pije vino ženskad zla glasa ili skitalice, a nipošto ne da ondje prenoće. Tko bi toj odredbi prkosio, lišava se kanoničkih dohodakah tečajem jedne godine; tko bi pako javno u krčmi igrao na dasku, zatvorit će ga u kulu, i tuj će postiti tri dana o kruhu i vodi.[4]

Umrle kanonike pokapahu ili u stolnoj crkvi ili oko nje. Za pokojnikom zvonjelo je u stolnoj crkvi, dok je na odru ležao i za vremena zadušnicah, a za zvonenje dobivahu zvonari iz pokojnikove ostavštine osim vina jošte i četrdeset il više dinarah. — Kada pokapahu biskupa, stavili su mu na lies šubu i roketu, a vozilo ga obično šest konjah. Po prastarom običaju i šuba i roketa i konji pripadoše kaptolu. — Zadušnice za pokojne biskupe bijahu svečane i tom sgodom prigodom offertorija pobirao se po crkvi od prisutnih žrtveni dar t. j. novčani prinos, koji su poslije zadušnicah prisutni samo zadušnicam kanonici medju se dielili.

[1] Doc. 315. 316.
[2] Doc. 338.
[3] Doc. 372.
[4] Doc. 337.

Uz zagrebački kaptol postojao je kod stolne crkve jošte jedan svećenički sbor i to:

Sbor prebendarah stolne crkve. O postanku i razvitku ovoga svećeničkoga sbora do XV. vieka progovorio sam u I. svezku ovih spomenikah (str. CXXXIV—CXXXVIII), a sada ću ocrtati njegovu prošlost u XV. vieku. Ovaj je sbor već početkom XV. vieka imao posjedah u najbližoj blizini grada Zagreba, preko 400 ralih oranicah, a i sjenokošah, na kojih je priraslo do 200 vozovah siena, osim vinogradah, kojih je imao dovoljno oko Zagreba i u Bukovcu. Ovaj izdašni posjed ležao je u obsegu ili biskupske ili kaptolske jurisdikcije. Za one prebendarske posjede, koji su bili u području kaptolske jurisdikcije, nije kaptol zagrebački od njih zahtievao nikakove prirodne desetine, a i biskupi su poradi osobitih zaslugah ovoga sbora odpustili mu svako davanje desetine od prirasta na posjedih, koje je ovaj sbor imao u području njihove jurisdikcije.

Tomu za dokaz neka nam je pismo biskupa Eberharda od 7. siečnja g. 1401., gdje veli, da su mu čestiti i razboriti muževi prebendari stolne crkve zagrebačke dojavili, kako svi njegovi biskupi predšastnici nisu zahtievali od prebendarskih posjedah i trsjah u biskupskoj zemljištnoj jurisdikciji nikakove prirastne desetine, a zahtievali je nisu za to, što prebendari svake sriede čitaju misu na slavu sv. Nikole, a za sreću i spas umrlih svojih dobrotvorah biskupah zagrebačkih, koji su ih veledušno oprostili od davanja svake desetine. Potaknut ovom molbom, a naročito njihovom požrtvovnosti i bogoljubljem, odpustio im biskup Eberhard za sva buduća vremena svako davanje desetine.[1]

I Eberhardov nasljednik biskup Andrija, kada ga u ime ovoga sbora zamolio sborov dekan Grga Ivančan, da ih i on oprosti poput njegovih predšastnikah od davanja vinske i žitne desetine, ne samo da mu je uslišao prošnju, već je pismom od 6. julija 1409. zabranio svim svojim priskrbnikom i upravljateljem imanjah biskupskih, da se nikada ne usude od posjedah il trsjah prebendarskih zahtievati ikakovu desetinu.[2] Ovu povlasticu doslovce potvrdi g. 1427. na 24. augusta biskup zagrebački Ivan Alben.[3]

Više rečeni biskup Eberhard, kada je svršetkom god. 1409. po drugi put zasio stolicu biskupije zagrebačke, u darovnici pisanoj na 13. julija g. 1414. veli, da promišljajuć kako je ljudski viek kratak

[1] Doc. 2.
[2] Doc. 16.
[3] Doc. 49.

i krhak, a ipak ljudi, koji u svemu obiluju, obećavaju dug život, al ih često iznenada zaskoči smrt, te silaze u grob prije no su i pomislili. Promotriv dakle sve ovo i opaziv, da se u stolnoj crkvi njezini službenici svaki dan mole Bogu za sve pravovjerne dobrotvore, dok o umrlih biskupih zagrebačkih ne ima nikakova posebna spomena, toga radi, da i tomu kojom bogoljubnom zakladom doskoči i osigura spas i svoje duše i svojih predšastnikah i nasljednikah, to i dogovorom i privolom kaptola zagrebačkoga odstupa u tu svrhu prebendarskomu sboru od cjelokupne desetine kotara moravečkoga, s ovu stranu potoka Zeline, njezinu, do tada biskupom zagrebačkim pripadnu polovinu desetine vinske i novca, koji se za nju plaćao; a druga polovina desetine vinske i žitne, prozvane „sirov pjenez", ostat će i na dalje kaptolu zagrebačkomu i njegovu kanoniku čuvaru, ali, da u onoj polovini desetine prebendarom darovane, ima župnik novoveški trećinu s toga, jer u stolnoj crkvi pjeva hebdomadalne biskupske mise. Za ovaj dar da je dužan prebendarski sbor svake godine u nedjelju poslije svetka 11.000 djevicah (t. j. 21. oktobra), kada se svrši u stolnoj crkvi večernja i completorij, odpjevati večernju za umrle biskupe uz zvonjenje svih zvonah, kako se običajno za mrtvace zvoni, a sliedeći dan ili u ponedjeljak, da poslije odpjevane jutarnje bogorodičine mise mora odpjevati matutinum s devet čtenjah, responsoriji i hvalami, a za tim odmah odpjevati svečanu misu za pokojne biskupe, a poslije nje da svaki jošte prebendar u tu namjenu odčita jednu tihu sv. misu.[1]

Pol vieka nakon toga dobio je prebendarski sbor i preostalu t. j. kaptolsku polovinu moravečke desetine. U izpravi, izdanoj na 19. septembra g. 1468., spominje kaptol, da pošto se pod nipošto zanemariti ne smije, što se odnosi na veličanje službe božje i na spas ljudski, toga radi, pošto prebendari u stolnoj crkvi marljivo i revno ovršuju i moljenje časoslova i pjevanje misah u slavu bogorodičinu, pak, da im se u siromaštvu pomogne i da oni, koji su u bogoslužju vazda revni bili, kada budu izdašnije nagradjeni, postanu jošte revnijimi, to im u skupnom dogovoru i privolom kanonika čuvara (jer je on u toj kaptolsko-moravečkoj desetini imao svoj dio) poklanja za vječna vremena pripadnu desetinu u kotaru moravečkom.[2]

U XV. vieku u rovašu moravečke desetine spominju se ova mjesta: zaselak (villa) Herindol, posjed Ivana Šepeja na Zelini; zaselak Drenova, posjed Ladislava Biškupskoga; zaselak Nespeša; za-

[1] Doc. 19.
[2] Doc. 262.

selak Omilje, posjed Ladislava Bistričkoga; posjed Ivana Kašnara na Glavnici; zaselak Glavnica kod presv. Trojstva; trgovište Četertekhel; zaselak Božinin dol; zaselak dolnje Psarjevo. U istom XV. vieku iznosila je moravečka desetina više manje oko 430 kablovah vina, 100 kablovah žita, a pčelarina 22 novčića.

Počevši od godine 1414., kada je biskup Eberhard darovao ovomu sboru pripadnu svoju polovinu moravečke desetine, mirno je uživao taj dar sve do godine 1453. Tada ustà proti sboru Gjuro, župnik presv. Trojstva na Glavnici, te poče pobirati desetinu od dvanaest trsjah, dokazujući, da je desetina ovih trsjah župna. Proti ovomu nasilju uložio je sbor prosvjed pred zagrebačkim kaptolom, koji pozva župnika Gjuru na sud. Ovomu sudu predsjedao je kanonik zagrebački Jakov de Tiwer, a sbor je zastupao i branio kanonik Stjepan Visočanin. Razlozi, koje je punomoćnik sborov naveo, bijahu tako nepobitni, da se župnik Gjuro dragovoljno odrekao prava na desetinu rečenih dvanaest vinogradah.

Nasljednik Gjurin, župnik Ivan Korduš, podtican valjda ondješnjimi plemići, ponovio je opet desetinjske zahtjeve svoga predšastnika, te je počeo i on pobirati desetinu u nekih vinogradih kotara moravečkoga, koji su spadali u rovaš prebendarski; osobito kada je, kako spomenusmo, god. 1468. poklonio kaptol ovomu sboru i svoju desetinsku pristojbu.

Kad budu bezuspješni svi pozivi, kojimi su župnika Ivana na sud pozivali, bio je napokon prinudjen prebendarski sbor uteći se pod okrilje rimske stolice. Tadanji papa Pavao II. pismom svojim (sredinom listopada 1469) odredi u tom prieporu novo sudište, te imenova za sudce: Vinimanda, opata zagrebačkih Cistercitah, i Gjuru Vidovića iz Krbave, inače kanonika zagrebačkoga. Na poziv ovih od rimske stolice postavljenih sudacah držan je u Zagrebu na 27. marta g. 1470. odriješiti sud. Na taj sud dodjoše kao tužitelji: Bartolomej, kanonik kantor stolne crkve, te župnik novoveški a kanonik zagrebački Andrija i sbor prebendarah, a kao obtuženik župnik Ivan Korduš s Glavnice.

Prieporno pitanje na ovom sudu nije bilo cjelokupna moravečka desetina, već samo nekoja trsja u Popovu dolu, od kojih je župnik Ivan za sebe desetinu svojatao. Poslie podulje prepirke nagodile se napokon stranke, da sbor pobira podpunoma moravečku desetinu osim šest župnih vinogradah u Popovu dolu i osim kmetskih župnih selištah, koju će desetinu pobirati Glavnički župnik. Pa da u buduće prestane svaki sukob, to su sudci opat Vinimand i kanonik Gjuro Vidović obašli prieporna trsja i obkotarili ih, a stranke se medju-

sobno obvezale pod globom od 100 for. u zlatu, od kojih će polovina pripasti patronom t. j. biskupu i kaptolu, a polovina onomu, koji novu parnicu ne potakne; te će crkveno izobćenje pasti na onoga, koji prvi pravdu zapodjene.[1]

Spomenusmo, da je prebendarski sbor u najbližoj blizini grada Zagreba imao izdašne posjede u području kaptolske i biskupske jurisdikcije, od kojih veledušjem biskupah zagrebačkih bijahu oprošteni od davanja desetine; no biskup Osvaldo (postao biskupom 1466.) ne samo da se nije htio obazreti na ovo prebendarsko pravo, već je i one sborove posjede, koji su bili u njegovoj zemljištnoj jurisdikciji u kotaru laškouličkom, upravo i posvojio.

Proti ovomu nasilju pritužili su se prebendari najprije kralju Matijašu. Ovaj ne hoteći vriedjati biskupa, odredi, da se taj cieli priepor rieši na zagrebačkoj županijskoj skupštini.

Godine 1481. u utorak prije Sviećnice ili na 30. januara držana bi u gradskoj obćini u Zagrebu velika skupština županije zagrebačke, kojoj su predsjedali u kraljevo ime: Mihalj Orszag de Guth, palatin, i Stjepan Bathor, kraljevski sudac. Medju drugimi parnicami rješavala se i ova, u kojoj pritužio se prebendarski sbor po svojih punomoćnicih: dekanom prebendarskim Mihaljom Gjurgjevčanom i Gjurom, župnikom crkve sv. Emerika, na biskupa Osvalda, da je on prije tri godine bez svake pravde i zakona silovito osvojio neke oranice i sjenokoše, koje leže u kotaru laškouličkom, t. j. u biskupskoj zemljištnoj jurisdikciji, koje su inače zakonito od starine vlastničtvo prebendarah i altaristah stolne crkve zagrebačke, i to: 12 ralih oranice i jednu sjenokošu na dva kosca, prebendara Barnabe; za tim 32 rali oranice i jednu sjenokošu na sedam kosacah, prebendara Emerika Kalničana; za tim 10 ralih oranice prebendara Blaža Kalničana; za tim 5 ralih oranice prebendara Fabijana Kristalovčana; za tim 5 ralih oranice prebendara Martina Nartčana; jošte 5 ralih oranice i jednu sjenokošu prebendara Benedikta; deset ralih oranice prebendara Stjepana Ivančana; dvadeset jednu i pol rali oranice Gjure župnika sv. Emerika; jošte 24 rali oranice i jednu sjenokošu na dva kosca prebendara Klementa Visočana; jošte 5 ralih oranice prebendara Grge Žabničana; jošte deset ralih oranice prebendara Tome s Ciglane; jošte pet ralih oranice prebendara Benedikta Aćaka i jednu sjenokošu njegovu i prebendarah Mihalja i Grge; jošte tri rali oranice prebendara Andrije Ivančana; jošte sedam ralih oranice prebendara Petra Hedrihovčana; jošte tri rali oranice prebendarah Mihalja Gjurgjevčana, Bene-

[1] Spisi u prebend. arhivu.

dikta Aćaka i Gjure sa Magjarova i jednu njihovu sjenokošu na dvadeset pet kosasah; jošte sedam ralih oranice prebendara Stjepana Rovišćana, i jednu sjenokošu na deset kosacah; jošte četiri rali oranice prebendara Matije Ivančana; jošte jedanaest ralih oranice i jednu sjenokošu prebendarah Grge sa Magjarova i Mihalja; jošte sedam ralih oranice prebendara Benedikta Kalničana; jošte devet ralih oranice prebendara Ivana Ivančana; jošte sedam i pol rali oranice i jednu sjenokošu na dva kosca prebendara Matije mladjega Ivančana; jošte trideset ralih oranice i jednu sjenokošu altarije sv. jedanaest hiljada mučenikah; jošte trideset i osam ralih oranice i tri sjenokoše na četrnaest kosacah altarije sv. Jakoba; jošte dvanaest ralih oranice i jednu sjenokošu altarije sv. Ivana i Mateja apostolah i djev. Ursule; jošte jednu sjenokošu na dvanaest kosacah altarije sv. Magdalene; jošte dvadeset i pet ralih oranice i jednu sjenokošu na dva kosca altarije sv. Fabijana i Sebastijana; jošte sedam ralih oranice i tri male sjenokoše altarije sv. Juraja; jošte petnaest ralih oranice i jednu sjenokošu na osam kosacah altarije sv. Katarine; jošte dvadeset ralih oranice i dvie sjenokoše na petnaest kosacah altarije sv. Jeronima; jošte jednu sjenokošu na dva kosca altarije sv. Pavla; jošte sedam ralih oranice i jednu sjenokošu na tri kosca župne crkve sv. Ivana; jošte dvadeset i pol rali oranice i dvie sjenokoše na dvadeset kosacah hospitala sv. Jelisave; koje su isti prebendari i altariste od prastarih vremenah mirno i spokojno uživali, ali u ovo zadnje vrieme silomice ih je oteo spomenuti biskup Osvaldo na njihovu ogromnu štetu, te mole rečeni prebendarski povjerenici Mihajlo dekan i Gjuro župnik sv. Emerika, da im se isti posjedi povrate.

Na 10. februara bijaše urečeno ročište za ovu pritužbu, gdje opet zahtievahu prebendarski punomoćnici dekan Mihajlo i Gjuro župnik sv. Emerika, da odredi skupština, da se otete im zemlje povrate. Na ovu izjavu predsjednici Mihalj Orsag palatin i Stjepan Bathor kraljev sudac zaprosiše zagrebačkoga župana, njegove velike sudce i prisežnike, da o tom prieporu po savjesti i vjernosti prema kralju i kruni posvjedoče; na što ovi položiv ruke na propelo posvjedočiše jednoglasno, da su pomenuti prebendari i altariste rečene oranice i sjenokoše u kotaru laškouličkom od prastarih vremenah držali i uživali, ali da ne mogu znati, kada li i kojim su pravom prieporna zemljišta došla u prebendarsko vlastničtvo. Ovu izjavu ciele županije izručili su pismeno predsjednici skupštine prebendarskim punomoćnikom radi daljnje razprave.

Konačna razprava o tom bila je pred istom skupštinom istom na 25. februara. Da se taj priepor rieši, podastrli su više rečeni pre-

bendarski punomoćnici četiri izprave, koje se na tu parnicu protezale, i to: jednu, biskupa Eberharda od g. 1401.; drugu biskupa Andrije od g. 1409.; treću biskupa Ivana Albena od g. 1427., a napokon četvrtu i to izjavu župana zagrebačkoga, velikih sudacah i prisežnikah, učinjenu netom na 10. februara, zahtievajući na toj podlozi, da im se otete oranice i sjenokoše povrate.

Protiv toga usta Ivan de Mere, punomoćnik biskupa Osvalda, te reče, da spomenuti biskupi Eberhard, Andrija i Ivan crkvenu desetinu bilo od zemaljah bilo od vinogradah, uz prkos prava stolne crkve nisu bili vlastni dozvoliti ni prebendarom ni altaristam, a i sami prebendari da ne bi smjeli ni usudili se od rečenih biskupah takova što zahtievati.

Saslušavši skupština jednu i drugu stranku i proučivši dokaze izreče ovakov sud: pošto na temelju tom, što je nekoč ili g. 1401. biskup Eberhardo svu desetinu bilo od prebendarskih trsjah bilo od oranicah radi osobitih zaslugah, koje je stekao prebendarski sbor, istomu za uviek poklonio; a taj njegov dar da je potvrdio i biskup Andrija, a za njim jošte i biskup Ivan Alben, a buduć da su i župan te veliki sudci i prisjednici županijski u glavnoj skupštini izjavili i prisegom potvrdili, da oranice i sjenokoše u kotaru laškouličkom pripadaju doista i punim pravom vlastničtva pojedinim prebendam i altarijam, i da su ih prebendari od vajkada mirno uživali, a to isti prebendarski sbor potvrdio, da je od pamtivieka mirno i spokojno uživao rečena zemljišta i da od njih nije plaćao nikakove desetine, a tim da je zastarjelost odavna već svršila se; dok se na protiv biskupov punomoćnik nije mogao izkazati nikakovimi biskupskimi protudokazi, koji bi tomu prosvjedovali i zastarjelost dokinuti mogli, to u suglasju s gospodom prelati, baruni, plemići, protonotari i zaprisežeenimi prisjednici dosudiše rečene oranice i sjenokoše prebendarskomu sboru, da ih onako uživa, kako ih uživao i do sada t. j. da ne plaća od njih nikakove desetine niti druge kakove daće; ali od posjedah, koje bi ovaj sbor od sada u buduće dobio, a oni se nalazili u biskupskoj jurisdikciji, da ih inače dobiti ne može, nego privolom biskupskom i pod taj uvjet, da će od stečenih ovih novih posjedah plaćati u biskupsku blagajnu dužne pristojbe i obveze.[1]

I s obćinom gradskom zagrebačkom tečajem XV. vieka vodio je prebendarski sbor težku parnicu, koja mu god. 1427. silomice otela prekosavski posjed prozvan Otok, koji je g. 1270. kanonik-pojac Buza namienio sboru, da čita svaki dan u zoru misu na čast bl. dj. Marije.

[1] Doc. 325.

Iztragu je o tom vodio čazmanski kaptol, a na njezinoj podlozi zahtievao prebendarski punomoćnik u osminah Miholja god. 1432. pred kraljevskim sudcem Matejom Paločkim, da izreče sud, a buduć da na to ročište nije poslala gradska obćina svoje punomoćnike, da ju glede te otimačine obrane; to ju kraljevski sud osudio, da oteti Otok vrati, i naložio čazmanskomu kaptolu, da tu osudu obćini doglasi i da ju opomene, da istoj udovoli.[1]

Ali gradska se obćina nije pokorila, toga radi g. 1434. opetovano naloženo bude kaptolu čazmanskomu, da pozove obćinu pred kraljevski sud, a premda ona u to ime tri puta zvana, nije se niti jedan put odazvala, to je opet na 28. septembra g. 1438. Petar kanonik zagrebački pred kraljevskim sudcem Stjepanom Bathorom na temelju osude Mihalja Paločkoga zahtievao, da se oteti taj posjed vrati. Pošto ni tada obćina nije na sud došla, to opet naloži kraljevski sudac kaptolu čazmanskomu, da ju na sud iznovice pozove.[2] — Kad je napokon Otok povraćen bio prebendarskomu sboru, nije nam pobliže poznato.

Osim borbah za obranu zemljištnih posjedah imao je prebendarski sbor i drugih jošte borbah. U ono vrieme bio je u nas crkveni zakon, da u župah od novčana prihoda, koji bi zakonito pripadao kojemu župniku ili od oporučnih zapisah, koje bi župljanin u životu dao ili na samrti namienio bilo pojedinim svećenikom ili crkvam ili samostanom, da se župnikom od takovoga dara ili zapisa davala četvrtina (quarta parochialis). Stari je bio običaj u kaptolu zagrebačkom, da su u oči Bogojavljenja dolazili kanonici „s križecom“ čestitati svomu biskupu i dvor mu blagoslovljenom tada vodom posvetiti. Što je činio kaptol prema svomu patronu, to je i sbor prebendarski radio prema svomu t. j. prema kaptolu zagrebačkomu, te taj dan obilazio kanoničke dvorove, kropeć ih blagoslovljenom vodom, primajući uz to kakov novčani dar. Ovaj običaj potrajao je nepovriedjen sve do godine 1417., ali ove godine dignuo se proti njemu Martin župnik crkve sv. Emerika, te si to pravo ili bar četvrtinu prihoda posvojiti htio.

Proti ovoj novotariji ustà sbor i pritužì se biskupu Eberhardu, koji, da se prebendari u starih njihovih pravih nepovriedjeno zaštite, naloži pismom od 14. februara 1417. kaptolskomu prepozitu Matiji, Gerardu lektoru, Ivanu kantoru, Ladislavu arcidjakonu katedralnomu i Gjuri arcidjakonu bekšinskomu, te Grgi kustosu i cielomu kaptolu pod svetu pokornost, da prebendarski sbor brane u svih njegovih običajih, pravih, dohodcih, a naročito u prilozih, koji im se davaju

[1] Doc. 50. 62.
[2] Doc. 119.

kada na bdjenje Bogojavljenja s križecom blagoslivlju im kuće, i da od toga dohodka, kao i drugih ma i oporučnih zapisah niti četvrti niti ikakov dio ne ima niti jedan župnik ove biskupije, dakle ni župnik sv. Emerika, kojim i kojemu ujedno strogo nalaže, da glede toga u buduće ne dižu parnice, a kaptolu zapovieda, da ovu njegovu naredbu u svoj zakonik uvrsti.[1]

Ali proti ovoj naročitoj biskupovoj zabrani digoše se g. 1425. župnici sv. Marka i to: Antun, Pavao i Ivan, zahtievajući od prebendarskoga sbora četvrtinu oporučne ostavštine, koju su im namienili župljani gradske obćine. Ovaj priepor, u kojem je prebendarski sbor zastupao njegov dekan Petar, razpravljao je kanonik lektor Osvaldo, nu pošto je on na skoro umro, to je ta stvar ostala ne riešena; ali ipak medjutim su rečeni župnici svoje župljane na samrtnom času nagovarali, da ako što oporuče prebendarskomu sboru, da moraju svakako uvrstiti stavku, koja će glasiti, da su od oporučnoga zapisa prebendari dužni dati četvrtinu župnikom sv. Marka. Ovakov postupak bijaše sboru na uštrb, te je on podignuo iz nova parnicu pred kanonikom kantorom Ivanom. Pošto bi se pred ovim sudcem cieli priepor pretresivao i stranke saslušavale, predložen bude biskupu Ivanu Albenu na presudu, a on na 4. junija god. 1428. na svečanom sudištu izreče, da prebendarski sbor nije dužan davati od oporučnih zapisah župljanah sv. Marka njegovim župnikom nikakove župne četvrtine, te im strogo zabrani takovu od sbora u buduće zahtievati. Ali za slučaj, ako se tečajem vremena ikoji župnik sv. Marka usudi podići radi toga parnicu, da prije suda položi petdeset marakah dinarah, od kojih da polovinu dobije sudac, a polovinu prebendarski sbor; a ne bi li htio koji župnik prije parnice položiti rečene svote, da se prisili na to crkvenim izobćenjem; isto tako i svakomu župljaninu, koji znajuć za ovu odredbu ipak bi u oporuci naročito spomenuo, da se od njegova zapisa, učinjena prebendarskomu sboru, mora župnikom platiti četvrtina, uzkratit će se crkveni pogreb, a za one župljane, koji bi po neznanju uvrstili ovu stavku, da se ista smatra nevaljalom i ništetnom.[2]

Kada već govorim o zapisih il darovih učinjenih prebendarskomu sboru il za života il na samrtnom času, spomenuti mi je, da je g. 1433. biskup zagrebački Ivan Alben sjetio se u svojoj oporuci ovoga sbora, te mu ostavio svekoliko svoje odjelo, troja kola i jedan hintov s konji, da podiele s čazmanskimi prebendari.[3] — Kanonik i

[1] Doc. 24.
[2] Doc. 53. 54.
[3] Doc. 63.

arcidjakon bekšinski Stjepan Farkašev († 1440) podignuvši u stolnoj crkvi oltar sv. Katarine, tim stvori novu prebendu, davši za oltar jedan kalež, misal, crkveno ruho i brevijar, a za prebendu dvoje trsje i oranice.[1] — God. 1451. na 25. oktobra pred javnim bilježnikom neka Jelena, kuharica kanonika nekoč Gjure, a po smrti mu kuharica njegova brata kanonika Stjepana, svoju petogodišnju plaću, koju ima u to ime dobiti od rečenih svojih gospodarah, ostavlja prebendarskomu sboru za izpokoj duše svojih roditeljah i za svoj spas.[2] Ali je bilo i takovih oporučnih zapisah, koje je sbor od ovršiteljah oporuke morao utjerivati. Godine 1475. pred kanonikom i kaptolskim vikarom tužio je Brcko, dekan prebendarski, da ovršitelj oporuke Grga, brat umrloga župnika bukovičkoga Martina, ne će izplatiti njegov oporučni zapis namienjen sboru u 25 for.; a ovršitelji oporuke: Kelec i Antun Šegin, da nisu platili oporučne zapise Mihalja postolara u 1 for. i Antuna u 2 for.; za tim Benka gradjanina novoveškoga, koji nije izplatio oporučni zapis Ambroza kuhača t. j. jednu kabanicu; za tim bivšu udovu Pavla postolara, udatu za Jagičića, koja duguje 1 for. oporučnoga zapisa svoga pokojnoga muža; napokon i ovršitelje oporuke i to: Dioniza Vodopiju sa Savske obale, udovu Emerika gradjanina novoveškoga, Grgu plemića s Vurnovca i Lacka plemića Šamšinovačkoga, koji svi oporučne zapise nisu izplatili. Na ovu tužbu naloži na 11. marta pomenuti kaptolski vikar Mateju, župniku sv Marka, Gjuri župniku bl. Margarete, i župniku novoveškomu, da rečene ovršitelje oporuke opomene i pozove na odgovornost pred njega, odredivši im rok za šest danah, i to: dva dana za prvi poziv, dva za drugi, a dva za treći ili odrješiti; ako ne dodju tada, neka znadu, da će ih pred vrati stolne crkve javno pozvati na sud preda se, a ne dodju li tada, odrješito protiva njim postupati.[3]

Bilo je jošte i drugih darovah i zapisah danih il namienjenih ovomu sboru kao za njegovu bratovštinu ili za kupalište, koje ćemo spomenuti na dotičnih mjestih.

Prebendari su stolne crkve stanovali obaška u svojih kućah, koje su prema tadanjoj dobi bile ili drvene ili im je donji sprat bio zidan, a gornji drven. One pak kuće, koje su ili oporučno dobivali ili im ih ili pojedini kanonici ili drugi dobrotvori podigli, bile su nekoč i u Opatovini, ali najviše u Novoj vesi.

Za onih vremenah, kada su ugarski kraljevi dolazili u Zagreb ili mimo njega vodili vojsku u Dalmaciju ili u Austriju, to su se i

[1] Doc. 63.
[2] Doc. 531.
[3] Doc. 160.

u kaptolske i u prebendarske dvorove namještali odličniji vojnici na veliku štetu kaptola i prebendarskoga sbora. Protiva toga pritužio se kaptol kralju Matijašu, a on pismom od 2. siečnja g. 1471. naloži i zapovjedi banom i kapetanom ovih kraljevinah, da se ne usude smještati vojnikah ni u kuće kanoničke ni u prebendarske, niti po njihovih posjedih, ako sami vlastnici ne bi privoljeli na to.[1]

Svimi posjedi, koje je sbor prebendarski imao, upravljao je on po svojoj volji kao svaki tadanji vlastelin, dà i pojedini članovi njegovi na svojih predijih bili su prava „zemaljska gospoda" imajuć tako zvani „jus regale", nu dakako da se kaptolu kao patronu svaka znatna promjena, koja bi se na prediju učinila, imala doglasiti, a istom uz njegovu privolu da se izvadjala. Tako je god. 1401. Emerik prebendar zamienio svoje prebendarsko trsje, koje je njegovoj prebendi darovao neki biskup senjski s trsjem zagrebačkih gradjanah Mihalja i Dimitrija.[2] God. 1445. na 17. decembra privolio je kaptol zagrebački, da prebendar Ambrozij, koji je naumio predij svoj Sopnicu naseliti, i svim onim, koji bi se na njemu nastanili, dozvolio, da su tečajem dvanaest godinah oprošteni od svake kmetske službe i izvanrednih daćah osim žitne desetine i običnih darovah. Kada izmine dvanaest godinah, tada će svako kmetsko selište plaćati o Gjurgjevdanu dvie pense dinarah, a dvie o Martinju; desetinu pako žitnu davat će svomu gospodaru samo od tlačnih ili kmetskih selištah kao i običajne darove, dok desetina od zemaljah, koje nisu tlačne, pripada kaptolu. Razporeže li kraljevina ili kaptol kakav izvanredan novčani namet, dužni su ga dati.[3]

Kako treba za svaki sbor, hoće li u slozi obastati, valjanih zakonah, tako ih je trebao i sbor prebendarski, a tim više što je imao i raznih obvezah i dužnostih prema patronu t. j. kaptolu, prema svećeničkoj službi u stolnoj crkvi, radi koje su i utemeljeni bili, prema medjusobnom životu i prema podčinjenim kmetom. Prve štatute za sbor propisao mu polovinom XIV. vieka sam kaptol i uvrstio ih u svoj sbornik; nu tečajem vremena ova štatuta trebalo je popuniti, a to s privolom kaptola g. 1468. stvorio nova štatuta, pridržav i ona stara iz XIV. vieka. U prvom odsjeku ovih štatutah, koja se odnose samo na sbor, odredjuje se u 1. glavi: da svake godine od sada unapried na dan pred svetkom sv. Lovrenca, na nalog onogodišnjega dekana, kada u stolnoj crkvi zazvoni za to odredjeno zvono, da se svikolici saberu u kapelu sv. Stjepana prvomučenika, koja je do stolne

[1] Doc. 268.
[2] Doc. 4.
[3] Doc. 140.

crkve, jer se ondje drže u obće prebendarske skupštine, i da nitko ne izostane, osim tko bi zakonito zapriečen bio. Sakupljeni tako, da posjedaju po starosti, i tu će najprije onogodišnji dekan zapovjediti kojemu članu, da pročita štatuta, da ih svatko dozna, da se može po njih vladati, da ne bi tko mogao reći, da ih nije poznavao. Kad se štatuta čitaju, mora vladati mir i tišina.

Čl. 2. govori o ostavci dekanovoj, te veli, da po pročitanih štatutih mora bivši dekan ustati, pokloniti se subraći i zahvaliti im, da su mu za prošlu godinu povjerili dekanatsku čast, a kako su se subraća prije sporazumjela, glasuje se po starosti za novoga dekana, a taj je, koji dobije većinu glasovah.

Čl. 3. zabranjuje presiecati govorniku rieč i veli, da nijedan stariji, dok besjedi mladji, niti mladji, dok govori stariji, ne smije mu presjecati govora, već čekati, dok izgovori; prekršitelji toga kaznit će se.

Čl. 4. veli, da nitko ne smije odbiti dekanatske časti i odredjuje, da ako bi se tko od subraće protivio preuzeti dekanatsku službu ili ju odbio, da se izključi takov iz sbora, i da mu se ne daju dohodci dotle, dok sbor inače ne odluči.

Čl. 5. govori o prisezi izabranoga dekana, te veli, da novi dekan odmah u istoj sjednici položivši ruku na sv. evangjelje i sborna štatuta prisegne, a prisegu propisuje

čl. 6. u ove rieči: Ja N. dekan gospode prebendarah ove slavne crkve zagrebačke, kunem se i obećajem, da ću vjerno upravljati, što mi se povjeri, a neutrudivo ću nastojati, da se privriedi korist i probitak samoga sbora, a čuvat ću savjestno, što se istomu ili daruje il oporuči, kao i samu njegovu stečevinu. Tako mi Bog pomogao i ovo sv. evangjelje.

U čl. 7. nalazi se prisega, koju polažu novoimenovani prebendari, a ta glasi: Ja N. prebendar kora ove slavne crkve zagrebačke, kunem se i obećajem gospodi i subraći mojoj prebendarom rečene crkve zagrebačke, da ću im biti vjeran, njihovu čast promicati, a blagostanje priskrbiti, da ću tajnu čuvati, a zakone, odredbe i hvale vriedne njihove običaje podpuno obdržavati, te dužnu počast i štovanje istoj gospodi subraći mojoj izkazati u svem, što je slobodno i pošteno. Tako mi Bog pomogao i ovo sv. evangjelje.

Čl. 8. nalaže, da bivši dekan mora svomu zamjeniku predati točan račun o svojem dekanatstvu, te zahtieva, da novi dekan pridieliv četiri starija i odličnija sudruga, preuzme točan račun od svoga predšastnika, i to od svega, što je sboru poklonjeno, oporučeno ili darovano bilo, kao i od onoga, što je sbor sam privriedio i od onih stvarih, koje se ticaju samoga sbora; a o tom preuzimanju da se sa-

stavi zapisnik, u kojem da se sve točno pobilježi, jer će na podlozi toga i sam novi dekan morati jednom predavati račun svojemu nasljedniku.

Čl. 9. zahtieva, da novo izabrani prebendari svoju prisegu i pred sborom polažu i glasi: da kada koji novo izabrani prebendar, ako i pred kaptolom položi prisegu, koji ga imenovao prebendarom, to već po starom i hvale vriednom običaju mora i pred prebendarskim dekanom i cielim sborom iznovice rečenu prisegu položiti, položiv ruke na sv. evangjelje.

U 10. članku nalaže se, kako se mora čuvati tajna, za to, da se preprieče sablazni, odredjuje sbor, da svaki subrat čuva tajnu, t. j. sve, što se ili tajno ili javno u sboru pretresivalo i zaključilo, i da ju ne oda nikomu; drzne li se koji to učiniti, to će mu se uzkratiti dohodci za jednu godinu ili dotle, dok sbor odredi.

Čl. 11. govori o vlasti dekanovoj, jer po starom običaju, dekan je glava i prvak sboru i rukovodi sborne poslove, to svaki, komu naloži dekan, da izvrši kakov posao, koji zasjeca u korist sbora, da ga odmah prihvati i točno izvede; a ne pokori li se dekanovoj zapoviedi, neka se izključi iz zadruge bratske i neka mu se uztegnu dohodci dotle, dok dekan i cieli sbor inače odluči.

Čl. 12. govori o medjusobnoj ljubavi i veli: da se pomnoži poštivanje i bratska ljubav u sboru i da potraje od dana na dan, i tim da ostalim prednjače, odredjuje se, da, ako bi koji subrat učinio krivdu ili nepoštenje kojemu sučlanu sbora, i to javno, ili ga opsovao, potvorio ili ozloglasio, da se takov krivac lišava tečajem jedne godine sborske zajednice i dohodakah ili podpada, prema povredi, drugoj kazni.

Čl. 13. govori o prieporu medju braćom, te odredjuje: pošto se može slučiti, da se medju braćom priepori i nesuglasja porode (kako se je to i prije dogadjalo, te se takovi priepori, mimoišavši sbor, prenieli na kaptolski sud i odluku kanoničkoga vieća, pa se radi toga ozlovoljili kanonici ili na sbor ili na pojedinca, i tim su sami tužitelji učinili smutnju u sboru), s toga se odredjuje, da svaki, koji će u buduće mimoišavši sbor (koji ima vrhu povriedah medju subraćom razpravljati i odrediti), pritužiti se kaptolu, kaznit će se onako, kako sbor odredi; osim ako ne bi bio zadovoljan sborovom odlukom, istom tada slobodno mu je pritužiti se kaptolu.

U čl. 14. govori se o vlasti dekanovoj. Sborov dekan, ravnatelj njegov, da opravlja vjerno i savjestno sborne poslove, da ne bjesni nad subraćom, da ih ljubi i brani, te prepirke medju njimi, koje bi se porodile, da podvrgne sudu sborovu, a njegovom privolom i odlukom, da se krivci kazne; bude li dekan netočan u službi, prosto je sboru kazniti ga ili svrći.

U čl. 15. nalaže se, da prebendari čedno živu, s toga provodi li tko razkalašen život, ili drži li u sebe javnu razpuštenu osobu, a tim ljagu nanese sboru, da se po zasluzi kazni.

Čl. 16. bavi se bolestnom subraćom te nalaže, da dekan posjećuje bolestna sudruga, ili ako je on prepriečen, da naloži komu od subraće, da ga posjeti i utješi; ako je siromašan, da mu se iz skupnih dohodakah pomogne.

Čl. 17. veli, da ako tko od subraće tako oboli, da ne može ni svojih poslovah obavljati ni na brevijar i na drugu službu u crkvu dolaziti, ili ako li tko po dekanovu nalogu u poslovih samoga sbora bude zakonito odsutan, da takove moraju zamjenjivati u crkvenoj službi zdrava subraća.

Čl. 18. govori o zajedničkom počitanju, te zapovieda, da mladji prebendari u prohodu i svagdje i na svakom mjestu bilo u crkvi ili izvan nje, daju i izkazuju starijim počitanje i prednost.

Napokon čl. 19. prepovieda, da se nijedan prebendar ne smije silomice urivavati da preotme komu supportanciju: buduć da mnogi niti ne čekaju, dok izmine podpuna godina supportancije kojega subrata, dȁ dok mu jošte i kanonik ne izplati dužne supportancije, to se oni već urivavaju, da mu ju preotmu; takovi urivači neka se kazne običnimi kaznami t. j. da se liše tečajem godine udružbe i dohodakah.

Drugi odsjek ovih štatutah, akoprem sadržaje neke odredbe glede bogoslužja, ali ima tuj i takovih, koja se odnose na sbor kao sbor. Tako n. pr. članak 10. govori o desetarih, te veli: buduć da su se glede pobiranja moravečke desetine sbivale svadje i prepirke, to se odredjuje, da od sada dva prebendara, jedan stariji i jedan mladji, koje će izabrati sbor, preuzmu odmah desetinanje. Tko bi se ustručavao to primiti, da mu se sustegne dio u desetinskom prihodu.

Čl. 11. govori, kako desetari imadu popisivati desetinu. Često se dogadja, da su računi desetarah netočni il pogrješni, s toga se odredjuje, da oba desetara il jedan od njih priobći sboru i to odmah do petoga dana (kako desetinanje svrše), točan i podpun desetinski registar pod globom od jednoga forinta.

Čl. 12. odredjuje, da desetari moraju pobirati desetinu na svoj trošak, jer oni, a ne prebendarski dekan, dobivaju od desetine dvostruki dio, ali ipak sbor im dati mora, što je za pisanje potrebno. Jošte, ako desetari ne poberu desetine do Lovrinja, to se lišavaju svih prebendarskih dohodakah dotle, dok podpunu desetinu ne uruče sboru.

Čl. 13. govori o oporučnih zapisih, te odredjuje, da kako su navadni kanonici i ostali vjerni sboru što oporučiti ili darovati, to da se isti ne pokaže nezahvalnim, mora dekan, kada se kakov oporučni

zapis učini, dojaviti ga subraći i tada će pjevati jedan zavjetnu misu na čast sv. Bogorodice na njezinu oltaru, a drugi „o angjelih“, a treći misu za umrle.

Čl. 14. govori o ukopu kanonikah. Kako kanonici običavaju tielo umrloga biskupa nositi i u grob polagati, to se odredjuje, da četverica ili šesterica mladjih prebendarah moraju nositi umrlo tielo kanonika. Tko bi to propustio, lišen je oporučnoga zapisa toga kanonika.

Čl. 15. odredjuje, da na sprovodu umrloga kanonika moraju mladji prebendari nositi barjake, kadilo i blagoslovljenu vodu.

Čl. 16. govori o kazni, tko ne bi došao na sprovod i odredjuje, da moraju svi osobno prisustvovati sprovodu. Tko hotice izostane, taj se lišava oporučnoga zapisa: izostane li koji dekanovom privolom, to, pošto su prije svi članovi prisutni sprovodu dobili forint u ime truda, to istom tada taj u preostatku sprovodnoga prinosa ima svoj dio. Tko ne dodje na sprovod ili ne bude kod večernje za umrloga, da plati deset bečkih novčićah; tko izostane od jutarnje za pokojnoga, deset soldah ugarskih neka plati.

Čl. 17. govori o dekanovoj plaći. Pošto dekan obavlja sve poslove ovoga sbora, valja da ima i nagradu; da pako veselije obavlja svoju službu, to mu sbor doznačuje od oporučnih zapisah, prinosah i milostinje (izuzevši desetinu) dvostruki dio.

Čl. 18. spominje o zalihi i potrošarini sbornoj. Buduć da se često sluči, da se sbor mora višeputa i parbiti za svoj dohodak, to da se takove parbe brže riešavaju, treba imati u pripravi novacah, pak se odredjuje, da se kod svake novčane diobe pričuva jedan dio za sborne potrebe.

Napokon, dadne li tko gospodi prebendarom za trud, što su došli na sprovod, više nego pojedincu pripada, t. j. forint, to dekan od cieloga sprovodnoga dobitka ima jednaki dio, a mjesto običnoga forinta dobiva dva.

Bratovštine. Onom već naredbom, gdje je svaki dan u zoru morao pjevati jedan sborni član misu na čast bogorodičinu i ovim neprekidnim njezinim čašćenjem sačinjavao je prebendarski sbor osim svoje sborne korporacije jošte i posebnu bogorodičinu bratovštinu, kakove su u srednjem vieku običajne bile, i kojoj su članovi mogli postati i svjetovnjaci, koji su za života ili na samrtnom času darovali kakov bogoljubni prinos, te tim postali dionici milostih, koje su takovoj bile udieljene.

Ovakova bratovština ili kako se na latinsku „kalendinum“ zvala, postojala je u prebendarskom sboru već prije polovine XIV. vieka, ali svršetkom istoga ili početkom XV. vieka nestalo je. Da se indi

obnovi čašćenje Bogorodičino u stolnoj crkvi, koje je radi siromaštva sborova i drugih nesgodah jenjalo, odluči g. 1466. prebendarski sbor, da se ova bratovština uzkrisi i nazove „bratovštinom majke milosrdja" i propisa joj uvjete a naročito, koji se odnose na samu njezinu crkvenu službu.

Ovom je bratovštinom upravljao prebendarski dekan, a u pripomoć dodieljena su mu bila dva najmladja prebendara, kojih bijaše dužnost sakupljati od bratovštinarah dobrovoljne prinose po Zagrebu i u bližnjoj mu okolici.

Tko je god zaželio postati članom ove bratovštine, morao se je predstaviti dekanu i umoliti ga, da ga u bratovštinu primi. Obvezao se onda, da će nastojati o njezinu boljku i godimice prinositi koliko uzmogne.

Za članove bratovštine bijaše i posebna knjiga matica, u koju ih je dekan upisivao, i to najprije godinu i dan, kada je tko pristupio, za tim ime i stalež njegov, bilo mužkarca il ženske, te prinosni dar kao n. pr. po forintu il više, a ima ih i po nekoliko novčićah. Nekoji su članovi davali prinose i u naravi, kao: krmke, ulje, vosak itd. U ovih spomenicih dva se takova dara spominju, i to godine 1499., kada su ovršitelji oporuke prepozita Mihalja za spas njegove duše dala sboru 1 for., a bratovštini krasno ruho, na kojem bijaše izvezen zlatan križ u vriednosti 10 for.; — a ovršitelj oporuke Petra kanonika lektora takodjer za spas njegove duše dao 1 for., a bratovštini jedan velik i liep kovčeg za spremanje bratovštinskih stvarih.[1]

Kada je umro koji član bratovštine, to su mu bratovštinari bili na pogrebu noseći u rukah zapaljene „kaleduške" t. j. bratovštinske voštene svieće.

Crkvena služba. Prema zakladi, koju je g. 1270. učinio kanonik Buza poklonivši predij Otok, da se svaki dan u zoru pjeva misa na čast Bogorodičinu, tu je obvezu ovršivao sbor neprekidno i u XV. vieku, a morao ju pjevati tjedan danah onaj prebendar, koji bijaše na redu, a prebendarski dekan morao je paziti na to. Za svaki nemar ili propust morao je krivac platiti 10 ugarskih novčićah, od koje svote dobio je polovinu onaj, koji je tu misu mjesto propustnika odpjevao, a drugu polovinu dekan.

Osim ove obvezne mise i to već rano u XV. vieku (t. j. g. 1414., kada je ovomu sboru biskup Eberhard darovao polovinu moravečke desetine,) bijaše sboru za ovaj dar dužnost u nedjelju poslije svetka 11.000 mučenicah djevicah odpjevati večernju za umrle biskupe, a u

[1] Pag. 532.

ponedjeljak odpjevati jutarnju s hvalami i jednu pjevanu misu u istu namjenu, dok je taj dan obaška svaki član bio dužan il osobno il po kojem svećeniku odčitati za pokojne biskupe jednu tihu sv. misu pod globom od 20 dinarah.

Napokon obvezna bijaše i bratovštinska misa tako, da na svaku svetkovinu bl. dj. Marije morali se na zapovied dekanovu sabrati svi prebendari obučeni u roketah u kapelu bl. dj. Marije ili u lievi kor stolne crkve, gdje je odmah poslije rane mise morao prebendar, na koga je red došao, uz assistenciju dvojice mladjih članovah odpjevati misu na čast Bogorodice, kojoj su svi do svršetka morali prisustvovati. Povrh toga morali su prebendari (t. j. polovina njih jednoga tjedna, a druga polovina drugoga) svaki dan pjevati u koru stolne crkve: časove, večernju, jutarnju i hvale i to svaki osobno, ili tko bi bio zapriečen, morao je mjesto sebe poslati zamjenika. O tih zamjenicih govore prebendarski štatuti, te odredjuju: buduć da se često sluči, te su mnogi ili hotice odsutni ili zakonito zapriečeni, pa mjesto sebe šalju u crkvu takova zamjenika, koji ne umije ni pjevati, dà ni usta otvoriti, to se nalaže svakomu, koji bi bio zakonito zapriečen, da ima to prijaviti dekanu, a on da odredi prebendara, koji će ga zamieniti. Propusti li tko to prijaviti dekanu ili pošalje li nevještaka, platit će globu 12 novčićah bečkih.

Uz crkvenu službu bili su prebendari, dakako uz nagradu, u u kaptolu zagrebačkom a naročito u poslu vjerodostojnoga mjesta, kao pisari. Kaptol ih takodjer slao, da u njegovo ime uzpostave nove posjedne medje, ili da uvedu koga u posjed itd.

Kako u svakom sboru ima ljudih razne ćudi, tako i taj nije bio bez njih, a navlaš bilo je takovih, koji su vriedjali svoje patrone t. j. kanonike, toga radi na 1. augusta 1472. zaključi kaptol, bude li koji prebendar dva puta opomenut radi nedostojnoga ponašanja spram kaptola, pak se ne popravi, da će mu s mjesta oduzeti prebendu i altariju. A pošto se prebendar Andrija Zelinčanin na opetovane opomene nije popravio, dapače spram kaptola surovijim bivao od dana na dan, to mu sc ovim oduzima prebenda te se iz sbora izključuje, a prepovieda se i dekanu i svakomu članu, da s njim ne obće.[1] — Godine pak 1494. na 14. augusta pred kaptolom zagrebačkim prebendari: Franjo sa Sečkova i Martin izpod Obeda pismeno obriču, da ne će u svojih dvorih držati žene zla glasa, niti dozvoliti, da ih posjećuju. Prekrše li ovu izjavu, da smjesta gube nadarbinu.[2]

O kupalištu, koje bijaše vlastničtvo prebendarskoga sbora, spomenuti ću niže.

[1] Doc. 279.

[2] Doc. 374.

Prvostolna crkva i bogoslužje. O osnutku današnje stolne crkve, njezinu gradjenju i sudbini od XIII—XIV. vieka progovorio sam jur u I. sv. str. CXXXVIII—CXLI., a sada ću nacrtati njezinu prošlost u XV. vieku. Nastavljanje izgradjenja stolne crkve dovršilo se prve četvrti XV. vieka, tim, da su sa sjevera i juga sagradjeni bili visoki zidovi sa isto tako visokimi babicami, a iz nutra šest visokih a vitkih kamenih stupovah, što je sve namienjeno bilo, da nose tri visoka i jednakosvodna crkvena broda, te je bilo donekle bar spojeno svetište i dvie mu pobočne kapele ili apside sa crkvenim pročeljem i zvonici. Ako nam ime toga dobrotvora dograditelja i nije poviest zabilježila, a ono ga je ovjekovječilo klesarsko dlieto u kamenu.

Na svakoj sjevernoj i južnoj babici pobočnih crkvenih brodovah iz vana i na svakom glavnom stupu, koji sada nosi troji jednako visoki crkveni svod, uklesan je jedan isti grb, koji predstavlja na stražnjih noguh stojećega lava pruženih prednjih pandjah, a taj grb bio je zagrebačkoga biskupa Eberharda Albena (1397—1420). Osim ovoga obilježja jošte je jedno, koje nas sili, da gradnju sredine crkve ili trih jednakosvodnih visokih brodovah stavimo u ono razdobje, kada je Eberhard bio biskupom. U gradjenju tako zvanom gotskom medju drugom i trećom njezinom periodom ili medju g. 1380—1420. gradile se po Evropi tako zvane „Hallenkirche" t. j. crkve, u kojih su pobočne ladje bile tako visoke kao i srednja. Ovakov način gradjenja ako svojom visinom i većim svjetlom čini doduše vanredni utisak, ali mu manjka onako fino izradjena radnja, kakovom se odlikuju gotske crkve za prve i druge gradjevne periode.

Biskup indi Eberhard početkom XV. vieka sagradio je u stolnoj crkvi zidove i stupove za tri jednako visoka broda i tim dogradio donekle stolnu crkvu t. j. spojio njezino svetište sa pročeljem; jedino samo na južnoj strani crkvene sgrade nedogradjen ostao je prostor t. j. sadanja peta i šesta babica sa zidom, a to izgradi (kako svjedoči uzidani grb) njegov brat i nasljednik Ivan Alben (1420—1433). — Ovaj isti Ivan oporuči na 14. ožujka god. 1433. zagrebačkoj stolnoj crkvi osim polovine svoje srebrenine i prekrasno vezenih sagovah jošte 1500 for., da se posvemašno dogradi, t. j. nadsvodi ili bar krovom nadkrije što je sagradio i on i biskup Eberhard; osim toga odredi, da se polovina od dohodakah Kamengrada (Kuwar) i varoši Koprivnice, (koje mu gradove založio kralj Sigismund za 7000 for.), dok ovi gradovi budu u zalogu, upotrebi za korist stolne crkve i to dotle, dok ih kralj ne izkupi, a ostala polovina da je bratu mu Rudolfu Albenu.[1]

[1] Doc. 63.

Ali Rudolf nije oporučnu namjenu svoga brata biskupa Ivana izvršio, jer stolnoj crkvi ne odstupi polovine dohodakah Kamengrada i Koprivnice, a toga radi obratili se ovršitelji biskupove oporuke na kralja Sigismunda, koji mu na 20. julija 1433. strogo zapovjedi, da pomenutu polovinu rečenih dohodakah stolnoj crkvi odmah odstupi.[1] Za tu kraljevu zapovied Rudolf Alben nije ni najmanje hajao, s toga se opetovano ovršitelji oporuke pritužе kralju, a taj mu iznovice strogo naloži, da točno izplati i daje stolnoj crkvi polovinu dohodka od Kamengrada i Koprivnice.[2] Ni ova stroga opomena nije koristila, dapače Rudolf Alben ne samo da nije zadovoljio, što bi po oporuci biskupa Ivana dužan bio učiniti, već je i tvrdio, da je biskupova oporuka nevaljana, a uza to jošte uzkratio je izplatiti stolnoj crkvi i altarijski zapis, koji joj namienio nekadanji njezin biskup Eberhard Alben. — Protiva takovoj očitoj nepravdi dignu se kaptol zagrebački i zatraži u kralja Sigismunda pomoć, te kralj na 16. marta g. 1434. naloži nadbiskupu ostrogonskomu Gjuri, da proti Rudolfu Albenu sudbeno postupa, da ga presluša i osudu izreče.[3]

Povrh kralja obratio se kaptol u toj stvari i na bazilejski crkovni sabor, koji takodjer zapovjedi rečenomu nadbiskupu, da Rudolfa prisili, da izplati stolnoj crkvi pripadne joj oporučne zapise. Prema kraljevomu i bazilejskoga sabora nalogu nadbiskup Gjuro zapovjedi na 26. juna r. g. Ivanu, opatu zagrebačkih Cistercitah, da Rudolfa osobno opomene, da ili svojoj dužnosti zadovolji, ne će li, da ga pred njega pozove na sud. — U četvrtak ili 8. julija ode opat Ivan na Medvedgrad, gdje je tada Rudolf kao vlastnik stanovao, da ga opomene ili na sud pozove; nu pošto ga on nije htio preda se pustiti, to opat pred sabranom njegovom družinom i domaćimi proglasi nadbiskupov poziv i što sadržaje, te pred njimi pozove Rudolfa, da se za trideset danah stavi pred nadbiskupov sud; ne stavi li se, neka znade, da će se proti njemu svom strogosti zakona postupati.[4]

Napokon a to najviše posredovanjem: Ivana, biskupa kninskoga i upravitelja opatije Bijeničke, te plemićah: Gjure bisažkoga i Ivana Tota susjedgradskoga skloni se Rudolf Alben, pak kanoniku kantoru Ivanu i ostalim ovršiteljem oporuke pokojnoga biskupa Ivana Albena uruči prema oporučnomu zapisu polovinu Kamengrada i Koprivnice sa svimi zaseoci, daćami, trsji, šumami, oranicami, livadami, prirodom itd., da se dade u korist stolne crkve; pridodavši ovakov uvjet,

[1] Doc. 66.
[2] Doc. 67.
[3] Doc. 70.
[4] Doc. 73.

da ako kralj Sigismund ili koji njegov nasljednik za svotu od 6166 for. i 300 kmetah izkupi založeni Kamengrad i Koprivnicu, da polovina i od novčane svote i od kmetovah pripadne stolnoj crkvi, a polovina njemu. Ovu svoju izjavu radi većega jamstva u ime svoje i svoga sina Leonarda i potomčadi dao je takodjer pred kaptolom čazmanskim, kao vjerodostojnim mjestom, napisati i pečatom potvrditi, obrekavši u ime svoje i unučadi, da će ju čvrsto držati svetom i neopozivom.[1]

Osim oporučnoga zapisa biskupa Ivana Albena u ovih se spomenicih spominje jošte zapis nekoga Henrika Entzendorfa od 713 for., namienjen stolnoj crkvi za njezine potrebe. Ovu svotu morao bi izplatiti Entzendorfov ovršitelj oporuke Friderik Lamberger, ali ju nije izplatio, već za sebe pridržao. Istom po Lambergerovoj smrti zahtievao je kaptol zagrebački, t. j. njegovi punomoćnici: kanonik kantor Bartol, Stjepan Topnav, arcidjakon varašdinski i Martin arcidjakon vaškanski od Lambergerove braće: Ulrika, Friderika i Gašpara, kao baštinikah, da rečenu dužnu svotu izplate. Ovo zahtjevaše na 25. marta g. 1471. rečeni punomoćnici pred javnim bilježnikom u Čakovcu, gdje prisutna tri Lambergerova brata odvratiše na to, da se oni ne ustručavaju izplatiti Entzendorfov zapis, ali da će ga dati u ruke Entzendorfovu sinu Vilimu, pa da on kao baštinik izplati taj otčev zapis. Ovoj se izjavi protivili kaptolski punomoćnici, veleći: da bi bio htio pokojni Entzendorf da mu taj zapis sin izplati, bio bi i oporučno tako odredio, a buduć da je htio, da ga Lamberger izplati, a novac je i onako u rukah Lambergovacah, za to ga neka i oni izplate.[2] — Da li je taj zapis bio izplaćen ili nije, ne imamo viestih.

Tečajem XV. vieka za vrieme krvavih sukobah medju kaptolom i gradskom obćinom i sa samosilja grofovah Celjskih bila je stolna crkva često u velikoj opasnosti. U onom sukobu na Margaretinje godine 1433., kada su oružani gradjani provalivši na kaptol poplienili ga, nasrnuše i na stolnu crkvu u nakani da ju orobe i zaklonjene u njoj kanonike poubiju. No pošto im takov nasrtaj zapriečili oružani ljudi Dioniža bana i biskupa Ivana Albena i mnogi stranci, koji su tada prigodom velikoga sajma u Zagrebu bili, to samo izbaciše na stolnu crkvu mnoge strelice.[3] — U onoj predstavci, koju je kaptol zagrebački podnesao kralju Matijašu (1457—1490), spominje se naročito: „da u ovo posljednje doba grofovi Celjski popalili su kaptol,

[1] Doc. 74.
[2] Doc. 269.
[3] Doc. 68.

a stolnu crkvu jurišali";[1] tom sgodom bez dvojbe da je stolna crkva težko morala nastradati.

Biskup se Osvaldo (1466—1499) odvažno stavio na to da izvida rane, koje je stolnoj crkvi zadao zub vremena i neprijateljska ruka. Prije svega uznastoja on, da crkveno svetište, gradjeno od biskupa Timoteja (1269.), koje bijaše mnogo niže od srednjega crkvenoga broda, koji je, kako rekoh, početkom XV. vieka podignuo biskup Eberhard Alben, povisi, t. j. da svetište učini jednako visokim sa srednjim crkvenim brodom, to je srušiv (po svoj prilici vrlo oštećen) svod nad svetištem podignuo novi jednake visine sa srednjim crkvenim brodom. Da je on to doisto učinio, svjedoči njegov grb, koji se do nedavna vidjao uklesan visoko na desnom svetištnom zidu i stupovnih glavicah u presbiteriju; a svršivši nadsvodjenje cieloga svetišta postavi u njemu god. 1489. novi veličanstveni oltar.

Dogotoviv tako svetište, trebalo ga nadkriti novim krovom, a uz njega obje pobočne kapele sv. Marije i Ladislava i sakristiju. Ovo nadkrivanje počelo je mjeseca kolovoza g. 1491., kako nam svjedoči ugovor, koji je sklopio kanonik Luka rodom iz Dubrave s tesarom Blažem iz Vrbovca. Trošak za nadkrivanje imao se namiriti iz kućne pristojbe kanoničkih dvorah (taxa domalis), koji je iznosio 387 for. Uvjeti, pod kojimi se obvezao tesar Blaž (ne računajuć drvo i željezo, što je kaptol dao), da će nadkriti svetište i obje pobočne kapele te sakristiju bijahu, da mu se plati 45 for. i dadu dvie suhe slanine ili mjesto njih 2 for. a uz to jošte 40 kablovah novoga vina. G. 1492. i svetište i obje pobočne kapele bile su nadkrivene.

Za tim je želio biskup Osvaldo nadsvoditi tri velika crkvena broda. Potrebitu za to gradju morali su voziti biskupski kmeti, naročito oni blizu Zagreba, a pošto je za taj ogroman posao trebao više silah, to pismom od 16. oktobra 1495. zamoli kaptol, da mu i on svojimi kmeti pripomogne, naročito da voze vapno i pjesak.*

Prije nego li je počeo svoditi rečena tri crkovna broda, sagradio je na dokrajku svetišta i dvih mu pobočnih kapelah tri empore ili kameni hodnik, te je tom neumjestnom gradjevinom pregradio stolnu crkvu i zastro pogled na svetište i pobočne mu kapele.

[1] Doc. 319.

* Venerabiles, nobis amice dilecti! Illi pauci coloni nostri in districtu illo zagrabiensi ad omnes illos labores sufficere non possunt. Unde rogamus vos, velitis etiam cum vestris adiuvare et circa ecclesiam et etiam inducturam cimenti et arene, ut labores illi citius consumari possint. Ex Chasma in festo beati Galli abbatis. Anno 1495. — Osvaldus eppus eccl. Zagrab. — Act. Cap. ant fasc. 92. nr. 35.

Svršivši taj posao počeo je nadsvodjivati rečena tri crkvena broda, ali ih nije dovršio, jer ga smrt zatekla. U oporuci, pisanoj 15. aprila 1499., u kojoj, osim oporučenih nekih dragocjenostih stolnoj crkvi, veli: „pošto crkva zagrebačka od svoga zasnutka bijaše dosta zanemarena i nikada posve dogradjena, u kojoj koliko mogoh izgraditi dadoh, a da se započeto gradjenje nastavi i dovrši, ostavljam 10.000 for.[1]

Oltari i njihove zaklade. Rano već u XIII. vieku našlo se bogoljubnih dušah, koje su na slavu božju, a na duševnu korist vjernih i za spas svoje duše u zagrebačkoj stolnoj crkvi ili podigli nove oltare ili jur postojeće nadarili il novcem il im ustupili nekretnine za uzdržavanje svećenikah dotičnih oltarah. Svršetkom XV. vieka bilo je u stolnoj crkvi do 15 oltarah više manje posjedi obdarenih; a to jer se tečajem toga vieka prilagali baš znatni prinosi za njihovu nadarbinu. Tomu za dokaz služi nam pismo bana Friderika Celjskoga, koji kao „tutor et advocatus ecclesie cathedralis“ doznavši od kaptola zagrebačkoga, da ima u kraljevini mnogo plemićah, koji, da se poveća i uzvisi služba božja u stolnoj crkvi, a za izpokoj i svojih i roditeljskih dušah, voljni su darovati svoje posjede, toga radi na molbu kaptola isti se ban po svojoj uzvišenoj i prvoj časti, koju ima kao namjestnik kraljév, rado odazva, te pismeno na 4. augusta 1452. dozvoli, da može svaki žitelj ove kraljevine stolnoj crkvi darovati svoje nekretnine.[2]

Glavni ili veliki oltar bio je u svetištu. Kada je druge polovine XIII. vieka biskup Timotej od temelja sagradio svetište, posvetio je u njemu godine 1269. novi glavni oltar. Ovaj Timotejev oltar poslije dvie sto godinah zamienio je drugi veličanstveniji i dragocjeniji, koga biskup Osvald nadsvodivši svetište podignu god. 1489., stavivši na nj ovaj nadpis:

Praesulis Osvaldi sunt hec monumenta laboris,
Hoc ti rex regum Christe dicavit opus.

Na glavnom oltaru čitala se svaki dan tiha sv. misa, kojoj je stavio zakladu biskup Ivan Alben, oporučivši godine 1433. u to ime 315 for.[3]

Oltar bl. dj. Marije. U lievoj apsidi ili pobočnoj kapeli do svetišta, sagradivši ju 1284. biskup Timotej posveti na 21. kolovoza novi oltar na čast bl. dj. Marije, koji je ondje stojao dva stoljeća, kada

[1] Doc. 394.
[2] Doc. 164.
[3] Doc. 63.

ga za biskupovanja Osvaldova zamieni novi, što ga na 19. juna 1496. posveti Gjuro biskup rožnanski.[1]

Oltar sv. Ladislava. U desnoj svetištu pobočnoj kapeli, sagradivši ju biskup Timotej g. 1275., posveti oltar na čast utemeljitelja ove biskupije kralja Ladislava. Nakon dva vieka taj je oltar bio odstranjen, a na njegovo mjesto oko god. 1496. postavi biskup Osvaldo novi oltar.

Oltar sv. križa stojao je u stolnoj crkvi već početkom XV. vieka, jer je biskup Eberhard Alben († 1420.) učinio zakladu, da se na tom oltaru svaki dan jedna misa pjeva, a jedna čita za spas njegove duše i porodice Albenah, davši u to ime bivše nekoč gradske, a njemu od kralja Sigismunda darovane posjede: Kraljevec, Cerje s maltom, Kobiljak, Sviblje i Nart. — Koje i kakove je borbe radi te zaklade vodila stolna crkva, odnosno njezin kaptol s gradskom obćinom, opisao sam u naslovu: „Gradski posjedi i borba za nje" (str. XXIX—XXXV).

Kolator rektorata toga oltara, kao i svih drugih, s kojimi je bila nadarbina spojena, bijaše kaptol zagrebački. Davajući on nadarbinu toga oltara, stavljao je kadkada i uvjete, pod kojimi bi ju predao pojedincu na doživotno uživanje, n. pr. godine 1466. na 29. septembra udielio je kaptol kanoniku Mateju Kelkedu rektorat i nadarbinu toga oltara uz uvjet: da će u rečenih altarijskih posjedih davati desetinu od svinjah ili ju novcem izplatiti, da će izvanredni namet, nametne li ga kaptol na te posjede, točno plaćati.[2]

Oltar 10.000 mučenikah jur god. 1481. imao je 30 ralih oranice i jednu sjenokošu.[3]

Oltar sv. Fabijana i Sebastijana (god. 1481.) imao je 25 ralih oranice i jednu sjenokošu.[4]

Oltar sv. Jurja (god. 1481.) imao je 7 ralih oranice i tri male sjenokoše.[5]

Oltar sv. Jeronima (god. 1481.) imao je 20 ralih zemlje i dvie sjenokoše na petnaest kosacah. Rečene godine bio je rektorom toga oltara kanonik lektor Ivan. — Ovomu je oltaru založila Stana, udova Klementa Kiša iz Mikčevca posudivši altarijski novac, šestnaest kmetskih selištah, i to: šest naseljenih, a četiri pusta u Marincu; četiri naseljena u Jakuševcu; tri pusta u Mikčevcu, pa kada ih nije mogla iz-

[1] Doc. 383.
[2] Doc. 252.
[3] Doc. 325.
[4] Ibid.
[5] Ibid.

kupiti, to ih kralj Matijaš godine 1481. dosudi rečenomu oltaru i zapovjedi, da se njegov rektor uvede u njihov posjed.[1]

Oltar sv. Jakoba (god. 1481.) imao je 38 ralih oranice i tri sjenokoše na 14 kosacah.[2]

Oltar sv. apostolah Ivana i Matije i sv. Ursule (g. 1481.) imao je 12 ralih oranice i sjenokošu.[3]

Oltar sv. Katarine, koji je utemeljio i posjedom nadario kanonik Stjepan, sin Farkašev († 1440.), imao je god. 1481. 15 ralih oranice i sjenokošu na osam kosacah.

Oltar sv. Magdalene spominje se već godine 1441.; ove bo godine na 11. maja njegov rektor Gjuro Megleč javio je kaptolu, da mu je novoveški župnik Petar kao ovršitelj oporuke rožnanskoga biskupa Konstantina kao ostavštinu predao u ime zaklade za taj oltar jedno zemljište u Novoj vesi s vrtom do potoka Medveščaka, dok mu je on odplatio za to 20 for.[4] Ovomu je oltaru Ladislav, sin Nikolin a unuk Ivana iz Brezovice, za posudjenih mu 60 for. u zlatu založio osamnaest kmetskih selištah u Brezovici; no kada nije htio založene posjede izkupiti, dapače sam ih uživao ne plativši duga, utužio ga god. 1468. rektor toga oltara zagrebačkoj županijskoj skupštini, koja je naložila literatu Mihalju sa Gjulinca, da ga opomene, neka izplati ili što je dužan, ili neka ne uživa založene posjede; ali je dužnik Ladislav odbio jedno i drugo.[5] — Godine 1481. imao je taj oltar sjenokošu na dvanaest kosacah.[6]

Oltar sv. Pavla (g. 1481.) imao je sjenokošu na dva kosca. — God. 1495. na 3. februara kaptol je zagrebački nekoč altarijsku kuću sv. Bernardina, bivšu u Novoj vesi, koja ako li i popravljenom bila ipak je s vremenom znatno propala, pripojio altariji sv. Pavla, jer je rektor toga oltara Ivan arcidjakon gorički privolio, da se dva novoveška zemljišta, koja su spadala oltaru sv. Pavla prodadu, a dobljen novac da se dade altariji sv. Bernarda.[7]

Napokon spominje se jošte u XV. vieku mali oltar u svetištu stolne crkve, u kojem se čuvalo presv. tielo, koji je sagradio biskup Osvaldo i opručno odredio, da se pred njim pokopa.[8]

[1] Doc. 327.
[2] Doc. 325.
[3] Ibid.
[4] Doc 132.
[5] Doc. 261.
[6] Doc. 325.
[7] Doc. 375.
[8] Doc. 394.

Bogoslužje. U stolnoj crkvi obavljahu službu božju kanonici uz pripomoć prebendarskoga sbora. U I. svezku (str. CXLII) spomenuh neke ustanove biskupa Augustina Kazota glede službe božje i navedoh kakove su pedepse nemarnim bile odredjene. U XV. vieku k postojećim već odredbam pridodane bijahu i neke nove, kojimi se točnije označuje svačija dužnost. Na 12. maja g. 1488. biskup Osvaldo odredi, da dostojanstvenici t. j. prepozit, lektor i kantor, te arcidjakoni i kanonici magistri, stanovali oni u kraljevini gdje mu drago, osim onih, koji su pravno ili u državnoj službi odsutni, dužni su doći u Zagreb na glušnu nedjelju te prisustvovati svim crkvenim obredom velikoga tjedna sve do biele nedjelje ili do vazmene osmine; jošte dužni su prisustvovati na Duhovske svetkovine, na Tjelovo, na uzašašće Marijino, na Stjepanje, na posvetilo stolne crkve, na Sve svete, na božićne blagdane i na Bogojavljenje. Oni pako, koji ne bi mogli svoje odsuće valjano opravdati, lišavaju se svih dohodakah, koji su spojeni s ovimi svetkovinami, van ako li komu radi važnih razlogah biskup tu pedepsu oprosti.[1]

Prema ovoj odredbi stvori na 3. januara g. 1489. kaptol ovaj zakon: Glavne su svetkovine: Božić, Stjepan mučenik, Ivan evangjelista, Nevina djeca, obrezavanje Gospodinovo, Bogojavljenje, Sviećnica, navještenje Marijino, Cvjetnica, veliki četvrtak, petak i subota, Uskrs i dva sliedeća dana, uzašašće Gospodinovo, Duhovi i dva sliedeća dana, Trojstvo, Tjelovo, Ivanje, posjet Bogorodičin, Majka božja snježna, uzašašće Marijino, Stjepan kralj, posvetilo stolne crkve, narodjenje bl. dj. Marije, Miholje, Svi sveti i začeće bl. dj. Marije.

U ove svetkovine obavljaju službu božju, t. j. mise, pjevanje, čtenja poslanicah i evangjelja oni dostojanstvenici, a uz njih oni kanonici, koji su na ploči u sakristiji napisani, i to osobno. Tko ne bi sam osobno mogao obavljati, neka nadje zamjenika, ako i ne baš istoga stepena ili časti, ipak treba da je kanonik. Taj zakon vriedi i za one, koji su pravno odsutni iz Zagreba, a i za domaće, koji bi bili zapriečeni, da ne mogu osobno službe obavljati.

U ostale blagdane pjevaju mise ili oni dostojanstvenici ili oni kanonici, koji su napisani na ploči, ili osobno ili po zamjeniku, ali svakako kanoniku. Pjevanja pak i čtenja mogu u te blagdane izvršivati mjesto kanonikah i drugi sposobni svećenici t. j. prebendari, samo za to, da ne bude pomanjkanja u službi božjoj.

U svetkovine, kada zvoni veliko zvono, svi dostojanstvenici i ostali kanonici moraju prisustvovati jutarnji, a koji se ne bi mogao

[1] Doc. 348.

zakonito izpričati, platit će globu, kako zakon odredjuje. — U ostale pako svetkovine i po nedjeljah, kada ne zvoni veliko zvono, samo oni kanonici moraju prisustvovati jutarnji, koji su na ploči napisani; ostali nisu obvezani, van hoće li dragovoljno doći.

Da se stvoreni taj zakon točno obdržava, svaki kanonik, koji ne bi ni osobno ni po kojem kanoniku zamjeniku obavio propisane crkvene službe, neka se globi i to: za svaku propuštenu misu da plati 25 solidah, a novac da dade kaptolski vikar onomu kanoniku, koji bi mjesto propustnika obavio službu. Izvrši li tako propuštenu službu svećenik ne kanonik, da mu se dade manja nagrada, a njezin preostatak da se podieli medju djake i siromake. Tko propusti pjevanje, da plati 12 solidah; za čtenje 6 solidah, za evangjelje ili poslanicu, služi li sam biskup misu, da se propustnik globi sa 25 solidah. U djelatne dane propusti li koji kanonik da ni osobno ni po kojem zamjeniku ne odsluži mise il ne odpjeva evangjelja ili poslanice, da plati 45 solidah t. j. za misu 30, za evangjelje 10, a za poslanicu 5. Dužnost je pako kaptolskoga vikara bditi na to, da radi čijega propusta ne jenja služba božja, t. j. mora se brinuti o zamjeniku, a njegova je takodjer skrb, da od nemarnikah utjera globu.[1]

Zvonaru stolne crkve morao je svaki kanonik, ako je bio tečajem jedne godine odsutan, platiti kao odštetu u ime misnoga offertorija 35 solidah; a za manje odsuće po razmjeru.[2]

Orgulje. Polovinom XV. vieka, kad su orgulje usavršili, pridavši im pedale i klaviaturu za obje ruke s uzkimi tipali, na kojih se izvadjali i poluglasovi, bile su one stalno uvedene u stolne crkve, pa i vrlo rano u crkvu zagrebačku. Mi ih ovdje nalazimo već za druge polovine XV. vieka, kada su namještene bile troškom biskupa Osvalda. U ovih spomenicih[3] spominje se god. 1494. „Andreas, organista". — Po poznatom nam onodobnom računarskom izkazu zagrebačke stolne crkve, ove su orgulje već god. 1493. popravljane bile;* a kao organiste tuj se spominju kanonici: Ivan († 1491.) i Andrija (1493—1494).

[1] Doc. 351.
[2] Doc. 340.
[3] Doc. 372.

* 1493. Pro reformacione organi magistri operis pro labore eiusdem iuxta conventionem cum eodem factam dedi flor. XIV. Item magistro Andree organiste pro certis necessariis emendis ad reformationem organi dedi in toto in diversis terminis flor. II. et solidos 89.

Item Michaeli tišler pro laboribus suis circa organum factis dedi flor. II. — Act. Cap. Ant. fasc. 101. nr. 11.

Moći svetacah. U stolnoj crkvi od davna čuva se tielo Nevinoga djeteta ubijenoga po zapoviedi Irodovoj. Stara je predaja, da je to diete poklonio kralj Andrija II. godine 1218. povrativši se s vojne iz sv. zemlje; no domaći historik kanonik Krčelić inače pripovieda: „Telo vindar ono sveto deteta jednoga od Herodeša po narodjenju Kristušovom med druge detce pomoru, tulikajše krvločno vumorjeno, koje vu ove stolne cirkve s pobožnostjum sveti se, ni skerb bila Auguština (Kazotija 1303—1322) nego Pavla XXII. od pričetka biskupa, koj nje s pobožnum pomoćjum Ludovika pervoga kralja vugerskoga od Benečanov mir s Ludovikom delajućeh, dobil je okolo leta 1357. i ovde postavil."[1]

Bilo što bilo, već sredinom XV. vieka naumio je kaptol zagrebački za ovu svetu moć sakovati dati dostojan srebren sandučić, pak je god. 1455. dao zagrebačkim zlatarom Pavlu i Benediktu trideset šest i pol marakah srebrena novca, a povrh toga jošte nešto neizradjena srebra, da izrade sahranište za to sv. tielo. Ali kada su oni jedan već dio toga srebra u rečenu svrhu izradili, počela je bjesniti po Zagrebu strašna kuga. Bojeći se kaptol s te zaraze tužnih posljedicah po svoje srebro, to ga kaptol na 15. decembra 1455. svekoliko radjeno i neizradjeno preuzeo od rečenih zlatarah, davši im za to pismenu potvrdu.[2]

Dragocjenosti. Da je stolna crkva imala u svojoj riznici liepih dragocjenostih, svjedoče nam: „Dva inventara prvostolne srkve zagrebačke iz XIV. i XV. vieka", koja sam tiskom objelodanio.[3] Ali i u ovih spomenicih ima viestih o dragocjenostih, koje su joj oporučno bile namienjene. Biskup Ivan Alben (1433) osim novca, što ga je ostavio za popravak crkve, oporučno joj je namienio polovinu svoje srebrenine, da se njom urese sv. moći, sakuju kaleži itd., a osim toga jošte mnogo skupocjena vezena sukna i slikami protkanih sagovah, bogoslužnih knjigah, kazulah i sjajno pontifikalno odielo.[4] — Biskup pak Osvaldo (1499) osim novčanoga velikoga zapisa, da se stolna crkva dogradi, ostavio joj srebreni vrč sa srebrenom zdjelom za pranje rukuh kod pontifikalne mise; za tim za svetkovinu velikoga četvrtka t. j. za pranje nogah: srebreno pozlaćeno barilo srednje veličine i dva srebrena manja na stalcih, dvanaest srebrenih tanjurah, od kojih su četiri pozlaćena, dvanaest velikih srebrenih zdjelah i tri male za

[1] Krčelić. Življenje bl. Augustina Kazoti str. 22.
[2] Doc. 183. 184.
[3] Starine jugosl. akad. knj. XIII.
[4] Doc. 63.

balsam; dva veća srebrena pozlaćena sviećnjaka, sahranište za korporalia zlatom i biserom obloženo i drugih jošte dragocjenih stvarih.[1]

Dragocjenosti pohranjene u sanducih, čuvale se pomno u nutarnjoj sakristiji pod vrhovnim nadzorom kanonika kustosa, ali ipak, kada je nastala osobito velika nužda bilo po crkvu bilo za kaptol, to ih kaptol zalagao, ali založene izkupljao, n. pr. god. 1427., kada je kaptolu nametnut bio izvanredni i pretežki državni namet, a nemogav podmiriti ga niti najamninom većih posjedah niti vlastitimi prinosi, to je velikom žalosti „non sine tristicia“ prisiljen bio založiti sveto posudje t. j. kaleže.[2]

Krvava sinoda. U XV. vieku, u koliko doznasmo, obdržavala se u stolnoj crkvi jedna samo sinoda, a i ta bijaše krvava. Postavši u maju god. 1466. nastojanjem kralja Matijaša Osvaldo Tuz biskupom zagrebačkim, da se toliko nuždna stega u svećenstvu provede, a u obće da se poremećeno stanje biskupije uredi, pismom pisanim u Budimu sazove svećenstvo u sinodu na 26. aprila 1467., ali ju radi svojih državnih posalah odgodi na 9. svibanj. Na taj rok sabra se svećenstvo u Zagrebu, ali biskup sam niti je došao niti je mjesto sebe poslao učenjake i učitelje bogoslovja, koji bi mogli spasonosnimi savjeti mnogo djelovati o duševnom i materijalnom poboljšanju domaćega svećenstva, već je upravo kao za priekor i poniženje svećeničke časti odredio, da prisustvuju svjetovnjaci plemići i to: Ladislav Grebengradski, podban; Grga Fodrovečki, Antun Kopinac, Gjuro Briga, Herman sa Čave i Gjuro sa Sušice sa svojom pratnjom. Sinodi je predsjedao Osvaldov generalni vikar Stjepan, biskup gjurski.

U subotu indi na 9. maja započela se sinoda u stolnoj crkvi, ali od straha pred provalom svjetovnjakah pod zaključanimi vrati. Dok su sabrani u stolnoj crkvi svećenici slušali sinodalni govor i razpravljali o svojih potrebah, za to su vrieme sluge i vojnici pomenutih plemićah i na naročitu njihovu zapovied provalili u njihove stanove, potrgali ključanice i silom provalili u sobe, te ih sasvim oplienili i plien posvojili; za tim se razišli po gradu, da pretraže, nije li koji svećenik odsutan, te susretavši putem kapelana župne crkve sv. Marka, koji je noseć svetotajstvo išao k bolestniku, navališe na njega, te ga oplieniše do košulje, otevši mu brevijar i novce, koje koje je uza se imao. Drugoga takodjer svećenika, koji je u toj župi poslije svečane mise izašao iz crkve, uhvatiše i sasvim oplieniše.

[1] Doc. 394.
[2] Doc. 48.

Buduć da se sinoda radi važnih stvarih morala nastaviti sliedećega dana, a najviše s toga, da se zaslužni svećenici pohvale, a nehajni i loši ukore i pedepšu, to su rečeni plemići sa svojom pratnjom, koji kod takovih svećeničkih obtužbah ne bi smjeli prisustvovati, kako im je to i naročito zabranio sinodalni predsjednik, no oni ne samo da ne otidoše, već čuvši, kako se nekoji svećenici radi svojih manah osudjuju na kaznu, podigoše grozan smieh i porugu.

Napokon u utorak ili na 12. maja, kada se sinoda imala zaključiti sa pjesmom zahvalnicom i blagoslovom sa svetotajstvom, taj dan, kada je na glas velikoga zvona odmah nakon objeda svećenstvo pohrlilo u crkvu, a sabrav se ondje, htjelo zatvoriti crkvena vrata, da sigurno bude pred svjetovnom provalom i kada su tom sgodom oplienjeni svećenici tražili od svjetovnjakah svoje otete stvari, to više rečeni plemići ogorčeni tim zahtjevom digoše viku na svećenstvo, a na tu viku sakupila se silna svjetina, te izvukavši mačeve, naperivši lukove i uzvitlavši buzdovane, dočim opet nekoji kamenjem u rukah provališe kao biesni u crkvu, te navališe na kanonike i svećenike, težko ih izraniše i izmrcvariše. Nekojim prebiše ruke, drugim noge, a nekim polomiše rebra, nekim ramena, a nekojim izderaše lice. Tako se tim nasrtajem okrvarilo svekoliko crkveno tlo, te je jedan svećenik ostao na mjestu mrtav, a za mnoge se svaki čas očekivalo, da će izdahnuti. Jedini predsjednik gjurski biskup Stjepan, koji je za doba s izloženim svetotajstvom i s nekoliko kanonikah utekao u sakristiju, sretno se spasili.

Nezadovoljni ovim svetogrdnim pokoljem rečeni plemići, a naročito jošte Petar Gudovački, upravitelj biskupskih dobarah; Ladislav Grebengradski, podban; Grga Fodrovečki i Petar bisažki, da do zadnjega novčića oglobe svećenstvo, izmislili su i nametnuli mu neki prinos tobož u dobrotvorne svrhe, dok je u istinu bila najprostija pljenitba, te pod prietnjom smrti ili zatvora razporezali nekoje svećenike na 10 for., koji bi jedva mogli 2 for. platiti; nekoje na 20 for., koji bi jedva 6; druge opet na 30, koji bi jedva 10; a napokon nekoje čak na 40 for., koji bi u najvećoj sili jedva 15 mogli doprinesti.[1]

Ovaj krvavi postupak i nepravde nanesene svećenstvu sabranom u sinodi, dadoše sakupljeni svećenici po javnom notaru Stjepanu de Marchus upisati kao prosvjed, koji odaslaše papi Pavlu II. tražeći pomoć u njega. Kakovim je uspjehom urodio taj prosvjed, ne imamo daljnjih viestih.

[1] Doc. 253. 254. 256.

U biskupskoj i kaptolskoj jurisdikciji ili oblasti bile su u XV. vieku tri župe: laško ili vlaškoulička, novoveška i sv. Emerika pred stolnom crkvom. Najstarija je bila

Laškoulička župa, ona bo, kako sam uztvrdio (sv. I. str. CXLV) postojala je pod naslovom bl. djev. Marije prije nego li i biskupija zagrebačka bila utemeljena. Za ovu sam župnu crkvu rekao jošte, da su prvi biskupi zagrebački obavljali u njoj službu božju, dok se je gradila prva stolna crkva ili od god. 1093. pa do god. 1217., kada je sagradjenu stolnu crkvu kralj Andrija II. polazeć ovuda vojskom, da oslobodi sv. zemlju, velikim dao sjajem posvetiti. U tatarskoj provali (1242.) nestalo je ove prastare laškouličke župne crkve, a na njezinih ruševinah podigoše novu, koju posvetiše na čast sv. Antunu, pod ovim bo imenom spominje se ona (1350.) u najstarijem popisu župah zagrebačke biskupije. Laškoulička župa sačinjavala je i posebnu obćinu, koja je povlasticom rečenoga kralja Andrije, dok je on bio jošte slavonskim vojvodom (1198.), podpala pod pokroviteljstvo biskupah zagrebačkih. O laškouličkoj obćini za XV. viek imamo jednu samo viest, naime da je god. 1452. pred njezinim sudcem Urbanom neka gradjanka zagrebačkoga Gradca i sin joj Živan prodali za 5 for. svoju oranicu zagrebačkomu kanoniku Andriji.[1]

O laškouličkoj župi tečajem XV. vieka poznato nam je samo to, da je njezinu župniku pripadalo šest kabalah gornice od jednoga trsja u gradskoj obćini. Godine na ime 1445., kada je trgovac Ambrozij gradjanin prodao svoje trsje sa stajom u gradskoj obćini gradjanom Leonardu i Emeriku, sinovom kovača Nikole, inače svojim sestrićem, za 15 for. u zlatu, prodao ga uz obvezu, da moraju od njega davati svake godine šest kabalah gornice.[2]

Godine 1499. biskup Osvaldo medju drugimi zapisi ostavio je ovoj župnoj crkvi 50 for.[3]

Od župnikah laškouličkih dvojica su samo poznata i to: Valentin, koji bijaše ujedno i prebendar stolne crkve (1451—1453.), i Matej (1461—1489.). U ovoj župi bila je i ubožnica sv. Antuna, o kojoj ću govoriti niže.

Župna crkva sv. Emerika, gradjena početkom XIV. vieka, stojala je upravo pred stolnom crkvom. U koliko nam je poznato, u toj crkvi bio je i oltar sv. Bernarda, kojemu je Jakob arcidjakon gorički pred svojimi ovršitelji oporuke, kanonici: Matijom prepozitom čazmanskim i Fabijanom sa Rovišća te gradskim sudcem Blažem Stojmilićem

[1] Doc. 161.
[2] Doc. 139.
[3] Doc. 394.

ostavio u ime vječne altarije svoju kuću s vrtom, pivnicom i sgradami u Novoj vesi. Pošto je novoveške obćine zemaljski gospodin bio tada kaptol zagrebački, to je Matija Biškup, altarista oltara sv. Bernarda, zamolio kaptol, da taj oporučni zapis prihvati, a kaptol na 20. augusta 1468. odobrivši ga zahtievao je od novoga posjednika, da od te ostavštine nosi spram kaptola sve dužnosti, kao i ostali gradjani novoveški, i da ne počini nevjere spram kaptola.[1]

I ovoj crkvi oporučio je biskup Osvaldo god. 1499. dvadeset i pet for.[2]

Pod ovu župu spadao je kaptol zagrebački i jedan dio napučene do tada Opatovine, i tu je on pobirao dohodak štole i od oporučnih zapisah četvrtinu, ako su ti zapisi bili namienjeni izvan njegove crkve. Bio je tada običaj, da je prebendarski sbor u oči Bogojavljenja obilazio s „križecom" kanoničke dvorove, kropeć ih blagoslovljenom vodom, a za to je dobivao i novčani dar. Sve do godine 1417. ovaj je običaj potrajao nepovriedjen, ali tada se dignuo proti tomu Martin, župnik sv. Emerika, te to pravo kao župničko htio prisvojiti. Proti njemu se obrati prebendarski sbor na biskupa Eberharda, koji na 14. februara r. god. naloži kaptolu zagrebačkomu, da brani sbor u njegovu pravu, a naročito glede prilogah, koji mu se davaju, kada na bdjenje Bogojavljenja s križecom blagoslivlje kuće, a da i od toga dohodka, a ni od oporučnih zapisah ne ima davati četvrtine ikojemu župniku zagrebačkomu, dakle ni župniku sv. Emerika.[3]

Ovaj je župni beneficij imao veliki vrt iza dominikanskoga laškouličkoga samostana, a kroz taj je vrt protjecao potok Medveščak i natapao ga izkopanimi prekopi. Godine 1434. nekako mjeseca junija provalili su gradjani zagrebački u taj župni vrt, sasjekli zelje, povrće pogazili i izkopane prokope zasuli, i jedan dio s one strane Medveščakove, što je bio u njihovoj jurisdikciji, posvojili. Proti tomu nasilju bijaše na 6. julija pred Matkom Talovcem i plemićkimi sudci podignuta tužba, i pošto se nagodbenom izpravom, sklopljenom g. 1392. medju kaptolom zagrebačkim i gradskom obćinom, bjelodano dokazalo, da onaj dio župnoga vrta, ako do duše i leži u gradskom području, ipak da ostaje vlastitost župne crkve sv. Emerika, to je obćina izgubila parnicu i odsudjena bila da plati globu od sto marakah dinarah, od kojih da dobije dvie strani sudac, a treću župa sv. Emerika.[4]

[1] Doc. 260.
[2] Doc. 394.
[3] Doc. 24.
[4] Doc. 72.

Od župnikah sv. Emerika poznati su nam: Martin (1417) i Gjuro (1481), koji bijaše ujedno prebendar stolne crkve, te je kao takov pred županijom zagrebačkom vodio parnicu proti biskupu Osvaldu, koji je silom posvojio mnoge prebendarske i altarijske oranice i livade ležeće u laškouličkom području, te je i parnicu dobio.[1]

Novoveška župna crkva sv. Ivana. Naselivši g. 1344. kaptol zagrebački Novu ves i proglasiv gradjani nove naseljenike i utemeljiv ondje župu, sagradio je ondje Ivan arcidjakon gorički i crkvu sv. Ivana. (Vidi sv. I. str. CXLV—CL.) Ova ako i drvena crkva u XV. vieku obilovala je već liepim imutkom, kojim je i pomogla svojim kolatorom, kada bijahu u najvećoj biedi. Godine bo 1422., kada se kralj Sigismund spremao da otme Mljetčanom Dalmaciju, nametnut bijaše kaptolu neizmjerno velik ratni namet, dà, prietilo mu se, da će mu kruna zaplieniti imanja. Da se to uzmogne podmiriti, morao je kaptol Toplice, Sisak i druge veće posjede iznajmiti i udariti namet na kmetove, pak premda i jošte su pojedini kanonici iz svoga doprinieli, ne bijaše dosta, već moradijahu jošte založiti i zlatne kaleže iz stolne crkve. A kada ni sve to nije dostalo, od župne crkve novoveške pohranjenih u kaptolskoj sakristiji 320 for. u zlatu uzajmi 283 for., da podpuno podmiri ratni namet, a za preostatak od 17 for. kupi sedam ralih oranice u Zeloru do ribnjaka, te tri rali oranice i dvie sjenokoše u laškouličkom kotaru. Da župna crkva za taj posudjeni novac ima jamstvo, dadoše se joj u zalog nekoje svoje ako i opustjele prekosavske posjede, kao Savišće i Otok sa Prevlakom, te jedan mali predij s tri kmetska selišta sa svimi berivi, prihodom i novčanim nametom, pridržavši samo za sebe desetinu od onih kmetah, koji bi se ondje naselili i koju, pošto se nasele, istom iza šest godinah davati budu dužni. Odredi jošte i to, da kmetom na tih založenih predijih sudi kaptolski sudac sa seoskim sudcem župnika novoveškoga, a štibru od rečenih kmetovah da bere župnik novoveški; te pridoda, ako li bi s vremenom nastojao kaptol, da mu se ta predija povrate, ili bi župnik to zaželio, to će mu kaptol izplatiti za njih 283 for. u zlatu, a kad ih tako kaptol preuzme, to će, ako bi na njih tečajem vremena što nova sagradjeno bilo, procienivši vriednost novih tih sgradah i izplativši je preuzeti rečena založena predija.[2]

Osim toga imala je župna crkva u kotaru laškouličkom sedam ralih oranice i jednu sjenokošu, za koju se svojinu morala parbiti (1481) s biskupom Osvaldom, što je to njezino vlastničtvo htio posvojiti.[3]

[1] Doc. 325.
[2] Doc. 48.
[3] Doc. 325.

Na samrtnom času za popravak i potrebštinu novoveške župne crkve oporučio joj g. 1499. biskup Osvaldo 100 for.[1]

Prvoga župnika novoveškoga Blaža, a po njemu i nasljednike god. 1351. odlikovao je biskup zagrebački Nikola naslovom dvorskoga biskupskoga kapelana, te im bijaše dužnost u stolnoj crkvi pjevati mjesto biskupa mise u one nesvečane dane, u koje je red došao na biskupa kao hebdomadara. Za nagradu ovoga truda imali su župnici novoveški trećinu desetine u onom dielu moravečkoga kotara, koji je biskup desetinao. Pa kada je g. 1414. biskup Eberhard to biskupsko desetinanje prepustio prebendarskomu sboru, naročito je zahtievao, da se župniku novoveškomu i nadalje daje pripadna mu desetinska trećina.[2]

Osim toga župnici novoveški imali su u XV. vieku u Remetincu preko Save osam naseljenih kmetskih selištah a dva pusta; u Žitnjaku četiri naseljena selišta a jedno pusto; u Kosnici jedno naseljeno i jedno pusto selište, te zaselak Hreliće preko Save. Na Savi kod Jelenova broda od svakoga mlina dobivahu darove: o božiću kopuna i veliku pogaču; o vazmu jedan sir i jednu pogaču; na uznesenje Marijino jednu kokoš i jednu pogaču, a o Martinju dar u novcu t. j. 40 bečah, od kojih se 300 brojilo u forint. — Povrh toga imao je novoveški župnik jedan mlin na potoku Medveščaku, od koga mu je plaćao mlinar o Stjepanju jedan forint i mljeti mu je bio dužan za kućnu potrebu brašno bez svakoga ujma; drugi mlin bijaše na potoku Trnavi, od kojega je dobivao o Miholju jedan forint. U Bukovcu il Davidovcu, gdje je imao i svoje trsje, pobirao je gornicu od tamošnjih trsjah,[3] te mu se prigodom berbe od svakoga trsja davao kabal mošta, dva ugojena kopuna, a od svakoga kopača jedan beč; od oranicah pako u Bukovcu dobivao je od svake rali jedan kabal žitnoga prirasta; napokon od trsjah, prozvanih Okriš-sel, njih na broju devet, takodjer u Bukovcu, pobirao je uz desetinu dva kopuna, kabal vina u ime gornice, a od svakoga kopača dva beča, a to za to, jer su ta trsja bila nekoč crkvena. Napokon je uživao podpunu desetinu od trsjah u Domkovcu, koju su mu vlastnici u kuću dovezti morali.

Crkveni redovi u oblasti biskupsko-kaptolskoj bijahu ovi:

Cistercite, koji su imali samostan u današnjem Dolcu, a do njega crkvu sv. Marije, na istom mjestu gdje je i današnja (sv. I. str. CLI—CLIV). Sredinom XIII. vieka dobili su na uživanje posjed na

[1] Doc. 394.
[2] Doc. 19.
[3] Doc. 20.

Savi prozvan Črni otok ili pravije Črnijin otok uz uvjet, da ga sami obradjuju; a iznajme li ga, da ga samo gradjanom zagrebačkim smiju dati u najam. No prve desetine XV. vieka uz prkos rečene obveze ustupiše ga u najam zagrebačkomu kanoniku Stjepanu Farkašu. Protiva takove povrede digla se gradska obćina, te je njezin sudac Petar Šafar tražio u kraljice Barbare, koja je tada boravila u Koprivnici, da se sklopljen ugovor sa Stjepanom Farkašam ukine, a Črni otok da Cistercite onako iznajme, pod kakovimi su ga uvjeti primili. Na 6. aprila g. 1416. zapoviedi kraljica cistercitskomu opatu, da pomenuti otok ili iznajmi ili ustupi u feudalno uživanje kojemu gradjaninu zagrebačkomu. Ne će li učiniti to, ona će naložiti biskupu Eberhardu, da ga on na to prisili.[1]

Cisterciti bijahu takodjer vlastnici jednoga diela današnje Opatovine ili onoga prostora do njihove crkve i samostana (vicus monasterii). Na tom prostoru bilo je i kućah, a njihovi su gospodari imali spram samostana neke obveze. God. 1441. pred cistercitskim opatom Ivanom Konrad Ravšar svoju kuću do cistercitske kapele sv. Leonarda sa svimi sgradami i pivnicom zamienio je sa Seboldom Majerom, nadkuhačem Ulrika grofa Celjskoga, koji mu uz svoju kuću dao jošte 40 for., ali tako, da Seboldo i njegovi potomci budu dužni svake godine davati samostanu 200 dinarah i tri običajna dara, na ime: o vazmu 12 jajah, jedan sir i za dinar kruha; na dan Stjepana kralja dva pileta i za dinar kruha; a o božiću dva kopuna i za dinar kruha. Učini li pako kada Seboldo ili njegovi potomci vjerolomstvo ili nevjeru spram samostana, izgubit će kuću i sva prava; te ako li bi kada Seboldo ili njegovi potomci htjeli prodati ovu kuću, da obavieste o tom Ravšara i njegovu ženu.[2]

Cistercitom ostavljahu takodjer gradjani zagrebački osobito na samrtnom času ili nekretnine ili novčani dar, a od toga bijahu dužni davati župnikom sv. Marka župnu četvrtinu. Kakova je u tom polovinom XV. vieka nastala parnica medju župnici sv. Marka i samostanom cistercitskim i kako su Cistercite bili osudjeni da su dužni dati od oporučnih zapisah župnu četvrtinu, spomenuo sam u ovoj razpravi na XIV. strani.

Više spomenuti Seboldo Majer ili Majerviser postavši kastelanom u Rakovcu, gradu grofovah Celjskih, osnovao je oko godine 1460. altarijsku zakladu u cistercitskom samostanu za spas svoje duše i svojih roditeljah, darovavši mu u to ime jedno kmetsko selište u

[1] Doc. 17.
[2] Doc. 133.

Novacih do savskoga broda sv. Jakoba s pripadajućimi oranicami, livadami i jednim naseljenim kmetom Tomom pod taj uvjet, da samostan to zemljište nikada prodati ne smije.[1]

Cistercite su za svakdanju domaću poslužbu imali pod svojim samostanom uz potok Medveščak naseljene kmete, koji su ondje stanovali u kolibah pleterom učinjenih, a slamom pokrivenih. No kada su Turci počeli udarati na ove strane, a naročito na Zagreb, od straha da oni provalivši u Zagreb ovih pleterah ne upale, (a tim mogao bi izgoriti i kaptol i zagrebački Gradac), zapovjedi Cistercitom kralj Matijaš na 14. julija 1476., da ove pleternjače moraju srušiti do temelja, a kmetove da presele u kaptolsku utvrdu. Ne učine li toga, naložit će banu, da ih on dade srušiti.[2]

Posljednji trag zagrebačkim Cistercitom nalazimo ovdje jošte mjeseca oktobra god. 1496., kada je opat Nikola jednu samostansku kuću u Opatovini prodao postolaru Grgi Šedinu za 16 for. uz obveze, da plaća od nje svake godine o Gjurgjevu u ime činža četvrt forinta i 20 novčićah, a isto toliko o Martinju i da dava obična tri dara t. j. o vazmu jedan sir, 16 jajah i za dinar kruha; o Stjepanu kralju dva pileta i za dinar kruha; a o božiću dva kopuna i za dinar kruha; za tim da isti Šedina za života i na samrtnom času može ovu kuću dati i oporučiti komu hoće, ali samo svjetovnjaku. Počini li pak izdajstvo spram samostana, izgubit će kuću, jer će ju samostan opet za se prisvojiti.

Poslije te godine ne nalazimo spomena Cistercitom u Zagrebu; bez dvojbe od straha pred turskom provalom izselili se po svoj prilici u Zatečno u Kranjskoj, gdje je bio samostan njihova reda. U oporučnom na ime zapisu biskupa Osvalda od 15. aprila 1499., gdje se ostavlja za popravak krova crkve bl. dj. Marije u Opatovini 50 for., ne spominje se više, da je ta crkva samostanska.[3]

Cistercitski opat u zagrebačkom samostanu nosaše častan naslov čuvara pravicah stolne crkve (conservator jurium cathedralis ecclesie), te je kao takov obavljao razne službe za stolnu crkvu il njezin kaptol. Kada je godine 1453. biskup zagrebački Benedikt uz kaptolsku pripomoć popravio i uredio hospital sv. Jelisave pred stolnom crkvom, davši novčanu svotu za obskrbu bolestnikah i uzdržavanje rektora toga hospitala i stvorivši zakone za upravu, zamolio je tadanjega papu Nikolu V., da on to apoštolskom vlasti potvrdi. Hoteći se papa o svemu tom točno obaviestiti, naloži cistercitskomu opatu Matiji, da

[1] Doc. 217.
[2] Doc. 301.
[3] Doc. 394

taj hospital pregleda, a učinjene odredbe glede njegove uprave, pronadje li ih valjanimi, da potvrdi ili prema potrebi preinači.[1]

Papa pak Aleksander VI. na 27. marta g. 1493., pošto mu se pritužio Stjepan, rektor ubožnice zagrebačkoga Gradca, da su se Nikola Vesnetić i njegov sin Gjuro, Martin mesar, Ivan Taljan i mnogi drugi gradjani ogriešili o novac rečene ubožnice, naloži opatu zagrebačkih Cistercitah, da krivce pozove preda se, da ih presluša i što treba, odredi; ne pokore li se, da ih pedepsa crkvenimi kaznami.[2]

Jošte za trajanja bazilejskoga koncila (1431—1449.) utužio je ovomu Ivan, rektor kaptolskoga hospitala, plemića Hermana sa Čave i njegovu mater Ursulu, da su osvojili neki hospitalni predij. Na to je koncil ovlastio opata zagrebačkih Cistercitah, da povede iztragu i shodna odredi. Poslije dugoga priepora i otezanja opat je napokon izobćio Hermana i njegovu mater; ali se oni protiva toga utekli u zaštitu kralja Matijaša, tvrdeći, da opat u ovom prieporu, koji se tiče lih svjetovne stvari, nije bio vlastan suditi, jer taj spor po svojoj naravi morao bi bio riešiti glavni biskupov upravitelj dobarah, te je toga radi opatov postupak neopravdan; s toga naloži kralj (1465.) cistercitskomu opatu, da izobćene odrieši, a parnicu svede na svjetovno sudište pred glavnoga biskupskoga upravitelja svjetovnih dobarah.[3]

Kada se godine 1408. gradjani zagrebački pritužili kraljici Barbari, da je arcidjakon Ladislav, glavni upravitelj dobarah biskupa Eberharda, pobravši od njih desetinu žitnu i vinsku, počeo pobirati desetinsku šestnaestinu, koja od vajkada pripada gradjanom, odredila je kraljica, da dok se kralj povrati i priepor rieši, da se nepravedno pobrano žito i vino sahrani u opata cistercitskoga.[4]

Po smrti zagrebačkoga biskupa Ivana Albena (1433.), kada je njegov brat Rudolf oklievao izručiti stolnoj crkvi posjed Kraljevec, koji joj rečeni biskup dao u ime vječne altarije, to su ovršitelji oporuke zatražili pomoć u koncila bazilejskoga, a taj naložio je ostrogonskomu nadbiskupu Gjuri, da proti obtuženiku postupa. Nadbiskup je zatražio cistercitskoga opata Ivana, da Rudolfa osobno opomene, da dužnosti zadovolji. Opat Ivan, osobno došavši u četvrtak na 8. julija 1434. na Medvedgrad, opomene doisto Rudolfa i pozove ga na sud.[5]

[1] Doc. 172. 174.
[2] Doc. 370.
[3] Doc. 243.
[4] Doc. 15.
[5] Doc. 73.

Samostan zagrebačkih Cistercitah bijaše takodjer vjerodostojno mjesto, te je opat njegov pod samostansku pečat izdavao strankam ili razne povelje u ovjerovljenu prepisu ili druge javne izprave. Godine 1435. izdade gradskoj obćini opat Ivan vjerodostojan prepis one povlastice, koju joj godine 1397. podao kralj Sigismund, na ime, da se gradjani u karnom postupku ne smiju pozivati na svačiji sud.[1] — Sliedeće godine (1436) isti opat na molbu izaslanikah gradske obćine dade joj u ovjerovljenu prepisu dva pisma kralja Sigismunda, kojimi se kori ban Matko Talovac, što je nekoje prieporne zemlje medju kaptolom i gradskom obćinom dopitao kaptolu i kojih su radi pozvane bile obje stranke na kraljev sud.[2]

Opate zagrebačkih Cistercitah u XV. vieku ovlastio je basilejski koncil, da su vlastni i svećenike i svjetovnjake izobćiti, a izobćene odriešiti. Kada je godine 1443. kralj Vladislav zabranio kanonikom zagrebačkim, da se ne smiju pokoriti biskupu Benediktu, a jer ih je taj radi toga izobćio, to se oni na taj biskupov postupak pritužili papinomu legatu kardinalu s. Angela, a taj odredi opata zagrebačkih Cistercitah, da ih odrieši, jer je nade, da će se kanonici izmiriti s biskupom. Ne izmire li se za četernaest danah, neka ih opet izobći.[3] — God. 1454. zakleli su se medju sobom zagrebački kanonici, da Petra Zlotrčka, koji je krivotvorio kaptolski pečat, ne će priznavati više svojim sučlanom. Ali pošto su mu s vremenom krivdu oprostili, to ih g. 1455. opat Vinimand odriešio njihove zakletve.[4] — God. 1461. opat je Vinimand naložio zagrebačkim župnikom, da plemena: Župce, Taliće i Svetoivance opomenu, neka izplate kaptolu dužnu desetinu; ne će li, da ih pred vrati stolne crkve pozovu na njegov sud; ne dodju li, neka znadu, da će ih on danom sebi vlašću izobćiti.[5] — Iste godine opat je Vinimand izobćio i Kamenske Pavline, a i nekoje kanonike zagrebačke, koji su s nekojimi Remetskimi Pavlini nečovječno postupali.[6] — Sliedeće godine (1462.) kaptol zagrebački pozivajući gradskoga sudca Antuna i nekoje gradjane na sud pred opata Vinimanda, jer su mu uzkratili desetinu i nasrnuvši na klieti, u kojih je nešto pobrane desetine bilo pohranjeno, razgrabili ju, dao ih je ujedno po istom opatu izobćiti; ali, jer se ban Ivan Vitovec zauzeo za izobćenike, to ih opat na banovu molbu i odriešio.[7]

[1] Doc. 81.
[2] Doc. 101 126.
[3] Doc. 137.
[4] Doc. 180.
[5] Doc. 220.
[6] Doc. 222.
[7] Doc. 226.

Imali su opati zagrebačkih Cistercitah vlast izobćivati, ali je bilo i takovih opatah, koji su i sami izobćeni bili, n. pr. god. 1484. bijaše izobćen opat Petar, što je do krvi iztukao svećenika Matiju.[1]

Osim samostanske crkve sv. Marije imali su zagrebački Cisterciti pred njom i kapelu sv. Leonarda (danas kaptolska ljekara), za koje je popravak biskup Osvaldo oporučio 25 for.

Cistercite radi njihova crno-biela odiela zvao je narod „Srakari".

Dominikani stanovahu u starom Zagrebu (gdje je danas Sirotište u Laškoj ulici) u samostanu uz crkvu sv. Nikole (svez. I. str. CLV—CLVI). U XV. vieku o njih se spominje najprije, da im je biskup Ivan Alben († 1433.) oporučno ostavio 50 for.[2] I s Dominikani kao i s Cisterciti imali su župnici sv. Marka god. 1453. veliku pru radi župne četvrtine gradskih župljanah, pa su odsudjeni bili, da su dužni četvrtinu oporučnih zapisah ustupiti pomenutim župnikom; ali se oni nisu toj osudi pokorili, pa su toga radi bili i izobćeni.[3]

Zagrebački Dominikani za vrieme samosilja grofovah Celjskih pretrpjeli su mnoge štete, jer su im se otimali posjedi, plodine, pokućstvo, odielo itd., pa se toga radi pritužili papi Kalistu III., koji g. 1456. zapovjedi dvojici zagrebačkih kanonikah: Matiji sa Čultića i Jakobu iz Placencije, da povedu iztragu, a krivce da sudbeno opomenu, neka vrate što su oteli; ne pokore li se, da ih izobće.[4]

Prastari dominikanski posjed bila je Blizna, ali su ga već godine 1315. bivši u velikoj nuždi založili medvedgradskomu kastelanu Renoldu. Po Renoldovoj smrti došla je Blizna u ruke Pavla Staračkoga, kapetana zagrebačkoga Gradca, koji ju godine 1377. spremajući se na vojnu protiva Turkom ostavio samostanu remetskih Pavlinah. S toga zapisa nasta dugotrajna parnica medju zagrebačkimi Dominikani i remetskimi Pavlini, koja se svršila istom godine 1461., kada su se Dominikani odrekli Blizne ustupivši ju remetskomu samostanu, pošto ih je on sa sto for. odštetio.[5]

Dominikanski samostan sv. Nikole prispio je tečajem vremena u vrlo trošno stanje, a da se popravi, uteče se njegov prior Eustakij kralju Matijašu moleći ga za pomoć. Uslišav kralj ovu molbu odredi, da za popravak toga samostana isti tečajem pet godinah pobira savkoliki prihod kraljeva broda na Savi kod Zagreba, pa na 30. maja g. 1462. naloži kaptolu zagrebačkomu, da pošalje svoga čovjeka, koji

[1] Doc. 338.
[2] Doc. 63.
[3] Doc. 176.
[4] Pag. 185.
[5] Doc. 221. 227.

će s kraljevim pristavom (a za takove označi ili Ladislava Biserija ili Ivana Gepeva, ili Matiju i Stjepana Ladomeriće ili Stjepana Čevreka ill Ladislava i Baltazara sa Turkalovca) uvesti dominikanski samostan u pravo pobiranja petgodišnjega prihoda brodarine na kraljevu brodu.[1]

Isti je kralj, pošto se uvjerio, da u istinu Dominikani vrlo stradaju, to je pismom od 24. aprila 1464. dozvolio, da plemiči i ljudi svakoga staleža bilo u Zagrebu bilo izvan Zagreba mogu za života i na samrtnom času oporučiti dominikanskomu samostanu posjede, kuće i ostalo, a samostan da je vlastan takove zapise i darove primati.[2]

Kraj svega toga osta dominikanski samostan vrlo trošan, a stojeći i onako u neutvrdjenu mjestu, gdje se pred turskom provalom obraniti ne bi mogao, zamoliše Dominikani kralja Matijaša, da im dozvoli preseliti se u utvrdjeni zagrebački Gradac do kapele sv. Katarine, koja je od starine njihova i ondje sagraditi novi samostan za stanovanje. Kralj im ovu molbu usliša i pismom od 14. februara g. 1473. odredi, da si do kapele sv. Katarine sagrade novi samostan; ali pošto je mjesto uz ovu kapelu pretiesno bilo, da se proširi, privoljuje kralj i na to, da novi samostan mogu graditi i na ona dva zemljišta, koja leže uz kapelu sv. Katarine, i koja su jur kupili.[3] — Uz dozvolu kraljevu trebalo je, da na to privoli i rimska stolica, te su zamolili u nje, da bivši svoj samostan sv. Nikole napuste, pa da se presele u novi samostan do kapele sv. Katarine. Na ovu molbu odpisa papa Siksto IV. na 23. marta 1473. biskupu rožnanskomu, te opatu belskomu i Ivanu s Martijanacah, kanoniku zagrebačkomu, ovako: da su mu se pritužili zagrebački Dominikani, kako je njihov samostan sv. Nikole, stojeći izvan gradske tvrdje, tako udalečen od zagrebačkoga Gradca, da je gradjanom i stanovnikom toga grada vrlo tegotno dolaziti ovamo na mise i na druge pobožnosti, a naročito da slušaju ovdje propoviedi i spasonosne nauke; a jer su obližnji priedjeli u turskih već rukah i pošto Turci nasrću na zemljište zagrebačke biskupije, lasno bi se moglo slučiti, da prigodom takovih nasrtajah osvoje i opliene taj samostan; a kad bi zauzeli njega, u velikoj bi opasnosti bio i sam biskupov grad, jer mu je blizu. Predvideći i biskup zagrebački ovaku pogibao, utvrdjujući svoj grad u strahu radi turske provale, onaj je put, kojim se sa zagrebačkoga Gradca ravno i lasno dolazilo u njihovu crkvu, sasvim razorio. Radi svega toga pri-

[1] Doc. 225.
[2] Doc. 242.
[3] Doc. 283.

siljeni su bivši svoj samostan napustiti i preseliti se u utvrdjeni gornji grad do kapele sv. Katarine, koja inače njim pripada, i ondje da su voljni blagodarnimi prinosi sagraditi novi samostan; pa da su ga toga radi zamolili, da smiju bivši samostan sv. Nikole, izuzevši njegovu crkvu, do temelja razoriti i preseliti se do kapele sv. Katarine, ondje sagraditi samostan sa spavaonicom, trapezarijom, ograditi mu vrt, te da ondje smiju mrtve pokapati, a istu kapelu providiti malenim zvonikom i proširiti ju prema potrebi njihova reda; napokon da sve posjede, prava i povlastice, koje je uživao i imao bivši samostan sv. Nikole, prenesu se na taj novi samostan. — Priobćivši to papa rečenoj trojici, nalaže im, da cielu stvar dobro razvide i prouče; a pronadju li, da je to shodno i koristno, da u njegovo ime i njegovom vlasti to sve provedu.[1]

Ovomu papinu nalogu u brzo bude udovoljeno, jer već na 23. maja 1473. dolaze pred gradsko zastupstvo: „frater Michael, sacre theologie lector, vicarius nacionis slavonice ac frater Clemens, prior conventus s. Nicolai ordinis Predicatorum“ i njemu podastrevši pismenu privolu kralja Matijaša, da se na ime smiju naseliti u gradskoj obćini i sagraditi ondje samostan, umoliše ga, da ih primi u svoju obćinu. Gradsko poglavarstvo u ime svoje i ciele obćine uzevši u obzir njihov bogoljuban život i prema štovanju, koje ima spram sv. Katarine, rado ih primi i dozvoli im nastaniti se ovdje, ali da u svih sretnih i nesretnih časih dužni su ti redovnici, u koliko im pravila dopuštaju, dieliti s gradjani dobro i zlo. Jošte im obrekne obćina, da ih ne će obterećivati osim što je pravedno i zakonito i da će ih štititi proti svakomu napadaču; ali za to će oni, ako uztreba obćina jednoga ili više redovnikah, da ga ili da ih pošalje u obćinskom poslu i na gradski trošak ili k rimskoj stolici ili na kraljevski dvor, da joj drage volje ustupe.[2]

Dok se gradio novi dominikanski samostan, trebalo je uzbuditi sućut za prinose blagodarah; a da narod i dozna, da su sve duhovne povlastice s bivšega samostana sv. Nikole prenesene na novi samostan sv. Katarine, bilo je nuždno sakupiti ih u jednom spisu i obnarodovati. Umoljen za to belski opat Eustakij i ovlašten od rimske stolice sabrao je u jednom spisu sve duhovne povlastice udieljene dominikanskomu samostanu, te ih dao proglasiti god. 1476. na vratih stolne crkve i drugdje, gdje mu se probitačno vidjelo, a za tim ih dao pribiti na dveri stolne crkve, da ondje stoje za vrieme svetkovine sv. Stjepana kralja t. j. 19., 20. i 21. augusta; tada se na ime radi veli-

[1] Doc. 285

[2] Doc. 288.

koga sajma silan narod skupljao u Zagrebu. Pošto su tako tri dana bile na vratih stolne crkve izvješene, došao je bio Dominikan Ivan, da ih skine i pohrani, no kanonik i arcidjakon varašdinski Pavao silomice iztrgnu mu ih iz rukuh i fratra Ivana izgrdi na porugu rimske stolice i dominikanskoga reda. Težku ovu povredu dojavi dominikanski prior Mihalj rečenomu opatu Eustakiju, koji naloži župnikom: čazmanskomu, sv. Martina, sv. Margarete u zagrebačkom podgradju, dubravskomu, te sv. Emerika na kaptolu i sv. Marka u gradskoj obćini, da proti rečenomu arcidjakonu Pavlu povedu iztragu, da saslušaju svjedoke, koje će im prokazati Dominikan Ivan, a naročito pako da preslušaju kanonike: Ivana lektora, Bartola kantora, Iliju s Hotnje, Tomu Tompu, Krispa, te Barnabu prebendara i Stjepana gradjanina zagrebačkoga, te mu iztražni zapisnik pošalju i arcidjakona Pavla pozovu na sud pred njega ili njegova zamjenika, na kojem će mu se odrediti kazna prema veličini krivde.[1]

Da se novi dominikanski samostan potrebštinami obskrbi, zamoliše redovnici kralja Matijaša za kakovu pripomoć, a on na 15. junija 1478. oslobodi ih da ne plaćaju ni redovita poreza, ni izvanrednih nametah i daćah, niti ikakove robote, te strogo prepovjedi svim porezovnikom, da u Dominikanah ne utjerivaju poreza ili što slična.[2]

Zagrebački su Dominikani imali izdašan posjed preko Save, prozvan gornji Stupnik, koji su težali ondješnji kmetovi iz trećine, t. j. dvie trećine priroda pripalo je samostanu, a treća kmetom. Ovomu posjedu bijaše susjed Ivan Horvat, plemić okićki, koji je silomice počeo najprije pobirati za se dvie trećine priroda. A kada ga radi toga Dominikani utužili, to je pobravši početkom augusta 1484. dvie trećine priroda, u mjesecu oktobru pobrao i treću trećinu t. j. sav prirod, a tim izključio samostan iz posjedovnoga prava. — Protiva ovomu silniku dignu Dominikani pred banom Matijom Gerebom parnicu, a on na 16. aprila 1485. povjeri kaptolu zagrebačkomu iztragu protiva Ivanu Horvatu. Na ovu iztragu odasla kaptol svoga prebendara Grgu Maglačkoga, koji uzevši sa sobom banova pristava Nikolu Ivanovića iz Brezovice, te oba došavši u sriedu poslije Markova (27. aprila) u posjed Stupnik i izpitavši vjerodostojne svjedoke doznadoše, da je Ivan Horvat u istinu silomice pobirao prirod i tim se ogriešio o dominikansko pravo, pak ga i toga radi oba izaslanika po njegovu kmetu Ivanu Drempiću službeno pozvaše, da za mjesec danah dodje na sud pred županiju križevačku; a ne dodje li, neka znade, da će se protiv

[1] Doc. 305.
[2] Doc. 313.

njega postupati po zakonu. Ovomu se pozivu Ivan Horvat nije pokorio, pak se ta parnica raznimi ročišti vukla do osminah Bogojavljenja g. 1488. U ovih osminah na križevačkoj županijskoj skupštini, kojoj je predsjedao ban Gereb, zahtievaše dominikanski odvjetnik Valentin Palfi sa Miholjca, da se okićki plemić Ivan Horvat osudi, jer je silimice otimao najprije dvie trećine priroda od dominikanskoga posjeda Stupnika, a napokon sav prirod, a tim da je izključio samostan iz posjedovnoga prava. Akoprem ni na ovaj sud Horvat nije došao, ali ga ipak županijski sud osudi tako: da plati toliko za pobrani prirod, za koliko će cienu priseći dominikanski prior, a povrh toga, što je činio otimačinu i da se za primjer drugim kazni, da plati samostanu 50 marakah ili 200 for. Priobćivši ban ovu osudu kaptolu zagrebačkomu, zamoli ga, da odašalje svoga čovjeka, koji će u prisuću banova pristava i svjedokah uvesti samostan u posjed Stupnika i njegova priroda; a za tim da obašavši Horvatove posjede, izluče od njih onoliki diel, koji bi vriedan bio 200 for. i da ga predadu Dominikanom kao zalog ili jamčevinu, da ju dotle drže, dok Horvat ne izplati svote od 200 for.[1]

Nisu se zagrebački Dominikani borili samo proti okićkomu plemiću, oni se u isto vrieme borili i proti domaćemu biskupu Osvaldu Tuzu, koji im je oko god. 1476. oteo dva posjeda: Koritno u dubravskom i Novake u ivanićkom kotaru, što ih je ostavio samostanu plemić čavski Mato, da se čitaju mise za izpokoj njegove duše. O toj posjedovnoj borbi samo toliko znademo, da je na 9. decembra g. 1492. Dominikan Dr. Ivan, glavni propovjednik, pred šimedjskim samostanom kao pred vjerodostojnim mjestom uložio prosvjed proti biskupu Osvaldu, što je osvojio njihove altarijske posjede Koritno i Novake, i da ih nepravedno uživa, te zabranjuje i tomu samostanu i svim drugim vjerodostojnim mjestom, da biskupa Osvalda u posjedovanje uvedu.[2]

U jednom jošte posjedu t. j. Slavetiću zagrebački su Dominikani takodjer bili uznemirivani od plemićah Oršićah „de Gorica", kako doznajemo iz naloga kralja Vladislava Češkoga, kojim na 3. oktobra zapovieda Osvaldu, biskupu zagrebačkomu i njegovu vikaru Gjuri, biskupu rožnanskomu, te banom hrvatskim i svomu tovarniku Ladislavu Egervaru te Andriji i Gašparu, sinovom Ivana Heninga susjedgradskoga, da Dominikane zagrebačke i njihov posjed Slavetić, koje je on uzeo pod svoje kraljevsko okrilje, da ih štite i brane, a naročito

[1] Doc. 347. 357.
[2] Doc. 365.

proti nasilju plemićah: Gjure, Petra, Pavla i Jakoba Oršićah, koji ih u tom posjedu vrlo uznemiruju.[1]

Za popravak je crkve i samostana zagrebačkih Dominikanah biskup Osvaldo oporučno ostavio 50 for.[2]

Franjevci. O franjevačkom samostanu, koji je postojao na kaptolu već druge polovine XIII. vieka (sv. I. str. CLV—CLVI), u XV. vieku toliko znamo, u koliko su im namienjeni bili oporučni zapisi. — Oko godine 1425. Ivan ban, sin Rudolfa Albena, na samrtnom času u prisuću svoga brata Hinka, pečujskoga biskupa, te Ivana literata, činovnika rakovačkoga i gradskoga liečnika Vlkana, oporučio je znatnu svotu, da se njom kupi za spas njegove duše kakov posjed za franjevački samostan. Rečeni ovršitelji oporuke dogovorno sa Franjevci kupili su za 80 for. od Mihalja, sina Sebastijanova, bivšega sudca, njegov mlin sa nuzgrednimi sgradami i oranicom medju potoci Matičinom i Pretokom i medju mlini plemića Ladislava Zenčeja i djece Ivana, sina Jakoba Boljeva. Ovaj kûp prijavili su na 25. julija 1425. gradskomu poglavarstvu, jer je kupljeni mlin bio u obsegu gradske obćine, a ono je to kupovanje priznalo i potvrdilo pridodavši, da franjevački samostan nikada ne smije taj mlin s oranicom odtudjiti izpod vlasti gradske obćine.[3]

Drugi Ivan Alben, biskup zagrebački, ostavio je (1433.) oporučno franjevačkomu samostanu 50 for.[4]

Na 4. januara god. 1443. Gjuro, sin Nikole Bakše, gradjanin zagrebački, inače plemić Pribićki, odredi na samrtnom času, da se njegovo oružje za spas njegove duše dade franjevačkomu samostanu i umrlo tielo da mu se ondje pokopa.[5]

Matija Farkaš, sin plemića Egidija Klokočkoga, gradjanin zagrebački, ustmeno pred svjedoci oporuči, da se proda po njegovoj smrti i žene mu Kate njegova sjenokoša u gradskom području, a dobiven za nju novac da se dade franjevačkomu samostanu u ime zadušbine. No udova njegova Kata želeći pospješiti spas duše svoga preminuloga muža proda odmah po smrti rečenu sjenokošu svomu sestriću Gjuri, sinu Mavra Klokočkoga, za 15 for. te na 11. junija god. 1453. pred gradskim zastupstvom osobno prisutna sa franjevačkim gvardijanom Benediktom, izjavi, da je tu sjenokošu prema namjeni pokojnikovoj prodala za 15 for. a dobljen novac dala u ime zadušbine franjevač-

[1] Doc 371.
[2] Doc. 394.
[3] Doc. 42. 166.
[4] Doc. 63.
[5] Doc. 134.

komu samostanu, što je i prisutni gvardijan potvrdio i obrekao, da će tu svotu unesti u korist samostana.[1]

Napokon godine 1499. na 15. aprila oporučno ostavi 25 for. biskup Osvaldo samostanu zagrebačkih Franjevacah.[2]

Škole, ubožnice, kupalište. U XIV. vieku bijahu sjemeništne škole preustrojene i donekle uredjene prema sličnim školam drugih evropejskih gradovah. U tom je jošte vieku bilo u njih učenikah iz svakoga sloja pučanstva a i svake dobe, počevši od malenih djakah, „koji ne mogahu podnieti zime te im je bilo dozvoljeno, da drvci ugriju školu“, do odraslih mladićah. Učitelju ili školastiku plaćala se školarina ili u novcu ili u prirodninah, a oprošteni bijahu od nje osim siromakah učenikah jošte i učenici, kojim su bili kanonici rodjaci, kao i oni mladići, koji su učili na trošak kaptolski.

Tadanja obuka dielila se u ova tri glavna odsjeka: u prvom, prozvanom *gramaticalia*, učila se latinska slovnica. Kada su nju točno naučili, predavala im se sintaksa ili skladnja; u drugom, *logicalia*, tumačila se retorika i logika, a napokon u trećem *teologia*. Uz ove znanosti učili se djaci i računati, u koliko je za tada potrebno bilo. Osobit se takodjer obzir uzimao na crkveno pjevanje svećeničkomu staležu toliko nuždno. (Vidi I. svez. str. CLVII—CLIX.)

U XV. vieku, ako se u glavnom obučavanje temeljilo na rečenoj osnovi, ali se mnogimi pisanimi naučnimi djeli usavršivalo. Na podlozi inventara stolne crkve, pisana polovinom XV. vieka,[3] možemo spomenuti nekoja važnija za obuku priručna djela. Za obuku gramatikalijah rabio se tako zvani „*Catholicon, seu Dictionarium reale*“, što ga u XIII. vieku sastavio Dominikanac Ivan Balbo, te Hugociev *Prosaicus*. Za logikalia te za pouku u retorici ili govorničtvu rabili su govori fratra Armanda de Belkomisa, fratra Riharda i Brandana, i *Dialectica* nepoznata pisca. Ako i latinskih klasičnih autorah nisu čitali u školi, ali su ipak mnogi čitali legende i jošte tako zvana „Gesta Romanorum“ t. j. priče o trojanskom ratu, o Aleksandru Velikom i o rimskih carevih. Ovo djelo bijaše bogato zastupano u evropskoj literaturi srednjega vieka i rado se čitalo što za zabavu što za pouku. Najjače bijaše zastupana teologija. Osim biblije s glosami čitali su se za dogmatiku i moralku uz Petra Lombarda traktati ili Summae sv. Tome Akvinca, sv. Grgura velikoga itd.; za učenje crkvenoga prava služio je Decretum Gratiani, Decretales Gregorii PP. IX., Liber sextus Bonifacii VIII., a naročito „Clementina“, a poznat bijaše jošte i codex

[1] Doc. 171.
[2] Doc. 394.
[3] Starine jugosl. akad. knj. XIII

Justinianov. — Za liturgiku rabio je tako zvani „rationale divinorum officiorum“ i „rubricae missalis, breviarii“, dočim je za pastoral služio „liber archidiaconus dictus, de cura et officio pastoris animarum“.

Ako i bijaše prepovjedjeno svećenstvu baviti se kirurgijom, to mu se ipak nije branilo baviti se medicinom, pa u XV. jošte vieku nalazimo kao doktore medicine zagrebačke kanonike: Mihalja (1433.) i Makvarda (1452.), a za tu znanost rabila su djela: Hipokrata, Gallena, Avicene, Serapiona, Elbukazena, Albumetra, Rasisa i dr. Ciela pak ta znanost sastojala je samo u proučenju ljekovita bilja i o njegovoj uporabi.

Povrh pomenutih naukah osvrtalo se u to doba osobito takodjer i na glasbu, „artem musicam et peritiam cantandi“; u njoj je podučavao kanonik kantor ili njegov zamjenik vješti pjevač svećenik, prozvan *succentor*, koga je kantor plaćao. Pjevalo se samo poslije podne po jedan ili više danah pred svetkovinami. — U crkvi se pjevalo uz sviranje i bez sviranja na orguljah.

Pronašašćem tiska (1455.) malo po malo olakotilo se i unapriedilo obučavanje zagrebačke sjemeništne mladeži.

Profesori na tadanjem zagrebačkom sjemeništu bijahu kanonici magistri, a ravnateljem kanonik lektor kaptola zagrebačkoga. Pošto ih je medju onovremenimi kanonici bilo, koji bijahu „decretorum doctores“, koji su se te časti domakli učeći se na kojem sveučilištu u Italiji, to možemo reći, da je dovoljno stručnih silah djelovalo u poduci.

Vrlo žalimo, da u onoj množini rukopisah učevnoga sadržaja, koju spominje pomenuti inventar stolne crkve, ne nalazimo imena i njihovih pisacah il prepisačah, da bismo mogli odgonetnuti, koje se ličnosti kojom znanosti bavile, ali ipak spomenut ću primjera radi: Decretalium libri, descripti per Blasium de Marocha, canon. zagrab. ann. 1476. — Elucidarium rituum missae, horarum canonicarum etc. Scripsit Helias de Draganich anno 1440. — Horborich Vilhelmi: Decisiones de Rota capituli zagrabiensis etc.

Patriotičnú srcu vrlo godi, da ipak uz oružje, koje se brusilo proti izvanjskomu neprijatelju, a žalibože kad kada i proti najbližemu susjedu, ipak se nastojalo i o prosvjeti bar nekojih umnih ljudih, koji bijahu odaslani u inozemstvo (naročito u Italiju, a na pose u Bolonju), da se ondje naobraze, a vrativši se kući da podučavaju kod kuće i živom rječi i umnimi djeli. Liep i doisto svake hvale dostojan dokaz za to nalazimo u kaptola zagrdbačkoga u zaključku stvorenom godine 1478., kojim se nepobitno odredjuje, da kanonikom, koji su izvan domovine na nauci, pripada podpuni diel svih kanoničkih do-

hodakah.[1] — Povrh toga kaptol je zagrebački pripomogao i domaćoj učećoj mladeži u zagrebačkom sjemeništu (scholaribus) ne samo milodari pojedinacah, već da podpora bude išto izdašnija, odredio g. 1489., da se suvišak one globe, koju su nemarni bilo kanonici bilo prebendari za propust službe božje u stolnoj crkvi morali platiti, daruje djakom zagrebačkoga sjemeništa.[2]

Napokon primetnuti mi je, da je u XV. vieku prestalo u zagrebačkom sjemeništu obučavanje u prvih početcih čitanja, pisanja i računanja; tu su zadaću preuzeli donekle samostani i gradske škole, iz kojih su istom, svršivši ih ondje valjanim uspjehom, prelazili radi više naobrazbe u sjemeništne škole.

Ubožnice. Spomenuo sam (svez. I. str. CLIX), da je na zagrebačkom kaptolu već polovinom XIV. vieka postojala ubožnica ili bolnica pod naslovom sv. Jelisave. Što milodari što oporučnimi zapisi uzdržavala se ova ubožnica; tako joj, u koliko nam je poznato, biskup Ivan Alben († 1433.) oporučno ostavio 25 for.;[3] a biskup Osvaldo († 1499.) za njezin popravak 100 for.[4] — Povrh toga imala je ta ubožnica i nekretnih posjedah, koji su god. 1481. dosta prostrani bili; na ime: dvadeset i pol rali oranicah i dvie sjenokoše na dvadeset kosacah u kotaru laškouličkom.[5]

Ovom je ubožnicom upravljao ili koji kanonik ili drugi koji svećenik, i zvao se „rector hospitalis“, a poznata su nam dvojica, i to: Stjepan kanonik od 1423—1429. i Ivan 1465.

Polovinom XV. vieka po nehajstvu biskupah i kaptola zagrebačkoga došla je sgrada ove bolnice u vrlo trošno stanje, a i njezinom se imovinom kojekako upravljalo. Ovomu nemaru doskočio je biskup Benedikt, te je iz pukoga milosrdja za sirotinju svojim troškom obnovio bolnicu, da bude dostojnom pribranom za njegu bolestnikah, i odredio shodno za uzdržavanje njezina svećenika upravitelja, a glede same uprave za buduća vremena dokinuv dotadanju zlorabu ustanovio: da u buduće ne smije biskupska služinčad u rečenoj bolnici i njezinih prostorijah stanovati; da biskup zagrebački za upravitelja ove bolnice, kako je do sada bivalo, ne smije ni siliti ni postaviti ikojega kanonika zagrebačkoga; da milodari i oporučni zapisi, bili oni u posjedih, oranicah, sjenokošah ili druge koje mu drago vriednosti dane i zapisane ovoj bolnici, ne smiju joj se pod nikakov način oteti. Da ovo

[1] Doc. 314.
[2] Doc. 351.
[3] Doc. 63.
[4] Doc. 394.
[5] Doc. 325.

sve za buduća vremena ostane netaknuto i nepovriedjeno, zamolio je isti biskup papu Nikolu V., da sve to apoštolskom vlasti potvrdi. Prema tomu naloži na 15. augusta g. 1453. papa opatu zagrebačkih Cistercitah Mateju, da točno prouči rečene ustanove, a pronadje li ih valjanimi, da ih u njegovo ime potvrdi. A pošto su one u istinu odgovarale zahtjevom i probitku rečene bolnice, to ih opat na 6. oktobra i potvrdio.[1]

Ali uz prkos ove potvrde, zaštićene duhovnom vlasti i crkvenimi kaznami, bilo je osobah, koje se o nju ogriešile. Imamo za to dva primjera: g. 1465. utužio je Ivan rektor ove bolnice opatu Cistercitskomu, kao štitniku bolničkih pravah, plemića Hermana sa Čave i njegovu mater Ursulu, što nisu neki predij, ostavljen ovoj bolnici, htjeli joj predati. Opat je, služeći se crkvenom vlasti, ove odpornike izobćio, nu pošto je taj priepor bio svjetske naravi, te bi se morao razpravljati pred biskupskim glavnim upraviteljem dobarah, to se izobćeni obratili molbom na kralja Matijaša, moleći ga, da zapovjedi opatu, da digne s njih crkveno izobćenje, a priepor da se svede na svjetovno sudište, kamo po svojoj naravi spada.[2] — Da li se svršio na korist bolnice ili nije, ne imamo za to viestih.

I sam biskup zagrebački Osvaldo, upućen bez dvojbe od zloglasnoga svoga glavnoga upravitelja dobarah plemića Petra Gudovečkoga, oteo je godine 1480. dvadeset i pol rali oranicah i dvie sjenokoše u kotaru laškouličkom, što bijaše vlastničtvo ove bolnice; ali pošto je bio na velikoj skupštini županije zagrebačke, držanoj mjeseca februara 1481., osudjen, to je sve povratio bolnici.[3]

Osim ubožnice sv. Jelisave bila je s lieve strane Medveščaka u Laškoj ulici, u biskupskoj jurisdikciji, jošte jedna ubožnica pod naslovom sv. Antuna. Polovinom XIV. vieka spominje se u Laškoj ulici župna crkva sv. Antuna, te je ta bolnica morala biti nekako blizu nje. Kad je ta bolnica nastala, tko ju utemeljio i kako, nije nam poznato; ali o njoj poznato nam je samo to, da joj god. 1433. biskup Ivan Alben oporučno ostavio 25 for., a biskup Osvaldo god. 1499. opet oporučio 50 for.[4]

Daleko izpod Laške ulice blizu Save tečajem XV. vieka postojala je jošte bolnica za siromašne gubavce (pro pauperibus leprosis in suburbio zagrabiensi t. j. prastaroga Zagreba) pod naslovom sv. Petra, kojoj je g. 1433. biskup Ivan Alben oporučno ostavio 25 for.[5]

[1] Doc. 172. 174

[2] Doc. 243.

[3] Doc. 325.

[4] Doc. 63. 394.

[5] Doc. 63.

Kupalište. Na lievoj obali potoka Medveščaka, a ne daleko Cistercitskoga samostana, bijaše kupalište, nekoč Cistercitsko, koje je g. 1376. prošlo u vlastničtvo prebendarskoga sbora. (Vidi I. sv. str. CLIX—CLXII.) Od to doba, što je prebendarski sbor učinio za to kupalište i kako ga uzdržavao, ne imamo upravo nikakovih viestih, no ipak toliko doznasmo, da je prema svršetku XV. vieka njegova sgrada, a osobito krov, vrlo trošna bila. Dobrotvori prebendarskoga sbora i ovdje mu svojimi milodari pritekli u pomoć. Spominje se u prebendarskih zapiscih, da je neki plemić iz Velike mlake poklonio za popravak kupališta jedan zaselak, a prebendari da su ga prodali i za taj novac kupili kotao za grijanje vode. Istodobno kastelan grada Stjeničnjaka darovao je u ime popravka 100 for., a Gjuro arcidjakon bekšinski, da se kupalište podzida i popravi, darovao je sboru 100 for.; a napokon godine 1498., da se popravljenu tako kupalištu stavi novi krov, prikazao je Matej, kanonik pojac stolne crkve, 100 for.

Prebendarski je sbor svoje kupalište davao u najam, a kada ga, kako eto spomenuh, popravio i za kupke udesio, propisao je uvjete za najamnike i ustanovio cjenik, odrediv ovako: da se za puštanje krvi kojega člana prebendara bere pristojba po starom običaju t. j. od male žile četiri beča (wiennenses), a od veće dva solda. Za stavljanje rogovah, i to za pet rogovah jedan beč. — Kabliće male mora kupalištni najamnik sam nabaviti, a koliko ih je u kupalištu našao kao inventar, toliko ih mora ostaviti. — Dvie peći, kad potrebno bude, dužan je najamnik popraviti. — Stare banje mora sam popravljati, a nove nabavit će sbor. — Kada brije kojega prebendara, da uzme dobre britve, a ne onakove, kakovimi seljake briju. — Jošte se naglasuje, da, kada se prebendari kupaju, da ih podvorkinje kupalištne ne poslužuju, osobito ako se tada i svjetovnjaci kupaju.

Sukobi medju gradskom i biskupsko-kaptolskom oblasti.

Zametak i povod najprije svadjam, a kasnije i krvavim sukobom medju ova dva susjeda t. j. medju kaptolskom i gradskom jurisdikcijom, bijaše, kako spomenuh (sv. I. str. CLXIII), jedno, što je zagrebački Gradac, ako je i bio povišen na slob. kr. grad, donekle ipak bio podčinjen kaptolu tim, što je bilo kaptolu na gradskom tlu (jer je starinom njegovo bilo) udieljeno pravo pobiranja gradske pijacovine i maltarine; a drugo, što su gradski posjedi okvireni bili posjedi kaptolskimi, odakle nastadoše česti priepori o mojem i tvojem, s kojih najviše potekoše ovi krvavi sukobi. Istina je doduše, da su mnoge nepravde počinjene bile privolom ili kaptolskom ili gradskom, ali su se ipak i zločini pojedinacah vaviek upisivali u grieh i jednoj i drugoj oblasti.

Ovi sukobi, nastavši u XIV. vieku (sv. I. str. CLXIII—CLXXX), obnavljali se i u XV. uz prkos toga, što je na 12. aprila 1397. radi krvavoga nasrtaja na kaptol (u decembru 1396.) sa gradske općine skinuta bila crkvena kletva i općina primljena bila „u krilo sv. matere crkve i u zadrugu vjernih Hristovih“, jer kolovodje toga sukoba nisu zadovoljili dužnosti spram kaptola. O tom nas uvjerava nalog Kostničkoga crkvenoga sabora, kojim se na pritužbu kaptola zagrebačkoga zapovieda na 1. junija g 1416. cistercitskomu opatu u Landstrasu, da povede iztragu proti gradjanom, koji su prigodom rečenoga nasrtaja na kaptol nekoje kanonike i svećenike poubili, nekoje izranili i utamničili, te kaptol poplienili i popalili.[1]

Ne imamo viestih, da li je u istinu iztraga povedena bila, ali se svakako tim nalogom opet podražio žalac medju jednom i drugom oblasti.

Ponajprije indi godine 1421. oko Margaretinja, t. j. za vrieme velikoga gradskoga sajma, kada bi po zakonu medju jednom i drugom

[1] Doc. 23.

jurisdikcijom morao vladati tako zvani božji mir (treuga dei), ipak je kaptolski sudac Gjuro s oružanimi svojimi ljudmi provalio na gradsko zemljište, te mnoge gradjane i gradske stanovnike iztukao, izranio i oplienio, jarme volovske i kola sasjekao, i pohvatavši nekoje gradjane u Popov ih turen zatvorio i držao ih u zatvoru, dok mu se svidjelo.[1]

Sliedeće godine (1422.) ovi se sukobi ne samo nastavili, već izvrgli u pravi domaći rat. Oko svetka Blagoviesti ili 25. marta rečeni kaptolski sudac Gjuro provalio je na gradske zemlje te mnoge gradjane izbio, težko ranio i oplienio. Ne dugo za tim ili u utorak 12. maja nekoji su znatniji kanonici sa svojimi slugami i kmetovi provalili na gradske zemlje, koje su gradjani tada orali, te im sasjekli plugove a mnoge orače gradjane izbili i težko izranili. Sliedeći odmah dan kanonik Ladislav Davoć bivši sa kaptolskom posadom u Popovom turnu izbacao je na gradsku obćinu, da ju popali, mnoge lumbarde i oganj (machinas et pixides sonorosas), a da nije imala obćina oprezne stražare, postalo bi od njezina grada jedno garište. — Brzo opet za tim isti je kanonik Davoć uhvatio u gradskoj obćini jednoga gradjanina, oteo mu oružje, odielo i novac i taj dan dao je nišaniti i streljicami gadjati s Popova turna na gradjane gradom prolazeće i bacao je oganj na grad, a bio bi ga popalio, da gradska straža nije na oprezu bila.

Da se kaptolu vrati nemilo za nedrago, to na 7. junija ili na svetak presv. Trojstva obsjednu oružani gradjani Popov turen u nakani, da njegova zapovjednika kanonika Ladislava Davoća uhvate i ubiju, te su mu i zasjede postavili, da ga uhite. Da se uzmognu sabrati bez buke i zvonjenja i tako sabrani snažno udariti nenadano na kaptol, pa ga poplieniti i zapaliti, izvjesiše crvenu gradsku zastavu na zvonik sv. Marka. Ali opazivši to zapovjednik Popova turna Ladislav Davoć i dočuvši žamor i vidjevši trku oboružanih gradjanah dosjeti se na što se spremaju, te na dugačkom štapu izvjesi na Popovu turnu bielo platno, a tim označi i dojavi kaptolu pogibelj, koja mu prieti. Kanonici razumjevši taj znak naoružali su i oni svoje ljude, a ponesavši dragocjenosti zaklonili se u stolnu crkvu i u biskupski grad. Doznavši to gradjani nisu provalili na kaptol, već je jedan dio njih navalio na kaptolsko zemljište Krok zvano, ležeće iza dominikanskoga samostana, gdje su našli sluge prepozita Matije sa volovi orajući, opsovavši ih zaprietili im, da obustave radnju, pa ih napokon i protjerali odavde; dočim je druga oružana gradjanska četa stojala pripravna, da ako li bi prepozit ili kanonici odaslali svoju momčad na Krok, da s njega protjeraju gradjansku četu, tada bi zajedničkom silom udarila na kaptol.

[1] Doc. 29.

Dok se ovo sgadjalo u Zagrebu, izaslanik gradske obćine notar Fabijan bio je u Solnoku kod kralja Sigismunda, tražeći u ime obćine pomoć proti nasilju kaptolskom. Na 17. junija, pošto je kralj pismeno strogo ukorio kaptol, što gradsku obćinu prieči obradjivati vlastita zemljišta, koja joj od starine po zakonu pripadaju, dapače da je i dočuo, kako su netom silovito nasrnuli na gradske orače, te im na drobno sasjekli plugove i kolesa, to mu strogo nalaže, da jednom već odustane od nasrtajah; ne posluhne li ga, to će se on svojski zauzeti za obranu obćine.

Medjutim nastavljala se u Zagrebu stara neprijateljstva, a kako nam je ubilježeno, kakonik lektor Gerardo jednu je čestitu gradjanku, zatekavši ju na kaptolu javno opsovao i izbio, oteo joj peču s glave, a i družice njezine opsovavši ih natezao za vlasi. Ne dugo za tim ili oko Petrova odaslali su kanonici svoje oružane sluge i kmetove na gradska zemljišta, gdje su ubili dva konja bivšega sudca Mihalja i dva vola prisežnika Stjepana.

Saznavši gradska obćina od svoga notara Fabijana, da je kralj strogo zapovjedio kaptolu, da se okani gradskih zemljištah, odasla u nedjelju pred Margaretinjem gradjane Antuna Florentinca i Valenta Gubca jošte s trojicom ili četvoricom u sakristiju stolne crkve, u koju se poslije sborne mise sakupili kanonici u vieće, i tu im u ime obćine zaprietili, da ne smiju pod živu glavu odaslati svoje ljude na Krok, da požanju zrele već usjeve, neka bo znadu, da će gradjani oružanom rukom odande ih odagnati i Krok obraniti za sebe.

S ove zabrane nasta sliedeći dan ili na Margaretinje t. j. na sam godišnji veliki sajam strašan pokolj. Koja ga stranka izazvala, ne možemo točno reći, ali je u ovih spomenicih ubilježeno: da su taj dan od podneva do mraka, a sliedeći dan od zore do mraka na glas zvonovah stolne crkve kanonici oboružav svoje sluge, kmetove i činovnike, uzevši u pomoć oružanu četu biskupa Ivana Albena, poput kakove vojske jurišali na grad. Najžešća da je borba bila uzduž potoka Medveščaka t. j. na prelazih kod vrela Manduševca, župne crkve sv. Martina i gradskoga kupališta i pod Popovim turnom, gdje je ta kanonička četa gradjane braneće prelaz strelicami mnoge izranila, a mnoge na mjestu ubila; te da su i ranjenike i mrtvace sa gradske obale prenesli na kaptolsku i tu ih oplienili. U toj bitci da je naročito lektor Gerardo ubio s branika strelicom jednoga gradjanina, a mnoge izranio, a tako isto da je kanonik Ladislav Davoć učinio s Popova turna.

Za gradsku pak obćinu veli se, da na Margaretinje oko treće ure poslije podne, kada su kanonici sa svećenstvom molili večernju,

da su gradjani, a naročito oni iz šoštarske ulice pridruživši si nekoliko sajmarah, oružanom rukom navalili na kaptol i na kanoničke dvore, a naročito na dvore: Ladislava Davoća, Stjepana Farkašija, Mihalja, doktora medicine i kantora Ivana, te potrgavši ključanice i oborivši vrata, odnesoše posteljinu, pokućstvo, slaninu, riečju sve, što su našli, te na smrt izraniše: Matiju i Grgu, sluge kanonika Jakoba Sredičkoga, i četiri sluge kanonika Nikole i to: Luku, Stjepana, Pavla i Petra, te sluge Tome prepozita bačkoga; a ubiše do smrti Gjuraka, špana arcidjakona dubičkoga; Demetra, kmeta kanonika Gjure Moravčana; a Tuvaka, kmeta prepozita Matije, strelicami do smrti izraniše. Trčući simo i tamo po kaptolu i vičući: „junački samo na proklete popove, poplienimo ih, izranimo i ubijmo, otmimo knjige, kaleže i crkveno ruho stolne crkve i njihovu imovinu, porazdielimo plien, kuće si obogatimo", dodjoše do stolne crkve, a ne mogavši prodrieti u nju izbaciše na nju mnoge strelice. Medjutim kanonici doznavši za gradjansku navalu, ne svršivši večernje zakloniše se u sakristiju, i u nju bi doisto gradjani prodrli i kanonike sve do jednoga potukli, da nije bilo odvažnih ljudih nekadanjega Dioniža bana, te biskupskih slobodnjakah i čestitih sajmarah, koji su ih izpred stolne crkve protjerali.

Sliedeći odmah dan opeta se na glas zvona sakupili gradjani, a osobito oni u šoštarskoj ulici tom namjerom, da opet nasrnu na kaptol, da orobe kanoničke dvore, stolnu crkvu i kaptolski arhiv, a kanonike da poubiju; a bili bi to i izveli, da im se sajmari nisu snažno oprli i to zapriečili

Biskupa Ivana Albena ne bijaše tada u Zagrebu, bavio se na kraljevu dvoru; ali doznavši za taj pokolj vrati se ovamo i pozva gradsku obćinu preda se, da povede iztragu; nadje li ju krivom, da se opravda i učini zadovoljštinu. No kada je obćina tvrdokorno odbijala svaki poziv i nikako nije htjela da dodje pred njegov sud, to ju on na 7. septembra svečano prokune tako, da niti jedan gradjanski sin do četvrtoga koljena ne može biti ni svećenikom niti uživati kakove crkvene nadarbine. Prokune indi i izobći cielu gradsku obćinu, sudce, dvanaest prisežnikah, a naročito: sadanjega sudca Kona Florentinca; i bivše sudce: Mihalja Sebastijanova, Ivana Čeha, Ivana Sigeta, Ivana Ugrina i Vrbana Krapčevića; zatim: Antuna Florentinca, oba Fabijana literata, Gjuru krojača; Pavla, Benka, Grgu i Brcka, sinove Hudostićeve; Ivana Perovića, Gjuru Modrušana, Valentina Gubca; dvie sluge kastelana Jakoba; Andriju, sina Petra Šafara; Ladislava zlatara; Matiju školnika; Stjepana Bakarića; Jakoba Popovića; Dimitra Rožovića; Vuka klesara; Grgu Optujčana; Ivana Knehta; Tomu postolara; Andriju Svilića; braću: Dominika, Pavla, Nikolu i Andriju

Bogdaniće, riečju sve gradjane, te prepovjedi pod istu kaznu i svako obćenje sa izobćenici. — Ovu izpravu o izobćenju, u kojoj se zagrebački Gradac i njegovo gradjanstvo nazivlje: „bezvjerni sinovi Belialovi", „kužni narod", „svetoskrni grad", „Gomorsko žiteljstvo", „izopačen i bezsvjestan narod", „ručeća životinja", „pobornici vražji" i „neukroćeni skot", sastavi i proglasi biskup Alben u Čažmi u ponedjeljak na 7. septembra u jutro pred svjedoci: čazmanskimi kanonici Dimitrom, Tomom i Jakobom, i pred javnim bilježnikom Jakobom Pravdićem i mnogimi drugimi.[1]

Da se gradska obćina o priepornih zemljištah sa kaptolom tečajem ove godine (1422.) jošte jednom obratila na kralja kao svoga zaštitnika, svjedoči nam pismo Sigismundovo, kojim na 7. decembra zapovieda banu i podbanom, da obćinu, koju je u svoju zaštitu primio, štite u svih njezinih posjedovnih pravih i da ju brane proti svakomu otimaču.[2]

Da su ovi domaći priepori o mojem i tvojem, koji su izazvali krvave sukobe, višemu sudištu poznati bili iz tužbah, u kojih je jedna stranka krivila drugu, o tomu ne ima sumnje, ali da i dokazi to potvrdimo, spomenuti nam je, da je mjeseca oktobra god. 1423. pred kraljevskim dvorskim sudcem Matejom Paločkim kaptolski izaslanik kanonik Gjuro podastro iztragu kaptola čazmanskoga, kojom se pronašlo, da su gradjani prije nekoliko godinah silomice oteli kaptolu zemlju Bobičan kod Save u Jarunu i da ju kao i druge jošte nekoje i do sada drže uz prkos zabrani biskupa Ivana Albena, koji je i kaptolu i gradjanom zaprietio, da prieporne zemlje tako dugo ne obradjuju, dok o njima sud ne izreče svoju odluku.[3] — Kralj pako Sigismund na 25. marta g. 1425. nalaže biskupu zagrebačkomu Ivanu Albenu i vranskomu prioru Albertu Ungu, da spor o priepornih zemljah medju kaptolom i gradskom obćinom, koji ban Herman Celjski na višu zapovied riešiti nije mogao, da ga ova dvojica rieše tim, da sva ta zemljišta obadju i da im na podlozi starih izpravah mejaše označe i svakoj stranci dadu, što je njezino, i tako da taj spor jednom već prestane.[4]

Taj se kraljev nalog nije izvršio, jer se obnovili opet sukobi medju jednom i drugom oblasti. Početkom marta god. 1426. gradjanin Andrija Stepković znanjem gradske obćine nasrnuo je na javnom drumu, što iz šume Lonje vodi u grad, na slugu kanonika Gjure Mo-

[1] Doc. 32.
[2] Doc. 33.
[3] Doc. 36.
[4] Doc. 41.

ravčana, kada je vozio drva iz rečene šume, pošto ga je najprije izbio, a za tim ga sasjekao. Isto tako učinio je sa slugom arcidjakona Andrije.[1]

Iste godine pako kaptolski sudac Grga, znanjem kaptola, dao je u Popovom turnu jedne noći ubiti nekoliko gradjanah i gradjankah, te ih pokopao nekoje u samom Popovom turnu, a nekoje izvan njega na raznih mjestih; a kada je pred kaptolom zagrebačkim gradska občina zahtievala, da se ubijeni izkopaju i dostojno sahrane, to im kaptol odbio njihov zahtjev.

Rečeni kaptolski sudac Grga, stojeći sa posadom u Popovom turnu, u gradskoj je občini jedne noći sa svojimi ljudmi podkopao dućan nekoga Kristijana, sina Nikole Kašovčana, i odnio svu robu. Iste je noći razbio vrata na gradskih mesnicah i odnio sve meso, koje su u košarah vukli u Popov turen, gdje ga je Grga dao osoliti i u dim objesiti.

Ovaj isti sudac privoljom kaptolskom hvatao je mnoge gradjane i gradske podanike i došljake, te ih plienjao, tukao, nekoje okovao i u Popovom turnu zatvorio, a nekoje ondje ubio i pokopao.

Napokon oko Sviećnice rečene godine znanjem i privoljom kanonika kantora Ivana njegovi su sluge i kmetovi navalili na gradska polja, a našavši ondje gradjane i njihove sluge zarobili ih i vodili kao roblje na kaptol, a bili bi ih i doveli, da nisu zarobljeni putem podigli groznu viku, na koju se digla potjera, i tako ih jedva oslobodili.[2]

Godine pako 1427., kada je u sriedu prije Sviećnice Ivan kanonik pojac svoje tri sluge i to: Nikolu, Mihalja, sina Demetrova i Stjepana poslao s koli, pod koja bijahu uprežena dva konja, u Jarun, da dovezu drva za kućnu potrebu, to nadošavši onamo na naročiti nalog gradskoga sudca Antuna Florentinca, dà i zastupstva navalio je iz zasjede na njih gradjanin zagrebački Martin krojač s oružanimi ljudmi, koji slugu Mihalja raniše na glavi, a Stjepana baciše na zemlju, izprebiše ga po cielom tielu i polumrtva ostaviše. Tako isto uradiše i s Nikolom, a uz to uzeše im oružje, tulce sa strelicami, mačeve i novčarke s novci, a plien predade krojač Martin isti jošte dan gradskomu poglavarstvu. Doznavši kaptol po svojih ljudih za taj nasrtaj, odasla gradskomu poglavarstvu zagrebačkoga župana Mateja s dva velika sudca: Petra iz Rakovca i Ladislava Gepevskoga, da u ime kaptola prosvjeduju proti takovu nasrtaju. Ista su trojica drugi dan poslije toga ili u četvrtak pošla na mjesto, da iztraže o tom nasrtaju,

[1] Doc. 44.

[2] Doc. 46.

i tuj nadjoše u istinu okrvareno zemljište. Kod te iztrage bijaše nazočan i krojač Martin, koji reče tom sgodom: „nam su doduše kaptolski ljudi u toj šumi otimali sjekire, ali ih mi sada tako zastrašismo, da u buduće ne će više ovamo dolaziti". — Iztragu rečene trojice odaslao je kaptol kralju Sigismundu, da krivce kazni. — Na kraljevu zapovied pošao je u ime kaptola čazmanskoga njegov prebendar Fabijan s kraljevim pristavom Ladislavom Drenovčanom, da povede iznovičnu iztragu, a povedši ju doznadoše od očevidacah, da se u istinu ovaj krvni nasrtaj onako svršio, kako je jurve kralju bio dojavljen.[1]

Iste je godine neki Kost, kapelan kanonika Fabijana, njegovim znanjem a privoljom kaptola buzdovanom izranio postolara Martina, ostavivši ga polumrtva.[2] — Gradska je pako obćina rečene godine silomice otela prebendarski posjed Otok preko Save, što ga ovomu sboru poklonio nekoč kanonik Buza u ime altarijske zaklade.[3]

Polovinom maja god. 1431. gradski sudac Antun Talijan s prisežnici: Benkom, Gjurom, Jakšom Boletićem, Mihaljem Sebastijanovim, Martinom, Ivanom Perinim i ostalimi oružanimi gradjani konjanici i pješaci provališe na kaptolsku sjenokošu u Rudešu i tuj zasuše medjašnu grabu, koju je kaptol nedavno velikim troškom dao obnoviti i tako ju izravnaše zemljom, da joj se svaki i najmanji trag zameo; a tada natjeravši onamo svoje blago pasijahu ga oružani mnogo danah, a tim rečenu sjenokošu sasvim uništiše.

Na sličan način zaposjednuše i neke kaptolske oranice u Vrabčih i Grmlju (današ. Kustošiji). Sliedeće pako godine (1432.) odagnavši svoje blago na rečenu sjenokošu u Rudešu pasli ga naoružani ondje za ljetno doba, da se ni jedan kaptolski čovjek nije usudio onamo; svakoga bo, koji bi se ondje desio, ubili bi, i tim si na neki način pomenutu sjenokošu i oranice prisvojili.

Ovo smetanje posjeda prijavi kaptol kralju Sigismundu, koji je tada bio u Italiji, te on na 12. septembra g. 1432. napisav pismo gradskoj obćini i ukoriv ju radi svojatanja rečene sjenokoše i oranicah zapovjedi joj, da kaptolu vrati, što je njegovo, jer da će, ne učini li toga, zapovjediti biskupu Ivanu Albenu i banu Herman Celjskomu, da ju na to prisile.

Da je ova kraljeva zapovied bezuspješnom bila, dokazom je, što je Sigismund prve četvrti god. 1433. naložio kaptolu čazmanskomu, da povede iztragu o osvojenih zemljištih. Prema tomu nalogu odasla čazmanski kaptol svoga prebendara Gjuru, koji s kraljevim pristavom

[1] Doc. 47.
[2] Doc. 51.
[3] Doc. 62.

Blažem sa Trstenika došavši u sriedu poslije Cvjetnice (8. aprila) na mjesto izpitujuć doznaše, da se u istinu gradska obćina o rečenih zemljištih onako ogriešila, kako ju je kaptol tužio, pa toga radi nju t. j. njezino zastupstvo: Stjepana sudca i prisežnike: Mihalja Sebastijanova, Antuna Talijana, Benka, Petra Ugrina, Gjuru, Nikolu, Fabijana literata, Frica, Blaža Vitezića i Gjuru, sina Franjina, pozovu na sud na Gjurgjevsku osminu.

Kako se je taj spor rješavao, nisu nam listine sačuvale, no znamo, da je na 24. juna (1433.) naložio ban Herman Celjski Ivanu, biskupu kninskomu, Nikoli sa Orbave, čazmanskomu lektoru, Petru Adamovu, upravitelju dobarah biskupa zagrebačkoga, Gjuri, plemiću bisažkomu, te svomu kapetanu Ivanu Vereinburgeru i Mihalju iz Ravna, da obadju medje priepornih više rečenih zemljištah, da ih pregledju i prema starijemu izkazu novimi znakovi označe i obje pruće stranke pozovu pred njega na sud u budućih osminah svetka sv. Jakoba, gdje će on taj spor temeljito riešiti. — Težko je vjerovati, da je ban riešio taj spor, pošto na 22. decembra i. g. javlja iz Bazileje kralj Sigismund gradskoj obćini: da su mu se pritužili kanonici Ivan Bahenštein, arcidjakon komarnički i Ivan arcidjakon vrbovački, da ova obćina smeta i prieči kaptolu uživanje njegovih zemljištah, akoprem je on t. j. kralj, u koliko se sjeća, naložio već bio banu Hermanu Celjskomu, da taj zemljištni spor izravna, ali da ban ništa nije učinio; pa toga radi nalaže sada gradskoj obćini, da glede priepornih zemljištah dotle miruje, dok ban ili tko drugi, koga on ovlasti, pru ne rieši; a ne bude li mirovala, da će naložiti a ovim već i nalaže Matku Talovcu, gubernatoru biskupskih dobarah a ujedno i upravitelju gradske obćine, koji će ju prisiliti, da se toj odredbi pokori.[1]

Da se u što tamnijoj slici predoči kralju gradska obćina, nije propustio kaptol tom sgodom, kada je utužio obćinu, da je posvojila kaptolske sjenokoše u Rudešu i oranice u Vrabčih i Grmlju, dojaviti mu one sukobe i pokolj od godine 1422. i zamoliti ga, da i o tom odredi iztragu. I ovoj se molbi kralj odazove, te naloži kaptolu čazmanskomu, da i o tom potanko iztraži. Na kraljevu zapovied naloži kaptol čazmanski svomu prebendaru Gjuri, koga je poslao sa pomenutim jur kraljevim pristavom Blažom sa Trstenika, da iztražuju o prieporпoj sjenokoši i oranicah, a ujedno da i točno izpituju i za one sukobe i pokolj od godine 1422.

U sriedu poslije Cvjetnice (1433.) rečena dvojica, kada su povela iztragu o priepornoj sjenokoši i oranicah, propitkujuć u Zagrebu i u

[1] Doc. 61. 64. 65. 69.

okolici javno i tajno za krivce onih sukobah i pokolja u god. 1422. doznaše to, da su glavni začetnici ovi bili: Kun, sudac; Valentin Gubec, Antun Florentinac, Ivan, sin Perin; Dimitrija; Martin, postolarski dekan; Gjuro iz šoštarske ulice, Andrija, sin Petrov; Pavao Tatar, prisežnici; Mihalj, sin Sebastijanov; Ivan Sigetšćak, Ivan Pehem, Ivan Ugrin, Grga Hudoštih i brat mu Brcko, Jakšin, sin Bokov; Klement trgovac, Jakomel, Pavao, sin Živanov; Pavao Ugrin, Egidij mesar, Antun, Petar Plemenšćak, Čagančević, Pavao Šalković, Pavao mesar, Martin prisežnik, Blaž Fravin, Lovro trgovac, Lovro Židovčić, Andrija Stepković, Dominik Mažetić, Stjepan Rakarić literat, Grga, sin Valentinov; Benedikt crveni, Dioniž Moslavec, Pavao Ružman, Matija krojač, Ladislav i Emerik zlatari, Farkaš, sin Egidijev; Ivan Taljan, Pavao krojač, Kušec mesar; Dominik i Pavao sedlari, Nenad, Blaž postolar, Stjepan Kveć, kovač; Ivan krznar, Nikola, Andrija Bogdanić, Klement Pravdić, Pavao Ivanković, Ambrozij, Gjuro, sin Franjin; Toma Krivić, Toma Kranjac, Nikola, Valentin Peren, Gjurak i Valentin Moslavići, Pavao strelar, Toma Divjak, Jakob i Ilija strelari, Ivan lučar, Valentin postolar, te Valentin, sin Antunov i Gal lučari i svi ostali gradjani i obćinari, te su ove t. j. cielu obćinu radi tih sukobah pozvali na kraljev sud u osmini Gjurgjeva. Sa Gjurgjevske osmine odgodila se ova razprava na osminu svetka Jakobova, a jerbo i tada ne dodjoše gradjani pred sud, to kraljevski dvorski sudac Matej Paločki naloži kaptolu čazmanskomu, da pošalje svoga izaslanika, koji da u nazočnosti kraljeva pristava, bilo Valentina, sina Stjepanova, ili Nikole i Dimitra s Drenove ili Dioniža s Adamovca pozovu gradsku obćinu na kraljevski sud na osminu Miholjsku i da plati globu od 66 marakah kraljevskomu sudcu a toliko i kaptolu.[1]

Dvie dakle velike parnice zapodjeo je u godini 1433. kaptol zagrebački sa gradskom obćinom, od kojih za oba protivnika od osobite važnosti bila je ona o priepornih posjedih u Rudešu, Vrabčih i Grmlju; a manje, koja se protezala na sukobe i pokolj od g. 1422.; a uz nje vodio je jošte i onu o gradjanskom nasrtaju na kaptolske ljude u šumi Jarunu pred Sviećnicom god. 1427.

Glede priepornih indi posjedah prema naročitu kraljevu nalogu pozove u ponedjeljak na 5. julija g. 1434. Matko Talovac, svjetovni upravitelj biskupije zagrebačke, obadvie stranke preda se na sud. Kaptol zagrebački zastupao je tom sgodom kanonik kantor Ivan, tadanji kaptolski vikar, i neki jošte kanonici; gradsku pako obćinu njezin sudac Ivan Perović, i stari sudci Antun Taljan, Petar Ugrin i

[1] Doc. 68. 77. 79.

Stjepan, te Toma, sin Čunov, Gjuro krojač, Benko krojač i Fabijan literat, obćinski prisežnici. Ponajprije kaptolski izaslanici izjaviše, da su po nalogu kralja Sigismunda (1432.): pokojni biskup Ivan Alben s izabranim kninskim biskupom Ivanom te s Petrom, sinom Adamovim od sv. Duha i s Mihaljem, protonotarom županije križevačke, i Ivanom, plemićem Rakovačkim, kao ovlašteni na to sudci, obašli i pregledali na podlozi gruntovnih izpravah prieporna zemljišta medju kaptolskom i gradskom obćinom, a pregledavši ih, pošto za tada nisu mogli svim točno označiti medje, to da su obim prućim strankam strogo naložili, da (ostavivši netaknute nekoje do tada prieporne zemlje), ne smije nijedna stranka preko onoga, što do tada mirno uživa, ništa više ni posvojiti, ni preorati, ni izkrčiti; ali da su gradjani zagrebački uz prkos ovoj zabrani i to odmah nakon smrti biskupa Ivana Albena († 14. augusta 1433.) malo po malo osvojili si veliki dio priepornih oranicah, šikarah, sjenokošah i livadah (što je po pravu kaptolsko), akoprem je kaptol protiva tomu prosvjedovao, to su ih ipak gradjani što uzorali, što izkrčili i zasijali, a i popasli i da ih sada drže kao svoju vlastitost.

Na tu osvadu više rečeni gradski izaslanici odgovoriše: da gradska obćina nije poslije pomenutoga medjašnoga razvoda ništa posvojila, što će joj i čestiti ljudi posvjedočiti, i zamoliše Matka Talovca, da on jošte jednom dade pregledati prieporne zemlje, pa da će se o tom uvjeriti. Talovac u tom prieporu i onako ovlašten od kralja odasla plemiće: Stjepana Bickelija zelingradskoga, Gjuru bisažkoga, Farkaša sa Obreša i križevačkoga protonotara Mihalja s drugimi jošte neporočnimi ljudmi, koji su u prisuću obih prućih stranakah obašli prieporna zemljišta, a obašavši ih pronašli, da su gradjani zagrebački povrh onoga, što im je biskup Ivan doznačio, u istinu prisvojili veliki dio oranicah, šikarah i sjenokošah, i da su šikare izkrčili i izorali, a sjenokoše popasli.

Na podlozi ovoga vjerodostojnoga izvještaja Matko Talovac ovako izreče (6. julija) svoj sud: premda bi po zakonu morali gradjani gubiti sav prirod, što je na posvojenih zemljištih narastao, za sada im ga milostivo prepušta; ali pošto je sada državnimi poslovi zapriečen, da ne može konačno riešiti toga priepora, to odredjuje, da nijedna stranka dotle, dok on taj spor medju njima ne rieši, ne smije obradjivati prieporna zemljišta, već da netežana ostanu; ona pako stranka, koja bi se drznula takova šta počiniti, globit će se u 200 marakah, od kojih će polovina pripasti sudcu, a polovina onoj stranci, koja se o toj odluci ogriešila nije.[1]

[1] Doc. 71.

Upravo u isto doba razpravljala se pred Matkom Talovcem i druga tužba zagrebačkoga kaptola, koji je zastupao rečeni kaptolski vikar kanonik kantor Ivan s jošte nekojimi kanonici, tužeć gradsku obćinu, (koju su zastupali: sudac Ivan Perović s ostalimi više rečenimi starimi sudci i prisežnici), na ime, da su u ovo najskorije doba gradjani zlobno provalili u vrt župnoga beneficija župe sv. Emerika, koji leži na jednoj i drugoj obali potoka Medveščaka i ondje sasjekli i izvadili zelje i drugo povrće, te sav vrt izrovali i uništili ne hajući ni malo, što ih je biskupov providnik Pavao od toga nasilja odvraćao; dapače izkopavši ondje mnogo zemlje zasuli su njom stjesku, kojom se potočnom vodom vrt natapao, a napokon taj vrt posvojili na veliku štetu i župnikovu i kaptolsku. Na ovo odgovoriše izaslanici gradske obćine, da su to po pripadajućem pravu učinili, jer dio toga vrta, što je na zapadu, pošto leži na gradskoj strani, to punim pravom pripada gradskoj obćini. Na ovu izjavu odvratiše kaptolski izaslanici, ako doduše zapadni dio toga vrta i leži u področju gradske obćine, to ipak ne spada njoj i to usljed nagodbe sklopljene godine 1392. medju obćinom i ovim kaptolom, gdje se izrično veli za taj zapadni dio, da uz prkos toga, što i leži na obćinskoj strani, ipak mora pripasti kaptolskoj vlasti, te da ga sada gradska obćina nije smjela prisvojiti. Proti ovomu dokazu (jer je i izvornik rečene nagodbe pred sudom pročitan bio) prigovoriti se nije moglo, toga radi Matko Talovac dosudi prieporni dio rečenoga vrta župnoj nadarbini sv. Emerika, a obćinu, što se usudila uništiti ga i posvojiti, odsudi na globu od 100 marakah, od kojih dvie strane da dobije sudac, a treću tužitelj t. j. kaptol.[1]

Ni jednoj ni drugoj Talovčevoj priesudi gradska obćina nije zadovoljila, a toga radi utužena bijaše kralju Sigismundu, koji joj na 14. septembra (1434.) strogo naloži, da u dojdućih osminah Bogojavljenja (1435.) dodje u Stolni Biograd pred kraljevski sud, na kojem će on sam riešiti taj priepor medju strankami.[2]

I na taj kraljevski sud nije gradska obćina poslala svojih punomoćnikah;[3] dapače gradjani su zagrebački u proljeću g. 1435. opetovno provalili na kaptolski posjed Krok ili Tlake, te ondješnje oranice i sjenokoše, koje su od vajkada kaptolske bile, silomice posvojili.[4]

Medjutim, dok daljnji tečaj ove parnice nacrtam, od potrebe je spomenuti mi nekoje izgrede, koje su počinili pojedinci za to vrieme

[1] Doc. 72.
[2] Doc. 77.
[3] Doc 83.
[4] Doc. 86.

od kako je nastao spor o prieporníh zemljah t. j. od godine 1431. do godine 1435.

U iztražnom zapisniku, sastavljenom na zahtjev gradske obćine, kaptolu se u grieh upisuje, što je godine 1432. u petak pred Margaretinjem kanonik Nikola Celjski sa znanjem kaptola na samom kaptolu izbio i izranio nekoga mesara Marka.[1] Zatim, da je god. 1434. kanonik Petar, arcidjakon dubički, znanjem kaptola na javnom drumu izbio na smrt gradjanina Ivana Plužara, koji je usljed ranah brzo nakon toga i umro. Jošte, da je prebendar Nikola, kapelan kanonika Jakoba Sredičkoga, znanjem njegovim a privoljom kaptolskom, susretši gradjanina Martina krojača izbio ga do krvi. — Iste jošte godine da su sluge i kmetovi kanonika čuvara Grge s ostalimi kanoničkimi slugami navalili na gradske pašnjake i tu gradjanina Benka Dudinića i njegove sudruge težko izbili, smrtno izranili i polumrtve ostavili, ranjenike oplienili i osam velikih volovah odagnali; pak kada je za to i u prisuću samoga Matka Talovca gradska obćina zahtievala u kaptola zadovoljštinu, da ju je kaptol na prosto odbio.[2]

Godine 1435. sredinom korizme da je kaptol po svom sudcu i jednom jošte popu dva puta dao uhvatiti gradjanina Stjepana postolara, te ga za ruglo staviti u kladu, te je gradskoj obćini na sramotu morao u kladi sjediti, kako se dugo kaptolu svidjalo. — U četvrtak pako pred Cvjetnicom da je kanonik Jakob Sredički odaslao svoje pastire sa govedi u gradska polja, gdje su popasla i pogazila sve usjeve na veliku štetu gradjanah. Kada su gradjani zaplienili goveda i odagnali na gradsku viećnicu, nije ih gospodar, kako je običaj, hotio izkupiti, već se smrću zaprietio gradjanom; a istom tada, kada se je biskupski dvorski župan zauzeo za krivca, gradska mu je obćina predala zaplienjenu marvu. Na Cvjetnicu iste godine kanonik Matija Kelked na gradskom je trgu izbio do krvi gradske ribare, pa kada su ovi zatražili u gradskoga sudca, da im krivac dade zadovoljštinu, a sudac ju zahtievao u kanonika, da ga je taj javno opsovao i obružio. — U četvrtak poslije Miholjicah da je kanonik Jakob Sredički privoljom, dā, nalogom kaptolskim, našavši noću šest gradjanah, gdje pasu na gradskih livadah svoju marvu, sa svojimi ljudmi nasrnuo na njih, oteo im odielo i druge stvari, koje su imali uza se, te oplienjene dao ih svezati i tući, a pošto bi ih valjano izbili, svezali ih na repove konjah, na kojih je on sa svojimi ljudmi dojašio, te ih nemilosrdno vukli po zemlji, od koje šestorice drugi se dan jedva našla samo

[1] Doc. 60.
[2] Doc. 80.

četiri, a ostala dva nikako se naći nisu mogla, te se ne zna, kamo su ih zametnuli. — Povrh toga da su svi kanonici dogovorno odaslali naoružane svoje sluge sa govedi, koja popasoše, pogaziše i uništiše gradske usjeve i sjenokoše i tim gradjanom nanieše veliku štetu. — U četvrtak prije Duhovah odaslaše kanonici nekoliko naoružanih slugah u gradska polja, gdje našavši gradjanina Petra, da sa dva vola drlja za proso, jednoga mu vola na mjestu ubiše, a tim mu nanesoše neizmjernu štetu, jer je timi volovi služio kruh za sebe i za svoju djecu. — Na duhovski ponedjeljak kanonik čuvar Grga da je sa svojim kmetom Grgom Bogatićićem i ostalimi kmeti golimi sabljami i drugim oružjem znanjem i privoljom kaptola provalio na gradsko tlo oko crkve sv. Margarete, a naročito u vrt prisežnika Tome, sina Konova, i da su ondje potrgavši drvenu ogradu ili prostce navalili u vrt, a našavši ondje slugu Grgu Čurmana uhvatili ga i bacili u tamnicu. — Napoko u subotu poslije Ivanja da je kanonik Jakob Sredički zapovjedio svojim slugam, koji su navalili na gradski pašnjak, a našavši ondje postolara Franju, koji je sa svojim slugom pasao jednoga konja i nešto goveda, te su postolara Frana sasvim oplienili, oteli mu konja, a slugi mu oteli haljine, pojas s torbom i novci, na veliko ruglo gradske obćine.[1]

Nasrtaji pojedinacah, koji su nastali sa spora o priepornih zemljah od god. 1431.—1435., a koje su u grieh upisivali i gradskoj obćini i kaptolu, potaknuli su napokon gradjane, te su ozbiljno počeli razmišljati o tom, da se te domaće razmirice jednom već dokrajče i toga radi nekako mjeseca oktobra god. 1435. zamolili su po svojih izaslanicih kralja Sigismunda, da uzpostavi tako željeni mir. Na ovu molbu naloži kralj na 9. novembra kaptolu stolnobiogradskomu, da odašalje svoga čovjeka, koji bi s kraljevim pristavom (a za takove označi ili Ladislava Tota susjedgradskoga, ili Nikolu grebengradskoga, ili dva Ivana takodjer grebengradska, ili Ivana, Gjuru il Stjepana plemića brezovička, ili Ladislava Zalovića s Egidovca), da obadju sva prieporna zemljišta medju kaptolom i gradskom obćinom, i gdje bude potrebno, da postave nove vidljive mejaše i tako svakoj stranci dadu, što joj pripada; koja li se pako tim ne bi zadovoljila ili tomu prigovorila, da ju pozovu u stanoviti rok pred banski sud, a napokon da ga o cielom svojem postupku obavieste.[2]

U koliko je ovomu kraljevu nalogu udovoljeno bilo, nije nam poznato, ali nagadjamo, da se kraljeva zapovied nije izvršila, jer je kaptol (1436.) unatoč tomu počeo obradjivati prieporne zemlje.

[1] Doc. 85.
[2] Doc. 91.

Uza to nastavljali se i nasrtaji, jer je kaptolski sudac privoljom kaptola s oružanimi ljudmi provalio noću u kliet Martina Ćuka, koga našavši ondje izbi na smrt. Ne dugo za tim ili početkom maja da je kanonik Gjuro Moravčan našavši na paši konja gradjanina Nikole uhvatio ga i upotrebivši ga za kućnu porabu i ne obziruć se ni najmanje na zahtjev gradske obćine, pridržao ga. Napokon da su kanonici mjeseca julija po svojih ljudih pohvatati dali mnoge gradjane, te ih okovali i u Popovom turnu utamničili.[1]

Povrh toga, načinom, ne zna se kojim, izposlova kaptol u Matka Talovca nekakovo pismo, usljed kojega uvela ga zagrebačka županija u posjed priepornih zemljah i dozvolila mu, da usjeve njihove, kad dozore, požanje. Za vrieme toga uvedenja ne bijaše bana Matka Talovca kod kuće, bio je na ime s vojskom pod gradom Zrinjem. Doznavši gradska obćina, da je zagrebačka županija uvela kaptol u prieporna zemljišta i uručila mu žetvu na njih, odaslala je protiva tomu dva prosvjeda, jedan u tabor k Matku Talovcu, a drugi kralju Sigismundu, koji je tada bio u Iglavi u Moravskoj. I uspjela je. — Ban bo na 7. augusta (1436.) prema ovoj pritužbi naloži Stjepanu Bickeleju, plemiću zelingradskomu, te velikomu županu, podžupanom i velikim sudcem županije zagrebačke, da uz prkos tomu, što su na podlozi njegova pisma uveli kaptol u posjed priepornih zemljah i dozvolili mu, da usjeve požanje, da zaprieče kaptolu, da ih požeti ne smije, već da ih županija pohrani na sigurnom mjestu dotle, dok se on vrati kući, a tada će i taj priepor sam riešiti.[2] — Kralj pako Sigismund na 12. augusta odpisa s Iglave banu, kako su mu utužili u ime gradske obćine njezini izaslanici Valentin, sin Ivkov i Jakob Bolje, da je on t. j. ban oko Margaretinja uvesti dao kaptol u posjed priepornih oranicah, šikarah i sjenokošah, što je sve od vajkada gradsko bilo, te mu nalaže, da obćinu u rečena zemljišta iznovice dade uvesti i da ju štiti; hoće li se pako obje protivne stranke parbiti, to se moraju pred njim preti i to u prvih dojdućih osminah, čim se u kraljevinu povrati, pa da će im tada on sam suditi.[3] — Za dva dana kašnje (14. augusta) isti kralj doglasi i palatinu i svomu kraljevskomu sudcu, da parnicu, koja je nastala medju kaptolom i gradskom obćinom, neriešenom ostave, jer da ju on sam hoće riešiti i to u prvih osminah, kada se u kraljevinu povrati, pa bilo na kojemugod mjestu u kraljevini.[4]

[1] Doc. 95.
[2] Doc. 96.
[3] Doc. 97.
[4] Doc. 98. 101.

Kada se svršetkom oktobra (1436.) ban Matko Talovac vratio u Zagreb, prva mu bijaše dužnost, (jer su ga obje stranke saletile, da stvar rieši,) izviestiti kralja o cielom ovom zemljištnom sporu. Na 2. novembra indi izvješćuje ban kralja ovako: da je primio njegovo pismo od 12. augusta, ali da gradski izaslanici Valentin, sin Ivkov i Jakov Bolje nisu o priepornih oranicah, šikarah i sjenokošah onako izviestili kralja, kako bi u istinu morali, jer u stvari je to: da je nekoč zagrebački biskup Ivan Alben s Ivanom biskupom kninskim i plemići Petrom, sinom Adamovim od sv. Duha, te s Mihaljem, prabilježnikom županije križevačke, s Andrijom Vitezom komarničkim i Ivan Totom susjedgradskim, da su obašli prieporne oranice, livade, sjenokoše i šikare po mejaših, kako su im ih obje stranke pokazale, pak da su isti za ta prieporna zemljišta jednoj i drugoj stranci zabranili, da ih ne smije ni obradjivati ni krčiti, dok se parnica ne rieši. Tom su sgodom naimenovali i nekoje čestite ljude, koji će bditi nad tim; ali da su po smrti biskupa Ivana Albena, uz prkos rečene zabrane, gradjani zagrebački nastavili obradjivati oranice, krčiti šikare i pasti na sjenokošah, a to u većem jošte obsegu nego li prije, premda se kaptol tomu protivio. Nastavlja za tim ban te veli, da kada se je po kraljevu nalogu vratio iz Italije u Zagreb, da je na mnoge i dosadne tužbe obih stranakah odaslao plemiće: Gjuru bisažkoga, Ivana Viteza komarničkoga, križevačkoga prabilježnika Mihalja, Stjepana Bickeleja zelingradskoga i Stjepana Farkaša obreškoga, da prieporna zemljišta obadju i razvide. Oni su pregledavši ih i uvjerili se, da su gradjani zagrebački odmah po smrti Ivana Albena u mnogo većem obsegu nego li prije preorali, izkrčili i zasijali prieporna zemljišta; a ban da je na to iznovice obim strankam naložio pod globu, da se suzpregnu težati rečena prieporna zemljišta dotle, dok on taj spor ne rieši, ali se toj zabrani gradjani nisu pokorili, dapače taj smion svoj postupak danomice nastavljaju, akoprem im je on to strogo zabranio. Napokon, što se tiče one točke u kraljevu pismu, gdje se veli, da su gradski izaslanici izviestili kralja, da je gradska obćina prieporna zemljišta kao svoje pravo vlastničtvo od vajkada mirno uživala, da to ne stoji, već upravo protivno, jer kada je nekoč ban Herman Celjski sa banskoga suda odaslao bio neke plemiće, a naročito Stjepana Huhingera, župana zagrebačkoga, Ivana Tota susjedgradskoga, Gjuru bisažkoga i dva velika sudca županije zagrebačke na prieporna zemljišta, da su oni izpitavši mnoge vjerodostojne svjedoke doznali, da rečena zemljišta nisu gradska, dapače da ih je gradska obćina uz prkos svih prosvjedah i grožnjah ipak posvojila i da ih drži; to da je sada obim prućim strankam naložio, da čim se kralj vrati u kraljevinu,

da u prvoj sudbenoj osmini, koja će nastati, i na kojem god bilo mjestu u kraljevini, moraju doći pred njega na sud, da im on taj spor rieši.[1]

I o drugoj kaptolskoj tužbi proti gradskoj obćini t. j. ob onom nasrtaju i pokolju, koji je počinila godine 1422., koja se raznimi ročišti odgadjala od godine do godine, počelo se ovom takodjer sgodom ozbiljno razpravljati. Spomenuo sam jurve, da je kaptol čazmanski uslied naloga kraljevskoga sudca Matije Paločkoga poveo god. 1433. iztragu proti gradskoj obćini, kojom se doznalo, da se godine 1422. gradjani zagrebački težko ogriešili o kaptol, i da se razprava te parnice raznimi ročišti otezala, te da joj napokon zadnje odrješito ročište ustanovljeno bilo na osminu Bogojavljenja god. 1435.; ali pošto je spor o priepornih zemljah bio pretežniji, da je ova parnica za neko vrieme obustavljena bila.

Istom godine 1438. obnovio ju kaptol zagrebački, kada je pred Miholjem ili 28. septembra r. g. pred kraljevskim sudcem Stjepanom Batorom kaptolski izaslanik Petar podastro tri izprave, koje su se odnosile na nasrtaje i pokolj od g. 1422., i to dvie izprave bivšega kraljevskoga sudca Matije Paločkoga, a treću, iztražni spis kaptola čazmanskoga, te zamolio kraljevskoga sudca, da ovu zastarjelu parnicu nastavi i konačno rieši. Prema toj molbi zamoli na 30. septembra Stjepan Bator kaptol čazmanski, da odašalje svoga čovjeka, koji da uzme za pristava ili Valenta sina Stjepanova, ili Nikolu ili Dimitra sa Drenove, ili Dioniža sina Emerikova s Adamovca, ili Luku ili Mihalja s Male gorice ili Ladomera s Adamovca, pa da pozovu gradsku obćinu na kraljev sud označiv im ročište osminu Miholja sliedeće godine (1439.) i da joj reknu, da se tomu pozivu pokori i dodje na sud; ne dodje li, neka znade, da će biti osudjenom.[2]

Za tjedan danah kasnije ili 6. oktobra 1438. pred istim kraljevskim sudcem rečeni kaptolski izaslanik kanonik Petar, na podlozi dvijuh izpravah bivšega sudca Matije Paločkoga, a treće iztražnoga spisa kaptola čazmanskoga, kojimi se dokazuje, da je gradska obćina silomice otela kaptolu sjenokošu u Rudešu i mnoga druga jošte zemljišta, zamoli Stjepana Batora, da i tu parnicu nastavi i gradsku obćinu na sud pozove. Prema tomu opet Stjepan Bator zamoli čazmanski kaptol, da po svojem izaslaniku, (koji da sobom povede jednoga od više rečenih pristavah,) i glede toga gradsku obćinu pozove na kraljev sud u osmini Miholja g. 1439.[3]

[1] Doc. 103. 104.
[2] Doc. 120.
[3] Doc. 122

Prema jednomu i drugomu nalogu kraljevskoga sudca odasla kaptol čazmanski svoga prebendara Gjuru, koji s kraljevim pristavom Valentinom, sinom Stjepanovim sa Drenove, najprije u nedjelju poslije Male gospoje (13. septembra 1439.) pozvaše i to prvi put u Vugrovcu, a drugi put odmah sliedeći utorak (15. septembra) u Stubici, a treći, sliedeći dan u Ivaniću, radi jedne i druge parnice zagrebačku gradsku obćinu na kraljev sud za osminu Miholja.

Jošte je jednu parnicu proti gradskoj obćini obnovio kaptol zagrebački i to onu, kada su pred Sviećnicu (1427.) neki gradjani znanjem i privoljom ciele obćine nasrnuli u šumi Jarunu na tri sluge kanonika kantora Ivana, koje su ondje i ubili. I radi ove parnice, koja se mnogimi ročišti odgadjala od godine do godine, zamolio je kaptolski izaslanik kanonik Petar na kraljevskom sudu (1. julija 1439.) samoga kralja Albrehta, da gradsku obćinu radi toga ubojstva pozove preda se na sud, i da ju radi toga kazni. Kralj se odazva ovoj molbi, te zapovjedi kaptolu čazmanskomu, da po svojem izaslaniku i s kraljevim pristavom (za kakove su opet isti pristavi bili označeni) pozove na trih mjestih gradsku obćinu na kraljev sud i to za osminu Miholja.[1]

Tom sgodom doznao je kralj ne samo za sve nasrtaje gradske obćine, već i za onaj pokolj od god. 1422., te da obćina i sada ne miruje, već da se grozi kaptolu, da će prvom sgodom popaliti i kanoničke dvorove i stolnu crkvu, dà, da će ih i poubijati. Saznavši kralj za sve ovo, napisa (13. jula) gradskoj obćini pismo puno negodovanja, te ju kori za tu njezinu grožnju, jer imade li što protiv kaptola, neka se pritužì kraljevskomu sudu, koji je jedini vlastan riešiti priepor. Da se pako taj ukor u istinu obćini službeno uruči, poslao ga kralj kaptolu čazmanskomu, kao vjerodostojnomu mjestu, da joj ga on predade. — Na 24. julija ili u petak pred Jakobovom došavši u Zagreb čazmanski izaslanik prebendar Stjepan, uručio je u gradskoj viećnici sakupljenomu gradskomu poglavarstvu ovaj kraljev ukor. Gradsko ga poglavarstvo smjerno primilo i saslušalo, te reklo: „Sačuvaj bože! da bismo ikada što zla namislili kaptolu ili učiniti ili smo učinili.“[2]

Za tri težke parnice morala bi gradska obćina odgovarati pred kraljevskim sudom, a je li na sud došla, ne imamo nikakovih viestih, te scienimo, da nije na sud niti došla, već htjela (kako je tada običajno bilo) da se raznimi ročišti riešenje odgadja, dok bi se napokon kojom sgodom i sasvim zaboravilo na tužbe.

[1] Doc. 127.

[2] Doc. 128. 129.

Ali staro neprijateljstvo ipak prestalo nije. Na 8. januara g. 1443. na duhovnom sudu pred kaptolskim vikarom Ivanom prebendar i „predicator dioecesis zagrabiensis“ Gjuro de Meglech tuži tadanjega gradskoga sudca Nikolu zlatara, te bivše sudce: Petra Ugrina, Nikolu Ilenkija, Ivana Perovića, Martina i Blaža te prisežnike: Nikolu Gregorića, Grgu Vrečarića, Matiju Farkaša, Gjuru mesara, Gjuru krojača, Emerika postolara, Emerika Šegu i Valentića i njihovu družbu, da su s mržnje proti svećenstvu prošle godine na dan pred Bartolovom (23. augusta) njegova ukućana Dominika bez i najmanje njegove krivnje našavši ga u gradskoj obćini uhvatili, utamničili i na grozne muke udarili te stvari njegove i njegova gospodara i novac, što je imao uza se, silom oteli. Kada je u petak poslije toga (30. augusta) rečeni Gjuro prebendar pošao na gradsku viećnicu i od gradskoga magistrata zahtievao, da mu ukućana na slobodu puste i štetu namire, da je sudac i cielo zastupstvo podiglo groznu viku, opsovali ga prozvavši ga psom a ne svećenikom, te ga po svojih pandurih ziostavljali, a napokon i zatvorili, a tada ga istom iz tamnice pustili, kada je pred poglavarstvom i javnim bilježnikom opozvao sve uvrede nanešene mu od gradskoga poglavarstva, i kao jamce stavio kanonike Tomu Ivančana i Stjepana sa Visokoga, i sudca Martina i prisežnika Antuna Goljaša, obričuć, da će dati pismeno očitovanje, da mu se nikakova nepravda učinila nije. Ovu tužbu pred rečenim kanonikom vikarom Ivanom posvjedočiše i prisegom potvrdiše Petar, župnik novoveški; Antun, rektor gradske ubožnice sv. Marije; i prebendari: Benko sa Položićice, Pavao i Matija.[1]

Gradskoj se obćini od kaptola predbacivalo i to, da je ona godine 1445. za nasilja grofovah Celjskih Friderika i Ulrika išla im svimi mogućimi sredstvi na ruku, da su osvojili Popov turen, u kojem bijaše pohranjena kaptolska imovina, a osvojivši ga razorili i uništili i njega i pobočne mu sgrade, a tim je nanesena bila šteta ovomu kaptolu preko 1000 for.[2]

Spomenuh malo prije, da je više rečene tri parnice, koje je podigao kaptol pred kraljevskim sudom proti obćini, nastojala obćina odgadjati, da bi se tako s vremenom i na njih zaboravilo. Tomu za dokaz neka služi, što je na 23. oktobra pred velikim županom zagrebačke županije Gjurom Glanjarom i pred cielom skupštinom gradski izaslanik i prisežnik Matija sin Andrijin uložio prosvjed proti kaptolu zagrebačkomu, navedši, da kako je na zahtjev kaptola po nalogu grofovah Celjskih i banah Friderika i Ulrika odmah nakon smrti

[1] Doc. 135.
[2] Pag. 239.

biskupa Ivana Albena veliki župan zagrebačke županije Stjepan Kuhinger s velikimi sudci i drugimi jošte plemići obašli prieporna zemljišta medju kaptolom i gradskom obćinom, a ova, premda su gradska bila i obćina ih od vajkada mirno uživala, na podlozi izkrivljene gruntovnice dopitali kaptolu zagrebačkomu i u to ime izdali i pismene izprave na veliku štetu gradske obćine, to sada protiva tomu svečano da prosvjeduje i moli županiju, da pošto su rečene izprave o priepornih oranicah, sjenokošah, livadah i šikarah izdane usljed izkrivljene gruntovnice, da ih ona smatra netočnimi, te da kaptol zagrebački uz prkos prava gradske obćine ne uvede u posjedovanje istih, niti da mu uruči kakova posjedovna pisma.[1]

Dok se tako riešenje parnicah odgadjalo od ročišta do ročišta, stara se neprijateljstva medju ova dva susjeda nastavljala. — G. 1465. tuži kaptol zagrebački kralju Matijašu, kako je gradska obćina, a naročito: Antun, sudac; te Martin Martinec, Ivan Perović, Valentin Šarović, Ravšar, Dioniž krojač, Pavao i Benedikt zlatari, Klement mesar, Šimunović, Karniž, Stjepan postolar, Jakob postolar, Blaž krojač, Filip i Luka postolari, Benko dekan, Antun postolar, Štefanić, Blaž lučar, Platnar, Benedikt trgovac, Lovro sudac, Mihalj krznar, Blaž Vitežić, Filip trgovac, Mihalj, sin Valentinov, Matija lučar, Toma uzdar, Dimitar krojač, Blaž trgovac, Pazar trgovac, Gjuro krznar, Hanžić trgovac, Toma Čuden, Nikola zlatar, udovica Matijina, udovica Tomajeva, Klement kovač, Soldinarić i drugi neki, oko Miholja g. 1460., kada su kaptolski desetari desetinili novo vino za kaptol, navalili oružanom rukom u desetinske klieti, da ih ubiju, a doisto bi ih i ubili, da se nisu biegom spasili; našavši tu jedna kola vinom natovarena, zaplienili ih i odvezli. — Napokon da su pred banom Ivanom Vitovcem ocrnivši kaptol nagovorili bana, da je posvojio kaptolske Toplice kod Varaždina i tako ih dugo u vlasti držao, dok se je gradskoj obćini svidjalo, a tim nanesao štete kaptolu preko 3000 for.[2]

Na ovu kaptolsku tužbu naložio je kralj Matijaš županom županije zagrebačke Stjepanu Bickeleju zelingradskomu i Augustinu Porkolabu, da povedu iztragu. Na tu iztragu bijahu odaslani Matija Vurnovčan i Ladislav Imprić sa Jamnice, koji su svršivši iztragu na 5. aprila (1465.) javili zagrebačkoj županiji, da je sve istina, što kaptol tuži.[3]

Nu što ne bijahu vrstni izvesti kraljevski nalozi, ni sudbene odluke, da se na ime medju gradskom obćinom i kaptolom uzpostavi

[1] Doc. 143.
[2] Doc. 239.
[3] Doc.. 241.

sloga i mir, to su učinili Turci. Godine na ime 1469. u subotu poslije Miholja u kasno noćno doba probudila je oda sna gradjanstvo zagrebačko grozna vika, prouzročena bjegunci, koji su s onkraj Save pohrlili u Zagreb i plačuć pripoviedali, kako su Turci provalili i popalili im sela i kuće, (što je posvjedočavala i silna vatra, koja se iz Zagreba vidjevala), pak da su naumili prebroditi Savu i navaliti na sam Zagreb. U toj vrevi nije preostalo kaptolu zagrebačkomu na ino, već skloniti se u utvrdjenu gradsku obćinu. Uzevši indi u hitnji arhiv, moći svetacah, crkveno posudje i imovinu snesoše sve ovamo i pripraviše se na obranu. Ali hvala Bogu iz ove bojazni i nepogode oslobodila ih je rieka Sava, koja se usljed silne kiše vrlo nabrekla i počela poplavljati cielo Posavje i tako prisilila Turke, da su se vratiti morali.

Ovaj prijateljski susret, gdje su gradjani otvorili vrata svoje tvrdje i u svoje kuće primili pribjegle kanonike, kao i strah pred biesnim neprijateljem, pomirio je oba protivnika. U obostranoj izjavi, pisanoj početkom oktobra 1469., veli se: da kaptol oprašta gradjanom sva počinjena nasilja, palež, otimačinu i krv; te onu točku, koja se u kletvi biskupa Ivana Albena nalazi, da na ime djeca gradjanah zagrebačkih do četvrtoga koljena ne mogu polučiti crkvene časti ni nadarbine, proglasuje ništetnom, a u ime zajedničke sloge odredjuje: prvo: da će kaptol ili njegovi porezovnici prigodom velikoga Markovskoga sajma pobirati samo maltarinu, dočim filjaršćinu ili pijacovinu sasvim prepuštaju gradskoj obćini. Drugo: od gradjanskih kolah i konjah, na kojih se bude iz inozemstva roba uvažala ili unašala na taj sajam, ne će kaptol zahtievati maltarine; napokon treće: kaptol ni njegovi desetari, dok za vremena berbe traje desetinanje, ne smiju ni tužiti ni na sud pozivati ni jednoga gradjanina radi zaostale ili neplaćene desetine.[1]

Kada je nestalo straha pred Turci, nastavile se stare razmirice medju oba susjeda, a izazvaše ih braća Tuzi i to: biskup Osvaldo i brat mu Ivan. Ponajprije o velikom Margaretskom sajmu, kada bi morao vladati sveti mir i svačija sloboda svetom biti, znanjem i privolom biskupa Osvalda njegovi kapetani Ivan Buzla, Matija Olaz i Gjuro Zubalo s četom slobodnjakah provalivši na gradsko tlo, silom udjoše u gradsko kupalište, te našavši ondje Petra plemića bisažkoga, Stjepana Bickeleja, plemića zelinskoga i jošte jednoga gradjanina zagrebačkoga; plemića Bickela iztukoše i izraniše, a gradjanina bacivši na tlo tako ga izprebiše, da je jedva nešto života u njem ostalo;

[1] Doc. 264. 265.

Petra pako bisažkoga svezaše i povedši ga kroz kaptol kao kakovo slavje slaveći, zatvoriše u tamnicu.

Ne dugo za tim biskup Osvaldo i brat mu Ivan, sakupivši medvedgradske, vrbovačke i rakovačke kmete, nasrnuše oružani u nedjelju 2. augusta na gradske posjede Dediće, Črnomerec, Bitek i Novake, pak ove posjede posvojiše, a krenuvši odavde na kraljevski brod na Savi, zauzeše i njega ; a u tom pohvataše i mnoge gradske kmete, koji su na tih posjedih bili, te nekoje pobacaše u Savu, a nekoje svezanih straga rukuh odagnaše u Medvedgrad i baciše u tamnicu, i tako ih dugo zatvorene držali, dok se nisu novcem izkupili.[1] Kakove je glede tih posjedah gradska obćina vodila borbe s braćom Tuzi, spomenuo sam u ovoj razpravi na str. XXVIII—XXIX.

Osim ovih rečenih posjedah oteo je biskup Osvaldo nekoja gradska zemljišta, koja bijahu u obsegu gradske obćine uz zemljišta biskupska. Ovo nasilje doglasila je gradska obćina kralju Matijašu, koji na 11. junija 1475. zapovjedi biskupu Osvaldu, da gradskoj obćini odmah povrati, što joj je nepravedno oteo.[2]

S ovakove otimačine uzlovoljili se i gradjani, te su počeli vraćati nemilo za nedrago. Iz sjednice županije zagrebačke, držane svršetkom julija godine 1475. pod predsjedničtvom velikoga župana Petra Bočkaja, doznajemo, da je ona na tužbu kaptola zagrebačkoga odaslala dva velika sudca i to: Mihalja Bencekovića i Luku sa Kalinja, da povedu iztragu proti gradskoj obćini. Povedši nju dojaviše županijskomu sudu, da su iztražujuć doznali, da u nedjelju pred Margaretinjem (9. julija), kada su kaptolski ukućani Mihalj, Antun, Stjepan i klerik Andrija s gradske obćine silazili na kaptol, da su po nalogu gradskoga sudca Blaža, te Ivana Perovića, Ivana Soldinarića, Blaža Tevćine, Valentića, Blaža Stenićkoga, Dominika Perovića, Brcka Ugrina, Pazara i Lovre Šporara, bez ikakova povoda u gradskom podgradju ili u šoštarskoj ulici nasrnuli na nje Toma postolar, Stjepan Lah, Gjurko uzdar, Blaž postolar, Klement Kelec, Ivan i Valentin postolari, Mihalj Klačec, Grga Pavšin zet, Valentin Kosinov zet, Dominik Malec, Hanž uzdar, Gjuro Banić uzdar, Antun Šeglin i Ilija postolar, te nategnutimi lukovi progoneći ih do samih kaptolskih vratah izbacali za njimi mnoge strelice, te su rečenoga Mihalja do smrti ustrielili, a ostale izranili; a da nije bilo kod kaptolskih vratah čestitih ljudih, koji su bježeće obranili, kod samih vratah doisto bi ih ubili. Kada su rečeni županijski iztražitelji na 15. julija opomenuli gradskoga sudca, da se krivci kazne, to je on taj zahtjev na prosto odbio.[3]

[1] Doc 281.
[2] Doc. 297.
[3] Doc. 299.

Napokon sliedeće godine (1476.) početkom maja ubili su nekoji gradjani jednoga kaptolskoga čovjeka, a kaptol je obćinu radi toga tužio zagrebačkoj županiji, koja je odaslala županijskoga podbilježnika pred gradsko poglavarstvo, od kojega zahtievaše, da se krivcem sudi. Gradski starješina Valent tomu je podbilježniku odgovorio, da pošto je sudac odsutan (boravio na kraljevskom dvoru), da se krivcem za sada suditi ne može. Na to je županijski podbilježnik odredio, da se krivcem sudi na osmi dan, kada se sudac povrati. Gradsko je poglavarstvo ovu odluku prihvatilo, i doisto, jedva se sudac vratio, pozvalo u osmi dan kaptol, da podnese tužbu i svjedočanstvo proti krivcem, pa da će ih suditi; ali se tomu pozivu kaptol odazvati nije htio, već je uz prkos tomu i proti gradskim sloboštinam utužio gradsku obćinu na kraljevskom sudu, s toga proti takovu nezakonitu kaptolskom postupku gradska je obćina prosvjedovala pred čazmanskim kaptolom.[1]

Više spomenute tri parnice, koje je podignuo pred kraljevskim sudom kaptol zagrebački protiv gradske obćine, raznimi odgodjenimi ročišti počele su malo po malo jenjavati, dok nisu i sasvim u zaborav prošle; a iztisnula ih velika parnica, koju je vodio kaptol s gradskom obćinom o znamenitih posjedih: Kraljevcu, Cerju, Kobiljaku, Sviblju i Nartu, o kojoj sam obširno progovorio na str. XXIX—XXXV.

[1] Doc. 303.

Zagrebačka okolica.

Obćina zagrebačkoga Gradca graničila je sa sjevera s vlastelinstvom Medvedgradskim, a sa zapada sa Susjedgradskim. Pošto su pak mnogi gradjani imali svoja trsja u posjedovnom obsegu samostana Remetskoga, to su ova tri njezina susjeda više manje utjecala i u njezinu poviest, pa i toga radi ima i u tom svezku nekoliko podatakah, kojimi se prošlost zagrebačkoga Gradca u mnogom popunjava.

Medvedgrad. U prvom svezku ovih spomenikah (str. CLXXXIII do CXC) nacrtao sam prošlost ovoga grada u XIII. i XIV. vieku, te rekoh, da je druge polovine god. 1398. uz prkos prosvjeda kaptola zagrebačkoga prošao Medvedgrad u vlastničtvo zagrebačkoga biskupa Eberharda Albena, a tim porodice Albenah. Po smrti biskupa Eberharda (1420.) nasliedio je Medvedgrad njegov brat Ivan Alben, takodjer biskup zagrebački, a po smrti ovoga (1433.) posta gospodarom Medvedgradskim njegov najmladji brat Rudolf Alben. — Rudolf nije dugo vladao Medvedgradom, jer privoljom svoga sina Leonarda godine 1436. taj grad s njegovimi zaselci: Slanovcem, sv. Jakobom s brodom na Savi, proda grofovom Celjskim Frideriku i Ulriku. Dočuvši kaptol zagrebački za tu prodaju (jer si pravo vlastničtva na taj grad prisvajao), odasla pred pečujski kaptol, kao na vjerodostojno mjesto, svoga izaslanika kanonika Fabijana, koji na 23. oktobra ondje u ime kaptola zagrebačkoga uloži svečan prosvjed proti Rudolfu i Leonardu Albenom, što su Medvedgrad prodali grofovom Celjskim, te proti Frideriku i Ulriku Celjskomu, koji su ga kupili, i proti kralju Sigismundu, ako bi on tu prodaju svojom vlasti odobrio.[1] — Ali jer grofovi Celjski bijahu u rodbinstvu s kraljem, na taj se prosvjed kaptola zagrebačkoga ni malo osvrtalo nije; dapače na podlozi kraljeva odobrenja uvede stolnobiogradski kanonik Ivan de Šomlio grofove Celjske u posjed Medvedgrada i njegovih selah. Proti tomu opet na 16. aprila 1438. izaslanik kaptola zagrebačkoga Stjepan sublektor u

[1] Doc. 102.

ime kaptola svečano prosvjedova, jer da se takova što učiniti ne bi smjelo, pošto je Medvedgrad starinom vlastničtvo crkve zagrebačke.[1] I taj prosvjed bio je bezuspješan.

Grofovi Celjski Friderik i Ulrik, postavši gospodari Medvedgradski, postaviše ovdje za gradskoga kapetana ili kastelana Niemca Vilhelma Štamma, koji istom što preuze kastelanstvo poče proganjati gradjane zagrebačke i podložnike gradske i kaptolske. Odmah g. 1436. oko Miholja rečeni Vilhelm, prigodom svoga dolazka u Medvedgrad, znanjem i privolom svojih gospodarah silomice ote jednomu seljaku u gradskom selu Gračanih dvie krave, koje odagna u Medvedgrad upotrebivši ih u svoju korist.[2] Na pritužbu gradsku zagrebačka je županija povela o tom iztragu, ali krivac zadovoljštine nije dao.[3] — Sliedeće godine (1437.) nastavio je kastelan Vilim svoja nasilja u većoj jošte mjeri. Oko 5. augusta, kada se nekoji gradjani zagrebački vraćali sa Optujskoga sajma nakupivši ondje robu, dočeka ih Vilim kod gradskih mlinovah svojom naoružanom četom, u kojoj bijahu kao kolovodje neki Koloman Trakenberger, Jeronim Volfard, sin Jakoba krapinskoga sudca, i Martin, sin Ladislavov iz Gorice, i tu na javnom drumu navalivši na nje oteli im troja kola natovarena suknom i drugom robom u vriednosti do 2000 for., koju su robu medju se podielili.[4] — Ne dugo za tim ili oko 8. septembra, kada su zagrebački trgovci gonili u Zagreb marvu, koju su kupili na sajmu u Rovišću, to kod Rakovca, grada grofovah Celjskih, napadnuo na njih sa svojom četom kastelan Vilim, zaplienio im marvu, a gradjane istom tada pustio slobodno proći, kada su mu izplatili 20 for. u ime odkupnine.[5] — Na 27. septembra iste godine, kada se zagrebački gradjanin staklar Bartol Taljan sa svojimi slugi i robom, natovarenom na dva konja, vraćao kući sa optujskoga sajma, to ga kod gradskih mlinah i na gradskom zemljištu dočeka kastelan Vilim s naoružanom četom, u kojoj bijahu Jeronim i Koloman Trakenberger, te ih uhvativši, staklaru su Bartolu svezali ruke straga, a noge pod konjskim trbuhom i tako svezana doveli u Medvedgrad, gdje su, da ga na slobodu puste, zahtievali od njega 40 for.; od koje svote, kada je 20 for. s mjesta izplatio, a za drugih 20 for. kada mu se kastelan Vilim ponudio za jamca, tada ga istom pustili na slobodu.[6] — Na 30. novembra iste

[1] Doc. 117.
[2] Doc. 110
[3] Doc. 105.
[4] Doc. 110. 113.
[5] Ibid.
[6] Doc. 109.

godine znanjem i privolom svojih gospodarah, naoružanimi svojimi ljudi i kmetovi provali u ranu zoru kastelan Vilim na gradsko selo Pobrežje kod Save, te ga sasvim orobi, otevši sve vole, krave, teliće, svinje, slaninu, mužko i žensko odielo, lemeše, motike, kose itd. što se odnieti dalo, nanesavši štete ondješnjim stanovnikom do 150 for. i to: Valentu Ladišiću 20 for.; Martinu Drobaniću 10 for.; Gjuri Benkoviću 15 for.; Antunu Smetani 5 for.; Gjurgjicu 18 for.; Martinu 6 for.; Petru 4 for.; Klementu 6 for.; Tomi Mihaljevom 12 for.; Galu Martinovu 4 for.; Fabijanu Bankoviću 6 for.; Blažu 3 for.; Nikoli 2 for.; Galu 5 for.; Petru Pavlovu 3 for.; Ladislavu 4 for.; Mihalju 8 for.; Petru 7 for.; Tomi Gordini 8 for. i Stanku 4 for.[1] — Isti je dan kastelan Vilim sa svojom četom vraćajuć se u Medvedgrad navalio na gradsko selo Gračane i ovdje oteo 10 volovah, 8 kravah, 40 svinjah, četiri suhe slanine, 5 kabanicah, 11 košnicah, 9 plahtah, 5 oplećakah, 10 ženskih rubačah, te lopate, sjekire, lemeše itd. što je sve odagnati i odnesti dao u Medvedgrad; uza to zarobio je ovdje mnoge Gračance i kao roblje odveo ih u Medvedgrad, te ucienivši svaku osobu na 3 for., tada ih istom pustio na slobodu. — Ne dugo za tim ili na 7. decembra isti je kastelan Vilim s jašućom svojom četom privoljom svojih gospodarah dojahao do samih vratah gradske tvrdje i tuj je čuvare gradskih vratah strelicami težko izranio, tako, da su trojica na mjestu mrtva ostala, a neki ostali bolestni u groznih mukah. Vraćajuć se s toga nasrtaja naišavši putem na neke gradjane i gradske podanike, nekoje je strelicami ubio, a nekoje tako izranio, da se dvojilo, hoće li rane preboljeti.[2] — Na 19. decembra provalio je kastelan Vilim sa svojom četom opet na gradsko selo Gračane, gdje je oteo Bartolu Tataru 4 vola, 1 kravu, 1 kabanicu, 1 čohu i 15 motikah, a našavši ondje jednoga gradskoga čovjeka oteo mu pet i pol pensah bečkih dinarah, mač s remenom, luk sa strelicami, kabanicu i škriljak. Našavši takodjer ovdje mnoge gradjane u svojih klietih, dao ih pohvatati, mučiti i svezati i onako svezane odveo u Medvedgrad, gdje je nekoje jošte do polovine januara 1348. u zatvoru držao, dočim nekoje ucienivši ih za veliku svotu istom uz jamčevinu pustio na slobodu.[3]

Radi ovih obiestnih ali i groznih bezdjelah Niemca Vilima Štamma, koja je počinio pod moćnom zaštitom svojih gospodarah na porugu slob. kr. grada, povela je na molbu gradske obćine županija zagrebačka stroge iztrage, kojimi se dokazalo, da je sve istina, što je

[1] Doc. 109. 116. 118.

[2] Doc. 113.

[3] Doc. 109.

taj zlotvor počinio, te se i županija zagrebačka dva ili tri puta pismeno obratila na grofove Celjske, moleći ih da suzpregnu obiest svoga medvedgradskoga kastelana.[1] Kada to nije bilo od nikakove koristi, umoli gradska obćina i kaptol zagrebački varaždinskoga župana Hann(šteina), da bi on osobno u grofovah Celjskih izposlovao, da Vilima Štamma ukrote. Župan je varaždinski povjerenu si zadaću točno izvršio, te je na 21. decembra Fridrik Celjski, bivši tada u Krapini, upravio kaptolu i gradskoj obćini pismo, u kojem im javlja, da ga je župan varaždinski u njihovo ime zamolio, da rieši sam ovaj spor medju njimi i svojim kastelanom, pa premda se, (veli lukavo Fridrik Celjski,) i kaptol i gradska obćina proti njemu težko ogriešila, ipak on ljubavi i slogi za volju voljan je taj spor izravnati, te odredjuje, da kaptol odabere trojicu ili četvoricu kanonikah, a gradska obćina toliko opet gradjanah, pa da dodju k njemu u Krapinu na dan pred Bogojavljenjem, kamo će pozvati jošte i kastelana Vilima, te će taj spor na obće zadovoljstvo sam riešiti.[2]

Ali isti upravo dan, kada je Fridrik Celjski odaslao kaptolu i gradskoj obćini rečeno pismo, odaslao je ujedno iz Krapine na prošnju kastelana Vilima petdeset i dva od glave do pete oružana oklopnika konjanika i silnu četu oboružanih pješakah za medvedgradsku posadu. S ovom indi četom, u kojoj bijaše i mnogo pozvanih „njemačkih razbojnikah“, na ime: Koloman Trakenberger, Jeronim, Gjuro Perš, Martin sin Ladislavov sa Gorice i Toma Koposunić, navali na 23. decembra kastelan Vilim trubeći u trublju na samu tvrdju zagrebačkoga Gradca. Akoprem su gradjani ovaj juriš snažno odbili, ali ih ipak ta četa dosta poubila i izranila; te je kastelan Vilim strelice, sulice i mačeve dao krvlju ubijenih omastiti, i zarobivši tom sgodom mnoge gradjane zapovjedio svezati im ruke straga, a noge pod konjskimi trbusi, te ih tako kao u slavlju poveo u Medvedgrad. Uz put ovamo oteo je i silan plien, i to: Nikoli vesniku 4 vola, a njegovu slugi 1 kabanicu, 1 plašt, te nekomu Blažu 2 vola i 2 krave; Stjepanu kamenaru 2 vola i 1 kravu, a sina mu smrtno ranio; Klementu 3 vola, Petru 2 vola, Valentinu 2 vola, Herikoniću 2 vola i jedna kola; a kada su gradjani zagrebački izašli za njimi u potjeru, da otmu zaplienjene ljude i blago, rečeni je Vilim svoju četu uvrstao u bojni red, koja navalivši na gradjane učinila je strašan pokolj, jer je osam gradjanah i jedan gradski sluga sluga ostalo na mjestu mrtvo, a dvanaest ih zarobio i u Medvedgrad odveo. Od zarobljenikah umrlo ih je u Medved-

[1] Doc. 105. 113.
[2] Doc. 107.

gradu trideset i dva, a za osamnaest dvojilo se hoće li rane preboljeti; a novce i odielo umrlih, ranjenih i zarobljenih sve je posvojio.[1]

Napokon poslije Božića rečene godine napali su ljudi Ulrika Celjskoga kod njegova grada Rakovca na javnom drumu na slugu Nikole zlatara, koji se iz Varaždinskih toplicah vraćao u Zagreb, te mu oteli osedlana konja vriedna 16 for.[2]

Spomenuo sam malo prije, da je na 21. decembra 1437. Fridrik Celjski pozvao kaptol i gradsku obćinu, da pošalju k njemu u Krapinu svoje punomoćnike i da će on riešiti spor medju ovom jednom i drugom vlasti i medju svojim kastelanom Vilimom Štammom. Ovomu se pozivu obadvie ove vlasti odazvale, jer na 6. januara ili na samo Bogojavljenje g. 1438. javljaju Fridrik i Ulrik Celjski, da je medju zastupnici kaptolskimi i gradskimi i medju „njihovim vjernim" Vilimom Štammom, kapetanom medvedgradskim, utanačeno primirje do Gjurgjeva, i da za to vrieme mogu i kaptolski i gradski ljudi slobodno i mirno prolaziti i trgovati po svih njihovih posjedih, „das sy vnd die iren in vnsern herschaften und gebieten, vnd den darnach in derselben zeit alsonst in des notdurf tut komen handeln vnd gewandeln mugen an vnser vnd aller der vnsern Irrung vnd hindernuss engeuerlich davon"; te nalažu svojim kastelanom i ostalim činovnikom, da gradjane kaptolske i zagrebačke ne uznemiruju.[3] — To indi bijaše sve, što su grofovi Celjski učinili spram nasiljem svoga medvedgradskoga kapetana.

Ali gradska se obćina, poznavajuć lukavu ćud grofovah Celjskih, ovim samo kratkotrajnim primirjem obsjeniti nije dala, pa da dobije vjerodostojne dokaze, na temelju kojih bi mogla podići tužbu na višem sudištu proti kastelanu Vilimu, zamoli bana Matka Talovca, izpripovjedivši mu sva dotadanja nasilja Vilimova, da odredi iztragu. Na 13. januara prema izjavam gradske obćine odredi ban dvie iztrage, a obadvie povjeri kaptolu čazmanskomu, koji da s banove strane uzme za pristava ili Stjepana i Radoslava, sinove Nikoline, ili Gjuru sina Ivanova sa Brezovice, ili Grgu sa Berislovca, ili Ivana i Pavla, sinove Jakobove iz Jasenovca, ili Matiju, sina Emerikova sa Adamovca, ili napokon Matiju, sina Nikolina sa gornje Glavnice, i da ga svršivši iztragu o svemu točno obavieste.[4] — Prema tomu banovu nalogu poveo je kaptol čazmanski točnu iztragu na 15. januara, a na

[1] Doc. 113 116.
[2] Doc. 116.
[3] Doc. 108.
[4] Doc. 109. 110.

17. već dojavio banu, da je kapetan Vilim u istinu sva ona nasilja počinio, kako ga gradska obćina tužila.[1]

Odmah poslije svršene iztrage, koja je medvedgradskoga kapetana vrlo uzlovoljila, navali on svojom četom u noćno doba na gradsko selo Gračane, te spavajuće ondje kmete, njihove žene i djecu dignuvši sa ležišta zarobio ih i kao roblje odveo u Medvedgrad.[2]

Tim se gradska obćina jošte većma uvjerila, da se proti tomu silniku svom snagom oprieti mora, te zamolila Nikolu Gepevskoga, velikoga župana županije zagrebačke, da povede iztragu proti kapetanu Vilimu. Na molbu gradske obćine odasla zagrebačka županija na iztragu tri svoja velika sudca: Tomu sa Domagovićah, Gjuru iz Žitomerja i Petra Sitara, koji su pomno propitkujuć doznali, da je sva nasilja u istinu izveo kapetan Vilim i upravo onako, kako ih županiji gradska obćina pripovjedila; te joj s toga županija cielu iztragu radi dalnjega postupka u vjernom spisu priobći na 31. januara 1438.[3]

Imajuć gradska obćina u rukah nepobitne dokaze proti kastelanu Vilimu podignu tužbu pred samim kraljem. Na 24. februara nalazimo u Budimu pred kraljem Albrehtom izaslanike zagrebačkoga kaptola kanonike Ivana i Tomu, a punomoćnike gradske obćine sudca Petra i prisežnika Blaža s jedne, a Ulrika Celjskoga osobno, u ime svoje i svoga roda, a naročito pako u ime kapetana Vilima s druge strane; i tuj su kaptolski i gradski punomoćnici utužili grofa Ulrika i njegova kapetana Vilima za sva nasilja, počinjena ovoj jednoj i drugoj vlasti. Nagovorom kraljevim i prisutnih velikašah i barunah obje su stranke pristale na to, da se sva počinjena nasilja prepuste sudu i presudi palatina Ladislava Gorjanskoga i bana Matka Talovca, pa štogodj oni dosude, da će se toj presudi stranke pokoriti, a koja se ne bi pokorila, da je tim već osudjena na gubitak parnice i nošenje parbena troška.[4]

Odmah isti dan počela su oba rečena sudca razpravljati, a sliedeće dane nastavili su o nasiljih kapetana Vilima razpravu, kojoj prisustvovahu gradski sudac Petar i prisežnik Blaž, te kapetan Vilim Štamm, a kao zastupnici grofovah Celjskih Antun literat i Ivan Vrag iz Marjaševca. Ponajprije indi, što je na 30. novembra 1437. kapetan Vilim provalio s oružanom rukom na gradsko selo Pobrežje i ondje oteo blago, rubeninu i poljsko orudje u vriednosti do 150 for., odgovori Vilim i oba zastupnika grofovah Celjskih, da bi moguće bilo,

[1] Doc. 111.
[2] Doc. 113.
[3] Doc. 112. 113.
[4] Doc. 114.

da je taj dan provalio Vilim na Pobrežje, ali da tolike štete, kako ju gradjani označuju, nisu počinili. Na to dosudiše sudci, da Pobreški oštećenici pred županijskim izaslanikom t. j. velikim sudcem u osmini dojdućega vazma moraju priseći u crkvi sv. Marka vrhu 150 for. štete; prisegnu li, da im tu svotu izplati Ulrik Celjski i kapetan Vilim. — Glede onoga, što je na 30. novembra 1437. navalio kastelan Vilim u gradsko selo Gračane i tuj oteo 10 volovah, 8 kravah, 40 svinjah itd. te zarobivši mnoge Gračance odveo ih u Medvedgrad, a pošto bi svakoga ucienio na 3 for., tada istom pustio na slobodu, odgovori kapetan Vilim, da je krivo potvoren; ali gradski zastupnici odvratiše mu, da će i oni a i mnogi ljudi u kraljevini posvjedočiti, da je kapetan Vilim u istinu ovo počinio. Na to oba sudca odrede, da u osmini vazma pred plemići Stjepanom Bickelijem zelingradskim, Ivan Totom susjedgradskim, Grgom vrbovačkim i Petrom šćitarjevačkim i gradska obćina i Gračanci podastru tvrde dokaze o tom proti Ulriku i Vilimu, a što tada ovi plemići kao opunovlašteni sudci, odrede, toga će se morati držati obje stranke, a dokažu li, da je šteta u istinu tolika, da ju rečeni Ulrik i Vilim nadoknade. — Glede nasilja, koje je počinio kapetan Vilim na 19. decembra, kada je opet navalio na selo Gračane, te Bartolu Tataru oteo 4 vola, 1 kravu, 1 kabanicu itd., odrediše sudci, kao gore pred tim. — Glede onoga, što je na 7. decembra 1437. kastelan Vilim, jurišajuć na gradsku tvrdju, izranio čuvare gradske, od kojih su trojica umrla, odrediše sudci kako gore pred tim. — Glede onoga, što je kastelan Vilim jurišajuć na 23. decembra gradsku tvrdju, oteo Nikoli vesniku 4 vola, njegovu slugi plašt i kabanicu, te nekomu Blažu 2 vola, 2 krave itd., a gradjane, koji su pošli za njim u potjeru, da mu otmu plien, mnoge grozno izranio, tako da je osam gradjanah i jedan sluga ostalo na mjestu mrtvih, a 18 težko ranjenih, nekoje zarobio a oteto blago i odielo zarobljenih i ubijenih sve odagnao i odnesti dao, odsudiše sudci, kako gore pred tim. — Glede onoga, što je kastelan Vilim oteo staklaru Bartolu dva konja, svu robu i novce i njega svezana poveo u Medvedgrad, a pustio ga istom na slobodu, da će 40 for. ucjene platiti, odrediše oba kraljevska sudca, da pred gore rečenimi plemići i staklar Bartol i gradjani prisegnu; a kada prisegnu, da se prema osudi pomenutih plemićah staklaru Bartolu zadovoljština dade. — Glede onoga, što je u ljetu g. 1437. zagrebačke gradjane, vraćajuće se s optujskoga sajma, dočekao kod gradskih mlinah kapetan Vilim, te im oteo troja kola natovarena suknom i drugom robom, odgovoriše zastupnici grofovah Celjskih, da to nisu učinili ni ljudi grofovah Celjskih, a niti je to znanjem istih grofovah učinjeno bilo, odsudiše

oba sudca, da mora Ulrik Celjski priseći pred čazmanskim kaptolom, da niti su to njegovi ljudi bili, niti je to njegovim znanjem učinjeno bilo. — Glede onoga, što su ljudi grofovah Celjskih oko 8. septembra 1437. kod grada Rakovca napali na zagrebačke trgovce, koji su u Rovišću kupljenu marvu sa sajma tjerali kući, tu im marvu zaplienili, a tada ju istom pustili, kada su im trgovci izplatili 20 for. odkupnine; pošto su to punomoćnici grofovah Celjskih skroz zaniekali, odsudiše oba kraljevska sudca, da gradski prisežnik Blaž na to sam prisegne, a kad prisegne, da mu Ulrik Celjski izplati 20 for. u zlatu t. j. da štetu nadoknadi. — Napokon glede onoga, što su oko Božića ljudi grofovah Celjskih napali kod Rakovca na slugu Nikole zlatara, koji se iz Varaždinskih toplicah vraćao u Zagreb i oteli mu osedlana konja; jer su punomoćnici grofovah Celjskih i to zaniekali, dosude oba sudca, da Nikola zlatar prisegne vrhu 16 for. štete, a kad prisegne, da mu ih Ulrik Celjski izplati. — Drugi odsjek ove parnice sadržavao je obtužbu kapetana Vilima proti gradskoj obćini, i to: punomoćnici grofovah Celjskih okrivljuju gradskoga sudca Jakoba, koji da je Vilimova slugu vraćajućega se u Rakovac, a putem svrativšega u Zagreb dao uhvatiti. Gradski punomoćnici Petar i Blaž odgovoriše na to, da sudac Jakob nije dao uhvatiti rečenoga sluge, već ga samo i to na pritužbu jednoga gradjanina taj sudac pozvati dao preda se na odgovor. Kraljevski sudci odrediše za to, da u osmini vazma sudac Jakob prisegne u crkvi sv. Marka, da nije dao uhvatiti rečenoga slugu. — Punomoćnici medvedgradskoga kapetana Vilima utužiše opet sudca Jakoba, koji da je kapetanova slugu, koga je on poslao u Zagreb, da kupi za forintu ribah, uhvatio, zatvorio i u tamnici dulje vremena držao, pa mu i tu forintu uzeo. Na to odvratiše gradski punomoćnici, da je rečenoga Vilimova slugu zatekla straža kasne noći pod gradskimi zidinami kao uhodu, pa ga kao takovoga uhvatila i za to da ga je sudac Jakob zatvoriti dao; no prigodom primirja, sklopljena medju gradskom obćinom i grofovi Celjskimi, da je sudac istoga slugu kao izmjenu za gradjane zasužnjene u Medvedgradu, na slobodu pustio, a forinte da mu nije uzeo. Kraljevski sudci na to odrediše, da taj sluga u vazmenoj osmini prisegne pred čazmanskim kaptolom, da mu je sudac forintu doisto oteo; prisegne li, da mu sudac taj novac povrati; što je pako taj sluga zatvoren bio, pravo mu bilo, jer je to kao uhoda i zaslužio. — Napokon Vilimovi punomoćnici utužiše gradsku obćinu, da su gradjani zagrebački izvan gradskih zidinah na polju dva Vilimova čovjeka ubili, a četiri ranili. Gradski punomoćnici odgovoriše, kada je na 23. decembra 1437. navalio medvedgradski kapetan Vilim na grad i

njegovo podgradje, da ga oplieni, to su tada oni gradjani, koji odredjeni bijahu, da čuvaju gradsko područje, potekli za kapetanom Vilimom, da mu otmu zaplienjene gradjane i njihovu marvu, u kojoj su potjeri, jer je s nje nastala borba, mnogi gradjani ubijeni i zarobljeni bili, pa ako je tom sgodom i koji čovjek iz Vilimove čete ubijen ili ranjen bio, to su ih gradjani il ubili ili ranili samo da svoje osobe obrane; dočim je kapetan Vilim bez ikakova povoda nasrnuo na grad, te gradjane oplienio, zarobio i izranio. Na to kraljevski sudci dosudiše, da gradska obćina u vazmenoj osmini pred odabranimi za to sudci Stjepanom Bickelijem, plemićem zelingradskim, Ivanom Totom susjedgradskim, Grgom vrbovačkim i Petrom šćitarjevačkim nepobitno dokaže, da su gradjani zagrebački Vilimove ljude il ubili il ranili samo za to, da obrane svoj život, a dokaže li, da se Vilimovi ljudi razbojnički vladali, pa su radi toga postradali, pravo im bilo; za one pako, koji bi po nevinosti ubijeni ili ranjeni bili, rekoše sudci, da za takove neka se plati smrt ili rana onako, kako je običaj u ovoj kraljevini. — Napokon uglaviše oba kraljevska sudca, da stranke u buduće moraju mirovati a ne medjusobno se klati ili vraćati ranu za modricu, a bude li imala koja kakovu tužbu, da ju podnese zakonitomu sudu. — Ovu osudu kraljevskih sudacah potvrdio je na 4. marta 1438. kralj Alberto, te naložio, da se u vazmenih osminah pred izaslanici kaptola čazmanskoga, odredjenimi za to sudci i punomoćnici županije zagrebačke onako izvrši, kako je dosudjeno, te da isti o tom i njega t. j. kralja obavieste.[1]

Prema kraljevu nalogu odasla čazmanski kaptol u Zagreb svoga sučlana kanonika Blaža, dočim je palatina Ladislava Gorjanskoga zastupao Stjepan Bočkaj, a bana Matka Talovca Nikola plemić Gepevski, a uz to dodjoše odabrani sudci: Ivan Tot susjedgradski, Stjepan Bickele zelingradski, Grga vrbovački i Petar šćitarjevački, i veliki sudci županije zagrebačke Toma iz Domagovićah i Gjuro iz Žitomirja, te jedna i druga pruća stranka; i tuj u vazmenoj osmini u crkvi sv. Marka prisegoše gradski žitelji u Pobrežju glede počinjene štete (t. j. o otetoj marvi, odielu i orudju gospodarstvenom) po kapetanu Vilimu i njegovoj četi, ovim redom: Valentin Ladišić prisegne sa dvadesetoricom na 20 for. štete, što mu vriedila marva i druge stvari; Martin Drobanić sa desetoricom na 10 for. štete; Gjuro Banković sa petnaestoricom na 15 for. učinjene štete; Antun Smetan sa petoricom vrhu 5 for. štete; Gjurgjic sa osamnaestoricom vrhu 18 for. štete; Martin sa šestoricom radi 6 for. štete; Petar sa četvoricom za 4 for. štete;

[1] Doc. 116.

Klement sa šestoricom vrhu 6 for. štete; Toma, sin Mihaljev, sa dvanaestoricom vrhu 12 for. štete; Gal, sin Martinov, sa četvoricom za 4 for. štete; Fabijan Banković sa šestoricom vrhu 6 for. štete; Blaž sa trojicom radi 3 for. štete; Nikola sa dvojicom radi 2 for. štete; Gal sa petoricom radi 5 for. štete; Petar, sin Pavlov, sa trojicom za 3 for. štete; Ladislav, sin Gjurin, sa četvoricom za 4 for. štete; Mihalj, sin Antunov, sa osmoricom radi 8 for. štete; Petar, sin Matijin, sa sedmoricom na 7 for. štete; Toma, sin Gordine, sa osmoricom radi 8 for. štete; Stanko sa četvoricom radi 4 for. štete. — Poslije Pobreških seljakah prisegne i sam gradski bilježnik Blaž na to, da su ljudi Ulrika Celjskoga kod Rakovca navalivši na zagrebačke trgovce zaplienili im marvu, a propustili ju istom tada, kada su 20 for. odkupnine platili. Za njim prisegne Nikola zlatar za pet i pol for. u zlatu, što mu je na ime vriedio osedlani konj, koga su oteli njegovu slugi Ulrikovi ljudi; napokon prisegne Jakob sudac, da slugu kastelana Vilima nije zatvoriti dao. — Poslije položenih prisegah, prema odredbi kraljevskih sudacah, staklar je Bartol nepobitnimi dokazi dokazao, što su mu i mnogi čestiti gradjani posvjedočili, da je, da se odkupi iz zatvora Medvedgradskoga, platio ondje 20 for., a što su mu oteli 2 konja i robu, da to vriedi 61 for. u zlatu. Napokon gradska je obćina podastrla vjerodostojne iztražne spise, koje su kao istinite posvjedočili mnogi plemići zagrebačke, križevačke i varašdinske županije, da je kapetan Vilim sa svojom četom nasrnuvši na gradjane, koji su po odredbi obćine čuvali gradske mejaše, osam gradjanah i jednoga gradjanskoga slugu na mjestu ubio, osamnaest pako gradjanah smrtno ranio, a dvanaestoricu zarobio i u Medvedgrad odveo, a sve ukupne mrtve, ranjene i zarobljene oplienio. Dokazavši to zahtievahu gradjani prema zakonu ove zemlje ovakovu odštetu: za svakoga ubijenoga gradjanina 50 marakah, za ubijenoga slugu šest marakah; za ranjene gradjane, od kojih je dobio jedan ranu na licu, a četvorica pod odjećom na tielu, zahtievahu za ranjenoga na licu tri marke, a za ostalu četvoricu za svakoga 100 dinarah; za onoga gradjanina, koji bijaše na ruci ranjen, 3 marke; za ostale pako neznatno ranjene ukupno 100 dinarah. — Dokazavši sve to, dosudiše rečeni sudci prema danoj vlasti od kralja ovako: da Ulrik Celjski za plien, ubijstvo i rane plati za petnaest danah poslije vazmene osmine 300 for. u zlatu, a opet 300 for. u zlatu da plati na osminu Ivanja, a preostatak od 246 for. u zlatu da plati na svetak sv. Jakoba, i to u Zagrebu pred povjerenikom kaptola čazmanskoga. Nu buduć da Ulrik Celjski niti je htio doći, da u taj rok, t. j. na osminu vazmenu, prisegne proti gradskoj obćini, kako su kraljevski

sudci odredili, niti je izplatio, što bi za plien (Pobrežanom) dužan bio platiti, to ga ovim proglasiše krivcem i uručiše kraljevu sudu.[1]

Da nije Ulrik Celjski od svekolike više rečene svote ni dinara izplatio, ako i ne imamo dokazah za to, to ipak uztvrditi možemo tim, što je taj silnik u proljeću godine 1441. svojom vojskom obsjeo i jurišem zauzeo zagrebački Gradac, i spravivši ga pod svoju vlast pootimao gradjanska i gradska zemljišta, kuće, mline, trsja, oranice, sjenokoše, livade itd., te ih porazdjeljivao medju svoje ljude, a naročito dao je svomu vjernomu Pavlu Valpotu četiri napučena kmetska selišta, spadajuća na gradsku kapelu sv. Duha; a gradsko je poglavarstvo nagnao u toliki strah, da je sve ove njegove otimačine zakonitimi priznalo i dalo novim posjednikom gruntovne izprave.[2]

Sasvim je naravno, da je gradska obćina spram takova silnika morala mukom šutjeti i strpljivo podnositi svu njegovu silu, pa toga radi od to doba pak sve do Ulrikove smrti ne imamo nikakovih tužbah ni od kaptolske ni od gradske strane proti tomu silniku.

Istom kada je Ladislav Hunjad dao u Biogradu ubiti Ulrika Celjskoga (1456.), odahnulo je gradskoj obćini, kaptolu zagrebačkomu a i mnogim drugim gradovom i plemićem po Hrvatskoj. — Po Ulrikovoj smrti preuze upravu silnih njegovih imanjah udovica mu Katarina, kći Gjorgja Brankovića, despota srbskoga, i ona bijaše jedina vlastnica svih dobarah, jer su joj djeca, koju je s Ulrikom Celjskim rodila, sva poumrla.

Za udove Katarine bio je u Medvedgradu kapetanom neki Srbin imenom Bogavac Milaković, koji je spram gradske obćine sa svojimi srbskimi pribjegi (per suos Rascianos) istu gadnu ulogu nastavio, kakovu je prije dvadeset godinah izvadjao Niemac Vilim Štamm sa svojimi njemačkimi razbojnici (per suos theutonicos latrones). Kradje i otimačine i druga grozna djela, koja je taj Srbin tečajem g. 1457. počinio spram ove obćine, poznata su nam iz prosvjeda, koji pred kaptolom zagrebačkim uložiše na 2. januara g. 1458. u ime gradske obćine dva njezina prisežnika: Nikola krojač i Petar Malec. Tuj se indi veli, da je Bogavac Milaković sa svojom srbskom družbom u jeseni prošle godine ukrao konje gradjanah: Blaža Vitezića, Andrije Šimunića, Matije Krzavaića, ljekara Nikole i drugih. Za tim da je isti sa svojom srbskom družinom ukrao dva vola gradjanah Nikole Jagodića i udove Šimuna Smolčića, odagnao ih u Medvedgrad, gdje su ih ubili i pojeli, kože pako volovske da su pozvavši u Medvedgrad

[1] Doc. 118.
[2] Doc. 131. 193. 208. 209. 210. 238. 264.

nekoga postolara iz Opatovine, istomu ih prodali, kod kojega su postolara i te kože nadjene i prepoznane bile. Svakolika ova Bogavčeva kradja da iznosi preko 100 for. — Nadalje da je Bogavčeva srbska družina u prošlom ljetu postolara Nikolu, bivšega u svojem trsju u gradskom području, sasvim oplienila, opsovala i izbila; a kada je gradska obćina istoga Nikolu sa još jednim gradskim prisežnikom odaslala u Medvedgrad, da u Bogavca Milakovića traže zadovoljštinu za počinjeni plien i modrice, da je taj postolara Nikolu dao okovati i u tamnicu baciti i tuj ga više danah mučio, a istom na molbu kanonika Stjepana, arcidjakona varašdinskoga i dvorskoga kapelana Katarine Celjske, da ga je na slobodu pustio, ali mu ipak oteo luk sa strelicami, mač, dva bodežića i jedan for., koju pljenitbu i zatvor ne bi rečeni Nikola postolar pretrpljeti htio ni za 50 for. — Isti Bogavac da je dvie ženske, gradske podanice, na gradskom tlu sasvim oplienio i izbio, što one ne bi ni za 20 for. pretrpljeti htjele, toliko bo platile su liečnika, koji ih jedva izliečio. — Isti Bogavac došavši jošte sa dvojicom u Zagreb i svrativši se Stjepanu Platnaru, oteo mu oružje vriedno 10 for.

Ova sva bezdjela Bogavca Milakovića utužila je gradska obćina banu Ivanu Vitovcu, pa je on na banskom sudu bio osudjen, da plati zadovoljštinu za kradju i druga zla djela i njegova i njegove srbske družine, gdje je obrekao, da će na novu godinu na kaptolskom trgu gradjanom sve nadoknaditi; ali jerbo je slagao, te niti je došao niti je platio na taj rok, kako je obrekao bio, toga radi gradski izaslanici na 2. januara 1458. pred kaptolom zagr. prosvjedovali su proti tomu.[1]

Katarina Celjska nakon smrti svoga muža Ulrika uz druge gradove grofovah Celjskih držala je i Medvedgrad sve do maja g. 1461., kada raznimi progoni prisiljena naumivši ostaviti zemlju hrvatsku proda banu Ivanu Vitovcu i njegovim svákom Sigismundu i Baltazaru Veyspriachu za 62.000 for. zlatnih uz ostale preostale joj do tada gradove i grad Medvedgrad.[2]

Ali Medvedgrad ne osta dugo u rukah ovih novih gospodarah, kralj bo Matijaš, zakleti neprijatelj bivšega Ulrika Celjskoga, utvrdivši svoju vlast u kraljevini hrvatskoj, počeo je malo po malo osvajati one gradove, što su ih nekoč imali grofovi Celjski, a kasnije udova Katarina, i tako dodje Medvedgrad u kraljevske ruke; no kralj Matijaš ne zadrža ga dugo, jer ga za 12.000 for. zlatnih založi zagrebačkomu biskupu Osvaldu i njegovu bratu Ivanu Tuzu. Postavši

[1] Doc. 197.
[2] Doc. 219.

Tuzi gospodari Medvedgrada, počeše svojatati gradske posjede Črnomerce, Dediće, Bitek i Novake, a kakove su medju Tuzi i gradskom obćinom nastale odatle borbe, spomenuo sam u ovoj razpravi na str. XXVII—XXIX.

Godine 1481. bijaše Ivan Tuz moralno prisiljen, da založeni Medvedgrad povrati kralju Matijašu, a pošto ga brzo nakon toga radi velikih bezakonjah hrvatski sabor poče progoniti, uplašivši se toga pobjegne u Mletke i tako osta Medvedgrad sasvim u rukuh kralja Matijaša, po čijoj smrti (1490.) prodje Medvedgrad u vlastničtvo njegova nezakonita sina Ivana Korvina, vojvode slavonskoga i bana hrvatskoga.

Susjedgrad. U prvom svezku ovih spomenikah progovorio sam (str. CXC—CXCI) o prošlosti Susjedgrada u XIV. vieku, a u ovoj razpravi (str. XXXV—XL) nacrtao sam borbe gradske obćine, koje je vodila XV. vieka sa vlastelom susjedgradskom, najprije Toti, a kasnije Heningi za svoje posjede Hrašće, Petrovinu i Šiljakovinu. Osim tih posjedovnih borbah imala je zagrebačka gradska obćina sa susjedgradskom vlastelom Heningi i drugu jošte veliku borbu, i to o plaćanju maltarine.

Kralj Karlo Roberto sagradio je god. 1316. Susjedgrad i namienio da bude tridesetara za robu, koja se uvozila il unosila u Hrvatsku iz tadanjih njemačkih i mletačkih pokrajinah. Mienjajuć gospodare, spadne Susjedgrad druge četvrti XV. vieka u vlastničtvo Heningah. Pridržavši Heningi kao tadanji velevlasteli pravo susjedgradske maltarine, zahtievali su ju i od zagrebačkih trgovacah uz prkos toga, što su oni kraljevskimi povlasticami oprošteni bili po cieloj kraljevini od plaćanja maltarine. Obćina zagrebačka, da izbjegne tomu nepravednomu i dosadnomu zahtjevu, ostavivši javni drum pod Susjedgradom, otvorila je novi put, kojim se iz Zagreba (preko Vrabča) prolazilo s robom u Stubicu, Krapinu, a odavde dalje. S ovoga novoga puta izleže se težka parnica medju zagrebačkom obćinom i vlastelom susjedgradskom. Na 1. maja god. 1449., kada je ban Ulrik Celjski sa hrvatskimi plemići držao u Križevcih tako zvane osminske (oktavalne) sudove, razpravljala se je i parnica radi ovoga novoga druma, te je Andrija Hening bivši osobno na tom sudu utužio zagrebačku gradsku obćinu, da je hotice zanemarila i zapustila stari javni drum, kojim se mimo Susjedgrada izvozila roba, i prokrčila novi drum na Stubicu i Krapinu, na veliku štetu susjedgradske malte, a tim i susjedgradskoga vlastelinstva, te moli sud, da mu dozvoli i na tom novom putu pobirati maltarinu od zagrebačkih trgovacah. Na to mu izaslanici gradske obćine Blaž, sin Pavlov, Konrad Ravšar i gradski bilježnik Matija odgovoriše: da su u istinu gradjani zagrebačkoga Gradca osiobodjeni kra-

ljevskim privilegijom, da od robe, kojom trguju, ne plaćaju ni na jednom mjestu u kraljevini ni maltarine ni brodarine; a tomu i za dokaz podastrieše privilegij Bele IV. od god. 1266., u kojem se izrično spominje: „item tributa infra regales terminos in nullo loco solvere teneantur.“ — Na to im Hening odvrati, da ako je gradjane zagrebačke kralj Bela IV. i oslobodio od plaćanja maltarine, to se ta stavka ne može protegnuti na susjedgradsku maltu, jedno, što su ovdje od vajkada zagrebački trgovci plaćali maltarinu, a drugo, što on za susjedgradsku maltu ima starija i jača prava, nego li su ova zagrebačke obćine, koja će sudu podastrieti, kada mu se za to rok označi. — Prema toj izjavi odredi ban sa sudci, da dojduće osmine sv. Jakoba na sudu, koji će se tada držati u Zagrebu, i Hening i gradska obćina podnesu svoja privilegija o tom priepornom predmetu, da se vidi, tko da ima pravo.[1]

Ali na to urečeno ročište nije Hening došao, te se tako ova parnica vukla raznimi ročišti do osmine sv. Jakoba g. 1450., a s ovoga opet odgodi ju ban ustanovivši novo ročište za riešenje toga priepora na osminu Miholja.[2]

U ovoj osmini, koja je bila na 6. oktobra, držao se u Zagrebu plemićki sud pod predsjedničtvom bana Friderika Celjskoga, a na ovaj sud odasla Hening svoga odvjetnika. Prema tadanjemu običaju stranke se trokratnim uzklikom pozivale pred sud, a koja se ne bi na treći uzklik prijavila, smatralo se, kao da nije ni došla. Slučaj je htio, da je zastupnik gradske obćine njezin bilježnik Matija nešto zadocnio, te se na treći uzklični poziv prijavio nije, te taj sud uruči sudbenu pozivnicu odvjetniku Heningovu, što je značilo da se Hening rješava dužnosti, da podastre izprave, na temelju kojih zahtieva maltarinu od gradjanah zagrebačkih. Ali medjutim prispije pred sud gradski odvjetnik Matej i zamoli sud, da se razpravlja o Heningovoj parnici, jer ako je i nešto zadocnio, da nije to bilo iz prkosa, već slučajno, pa da je i spreman za ovo zadocnjenje platiti običnu globu šest solidah. Na tu opravdanu molbu uprosi veliki sudac Gjuro Maretić Heningova odvjetnika, da sudbenu pozivnicu povrati, da se još jednom oglasi i da primi globu što je protivna stranka zadocnila, pa da se taj priepor u pretres uzme. Ali odvjetnik Heningov niti je htio sudbenu pozivnicu vratiti, niti globu primiti, a najmanje pristati na to, da se sada o tom prieporu razpravlja. Toga radi gradski odvjetnik, da parnicu, koja bi tim propasti morala, iznovice uzkrisi, uruči ovomu sudu presudu bana Ulrika Celjskoga od 1. maja 1449.,

[1] Doc. 147.
[2] Doc. 150.

usljed koje bijaše Hening dužan podastrieti sudu privilegij, na kojem svojata pravo pobiranja maltarine od zagrebačkih trgovacah; a to je sud prihvatio kao podlogu za novu tužbu i odobrio, te je prema tomu pozvao Heninga, da dok jošte traju te sudbene osmine, da podnese izprave o tobožnjem svojem pravu; ne podnese li ih, platit će sudbenu globu. — Ovomu se sudbenomu zahtjevu oglušio Hening, toga radi bijaše osudjen na globu i odredjeno mu bilo novo ročište, na kojem da i pomenutu globu plati i izkaže se privilegijom, na čijem temelju zahtieva maltarinu od gradjanah zagrebačkih. Ovo novo ročište bijaše ustanovljeno za osminu Bogojavljenja godine 1451. Toga radi na 24. oktobra zamoli Fridrik Celjski zagrebački kaptol kao vjerodostojno mjesto, da izašalje svoga čovjeka, koji da uzme kao sudbenoga pristava il Gjuru, sina Pavlova s Mlake; il Ivana Ivanovića, ili Stjepana, sina Nikolina iz Brezovice, ili Ivana, sina Brckova sa Črnkovca, ili Martina, sina Petrova iz Šćitarjeva, ili Ladislava, ili Demetra, sina Martinova sa Drenove, ili Ivana, sina Nikolina sa Glavnice, da Andriju Heninga za osminu Bogojavljenja pozovu na sud i da globu plati.[1]

Uz prkos sudbene zabrane, da Hening odustane od zahtievanja maltarine od gradjanah zagrebačkih dotle, dok se njegov spor sa gradskom obćinom sudbeno ne rieši, ipak ju je tražio od robe zagrebačkih trgovacah. Ovaj prkos, kao novi dokaz proti nasilju Heningovu, dala je gradska obćina na 30. oktobra u kaptola zagrebačkoga, kao vjerodostojnoga mjesta, službeno potvrditi.[2]

Prema banovu nalogu odasla kaptol zagrebački svoga čovjeka prebendara Iliju Križevčana, koji povedši sa sobom banova pristava Ladislava sa Drenove, došavši u subotu pred svetkom Andrije na Heningov posjed u Stenjevac, po tamošnjem župniku Galu i Heningovu kmetu Martincu, pozvaše Heninga na sud na osminu Bogojavljenja (1451.), da se izkaže svojim privilegijem o pravu na pobiranje maltarine i da plati globu za prkos.[3]

Ovomu pozivu ne samo da se nije Hening odazvao, već je i nadalje zahtievao maltarinu od gradjanah zagrebačkih. Toga radi u osmini Bogojavljenja bijaše Hening pozvan pred sud na Gjurgjevsku osminu (1451.), ali niti na tu nije došao, pa je i toga radi tada pred sudom gradski bilježnik Matej u ime ciele obćine uložio iznovice prosvjed proti Heningu što pobira maltarinu.[4]

[1] Doc. 152. 153. 154.
[2] Doc. 155.
[3] Doc. 156.
[4] Doc. 157.

Prema ovomu prosvjedu odredi ban Fridrik Celjski, da županija zagrebačka iztraži, pobira li Hening u istinu maltarinu od zagrebačkih trgovacah. Na predlog župana Gjure, sina Farkaševa s Obrešja, bijaše ova iztraga povjerena velikomu sudcu Gjuri Mareticu Klokovčanu, koji bivši mjeseca augusta u susjedskih stranah i propitkujuć vjerodostojne ljude, dozna, da Hening u istinu uz prkos svim sudbenim zabranam sveudilj pobira maltarinu od gradjanah zagrebačkih. O svemu tomu izviesti sudac Maretić županiju,[1] koja pozove Heninga na županijski sud u osminah Miholjskih.

Spomenuti mi u kratko treba. da je priepor medju Heningom i zagrebačkom obćinom nastao u ono burno doba, kada se poslije dva ljuta poraza ugarsko-hrvatske vojske (kod Varne g. 1444. i na drugom kosovskom 1448.) diete, kralj Vladislav Posthumus bio pod rukom i uzgajanjem u svoga rodjaka Friderika III., cara njemačkoga U to doba povjeriše stališi i redovi vrhovnu upravu Ugarske Janku Hunjadu, dočim je u Hrvatskoj neograničenom vlasti upravljao Ulrik Celjski. Janko Hunjad i Ulrik Celjski bijahu veliki protivnici, toga radi ovim trvenjem medju ova dva gubernatora htio se Hening okoristiti u svojoj parnici, te se utekao u zaštitu Janka Hunjada, moleći ga, da se njegova parnica, koju je vodio sa gradskom obćinom, čim dalje odmakne. I doisto Janko Hunjad naloži županiji zagrebačkoj, da Heningovu parnicu odgodi do krunitbe budućega kralja. Županija se tomu nalogu pokori, ali ujedno izviesti o tom i bana Ulrika Celjskoga. Na 30. novembra 1452. ukori ban ovaj postupak županije zagrebačke, pišući županu Gjuri, sinu Farkaševu, i svemkolikomu plemstvu ove županije, što se pokorila Hunjadijevoj zapoviedi, pošto ona ne vriedi, jer veli: „mi ne znamo niti ne priznajemo drugoga kralja, osim prejasnoga gospodara našega sadanjega kralja Vladislava (Posthuma), koji je odavna (u kolievci) jur kao takov okrunjen“, te joj strogo zapovieda, da Heningovu parnicu uzme u pretres i da ju konačno rieši.[2]

Banovu se nalogu županija zagrebačka pokori te pozove Heninga i gradsku obćinu preda se na sud u osminu Bogojavljenja g. 1453. Ali Hening na taj rok niti je došao niti je poslao svoga punomoćnika, toga radi ban Fridrik Celjski, koji je tada tomu županijskomu sudu predsjedao, osudi Heninga radi prkosa na sudbenu globu šest marakah i odredi mu novo ročište na Gjurgjevsku osminu.[3]

Kada nije ni na ovo ročište došao Hening, to zastupnici gradske obćine bojeći se, da bi se ta parnica mogla vući godine i godine,

[1] Doc. 159.
[2] Doc. 165.
[3] Doc. 168.

izjaviše pred tim županijskim sudom, da će gradska obćina po pravu, koje joj pripada, taj priepor sa Heningom podastrieti kraljevskomu sudu. Ovakovu zahtjevu županija se dakako protiviti nije mogla, ali je ipak od punomoćnikah gradske obćine zahtievala, da ju u budućih Miholjskih osminah obaviesti o tečaju il riešenju parnice.

Sabrav obćina potrebite dokaze o tom prieporu, povjerila je svomu odvjetniku Ivanu, sinu Ivana Krbavčana, da vodi u njezino ime parnicu pred kraljevim sudom. — Dan za danom pa su i došle Miholjske osmine, ali gradski odvjetnik niti je došao u Zagreb, niti je izviestio obćinu o tečaju parnice, s toga, da i na županijskom sudu bude ova parnica u očevidu, odašalje obćina u Miholjskih osminah, (kako joj naloženo bilo) svoje punomoćnike: sudca Blaža i bilježnika Matiju pred županijsku skupštinu, koji joj potanko izpripovjedavši, kako su svoga odvjetnika poslali pred kraljevski sud, a on da se jošte nije vratio niti obaviestio obćinu o tečaju parnice; u brizi, da priepor ne zastari i tim ne propadne, zamolili su županijsku skupštinu, da medju gradskom obćinom i Heningom ureče novo ročište, do kojega će medjutim obćina pomnjivo iztražiti, gdje se bavi i što je uradio njezin odvjetnik; nije li možebit uhvaćen il ubijen? je li obolio ili umro? gdje su parnični spisi? i kako su riešeni? — Ovomu zahtjevu, prema običaju zemlje, morao je udovoljiti županijski sud, te predsjednik ban suglasno sa velikimi sudci odredi, da u osminah Bogojavljenja (1454.) gradska obćina o svemu tomu točno obaviesti županijsku skupštinu.[1]

Nije nam poznato što i kako je u osminah Bogojavljenja gradska obćina izviestila skupštinu o tečaju ove parnice; ali imamo dokazah, da se je o Gjurgjevskih osminah ovaj priepor sa Heningom pretresivao na kraljevskom sudu pred Ladislavom Paločkim; u pismenoj bo izjavi bana Fridrika Celjskoga od 20. maja r. g. naročito se spominje, da došavši pred njega Heningov odvjetnik Albert Galadski i gradski bilježnik Matija zamoliše ga, da više rečenu parnicu, koja se godine i godine već vuče i koja se u prošlih Gjurgjevskih osminah razpravljala i na kraljevskom sudu, ali se i tamo nije riešila, privede kraju; a jerbo su obje pruće stranke pristale na to, da se ta parnica odgodi za jedno i to odrješito ročište t. j. na osminu Gjurgjevsku, ali istom nakon osam godinah te zamolile bana, da to ročište odobri. Ovoj se suglasnoj molbi odazvao ban, te je odgodio riešenje te parnice na Gjurgjevsku osminu, ali istom poslije osam godinah.[2]

Medjutim umrie Andrija Hening (1460.), a njegovom smrću svršila se i parnica; udova bo njegova Dora, a i malodobni za tada sin mu Ivan ne bijahu voljni da ju obnove.

[1] Doc. 175

[2] Doc. 178.

Remete. Zagrebu na sjevero-iztoku u ubavom dolu leže Remete, prozvane tako od samostanacah reda sv. Pavla, prvoga pustinjaka (Heremitae), koji su počev od godine 1280. imali ovdje svoj samostan s crkvom bl. dj. Marije. (Vidi sv. I. str. CLXXXI—CLXXXIII.) Ovo je proštenište zagrebačkim stanovnikom od vajkada vrlo omiljelo, te uz to ako i neznatno ali ipak dolaze Remete u neki doticaj s prošlošću grada Zagreba. U ovom bo samostanu nalazimo medju redovnici zagrebačkih sinovah, spominje se na ime, da je god. 1457. pred ovogradskim poglavarstvom remeta Mihalj, sin gradjanina Stjepana, prodao svoja baštinska zemljišta, prozvana Tratine, gradjaninu Ivanu Pivariću i njegovim potomkom.[1] Ovomu su samostanu oporučivali gradjani na samrtnom času bilo za gradjenje crkve bilo u korist samostana i neke novčane svote, n. pr. godine 1438. gradsko je poglavarstvo izplatilo ovomu samostanu oporučni zapis udove Gertrude Mučimke u svoti od 6 for. zlatnih.[2] Gradjanin krojač Nikola (1482.) odredio je, da se iz najamnine njegova dućana, koji je oporučno ostavio gradskoj obćini, svake godine o Sviećnici daje remetskomu samostanu jedan forint u zlatu.[3] — Biskup zagrebački Osvaldo (1499.) zapisao mu u oporuci 50 for. za crkvene potrebe.[4] — Na remetskom su posjedu gradjani zagrebački imali i svoja trsja, od kojih su spram samostana imali i neke obveze. Kada je god. 1462. sudac Valentić privolom samostanskom prodao svoje trsje kod Remetah gradjaninu Dionizu Vodopiji, uvrstio je u kupovno-prodajni list remetski vikar Antun stavku, da kupac ne učini spram samostana nevjere i da daje u samostan svake godine o berbi 35 dinarah, jednoga kopuna i za dinar kruha. Za drugo pako manje trsje, koje je uz ovo trsje kupio rečeni Vodopija od istoga Valentića, da daje remetskomu samostanu o berbi 15 dinarah, polovinu kopuna i za pol dinara kruha.[5] — Kada je god. 1492. Gjuro, altarista sv. Nikole u župnoj crkvi sv. Marka, kupio trsje takodjer na remetskom zemljištu, koje je ostalo bez gospodara, jer je dotadanji njegov vlastnik Jakob Copoca (valjda da izmakne kazni) uskočio, kupio ga uz obvezu, da plaća remetskomu samostanu svake godine u ime gornice četrnaest bečkih novčićah.[6]

Da bude sveza medju remetskimi Pavlini i obćinom zagrebačkoga Gradca što čvršća i stalnija, to je taj samostan težio za tim, da

[1] Doc. 196.
[2] Pag. 121.
[3] Doc. 329.
[4] Doc. 394.
[5] Doc. 223.
[6] Doc. 367.

u ovoj obćini ima i on kakov posjed, te je na 22. januara g. 1473. privolom gradskoga magistrata kupio za 28 for. od Martina Bersteca literata za tada njegovu, ali starinom gradsku, kulu sa zemljištem te zidanimi i drvenimi sgradami uz gradski zid, ali ih obćina obvezala, da moraju tu kulu u dobrom stanju držati, a za vremena neprijateljske ili turske obsade ustupiti ju gradskoj obćini, da se odande brani.[1] Za istu kulu gradsko je poglavarstvo dozvolilo god. 1487. remetam, da mogu rečenu kulu i nuzgredne sgrade popraviti, te ih ovlastilo, da ondješnju pivnicu jednom samo na godinu slobodno im napuniti vinom, koje smiju i prodavati domaćim i stranim ljudem, ali za to pravo plaćat će svake godine o Miholju jedan forint u gradsku blagajnu.[2]

Jedino s ovim susjedom gradska je obćina tečajem XV. vieka živjela u slozi i prijateljstvu tako, da su nekoji imućniji gradjani na samrtnom času izjavili, da im se umrlo tielo pogrebe u remetskoj crkvi. U ljetopisu remetskoga samostana ubilježeno je, da je ovdje pokopan bio na 7. februara 1424. gradski sudac Kristofor, sin Ivana Florentinca; a iste jošte godine gradski sudac Mihalj, sin Šimuna, plemića goričkoga, a napokon godine 1455. gradjanin zagrebački krznar Grga.

Napokon ćemo o remetskom samostanu spomenuti i to, da mu je zagrebački biskup Benedikt de Zolio darovao godine 1447. posjed prozvan „gornji Novak“ do potoka Blizne uz uvjet, da remete čitaju svakoga utorka jednu misu na čast sv. Katarine, ali da u znak priznanja toga darovanja davaju od njega svake godine o Martinju pol forinte biskupom zagrebačkim.

U spomenutom ljetopisu ubilježeno je i to, da je godine 1484. jedan dio turske čete provalio ća u Remete, a samostanu veliku štetu nanesao, koju su u brzo izvidali što okolišni plemići, što gradjani zagrebački; a crkvi, koja je već tada bila sagradjena, da je kralj Matijaš Korvin (1485.) o svom trošku dao dograditi zvonik, koji je toga radi i prozvan bio „Korvinovim zvonikom“; Matijaš bo kralj imao je u svom plemenskom grbu gavrana (na latinsku *corvus,* odatle mu i pridjevak Korvin).

U remetskoj crkvi počituje se i danas jošte drveni čudotvorni kip majke božje, o kojem stara samostanska predaja priča, da ga je donio ovamo fratar Iskvirin, koji bijaše prvi (oko 1272.), koji je u remetskoj dolini provodio pustinjački život. Ovu staru predaju ne možemo ni uztvrditi ni poreći; no da je drveni okvir ovoga kipa, (koji okvir naliči malenu žrtveniku gotskoga sloga, u kojem su s lieva

[1] Doc. 282.
[2] Doc. 342.

i desna smještena po dva omanja kipa u dva sprata), radjen tečajem XV. vieka, svjedoči onovječno pismo, kojim je umjetnik svoje ime na tom oltariću upisao: FRATER PAVLVS DE ZOMIRHIA; pak bi i vrlo vjerojatno bilo, da je taj umjetnik uz rečena četiri manja kipa izrezao i taj čudotvorni kip majke božje, pa ga kasniji samostanci, da mu veću vriednost označe, pripisivali svomu prvomu osnovaču Iskvirinu.

Pripomena o sudbenih osminah. U ovoj se razpravi često spominju sudbene osmine (judicia octavalia — octavae), u kojih se parnice rješavale. U stara vremena bijaše kod nas osamnaest takovih osminah i to: na Gjurgjevo, na Duhove, na Ivanje, na Jakobovo, na Veliko gospojinje, na Stjepanje, na Malo gospojinje, na Miholje, na Sve svete, na Martinje, na Andrijinje, na božićne blagdane, na novu godinu, na Bogojavljenje, na Sviećnicu, na pepelnicu, u sriedi korizme i na vazmene blagdane. — Četiri a to na Gjurgjevo, na Jakobovo, na Miholje i na Bogojavljenje zvale se veće osmine, a ostale pako manje. Hrvatski sabor od god. 1416—1418. zadrža samo veće osmine, a dokinu manje osmine. Sud u osminah nastupio je istom u ponedjeljak poslije osmine rečenih svetkovinah, a trajao je trideset i jedan dan. Ovakovu sudu predsjedao je u nas obično ban ili koga je kraljevina ili ban odredio. „Quod primo, odredjuje sabor, et principaliter annuatim non plures nisi quatuor octavas, videlicet festivitatum sanctorum Georgii, Jacobi, Michaelis et Epiphaniarum Domini instituemus, in quibus universis nobilibus regni Slavoniae in Crisiensi, Zagrabiensi, Varasdinensi et de Werewcze comitatibus judicium et justiciam juxta antiquam consvetudinem regni et presentis institucionis stabilitatem debeant judicare, ita videlicet, ut semper ipse octave inchoentur feria secunda proxima post octavum diem festorum predicatorum, et birsagia distribuantur feria tercia, videlicet die sequenti." (Kukuljević. Jura Regni I. p. 180.)

Zaključak. U uvodu ove razprave rekoh, da bi se prošlost Zagreba u XV. vieku u kratko ocrtati mogla s riečmi „iz vana borbe, iz nutra strah", a da je doisto tako i bilo, dokazao sam ovom razpravom, koju sastavih na podlozi samih izvornih pisamah, te njom izpunjujem jednu povjestnu stranicu našega glavnoga grada. Ovu razpravu ne sastavih toliko za učenjake, koji će i sami priobćene izprave proučavati, (akoprem scienim, da će i njim dobro doći) već ju napisah najviše za onaj obrazovani sviet, a naročito za gradjanstvo zagrebačko, koji su i jedni i drugi voljni saznati nešto o prošlosti grada Zagreba; pisao sam pako tako, da se dade lako čitati i da bude svakomu razumljivo. — Ako se podkrala koja neznatna pogrješka, pomnjiv će ju štilac već i sam moći izpraviti.

Ivan Tkalčić.

SADRZAJ.

ARGUMENTA.

*

*

EMENDANDA.

Pag.	8.	Doc.	9.	Lin.	2.	*Gresensis — Grecensis.*
„	21.	„	23.	„	1.	Anno 1316 — Anno 1416.
„	27.	„	30.	„	2.	*Sigismundus sex — Sigismundus rex.*
„	29.	„	31.	„	22.	vituperioris — vituperiosis.
„	30.	„	32.	„	3.	*fecerum — fecerunt.*
„	32.	„	32.	„	18.	huismodi — huiusmodi.
„	37.	„	32.	„	28.	ecclesiaatico — ecclesiastico.
„	38.	„	32.	„	30.	pessonarum — personarum.
„	43.	„	35.	„	24.	animabas — animabus.
„	57.	„	47.	„	32.	biceellis — biccellis.
„	64.	„	53.	„	12.	et Johannem capellanos — et Johannem presbiteros capellanos.
„	72.	„	63.	„	28.	reliquos cero — reliquos vero.
„	74.	„	64.	„	1.	23. aprilis — 15. aprilis.
„	79.	„	68.	„	1.	11. novembris — 7. septembris.
„	112.	„	86.	„	10.	mone Grecensi — monte Grecensi.
„	115.	„	87.	„	11.	novensi — nonensi.
„	126.	„	100.	„	9.	noiicia — noticia
„	128.	„	102.	„	2.	*donatione — venditione.*
„	132.	„	**85 — 106.**			
„	142.	„	114.	Lin.	9.	acqusitis — aquisitis.
„	149.	„	116.	„	35.	procaratoribus — procuratoribus.
„	159.	„	120.	„	3.	eosdem spoliassent — eundem prestolassent.
„	175.	„	127.	„	34.	tricesimo — vicesimo.
„	177.	„	127.	„	31.	capitutum — capitulum.
„	207.	„	149.	„	9.	pannus — pannum.
„	234.	„	172.	„	3.	*arca — area.*
„	249.	„	187.	„	3-4.	*communitati — capitulo zagrab.*
„	260.	„	197.	„	21.	mendicantes — medicantes.
„	282.	„	224.	„	16.	successres — successores.
„	338.	„	273.	„	28.	Michael Benakowych — Michael Bencekowych.
„	344.	„	277.	„	1.	11. Junii — 11. Julii.
„	391.	„	310.	„	1.	Zagrabiae — Časmae.
„	406.	„	324.	„	11.	pertinenciis — pertinenciis Dobra Kutya.
„	445.	„	345.	„	24.	fiius — filius.
„	468.	„	350.	„	1.	7. decembris — 19. februarii.
„	480.	„	359.	„	9.	aci uxta — ac iuxta.
„	490.	„	369.	„	1.	6. januarii — 6. februarii.

Nota bone! Documentum nro. 45. ann. 1426, errore calami illatum, pertinet ad ann. 1526.

Documentum nro. 214. ann. 1459, errore illatum idem est ac nro. 147. ann. 1449; et est ann. 1449.

1.

Anno 1400, 16. Augusti. Zagrabiae.

Coram magistratu communitatis civit. montis Grecensis Andreae Puljan civis heredes herciscunt.

Nos Chun, filius Johannis, iudex, Pyero, Benedictus, Georgius, Demetrius, Andreas, Georgius, Stephanus et Gregorius, iurati, consiliarii et universi cives montis Grechensis. Memorie commendantes, tenore presencium significamus, quibus expedit universis: quod providus vir Myclinus, condam iudex, unacum domina Margaretha, sua consorte, filia videlicet Andree Pulyani ab una, parte vero ex altera provida domina Anna vocata, relicta predicti Andree Puliani et discretus vir dominus Petrus, filius prefati Andree, canonicus ecclesie zagrabiensis, nostri concives, ad nostram personaliter venientes presenciam confessi extiterunt oraculo eorum vive vocis in hunc modum: quod ipsi de quibusdam possessionibus seu possessionariis porcionibus nostri in medio ac in territorio predicte civitatis sitis et existentibus, super ipsos hereditario iuris titulo condescendentibus, talem divisionem retulerunt inter se fecisse: quatinus duodecim sessiones in villa, Pobresya vocata, simul cum universis aliis terris arabilibus ad easdem sessiones pertinentibus, item quedam tercie subtus quandam arborem nucis prope murum civitatis intra terras Nicolai Mahnyn sitas, duodecim dietas in se continentes, ac due partes cuiusdam orti subtus murum nostre civitatis inter ortos liberorum condam Sebastiani et liberorum condam Anthonii Reynis sitas; item quedam domus murata simul cum fundo et aliis edificiis suis intra fundos dicti domini Myclini iudicis et sue consortis Margaretha nuncupate, unam curiam et quartam partem curie ad usum nostre civitatis in se continentem, in ius et proprietatem prefatis domine Anna vocate et Petro canonico filio dicti Andree cessissent, ymmo cessit coram nobis iure perpetuo et irrevocabiliter possidendum, tenendum pariter et habendum, ac iuxta condicionem dicte civitatis ab antiquo abprobatam, quomodo-

cumque voluerunt disponendum. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostro communi sigillo roboratas eisdem domine Anne et Petro duximus concedendas. Datum feria secunda proxima ante festum beate Elene regine. Anno domini millesimo quadrigentesimo.

Originale in membrana. Zona sericea albi et violacei coloris appendet absque sigillo. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

2.

Anno 1401, 7. januarii. Zagrabiae.

Eberhardus episc. zagrab. decessorum suorum exemplum sibi ad imitandum proponens, ecclesiae cathedralis praebendariis vini frugumque decimam condonat.

Nos Eberhardus dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis. Memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit universis. Quod discreti et honesti viri domini prebendarii ecclesie nostre zagrabiensis nostram accedentes in presenciam, nobis humili cum instancia detegere curarunt, quomodo universi et singuli nostri predecessores episcopi decimas eorum de singulis vineis ipsorum ac terris propriis ad ipsorum scilicet prebendas de jure et ab antiquo pertinentes et spectantes imposterumque ad eosdem pertineri debendas, provenientes, prorsus et per omnia ipsis duxissent remittendas et relaxandas, ob hoc, quia videlicet memorati domini prebendarii ad laudem divini numinis, virginisque gloriosissime et tocius celestis curie singulis annorum curriculis missam sollenni cum devocione qualibet feria quarta in septimana pro honore beati Nicolai episcopi et confessoris et superinde litterarum graciosarum munimina ipsorum nostrorum predecessorum non modica obtulerunt, rogantes nos prece subiectiva, ut dignaremur habere rata atque grata per ipsos predecessores nostros episcopos super premissis concessa. Nos igitur cernentes et in nostri archani consilii ipsorum dominorum prebendariorum postulacionem et flagitacionem iustam atque congruam fore agnoscentes et prorsus nolentes infringere ipsorum nostrorum predecessorum sanccionem ad preconium creatoris omnium factam, nam bona opera gloriosius mutatur factus, ideo per harum nostrarum litterarum vigorem atque seriem predictas universas decimas singulis annis de vineis ac terris sepefatorum dominorum prebendariorum, modo uti premittitur, provenire debendas, perpetuis temporibus duximus remittendas et relaxandas, immo harum serie plenarie ac integraliter remittimus et relaxamus, ipsorumque nostrorum predecessorum

super premissis acta et salubriter disposita omnimode confirmantes. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes nostras privilegiales litteras propter absenciam sigilli nostri maioris, sigillo nostro annulari appensione munitas, quod eiusdem roboris ac valoris esse pronunciamus, memoratis dominis prebendariis duximus concedendas. Datum Zagrabie secundo die festi Epiphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo primo.

E transumpto capituli zagrab. facto anno 1520. In archivo ven. Capituli zagrabiensis. Act. Cap. ant. fasc. 76. nr. 34.

3.

Anno 1401, 13. martii. Zagrabiae.

Communitas civitatis montis Grecensis coram capitulo zagrabiensi contra Sigismundum regem de possessionibus Hrašća et Petrovina, quae nobilibus de Sused condonatae sunt, recusat.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis memorie commendamus tenore presencium quibus expedit universis: quod providi et circumspecti viri Johannes, filius Jacobi dicti Bolye, et alter Johannes, filius Stephani de Bozow, olym judices, cives civitatis montis Grechensis, in ipsorum ac judicis, juratorum et universorum civium eiusdem civitatis personis personaliter coram nobis comparendo per modum protestacionis et prohibicionis nobis significare curaverunt, quod prout ipsi judex, jurati ac universi cives dicte civitatis percepissent, serenissimus princeps et dominus noster naturalis, dominus Sigismundus, dei gracia rex Hungarie, Dalmacie et Croacie etc. necnon marchio Brandenburgensis etc. quasdam duas villas Petrouyna et Hrascha appellatas, ac unam possessionem Sylyakouina vocatam in comitatu zagrabiensi habitas et existentes, venerabili viro domino Christophoro preposito de Glogoncha et magistro Nicolao, filiis condam Nicolai, dicti Thoth de Zwmzedwar donasset, contulisset atque perpetuare vellet et niteretur in grande preiudicium juris judicis, juratorum ac universorum civium prenominatorum et dispendium valde magnum. Unde facta huiusmodi protestacione iidem Johannes, filius Jacobi et alter Johannes, filius Stephani, judices, suorum et nominibus, quorum supra, meliori modo et forma, quibus valuerunt et potuerunt, annotatum dominum nostrum regem a premissis donacione, collacione et perpetuacione premissarum duarum villarum Petrouina et Hrascha vocatarum ac unius possessionis antedicte Sylyakovina appellate, ipsis domino Christophoro preposito et magistro Nicolao dicto Thoth, memoratumque dominum Christophorum prepositum, magistrum Nico-

laum, Ladislaum, filium eiusdem magistri Nicolai et Stephanum, filium Laurencii de dicto Zwmzedwar ac omnes alios quoscumque ab occupacione, detencione, fructuum et utilitatum percepcione, necnon in dominium earumdem se intromissione quoquomodo et qualitercumque factis vel faciendis prohibuerunt contradicendo et contradixerunt prohibendo harum nostrarum litterarum testimonio. Datum in dominica Letare. Anno domini millesimo quadringentesimo primo.

Originale in charta. Tergo impressum sigillum In archiv. lib. reg. civit. zagrabiensis.

4.

Anno 1401.

Anno 1401. Tempore judicatus domini Michaelis, filii Sebastiani, judicis Grechensis, Emericus prebendarius chori ecclesie b. regis Stephani fecit permutacionem cum quadam vinea sua per dominum episcopum Segniensem ad ipsam prebendam condonatam et datam cum Michaele et Demetrio nostris concivibus.

E protocolo civitatis montis Grechensis. zagrab.

5.

Anno 1402, 14. februarii. Zagrabiae.

Eberhardus episc. zagrab. canonicos zagrabienses libera arbitria de suis ipsorum bonis per testamentum agere posse confirmat.

Eberhardus dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis. Universis et singulis Christi fidelibus presentibus et futuris presencium continenciam cernentibus, salutem in eo, qui est in se credentibus vera salus. Debitum nostri officii ad illa potissime cura vigilanti attendere nos satagit, per que et res publica augeri in dei ecclesia et devocio iugiter deo famulancium in eadem vehemencius incitari possit atque valeat indefesse. Sane nobis a fratribus nostris honorabilibus videlicet viris dominis preposito, lectore, cantore, custode, archidyaconis, canonicis ac singulis aliis personis nostre zagrabiensis ecclesie fuerat humiliter expositum et devote, quatenus ipsi communiter et divisim ac eorum predecessores semper a fundacione dicte nostre zagrabiensis ecclesie habuissent et haberent de stilo, more, consvetudine et observancia legitime prescriptis et hucusque inviolabiter ac inconcusse per quoslibet reverendos patres, prelatos ipsorum, nostros videlicet predecessores, eciam a tanto tempore, cuius contrarii seu inicii memoria hominum non existeret, observatis, ultra ea, que ipsis et aliis quibusvis personis ecclesiasticis a jure communi forent

concessa, de quibuslibet bonis ipsorum et rebus, tam videlicet de ipsorum beneficiis acquisitis quam alio quocumque modo plenam et omnimodam testandi et in ultimo voto disponendi potestatem pro sue libeto voluntatis et in ipsius testamentarie disposicionis seu ordinacionis fuissent et essent ipsi et eorum predecessores juris possessione pacifica et quieta vel quasi, quam quidem consvetudinem et prescripcionis observanciam plurimorum nostrorum predecessorum predictorum litterarum testimoniis ibidem specietenus coram nobis exhibitarum approbabant fore confirmatam; supplicantes nobis humiliter et devote, quatenus nos eciam ipsorum laudabilem consvetudinem approbantes, nostrarum dignaremur roborare patrocinio litterarum. Nos igitur ipsorum justis et jurisconsonis peticionibus paternaliter inclinati, quia ex ipsorum predecessorum nostrorum litterarum tenoribus, quos hic pro sufficienter expressis et presentibus pro insertis habere volumus et habemus, quibus eciam absque exhibicione ipsarum priorum litterarum, de quibus supra fit mencio, semper et ubique fidem adhiberi volumus et declaramus, comperimus clare dictam consvetudinem testandi fore fuisse et esse ab antiquo de stilo, more et observancia eiusdem nostre zagrabiensis ecclesie ita per omnia tentam et observatam ac modo prehabito legittime prescriptam et per antefatos predecessores nostros confirmatam, omniaque alia et singula narrata ipsorum veritate fulciri, ideo nos ex certa sciencia nostra et animo deliberato prefatam ipsorum fratrum nostrorum et aliarum ipsius ecclesie nostre personarum laudabilem consvetudinem ratam et gratam habentes et approbantes, presentis scripti stabilimento confirmamus et eisdem singulis singulariter ac eorum cuilibet auctoritate nostra ordinaria qua fungimur, eciam si necesse foret denuo et nove nostre concessionis titulo de gracia speciali damus et concedimus irrevocabiliter de singulis eorum bonis, sive de eorum beneficiis sive qualicumque modo acquisitis et habitis, eisque et eorum cuilibet a deo collatis, mobilibus videlicet et immobilibus in vita pariter et in morte, tam a jure quam ab homine concessam, testandi et testamentum seu ultimam voluntatem faciendi et condendi iuxta ipsorum libitum voluntatis plenariam et omnimodam potestatis facultatem. Et quia eciam prout ipsorum peticio subiungebat, tum per cives civitatis montis Grecensis zagrabiensis ipsorum area capitularis fuerat hostiliter et immaniter ignis incendio concremata, eisdem reverendus pater dominus Johannes, tunc predicta dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis, nunc vero archiepiscopus colocensis, noster predecessor, hanc contulerat donacionis prerogativam ut quicumque aliqua edificia in eadem area capitulari construeret, de valoris eorumdem edificiorum

medietate, iuxta condignam ipsorum dominorum fratrum nostrorum et aliorum proborum et ydoneorum virorum extimacionem ille, qui in eadem edificia succederet, ante quam ad ipsa habitaturus intraret, plenariam solucionem et omnimodam satisfactionem, iuxta ipsius edificantis in vita vel in morte disposicionem, impendere teneretur, nos eciam ipsam prerogativam donacionis seu libertatis uti laudabilem et salubrem approbantes et ratihabentes roboramus. Concedimus insuper, prout hucusque inter ipsos fratres nostros et ipsorum eciam predecessores dinoscere fuisse laudabiliter observatum, ut infra triginta dies familia decedentis prepositi, lectoris, cantoris, custodis, archydiaconi et cuiuslibet canonici ac persone ecclesiastice de curia quam vivendo inhabitavit, per quempiam ammoveri minime possit neque debeat, quinnimo infra dictum spacium dierum triginta singulas obvenciones evenientes ex ipsius beneficio seu beneficiis percipere possit atque valeat in integrum et diminucione absque omni. Promittimus eciam omnia premissa et quevis premissorum singula per nos concessa toto tempore vite nostre inviolabiliter observare bona fide. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum. Datum Zagrabie predicta in festo beati Valentini martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo secundo.

Originale in membrana. Sericea zona caerulei coloris pendet absque sigillo. In arch. ven. Capit. zagrab. Act. Capit. ant. fasc. 2. Nr. 2

6.

Anno 1402, 1 maji Zagrabiae.

Communitas civitatis montis Grecensis ne nobiles de Sused possessiones, quae Hrašća et Petrovina vocantur, sibi assumant, recusat.

Nos magister Johannes, filius Stephani et Petrus litteratus, vicebani et comites zagrabienses ac judices nobilium eiusdem comitatus. Memorie commendamus per presentes: quod Johannes, filius Pauli, judex civitatis montis Grecensis de Zagrabia sua et universorum civium de eadem in personis nostram personaliter veniendo in presenciam per modum protestacionis nobis significare curavit in hunc modum: quod magister Nicolaus, filius Nicolai, dicti Touth de Zumzeduar et Ladislaus, filius eiusdem, necnon Stephanus et Johannes filii condam magistri Laurencii similiter de Touth de eadem, quasdam possessiones eorum Petrouyna, Hrascha et Sylyakouyna vocatas, ipsis per regiam maiestatem pro fidelibus eorum serviciis collatas pro se ipsis indebite occupassent et occupatis uterentur de presenti in eorum juris preiudicium multum ingens. Unde facta huiusmodi protestacione idem Johannes

judex suo et nominibus quibus supra, prefatum dominum nostrum regem a donacione dictarum possessionum, ipsum vero Stephanum côram nobis facie ad faciem repertum, annotatosque magistrum Nicolaum, Ladislaum et Johannem, ut absentes, ab occupacione, detencione et perpetuacione et se quovis colore quesito in easdem intromissione, usuumque fructuum et quarumlibet utilitatum earumdem percepcione vel percipifaccione quomodocumque factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo coram nobis vigore et testimonio presencium mediante. Datum Zagrabie octavo die festi beati Georgii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo secundo.

Originale in charta. Tergo impressa tria sigilla In archivo lib. reg. civ. zagrabiensis.

7.

Anno 1402, 1. maji. Zagrabiae.

Vicebani et comites comitatus zagrab. a communitate civitatis montis Grecensis impensas in causa adversus Nicolaum Pravdić acta, toleratas esse testificantur.

Nos magistri Johannes, filius Stephani et Petrus litteratus, vicebani et comites zagrabiensis ac crisiensis comitatuum. Memorie commendamus per presentes, quod quia iudex, iurati et universi cives civitatis montis Grechensis de Zagrabia de universis iudiciis seu byrsagiis et eorum gravaminibus in quibus ipsi contra magistrum Nicolaum litteratum, filium Pauli, dicti Praudych, notarium nostrum, in sede crisiensi quomodocumque et qualitercumque in quibusvis terminis usque ad hec tempora convicti fuissent et agravati, ex nostra iudiciaria licencia concordando, nobis omnimodam inpenderunt satisfaccionem, pro eo nos eosdem supranominatos super premissis commisimus fore expeditos vigore et testimonio presencium litterarum nostrarum mediante. Datum Zagrabie in octavis festi beati Georgii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo secundo.

Originale in charta Tergo impressum sigillum. In archivo lib. reg civit. zagrabiensis.

8.

Anno 1404, 24. aprilis. Budae.

Sigismundus Hungariae etc. rex, mercatores zagrabienses ex qualibet exactione tributaria eximit.

Sigismundus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. marchyoque Brandemburgensis etc. sacri romani imperii vicarius generalis et regni Bohemie gubernator. Fidelibus suis universis castellanis

officialibus et tributariis nostris ubilibet intra ambitum regni nostri constitutis, necnon alterius cuiusvis status, dignitatis et preheminencie hominibus, nostra regalia tributa tam in terris quam super aquis tenentibus, eorumdemque tributariis presentibus videlicet et futuris, presencium noticiam habituris salutem et graciam. Quia nos iuxta formam decreti noviter per nos ex deliberacione prelatorum, baronum, regnique nostri procerum salubriter inducti, universos et quoslibet mercatores et alterius status homines ab omni tributaria solucione in nostris videlicet tributis regiis de ipsorum rebus bonis ac mercimoniis alias solvi consveta libertavimus et exemimus, liberosque habere volumus penitus et exemptos. Vestre igitur et cuiuslibet vestrum fidelitati firmissimo regio sub edicto precipimus et mandamus quatenus amodo et deinceps in antea a civibus, mercatoribus et hospitibus, alteriusque status et condicionis civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia hominibus, ipsorumque mercimoniis ac rebus et bonis quibusvis nullum tributum, nullamve tributariam exaccionem petere et exigere, petique et exigifacere directe vel indirecte quovis colore quesito presumpmatis, quinymmo eosdem cives, mercatores, hospites et alterius status predicte civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia homines, simul cum eorum rebus, mercibus et bonis universis de locis huiusmodi tributorum nostrorum absque impedimento, dampno et vexacione aliquali libere recedere et abire permittatis, alioquin ultra indignacionem nostram regiam, quam iuxta formam ipsius decreti eo facto incurrere pena arbitraria nostre maiestatis, cuius severitatem utique sentietis, vos et vestrum quemlibet incompassibiliter punire faciemus, de quo tandem nulli nisi vestre temeritati poteritis imputare. Secus nullatenus in premissis facere presumpmatis. Presentes autem post lecturam semper reddi iubemus presentanti. Datum Bude in festo beati Georgii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo quarto.

Originale in membrana. A tergo vestigium regii sigilli. In archi incl. Acad. Scient. Slavor. meridional.

9.

Anno 1405, 14. Junii. Zagrabiae.

Eberhardus episcopus zagrabiensis communitatem civitatis montis Gresensis quadraginta marcas pro annuo tributo regi solvendo, sibi pependisse, profitetur.

Nos Eberhardus dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis, supremusque regie maiestatis cancellarius. Fatemur per presentes, quomodo universi cives seu hospites de civitate zagrabyensi

taxam seu collectam, videlicet quadraginta marcas, quibus in festo Circumcisionis domini, proxime preterito, serenissimo principi domino nostro graciocissimo, domino Sigismundo regi Hungarie etc. tenebantur, nobis plene et integre persolverint. Super quibus predictos cives seu hospites quietos, expeditos et per omnia absolutos duximus committendos. Harum nostrarum testimonio litterarum. Datum Zagrabye in festo sancte Trinitatis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est parvum sigillum episc. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. meridional.

10.

Anno 1406, 10. januarii. Budae.

Sigismundus Hungariae etc. rex privilegium Belae IV. regis de libertatibus civibus civitatis montis Grecensis concessis, confirmat.

Sigismundus dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque rex, marchio Brandemburgensis, sacri romani imperii archycamararius necnon Bohemie et Lutemburgensis heres. Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presencium noticiam habituris salutem in eo, per quem reges regnant et principes dominantur. Favorabilis peticio supplicancium effectu debet consequenti compleri, ut dum ea, que iuste postulant promerentur, ad fidelitatis obsequia magis eorum devocio augeatur. Proinde ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod fideles nostri viri providi Petrus, dictus Saphar, filius Petri, judex, necnon Choon ac Johannes filius Bozow, cives civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia, suis et universorum concivium et cohospitum ipsorum, inhabitatorum utputa ipsius civitatis, nominibus et in personis, ad nostre claritatis accedentes conspectum, exhibuerunt nobis et presentaverunt quoddam privilegium excellentissimi principis, olym domini Karoli regis Hungarie, predecessoris nostri carissimi, laudande reminiscensie, postremi sui dupplicis autentici sigilli appensione munitum, tenorem alterius privilegii eiusdem domini Karoli regis, veteri suo sigillo autentico consignati, confirmantis privilegium domini Bele, olym similiter illustris regis Hungarie, proavi ipsius domini Karoli et nostri predecessoris, beate recordacionis, libertates eorumdem civium, hospitum civitatis de monte Grecensi infra declarandas et collacionem terre circa montem Grech in eodem privilegio declarate, per eundem dominum Belam regem ipsis civibus et hospitibus pro sustentacione eorundem factam et concessas in se limpide exprimens confirmative continens tenoris sub-

sequentis. Supplicantes exinde culmini nostro nominibus, quibus supra, humiliter et devote, ut ipsum privilegium ratum habendo atque gratum pro ipsis civibus nostris de monte Grecensi simul cum libertatibus, donacione terre prefate et aliis in eo contentis, ipsum nostris litteris inseri faciendo verbotenus, innovare et perpetuo dignaremur valiturum confirmare. Cuius tenor talis est et per omnia sequitur in hec verba: (vide vol. I. Doc. 128. de anno 1324. 8. martii). Nos igitur annotatorum Petri iudicis necnon Choon et Johannis civium dicte civitatis nostre de monte Grecensi supplicacionibus antefatis per ipsos, nominibus quibus supra, nostre subiecte oblatis maiestati, regia benignitate exauditis et clementer admissis prescriptum privilegium ipsius condam domini Karoli regis non abrasum, non cancellatum nec in aliqua sui parte suspectum sed prorsus omni ambiguitatis et suspicionis scrupulo carens, ymmo sincere veritatis integritate prepollens, presentibus verbotenus absque qualibet variacione, diminucione seu augmento in superioribus insertum, quoad omnes suas continencias, clausulas et articulos acceptamus, approbamus et ratificamus ac ipsum pro fidelitatibus et gratis obsequiorum meritis ipsorum civium et hospitum pro utilitateque et commodo ac augmentacione antedicte civitatis nostre de monte Grecensi simul cum tenoribus privilegiorum ac cunctis libertatibus, condicionibus, consvetudinibusque necnon prescripta terra circa montem Grech eiusdemque metis, limitacionibus et distanciis superius in eisdem tenoribus limpide explicatis, aliisque singulis in ipsis contentis, mera auctoritate regia et potestatis plenitudine ac de certa sciencia nostre maiestatis, prelatorumque et baronum nostrorum prematuro consilio pro ipsis civibus, hospitibus, eorumque posteritatibus et successoribus quibuslibet, dicta quoque civitate, innovantes perpetuo valiturum testimonio presencium confirmamus, salvo jure alieno. In cuius rei memoriam perpetuamque firmitatem presentes eisdem concessimus litteras nostras privilegiales pendentis et autentici sigilli nostri novi dupplicis munimine roboratas. Datum per manus reverendi in Christo patris domini Eberhardi episcopi zagrabiensis, aule nostre sumpmi cancellarii, fidelis nostri dilecti. Anno domini millesimo quadringentesimo sexto, quarto idus januarii. Regni autem nostri anno decimo octavo. Venerabilibus in Christo patribus et dominis Valentino tituli sancte Sabine sacrosancte romane ecclesie presbitero cardinale et ecclesie quinqueecclesiensis gubernatore, Johanne strigoniensi, colocensi et jadrensi sedibus vacantibus, Andrea spalatensi, altero Andrea ragusiensi, archiepiscopis; Luca waradiensi, Stephano transilvano, eodem domino Eherhardo zagrabiensi, agriensi sede vacante, Johanne boznensi, wesprimiensi sede vacante, Johanne jauriensi, va-

ciensi sede vacante, fratribus: Dausa chanadiensi et Hynkone nitriensi electis ac Thoma senniensi ecclesiarum episco pis, ecclesias dei feliciter gubernantibus. Item magnificis viris: Nicolao de Gara palatino, Johanne et Jacobo wayvodis nostris transilvanis, comite Frank, filio condam Konie bani, judice curie nostre, Paulo Bisseno et altero Paulo de Peth Dalmacie, Croacie et tocius Sclauonie, Johanne de Marouth machoviensi banis, honore banatus zeurensis vacante, Nicolao Trentul tavarnicorum et comite de Posega, Simone filio predicti Konie bani janitorum, Martino Ders dapiferorum, Laurencio de Aar pincernarum, Petro Cheh agazonum nostrorum magistris et Silstrangh comite posoniensi, aliisque quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Originale in membrana. In margine inferiori a zona sericea rubra appendet sigillum. In archiv. lib reg. civ. zagrab.

11.

Anno 1406, 13. januarii. Budae.

Sigismundus Hungariae etc. rex, Eberhardo episcopo zagrabiensi mandat, ut civitatis montis Grecensis curam totamque ipsius iurisdictionem sibi committat.

Sigismundus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. marchioque Brandenburgensis, sacri romani imperii vicarius generalis et regni Bohemie gubernator. Fideli suo reverendo in Christo patri domino Eberhardo episcopo zagrabiensi, auleque nostre maiestatis sumpmo cancellario, fideli nec non devoto et dilecto salutem et graciam. Quamvis nos alias certis ex causis et racionibus tunc animum nostrum ad id moventibus civitatem nostram montis Grecensis iuxta Zagrabiam, totamque ipsius iurisdiccionem vestre fidelitati commiserimus nomine nostro gubernandam, tamen quia nunc eandem civitatem, ipsiusque cives, hospites et inhabitatores ad nostras regias manus adinstar ceterarum nostrarum liberarum civitatuum viceversa recepimus et in suis antiquis commisimus permanere libertatibus, fidelitati igitur vestre firmiter precipimus et mandamus, quatenus mox receptis presentibus eandem civitatem nostram penitus remittere et resignare ac ab ipsa et eius gubernacione ac jurisdiccione qualibet vestras manus penitus excipere debeatis, sinatisque eandem civitatem ac cives et hospites eiusdem antiquis et pristinis suis libertatibus pacifice frui et gaudere. Secus pro nostra dileccione non facturi.

Presentes vero post lecturam reddi iubemus presentanti. Datum Bude octavo die festi Epiphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexto.

Originale in membrana Tergo impressum sigillum maius. In arch lib. reg. civit. zagrab.

12.

Anno 1406, 13. januarii. Budae.

Sigismundus Hungariae etc. rex communitatem civitatis montis Grecensis die strennarum tributum, quod debuit, sibi pependisse confirmat.

Relacio Piponis comitis Temessiensis.

Nos Sigismundus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. marchioque Brandemburgensis etc., sacri romani imperii generalis vicarius et regni Bohemie gubernator. Memorie commendamus, quod quia fideles nostri Petrus, dictus Saphar, iudex ac Choon et Johannes, filius Bozow, cives civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia nominibus et in personis universorum concivium et cohospitum ipsorum munera strennarum anno presenti, quod eciam aliis annis de eisdem nostre maiestati provenire debenda, condecenter et uti regalem pertinet ad maiestatem ad cameram nostram dederunt et obtulerunt, ob hoc nos eosdem cives et hospites dicte civitatis montis Grecensis reddimus et racione ipsorum munerum strennarum, scilicet anni tantummodo presentis, committimus fore expeditos et pariter absolutos, presencium testimonio mediante. Datum Bude octavo die festi Epiphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo CCCC sexto.

Originale in charta. Tergo impresum est magnum sigillum regis. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. meridional.

13.

Anno 1407, 8. Augusti.

Vicejanitores regis communitatem civitatis montis Grecensis sex florenos pro centum, quolibet anno solvendos, regio aerario pependisse testificantur.

Nos Phytor, Stephanus et Emericus vicejanitores regie maiestatis. Memorie commendamus per presentes, quod providi viri: Johannes, filius Pauli et alter Johannes, filius Bolye ac Laurencius, cives civitatis montis Grecensis, censum seu pecuniariam solucionem, videlicet sex florenos pro centum, novos, magistro janitorum regalium quolibet anno solvere debendos, anno presenti nobis de eadem solucione et censu nobis persolverunt quoad plenum. Ideo nos eosdem cives ac

civitaem predictam racione predicte solucionis quietos reddidimus et expeditos harum nostrarum testimonio litterarum. Scripta in strenna feria secunda proxima ante festum beati Laurencii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo septimo.

Originale in charta, a tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

14.

Anno 1408, 9. Januarii. Čaktornjae.

Barbara Hungariae etc. regina, rege absente, communitatis civitatis Grecensis legatorum adventum differt, communitatique curam vigilem et solertem, ut civitas custodiatur et conservetur, commendat.

Barbara dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus suis judici, iuratisque et ceteris civibus ac hospitibus civitatis montis Grecensis de Zagrabia salutem et graciam. Quia ex relatu viri providi Petri dicti Saffar, concivis nunciique vestri ad nostram ex parte vestri maiestatem destinati percepimus quomodo serenissimus princeps dominus Sigismundus rex Hungarie etc., conthoralis noster predilectus, vobis id suis litteris mediantibus firmis dedisset in preceptis, ut vos certas e vobis personas idoneas ad diem strennarum nunc elapsum pro quibusdam suis certis et vestris agendis expediendis suam serenitatem ad eandem deberetis destinare, requirente eodem Petro nostram vestri pro parte maiestatem, quid vobis exinde salubrius esset faciendum, exquo ipse dominus noster rex nunc partibus ab istis absens fore dinoscitur; ideo vestre fidelitati consulimus, eidem nichilominus firmiter mandamus, quatenus ipsius domini nostri regis adventum deo duce partes ad istas, salve fiende, vestris in propriis demorando, prestolantes, circa custodiam et conservacionem civitatis antefate curam vigilem et solertem medio tempore fideliter modo meliori quo poteritis adhibere studeatis; nos enim tandem adveniente ipso domino nostro rege, vobisque iuxta primarium sue maiestatis edictum ad eum accedentibus, vestram fidelitatem erga eundem pro eo commendantes, vestrum, civitatisque predicte statum comodosiorem vestrum ad profectum et utilitatem intendimus et curabimus promovere secundum posse nostre maiestatis. Secus igitur non facturi. Presentes autem absentibus nostris sigillis, sigillo prefati domini nostri Sigismundi regis fecimus consignari. Datum in Chakturnya feria secunda proxima post festum Epiphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo octavo.

Originale in charta. Tergo impressum sigillum regis. In archiv. incl. Acad Scient. Slavor. meridional.

15.

Anno 1408, 28. septembris. Samobori.

Barbara Hungariae etc. regina, communitati civitatis montis Grecensis tempus ad solvendam vinorum frugumque partem sedecimam prorogat usque ad regis adventum eiusque constitutionem.

Propria commissio domine regine.

Barbara dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fideli suo honorabili viro Ladislao archidyacono kathedralis ecclesie zagrabiensis ac procuratori curie episcopatus de eadem, salutem et graciam. Dicitur nobis in personis fidelium nostrorum universorum civium et hospitum civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia gravi cum querela, quomodo vos sedecimam partem vinorum et frugum anni presentis post recepcionem decimarum de vinis et frugibus in territorio eorumdem civium episcopo zagrabiensi provenientibus ab eisdem recipere niteremini et exigere velletis contra ipsorum iura, libertatesque et consvetudines, cum tamen huiusmodi sedecima pars vini et frugum in territorio dictorum civium semper memoratis civibus pertinuisset, iidemque ab antiquo pro se ipsis exegissent et exegi fecissent. Et quia nos id deliberavimus nostreque omnino existit voluntatis, ut predicta sedecima pars vini et frugum interim, quousque serenissimus princeps dominus et maritus noster carissimus, dominus Sigismundus eadem gracia rex Hungarie etc., de premissis personaliter deliberaverit et disposuerit, per dictos cives nostros et hospites erga religiosum virum dominum abbatem ecclesie beate Marie virginis de Zagrabia predicta, apud videlicet manus communes, plenarie reponantur et effective collocentur. Fidelitati igitur vestre firmiter precipimus et mandamus omnino volentes, quatenus predictos nostros cives ad solucionem predictarum sedecimam partem vinorum et frugum compellere et astringere nullo modo debeatis, nec niteremini ad vestras recipere presumpmatis manus, sed ipsa vina, ut prediximus, per dictos cives nostros vobis vel homine vestro erga memoratum dominum abbatem videlicet apud manus communes plenarie reponantur et integraliter collocentur; aliud igitur pro nostra gracia non facturi. Presentes eciam post lecturam reddi iubemus presentanti. Datum in Zanabor in vigilia festi beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo octavo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

16.

Anno 1409, 6. Julii. Zagrabiae.

Andreas episcopus zagrabiensis, Eberhardi episcopi donationem, qua ecclesiae cathedralis praebendarii de decima episcopis zagrabiensibus solvenda liberantur, confirmat.

Andreas dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis. Omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris, presentes inspecturis, salutem et devocionis cultum augmetari. Pastoralis cure debitum diligenti sollicitudine exequentes ad ea libenter intendimus, que cultus divini augmentum et ministrorum eius comodum ac sustentacionis auxilium videntur ampliare. Proinde universorum presencium pariter et futurorum noticie volumus fieri manifestum: quod discreti viri domini Gregorius presbiter de Iwanych, decanus prebendariorum, et omnes prebendarii chori ecclesie nostre zagrabiensis, nobis in Christo dilecti, ad nostram venientes presenciam exhibuerunt nobis litteras reverendi in Christo patris domini Eberhardi, pridem zagrabiensis nunc vero waradinensis episcopi, predecessoris nostri, sub secreto sigillo suo privilegialiter emanatas tenoris infrascripti, nobis humiliter supplicando, ut tenorem ipsarum litterarum litteris nostris privilegialibus de verbo ad verbum inseri facientes, easdem et in eis contenta acceptare, approbare et ratificare et auctoritate nostra ex certa sciencia confirmare dignaremur. Quarum tenor sequitur et est talis: (vide Doc. 2. anno 1401). Nos itaque supplicacionibus dictorum Gregorii decani et prebendariorum devotorum ecclesie nostre zagrabiensis servitorum pie exauditis et principaliter admissis, attendentes ex huiusmodi decimali relaxacione cultum divinum non modicum excrevisse, immo in maxima parte ex eo fore et esse augmentatum, volentesque votis laudabilibus ab humanis et divinis legibus summo opere suffragari, prefatas litteras annotati domini Eberhardi episcopi, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua eorum parte viciatas, immo omnis prorsus falsitatis suspicionis vicio carentes, presentibusque de verbo ad verbum nil addito, diminuto vel variato insertas, quoad omnes earum continencias, articulos, puncta et clausulas receptamus, approbamus et ratificamus, eis nichilominus in divini cultus augmentum et dictorum prebendariorum comodosiorem sustentacionem innovantes perpetuo valituras confirmamus, mandantes universis procuratoribus seu provisoribus curie nostre episcopalis zagrabiensis ac universis et singulis, quibus interest vel intererit in futurum, ut sub interminacione divini iudicii nullo unquam tempore contra premissa quitquid attemptare audeant quomodolibet vel presummant, sed eosdem pre-

bendarios presentes et futuros dicta gracia seu indulto ac concessione inviolabiliter, ut premittatur, gratulari. In cuius rei memoriam presentes litteras nostras sigillo nostro pontificali, quo utimur, roboratas, eisdem prebendariis duximus concedendas. Datum Zagrabie sabbato proximo post festum Visitacionis virginis gloriose. Anno domini millesimo quadringentesimo nono.

E transumpto ven. capituli ragrab. facto auno 1520. In archivo eiusdem Capituli. Act. cap. ant. fasc. 76. nr. 34.

17.

Anno 1413, 6. aprilis. Kapronchae

Barbara Hungariae etc. regina, Cysteriensium zagrabiensium abbati mandat, ut possessio Črni-otok secundum legationem testamentariam tantummodo civi cuilibet zagrabiensi arendetur et in feudum tradatur.

Commissio propria domine regine.

Barbara dei gracia Romanorum ac Hungarie etc. regina. Fideli suo religioso viro domino fratri abbati monasterii beate Marie virginis de Zagrabia salutem et graciam. Dicit nobis fidelis noster Petrus, dictus Saphar, iudex civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia, sua ac universorum civium et hospitum dicte civitatis nostre zagrabiensis in personis, quomodo dudum quidam concivis eorum quandam insulam Cherno othok vocatam, in territorio dicte civitatis nostre existentem, taliter dicte ecclesie beate Marie virginis testamentaliter legavisset, ut abbates dicte ecclesie pro tempore constituti eadem insula ipsimet uterentur, vel si alicui vellent arendare, nemini alteri preterquam uni ex civibus dicte civitatis nostre possint et debeant in feudum tradere et arendare; nunc vero vos ipsam insulam contra premissam testamentariam legacionem honorabili viro domino Stephano Farkasii canonico ecclesie zagrabiensis arendassetis in preiudicium et dampnum ipsorum civium et hospitum valde magnum. Quare fidelitati vestre firmissime precipimus et mandamus, quatenus rebus sic se habentibus, prefatam insulam per vos, ut dicitur, dicto Stephano Farkasii arendatam, ab eodem Stephano Farkasii removere et uni ex dictis civibus nostris dicte civitatis nostre secundum quod opus est et oportunum arendare et in feudum tradere debeatis vel vosmet eadem utimini secundum premissam testamentariam legacionem et disposicionem; qui si feceritis bene quidem, alioquin commisimus et serie presencium firmiter committimus fideli nostro reverendo in Christo patri domino Eberhardo episcopo zagrabiensi, aule regie maiestatis sumpmo cancellario, ut ipse scita prius mera et omnimoda

veritate vos ad faciendum premissa arcius compellat et astringat, auctoritate nostra ipsi presentibus attributa et iusticia mediante. Secus non facturi. Presentes quoque post lecturam reddi semper edicimus presentanti. Datum in Kwkaproncha feria quinta proxima ante dominicam Judica. Anno domini millesimo quadringentesimo tredecimo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. incl. Acad. Scient Slavor. meridional.

18.

Anno 1413, 18. Augusti Zagrabiae.

Anno 1413. In festo b. Elenae reginae. Fassio perennalis nobilis Michaelis Thaar de Palana, domum suam muratam in civitate montis Grecensis penes fundum ecclesiae b. Catharinae virg. habitam, duas curias integras efficientem, ex collacione regia possessam, Stephano lapicidae, filio Jacobi, dicti Sochsnam, pro quadraginta flor. auri coram magistratu loci, vendentis.

Act. Soc. Jesu. fasc. 10. nr. 22. In archiv. regn. Croat. Slav. et Dalm.

19.

Anno 1414, 13. Julii. Zagrabiae.

Eberhardus episcopus zagrabiensis, parte decimarum mensae episcopalis in comitatu de Moravče condonata, perpetuam altariam in collegio praebendariorum condit.

Eberhardus dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis ac supremus cancellarius regie maiestatis. Omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos considerantes et in archano mentis nostre sepius revolventes quam sit caduca et fragilis presens vita et quamvis hominibus terrena felicitate gaudentibus sponsione fallaci longa temporis promittat spacia, fine tamen interdum coartatur brevissimo et sepe incautos ad ima deicit, quos vane spei solaciis demulcebat. Hac igitur consideracione inducti et diligenti indagacione reperientes quod in nostra zagrabiensi ecclesia, cui auctore deo, licet immeriti presidemus, preter cottidiana suffragia, que per ministros ipsius ecclesie pro omnibus Christi fidelibus ad laudem dei generaliter fieri consveverunt, pro prelatis et episcopis eiusdem ecclesie, qui ex hac vita decesserunt, nulla umquam fieret specialis memoria nec aliqua suffragia agerentur, immo exinde metu mentis perculsi ac cupientes

quantum cum deo poterimus, sicuti nostre sic et nichilominus predecessorum et successorum nostrorum episcoporum saluti congruis remediis providere et vite future commoda nobis et eisdem bonorum actu operum divina opitulante clemencia procurare. Habitis superinde unacum fratribus nostris de capitulo ipsius zagrabiensis nostre ecclesie mutuis colloquiis, eorumque consensu circa hoc accedente, totalem porcionem nostram decimalem de decimis, que in districtu de Marocha ex ista parte fluvii Zelyna vocati, dicari consveverunt, quarum recta medietas in vino dumtaxat et pecuniis pro decimis vini exigi consvetis ad nostram mensam episcopalem, residua vero recta et equalis medietas earumdem simul cum decimis frugum wlgo zyrow pynz dictis, integraliter dictis fratribus nostris de capitulo zagrabiensi ac cantori dicte ecclesie nostre dinoscitur pertinere, nobis proveniens, excepta tercia parte eiusdem porcionis nostre decimarum ipsarum, quam dudum deputavimus plebano ecclesie sancti Johannis baptiste de Villa nova dictorum fratrum nostrorum de capitulo, racione missarum, quas iuxta morem ipsius nostre ecclesie idem plebanus pro tempore existens pro vice nostra servari tenetur quociens occurrit ebdomadatim, ad usum et commodum prebendariorum eiusdem ecclesie nostre duximus deputandum, immo deputamus et perpetuo jure conferrimus, iuribus dictorum fratrum nostrorum de capitulo et cantoris eiusdem nostre ecclesie in dictis decimis salvis remanentibus pro eisdem, ita videlicet, quod predicti prebendarii nostre ecclesie a nunc in antea annis singulis die dominico fest festum undecim millium virginum proxime occurente, hora vespertina ad dictam ecclesiam unanimiter convenientes et peractis primitus more consveto vespertino et completorii officiis, demum pulsatis maioribus campanis, prout solet pulsari pro defunctis, vesperas solleniter cantare pro mortuis et demum feria secunda mane sequenti post missam beate virginis, que in ipsa ecclesia nostra solet cantari circa auroram, immediate vigilias mortuorum cum novem leccionibus, responsoriis et laudibus et aliis accessoriis, demum unam missam sollennem pro defunctis cum cantu dicere et perficere, et quilibet eorumdem prebendariorum unam missam privatam similiter pro defunctis legere et celebrare pro remedio salutis nostre, dictorumque predecessorum et successorum nostrorum eiusdem ecclesie episcoporum perpetuis futuris temporibus, semel in anno tantum, debeant et teneantur; porcionem vero dicti plebani sancti Johannis baptiste, terciam partem videlicet, de qua superius fecimus mencionem, predicti prebendarii tempore dicacionis ipsarum decimarum eidem inditis dare debeant et ministrari obligentur, pecuniam exinde provenientem per ipsum plebanum exigen-

dam. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras fieri jussimus et appensione sigillorum nostrorum communiri. Datum Zagrabie in festo beate Margarethe virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo quartodecimo.

E libro Statutorum hon. coll. Praebend. Saec. XV.

20.

Anno 1414.

Litterae vineales super certa vinea in territorio Novae villae capituli zagrabiensis Davidouch appellato, existente, gratis, altera vero priori contermina pro sex flor. auri Stephano Herwat concive montis Grecensis perennaliter donata et respective vendita per plebanum ecclesie s. Joannis baptiste de predicta Nova villa, salvo jure montano ipsi ecclesie parochiali obveniente, pro parte emptrice, expeditae.

Act. Mon. Remet. fasc. II. nr. 4. In archiv. regn. Croat. Slav. et Dalm.

21.

Anno 1415, 25. aprilis. Zagrabiae.

Communitas civitatis montis Grecensis de Antonii civis hereditate ex eius testamento statuit.

(Nos Michael, filius Simeonis, judex, Stephanus, Georgius), Blasius, Georgius, Gasper, Fryche, Sigismundus et Lodouicus, jurati, consiliarii (et universi cives montis Grecensis. Memorie commendamus) per presentes, quomodo nos in testamento viri providi condam Anthonii jurati (concivis nostri) dicti . . . inter cetera seriatim conscripta vidimus fide oculata contineri, quod dum ipse in humanis laborasset, tunc medietatem, seu sessionem jobagionalem in suburbio dicte civitatis, ubi nunc ortus foret constructus, inter metas nunc Georgii et Gasper juratorum . . et domine . . . . nostrorum concivium . . existentem, provide domine Margaretha vocate tunc in tenera etate constitute et Elene filiabus suis legavisset et donasset. Et quia preatacta Elena, junior filia, ex hoc seculo decessa fore videbatur, (nos) ipsum totalem ortum cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis universis prenotate domine Margaretha vocate, relicte olym Vyncenstan, nostreque concivisse ac de suo consensu, Nicolao filio suo ex annotato Vyncenstan procreato et eorum heredibus statuimus et com-

*

missimus perpetuo et irrevocabiliter possidendum, tenendum et habendum ac iuxta condicionem huius civitatis quocumque voluerint destinandum. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras communi sigillo roboratas eisdem domine Margarethe et Nicolao (duximus concedendas). Datum in festo beati Georgii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo quintodecimo.

Originale in membrana lacerum et exesum. Zona sericea albi et vielacci coloris appendet absque sigillo. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

22.

Anno 1415, 28. octobris. Zagrabiae.

Coram communitate civitatis Grecensis Andreas, litteratus et civis, incultam suam vineam et silvam Gregorio, scriptori librorum, sex pensis denariorum vendit.

Nos Mychael, filius Simeonis, judex, Stephanus, Georgius, Blasius, Georgius, Gasper, Fryche, Sigismundus et Lodovicus, jurati, consiliarii et universi cives montis Grechensis. Memorie commendamus per presentes, quod Andreas !iteratus, filius olym Petrı sartoris, filii Koyan, alias noster concivis coram nobis personaliter comparendo sponte est confessus eo modo: quod ipse quandam vineam suam incultam et inforestam, Korito vocatam, in nostro territorio iuxta vineam Nicolai, filii Iwancech, a parte meridionali similiter nunc incultam, et duas vias communes simul cum silva ipsi vinee adiacente sub metis et terminis infrascriptis per annotatos Nicolaum et nunc magistrum Gregorium scriptorem librorum, filium Andree, factis et erectis ac denuo constructis habitam et existentem, in ipsum Andream literatum a prefato Petro sartore patre suo legittime devolutam cum omnibus ipsius vinee nunc inculte et silve utilitatibus et pertinenciis universis ad ipsas quoquomodo spectantibus viro provido memorato Gregorio scriptori librorum, filio Andree, et suis heredibus ob respectum suorum beneficiorum, tum eciam pro sex pensis denariorum ipsi Andree persolutorum dedisset, donasset et vendidisset, ymmo dedit, donavit et vendidit coram nobis jure perpetuo possidendam, tenendam et habendam ac iuxta condicionem huius civitatis quocumque voluerit in vita pariter et in morte disponendam. Mete vero ipsius vinee hoc ordine incipiuntur, quod prima meta a parte prefati Nicolai vicini a plaga orientali incipit in quadam arbore quercus in vulgo harasth prope predictam viam communem et vadit ab ipsa in arborem trepicis in vulgo thopol vocata, de qua in aliam arborem thopol, de qua tendit in arborem quercus et ab ipsa supra ad occi-

dentem in aliam arborem quercus, quas arbores dicti Nicolaus et Gregorius crucibus signarunt et in perpetuam memoriam pro metis deputarunt, et sic terminantur. In cuius rei memoriam et testimonium firmitatemque perpetuam presentes litteras nostro communi sigillo roboratas eidem magistro Gregorio duximus concedendas. Datum in festo beatorum Symonis et Jude apostolorum. Anno domini millesimo quadringentesimo quintodecimo.

Originale in membrana. Zona viridis pendet absque sigillo. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

23.

Anno 1316, 1. Junii.

Synodus Constantiensis abbati Landstrassensi mandat, ut de postrema injuria capitulo a communitate montis Grecensis illata inquirat.

Sacrosancta et generalis synodus Constanciensis. Dilecto nobis filio abbati monasterii in Lanstrosst, aquilegiensis diocesis, salutem et dei omnipotentis benedictionem. Gravem dilectorum (ecclesie filiorum) capituli zagrabiensis querelam accepimus continentem, quod olim communitas et universi cives et hospites civitatis zagrabiensis manu armata nec non vexillis errectis ad domos singulorum canonicorum predicte ecclesie unanimiter accedentes in quosdam ipsorum canonicorum nec non etiam presbiterorum et ministrorum eorumdem, dei timore postposito, manus inicientes ausu sacrilego temere violentas, nonnullos ex ipsis canonicis sive ministris interfecerunt, quosdam graviter vulnerando, dein carceribus manciparunt ac in illis diucius detinuerunt captivandos, nec non etiam quasdam domos et edificia dictorum canonicorum tunc infra communitatem vel civitatem illorum sitas (spoliarunt) et quedam ignis incendio devastarunt, nec non etiam res et bona mobilia illinc reperta secum in predam asportarunt et alia valde multa damna, violencias et injurias irrogaverunt, intulleruntque huiusmodi capitulo in animarum suarum dispendium nec non ipsius capituli nocumentum, preiudicium et gravamen. Ideoque dilectioni tue sic scriptotenus mandamus, quatinus si de huiusmodi vulneracione, interfectione, mancipacione, detencione nec non aliis violenciis et iniuriis . . . . eiusdem communitatis, quos in premissis culpabiles esse reppereris, tamdiu excommunicatos . . . . dominicis et festis diebus . . . . donec passis injuriam satisfecerint competenter testimonio sub eorum et se declaraverint apostolicis . . subdiendi. Super aliis vero . . qui fuerint . . . . . . hincinde propositis adversarii fuerint appellatione remota . . . . . faciens quod . . . . Testes autem, qni fuerint nominati, si se gracia, odio vel timore sub-

traxerint censura simili, appellacione cessante, compellas veritati testimonium perhibere. Datum Constancie, kalendis Junii. Anno a nativitate domini millesimo quadringentesimo sextodecimo. Apostolica sede vacante.

Originale in membrana valde exesum et illegibile. In arch. ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 6. nr. 20.

24.

Anno 1417, 14. februarii. Zagrabiae.

Eberhardus episcopus zagrabiensis, capitulo mandat, ut praebendariorum collegium in eius consvetudinibus, fructuumque et proventuum perceptionibus defendat, neve praebendariorum collegium parocho cuilibet quartam parochialem solvat.

Eberhardus dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis, sumpmusque cancellarius regie maiestatis. Vobis venerabilibus viris, dominis Mathie preposito, Gerardo lectori, Johanni cantori, Ladislao kathedrali et Gregorio de Bexin, archidyaconis, ac Gregorio custodi, singulisque canonicis, totique capitulo ecclesie nostre zagrabiensis, fratribus nostris in Christo carissimis, in virtute sancte obediencie firmiter precipimus et omnino volentes mandamus, quatenus prebendarios, videlicet presbiteros dicte ecclesie nostre zagrabiensis, presentes et futuros, singulis temporibus nostris, irrevocabiliter in eisdem consvetudinibus directe, fructuumque, iurium, proventuum et alimentorum singulorum undecumque proveniencium et ipsis testamentaliter legandorum et alias amministrandorum modo quocumque et presertim in oblacionum et offertoriorum percepcionibus in vigilia Epiphaniarum domini, tempore processionali vivifice crucis fiende singulis annis ad domos dictorum canonicorum, ut moris est, ac deportande; aliis quoque locis et temporibus opportunis eisdem succedencium, contra quoscumque defensare et manutenere debeatis, ut in nostra zagrabiensi ecclesia a tempore cuius in contrarium memoria hominum non existit, semper fuit et est hactenus observatum, auctoritate nostra, sive quarte solucione, sive alterius porcionis aliqualis cuicumque plebano nostre dyocesis, eciam de iure debende aut solvende et presertim contra quendam Martinum sublectorem ac plebanum ecclesie sancti Emerici ducis de Zagrabia nunc et de presenti eosdem prebendarios in premissis, ut veridica recipimus relacione sed displicenter, plurimum molestantem, ac ceteros plebanos eiusdem ecclesie sancti Emerici ducis, presentes et futuros, quoscumque pro tempore existentes, quibus super hiis perpetuum silencium presencium

tenore imponimus et inponi volumus temporibus perpetuis ac eternis duximus imponendum, constitucionibus in contrarium editis non obstantibus quibuscumque, per censuram ecclesiasticam contradicentes eadem auctoritate nostra firmiter conpescendo. Nolumus enim nec intendimus quod consvetudini ecclesie nostre predicte sive iuribus dictorum prebendariorum hucusque invariabiliter et firmiter absque mutacione aliquali observatis aliqualiter derogetur in toto vel in parte, sed pocius eorum fructus et emolumenta volumus augeri quam minui, qui pondus eiusdem ecclesie nostre in diurnis pariter et nocturnis officiis, diei videlicet et estus, dinoscuntur supportare. Nec omnino volumus, quod in dicta ecclesia nostra aliquis preter nos quibusvis personis legem imponere habeat aliquam neque iugum contra et ultra laudabilem consvetudinem inibi hactenus observatam. Secus igitur in premissis facere non ausuri, si graves penas vobis exinde infligendas per gravissimam judicacionem nostram cupitis et vultis evitare. Presentes vero litteras nostras in libro statutorum capituli predicte ecclesie nostre zagrabiensis strictissime de verbo ad verbum precipimus registrari ad perpetuam rei memoriam ad condignam et perpetuam firmitatem. Datum Zagrabie sub nostri pontificalis et autentici sigilli appensione, in festo beati Valentini martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo decimo septimo.

E simplici transumpto in charta, initio saec. XVI. — In archiv. honor. colleg. Praebendar.

25

Anno 1417, 14. septembris. Zagrabiae.

Capitulum zagrabiense, communitate rogante, privilegium a Sigismundo rege de libertatibus editum mittit.

Capitulum ecclesie zagrabiensis. Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris, presencium noticiam habituris, salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod providi et honesti viri, Johannes Prawcz, judex, Gaspar, Lodouicus, Demetrius et Ladislaus jurati cives civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabia, suis et universorum concivium et cohospitum ipsorum, inhabitorum utputa ipsius civitatis, nominibus et in personis ad nostram personaliter accedentes presenciam exhibuerunt nobis et presentaverunt quoddam privilegium serenissimi principis et domini, domini Sigismundi, dei gracia Hungarie, Dalmacie Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque regis, marchionis Brandemburgensis, sacri Romani imperii archicame-

rarii, necnon Bohemie et Lucemburgensis heredis, domini nostri naturalis, subsequentis tenoris, duplicis autentici pendentis sigilli sue maiestatis munimine roboratum, petentes nos precum cum instancia, ut tenorem eiusdem privilegii in transcripto litterarum nostrarum sub nostri sigilli appensione eisdem daremus ob remedium cautele uberioris. Cuiusquidem privilegii tenor sequitur per omnia et est talis: (vide Doc. 10. anno 1406, 10. januarii). Nos igitur peticionibus eorumdem ipsius privilegii exhibencium annuentes, predictum privilegium de verbo ad verbum transcribi et transummi facientes absque augmento et diminucione aliquali, transcriptum et transumptum eiusdem sub nostri sigilli appensione eisdem duximus concedendum, nostris et ecclesie nostre juribus salvis remanentibus. Datum in festo Exaltacionis sancte crucis. Anno domini millesimo quadringentesimo decimo septimo.

Originale in membrana. In margine inferiori appendet zona sericea coloris rubri absque sigillo. In archivo lib. reg. civ. zagrabiensis.

26.

Anno 1418, (28. Junii?). Budae.

Petrus Forgač magister curiae reginalis, sibi anniversarium censum sex flor. pro centum a communitate montis Grncensis solutum esse testificatur.

Nos Petrus Forgach de Ghymes, magister curie reginalis maiestatis et comes nitriensis. Memorie commendamus, quod nos a circumspectis et providis viris Johanne, Bozo dicto, ac eciam magistro (Fabiano pro parte) communitatis civium civitatis montis Grecensis recepimus pro centum sex flor. cum quibus ipsa civitas nobis tenebatur in festo Circumcisionis domini, (nunc proxime) preteriti; quos quidem VI. flor. pro centum ipsi Johannes et magister Fabianus nobis (ad racionem dicte) communitatis hodie plene et integre persolverunt. Super quibus (percepcione nos totam) communitatem et magistros Johannem ac eciam Fabianum predictos (nec non totam communitatem) pervigeremus. Presentes autem sigillo nostro (duximus consignandas). Datum Bude feria tercia proxima in vigilia [beatorum apostolorum Petri et Pauli]. Anno domini millesimo CCCCXVIII.

Originale in charta valde lacerum. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

27.

Anno 1419, 1. octobris. Zagrabiae.

Dionysius banus communitate precante fore ut eius libertates defendat, se obligat, idemque omnibus comitibus, vicecomitibus suisque hominibus mandat.

Nos Dyonisius de Marchali, regni Sclauonie banus, comesque symigyensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod (viri providi) iudex, iurati et cives civitatis regalis montis Grecensis de iuxta Zagrabya in eorum et universorum civium, incolarum et inhabitatorum (eiusdem) civitatis nominibus et personis nostram adeundo presenciam exhibuerunt nobis efficacissima litteralia instrumenta divorum regum (Hungarie, super liber)tatibus eisdem civibus per ipsos reges confecta, emanata et concessa, petentes nos, ut eosdem cives, incolas et inhabitatores . . . dicte civitatis in eorum iuribus et libertatibus iuxta predicta eorum litteralia instrumenta, frui, gratulari et gauderi . . . quietos relinqueremus et permitteremus. Nos igitur predictorum civium iuribus et libertatibus visis (perlectis et intelle)ctis, memoratos cives, incolas et inhabitatores predicte civitatis montis Grecensis in omnibus et (singulis iuribus ac con)svetudinibus semper et ab antiquo hactenus tentis et conservatis reliquimus et commissimus pre(sencium per tenorem . . . . . . iuri)bus legittimis et iustis consvetudinibus conservare promisimus et assumpsimus, ymmo presencium se (firmiter obligamus) pacifice et quiete frui, uti, gratulari et gaudere. Quocirca vobis comitibus, vicecomitibus vel (vices eorum gerentibu)s nunc in comitatibus crisyensi et zagrabiensi constitutis et in futurum eciam constituendis, cunctisque aliis nostris hominibus, (vel ad nos) pertinentibus, presentibus visuris, firmiter precipiendo mandamus, quatenus sepefatos cives, incolas et inhabitatores an(tedicte) civitatis contra prescriptas eorum libertates et iura in pretactis eorum litteralibus instrumentis conscriptas et expressata in nullo (imp)edire, perturbare, molestare, dampnificare et inquietare presumpmatis, nec sitis ausi racione aliquali communiter aut divisim, ymmo volumus pocius ipsos et eorum quemlibet contra quosvis illegitimos inpetitores, malefactores et inquietatores semper et ubique in eorum iuribus et bonis ac persona protegere et defensare; et aliud in premissis . . nullatenus facere presumpmatis. Presentes vero post earum lecturam semper per vos reddi iubemus exhibentibus. Datum Zagrabye die dominico proximo post festum beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo decimo nono.

Originale in membrana, sat lacerum. In margine inferiori impressum est parvum sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

28.

Anno 1420, 2. octobris. Zagrabiae.

In causa, quam communitas montis Grecensis in capitulum agebat, comites zagrabienses sese potestatem communitatis in ius vocandae non habere profitentur.

Nos Sebastianus de Karmach et Petrus de Cruemche, comites zagrabienses ac judices nobilium eiusdem comitatus. Memorie commendamus per presentes, quod cum honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis judicem, juratos et universos cives civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam ad presentes octavas festi nativitatis beate Marie virginis in presenciam domini nostri Dionisii bani certo modo in causam atrahendo, contra eosdem agere et proponere voluissent; tunc certi nuncii civium eiusdem civitatis nobis in sede nostra judiciaria in eisdem octavis judicantibus, nostrum judiciarium et regni nobilium nobiscum judicancium adieuntes conspectum, quasdam litteras domini nostri Sigismundi regis, unam privilegialem et aliam patentem, terciamque prescripti domini nostri bani similiter patentem super libertatibus ipsorum civium confectas, iidem nuncii civium nobis exhibuerunt, in quibusquidem litteris inter cetera id clare vidimus contineri, quod nullus banorum vel vicebanorum seu comitum dicti comitatus pro tempore constitutorum eosdem cives communiter vel divisim ad instanciam quorumcumque, judicio ipsorum astare compelli facere presumpmerent modo aliquali, nec litteras inquisitorias quipiam nobiles aut viri ecclesiastici adversus eosdem cives in quibuscumque factis possint facere emanari; si vero quipiam quitquam accionis vel questionis haberent vel habere pretenderent, id in presencia regie maiestatis aut magistri thavarnicorum regalium prosequi deberent et tenerentur ordine juris observato. Nos igitur unacum predictis regni nobilibus, visis litteris premissis, prefatos cives judicare nec litteras judiciales vel alias ipsos inpugnantes extradare seu extradari facere audentes, presentes litteras nostras eisdem judici, juratis et universis civibus ipsius civitatis in testimonium premissorum duximus concedendas, quibus sigilla nostra a tergo impressimus. Datum Zagrabie decimo octavo die octavarum festi nativitatis beate Marie virginis predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo.

Originale in charta. A tergo vestigia trium sigillorum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

29.

Anno 1421, mense Julio.

Injuriae a capitulo zagrab. civibus Grecensibus illatae referuntur.

Item, primo, circa festum beate Margarethe virginis, tempore treugarum, Georgius officialis seu iudex provincie capituli zagrabiensis cum familiaribus et hominibus suis, homines, cives, incolas et inhabitatores predicte civitatis regie maiestatis in medio eiusdem civitatis dire verberavit, vulneravit et spoliavit, jugaque boum et currus desecuit et anihilavit potencia mediante. De hiis itaque non contentus idem Georgius homines seu cives civitatis predicte captivavit et captos in civitate in turri hic habita tamdiu vinculis mancipatos tenuit, quousque sue placuit voluntati, culpa eorum sine omni et contra libertatem civitatis.

Documentum transactionale. In archiv. ven. Capit. zagrabiensis. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 14.

30.

Anno 1422, 17. Junii. In Solnok.

Sigismundus sex severe mandat capitulo, ne cives ab agris colendis impediat.

Commissio propria domini regis.

Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc, rex. Fidelibus nostris honorabilibus viris, dominis preposito et capitulo ecclesie zagrabiensis salutem et graciam. Gravem querelam fidelis nostri providi magistri Fabiani civis et notarii nostre civitatis zagrabiensis per ipsum in personis fidelium nostrorum providorum judicis, juratorumque civium ac tocius communitatis eiusdem nostre civitatis zagrabiensis nostre maiestati allatam intelleximus admodum displicenter, quomodo vos eosdem cives et hospites nostros contra eorum libertates et consvetudines, quibus ipsi ab antiquo usi fuissent et gavisi, plurimum indebite et minus juste impedivissetis et impedire non cessaretis, et quod eosdem terris eorum ad dictam civitatem nostram zagrabiensem pertinentibus et intra veras metas et cursus metales eiusdem adiacentibus uti et frui non permitteretis, ymmo hiis temporibus retroactis quidam ex vobis cum eorum familiaribus quosdam ex eisdem civibus in dictis eorum terris arantes repperiendo aratrum ipsorum simul cum rotis ad idem aratrum aptis penitus et in partes minutissimas dissecari fecissetis, potencia mediante, in ipsorum preiudicium ac dampnum,

libertatisque eorum prerogative derogamen non modicum. Supplicatum itaque extitit nostre maiestati in personis eorumdem civium, ut ipsis circa premissa opportune dignaremur providere. Et quia nos eosdem cives et hospites nostros libertatibus et consvetudinibus eorum antiquis, quibus hactenus usi fuere et gavisi illibate frui volumus, igitur fidelitati vestre firmissime precipimus et mandamus, quatenus habitis presentibus amodo quoque in antea et deinceps prefatos cives et hospites pretacte nostre civitatis zagrabiensis et presertim in terris intra metas ipsorum antiquas adiacentibus in nullo contra antiquas libertates et consvetudines, quibus ipsi hactenus, ut prefertur, usi fuere et gavisi, impedire seu quovismodo dampnificare presumatis nec sitis ausi modo aliquali, alioquin vobis in premissis secus facientibus, quod non credimus, eisdem civibus et hospitibus nostris de tali remedio curabimus provideri, quod ipsi in premissis dampnum non pacientur aliquale. Secus igitur facere non ausuri in premissis. Presentes quoque post earum lecturam reddi jubemus presentanti. Datum in Zolnok feria quarta proxima post festum sacratissimi corporis Christi. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXVI. Romanorum duodecimo et Bohemie secundo.

Originale in charta. In margine inferioni impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

31.

Anno 1422, mensibus: majo, Junio, Julio. Zagrabiae.

Injuriae a capitulo zagrab. civibus Grecensibus illatae referuntur.

De premissis eciam non contentus ipse Georgius per homines et familiares suos in festo Annunciacionis virginis gloriose elapso, in anno domini MCCCCXXII homines et cives huius civitatis similiter contra libertatem civitatis dire vulneravit, verberavit, percussit et spoliavit usque ad exsiccacionem membrorum, prout eciam apparet de presenti, culpa eorum sine omni, eodem modo in civitate prenotata.

Item, feria tercia proxima ante dominicam Rogacionum nonnulli pociores domini de capitulo ecclesie zagrabiensis ad territorium seu terras civitatis regalis cum eorum hominibus et familiaribus manibus armatis vehementer irruentes, aratra in eisdem terris arrancium hominum nostrorum desecuerunt, homines percusserunt et crudeliter vulneraverunt.

Item, altera die inmediate sequenti Ladislaus de Dauoth, unus ex canonicis in turri hic habita constitutus, cum sibi adherentibus, machinas et pixides sonorosas sepissime more hostili huc ad civitatem emisit et emitti fecit, ubi eciam, si vigilem custodiam non habuissemus, utique idem Ladislaus cum suis complicibus hanc civitatem in favillam ignis converti fecisset, culpa nostra non exigente. Prefatus eciam Ladislaus de premissis non contentus, diebus proxime elapsis, altera vice unum hominem in civitate prenotata captivavit et ab eodem omnia bona sua, arma, vestimenta et pecunias aliasque res pro tunc apud eum habita et repertas more predonico abstulit et recepit et fecit que sue placuit voluntati. Eodem die diversos ictus sagittarum ad homines huius civitatis in civitate hinc inde gradientes emisit et emitti fecit, sicut sue placuit voluntati, et incendium ignis in hanc civitatem emitti voluit, prout prius et ante, ubi eciam, si custodiam vigilem seu jugem non habuissemus, utique quod volebat perfecisset.

Item, hiis diebus similiter proxime elapsis Gerardus lector et canonicus ecclesie zagrabiensis, unam honestam mulierem, civem huius civitatis in factis suis agentem in via in capitulo habitam, repertam, omni sua sine culpa propria manu dire verberavit, coopertorium capitis de capite eius abstulit et eandem verbis illicitis et vituperioris pertractavit in dedecus sexus muliebris, alias eciam honestas mulieres eisdem verbis adiungendo crininatus est.

Item, similiter hiis diebus proxime elapsis circa festum beatorum Petri et Pauli apostolorum, nunc elapsum, prefati domini de capitulo, missis eorum hominibus et familiaribus duos equos Michaelis, filii Symonis, pridem iudicis, ac duos boves Stephani, pridem iurati, concivium nostrorum, in territorio huius civitatis demactari fecissent seu vulnerari sine culpa.

Item, in festo beate Margarethe virginis et martiris noviter elapso, domini de capitulo ecclesie zagrabiensis, tempore treugarum fori annualis eiusdem festi, a meridie usque ad crepusculum noctis, ad latus campane sonitu propulsato, congregatis eorum familiaribus, hominibus et iobagionibus sub precepto, advocatis eciam officialibus, familiaribus, hominibus et iobagionibus reverendissimi in Christo patris, domini Johannis episcopi zagrabiensis, manibus armatis et more exercituancium inceperunt expugnare civitatem a meridie predicti festi usque ad crepusculum noctis et sequenti die a mane iterum usque ad crepusculum noctis. In qua pugna ex ista parte fluvii in territorio civitatis prope fontem Mandusewecz et ecclesiam sancti Martini ac domum balnei civitatis ac iuxta turrim prope novam

portam nonnullos cives et homines in ista parte se defendentes miserabili nece interimerunt et interemptos de ista parte ad aliam partem fluvii traxerunt et deportaverunt, quosdam iam mortuos alios semivivos, qui postea ibidem vitam eorum concluserunt temporalem; ceterosque multos sagittarum ictibus et aliorum armorum vulneribus crudeliter sauciarunt. In qua eciam pugna Gerardus lector de manu sua propria unum ictu sagitte de balista interemit, alios quoque multos vulneravit. Ladislaus autem de Dawoth unum eciam de balista propria manu sagitta interemit, alios quoque diversos crudeliter sagittis vulneravit, Premissam quoque pugnam et discordiam ex eo inceperunt domini de capitulo prenotati, quia eisdem litteras regie maiestatis exhibuimus, in quibus sua maiestas mandat, ut terras intra metas huius civitatis per ipsos occupatas noviter eidem civitati remittere deberent et tenerentur, litteras eciam minime observare voluerunt, nec ad easdem aliquid boni responderunt, sed ipsam pugnam premissam litteris regalibus predictis visis excogitaverunt, prout et fecerunt.

Documentum transactionale. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 14.

32.

Anno 1422, 7. septembris. Zagrabiae.

Johannes episcopus zagrabiensis, cives zagrabienses, qui armata manu capitulum agressi sunt magnamque cladem fecerunt, excommunicat.

Johannes dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis, regalis et reginalis maiestatum regni Hungarie sumpmus cancellarius. Universis et singulis venerabilibus, circumspectis, religiosis et discretis viris nobis in Christo dilectis abbatibus, prepositis, prioribus, gardianis, ministris et provincialibus ac monachis, fratribus et conventibus ordinum quorumcumque exemptorum et non exemptorum, monasteriorumque et ecclesiarum rectoribus seu plebanis, archidiaconis, vicearchidiaconis ac canonicis, lectoribus, cantoribus seu custodibus kathedralis nostre zagrabiensis et collegiatarum, presbiteris quoque et capellanis curatis et non curatis, clericisque et tabellionibus publicis per et infra civitatem seu diocesim nostram zagrabiensem ubilibet constitutis, qui presentibus fuerint requisiti vel alter ipsorum requisitus, salutem in domino et debitam ac solertem habere diligenciam in commissis, presentibusque litteris nostris fidem indubiam adhibere. Replerunt amaritudine thabernaculum mentis nostre ille enormes offense preterite et istud novum horrendum facimus in dei

contumeliam, nostram iniuriam permaximam, nostri cleri lamentabilem oppressionem ymmo et ipsius nostre sponse zagrabiensis ecclesie kathedralis, cui divina disponente clemencia in solicitudinis partem vocati presidemus inmeriti, extremum contemptum seu iacturam per illos malediccionis alumpnos, nepharie prodicionis baiulos, cives illos, incolas ac hospites, judices, juratos et homines ac communitatem eorum sacrilegam et Gomorre populos de monte Grecensi prope dictam Zagrabiam, multipharie multisque modis et vicibus nequiter perpetratis, qui non attendentes aut oculis mentis seu debite consideracionis vel saltem racionis et rectissimi erga se iudicii moderamine perpendentes, quod sancta mater ecclesia suo semper sponso qui Christus est, ineffalis amoris dulcedine copulata ab ipso susceperit dotes amplissimas graciarum ubertate fecundas et specialiter inter eas beneficium insignite libertatis, quodque ipse Christus illam peramabilem sponsam eius fidelibus populis libero preesse voluit dominio et habere potestatem in singulos, veluti in filios, non cuiquam aut cuiusvis servituti subiacere, ita, ut illam cuncti fideles filii, quos eidem regenerat assidue spiritus sancti gracia uberime fecundata, non inmerito sicuti matrem et dominam suam honorarent omni reverencia econtra filiali. Cum hec sit utique, prout est, dilecta illius, columba eius de cavernis macerie, id est latere eius sanctissimo progrediens seu procedens ut sponsa de cubili suo et in illo requiescit hec columba eius, circa quam et eius ministros ipsius utpute honoribus et libertatibus preditos cor eius invigilat, hic est ortus denique ipsius fertilis et irriguus, in cuius svavitatis odore precipue delectatur, cuius poma gustui ipsius sunt valde sipida et accepta. Nec contenti iidem, quod alias de anno domini MCCCLXXXXVII citra vel ultra, inito et communicato inter se prius malignandi ac forti et maturo id faciendi habito inter se iniquissimo et deo ac hominibus odioso consilio huiusmodi sancte matris ecclesie sua materna pietate, qua filios suos tam amore svavissimo fovere, quam uberum lacte suorum alere consvevit inpudenter contempta, ad sonum maioris campane ipsorum publice et clara luce diei, erectis cruentis ipsorum vexillis, hostiliter manu armata de predicta civitate, si dici debeat et meretur, descendentes in capitulum eiusdem ecclesie, ymmo et totum clerum civitatis nostre Zagrabiensis deseviendo inimaniter, in curias et domos eiusdem capituli nec non prebendariorum suorum, nequiter, dolose et fraudulenter more vispilionum irruentes, huiusmodi dominos et prebendarios ipsius capituli ac clericos a maximo usque ad minimum omnibus rebus et bonis ipsorum et presertim libris, litteris, bullis apostolicis, instrumentis, juribus, vestibus, argenteriis, pecuniis, vinis,

biadis, equis et bobus, ceterisque clenodiis inibi repertis et existentibus a maioribus eciam simpliciter usque ad minuta eisdem dominis de capitulo, prebendariis ac clericis penitus denudatis ac de propriis sedibus propulsatis et eiectis ausu sacrilego spoliaverint et huiusmodi spoliis in predam conversis, ad ipsorum civitatem, si dici tamen debeat et meretur, deportando. Eciam predictas curias numero XIII, sic, ut premittitur, inter ceteras nequiter spoliatas incendendo combusserint, easdem funditus in favillas et cineres ignium redigentes et in nichilum. Quam plures libros ecclesiasticos, quos dicti domini tunc erga se causa studii conservabant, calicesque et paramenta dicte ecclesie zagrabiensis ac alias plures res eciam sacras abstulerint inter alia omnia supradicta, ymmo ad deteriora machinantes in predictam ecclesiam zagrabiensem similiter irruendo, ipsam reliquiis, thesauris, videlicet reliquiis sanctorum, paramentis, sacris vestibus et eciam ceteris bonis in eadem ultra illa existentibus et repositis, eam forti manu obsidendo obpugnantes more huiusmodi eorum sacrilego spoliare voluissent, si eisdem sacrilegis januarum ac portarum suarum fortitudo et inibi existentes non restitissent. Quodque cum huismodi dampnosum ipsorum propositum nequivissent perficere, missis in eandem ecclesiam pluribus sagittis et ex dicta ipsorum civitate pretensa et sacrilega bambardis; personas insuper dictorum dominorum prebendariorum et clericorum invadentes et manus ipsorum sacrilegas mittentes in eosdem et iniicientes, quosdam ex eisdem detinendo enormiter vulnerarunt et nonnullos ex eisdem nec non plures ex hominibus ipsorum capitularibus nece miserabili interimerunt et occiderunt, interemptosque et occisos per aream et plateam capitularem traxerunt hinc inde; alios ac alios, quos tunc reperire potuerunt, dire et acriter verberantes et letaliter vulnerantes ac more carnificum inhumaniter sauciantes, pluraque mala iuaudita et qualia facere potuerunt, et finaliter excogitare deo et hominibus odiosa, cruente bellue et perfidissimus populus, ita perpetrarunt et commiserunt. Que omnia et singula in pluribus litteris regie maiestatis, nec non processibus quondam reverendi patris domini Johannis, tunc zagrabiensis episcopi, predecessoris nostri, et actis habitis superinde ac confectis contra eos plenius continentur, et propterea sint et fuerint excommunicacione aggravati, reaggravati et interdicti sentenciis atque penis irretiti, quas hucusque nulli dubium sustinent, animis prorsus induratis in eisdem hodie sordescentes et inter claustra fidelium lupi rapaces commorantes ceteros christicolas inficientes, vipperrime utique generacionis filii, de heresi plurimum et vehementer suspecti; subsequenter quoque quod ipsi eciam perfidi filii Belial et

pestiferus populus de anno presenti, in festo videlicet beatissime Trinitatis, ut eiusdem unice deitatis emuli, turrim dictorum dominorum de capitulo in dicta ipsorum sacrilega civitate habitam et constructam similiter armatis manibus circumdando et circumvalando ubique hostiliter inpugnarunt; quendam canonicum dicte ecclesie nostre zagrabiensis, videlicet honorabilem virum dominum Ladislaum de Dauoth pro custodia et conservacione turris eiusdem et rerum prefate ecclesie ac suarum in ipsam deportatarum, deputatum, extrahere et suspendio tradere, sicuti tunc expresse et publice clamabant et pocius latrabant, fortissime sunt connati, iniquitatis exinde audacia de novo vehementer captata et ex premissis. Iterumque,*) licet ipse sacrilegus populus alias eciam circa festum Ascensionis domini, similiter proxime preteritum, erecto dicto eorum sacrilego et cruento vexillo, plures ex ipsis iniquitatibus filiis similiter clara diei luce, hominibus dictorum dominorum in campis laborantibus ac arantibus miserunt et direxerunt de dicta ipsorum sacrilega civitate animis et intencionibus similia scelera perpetrandi et de novo in eosdem dominos deseviendi et malignandi, ipsos homines capitulares in eisdem campis, sic ut prefertur, laborantes agredi faciendo, manibusque armatis et hostilibus in eosdem irruendo expulerunt et repulerunt, ipsis ceteris dicte sacrilege civitatis hominibus armatis similiter in muro et turribus eiusdem civitatis speculantibus et explorantibus a longe in finem et effectum, quo et si ipsi domini vel ipsorum familiares eisdem restitissent, tunc eosdem mox et in continenti more predonico et premisso iterum invasissent, parati omnino iterum descendere in capitulum supradictum ac plateam capitularem, ipsosque comburrere et excogitatis suppliciis affligere sicut prius; quod utique fecissent, si tunc dicti domini, qui numero pauci erant, hec et alia plura silencio et cum summa paciencia non preterissent et auffugissent aliunde, per ipsum dominum Ladislaum concanonicum eorum certe extenso de ipsa turri signo avisati, nobis semper absentibus et regiis serviciis potencialiter inherentibus. Quodque de hiis omnibus nulla satisfaccio sit adhuc subsecuta, licet usque in presens cum omni paciencia prestolata, nichilominus ipsi degeneres et infideles filii, gens utique perversa et absque consilio, ecclesiastice libertatis emuli illam matrem suam ecclesiam, sponsam nostram predilectam et eius ministros sic non verendo offendere et ad iniurias

---

*) **In altero originali alinea ista sic incipit:**
Iterumque iidem cives, incole et hospites, judices et jurati in festo beate Margarithe virginis erecto dicto eorum sacrilego et cruento vexillo **(caetera ut supra).**

diversas multipliciter provocare pariter et persequi in capite atque membris. Quinymmo a voce patris ipsorum spiritualis suum auditum avertentes, execrabili et horribilium novorum scelerum eorum odiosa presumpcione et parviprivitatis licencia, nedum ad illam novam crudelitatis seviciem manus extendendo, quam quilibet fidelis actenus cogitare horrebat vel audire verum eciam pavidi et vecordes redditi et in multos facti audaciores ad insolita et attrociora flagicia perpetranda, de anno similiter presenti malum malo accumulando et ipsorum malignum ac iniquissimum propositum continuantes, ut clerum ipsum finaliter extinguerent et ecclesie ipsius libertatem deprimerent in die beatissime Margarethe virginis et martiris de mense Julii anni presentis, qua exteris eciam et ceteris ex regalibus privilegiis nundinarum tempore ibidem asvete habitarum pax datur et status, tranquillitas omnibus servatur, ymmo quietudo criminosis illibata, ipsam ecclesiam nostram et clerum nostrum replendo amaritudine populus suus ymmo certe nunc non suus, quia quos ius spirituale dedit in proprios, laycalis reddit iniuria alienos, insurgentes in matrem filii, a pastoribus oves oberantes, iniuria superiorum suorum iniuriosi subiecti, sathane satellites, desudantes rursum videlicet cives illi nimium inciviliter de dicto monte Grecensi prope Zagrabiam sue prorsus immemores saluti, adhuc manu ipsorum extenta ad rapinam et instantis continuitate vexacionis sic matris honoribus onerosi, quod sibi sint oneri, ancillantes matrem ipsam eorum, ut non vocentur filii libere sed ancille, simili modo in unum adunati, habito inter se iterum eorum odioso malignandi consilio ac in malis plus soluto, more iterum predonico et asveto innocentum sanguinem sicientes, manu ipsorum armata et sacrilega, de ipsa sacrilega civitate in capitulares areas descendentes ad pulsum campane ipsorum similiter maioris ad curias dominorum canonicorum nequiter declinarunt, domos subintrando eorumdem, quarum quasdam rebus et bonis omnibus inibi repertis et existentibus, confractis hostiis domorum eorumdem ac apertis omnino spoliarunt et secum in predam ausportarunt. Et ipsi rugientes belue ac bestie indomate secundum quod facere consveverunt personas plurimas ecclesiasticas et seculares usque mortis interitum vulneribus diris sauciarunt, gravibusque et diversis plurima homicidia perpetrantes, quorum sanguis de terra ad celum clamat nimirum pro vindicta, clericosque et presbiteros, quorum domos eciam confringendo, sic ut prefertur, subintrarunt, ruptis similiter hostiis eorumdem rebus infinitis spoliarunt et libris, novis quoque et exquisitis suppliciis ac tormentis enormiter irrecuperabiliter ac inhumaniter et semper usque sanguinis effusionem, quos habere potuerunt,

ipsorum crudelitate et manuum suarum violentarum ac sacrilegarum inieccione vulneribus affecerunt et postremo, modo simili, in ipsam zagrabiensem ecclesiam sponsam nostram, matrem ipsorum, huiusmodi sepissimis iniuriis ipsorum ac inpulsibus hostilibus lascesitam medulitus et tot enormibus collisam jacturis, ut hostes eius efficaciter modo facti, alias cari ipsius ac vicini et qui ipsius suxerunt ubera ab illa sepius lactis refecti dulcedine, quique fecundati per ipsam amplius grandium ubertate bonorum eam amaritudinis calicem proch dolor degustari compellendo, pluribus sagittis emissis et hostiliter ob et inpugnando subintrare et curiam nostram episcopalem fortiter inpetere conati sunt atque ausi, et eandem utique subintrando confregissent et spoliassent, si nutu divino et sufragiis sanctorum, quorum inibi sacre requiescunt reliquie, eorum ausus sacrilegi et conatus inportune et opportune non fuissent cicius propulsati; tandemque ipsi sic repulsi et in maligno ipsorum proposito inpediti et eiecti instantissime ad pulsum similiter campane ipsorum predicte validissimosque clamores, latratus, ut canes, vispiliones ebriosi, publice huiusmodi verba clamantes: audacter et cito festinate in presbiteros maledictos et clericos, predam tollite, capite, vulnerate, interficite, detinete, libros, calices et paramenta ecclesie sancti Stephani et canonicorum eiusdem rapite ac tollite et vobiscum ausportate; dividamus spolia, eorum rebus nostras edes impleamus, quibus ut alias animum principis terre ac nostri dominii simplicem et insontem iterum nunc placemus sanguine innocentum et occisorum plateas suas et eorum purpurando, et plures ex eisdem verberando acriter et detinendo. Multaque mala inaudita ymmo piarum aurium offensiva committendo et plurimum scandalosa, que nequeunt facile nec possint ad plenum ob sui prolixitatem brevi stilo exarari, se novis sentenciis iterum sacrorum canonum in tales scripto jure promulgatis inplicantes. Quapropter de ipso amaritudinis calice non merito bibentes, quo ipse sacrilegus populus nostri in absencia tanta infinita mala perpetravit, ut dum nobis de regiis serviciis redeuntibus, ibi plus desolacionis audivimus et fide oculata vidimus ubi plus solacii sperabamus; et dum christiani nominis vocabulo insignitos, sic in profundum malorum festinare conspicimus, quos nos Christo lucrifacere sperabamus. Adtendentesque, quod in talibus nec ordini nec officio parcitur, nec etati aut certe dignitati defertur, ubi per facilitatem venie tanta nocendi potestate ad iniquos transfusa, super sortem justorum inpune virga extenditur peccatorum, nervus discipline obrumpitur, rectitudinis judicium penitus religatur, justicie partes totaliter proscribuntur, negligitur pius pater, qui tollerat, ymmo si nimis expectat, contempnitur justus do-

*

minus justiciam semper diligens et judicans equitatem, si videlicet talia conniventibus oculis relinquuntur inpunita, propter quod dignitas ordinis clericalis non tantum in minoribus sed eciam in maioribus contemptui exponitur atque morti, conteruntur velut vasa testea filii Syon incliti et sicut oves ad occisionem ducuntur ab impiis ecclesie filii et prelati quos, ut prefertur, dei filius custodes constituit huiusmodi sponse sue ac in quibus se honorari precipit, nec contempni, pupillam eciam oculi tangi prohibens in eisdem. Quum utique si rectissima dei judicia et eius justicia perpenduntur, hec non licuerunt pro certo si decus magnificum consideratur ecclesiasticarum personarum et ecclesie status non decuit, si utilitas et felicitas patrie notetur, id non erat expediens, omnino maxime hiis diebus et temporibus inpacatis, nunquam in talibus adherebit lingua palato, nunquam silencio hominum labia conticescent, nunquam vox hominum exaltabitur inde, alias quasi tuba, ut huic crudeli populo sua scelera nuncientur. O ingratitudinis dampnale vicium, res inquam ingrata, superis et terrenis infesta, heu deo et hominibus molesta res utique qua lex humane nature confunditur, cum sic filii in matrem et spirituales patres seviunt inmaniter, quod illorum gladius istorum animas religata filiali devocione penetravit. Et ne horum taciturnitas nobis tantam communicaret offensam, licet de omnibus et singulis supradictis et quolibet predictorum plenam et sufficientem habuerimus informacionem per litteras autenticas, instrumenta publica et alia legittima documenta, nobisque alias per facti evidenciam publicam et ipsius constarent evidentem notorietatem, cum nulla possint tergiversacione celari, maxime cum tota patria presens et vicina de hiis eciam clament et doleant affectanter; tamen juris ordinem servare cupientes in premissis, ac micius procedere contra eos, cum sit rigori juris propter severitatem aliquando detrahendum iuxta legittimas sancciones et eciam ne nimium propere et exhorbitanter procedere videremur, quamquam tam a jure quam hominibus alias sint et existant, ymmo sunt et existunt de presenti diversis excommunicacionum, aggravacionum, reaggravacionum et interdicti sentenciis tam in specie quam in genere innodati et eciam irretiti jamque a pluribus annis, mensibus et diebus, nos ex officio nostro nobis incumbente, cupientes huiusmodi scandalis obviare, eosdem cives, populos, judices, juratos, incolas, homines et illam communitatem sacrilegam per certi tenoris litteras nostras in forma debitas et consvetas per certos executores nostros ecclesiarum rectores et plebanos, viros discretos et honestos, in eisdem litteris nostris ad hoc specialiter deputatos, paterne fecimus requiri et eciam moneri diligenter, ut in certis terminis diversis ac

diebus in eisdem litteris nostris eisdem prefixis et sufficienter expressis coram nobis legittime comparendo, nos de absolucionibus eorum, si quas haberent a pristinis sentenciis tam juris canonici quam eciam dicti domini Johannis quondam zagrabiensis episcopi, predecessoris nostri, et alias de et super eisdem sentenciis pretextu prioris invasionis dominorum de capitulo, prebendariorum et clericorum predictorum et combustionis pristine superius lacius expressis, latis in eosdem tam in specie, quam in genere vel alias quoquomodo vel eciam promulgatis ipsis datis, factis desuper et concessis ac satisfaccionibus similiter que de jure requiruntur superinde prefatis dominis de capitulo et pro premissis et quolibet premissorum ac aliis quorum interest inpensis et exhibitis plene et sufficienter informarent et pro ipsorum animarum salute edocerent evidenter et signanter in quodam alio termino certo ulteriori, similibus litteris nostris eisdem sufficienter prefixo, coram nobis comparerent legittime vel per suos responsales de et super omnibus aliis premissis contra prefatam ecclesiam nostram nec non eosdem dominos de capitulo, prebendarios ac clerum nostrum jam de novo, ut premittitur, nequiter perpetratis, nobis, qui huiusmodi eorumdem iniurias nostras reputavimus et reputamus ac eisdem plenariam aut saltem competentem satisfaccionom impenderent, facerent et eciam exhiberent, sibique de debite absolucionis beneficio providerent eciam quo ad plenum vel causam seu causas, si quas forte haberent racionabiles; quare premissa omnia et singula sic fieri et facere, signanter quare de novo sentencias ante latas in tales et promulgatas incidisse dampnabiliter declarari et alias similiter de novo tam in specie quam in genere excommunicari in scriptis ac suspendi et ipsorum sacrilega communitas ac ipsi omnes in genere seu ipsorum civitas pretensa firmissimo ecclesiaatico subici interdicto non deberent alegaturi, dicturi, excepturi et deducturi verbo aut in scriptis, citari fecimus et in nostri presenciam legittime evocari. Quibusquidem terminis advenientibus et sese sequentibus nec per se nec per legittimos responsales aut nuncios curarunt comparere, ymmo consvete rebellionis calcaneum ipsorum ac stimulum inobediencie contra nos erigentes, coram nobis contumaciter neglexerunt, prout hodie contradicunt, comparere. Unde nos pro tribunali sedentes et solum deum pre oculis habentes in quolibet terminorum predictorum in et ob contumaciam eorum ac rebellionem publicas et manifestas similiter ex officio nostro nobis incumbenti supradicto, dictorum dominorum et ecclesie iniurias ac enormes offensas nostras reputantes ad nostri et ecclesie nostre predicte syndici seu procuratoris legittimi instanciam eosdem cives, hospites, populos, incolas, homines, judices

et juratos et quemlibet de per se nominanter ac in specie excommunicacionis late juris seu canonum ac ipsam sacrilegam communitatem ipsorum seu civitatem cum eorum suburbiis ac ipsos homines in genere propter premissa et quodlibet premissorum firmissimi ecclesiastici interdicti sentencias atque penas declaravimus et tenore presencium declaramus dampnabiliter incidisse et eciam subiacere, ymmo quemlibet ipsorum in solidum et de per se ac alias nominanter et in specie excommunicamus et dictam ipsorum sacrilegam communitatem seu civitatem, si dici meretur, atque locum montis Grecensis cum dictis ipsorum suburbiis ecclesiastico firmissimo interdicto subicimus in hiis scriptis; eosdem eciam et quemlibet ipsorum tam in specie similiter quam in genere omnibus feudis, terris, prediis, pratis, agris, vineis, domibus, areis, nemoribus, curiis, beneficiis ac officiis et quibuslibet aliis bonis, rebusque mobilibus et immobilibus, que et quas ipsi aut alter ipsorum a dicta ecclesia nostra zagrabiensi dinoscitur quomodolibet obtinere privantes et nichilominus privatos eisdem et exutos, excommunicatosque et dictam sacrilegam civitatis communitatem et eius locum cum suburbiis suis quibuslibet interdicto et ecclesiastico firmissimo interdicto subactis et supositis denunciamus similiter in hiis scriptis; filios ipsorum usque ad quartam generacionem in presenti ecclesia nostra ad gradus, ordines sacros aut aliquas dignitates, beneficia, officia, feuda, aut predia decernentes et volentes minime posse aut debere in posterum promoveri, nec posse et valere aliqualiter pronunciantes, quosque de premissis omnibus et singulis nobis, dicte ecclesie nostre, eisque dominis de capitulo, prebendariis atque clero per eosdem fuerit realiter satisfactum. Et super hiis omnibus cum eisdem et cum quolibet ipsorum sufficienter fuerit dispensatum, quoniam jure cavetur expresse, quod contra molientes Christi ministros extinguere ac contra incendiarios, violatores ecclesiarum, raptores seu eciam invasores pessonarum et rerum ecclesiasticarum et alios publicos depopulatores ac latrones est taliter procedendum et talis eis pena seu castigacio infligenda, quod ipsi metu pene si non amore divino inducti vel retracti a similibus de cetero abstineant, desistant et eciam finaliter resipiscant, aliisque similia presumentibus, eorum castigacio transeat in exemplum. Quocirca vobis omnibus et singulis supradictis in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis pena, quam in vos et quemlibet vestrum, trium dierum canonica monicione premissa, ferimus in hiis scriptis, nisi feceritis quod mandamus, districte precipiendo mandamus, quatenus mox visis et receptis presentibus, et postquam super hoc fueritis requisiti seu alter vestrum requisitus, prefatos cives, populos, hospites,

incolas, judices, XII. juratos, nec non homines, communitatemque sacrilegam et locum dicte civitatis firmissimo ecclesiastico interdicto cum suis suburbiis subactis et subpositis, subiectosque et subpositos in genere excommunicatosque maiori excommunicacione, juris et hominis et inhabilitatos ac ita privatos quemlibet ipsorum et nominanter ac in specie et signanter: Chonum de Florencia, judicem de presenti, Michaelem Sebastiani, Johannem Bohemum, Johannem Zygeth, Johannem Hungarum, Vrbanum Krapchewych, alias judices, Anthonium de Florencia prope portam, utrumque Fabianum, litteratos, Georgium sartorem, Iwanum, Paulum, Benedictum, Gregorium et Briccium, fratres, dictos Hudostyh, Johannem Peronis, Georgium de Modrussio, Valentinum Gobech, duos familiares Jacobi castellani, Andream Petri Safar, Ladislaum aurifabrum, Mathiam scolasticum, Stephanum Rakarych, Jacobum Popowych, Demetrium Rosowych, Wlfgangum lapicidam, parlerium condam, Gregorium de Bethowya, Johannem Kneht, Thomam sutorem, Andream Zwylych, Dominicum, Paulum, fratres, ac Nicolaum et Andream Bogdanych eorumque complices et fautores, accensis candelis demumque extinctis et in terram proiectis, pulsatisque campanis in ecclesiis vestris ac monasteriis et capellis publice et in ambonibus denuncietis et denunciari faciatis in signum perversitatis ipsorum singulis diebus dominicis et festivis, precipue tamen vos tres capellani sive rectores capelle sancti Marci ewangeliste dicte pretense civitatis et montis Grecensis et quilibet vestrum effective, inhibentes vobis expresse sub simili et incarceracionis ac privacionis officii et beneficii penis et quibuslibet aliis ne in dicta sacrilega civitate aut coram ipso populo seu sacrilega communitate sive loco ipsorum aut quibuslibet aliis ubi et in quibus moram traxerint, pertransierint et quamdiu ibi manserint continuo ac demum per triduum post eorum ab inde recessum vel coram ipsis excommunicatis divina officia celebrare aut pocius prophanare quoquomodo presummatis aut ceteri presumant, nec alia queque jura ecclesiastica exercere ibidem et coram eis ac eisdem ministrare demptis dumtaxat, que de jure talibus permittuntur ipsis, firmissimum et continuum ecclesiasticum predictum observantes interdictum, cessando quoque interim et semper penitus a divinis, monentes preterea omnes et singulos alios Christi fideles, sexus utriusque homines, quos et nos et quemlibet ipsorum tenore presencium primo, secundo, tercio et eciam peremptorie requirimus et monemus eisque et cuilibet ipsorum in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis pena, quam in contrafacientes trium dierum canonica monicione premissa ferimus eciam in hiis scriptis, districte precipientes mandantes et inhibentes ne sic excommunicatis vel inter-

dictis in loquendo, vendendo, emendo, conversando, comedendo, bibendo, molendo, coquendo, serviendo, ignem vel aquam eis vel alteri ipsorum dando vel aliquid solacii exhibendo seu alio quovis humano commercio communicent quomodolibet communicare presumant et alter ipsorum presumas, illis dumtaxat demptis, qui et que excipiuntur a jure, alioquin huiusmodi ipsis excommunicatis et interdictis contumaciter communicantes eciam excommunicamus nominanter et in specie ac quemlibet ipsorum eciam in hiis scriptis, precipientes eciam talem una cum eisdem a Christi fidelibus universis arcius evitari, ab inde non cessantes, donec aliud a nobis habuerint in mandatis superinde et iidem sacrilegi excommunicati et interdicti ad cor reversi debite absolucionis beneficium meruerint obtinere et dictis enormiter et multipliciter lesis satisfaciant de premissis quoad plenum, nos de presencium execucione reddentes cerciores per litteras vestras autenticas aut publica instrumenta. In quorum omnium et singulorum fidem ac testimonium premissorum presentes litteras nostras huiusmodi processum nostrum in se continentes per discretum virum magistrum Michaelem de vico Latinorum, notarium seu scribam nostrum publicum infrascriptum, subscribi et publicari mandamus nostrique pontificalis et autentici sigilli iussimus appensione communiri. Datum et actum Chasme, nostre zagrabiensis diocesis, in curia seu domo habitacionis nostre et nostro episcopali pallacio domus eiusdem, die lune, septima mensis septembris sub anno incarnacionis dominice millesimo quadringentesimo vicesimo secundo, indiccione XV, hora terciarum vel quasi. Nobis inibi personaliter ad huiusmodi et alia jura reddenda sedentibus pro tribunali. Presentibus honorabilibus viris dominis Demetrio Thoma de Garyg, altero Thoma plebano in Iwanych et Jacobo Longo canonicis et presbiteris prebendatis ecclesie nostre collegiate sancti Spiritus chasmensis, nec non Nicolao dicto Praudych, similiter notario publico, nobilibus viris Thoma, vicario nostro temporali et . . dicto Hyersperger aliisque quam pluribus fidedignis testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis. Pontificatus vero sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini, divina providencia pape quinti, anno ipsius quinto.

Signum
notarii.

Et ego Michael Blasii de vico Latinorum prope Zagrabiam, clericus zagrabiensis, publicus imperiali auctoritate notarius, quia premissis omnibus et singulis dum sic, ut premittitur, agerentur et fierent unacum prenotatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideoque hoc presens publicum

instrumentum per alium fideliter scriptum, licet aliis pro tunc certis me occupato negociis arduissimis, exinde confeci, publicavi, subscripsi et in hanc formam publicam redegi, signoque et nomine ac subscripcione meis solitis et consvetis unacum appensione sigilli reverendi in Christo patris domini Johannis episcopi zagrabiensis suprascripti diligentissime consignavi rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Originale duplex in membrana. A zona rubri et albi coloris appendet sigillum. In arch. ven. Capit. zagrab. Act. Capit. ant. fasc. 6. Nr. 21.

33.

Anno 1422, 7. decembris. Posonii.

Sigismundus rex Slavoniae bano mandat, ut suo nomine cives zagrabienses defendat.

Commissio propria domini regis.

Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc, rex. Fideli nostro magnifico regni Sclauonie bano vel ipsius vicebano salutem et graciam. Cum nos judices, juratos, universosque cives, hospites et incolas nostre civitatis Zagrabiensis simul cum universis hereditatibus, rebusque et bonis ipsorum quibuslibet, justis utputa et legittimis, in nostram regiam recepimus proteccionem et tutelam specialem, viteque nostre maiestatis et persone nostre commissimus tuicionem, igitur fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus prefatos judicem, juratos ac universos cives, hospites et incolas nostre civitatis Zagrabiensis simul cum pretactis universis hereditatibus, rebusque et bonis ipsorum quibusvis justis, ut prefertur, et legitimis contra quoslibet illegitimos impetitores, ipsos sine juris tramite inquietare volentes, protegere, tueri, defensare et indempniter manutere ac conservare auctoritate nostra regia vobis in hac parte attributa (harum serie) mediante. Secus facere non ausuri in premissis. Presentes quoque post earum lecturam reddi jubemus presentanti. Datum Posonii in vigilia festi Concepcionis virginis gloriose. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXVI. Romanorum tredecimo et Bohemie tercio.

Originale in charta sat exesum. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib reg. civ. zagrab.

34.

Anno 1423, 16. Junii. Zagrabiae.

Communitas civit montis Grecensis coram comitatu zagrabiensi de quibusdam suis possessionibus a Sigismundo rege nobilibus de Medved et Sused condonatis recusat.

Nos Georgius et Bartholomeus comites zagrabienses ac judices nobilium eiusdem comitatus. Memorie commendamus per presentes, quod nobis in octavis festi Penthecostes in sede nostra judiciaria pro faciendo causantibus moderativo judicio unacum regni nobilibus sedentibus, discretus vir dominus Blasius plebanus ecclesie sancti Marci in civitate montis Grecensis de juxta Zagrabiam constructe ac civis de eadem, nostrum et dictorum regni nobilium judiciarium adiens conspectum in sua ac judicis, juratorum et universorum civium . . . eiusdem civitatis personis, nobis per modum protestacionis et inhibicionis significare curavit, quomodo serenissimus princeps dominus Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, dominus noster naturalis, possessiones eorumdem civium et communitatis: Kralewch, Kobilyak, Zwyblya, Narth, Novakouch alias Cerya vocatas, prope Bosyakow habitas; item villas seu possessiones Dedichi, Bythek, Nouaczi et ceteras omnes possessiones eidem civitati et eiusdem civibus per divos reges Hungarie graciose datas et perpetuatas reverendo in Christo patri domino Johanni episcopo moderno zagrabiensi ac Rodolpho, filiis Rodolphi de Alben et de Medwewar; item possessiones seu villas eorumdem civium et communitatis Petrowina, Hraschya et Silyakouina nuncupatas, ultra fluvium Zawe situatas, nobilibus viris Ladislao, filio Nicolai Thoth et Johanni, filio Laurencii, similiter Thoth de Zumzedwar ab ipsis civibus et communitate alienando, dedisset, donasset et perpetuo contulisset in preiudicium universitatis dictorum civium et dampnum valde magnum. Unde facta huiusmodi protestacione prefatus dominus Blasius plebanus suo et nominibus, quibus supra, prenotatum dominum nostrum Sigismundum regem ab huiusmodi donacione, collacione et perpetuacione predictarum possessionum et villarum ac cunctarum pertinenciarum earumdem, memoratos vero dominum Johannem episcopum ac Rodolphum, filios Rodolphi, necnon Ladislaum et Johannem Thoth ab occupacione, detencione, usurpacione et alia quavis causa ad se recepcione ac usuum, fructuum et quarumlibet utilitatum earumdem percepcione et percipifaccione, aliosque quoslibet se in dominium ipsarum possessionum ac villarum et pertinenciarum

earumdem omnium, quovis modo aut quesito colore seu ingenio, intromissione factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo coram nobis testimonio presencium mediante. Datum Zagrabie sedecimo die octavarum predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo tercio.

Originale in charta. A tergo vestigia trium sigillorum. In arch lib. reg. civit. zagrab.

35.

Anno 1423, 16. Junii. Zagrabiae.

Communitas civit. montis Grecensis coram comitatu zagrabiensi recusat, ne Johannes episcopus et Rudolphus, eius frater, nobiles de Alben, ex quibusdam communitatis possessionibus, quas illis rex dono cessit, fructum capiant.

Nos Georgius et Bartholomeus comites zagrabienses ac judices nobilium comitatus eiusdem. Memorie commendamus per presentes, quod nobis in octavis festi Penthecostes unacum nobilibus regni in sede nostra judiciaria pro faciendo moderativo judicio causantibus sedentibus, providus vir Andreas, filius Nicolai de Zwinaria, condam judex et nunc civis civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam in personis judicis, juratorum et universorum civium ac tocius communitatis predicte civitatis cum procuratoriis litteris ipsius communitatis ad nostram veniendo presenciam nobis et eisdem regni nobilibus per modum protestacionis et inhibicionis significare curavit in hunc modum: quod prout ipsi percepissent reverendus in Christo pater dominus Johannes episcopus zagrabiensis, summusque cancellarius regalis et reginalis maiestatum, unacum nobili viro Rodolpho, filio Rodolphi fratre suo uterino de Alben et de Medwewar, quasdam possessiones hereditarias ipsorum civium et tocius communitatis Kralewch, Kobylyak, Zwyblya, Narth et Nouakowch alias Cherya prope Bosyakow vocatas, habitas et existentes dudum et nuperime ab ipsis indebite ablatas, de consensu, ut dicitur, domini nostri regis, super ecclesiam sancti Stephani regis et quoddam altare, pro animabas olim domini Eberhardi episcopi loci predicti et magnifici viri Johannis fratrum ipsorum perpetue legavissent, donassent et contulissent possidendas et tenendas in preiudicium ipsorum civium et communitatis valde magnum. Unde facta huiusmodi protestacione idem Andreas nominibus et auctoritate procuratoria sepefatorum civium et communitatis, annotatos dominum Johannem episcopum et Rodolphum a legacione, donacione et collacione predictarum possessionum superius

nominatarum et earum pertinenciarum, dominos vero canonicos et quosvis rectores seu altaristas predicte ecclesie zagrabiensis et quoslibet alios easdem ad se recepcione, occupacione, detencione, usuumque fructuum et quarumlibet utilitatum earumdem percepcione et percipifaccione, ipsumque dominum nostrum regem ab huiusmodi et a tali possessionarie legacionis, donacionis et collacionis consensu pariter et assensu factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo coram nobis testimonio presencium mediante. Datum Zagrabie sedecimo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo tercio.

Originale in charta. A tergo vestigia trium sigillorum. In archiv. incl. Acad Scient. Slavor. meridional.

36.

Anno 1423, mense octobri.

Georgius canonicus zagrabiensis nomine capituli in octavis sancti Michaelis coram Matheo de Paloch judice curie, produxit litteras chasmenses contra civitatem inquisitorias, quod annis aliquot preterlapsis certas terras, precipue terram Bobichan juxta Zavam prope Jarun existentem capituli, cives usurpassent, et quod, licet Joannes episcopus zagrabiensis causam hanc intercipiendo quodammodo sedasset et partibus silentium usque ad finalem causae decisionem indixisset sub poena amissionis causae, tamen cives terras, et praecipue Bobichan in majori parte quam prius de novo occupassent; item curias domuum Michaelis doctoris, Nicolai de Cilia, Stephani hospitalis, canonicorum zagrabiensium ac Mathiae praebendarii suffodissent et fluvium Chirkvenik de suo cursu per idem fossatum fluere permisissent, qui tamen citati, non comparent.

Georg. Marcelović: Regesta diplom. aliorumque monument. In biblioth. archidioecesis.

37.

Anno 1423, 23. novembris. Krapinae.

Hermanus, Cileae comes et Slavoniae banus, de causa, quam communitas in Michaelem, Petri pellificis filium, agebat, regem certitiorem reddit.

Serenissime princeps et domine, domine generosissime, cum sui recommendacione obsequiorum prona. . . . . . Pridem nostri in presencia constitutus providus Georgius, civis de Buccaro, incola et homo magn(ifici domini) comitis Friderici, michi significare curavit, quomodo ipse a quodam Michaele, filio Petri, cive civitatis vestre z(a-

grabiensis pro) sexaginta florenis in Veneciis se debitorem constituisset principalem, pro quaquidem florenorum summa ipsum redimere et indempnem re(ddere) recusaret, supplicans exinde pro assecucione debiti sibi iusticie complementum cum instanti ministrare. Et quia dictus Michael civitatensis prefate civitatis extiterat, ideo causam ipsam iudici et juratis iamfate zagrabiensis civitatis, lege ipsorum et regni consvetudine solita requirente, audiendam, decidendam et fine debito terminandam attencius commisi. Qua commissione facta, ipsi iudex et iurati in causa procedentes, quandam diffinitivam pro dicto Georgio, et contra ipsum Michaelem sentenciam tulerunt, a qua quidem sentencia per prefatum Michaelem iuxta consvetudinem pretacte civitatis ad seniores fuit illico appellatum. Quiquidem processum cause huiusmodi discuciendo, rimantes sentenciam, ut premittitur, latam, confirmarunt. Annotatus vero Michael, senciens se exinde gravatum, ad nostri presenciam, ut magistrum thavarnicorum, in appellacionis diffugium melioris huiusmodi cause pro discussione ulterius prorupit. Tandem meritis cause huiusmodi ponderatis eiusmodi appellacionis discussionem sub magistro vestro thavarnicorum, racione previa, diffiniendam duxi commitendam. Qui demum de proborum et providorum virorum, ut accepimus, consilio, dictum appellacionis negocium discuciendo diffinivit, eo modo, ut prenotati cives capitulo zagrabiensi, vestre maiestatis in persona, per singula enarrando clarius deduxerint; pro quo michi non videtur fore necesse ipsos iudices ac iuratos ad vestram celsitudinem ob hoc vocatos, vestre maiestatis graciam visitare, cum ipse Georgius non sit Venetus nec ipsi iudex et iurati ad ipsorum Venetorum instanciam, ut prenarratus Michael exposuit, sed ad meam solummodo commissionem causa in huiusmodi processerunt. Quare domine generosissime, vestre serenitati duxi obnixius supplicandum, quatenus ipsa sepefatos iudicem et iuratos ab huiusmodi comparicione dignetur mei intuitu generosius supportare, ipsa quoque in et super premissis pertranseat incommota, quia ipsa, nostra huiusmodi iuxta scripta, necnon mei ad complacenciam, vestram visitare graciam, hac vice distulerunt; sed si celsitudo vestra eos facto ab huiusmodi nollet habere supportatos, ipsi graciam vestram visitare sunt parati, eidem in omnibus semper humilime complacendo. Datum Krappine, feria tercia ante Katherine. Anno millesimo quadringentesimo vigesimo tercio.

E transumpto capituli zagrab. de anno 1424. 14. januarii. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

38.

Anno 1423, 3. decembris. Albae.

Communitas civit. montis Grecensis coram capitulo albensi recusat, ne Johannes episcopus et Rudolphus, eius frater, nobiles de Alben, ex quibusdam communitatis possessionibus, quas illis rex dono cessit, fructum capiant.

Nos capitulum ecclesie Albensis. Memorie commendamus, quod Farcasius, filius Egidii, nobilis Clokuch, civis civitatis montis Grecensis de Zagrabia, in suo, universorumque civium seu hospitum dicte civitatis zagrabiensis, coram nobis personaliter constitutus, per modum protestacionis et prohibicionis nobis significando narravit, quomodo serenissimus princeps dominus Sigismundus, dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, dominus noster naturalis, possesiones eorumdem civium et civitatis Kralewch, Kobilyak, Zwiblya, pariter Nouakouch aliter Cerja vocatas prope Bosyakovo sitas, item villas seu possessiones Dedychi, Bythek, Chernomerchy et ceteras eius possessiones eiusdem civitati et eiusdem civibus per plures reges Hungarie graciose datas et perpetuatas, reverendissimo in Christo patri, domino Johanni, episcopo moderno zagrabiensi ac Rudolpho, filiis Rudolphi de Alben et de Medwewar; item possessiones seu villas eorumdem civium et civitatis: Petrowyna, Hrascha et Silyakowina nuncupatas, ultra fluvium Zawe situatas, nobilibus viris Ladislao, filio Simonis Thoth et Johanni, filio Laurencii similiter Thoth de Zomzedwar ab ipsis civibus et communitate alienando, dedisset, donasset et perpetuo contulisset in preiudicium universitatis predictorum civium et damnum valde magnum. Unde facta gravi protestacione prefatus Farcasius suo et nominibus, quibus supra, prenotatum dominum nostrum Sigismundum regem ab huiusmodi donacione, collacione et perpetuacione predictarum possessionum et villarum ac cunctarum pertinenciarum earumdem, memoratos viros dominum Johannem episcopum ac Rudolphum, filium Rudolphi, immo Ladislaum et Johannem Thoth ab occupacione, detencione, usurpacione et alia quavis causa ad se recepcione ac usuum, fructuum et quarumlibet utilitatum earumdem percepcione et percipifaccione, aliosque quoslibet seu in dominium ipsarum possessionum ac villarum et pertinenciarum earumdem, omni et quovismodo aut quesito colore seu ingenio intromissione, factis vel fiendis, prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo coram nobis testimonio presencium mediante. Datum feria sexta proxima post festum beati Andree apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo tercio.

E copia simplici. In archiv. archiepp. zagrab.

39.

Anno 1424, 14. januarii. Zagrabiae.

Capitulum zagrab. eccl. litteras Hermani, comitis Cileae et bani, quibus de causa, quam communitas in Michaelem, Petri pellificis filium, agebat, regem certitiorem reddit, transummit.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod viri providi et honesti, Michael, filius Symonis, iudex et iurati cives civitatis montis Grecensis ad nostram personaliter veniendo presenciam, exhibuerunt nobis quasdam litteras spectabilis et magnifici domini Hermanni, Cylie, Zagorieque comitis ac regni Sclauonie bani serenissimo principi et domino, domino Sigismundo dei gracia Romanorum regi, semper augusto, ac Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. regi, domino nostro naturali pro parte siquidem prefatorum iudicis et iuratorum civium, contra Michaelem filium Petri, pelli(fi)cem, civem dicte civitatis montis Grecensis loquentes et directas . . . , . . suo manuscripto solito consignatas, petentes nos cum instancia ut easdem de verbo ad verbum (transcribi faceremus et tenorem) earumdem presentibus inseri et sigillo nostro consignari faciendo, eisdem dare dignaremur. (Quarum tenor per omnia talis est): (vide Doc. 36. de anno 1423, 23. novembris). Nos igitur peticionibus eorumdem iudicis et iuratorum, justis utputa et juris consonis annuentes, pertaxatas litteras ipsius domini Hermanni bani de verbo ad verbum transcribi et transummi, transcriptum et transsumptum earumdem presentibus litteris nostris inseri et sigillo nostro consignari faciendo, eisdem iudici et iuratis uberiorem ad cautelam duximus concedendas. Datum feria sexta proxima post octavam Epiphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo quarto.

Originale in charta, parum attritum, a tergo vestigium capitularis sigilli. In archiv. lib. reg. civit. zagrabiensis

40.

Anno 1425

Communitas civitatis montis Grechensis de mercatu, industria ac securitate severa edicta emittit.

(Anno 1425. Tempore judicatus Andree, filii Petri). Notandum est, quod tota communitas id unanimiter decrevit, ut presens statutum per totum anni circulum firmiter ac inviolabiliter deberet permanere observandum.

Item primo, eadem communitas civitatis videlicet montis Grecensis de juxta Zagrabiam statuit, ut quilibet stacionarius seu apotecarius veras et justas mensuras ac lances nec non ulnas tam panni quam tele tenere et servare teneatur, et si ea falsificaret, res quas vendit mercimoniales pro excessu huiusmodi perdere debeat. Et quod nec pannum cum ulna tele, nec telam cum ulna panni mensurare presumat, et si de hoc excederet, pannum et telam ammitat.

Item, super una funta seu talento olei, non plus nisi duos denarios pro tempore currentes lucrari possit, sub ammissione eiusdem olei.

Item, pistrices panum super unum cubulum frumenti, non magis nisi quadraginta denarios, furfures includendo, lucrari valeant. Ita quod quelibet earumdem fornacem habens, precellos pistare et duodecim precellos pro uno nummo seu denario dare teneatur, que si non pistaverit, tunc quelibet talium in LX. denariis convincetur.

Item, quilibet sutor unum par sotularium maiorum pro mercenariis necessariorum pro decem et octo denariis; minus autem par sotularium pro quatuordecim denariis, non carius, vendere presumat.

Pro circumsuicione vero antiquorum calceorum seu sotularium non plus nisi tres denarios recipere debeat.

Ubi vero sutor nova capita et subsolia sua propria uni consueret, quatuordecim denarios recipiat sub ammissione sotularium predictorum.

Item, piscatores, pisces crudos in curru adducentes in domibus deponere non presummant, nisi in foro stando usque triduum vendant. Qui vero in pondere portarent, tales usque pulsum magne campane in Quadragesima, aliis autem temporibus infra meridiem, vendicioni exponere teneantur.

Pisces autem, qui remanserint ultra tempus predictum, talibus piscibus decanus juratorum per preconem communitatis caudas amputari facere teneatur.

Item, venditores cancrorum, de cancris maioribus duodecim, de minoribus vero XXIIII. pro uno denario dare teneantur et aliter facientes eosdem cancros ammittant.

Item piscatores in civitate, residentes ex ista parte fluvii Zawe, pisces sub ammissione eorumdem piscium emere non presummant; sed ipsimet quorum sunt, eosdem inportent et inportare teneantur.

Item, penestice usque meridiem nullas res conparare debeant, ita, quod prius cives per se vel eorum homines debeant forizare. Si autem aliqua earum premissa transgrederetur, talis penestica re per eam empta per juratos privetur.

Item, nullus stacionariorum vel institorum telam emere, nec eciam sartores usque meridiem ad revendendam eandem emere presumant, sub ammissione eiusdem tele, nisi semper prius cives forizandi liberam habeant potestatem.

Item, nullus hominum tam domesticorum quam eciam extraneorum avenam, fenum et frumentum usque meridiem ad revendendum emere presummat, eo, quod civibus competit juridice prius pro domibus eorum necessaria comparare, omnibus autem per eos, contra presens decretum emptis, per juratos civitatis priventur.

Item, universi et singuli cuiuscumque status et condicionis homines existant, qui aliqua mercimonia causa vendendi in civitatem conducerent aut eciam apportarent, talia mercimonia non in hospicio sed in foro vendere teneantur; ubi vero in hospicio inscienter venderent, quia hospiti eorum est notum statutum civitatis, ideo valorem rerum venditarum hospes domus debeat sublevare in earum perdicione, utputa judici et juratis illius anni.

Item, lucifiguli in quolibet foro consveto ollas et picaria pro thabernatoribus vini necessaria preparando, ante se habere debeant; et ut quatuor picaria pro uno denario dare teneantur. In casu vero, quo picaria ad forum apportare non curarent, contra mandatorium statutum communitatis tunc ollis coram eis habitis priventur per juratos civitatis, in secundo vero maiorem penam pacientur.

Item, quilibet homo veras mensuras signo communitatis et judicis illius anni consignatas, videlicet bladorum et vinorum, puta: medium cubulum, quartale cubuli, prout lapidea mensura civitatis demonstrat, item mediam vini seu pintam, aut quartale, justas et veras servare teneantur, sub ammissione rerum tunc venalium.

Item, nullus hominum in circuitu civitatis et prope ac subtus murum eiusdem civitatis terram seu argillam fodi facere presummat, et si qui, vel homo cuiuscumque condicionis in talibus repertus fuerit, in primo sexaginta denarios pro pena solvat, in secundo vero tres pensas et in tercio maiori pena prout in privilegio civitatis continetur, punietur.

Item, nullus hominum spurcicias, vulgo zmety dictas, in domo scopatas nec eciam lavatoria scultellarum vel aliarum inmundiciarum fetidarum specialiter cinerum, vulgariter parilo, et poplathy dictorum ad plateas communes nullo modo proicere aut fundere presummat nec sint ausi modo aliquali. Qui autem fecerint, tales in sexaginta denariis in primo convincantur, in secundo in tribus pensis, in tercio vero maiorem penam pacientur.

Item, omnes, porcos servantes, eos sub clausuris tenere debeant, ne civibus dampna faciant ipsi porci per civitatis plateas ambulantes. Si quis autem aliquem ipsorum porcorum in suo dampno repperiendo mactaverit, tales porcos judex et jurati pro se recipere possint, domino vero porci nulla solucio inpendatur.

Item, simili modo porci, qui in platea seu vico exteriori aut ubicumque in suburbio civitatis existentes, muros ipsius civitatis subfoderent, tales porcos jurati illius anni pro judice et pro seipsis recipere valeant atque possint, contradiccione hospitis ipsius porci non obstante eo, quod ipse transgressor statuti communitatis est repertus.

Item, nullus omnino hominum cadavera animalium cuiusvis condicionis in plateas proicere nec ad pallacium regis, nec eciam extra portellam civitatis campestrem portare, conducere seu trahere aut proicere et deferre debeat modo aliquali, si quis autem contra id facere presumpserit, pro pena cum sexaginta denariis, pro perpetracione tali, eo quod perpetraverit solvat, et cum aliis sexaginta denariis deferat et deportet extra portam carnificum ad vallem sub ponte vel extra novam portam civitatis similiter ad vallem.

Item nulla pistrix, salaria,*) penestica, circa suam venalitatem seu forizacionem, videlicet circa panes, sal et alias res venales in foro sedens seu stans, filare nec fusare debeat modo aliquali, eo quia per tales inmundicias, stupe seu lini, homines inficiuntur; si que ipsarum premissa transgressa fuerit, in primo LX. denarios, in secundo tres pensas denariorum pro pena solvat, in tercio vero rem suam venalem, quam vendit, eotunc perdat.

Item, nullus omnino hominum videlicet stacionariorum et institorum et aliorum quorumlibet, qui piper et oleum ac alia mercimonia ad pondus et stateram mensurare solent, ad aliam funtam seu ad aliud pondus non debet mensurare, nisi ad funtam seu pondus theuthonicalem seu theuthonicale sub perdicione talis rei mensurate et sub persolucione sex marcarum denariorum in communes usus persolvendarum, quod tota communitas unanimiter statuit et predictis statutis adjunxit.

Originale in membrana. In archiv. lib. reg. civit zagrab.

---

*) In originali: sala.

41.

Anno 1425, 25. martii. In Thata.

Sigismundus dat litteras ad Joannem episcopum zagrabiensem sacri Romanii imperii, suum ac reginae summum cancellarium, ac Albertum Ungh, Priorem Auranae, Dalmatiae et Croatiae banum,

refert capitulum conquestum, quod civitas plurimum inter metas capitulares prope Zagrabiam a pluribus annis occupassent, et omni die ulterius serpent et occuparent; et licet id rex alias Hermano Cileae et Zagoriae comiti, Sclavoniae bano, socero suo, et quibusdam aliis nobilibus, ut metas rectificent, jussisset, id tamen perficere nequivissent; dicit deinde se capituli tutorem et protectorem esse specialem, nec illud per quempiam gravari velle permittere, et mandat iis duobus, ut sine ulteriori lite terras controversas per antiquas metas litterarum in facie loci per partes, in certo termino eis praefigendo, in specie monstrandarum, reambulent.

Georgii Marcelović: Regesta Diplomat. aliorumque Documentorum. Msc. in bibliotheca archidioec. zagrab.

42.

Anno 1425, 25. Julii. Zagrabiae.

Communitas civitatis montis Grecensis accipit condiciones, quibus Johannis Albeni bani legatum in usum zagrabiensis monasterii s. Francisci collatum est.

Nos Andreas, filius Petri, judex, Caspar, Martinus, Antonius, Benedictus, Martinus, Dominicus, Laurencius et Georgius jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grechensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod dum magnificus condam vir, dominus Johannes, filius Rodolphi, olim regni Dalmacie banus, pie memorie, in extremis vite sue laborasset, tunc ipse inter ceteras suas testamentarias legaciones et disposiciones reverendo in Christo patri domino Henrico dei et apostolice sedis gracia episcopo quinqueecclesiensi, filio scilicet annotati Rodolphi, fratri suo uterino et carnali, nec non sagacibus et circumspectis viris Joanni litterato, officiali de Rakonok et familiari reverendi in Christo patris et domini, domini Johannis dei et apostolice sedis gracia episcopi ecclesie zagrabiensis ac sacri romani imperii nec non regie et reginalis sumpmi cancellarii, fratris similiter annotatorum Joannis bani et domini Henrici episcopi ecclesie prenotate, ac magistro Wlikano phisico, civi civitatis prenotate, commissariis et executoribus testamenti, ultimi sui eulogii, certam pecuniarum quantitatem in eodem testamento expressatam in emendas possessiones conventui fratrum claustralium ordinis ac ecclesie sancti Francisci confessoris in dicta Zagrabia fundate, pro remedio anime sue salutari jugiter deservientes legasset et dimisisset, de cuius certitudine plurimo eorumdem commissariorum ipsius domini Joannis bani evidenti documento plene sumus edocti et informati, iidemque commissarii ipsius Joannis

bani ab una, parte vero ab altera providus et circumspectus vir dominus Michael, pridem judex, filius Sebastiani, olim ipsius civitatis similiter judicis, nostrum personaliter adeuntes conspectum, per eundem dominum Michaelem confessum extitit pariter et relatum in hunc modum: ut ipse quoddam molendinum suum currens, simul cum loco et edificiis in eodem constructis ac quadam terra arabili ipsi molendino subjacenti et attinenti inter meatum dicti molendini et fluvium existente in territorio et fluvio nostro inter duos fluvios Matichina et Pretoka vocatos et intra loca molendinaria ac molendina nobilis viri Ladislai Szenche ab una et liberorum seu successorum condam providi et honesti viri Joannis, filii Jacobi dicti Bolye, olim judicis, concivium videlicet nostrorum parte ab altera existens, ipsum omni juris titulo litteratorie concernens, prout hoc in eisdem litteris nostris privilegialibus pro parte sui superinde confectis et emanatis ac coram nobis in specie exhibitis fide contineri vidimus oculata, simul cum omnibus premissis et aliis cunctis ipsius molendini utilitatibus, proventibus, usibus et pertinenciis universis, sub eius prioribus veris et antiquis metis, prout per ipsum dominum Michaelem ac alios suos primevos veros et legittimos possessores idem molendinum tentum fuisset et possessum, religiosis ac deo devotis fratribus, totique communitati ipsorum fratrum claustralium premissorum ordinis et ecclesie sancti Francisci confessoris, presentibus pariter et futuris ibidem deo jugiter famulantibus pro octuaginta florenis auri puri, boni et justi ponderis, per annotatos commissarios memorati condam Joannis bani testatoris, ex premissa eiusdem testamentaria legacione jam plene, uti ipse dominus Michael judex retulit, datis et persolutis, vendidisset et assignasset, immo ex consensu et permissione vicinorum predictorum vendidit, tradidit et assignavit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter possidendum, tenendum pariter et habendum ac iuxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo approbatam, quomodocumque voluerit disponendum; ita tamen, quod idem molendinum cum suis cunctis pertinenciis prenotatis a jurisdiccione ipsius civitatis et eius territorii per nullos eius possessores presentes scilicet vel futuros ullo unquam tempore avelli possit seu alienari; antiquas quoque litteras, si que forent presentibus contrarie, cassas relinquimus et viribus carituras. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum in festo beati Jacobi apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo quinto.

E transumpto saec. XVII. In archivo regn. Croat. Slav. Dalm. Act. Soc Jes. fasc. 12. nr. 22.

43.

Anno 1426, 19. februarii. Zagrabiae.

Communitas civitatis coram capitulo zagrab. de possessionibus Hrašća et Petrovina, quas Sigismundus rex nobilibus de Sused condonavit, identidem recusat.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendantes, tenore presencium significamus, quibus expedit universis. Quod viri providi et honesti Friche, filius Juri et Jacobus, filius Johannis dicti Bolye, jurati cives civitatis montis Grecensis in ipsorum et judicis ac juratorum nec non et universorum civium eiusdem civitatis personis ad nostram personaliter veniendo presenciam nobis per modum protestacionis et prohibicionis significare curarunt in hunc modum: quod prout ipsi judex, jurati et universi cives dicte civitatis percepissent, Ladislaus, filius Nicolai dicti Thoth, et Johannes, filius Laurencii, similiter Thoth dicti, de Zumzedwar, quasdam duas possessiones seu villas Petrouina et Hrascha vocatas, in comitatu zagrabiensi ultra fluvium Zawa vocatum, habitas et existentes, ipsis videlicet judici, juratis et universis civibus prefate civitatis alias dudum per serenissimum principem dominum Sigismundum dei gracia Romanorum regem, semper augustum, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regem, dominum nostrum naturalem, pro fidelibus serviciis eorumdem judicis, juratorum et universorum civium ipsique civitati nove donacionis titulo datas, collatas et perpetuatas, terciam vero possessionem seu villam Silyakouina appellatam in eodem comitatu zagrabiensi similiter ultra predictum fluvium Zawe sitam et existentem, ipsos scilicet judicem et juratos, universosque cives civitatis prenotate empcionis titulo litteratorie concernentem, ab ipsa regia serenitate pro se ipsis rursus racione donacionis titulo indebite et minus juste inpetrassent et occupassent, occupatisque uterentur de presenti in grande preiudicium eorumdem judicis, juratorum et universorum civium predicte civitatis, jurisque dispendium atque derogamen valde magnum. Unde facta huiusmodi protestacione iidem Friche et Jacobus jurati in ipsorum, ut prefertur, predictorumque judicis, juratorum et universorum civium prelibate civitatis nominibus et in personis pretitulatum dominum nostrum regem a premissis donacione, collacione et perpetuacione predictarum trium possessionum seu villarum ipsis videlicet Ladislao et Johanni universisque heredibus et posteritatibus eorumdem ac aliis quibuslibet, eosdem itaque scilicet Ladislaum et Johannem cunctosque eorum heredes et posteritates universas ac alios quoslibet cuiusvis status et condicionis homines ab eadem regia sere-

nitate pro se ipsis inpetracione, statuifaccione, occupacione et detencione atque in dominium earumdem possessionum trium seu villarum, cunctarumque ipsarum utilitatum et pertinenciarum universarum quovis quesito colore, ingenio seu forma intromissione, usuumquoque, fructuum et quarumlibet utilitatum earumdem percepcione et percipifaccione quoquomodo aut qualitercumque factis vel fiendis prohibuerint contradicendo et contradixerint inhibendo coram nobis vigore et testimonio ac firmitate presencium nostrarum litterarum mediante. Datum feria secunda proxima ante festum kathedre beati Petri apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo sexto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

44.

Anno 1426, initio mensis marcii.

Civitas per civem Andream Ztepkovich circa mediam Quadragesimam in quadam communi via, quae ducit, de sylva Lonya appellata, capitulari, ad civitatem et capitulum, hominem Georgii de Marovcha, canonici zagrabiensis, ligna ducentem de eadem silva verberavit, eundemque dissecuit, quod circa eundem dein fecit homini Andreae, archidiaconi Vaska.

Georgii Marcelović: Regesta Diplomat. aliorumque Documentorum. Msc. in bibliotheca archidioec. zagrab.

45.

Anno 1426, 24. Junii. In arce Medved.

Johannes, Corbaviae comes et Croatiae banus, Johanni Novaković possessiones quasdam sub Medved sitas, donat.

Nos Joannes comes Corbauie etc. banus Dalmacie, Croacie et Sclauonie etc. Universis et singulis coram quibus presentes nostre patentes pervenerint littere salutem et graciam. Damus vobis ad noticiam, quod nos existentes coacti et adstricti fidelibus et gratuitis serviciis egregii Joannis Nouakouich, que ipse nobis pro locorum et temporum varietate constanter exhibuit, effundendo sanguinem suum et in duello cum infidelibus fidei christiane coram oculis nostris victoriam reportans, et ob respectum aliorum notorum serviciorum, que in corde gerimus, considerando dedimus et donavimus immo in perpetuum ascripsimus sibi et suis heredibus possessiones, que appelantur Szepnicza et Szlanowcz in pertinenciis castri Medwe cum omnibus pertinenciis et juribus quecunque pertinerent ad easdem posses-

siones, ut possint uti et manutenere predictas possessiones et ut nemo possit eos in predictis impedire, sed deffendere et manutenere et si quispiam in processu temporum ad occupacionem ipsarum possessionum se impediturum vellet et niteretur non possit interim occupare, donec trecentos florenos non solverit heredibus ipsius, quos ipse Joannes exposuit in factis nostris et castri nostri Medwedwara. In quorum fidem nos presentes dedimus litteras nostras annulari sigillo nostro obsignatas. Datum in Medwedwar in festo sancti Joannis baptiste. Anno domini MCCCCXXVI.

E transumpto capituli zagrab. anno 1535. Litterae hae donationales „de glagolitico in latinum idioma" transumptae sunt. In arch. regn. Croat. Slav. Dalm.

46.

Anno 1426.

Injuriae a capitulo civibus Grecensibus illatae, referuntur.

Item, primo de anno domini millesimo CCCCXXVI. tempore iudicatus viri providi et circumspecti Anthonii, judicis ipsius civitatis, filii Appardi, Gregorius iudex provincialis dictorum dominorum de capitulo, ex permissione et consensu eorumdem plures homines utriusque sexus in turri ipsorum in dicta civitate habita, in preiudicium, villipendenciamque libertatis civitatis predicte, nocturno tempore miserabiliter occidit et occisos in eadem turri et extra ipsam intra muros dicte civitatis in certis locis ibidem sepelivit, prout hoc pluribus viris idoneis et fidedignis existit manifestum, et dum ipsos sic occisos et sepultos homines ab ipsis dominis de capitulo in medio eorumdem destinando et veniendo pro expurgacione ipsorum, pro quo iusticie et libertatis nostre complemento effodere et extrarecipere postulassemus, tunc ipsi domini de capitulo non dederunt neque permisserunt, contra iurisdiccionem et libertatem dicte civitatis.

Item, annotatus Gregorius iudex provincialis predictorum dominorum de capitulo, cum certis suis familiaribus, pluribusque eciam servitoribus et familiaribus ipsorum dominorum de capitulo et aliis complicibus videlicet suis, similiter nocturno tempore, res et bona cuiusdam Cristiani, pie memorie, servitoris olym domini Johannis episcopi zagrabiensis, filii Nicolai de Cassowia, stacionem eiusdem subfodiendo, subtraxerunt et furati sunt, et ad ipsam turrim in dicta civitate existentem, eadem tempore nocturno cum quibusdam carnibus in inferioribus macellis per eosdem subtractis per funem in sporta traxerunt, et ibidem ipsum furtum tamdiu, quousque ipsis placuit, dividentes tenuerunt. Quiquidem Gregorius eadem de racione et abhinc

salivit, prout communiter omnibus bene extitit manifestum, contra libertatem et honorem dicte civitatis.

Item, idem Gregorius, iudex provincialis predictorum dominorum de capitulo, plures homines tam intraneos, quam eciam extraneos, tam videlicet habitatores civitatis, quam advenas ex permissione et consensu ipsorum dominorum de capitulo in dicta turri detineri, spoliari et vinculis mancipari et tandem interfici ei ibidem tumulari fecit, contra libertatem et iurisdiccionem civitatis prenotate.

Item, post recessum domini Johannis episcopi zagrabiensis, eodem anno, circa festum Purificacionis gloriose semper virginis Marie, certi homines, servi et jobagiones honorabilis viri, domini Johannis cantoris et canonici ecclesie zagrabiensis, ex commissione, voluntate et precepto eiusdem, quosdam homines et habitatores civitatis predicte in campo et territorio eiusdem civitatis, nullis culpis eorum exigentibus, detinuerunt et captivarunt; et dum captos et detentos eos per vias deduxerint, tunc idem adiuves presidium exclamantes, per alios diversos homines ibi prope in cultura existentes, vix liberati exstiterunt, et super se, in signum huius, signa armalia, deo volente, obtinuerunt.

Documentum transactionale. In arch. ven. Capit. zagrab. Act cap. Ant. fasc. 10. nr. 16.

47.

Anno 1427, 20. Junii. Požegae.

Capitulum s. Petri de Požega eventum exquisitionis inter capitulum zagrab. et communitatem civitatis actae de injuria in Jarun vico commissa Sigismundo regi refert.

Serenissimo principi domino Sigismundo dei gracia Romanorum regi, semper augusto, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regi, domino ipsorum metuendo, capitulum ecclesie beati Petri de Posega, orationes in filio virginis gloriose. Vestra noverit serenitas, quod nos sumpma cum obediencia receptis litteris vestris annualibus pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis ad inquisiciones, evocaciones et prohibiciones, ac ad omnia alia, que iuxta regni vestri consvetudinem talibus in processibus fieri consveverunt facienda emanatis, eidemque per vestram maiestatem ad anni circulum graciose datis et concessis ad nos preceptorie directis et iuxta earumdem continenciam una cum Ladislao, filio Michaelis de Drenoua, homine vestro, in eisdem litteris vestris annualibus inter alios homines vestros nominatim conscripto, nostrum hominem, videlicet discretum virum Fa-

bianum presbiterum, magistrum altaris beati Michaelis archangeli in dicta ecclesia nostra constructi ad infrascriptam inquisicionem faciendam nostro pro testimonio trànsmisimus fide dignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerint: quod ipsi feria sexta proxima post festum Penthecostes, proxime preteritum, simul procedendo ab omnibus, a quibus decuisset et licuisset, palam et occulte diligenter de infrascriptis inquirendo, talem scivissent veritatem: quod cum feria quarta proxima ante festum Purificacionis virginis gloriose, proxime elapsum, honorabilis vir, dominus Johannes, cantor et canonicus eiusdem ecclesie zagrabiensis, tres familiares suos, scilicet: unum mercenarium Nicolaum nomine, pro inducendis lignis et apportandis in portu insule dicti capituli Jarun vocate, pro usu curie dicti domini cantoris aggregatis et repositis cum duobus equis et uno vehiculo; alios vero duos, videlicet Michaelem, filium Demetrii de Adamowcz et Stephanum de Sub-Kemlek pro certis suis negociis expediendis ad predictam insulam Jarun destinasset, et cum ipsi Michael et Stephanus eodem vehiculo sedentes et prefatus Nicolaus mercenarius ipsum vehiculum in equo sedendo conducebat, ad dictum portum applicuissent, tunc Martinus sartor civis et hospes civitatis montis Grecensis unacum aliis complicibus et sociis suis concivibus ex consensu, instigacione et speciali transmissione Anthonii de Florencia, judicis, ac Maximi, Demetrii et aliorum juratorum ac civium dicte civitatis cum armis, sagittis et cuspidibus ex preconcepta racionis malicia in quaddam silva eiusdem capituli circa ipsum portum habita congregati et (in) insidiis positi in ipsos lautenter irruissent, prefatum Michaelem letaliter in capite vulnerassent, memoratum vero Stephanum ad terram prosternentes in capite, manibus et brachiis, totoque corpore gravibus verberibus afficientes semivivum reliquissent, de cuius vita dubium haberetur; prelibatum autem Nicolaum mercenarium similiter gravibus verberibus et vulneribus saucientes omnibus eorum rebus et bonis, videlicet, armis, faretris cum sagittis et biceellis et crumenis nec non pecuniis pro tunc erga ipsos repertis more predonum et latronum spoliassent, quosquidem arcus, feretras cum sagittis et biccellis prefati Martinus sartor cum dictis complicibus ad sedem judiciariam, ubi ipsi judices et cives solent congregari, eadem die apportantes, presentibus ibidem nonnullis nobilibus, videlicet: Mathew, filio Johannis, comite zagrabiensi, Petro de Rakonok, Ladislao de Gepew et aliis quampluribus nobilibus et probis viris, qui pro tunc ad peticionem dictorum dominorum de capitulo ad notificandum et insinuandum dictis judici et juratis et aliis civibus predictam ipsis sic illatam injuriam fuissent congregati, coram eisdem judice et ju-

ratis et aliis civibus processissent, qui ipsi nobiles fide sollempnem fecissent protestacionem. Et cum tandem sequenti die videlicet feria quinta proxima ante festum predictum Purificationis virginis gloriose prefati judices nobilium per dictum capitulum destinati ad dictum portum insule Jarun personaliter accessissent, tunc ibidem juxta predictum portum effusionem sanguinis de vulneribus dictorum familiarium prefati domini cantoris similiter vidissent fide occulata, ubi eciam memoratus Martinus sartor, personaliter adherendo, ipsis audientibus dixisset: quod licet hucusque in iamfata silva homines et familiares dicti capituli nostras secures receperint, de cetero tamen, talem timorem vellent eis incutere, quod talia facere contra ipsos vererentur; propria eorum potencia mediante in preiudicium dicti capituli valde magnum. Datum septimo die, diei inquisicionis antedicte. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo septimo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivo ven. Cap. eccl. zagrabiensis. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 21.

48.

Anno 1427, 9. Augusti. Zagrabiae.

Capitulum zagrab. 283. florenis auri, quos a parochia Novovillana necessitate cogente mutuatum est, tria praediola: Savišće, Otok et Prevlaka, dat pignori.

Capitulum ecclesie zagrabiensis. Omnibus Christi fidelibus presencium noticiam habituris salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos inauditis, gravissimis, continuisque taxarum regalium vexacionibus et extorsionibus nos ad presens extreme urgentibus, scilicet quod ubi nos sine aliquali dilacione ipsas taxas regias non persolveremus, edicto regali Priori Aurane litteratorie superinde facto, possessiones nostre et beneficia nostra occuparentur. Nos autem sollicite satagentes huiusmodi periculis obviare, comitatum nostrum Toplicensem ad certos futuros annos arendando, aliosque nostros comitatus et universos colonos taxando et insuper cum dignitatibus de propriis bursis nostris contribuendo, calices quoque ecclesie nostre, non sine tristicia, pignori obligando et nec sic premissas taxas persolvere valentibus, de trecentis ducatis puri auri ecclesie sancti Joannis Baptiste de Nova villa nostra apud nos in sacristia nostra depositis, ducentos octuaginta et tres florenos auri puri recepimus et ad supplecionem premissarum taxarum,

non absque dolore coacti, dedimus; quibusquidem ducentis octuaginta et tribus ducatis boni auri eidem ecclesie sancti Joannis Baptiste obligamur, reliquos autem decem et septem florenos auri pro septem jugeribus terre arabilis in Zelor juxta piscinam, et aliis tribus jugeribus et duobus fenilibus in campo vici Latinorum solvi fecimus. Caventesque et timentes ne dicta ecclesia sancti Joannis Baptiste temporis in processu sepedictis ducentis octuaginta tribus ducatis auri privaretur et consciencie nostre lederentur, anime autem punirentur, et quamvis non in toto, tamen saltem in aliqualem recompensam, in pleno capitulo nobis capitulariter congregatis, nullo discrepante, matura inter nos superinde deliberacione prehabita consciencia ducti, quedam prediola nostra omnino deserta Zavaiche et Ottok cum Prevlaka vocatis ab alia parte Szavi et penes eundem Szavum juxta et infra portum nostrum Jelenovecz inter predium nostrum Kosznicza vocatum ac inter possessionem nobilium de Mickcheuecz, nec non inter possessionem Eremitarum Remetinecz vocatam sita et habita; que quidem predia condam Dominici prepositi ecclesie nostre et nepotum suorum prefuerunt, sed propter non solucionem censuum per certos annos de ipsis prediis nobis provenire debencium ac desolacionem eorumdem prediorum per ipsos nepotes ipsius Dominici prepositi asportacionem, aliasque plurimas ingratitudines eorumdem ad manus nostras devoluta extiterunt, et pro nobis a diu occupata et ab eis alienata de jure ac de facto existunt. Que tandem prediola nuper honorabili viro magistro Ladislao de Dauoth nepoti ipsius Dominici prepositi, socio et concanonico nostro nove donacionis nostre titulo, ut videlicet turrim nostram suis expensis custodisset, quantum ad vitam eiusdem contuleramus; que prediola demum idem magister Ladislaus sponte ad manus nostras resignavit. Item prediolum nostrum a predicta Kosznicza nostra, in quo de presenti tres resident jobagiones, quod novissime Blasius de Ivanich socius et concanonicus noster ex nostra commissione occupaverat et ex nostro consensu tenuit usque modo, prefate (ecclesie) sancti Joannis Baptiste et per eam suis rectoribus sub ipsorum prediolorum veris et antiquis metis, quibus per prefatum Dominicum prepositum, suosque nepotes ac prefatos magistros Ladislaum et Blasium fuerunt tenta et possessa, cum omnibus ipsorum pertinenciis et utilitatibus universis ac collectis seu taxis consvetis per nos secundum ecclesie nostre statuta pro nobis imponi pro tempore solitis seu per quempiam alium potentem potencialiter agentem, quod deus avertat, imponendum, proventibusque aliis quibusvis, quovis nominis vocabulo vocitatis, demptis dumtaxat decimis, quas post explecionem sex annorum libertatis a die adventus cujuslibet coloni ad ipsa predia causa

commorandi advenientis pro nobis reservamus. Et volumus, quod in signum dominii nostri judex nostre communitatis secundum statuta, causas criminales, duntaxat criminaliter motas, cum officiali seu villico plebani ipsius ecclesie sancti Joannis Baptiste habent determinandas. Stybram quoque de ipsis prediis, alias nobis provenientem, eidem ecclesie relinquimus et dimittimus, dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et concedimus pleno jure tenendi, possidendi pariter et habendi, promittentes predictam ecclesiam sancti Joannis Baptiste et suos rectores in pacifico et quieto dominio ipsorum prediolorum conservare, protegere et defensare contra quoslibet illegitimos impetitores et signanter contra prefatos nepotes prefati Dominici prepositi et magistros Ladislaum et Blasium, nec non Stephanum de Mikcheuecz nostris propriis laboribus et expensis, omniaque jura, litteras, privilegia super ipsis prediolis, pro ipsis Dominico preposito et suis nepotibus emanatas et emanata, quorum unum in superficie seu margine superiori in signum et testimonium annihilacionis et nullitatis eiusdem cultello scidi et lacerari fecimus et commisimus, concassamus et annihilamus in judicioque et extra exhibitoribus suis nocituras et nocitura fore declaramus testimonio presencium mediante. Hoc non pretermisso, sed expresso, quod si temporum in processu ipsam ecclesiam sancti Joannis Baptiste in pacifico dominio predictorum prediolorum conservare dissimularemus aut negligeremus seu non curaremus, vel rector eiusdem ecclesie sancti Joannis Baptiste pro tempore constitutus et constituendus pro predictis ducentis octuaginta et tribus ducatis puri auri, quorum valorem revera predicta prediola non attingunt, eadem prediola modo premisso tenere recusaret, sed ipsos ducentos octuaginta et tres florenos auri rehabere et imponi, ubi et prout prius, vel pro meliori possessione emenda solvere et dare voluerit, aut presens nostra disposicio nobis vel successoribus nostris non placuerit, sed ipsa prediola rehabere voluerimus seu voluerint, tunc omnibus edificiis cujusvis nominis vocabulo vocitatis, que rector ipsius ecclesie sancti Joannis Baptiste super predictis prediolis suis sumptibus et expensis fieri fecerit, estimatis et solutis, dictis quoque ducentis octuaginta et tribus ducatis puri auri, plane ipsi ecclesie beati Joannis Baptiste persolutis, prefata prediola rehabere possimus et possint, valeamus atque valeant. Ad que omnia et singula nos sponte obligavimus immo obligamus harum nostrarum testimonio litterarum. In cuius rei memoriam, firmitatemque indubiam, presentibus sigillum nostrum duximus appendendum, predictaque prediola eidem ecclesie sancti Joannis Baptiste et suis plebanis per honorabiles viros, dominos Ladislaum archidiaconum cathedralem et

magistros Ladislaum de Dauoth, Mathiam de Chasma, socios et concanonicos nostros statui fecimus. Datum in vigilia beati Laurencii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo septimo.

E visita canonica archidiaconatus cathedralis de anno 1741. In arch. ven. cancellariae dioecesanae pag. 1008—1009.

49.

Anno 1427, 24. Augusti Zagrabiae.

Johannes episcopus zagrabiensis, de Eberhardo decessore pio exemplum capiens, collegio praebendariorum mensae episcopalis decimam vini frumentique dono dat.

Nos Johannes dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis, sacri romani imperii et regie maiestatis Hungarie sumpmus cancellarius. Memorie commendamus per presentes, tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod discreti et honesti viri domini universi prebendarii ecclesie nostre zagrabiensis predicte, nostram accedentes in presenciam, nobis humili cum instancia detegere curarunt eo modo: quomodo universi predecessores episcopi et presertim tempore domini Eberhardi, fratris nostri charissimi, felicis recordacionis, decimas de singulis vineis ipsorum ac terris propriis ad ipsorum videlicet prebendas de jure et ab antiquo pertinentibus et spectantibus proveniendas prorsus et per omnia ipsis duxissent remittendas et relaxandas ob hoc videlicet, quod memorati domini prebendarii ad laudem et honorem divini numinis, virginis gloriosissime et tocius celestis curie singulis annorum curriculis missam solemni cum devocione singulis feriis quartis in qualibet ebdomada ad honorem sancti Nicolai episcopi et confessoris decantarent, super hiisque litteras graciosas ipsius condam domini Eberhardi episcopi, fratris nostri charissimi, nobis in specie produxerunt et presentaverunt, supplicantes nobis prece subiectiva, ut nos premissa dignaremur per ipsos predecessores nostros episcopos ipsis prebendariis concessa et donata rata habere atque grata. Nos igitur cernentes et in archano mentis nostre sedula meditacione pensantes ipsorum dominorum prebendariorum postulacionem et peticionem iustam atque racioni congruam fore agnoscentes et eandem nolentes infringere ipsorum predecessorum nostrorum sanccionem ad laudem creatoris omnium factam, talem gracie prerogativam eisdem duximus faciendam, immo facimus presencium per vigorem, quod de singulis vineis ipsorum ac terris propriis ad ipsorum prebendas spectantibus et pertinentibus a primevo tempore usque felicem obitum ipsius condam domini Eberhardi episcopi, fratris

nostri charissimi, ipsis per quoscumque testamentaliter vel quovis modo legatis et donatis nullas decimas nobis et nostris successoribus ex parte eorum provenire debendas, solvere debeant et nec perpetuis futuris temporibus sint obligati easdem, quia pro eisdem dominis prebendariis duximus remittendas et relaxandas, immo remittimus et relaxamus. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis sigilli nostri secreti munitas eisdem dominis prebendariis duximus concedendas. Datum Zagrabie predicta in festo beati Bartholomei apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo septimo.

E transumpto capituli zagrabiensis de anno 1520. In archivo ven. capituli zagrab. Act. cap. ant. fasc. 76. nr. 34.

50.

Anno 1427.

Hoc anno civitatenses terram praebendalialem Otok, altaris beate Virginis in cathedrali per Buzam, olim cantorem, canonicum zagrabiensem, collatam, et cum confirmacione regia ab immemoriali pacifice possessam, occuparunt. (Ex evocatorio chasmensi).

Georgii Marcelović: Regesta Diplomat. aliorumque Documentorum MSC. in bibliotheca archidioec. zagrab.

51.

Anno 1427.

Injuriae a capitulo civibus Grecensibus illatae, referuntur.

Item, in anno domini millesimo CCCCXXVII, tempore iudicatus viri providi et honesti Briccii, filii Benedicti, alias judicis civitatis montis Grechensis de iuxta Zagrabiam, quidam presbiter, capellanus domini Fabiani canonici ecclesie zagrabiensis, Kost dictus, ex commissione ipsius domini sui et ex scitu et voluntate tocius capituli predicti, quemdam civem civitatis predicte, nomine Martinum, sutorem, filium Mathie, absque omni culpa sua crudeliter et enormiter cum cambuca percussit, ipsum semivivum relinquendo, potencia mediante. Lite tamen inter ipsos cives et dictum capitulum pendente.

Documentum transactionale. In archiv. ven. Capit zagrab. Act. Capit. ant. fasc. 10. nr. 16.

52.

Anno 1428, 25. februarii. Zagrabiae.

Communitas civitatis zagrab, vineam suam desertam et inforestam Francisco, Mikec filio, molitori, censu anniversario permittit.

Nos communitas civitatis montis Grecensis. Memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit universis, quod quia quedam vinea deserta et inforesta in territorio nostro condicionali, inter vineam similiter desertam et condicionalem providi viri Petri Hungari, pridem iurati, concivis nostri, filii Pauli, a septemtrionali parte sitam et virgultum seu terram nostram communem desertam a meridionali parte habitam, desuper a via communi ab occidente existente, et infra usque fluvium pro molendinis aptum, Pretoka vulgo appellatum, a parte orientis decurrentem, habita, simul cum virgulto eidem vinee inforeste subiacenti se extendens, propter inforestacionem, inputacionem et desertacionem sui, in qua per negligenciam possessorum eiusdem a pluribus retroactis temporibus devenisse perhibebatur ex acerto super nos et nostram disposicionem devoluta existit totaliter atque redundata; ideo nos eandem vineam desertam seu inforestam simul cum predicto virgulto eidem subiacenti, metisque et censu seu condicione annuali infra declarandis, cunctisque aliis eiusdem vinee deserte ac ipsius virgulti utilitatibus, iuribus et pertinenciis universis, provido viro Frane aliter Francisco molendinatori, filio Mikech molendinatoris, habitatori ipsius civitatis ac per eum suis heredibus et posteritatibus universis sub censu et condicione annuis infra, ut predicitur, declarandis, conferimus, damus et assignamus, ymmo contulimus dedimus, et assignavimus iure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pariter et habendam ac iuxta condicionem et consvetudinem civitatis prenotate ab antiquo approbatam, quomodocumque voluerit disponendam. Cuius quidem vinee inforeste mete hoc ordine distinguntur, quod prima meta eiusdem vinee incipit ab infra de predicta Pretoka ab oriente sita et procedit penes dictam terram seu virgultum nostrum commune a dicta meridionali parte situm, per fossatum supra usque ad dictam viam communem ab occidente predicto habitam, et per eandem viam vadit ad prefatum septemtrionem ad quandam quercum cruce incisam penes eandem viam a parte inferiori existentem, deinde per viam communem novam, latam, transit ad quandam corulum parvam cruce signatam, lezka vulgo dictam, meta terrea circumdatam, et ab eadem vadit ad quandam pirum silvestrem, cruce incisam, deinde infra per vallem seu decursum aque pluvialis circumeundo descendit ad priorem Pretokam flu-

vialem, sicque terminantur mete prenotate. Hoc expresso, quod prefatus Francisco seu Frane molendinator et per eum sui cuncti heredes ipsius vinee et virgulti possessores annis singulis tempore vindemie sexaginta denarios novos, usualis monete regalis, pro tempore curentes nobis et nostre communitati seu comitibus nostris pro tempore constitutis perpetuo dare et solvere tenebuntur. Antiquas quoque litteras universas in contrarium presencium per quempiam exhibendas cassas, mortuas commisimus et viribus carituras. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum in festo conversionis beati Pauli apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo octavo.

Originale in membrana, sigillum, avulsum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

53.

Anno 1428, 4. Junii. Zagrabiae.

Johannes episcopus zagrabiensis, in causa de quarta testamentariae dispositionis solvenda a praebendariis ecclesiae cathedralis rectoribus parochialis ecclesiae s Marci acta, bene existimat de praebendariorum collegio.

Nos Johannes dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis, sacri Romani imperii et regni Hungarie summus secretarius cancellarius. Memorie commendamus et tenore presencium significamus quibus expedit universis, quod cum alias de anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo quinto coram felicis recordacionis condam magistro Osualdo lectore et canonico ecclesie nostre prefate zagrabiensis ac vicario nostro in spiritualibus et causarum auditore generali inter discretos viros Anthonium, Paulum et Johannem capellanos seu rectores ecclesie sancti Marci in opido montis Grecensis fundate, ut actores, ex una, et similiter discretos viros Petrum, decanum prebendariorum, ceterosque prebendarios ecclesie nostre predicte, ut reos seu in causam attractos, parte ex altera, in facto testamentarie legacionis, ac rebus et bonis per incolas, aut hospites seu cives opidi prefati montis Grechensis aut plebezanos dicte ecclesie sancti Marci predictis prebendariis in ultima voluntate disposicionis aut mortis articulo legatis, de quibus rebus et bonis ipsis prebendariis sic pro tempore legatis, annotati rectores ecclesie sancti Marci quartam partem seu canonicam porcionem ad se pertinere debere asserebant, litis et controversionis materia orta fuisset et suscitata, et in eadem causa ad dictorum Anthonii, Pauli et Johannis instanciam, coram eodem condam magistro Osualdo ad nonnullos actus judiciarios, iuxta morem et consvetudinem sedis nostre, juris ordine observato, processum exsti-

tisset; tandem vero prelibato condam magistro Osualdo viam universe carnis ingresso, dictaque causa sic per plurimos annos suspensa et quasi sopita et non ventilata, demum quia nonnulli cives et hospites dicti montis Grechensis, hiis proximis temporibus defuncti, in eorum testamentaria disposicione et testamentis inde conscriptis ex induccione, svasione et informacione dictorum Anthonii, Pauli et Johannis presbiterorum. prout nos ex certarum personarum assercione cognovimus et ex multis coniecturis percepimus, in detrimentum et fraudem juris approbate consvetudinis dictorum prebendariorum huiusmodi clausula inserebatur, per alios huiusmodi testamenta facientes iam certis vicibus inserta fuisset: quod ante omnia ipsi prebendarii de bonis et rebus ipsis legatis quartam partem seu canonicam porcionem eisdem rectoribus dare deberent; ideo memoratus discretus vir Petrus, prius decanus dictorum prebendariorum, suo et sepedictorum prebendariorum nominibus, prelibatos Anthonium, Paulum et Johannem, capellanos seu rectores in presenciam venerabilis viri, domini Johannis cantoris et canonici ecclesie nostre predicte et vicarii nostri in spiritualibus et causarum auditarum generalis citavit seu traxit in causam, quo locis contestacione facta, libellisque hinc inde per partes productis, nobis vero feria sexta post festum gloriosissimi corporis domini nostri Jhesu Christi pro tribunali sedentibus, querulantibusque iusticiam impertiri volentibus, pii patris more laudabili moleste ferentes incommodo subditorum, ad exacte consideracionis examen ac inter pectorum claustra solicite revolventes, quam sit plena periculis, quam onusta dispendiis, quamquam in divine maiestatis conspectum redd . . . . propterea intendentes . . . . prorsus querere ac omnimode subvenire, nullis umquam futuris temporibus; favente domino . . . . . habita super premissis matura et digesta cum jurisperitis consilio et deliberacione, Christi nomine invocato, pro tribunali sedendo, solum deum pre oculis habentes, per hanc nostram sentenciam diffinitivam, quam ferimus in his scriptis, de consensu et matura voluntate honorabilium virorum dominorum canonicorum de capitulo predicte ecclesie nostre zagrabiensis fratrum nostrorum carissimorum dicimus, pronunciamus, sentenciamus et declaramus de jure sepefatos ecclesie nostre prebendarios presentes aut futuros de legatis eis in morte aut mortis articulo a quocumque cive, hospite aut incola opidi prefati montis Grechensis seu quovis alio cuiuscumque status ac preeminencie, dignitatis aut gradus cuiuscumque loci existat quartam partem solvere non debere nec teneri sepedictis Anthonio, Paulo et Johanni capellanis seu rectoribus ecclesie prefate aut eorum successori vel successoribus seu quibuscumque ecclesiarum

parochialium rectoribus aut curatis, addicientes si cuiuscumque temporis in processu sepefati Anthonius, Paulus et Johannes aut eorum successor vel successores vel alii quicumque ecclesiarum parochialium rectores predicte litis materiam super percipienda quarta testamentaliter legatorum antedictis prebendariis innovaverit vel innovaverint, suscitaverit aut suscitaverint, ante litis ingressum quinquaginta marcas denariorum usualium, quarum medietas judici coram quo litem moverint, alia vero sepememoratis prebendariis assignetur, sepedicti capellani seu rectores ecclesie sancti Marci vel eorum successor aut successores et alii quicumque deponere teneantur, quas videlicet quinquaginta marcas si deponere recusaverit aut recusaverint, ad id censura ecclesiastica compellatur aut compellantur, nullusque civium, hospitum aut incolarum prefati montis Grecensis scienter clausulam de solvenda quarta a prebendariis sepememoratis rectoribus sub pena privacionis ecclesiastice sepulture inserat aut faciat interseri vel inscribi; si vero quisquam eorumdem aut quorumcumque aliorum ignoranter tamquam juris ignarus inserierit vel inscribi fecerit, dicta clausula tamquam contra jurium disposicionem inserta, nullum penitus operetur effectum. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes litteras nostras, huiusmodi nostram sentenciam diffinitivam et declaracionem in se continentem, fieri et sigillo nostro secreto fecimus appensione communiri. Datum Zagrabie feria sexta proxima post predictum festum gloriosissimi corporis Christi. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo octavo.

E transumpto notarii publici facto anno 1429 1. januarii In charta. In archiv. hon. coll. Praebend.

54.

Anno 1429, 1. januarii. Zagrabiae.

Johannis episcopi judicium, quo praebendarii ecclesiae cathedralis a legatorum quarta parochiali rectoribus ecclesiae s. Marci solvenda liberantur, a notario publico litteris consignatur.

In Christi nomine. Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo nono, indiccione septima, die prima mensis januarii. Pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Martini pape quinti, anno duodecimo eiusdem, Zagrabie in ecclesia kathedrali sancti regis Stephani personaliter constituti honorabiles viri, domini: Petrus sacerdos, decanus condam prebendariorum chori ecclesie eiusdem ac ceteri prebendarii in mei notarii publici subscripti

testiumque infrascriptorum presencia personaliter, exhibuerunt et presentaverunt mihi notario predicto quasdam litteras reverendi in Christo patris et domini, domini Johannis dei et apostolice sedis gracia episcopi zagrabiensis, summi sacri Romani imperii secretarii et regni Hungarie cancellarii, processus sentencionales sub tenore infrascripto, petentes, ut easdem de verbo ad verbum transummi et transcribi, ac in publica forma redigi, signoque et nomine nostris eisdem ad cautelam et ad maioris rei evidenciam traderem et assignarem, ita videlicet, ut ipso transumpto seu publico exemplari, uti originali suo, in judicio et extra possit fides plenaria adhiberi, quoad ipsius domini Petri ceterorumque prebendariorum exhibencium sic de verbo ad verbum, nichil addito nec diminuto, quod suum immutet sensum, vicietque aut variet intellectum seu alias immutare, variare aut viciare posset modo aliquali realiter cum effectu. Quarum quidem litterarum sentencialium seu adiudicatoriarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis: (Vide doc. 53. anno 1428. 4. Junii). In quorum singulorum omnium fidem et testimonium premissorum presentes litteras ipsius domini Johannis episcopi huiusmodi sentencias in se continentes, eisdem confeci, publicavi, subscripsi et in hanc formam publicam redegi signoque meo consveto consignavi, eodem domino Petro ceterisque prebendariis duxi concedendum ad cautelam. Datum et actum anno, indiccione, die, mense, hora, pontificatus et loco quibus supra. Presentibus itaque honorabilibus et discretis viris, dominis: magistro Stephano canonico ecclesie collegiate sancti Spiritus chasmensis et magistro hospitalis beate Elisabeth et Stephano, filio Pauli de Kemlwk, Thoma, filio Blasii de Dumbro, Gregorio, filio Johannis de Megywrechye ac altero Gregorio, filio Pauli de Zenche clericis zagrabiensis dioecesis, testibus fidedignis, ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

Originale in charta, parum attritum. In archiv. honor. coll. Praebendar.

55.

Anno 1429.

Communitas civitatis praecipit, quomodo claves munitionum serventur.

In nomine domini. Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo vigesimo nono. Tempore judicatus viri providi et circumsprecti Michaelis pridem et nunc judicis civitatis montis Grecensis, presens katerna est facta ex pari et unanimi voluntate communitatis dicte civitatis juxta equalem et pariformem libertatem civium ipsius civitatis, ut ita unus sicuti alter debeat pariformiter pro utilitate tocius civitatis predicte claves portarum eiusdem civitatis conser-

vare. Et per infrascripta singulariter denotabuntur, qui cives ad quas portas civitatis claves predictas ordinarie tenere et conservare tenebuntur, ita videlicet, ut quilibet civis juxta moracionalem et residencialem domum suam in qua habitare dinoscitur, sive plures domos, sive unam tantum domum habeat, semper nisi de una domo, in qua, ut predicitur, moram habet personalem, clavem tenere debet porte illius civitatis predicte, ad quam portam cum predicta clave est servire deputatus et hoc per unum integrum mensem.

Item, primo ad portam lapideam debent servare clavem cives incipiendo in domo Andree judicis, dicti de Zwinaria, et usque in domum liberorum Thome vicarii, et ad ipsos pertinentes sunt insule: octava, nona et prima.

Item ad portellam civitatis campestrem seu ad campum tendentem debent servare clavem eiusdem porte cives incipiendo in domo liberorum Stephani lapicide in circulo usque ad macella communitatis, et ad ipsos pertinentes sunt insule: septima, sexta et quinta.

Item ad portam civitatis, carnificum dictam, debent servare clavem eiusdem porte cives incipiendo a predictis macellis communitatis in circulo usque ad domum Pauli decani seu liberorum Paulas, et ad ipsos pertinens est: quarta insula, seu cives in eadem morantes.

Item ad novam portam civitatis, debent servare clavem porte eiusdem cives incipiendo in predicta domo ipsorum liberorum Paulas in circulo et usque ad domum liberorum Vrbani Hansethyn, et ad ipsos pertinens est: insula tercia, seu cives in eadem habitantes.

Item ad portellam parvam civitatis predicte, ab oriente sitam, surove dwercze vulgo apellatam, debent servare clavem eiusdem portelle cives incipiendo in predicta domo dictorum liberorum ipsius Vrbani Hansetin usque ad domum predicti Andree de Zwynaria, et ad ipsos pertinens est: insula secunda. Et sic terminantur, perpetuis temporibus durando, ut quilibet ordinarie curam et onus civitatis supportet modo prenotato.

Originale in membrana. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

56.

Anno 1429.

Copia fundualium civitatis montis Grecensis super vacuo aedificiisque destituto fundo Stoykonis, filii Lucasii Agatich, civis dicte civitatis, Briccio, olim judici ac per eum suis heredibus pro tribus flor. auri perennaliter vendito.

Act. monast. Remetensis fasc. II. nr. 14. In archiv. regn Croat. Slav. Dalm.

57.

Anno 1430, 2. aprilis. Tyrnaviae.

Statuerat Sigismundus rex in comitiis Posoniensibus, ut moneta regalis in omnibus tam regiis quam ecclesiarum etc. exactionibus ita currat, ut centum majores denarii, noviter cusi, valeant unum florenum auri, de alia vero minori moneta, quartinus vocata, eo tempore currente, quadringenti denarii similiter valeant. Interim, quousque major et minor dicta moneta multiplicaretur, pro uno denario majori vel quatuor minoribus, decem denarios monetae, duccat appellatae, solvi debere. In comitatu itaque zagrabiensi et crisiensi, decimas non aliter quam ea moneta duccat, alias abolita et ad tempus tantum admissa, solvebant. Capitulum Sigismundo detulit, qui mandat omnibus in iis comitatibus bona habentibus, ut statuto se accomodent, alioquin iisdem litteris mandat Hermano Sclavoniae bano, ut eos compellat ad justitiam faciendam.

Georgii Marcelović: Regesta Diplomat. aliorumque Document. MSC. in bibliotheca archidioecesis zagrab.

58.

Anno 1431, 19. septembris. Zagrabiae.

Georgius, filius ducis de Marchali, quod attinet ad curruum rotas, quas exercitus ejus in Italiam proficiscens Zagrabiae a Nicolai de Gara jobagionibus, persoluto prius pretio, vi acceperat, communitatem montis Grecensis innocentem esse declarat.

[Nos Georgius, filius Dionisii bani] nec non wayuode de Marchali. Memorie commendamus per presentes. Quod ducente nobis imperatoris clemencia cum gentibus nostris (more exer)cituancium versus Italie partes ex precepto serenissimi principis domini nostri, domini Sigismundi regis pervenimus ad Zagrabiam, casualiter confractis rotis curruum nostrorum, easdem rotas alias reperire non potuimus nisi in civitate regia montis Grechensis de iuxta Zagrabiam predictam hominum et jobagionum magnifici viri domini Nicolai de Gara regni Hungarie palatini, quas rotas cum nobis idem jobagiones domini palatini dare recusassent et eisdem carere non potuissemus, recepimus easdem propria auctoritate nostra, deposito condigno precio earumdem. Ideo fatemur, quod civitatenses in et ablacione dictorum curruum omnino sunt innocentes. Harum nostrarum testimonio literarum et sigilli nostri appensione communitarum. Datum in dicta Zagrabia feria quarta proxima post festum Exaltacionis sancte crucis. Anno domini millesimo quadringentesimo XXX primo.

Originale in charta, valde exesum. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civit. zagrabiensis.

59.

Anno 1432, 3. Junii. Zagrabiae.

Legati communitatis civitatis et rectores parochialis ecclesiae s. Marci cum Thoma, canonico časmensi, de nonnularum Friderici institoris rerum et bonorum receptione coram capitulo zagrab. pactionem faciunt.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod providis viris Petro judice ac Georgio et Briccio alias judicibus (senioribus), necnon Marino, Blasio et Fabiano juratis et civibus civitatis montis Grechensis; item discretis viris dominis Anthonio et Johanne plebanis ecclesie beati Marci ewangeliste in dicta civitate fundate in ipsorum ac tocius communitatis civitatis antedicte personis ut actoribus ab una, ac honorabili viro domino Thoma, cantore canonico collegiate ecclesie sancti Spiritus chasmensis, tamquam in causam attracto parte ab alia personaliter coram nobis constitutis, per easdem partes confessum extitit spontanea eorum voluntate pariter et relatum in hunc modum: quod quamquam alias ipsi cives et hospites dicte civitatis in quadam causa seu lite, que vertebatur inter ipsos cives ab una, parte vero ex altera Ladislaum, filium Johannis de Zynche, pretextu ablacionis et recepcionis nonnullarum rerum et bonorum condam Friderici institoris similiter civis dicte civitatis in valore centum florenorum et in prompto quinquaginta florenos auri, eidem Ladislao in obprobrium dictorum civium procurasse et dedisse, primo in presencia reverendi in Christo patris domini Johannis dei et apostolice sedis gracia episcopi zagrabiensis, sacri romani imperii et regni Hungarie summi cancellarii, domini et prelati nostri, consequenterque in presencia honorabilis viri domini Johannis cantoris dicte ecclesie nostre zagrabiensis, socii et concanonici nostri ac ipsius domini nostri episcopi vicarii in spiritualibus generalis, in causam attraxerint et ipsa causa inter eosdem cives et ipsum dominum Thomam cantorem diucius ventilata et mota fuerit; tamen ordinaria composicione nonnullorum proborum et honorabilium virorum pacem parcium amancium interveniente ipsi cives et idem dominus Thomas cantor super universis litibus, questionibus, controversiis, iniuriis, diffamacionibus, dampnis nocumentis ac interesse et expensis ceterisque quorumcumque vel qualiumcumque malorum generibus sibi invicem vel mutua vicissitudine qualitercumque et quomodocumque hactenus factis, illatis et irrogatis et contra sese hucusque actis et perpetratis, non vi vel metus causa sed eorum spontanea et benivola voluntate et pura eorum consciencia sese dumtaxat mutuo et alternatim quietos reddidissent et per omnia expeditos, ymmo reddiderunt et commiserunt nostri in

presencia, harum nostrarum vigore et testimonio literarum. Datum feria tercia proxima post festum Ascensionis domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo secundo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In arch. lib. reg. civit. zagrab.

60.

Anno 1432.

Injuriae a capitulo zagrab. civibus Grecensibus illatae, referuntur.

Item, in anno domini millesimo CCCCXXXII. tempore primi judicatus Petri, filii Pauli, feria sexta proxima ante festum sancte Margarethe virginis et martiris Christi, honorabilis condam vir, dominus Nicolaus de Cylia, canonicus ecclesie zagrabiensis supradicte, ex scitu et voluntate tocius capituli ecclesie zagrabiensis quemdam civem civitatis predicte in via publica in territorio dicti capituli reperiendo, nomine Marcum, carnificem, filium Georgii, absque omni culpa sua diris verberum et vulnerum plagis affecisset, potencia mediante. Lite tamen inter ipsos cives et capitulum pendente.

Documentum transactionale. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Capit. ant. fasc. 10. nr. 16.

61.

Anno 1432, 12. septembris. Senis in Italia.

Capitulum coram Sigismundo queritur contra civitatem, quod terras capituli, signanter in possessionibus Raboch et Geremlye, ultra metas per eos abolitas occupassent et alias injurias subditis et capitulo inferrent. Prohibet ista civitati Sigismundus et scribit se mandare Johanni episcopo zagrabiensi et Hermano, bano Sclavoniae, comitibusque et vicecomitibus comitatus zagrabiensis, ut eos coerceant.

Georgii Marcelović: Regesta ut supra.

62.

Anno 1432.

In octavis sancti Michaelis, Georgius canonicus zagrabiensis inquisicionem chasmensem coram Matheo de Paloch, judice curiae regiae contra civitatem proposuit in merito occupati Otok 1427., quam non comparentem, mandat judex chasmensibus proclamare. Datum 36. die termini praenotati.

Georgii Marcelović; Regesta ut supra.

63.

Anno 1433, 14. marcii. Quinqueecclesiis.

A Johanne Albeno, episc. zagrab., pia legata testamento relinquuntur.

Hoc anno 1433. 14. martii, Joannes episcopus zagrabiensis, imperii et regni Hungarie cancellarius aegrotus decumbens Quinquecclesiis in stubella parva in palatio chori in castro quinquecclesiensi testamentum condidit, in quo disponit: quod velit sepeliri Zagrabiae in cathedrali ante suum altare in choro. Argenteriae totius medietatem legat ecclesiae zagrabiensi in ornatus reliquiarum et calices etc. juxta dispositionem capituli; medietatis vero unam partem Rudolpho de Alben et de Medve fratri suo carnali, ut preces fieri curet pro ejus et Eberhardi condam episcopi, fratris eius, anima; aliam vero aequalem partem legat cathedrali s. Petri quinqueeclesiensi ad emendas cappas et ornamenta ecclesiae. Libros, casulas ac vestes pontificales ecclesiae zagrabiensi. Breviarum vero ecclesiae dumbrensi, ut ejus rectores pro ipso orent. Vestitum suum, tres item currus ipsius et quartum pendentem una cum equis curriferis legat praebendariis zagrabiensibus et chasmensibus. Pannos magnos imaginibus et picturis contextos, dudum jam per eum ecclesiae zagrabiensi destinatos, eidem legat, appendendos suis temporibus. Civitatem de monte Grecz juxta Zagrabiam sitam, quam a Sigismundo titulo pignoris possidebat, legat regi, eidem pecuniam superinde concessam, relaxando. Ratione castri Kuvar, civitatis Kapronczae cum pertinentiis, item Zent-Peter prope Dravum et tributum, quod ab eodem Sigismundo obtinuerat titulo pignoris pro hungaricalibus 10.000 et 300. jobagionibus, quos idem Sigismundus ratione castrorum Tadika et Peleske pro curatoribus eidem Joanni dare promiserat, sic disponit: considerando Sigismundi in se benignitatem 3000 flor. ei remittit de summa 10.000 in tributo et possessione Zent-Peter haerentium; reliquos eero 7000 flor. et 600, civitatem et 300. jobagiones fratri legat medietatem castri et civitatis per executores possidendam usque ad tempus redemptionis pro fabrica ecclesiae zagrabiensis. Flor. auri 315. receptos a vicario suo in temporalibus Thoma, pro missa s. Stephani regis in cathedrali perpetuo celebranda, comittit executoribus ut solvant, pro qua pecunia accedentibus ordinationibus eujusdem jam factis circa castrum Kemlek vult eam missam perpetuo celebrari singulis diebus. Legat insuper 1500 flor. ad fabricam ecclesiae zagrabiensis continuandam. Anulos legat filiabus Anthonii comitis de Blagay ex Magdalena sorore ejus progenitis. Pulvinar suum majus in castro Gompnecz habitum successori episcopo zagrabiensi. Unum pulvinar magnum in castro Medwe habitum

Rudolpho fratri. Duas magnas coperturas, vulgo poplun, in eodem castro, ecclesiae pro ornamentis altarium. Omnia reliqua pulvinaria ubilibet habita, vendi, et exinde pauperes vestiri vult. Henrico de Plomberg capitaneo castri Kemlek salarii quos tenetur flor. 114. solvi vult uti et aliis secundum conventionem, aliis vero non salarisatis, qui ex gratia servierunt, legat flor. 600. secundum qualitatem servitii inter eos per executores dividendos. Castrum suum Nagy-Kemlek cum territorio suo legat ecclesiae zagrabiensi juxta dispositionem per alias litteras coram capitulo quinqueecclesiensi factam. Ad fabricam ecclesiae s. Margarithae dombrensis legat duos equos meliores sub sella. Pro altaria ss. Cosmae et Damiani, quod altare in lectorio ante chorum construi fecit ita disponit, ut casu quo ea ex Nagy-Kemlek juxta dispositionem factam stare nequiret, pro ea erigenda executores dent flor. 500. — Ladislao sororio suo flor. 1000. Praebendariis quinqueecclesiensibus confraternitatis singulis feriis quintis in novilunio celebrari solitae legat flor. 26; aliis extra confraternitatem praebendariorum flor. 24., ut orent pro ipso. Omnes domos suas et palatia Budae habita, legat successoribus episcopis zagrabiensibus ita, ut quolibet anno pro censu pendant capitulo flor. 20. incorporandos pro conservatione trium missarum in dispositione Kemlek fundatarum, prout melius ipsis videbitur. Committit fieri unam domum cum necessariis in oppido Dombro, in loco ubi commodius videbitur, pro hospitio viatorum. Flor. 500. pro exequiis, missis etc. ad trigesimum diem fieri solitis. Pauperibus virginibus pro dote flor. 500. Pauperibus sacerdotibus flor. 500. in eleemosynam pro missis distribuendos pro anima ejus, fratrum et sororum ipsius ac parentum, pro singulis missis denarios 20. Ad missam Eberhardi episcopi zagrabiensis melius continuandam flor. 80., per executores disponit, ut cum eisdem cura cum dispositione de Kemlek melius peragi possit. Claustro zagrabiensi s. Francisci flor. 50, s. Nicolai Praedicatorum Zagrabiae flor. 50., Paulinorum prope Zagrabiam flor. 50., chasmensibus Dominicanis 50. flor. Hospitalibus s. Anthonii et s. Elisabeth Zagrabiae 25. flor. Pauperibus leprosis in hospitali s. Petri in suburbio zagrabiensi et in hospitali chasmensi flor. 25. Monasterio de Toplica pro fabrica eiusdem flor. 100. Monasterio in Bela pro fabrica ejusdem flor. 100. Claustro Paulinorum ad claustrum Garich flor. 50. Ad fabricam ecclesiae wesprimiensis flor. 100. Capitulo zagrabiensi flor. 150., ut orent pro ipso. Pro fabrica collegiatae s. Spiritus Chasmae flor. 100., si quid superfuerit in eleemosynas deputat. Omnia testamenta (excepta dispositione de Kemlek) revocat hactenus per eum facta, quorum unum repositum est in ecelesia zagrabiensi .... de Ztreza, canonico zagrabiensi teneri

se dicit flor. 100. Portionem suam tributi in Thersycz per quemdam comitem Nicolaum ei et eius fratri impignoratam remittit eidem. — Executores nominat Henricum episcopum quinqueecclesiensem, fratrem suum, Joannem cantorem vicarium suum, Eberhardum lectorem canonicum zagrabiensem, Henricum de Plomberg capetaneum in Kemlek etc. Testes, fratres canonici, aliqui quinqueecclesienses. Thomas plebanus de Dombro canonicus zagrabiensis, Joannes de Rakonok canonicus zagrabiensis.

E regestis Georgii Marcelović. In biblioth. eccl. cathedr. zagrab. 37. 3. Conf. Krčelić: Histor. cathedr. eccl. I. pag. 165 166. — Farllati Illir. Sacr. Tom. V. pag. 467.

64.

Anno 1433, 23. aprilis Časmae.

Capitulum časmense, postquam vim civium zagrabiensium possessioni capituli zagrab. Rudeš illatam exquisivit, Sigismundo regi refert.

Serenissimo principi domino Sigismundo dei gracia Romanorum regi, semper augusto, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regi, domino ipsorum naturali, capitulum ecclesie chasmensis oracionum suffragia devotarum. Vestra noverit serenitas, quod nos obediencia qua decuit receptis litteris vestris annualibus pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis, ad inquisiciones, evocaciones, prohibiciones ac ad omnia alia, que iuxta regni vestri consvetudinem talibus in processibus fieri consveverunt facienda, confectis et emanatis, eidemque per vestram maiestatem ad anni curriculum graciose datis et concessis, nobis preceptorie directis, ei iuxta earumdem continenciam unacum Blasio, filio Benedicti de Therztenyk, homine vestro, in eisdem litteris vestris annualibus, inter alios homines vestros nominatim conscripto, nostrum hominem, videlicet discretum virum Georgium presbiterum chori ecclesie nostre predicte prebendarium, ad infrascriptas inquisicionem et evocacionem faciendas vestro pro testimonio transmisimus fide dignum; qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quod prefatus homo vester presente dicto nostro testimonio, feria quarta proxima post dominicam Ramispalmarum, proxime preteritam, ab omnibus, a quibus decuisset et licuisset palam et occulte diligenter de infrascriptis inquirendo, talem scivisset veritatem, quomodo Anthonius Italicus, judex, Benedictus dombrensis, Georgius sartor, Jaxa, filius Boletych, Michael, filius Sebastiani, Martinus Parvus, Johannes Peronis, jurati, aliique cives et hospites civitatis montis Grechensis in anno cuius iam tercia instaret

revolucio, circa festum Penthecostes, tunc preteritum, cum quampluribus equitibus et peditibus manu armata ad quoddam fenile ipsius capituli prope in silvam Rodes, habitum, irruentes, fossatum ipsius fenilis cum maximis laboribus et expensis in antiquo eius cursu renovatum, repleri et cum superficie terre taliter adequari fecissent, ut nec fossatum ibi fuisse apparuisset, et tandem pecora et pecudes ipsius civitatis in ipsum fenile inpelli et sub armatorum custodia pluribus diebus et noctibus pasci disposuissent, per quod ipsum fenile destruxissent et anichilassent; de quo non contenti prefati jurati, nec non Nicolaus judex et Petrus Hungarus similiter judex, cum aliis ipsius civitatis civibus in anno proxime preterito in maiorem prefati capituli oppressionem, gregem ipsius civitatis per totam estatem in ipso fenili similiter sub custodia plurimorum armatorum pasci fecissent et custodiri, disponentes: ut si quis homo capituli in ipso fenili reperiretur, ibidem interficeretur; quorum metu nullus homo dicti capituli ad ipsum fenile pro eius revisione et custodia ire debuisset, quo sic tot jam vicibus destructo et anichilato per huiusmodi ipsorum metum et tiranidem dictum fenile ab ipso capitulo alienare et sibi ipsis potencialiter appropriare conarentur, potencia mediante, in ipsius capituli preiudicium ef dampnum valde magnum. Unde facta huiusmodi inquisicione eodem die inquisicionis idem homo vester presente eodem nostro testimonio, Stephanum, filium Michaelis modernum ac Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Benedictum dombrensem, prenotatos, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, nec non Fabianum litteratum, Fryche, Blasium, filium Wytezych et Georgium, filium Francisci ac alios juratos cives, hospites et totam communitatem predicte civitatis montis Grechensis in eadem civitate montis Grechensis contra memoratum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Georgii martiris, nunc venturas, vestre serenitatis evocasset in presenciam, racionem de premissis reddituros. Datum octavo die diei inquisicionis et evocacionis predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo tercio.

(A tergo). Domino regi. Pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis contra providos viros Stephanum, filium Michaelis modernum ac Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Ithalicum et Briccium, filium Benedicti alias judices ac cives, hospites et totam communitatem civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, ad octavas festi beati Georgii martiris in presencia domini nostri regis inquisicionis et evocacionis relacio.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In arch. ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10 nr. 23.

65.

Anno 1433, 24. Junii. Zagrabiae.

Hermanus, Cileae comes et banus, quibusdam personis mandat, ut fines communitatis civit. Grecensis et capituli in vicis Rudeš, Vrabče et Grmlje sitis, de quibus jus ambigitur, explorent.

Hermannus Cilie, Sagorieque comes etc. regni Sclauonie banus. Reverendo in Christo patri, amico carissimo et fideli, domino Johanni episcopo Tynniensi nec non honorabili, egregiis et nobilibus, fidelibus dilectis, domino Nicolao de Orbaua, lectori ecclesie chasmensis, Petro Ade, vicario in temporalibus episcopatus zagrabiensis, Georgio de Bigzad, Johanni Weriunburger capitaneo nostro Sagoriensi et magistro Michaeli de Rauen salutem cum dileccione. Quia factum dissensionis inter venerabiles nobis dilectos dominos canonicos ecclesie zagrabiensis ex una et providos viros nobis dilectos, judicem, juratos, ceterosque cives et hospites civitatis montis Grecensis iuxta Zagrabiam partibus ex altera, de et super quibusdam terris arrabilibus et pratis circa metas possessionum Rodes ac Rabocz et Gvrimlye vocatarum habitis et adiacentibus, alias dudum exorte et per vos, cuius iam tercia vel quarta anni instaret revolucio, una cum quondam domino Johanne episcopo zagrabiensi reambulatum et revisum et iam de novo partes inter predictas resuscitatum per vestram fidelitatem quemadmodum alias revisum extitit, iterum reambulari volumus et revideri. Fidelitati igitur vestre committimus firmiter et mandamus, quatenus mox visis presentibus ipso die dominico proximo festum sancti Jacobi precedente, ad facies dictarum terrarum et pratorum procedentes, inibique presentibus partibus utrisque, quas harum serie ad id venire jubemus, metas et limites prelibatarum terrarum arabilium et pratorum alias per vos revisas rursus suo modo reambulare et revidere, reambulatasque et revisas cum serie prime reambulacionis, in quo statu hoc factum eotunc dimiseritis et que dictarum parcium contra huiusmodi vestram dimissionem venerit aut fecerit, nobis vestris patentibus litteris clarius denotatum remittere debeatis, ut secundum hoc pretactum factum proximis in octavis, scilicet sancti Jacobi ibidem Zagrabie, utrimque audiendis, eo melius decidere et concludere valeamus. Et secus non facturi. Presentibus quoque perlectis, reddi jubemus presentanti. Datum ipso die sancti Johannis baptiste sub castro nostro Montis regalis. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo tercio. Commissio propria domini bani.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 22.

66.

Anno 1433, 20. Julii. Romae.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, Rudolpho Albeno, nobili de Medved, mandat, ut ex Johannis Albeni, episcopi zagrabiensis, testamento dimidium pretii castri Kuvar et civitatis Kaproncae testamenti executoribus assignet.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus dei gratia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie etc. rex. Nobili Rudolffo de Alben residenti in castro Medwe, fideli nostro dilecto, gratiam nostram et omne bonum. Nobilis, fidelis, dilecte! Quemadmodum quondam venerabilis Johannes episcopus zagrabiensis, cancellarius noster devotus, dilectus frater tuus, bone memorie, suum diem clausit extremum, suumque testamentum condidit et fecit, in quo testamento castrum Kewar ac civitas Kaprunсza cum suis pertinenciis comprehenduntur, et super eisdem certa summa pecuniarum ad fabricam ecclesie zagrabiensis est per eundem episcopum deputata. Sic nos huiusmodi testamentum audivimus et intelleximus bene clare; volentensque, quod huiusmodi testamentum in illo puncto nullatenus debeat impediri, sed suum sortiri effectum, fidelitati tue ex certa nostra scientia districte precipimus et mandamus presentium per vigorem, quatenus iuxta tenorem ipsius testamenti medietates de predictis castro Kewar ac civitate Capruncza una cum utilitatibus et pertinenciis suis executoribus huiusmodi testamenti absque contradictione et more dispendio visis presentibus assignes et condescendas habendum, tenendum, utifruendum et possidendum iuxta ipsius testamenti continenciam ipsis testamentariis et executoribus nullum impedimentum in eodem testamento et eius disposicione inferendo quovismodo. Aliter non facturus in premissis prout nostram gratiam volueris conservare. Datum Rome die XX. Julii. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XLVII., Romanorum XXIII. Bohemie XIII., et imperii primo.

Originale in charte. In margine infer. impressum est sigillum. In arch. ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap ant. fasc. 101. nr 25.

67.

Anno 1433, 28. octobris. Basileae.

Sigismundus, Hungariae rex, Rudolphum Albenum, qui ex Johannis Albeni episcopi testamento dimidium pretii castri Kuvar et civitatis Kaproncae testamenti executoribus non assignavit, reprehendit, eique poenam minitatur.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fideli nostro egregio Rudolfo de Medwe alias de Alben salutem et graciam. Ad nostre deductum est noticiam maiestatis, quod licet condam reverendus dominus Johannes episcopus zagrabiensis, frater tuus, in suis extremis directam medietatem tam nostre civitatis Kaproncza quam eciam castri nostri Kewar et suarum pertinenciarum cunctorumque proventuum eorumdem ipsum condam dominum episcopum titulo pignoris a maiestate nostra concernencium ad fabricam ecclesie sancti regis Stephani zagrabiensis testamentaliter legaverit per executores sui testamenti usque tempus redempcionis earumdem civitatis et castri conservandam et pro huiusmodi fabrica atque labore ipsius ecclesie fideliter percipiendam et dispensandam disposuerit et commiserit. Tamen tu, nescitur qua ductus presumpcione, ipsam medietatem predictarum civitatis et castri suarumque pertinenciarum memoratis executoribus dare et remittere denegasses, ymmo quod deterius est, eciam predictos proventus ex ipsa medietate civitatis et castri, suarumque pretinenciarum predictarum provenientes, ipsos executores percipere et levare non admisisses in tui honoris scandalum et salutis tue anime notabile detrimentum. Et quia nos predictum testamentum antefati condam domini episcopi, fratris tui, quod ad pia et salubria opera conditum est, in suo vigore volumus remanere, ideo fidelitati tue firmissime precipimus et mandamus, quatenus habita presencium noticia super omnibus proventibus predictis ex iamdicta medietate civitatis et castri suarumque pertinenciarum predictarum per te anno in presenti perceptis pretitulatis executoribus testamenti prenotati plenarie satisfacere debeas, ipsamque medietatem civitatis et castri ac suarum pertinenciarum prenotatarum sepefatis executoribus secundum formam predicti testamenti per ipsum condam dominum episcopum, fratrem tuum, conditi, remittere et resignare debeas omnibus modis et nec te peramplius de predicta medietate civitatis et castri ac suarum pertinenciarum, proventuumque et quarumcumque obvencionum earum intromittere presumas quovis modo, quinymmo ipsam civitatem et castrum cum suis pertinenciis

atque proventibus universis antelatis executoribus tenere et conservare, levareque et percipere sinas et permittas sine difficultate et contradiccione aliquali, ulteriori nostro mandato super inde non expectato. Qui si secus feceris, ex tunc commisimus et harum serie firmiter committimus fideli nostro spectabili et magnifico Hermanno Cilie et Zagorie comiti, regnique nostri Sclauonie bano, socero nostro carissimo, ut ipse te ad premissorum nostrorum mandatorum sed et testamenti prennarrati omnimodam observacionem eciam per tua gravamina arcius compellat et astringat auctoritate nostra sibi in hac parte specialiter attributa mediante. Et nichilominus memoratis executoribus annuimus et harum serie concedimus (plenam) facultatem, ut ipsi contra te si secus feceris rigore juris et justicie eciam per censuram ecclesiasticam agere possint et procedere valeant, si necessarium fuerit et opportunum. Secus ergo nullatenus facere presumas gracie nostre sub optentu. Presentes eciam post earum lecturam reddi iubemus presentanti. Datum Basilee in festo beatorum Simonis et Jude apostolorum. Anno domini MCCCCXXXIII. Regnorum nostrorum anno H(ungarie etc. XL)VII, Romanorum XXIIII. Bohemie XIIII. imperii vero primo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivo ven. Cap. zagrab. Act. Cap. (non registrata).

68.

Anno 1433, 11 novembris. Budae.

Matheus de Paloch, judex curiae, capitulo časmensi mandat, ut communitatem montis Grecensis propter vim capitulo zagrab. illatam, per legatum in jus ducat.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie chasmensis comes M(atheus de Paloch, judex curie domini Sigismundi, dei gracia Romanorum regis), semper augusti, ac (Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc.) regis, amiciciam paratam cum honore. Noveritis, quod magister Georgius Lad . . pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem iuxta continenciam litterarum (nostrarum provoca)toriarum in octavis festi beati Michaelis archangeli (nunc proxime preteriti), in figura nostri judicii (comparendo, contra Stephanum, filium) Michaelis modernum ac Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium, filium Benedicti, Petrum Hungarum et Georgium sartorem alias judices nec non Fabianum (litteratum, Fryche,) Blasium, filium Wythezich, Georgium, filium Francisci et alios (juratos cives et hospi)tes et totam communitatem civitatis montis Gre-

censis de iuxta Zagrabiam, quasdam litteras vestras inquisitorias et evocatorias domino nostro regi ad suum regium litteratorium mandatum rescriptas, asserentes accionem et proposicionem dicti capituli litteris contineri in eisdem, nobis presentavit declarando: quod Blasius filius Benedicti de Therzthenyk, regius, et discretus vir Georgius presbiter chori ecclesie vestre predicte prebendarius, vester, homines ad regium litteratorium mandatum transmissi, feria quarta proxima post dominicam Ramispalmarum, proxime preteritam, in comitatu zagrabiensi procedendo, ab omnibus quibus decuisset et licuisset palam et occulte diligenter de infrascriptis inquirendo talem scivissent veritatem: quomodo Chwn, judex, Valentinus, Gobech dictus, Anthonius de Florencia, Johannes, filius Peronis, Demetrius, Martinus sartoris, decanus, Georgius de vico sutorum, Andreas, filius Petri, Paulus Thatar, jurati; Michael, filius Sebastiani, Johanes Zygethchyak dictus, Johannes Pehem, Johannes Hungarus, Gregorius Hudosthyz, Briccius, frater eiusdem, Jaxinus, filius Bok, Clemens in(stit)or, Jakomellus, Paulus, filius Giuan, Paulus Hungarus, Egidius carnifex, Anthonius, Petrus dictus Plemenschyak, Chaganchewych, Paulus Salkowych, Paulus carnifex, Martinus juratus, Blasius dictus Frawyn, Laurencius institor, alter Laurencius Sydowchych, Andreas Ztepkouich, Dominicus Maxethych, Stephanus litteratus dictus Rakarych, Gregorius Valentini, Benedictus Rufus, Dionisius Mozlawech, Paulus Rusman dictus, Mathyas sartor, Ladislaus et Emericus aurifabri, Farkasius, filius Egidii, Ivan Italicus, Paulus sartor, Kwsuc carnifex de civitate; item Dominicus et Paulus sellipares, Kenned, Blasius sutor. Stephanus dictus Kweth, faber, Johannex pellifex, Nicolaus, Andreas dicti Bogdanych, Clemens Praudych, Paulus Iwankowych, Ambrosius, Georgius filius Francisci, Thomas Kryuiych, Thomas Carnus, Nicolaus, Valentinus dictus Peren, Gyurak et Valentinus dicti Mozlawech, Paulus sagitarius Thomas dictus Diuaek, Jacobus, Elyas sagitarii, Johannes arcupar, Valentinus sutor, Valentinus Anthonii et Galus arcupares, ceterique universi cives et populi civitatis montis Grechensis in eadem civitate et in suburbio eiusdem civitatis juxta Zagrabiam, mala eorum opera in ipsum capitulum a diuturnis temporibus crudeliter et inmaniter exercuissent et commisissent, et que nuperrime evasissent, sumpta exinde temeritatis audacia in anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo secundo preterito, videlicet in festo sancte Trinitatis turrim ipsius capituli in dicto monte Grech habitam, ubi res et bona dicte ecclesie et dicti capituli zagrabiensis propter metum Turcorum ad conservandum reposuissent, obsidentes, et multa caterva hominum armatorum circumvallantes, magistrum Ladislaum de Dauooth socium et

concanonicum pro tunc ipsorum pro custodia dictarum rerum et bonorum ipsius ecclesie et capituli in eadem turri constitutum capere et interficere sathagentes, positis eidem hinc inde insidiis, pluribus diebus eundem prestolassent; et ut ipsos canonicos ipsius capituli absque sono campane et sine strepitu clangoris hominum in domibus eorum incautos reperire potuissent, erecto vexillo in turri ecclesie sancti Marci in dicta monte Grechensi habita, omnes unanimiter armati, ad invadendum dictum capitulum fuissent congregati; et nisi idem Ladislaus de Dawoth concanonicus eorum in dicta turri ipsius capituli existens, rumorem populi et discursum armatorum hominum et sagittarum hinc inde per vicos et plateas eorum senciens, erecto parvo lineo in uno baculo ligneo ipsis canonicis et clero ipsius ecclesie zagrabiensis de ipsa turri signum dedisset, et ipsi hoc signo viso et intellecto, cum rebus et bonis eorum ad ecclesiam kathedralem et curiam episcopalem affugissent, predicti cives et hospites eorum malignum propositum utique opere complevissent. Et quia hoc ipsum pro tunc facere non potuissent, ob hoc iterum habitis inter se colloquiis et fraudulentis occasionibus, congregati ad quoddam territorium dicti capituli Croogh vocatum, retro claustrum sancti Nicolai fratrum Predicatorum habitum, in cuius pacifico dominio dictum capitulum a centum annis vel citra pacifice extitisset, quosdam eorum concives cum armis et sagittis destinantes, nonnullos homines honorabilis viri domini Mathye, eotunc prepositi ipsius ecclesie zagrabiensis, quosquidem cum bobus et aratris ad dictum territorium ad arandum destinasset, cum minis et vituperiis de ipso territorio expulsissent, aliis eorum concivibus invicem similiter cum armis preterea congregatis, ut si ipse prepositus vel capitulum aliquos eorum familiares ad repellendum dictos eorum concives, videlicet quos ad irritandum et provocandum misissent, destinassent, subito omnes unanimiter super dictum capitulum absque dubio iruissent. Item, iidem cives et hospites adhuc, ut eorum malignum propositum contra dictum capitulum a diu conceptum adimplere potuissent, occasiones nequiter excogitando, die dominico proximo ante festum beate Margarethe virginis et martiris, similiter preteritum, certos eorum concives, videlicet: Anthonium de Florencia et Valentinum, dictum Gobech, cum aliis tribus vel quatuor ad medium dominorum de dicto capitulo, ubi ipsi in sacristia ecclesie eorum kathedrali post missam capitulariter fuissent congregati, destinantes, per eosdem ipsis dominis expresse intimassent: quod ipsi domini de capitulo ad metendum fruges eorum in dicto territorio eorum Croogh vocato seminatas et tunc ad messem paratas, homines eorum nullo modo deberent destinare, addendo et

dicendo eis publice, quod si secus facerent, extunc ipsi vellent ipsas fruges manu armata ab ipsis recipere et ipsum territorium contra predictum capitulum defensare, plures minas eisdem dominis de dicto capitulo ibidem inponentes. Tandem sequenti die, videlicet in festo beate Margarethe virginis et martiris, similiter eodem anno, qua die videlicet in ipsa civitate forum annuale seu nundine cum certis libertatum prerogativis a diu celebrari consvevissent, hora vesperarum, dum ipsi domini de dicto capitulo cum clero ipsius ecclesie vespertinum officium decantassent, predicti cives et hospites et signanter in platea sutorum in suburbio dicte civitatis commorantes, coadunatis sibi nonnullis hominibus servientibus, qui ad huiusmodi nundinas seu forum annuale ipso die festi beate Margarethe virginis in dicta civitate celebrari solitas, fuissent congregati, ex preconcepta a diu contra ecclesiam zagrabiensem ac capitulum et clerum eiusdem ecclesie rancoris malicia, manibus armatis et potenciaris ad predictum capitulum contra libertates eorum et cetera pacta pacis et concordie inter ipsum capitulum et cives, temporibus diu retroactis innita et facta, vigorosisque litteris sub certis penis in eisdem expressis firmata, per ipsos cives jam sepius et signanter tempore combustionis domorum canonicalium de dicto capitulo per eosdem cives pridem facte, ausu temerario, violentaque manu hostiliter descendendo, curiasque et domos eorumdem canonicorum et signanter dominorum Ladislai de Dawoth, predicti, Johannis Farkasii archidiaconi de Bexen, magistri Michaelis doctoris artis medicine et Johannis cantoris eiusdem ecclesie inmaniter invadendo et subintrando serasque et clausuras, nec non hostia domorum et celariorum confrangendo, lectisternia, pulvinaria ac laridos et panes et bona in eisdem domibus eorum repertas et inventa auferrendo et asportando; duos familiares magistri Jacobi de Zerdahel videlicet: Mathyam et Gregorium, item quatuor familiares magistri Nicolai Almani, scilicet: Lucam, Stephanum, Paulum et Petrum, item Jaxe familiarem domini Thome prepositi ecclesie bachyensis, canonicorum ecclesie zagrabiensis, gravibus sagittarum (ictibus) letaliter vulnerassent; et Gyurak villicum domini Petri dubicensis et Demetrium jobagionem magistri Georgii de Marocha, similiter canonicorum eiusdem ecclesie miserabili nece interemissent; Anthoniumque dictum Chunek, jobagionem memorati domini Mathye prepositi prope Ebres commorantem, diris et letalibus ictibus sagittarum affecissent et per predictum capitulum discursus faciendo, replicatis clamoribus vociferando: sacerdotes, sacerdotes interficite, plures ex ipsis civibus usque ad ipsam ecclesiam kathedralem cuccurrissent et nonnulas sagittas seu ictus sagittarum in ipsam ecclesiam et eius turres ac quosdam dominos de capitulo predicto, qui ibi fuge presidio

afugissent emittendo, et nisi ipsi domini et canonici de predicto capitulo rumore perterriti de ipso vesperarum officio, ad quod fuissent congregati ad sacristiam fugiendo se reclusissent et certorum hominum ac familiarium condam Dionisii bani ac reverendi in Christo patris, domini Johannis episopi zagrabiensis, regie et reginalis maiestatum sumpmi cancellarii aliorumque nonnulorum proborum et nobilium virorum, qui ad ipsum forum annuale convenissent, furibundo dictorum civium occursu se viriliter opponencium presidio et auxilio fuissent defensati, omnes in eadem ecclesia pariter extitissent jugulati. Eo non contenti predicti cives et hospites, et presertim, ut prefertur, in platea sutorum residentes, sequenti die videlicet feria tercia proxima post predictum festum beate Margarethe virginis ad sonum campane, ut consvevissent, ad consilium congregati extitissent, nisi per aliquos probos et bonos homines, quibus mala huiusmodi displicuissent, ab eorum propositu fuissent prohibiti, unanimiter ad dictum capitulum irruendo, domos et edificia canonicorum immo et ipsam ecclesiam furioso impetu invadere, resque et bona ac litteras et privilegia tam dicte ecclesie quam nobilium et aliorum hominum inibi reposita, sacrilega manu auferre et asportare et totum clerum interimere voluissent potencia eorum mediante, in preiudicium ipsius capituli et dampnum satis grande. Facta huiusmodi inquisicione ipsi eadem die prefatos Stephanum, filium Michaelis modernum, Michaelem, filium Sebastiani, Briccium, filium Benedicti; Anthonium italicum, Petrum Hungarum, Nicolaum et Georgium sartorem, alias judices, Fabianum litteratum, Fryche, Georgium, filium Francisci et Blasium, filium Wythezych, juratos ac alios universos et quoslibet cives et hospites ac totam communitatem prescripte civitatis montis Grechensis in eadem civitate montis Grechensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Georgii martiris tunc venturas in regie serenitatis evocassent presenciam, racionem de premissis reddituros. Ad quasquidem octavas festi beati Michaelis archangeli, *(sic)* prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis expectati, nostram in presenciam non venerant neque miserant, se mediantibus aliis litteris nostris judiciariis exinde confectis in judicio aggravari permittentes; postulans prefatus procurator dicti capituli, eidem ex parte memoratorum in causam attractorum per nos in premissis juris equitatem inpertiri. Et quia prefati in causam attracti ad premissa vice secundaria evocandi fore visi fuerant, pro eo vestram amiciciam litteratorie pecieramus diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo regius infra declarandus, me-

*

moratos in causam attractos in premissis peremptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi Epiphaniarum domini tunc venturas regiam evocaret in presenciam, et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas dicto domino meo fideliter rescriberetis. A quibusquidem octavis, dum causa parcium prescripta partes inter easdem seriebus litterarum nostrarum prorogatoriarum ex commissione prelatorum et baronum regni ventillanda, ad presentes octavas festi beati Jacobi apostoli prorogative devenisset, tandem ipsis octavis festi beati Jacobi apostoli instantibus, Ladamer de Adanooch pro dicto capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem in nostram veniens presenciam, litteras vestras super premissa evocacione dicto domino meo regi rescripcionales rursus presentavit, in quibus per Michaelem de Kysgora regium, et Jacobum presbiterum chori ecclesie vestre predicte prebendarium vestrum, homines, feria quinta proxima post festum Concepcionis virginis gloriose, proxime preteritum prelibatos Stephanum, filium Michaelis, modernum, Michaelem, filium Sebastiani, Petrum Hungarum, Anthonium italicum, Briccium, filium Benedicti et Nicolaum alias judices, Fabianum literatum, Fryche, Georgium, filium Francisci et Blasium, filium Wythezych ac alios universos et singulos juratos, consiliarios, cives, hospites et totam communitatem civitatis montis Grechensis de juxta Zagrabiam in eadem civitate montis Grechensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad dictas octavas festi Epiphaniarum domini regiam in presenciam legittime evocatos fore comperimus manifeste. Ad quasquidem octavas festi beati Jacobi apostoli *(sic)* prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis expectati, nostram in presenciam non venerunt neque miserunt, sed mediantibus aliis litteris nostris judiciariis exinde confectis in judicio aggravari permitentes, postulans prefatus procurator dicti capituli eidem ex parte predictorum in causam attractorum, per nos in premissis juris equitatem elargiri. Et quia prelibati in causam attracti ad premissa vice terciaria evocandi fore videbantur, pro eo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente: Valentinus, filius Stephani, vel Nicolaus aut Demetrius de Drenoua sin Dionisius, filius Emerici de Adanouch seu Lucas sive Michael de Kysgara, neve Ladomer de dicta Adanoouch aliis absentibus, homo vester, prefatos in causam attractos in premissis peremptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros ac de sexaginta sex marcarum nobis et parti adverse satisfacturos contra

annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Michaelis archangeli nunc venturas regiam evocaret in presenciam; et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas dicto domino meo regi fideliter rescribatis. Datum Bude tricesimo septimo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo tercio.

(A tergo). Amicis suis reverendis capitulo ecclesie chasmensis, pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis, contra Stephanum, filium Michaelis, modernum judicem civitatis montis Grechensis de iuxta Zagrabiam et alios intrascriptos ac octavas festi beati Michaelis archangeli, evocatoria.

Originale satis lacerum in charta. Vestigium unius sigilli a tergo. In arch. ven. capit. zagrab. Act. capit. ant. fasc. 6. nr. 22.

69.

Anno 1433, 22. decembris.

Sigismundus Hungariae etc. rex, communitati montis Grecensis imperat, ne impediat, quominus Turcorum invasionis metu, capitulum zagrabiense turrim „Popov turen“ vocatam sitamque in communitate reficiat atque muniat.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fidelibus nostris providis, judici, juratis, ceterisque civibus et toti communitati nostre civitatis montis Grecensis de Zagrabia salutem et graciam. Gravem querelam per fideles nostros venerabiles decretorum doctores, dominos Johannem Bachensteyn camarcensem et alterum Johannem de Wrbowcz, archidiaconos, canonicos ecclesie zagrabiensis, pro parte honorabilis capituli eiusdem ecclesie zagrabiensis nobis allatam, recepimus continentem, quod cum ipsi nuper metu et formidine sevissimorum Turcorum partes illas sepenumero vastancium ac cuiusdam Rottar, qui ipsum capitulum tirannice et hostiliter invadere velle famabatur perterriti, turrim eorum angularem, quam intra muros prefate civitatis nostre montis Grecensis ex donacione et institucione divorum nostrorum predecessorum regum Hungarie tenent et possident, in suis tecturis, muris et edificiis collapsam ac defectus et ruinam pacientem, reformare, in ipsaque pro tuciori preservacione et conservacione clenodiorum, ornamentorum ac rerum et bonorum prefate ecclesie zagrabiensis certas testudines et woltas construere et edificare voluissent, tunc vos, nescitur qua ducti presumpcione, eos ab huiusmodi reformacione et tectura prefate turris ac structura et edificacione huiusmodi

woltarum et testudinum intra ipsam turrim causis ex premissis facienda inhibuissetis et nec ad huiusmodi reformacionem tecture antefate turris, construccionem et edificacionem woltarum et testudinum predictarum admisissetis, gravem iniuriam ipsi capitulo per hoc inferendo. Verum quia nobis nuper in urbe Romana existentibus, quidam vestri concives, nostre celsitudinis accedentes conspectum, de prefato capitulo in eo conquerebantur, quod idem capitulum antefatam turrim eorum cum suo situ et cum acie et area ad ipsam turrim pertinentibus a prefata civitate per elevatum et ex lapidibus edificatum murum vellent recludere, obstruere et separare, nosque eisdem concivibus vestris per expressum tale recordamur ex ore nostro proprio eotunc dedisse responsum: quod huiusmodi edificacionem et elevacionem muri, per quem ipsam turrim cum suo situ et area a prefata civitate nostra separaretur et obstrueretur, nullomodo admittemus; in tecturis tamen et omnibus aliis reformacionibus et reparacionibus defectuum, rupturarum et ruinarum eiusdem turris ipsi capitulo plenam dedimus facultatem, prout iidem concives vestri, vos si voluerunt, clare super hoc informare potuerunt. Ideo fidelitati vestre firmissime precipimus et omnino volentes mandamus, quatenus habita presencium noticia, memoratas woltas et testudines ac alia edificia per memoratum capitulum pro tuciori preservacione et conservacione clenodiorum, ornamentorum ac rerum et bonorum antefate ecclesie zagrabiensis infra ipsam turrim edificare et facere, ipsamque turrim in sua tectura sub tali forma et disposicione sicut nunc existit et in omnibus aliis suis rupturis ac defectibus reformare permittatis, demptis tantum altis et notabilibus extensis meniis et propugnaculis vulgo erkel dictis in ipsa turri de novo faciendis, que nolumus fieri in preiudicium nostre civitatis supradicte. Preterea prefati uterque domini Johannes, doctores, nominibus quibus supra, nostre querulose detexerunt maiestati, quod post reversionem de pretacta urbe Romana, dictorum vestrorum concivium vos multimode, ipsos dominos de dicto capitulo in propriis ipsorum territoriis impedivissetis, perturbassetis et molestassetis, impedireque, perturbare ac molestare non cessaretis de presenti in grande preiudicium ipsorum dominorum de capitulo prenotato. Et quia uti exinde manifeste recordamur, eotunc spectabili et magnifico Hermanno Cilie, Zagorieque comiti ac regni nostri Sclauonie bano, socero nostro carissimo ac fideli, dilecto, in eo districte mandaveramus, ut omnes differencias, contenciones atque controversias inter pretactum capitulum ab una, et vos ab altera partibus exortas et suscitatas sopire, complanare ac fine debito terminare deberet. Qui tamen, uti ex pretactorum conquerencium significacione intelle-

ximus nil in hiis usque in presenciarum facere curavisset; ideo fidelitati vestre simili nostro sub precepto firmiter iniungimus, quatenus interim, donec videlicet et quousque prefate differencie, contenciones et controversie inter dictos dominos et vos per prefatum comitem Cilie, aut aliquem alium per nos ad id deputandum seu propriam nostram maiestatem complanabuntur, seu forma juris sedabuntur et eciam expost prefatos dominos in eorum territoriis, in quorum dominio iidem de presenti existunt, et pro tunc dum prefati vestri concives in dicta urbe Romana in presencia nostre maiestatis fuerunt, extiterunt, sed et aliis ipsorum possessionibus ac juribus possessionariis atque tenutis nullatenus impedire, molestare et perturbare presumatis nec sitis ausi modo aliquali. Qui si contrarium feceritis, extunc commisimus et serie presencium committimus fideli nostro magnifico comiti Matkoni, inter cetera episcopatus zagrabiensis et antefate civitatis nostre gubernatori et suas vices ibidem gerentibus, ut ipsi vos ad observacionem prefatorum nostrorum mandatorum arcius compellant et astringant. Secus ergo facere non ausuri nostre gracie sub obtentu. Presentes autem post earum lecturam reddi jubemus presentanti. Datum Basilee feria tercia proxima ante festum nativitatis Domini. Anno eiusdem MCCCCXXX tercio. Regnorum nostrorum, anno Hungarie etc. XLVII. Romanorum XXIIII. Bohemie XIIII. Imperii vero primo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. archiepisc. zagrab. Politica fasc. 1. nr. 2.

70.

Anno 1434, 16. martii. Basileae.

Sigismundus Hungariae etc. rex, Georgio archiepiscopo strigoniensi mandat, ut in ius vocet Rudolphum Albenum, qui legatum ab Johanne Albeno episcopo ecclesiae cathedrali zagrabiensi relictum adhuc non solvit.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fideli nostro devoto et sincere dilecto reverendissimo in Christo patri, domino Georgio archiepiscopo strigoniensi, locique eiusdem comiti perpetuo ac primati et apostolice sedis legato nato salutem et graciam. Nuper pro parte honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis contra et adversus egregium Rodolfum de Alben et de Medwe, fratrem scilicet carnalem condam reverendi patris domini Johannis episcopi zagrabiensis, proposita nobis gravi querela continente in effectu, quomodo ipse Rodolfus contra

disposicionem et legacionem testamentariam, prefati condam domini Johannis episcopi de medietate castri Kuwar et oppidi Kaproncza per nos dudum ipsi condam domino Johanni episcopo pro septem millibus florenis auri impignoratorum, iamfato capitulo zagrabiensi ex eo factam, ut proventus eorumdem tamdiu, donec per nos redimerentur, et post ipsorum redempcionem medietatem prenominatorum septem millium florenorum auri per dictum capitulum zagrabiense et executores sui testamenti ad fabricam dicte ecclesie zagrabiensis dispensarentur, ad huiusmodi medietatem iam dictorum castri et oppidi dictum capitulum zagrabiense et testamenti ipsius condam domini Johannis episcopi executores nullatenus admisisset neque admittere vellet, eandem apud manus suas potencialiter retinendo, dicens et subinferens idem Rodolfus, prout ipse eciam coram nobis hoc idem asserebat huiusmodi testamentariam disposicionem prelibati condam domini Johannis episcopi, fratris sui, frivolam esse et nullis posse aut debere viribus subsistere, cum de eisdem ipse nullam testandi habuerit facultatem; et quod insuper idem Rodolfus quandam villam Cralyoucz et tributum in Czerye exigi solitum, que et quod per condam reverendum patrem dominum Eberhardum episcopum zagrabiensem pro celebrandis in perpetuum missis in quodam altari in ipsa ecclesia per ipsum instituto, capitulo predicto et rectoribus ipsius altaris donate extitissent, et quorum dominium atque pacificam possessionem idem capitulum et rectores ipsius altaris per totum tempus ipsius condam domini Johannis episcopi habuissent, ab eisdem auferre et ad castrum Medwe applicare et annectere conaretur, allegans ipse Rodolfus, prout et coram nobis personaliter allegavit, dictam villam ac tributum ad ipsum castrum Medwe semper et ab antiquo pertinuisse, et ipsum condam dominum Eberhardum episcopum in preiudicium sui juris huiusmodi disposicionem de dictis villa et tributo facere non potuisse, mandaveramus per nostras litteras spectabili et magnifico Hermanno Cilie et Zagorie comiti, nostrique regni Sclauonie bano, socero nostro, ut causam huiusmodi testamentarie disposicionis et eciam ordinacionis prefati condam domini Eberhardi episcopi super premissis rebus inter iamfatum capitulum zagrabiense et rectores altaris prenotati ex una ac sepefatum Rodolfum ex altera partibus habitam, evocatis eisdem sui in presenciam et revisa littera testamenti dicti condam domini Johannis episcopi, ceterisque juribus nec non proposicionibus et allegacionibus earumdem parcium cum sibi per nos adiunctis, visis, auditis, intellectis, examinatis, ruminatis et discussis judicaret ac fine debito et decisivo terminaret, partesque inter easdem in ipsa causa jure dictante

judicialiter sentenciam ferret, non advertente illo tunc, quod huiusmodi cause, que mere ecclesiastice sunt, non debeant in judicio seculari tractari et judicari, quod nunc considerantes animo deliberato in contrarium mandati superioris, mandavimus prefato comiti Cilie, ut de judicio huiusmodi cause se nullatenus impedire aut intromittere presumat, sed eandem per prefatas partes libere et sine omni contradiccione ad tui presenciam deduci permittat judicandam. Et quia auctoritate prescripte natelegacionis apostolice, qua instar predecessorum tuorum archipresulum ecclesie strigoniensis fungeris huiusmodi et alias quascumque causas ecclesiasticas, que ad te et tuam sedem judiciariam deducuntur, plenam servans juridicis processibus judicandi et fine debito terminandi nec non tuo judicio reluctantes per censuras ecclesiasticas coercendi habes facultatem. Hanc itaque causam pretactam inter iamfatos capitulum zagrabiense et rectorem altaris, nec non Rudolfom de Medve habitam, tuo judicio duximus committendam et committimus presencium per tenorem, te affectuose exhortantes et nichilominus tibi iniungentes, ut partibus prenarratis, quibus ut coram te compareant, precipimus in tui presenciam legittime ordine processuum juris ecclesiastici observato evocatis, dictam causam super rebus premissis, ut prelibatum est, inter antefatas partes habitam, cum omnibus incidentibus, connexis et dependentibus partes inter easdem servatis debite juridicis terminis judicare ac fine debito et decisivo juris ordine dictante terminare et prout opus fuerit et justicia svadebit super tuo judicio sentenciam diffinitivam ferre debeas et pronunciare recusa et subterfugio quibuslibet relegatis. Datum Basilee feria tercia proxima post festum beati Gregorii pape. Anno domini MCCCCXXX quarto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XLVII. Romanorum XXIIII. Bohemie XIIII. Imperii vero primo.

Originale in charte. In margine inferiori vestigium impressi sigilli. In arch. ven. capit. zagrab. Act. cap, ant. fasc. 2. nr. 30.

71.

Anno 1434, 6. Julii. Zagrabiae.

Mathaeus Talovac, episcopatus zagrab. gubernator, indicit, ne sola quaedam litigiosa, quae post Johannis Albeni episcopi mortem inter capitulum et communitatem civitatis relicta sunt, colantur, prius quam permiserit.

Nos Mathko de Talloucz comes Kouiniensis ac judex Comanorum et gubernator episcopatus zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod nobis feria secunda proxima post festum Visitacionis virginis gloriose (Zagrabie) existentibus, honorabiles viri, do-

mini Johannes cantor et canonicus, vicariusque de capitulo ecclesie zagrabiensis sede vacante in spiritualibus generalis, ceterique canonici eiusdem ecclesie zagrabiensis, nostram adeuntes presenciam, presentibus et audientibus Johanne, filio Peronis judice et Anthonya ithalico, Petro Hungaro, Stephano, alias similiter judicibus, necnon Thoma, filio Cholny, Georgio sartore ac Benedicto similiter sartore et Fabyano litterato, juratis et civibus civitatis montis Grecensis de Zagrabia, contra et adversus eosdem, qui pro seipsis personaliter et pro ceteris omnibus et singulis civibus et hospitibus ipsius civitatis montis Grecensis cum sufficienti procuracionis mandato nostri in presentia adhebant, necnon universos juratos et cives civitatis antedicte proposuerunt et conquesti sunt gravi cum querella in hunc modum: quod licet alias reverendus in Christo pater dominus Johannes episcopus zagrabiensis ac sacri romani imperii et regni Hungarie summus cancellarius, felicis reminiscencie, dominus et prelatus eorumdem dominorum canonicorum, gubernatorque ipsius civitatis in causa seu controversia inter ipsos dominos de dicto capituto zagrabiensi ac annotatos cives et hospites racione et pretextu cuiusdam magne quantitatis terre, necnon certi rubeti et nonnullorum fenilium ac pratorum dictorum dominorum canonicorum et ecclesie zagrabiensis predicte exorta et suscitata, de commissione et mandato serenissimi domini nostri imperatoris Sigismundi et regni Hungarie regis, unacum reverendo in Christo patre, domino Johanne episcopo, tunc electo thiniensi ac prepositure de Byenyko gubernatore et Petro, filio Ade de Zenthlewlek, alias vicario in temporalibus eiusdem episcopatus zagrabiensis, necnon magistro Michaele prothonotario sedis crisiensis et magistro Johanne condam de Rakonok dicto ac aliis quampluribus probis et nobilibus viris iuxta continenciam litterarum eiusdem condam domini Johannis episcopi obligatoriarum ad fassiones earumdem utrarumque parcium confectarum et emanatarum, pro earum arbitris electis inter dictum capitulum et annotatos cives civitatis predicte metas earumdem parcium iuxta continencias privilegiorum et jurium tam ipsius capituli quam eciam annotate civitatis reambulassent et revisissent, revisisque eisdem metis pro eo, quod ipse eotunc realem earumdem metharum distinccionem inter partes predictas facere non voluissent, eisdem partibus auctoritate superarbitrii in eisdem litteris suis obligatoriis contentis, id commisisset sub certis penis et obligaminibus, quod neutra parcium predictarum, ultra ea, in quarum terrarum, nemorum et pratorum ipse partes tempore revisionis predictarum metharum dominio extitissent, nihil penitus sub eisdem obligaminibus de eisdem terris occupare et innovare vel extirpare debuissent; tamen ipsi cives

dicte civitatis nihil omnino huiusmodi commissionem predicti domini episcopi curantes seu advertentes mox et in continenti, mortuo annotato condam domino Johanne episcopo zagrabiensi, sepissimis vicibus magnam partem terrarum, nemorum, fenilium et pratorum annotati capituli contra ipsius capituli inhibiciones occupassent in eisdemque multas extirpaciones faciendo easdem seminassent, feniliaque depasci ac conculcari et annichilari fecissent, eisdemque terris, fenilibus, nemoribus et rubetis ad ipsorum libitum uterentur eciam de presenti potencia mediante, in preiudicium juris dicte ecclesie et annotatorum dominorum canonicorum satis grande. Quo audito, prefati Johannes, filius Peronis, judex ac Anthonya ithalicus, Petrus Hungarus, Stephanus alias similiter judices, nec non Thomas, Georgius, Benedictus, sartores, et Fabyanus litteratus, jurati et cives predicte civitatis, ut premittitur, pro se ipsis personaliter et pro aliis predictis civibus cum pleno mandato in nostram exurgendo presenciam responderunt ex adverso: quod ipsi post prescriptam revisionem metharum predictarum nichil penitus de eisdem terris, nemoribus et pratis occupassent et hoc revisione oculata proborum et nobilium virorum possent comprobare, petentes nos, ut easdem methas revideri facere dignaremur. Nos igitur auctoritate ipsius domini nostri imperatoris et regni Hungarie regis in hac parte nobis attributa, partes inter easdem volentes super premissis certo cercius experiri et edoceri, egregios et nobiles viros Stephanum Bychkele de Zelnawar, Georgium de Bykzaad, Andream, filium Vithecz de Kamarcha, Stephanum, filium Farkasii de Ebres et prefatum magistrum Michaelem ac alios quamplures nobiles et probos viros ad revisionem dictarum occupancium duxissemus destinandos. Qui tandem exinde ad nos reversi et per nos requisiti diligenter, presentibus eisdem partibus, nobis uniformiter retulerunt eo modo: quod pretacti cives post preallegatam revisionem metharum et terrarum predictarum magnam partem prescriptarum terrarum arabilium, fenilium et rubetorum seu nemorum ultra consignacionem per eundem dominum episcopum tempore annotate revisionis factam, occupassent et easdem terras extirpari, seminari, feniliaque depasci et annichilari fecissent. Et licet dicti cives pro huiusmodi accionis ipsorum potenciarie segetes in eisdem terris seminatas omnino perdere debuissent, tamen nos eisdem rigorem iusticie levitate misericordie temperare volentes, easdem segetes ipsis pro hac vice metendi et recipiendi annuimus. Sed quia nos, aliis arduis factis ipsius domini nostri imperatoris occupati ad presens finem et conclusionem facto in eodem inter partes predictas facere non valemus, ideo nos ipsam causam racione dicte occupacionis predictarum terrarum

coram nobis modo prehabito vertentem, taliter duximus prorogandam: quod neutra parcium predictarum de dictis terris litigiosis, per ipsos cives, ut prefertur, occupatis et extirpatis, necnon fenilibus et rubetis usque dum nos personaliter ad faciem dicte (terre) litigiose procedere poterimus, uti, frui presummant modo aliquali, sed easdem terras, fenilia et rubeta ab omni usu et cultura intacta preservare et conservari facere teneantur, excepto tamen fenili, condam domini Nicolai archidyaconi, nunc erga dominum Thomam archydiaconum de Warasd habito, in cuius dominio dictum capitulum ad presens existere dinoscitur, salvo remanente; quod si qua parcium predictarum ab usu earumdem terrarum se inhibere non curaverit et contra huiusmodi nostram inhibicionem ac usum earumdem et culturam qualitercumque se ingresserit, extunc talis pars contra partem alteram in ducentis marcis denariorum pro tempore currencium judici et parti adverse irremissibiliter persolvendarum convincatur ipso facto, testimonio presencium mediante. Datum Zagrabie predicta, secundo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 6. nr. 23.

72.

Anno 1434, 6. Julii. Zagrabiae.

A Mathaeo Talovac, episcopatus zagrabiensis gubernatore, communitas civitatis zagrab., quae hortum cathedralis ecclesiae s. Emerici devastavit, centum marcis denariorum mulctatur.

Nos Mathko de Talloucz comes Kouiniensis et judex Comanorum, gubernatorque episcopatus zagrabiensis etc. Memorie commendamus per presentes, quod nobis feria secunda proxima post festum visitacionis beate Marie virginis Zagrabie existentibus, honorabiles viri, domini, Johannes cantor et canonicus in ecclesia zagrabiensi, locique eiusdem sede vacante vicarius in spiritualibus generalis, ceterique domini canonici de capitulo eiusdem ecclesie zagrabiensis, nostram adeuntes presenciam, presentibus et audientibus Johanne, filio Perouicz, judice, Anthonya italico, Petro Hungaro et Stephano, alias judicibus, item Benedicto sartore, Fabiano litterato, Thoma filio Chun, Georgio sartore et Leonardo italico, juratis civibus, pro se ipsis personaliter et pro aliis civibus civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam cum sufficienti procuracionis mandato, coram nobis astantibus, contra eosdem judicem, juratos, cives et totam communitatem civitatis predicte proposuerunt et conquesti sunt eo modo: quomodo iidem judex et universitas civium civitatis predicte hiis diebus noviter transactis,

malo freti consilio ortum plebani ecclesie sancti Emerici ducis et confessoris ante fores dicte ecclesie zagrabiensis constructe, ex utraque fluvii Cyrkwenyk adiacentem, irruendo, caules et alias seminaturas in eodem orto seminatas contra legittimas prohibiciones nobilis viri Pauli provisoris curie episcopalis zagrabiensis, familiaris nostri, pedibus conculcari et destrui, ac terram de eodem orto effodi et quasdam clausuras eiusdem fluvii Cyrkuenik obstrui fecissent, eundemque ortum pro se ipsis minus juste et indebite occupassent potencia mediante in preiudicium juris dicte ecclesie sancti Emerici et per consequens prescriptorum dominorum canonicorum satis grande, ex parte quorum per nos in premissis judicium et justiciam pecierunt impertiri. Quo audito prefati Johannes, filius Perouicz, judex, Anthonya italicus, Petrus Hungarus et Stephanus alias judices, item Benedictus sartor, Fabianus litteratus ac Thomas, filius Chun, Georgius sartor et Leonardus italicus, jurati cives, pro se ipsis, ut premittitur, personaliter et pro aliis predictis civibus cum sufficienti procuracionis mandato, in nostram exurgentes presenciam responderunt ex adverso: quod hoc verum esset, quod una pars dicti orti a parte occidentis dicti fluvii Cyrkuenyk adiacens intra metas dicte civitatis habetur et ob hoc eandem partem dicti orti non minus iuste, sed uti eorum jus occupassent. In quorum contrarium prefati domini canonici hoc, quod ipse ortus plebani ecclesie sancti Emerici ducis ex utraque parte dicti fluvii Cyrkwenik adiacet et eidem ecclesie de jure pertinere debeat, exhibicione litterarum composicionalium prefate civitatis sub sigillo proprio dicte civitatis, die dominico proximo post festum apparicionis beati Michaelis archangeli anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo secundo privilegialiter emanatarum manifeste declarabant; iidem judex et cives tenori et forme dictarum litterarum composicionalium in nullo obicere et contradicere valuerunt. Quibusquidem litteris exhibitis eisdem partibus in premissis per nos judicium et justiciam impertiri postulantibus, quamvis prefati cives eandem partem dicti orti a dicta plaga occidentis adiacentem pro se ipsis occupaverint, tamen dicta pars eiusdem orti ex virtute prescripte composicionis annotate ecclesie sancti Emerici ducis de jure pertinere debere, nobis et nobilibus regni nobiscum in sede judiciaria sedentibus perspicue agnoscebatur, pro eo nos auctoritate imperialis maiestatis et regni Hungarie regis nobis in hac parte attributa, nolentesque dictorum judicis, juratorum et ceterorum civium dicte civitatis montis Grecensis huiusmodi actus potencionarios simpliciter et impune pertransire, ne alii ab ipsis exemplati ad similia facta potencionaria se apponere presummant sed pocius ipsorum penalis contricio aliis transeat in

exemplum, eosdem judicem ac juratos et ceteros cives pro premissis eorum actibus potenciariis, per ipsos, modo quo supra, commissis, in factis potencie, ex eoque in centum marcis denariorum in duabus partibus nobis, et tercia parte, parti adverse persolvendis, convictos fore committimus atque aggravatos auctoritate nostra judiciaria mediante. Datum Zagrabie, secundo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 11.

73.

Anno 1434. 8. Julii. Zagrabiae.

Johannes, Cistercensium zagrab. abbas, Rudolphum Albenum a se in jus esse vocatum, quia Johannis Albeni episcopi legatum ecclesiae zagrabiensi non solverit, Georgio archiepiscopo nuntiat.

Reverendissimo in Christo patri et domino, domino Georgio miseracione divina archiepiscopo strigoniensi, locique eiusdem comiti perpetuo, primati et apostolice sedis legato nato, domino et patri sibi plurimum honorando, frater Johannes, divina favente clemencia abbas monasterii beate Marie virginis de Zagrabia, executor ad infrascripta unicus electus et deputatus, oracionibus devotis in Christo Jhesu jugiter preoblatis. Litteras vestre R. P. citatorias pro parte honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis contra nobilem Rodolfum de Alben alias de Medwewar confectas et emanatas vestre R. P. sigillo minori consignatas, michique per egregium virum dominum Johannem decretorum doctorem, archidiaconum de Vrbowch et canonicum dicte zagrabiensis ecclesie, nominibus et in personis dominorum de dicto capitulo zagrabiensi exhibitas et presentatas cum omni qua decuit reverencia et obediencia recepi, quas vestre R. P. in presentibus in specie duxi transmittendas; quarum tenor sic incipit: Georgius miseracione divina archiepiscopus strigoniensis, locique eiusdem comes perpetuus, primas et apostolice sedis legatus natus. Dilecto nobis in Christo venerabili et religioso viro domino fratri abbati monasterii beate virginis de Zagrabia, salutem (et obedienciam nostris) immo verius sacratissimi basiliensis concilii mandatis. Litteras eiusdem basiliensis (concilii per honorabilem) virum dominum Georgium de Moravcha, canonicum ecclesie zagrabiensis, procuratorem legittimum venerabilis capituli zagrabiensis tempore et loco infrascriptis presentatas nos (omni ea qua) decuit reverencia noveritis recepisse (in hec verba): Sacrosancta generalis synodus Basiliensis, in spiritu

sancto legitime congregata universalem ecclesiam representans. Venerabili archiepiscopo strigoniensi, salutem et omnipotentis dei benedictionem. Exhibita nobis pro parte dilectorum ecclesie filiorum capituli ecclesie zagrabiensis nec non executorum testamenti seu ultime voluntatis bone memorie Johannis olim episcopi zagrabiensis peticio continebat, quod dilectus ecclesie filius Rodolphus de Alben, armiger in diocesi zagrabiensi moram trahens, eosdem capitulum et executores in nonnullis bonis mobilibus et immobilibus ex obitu ipsius episcopi seu voluntatis predicte etc. et sic finit: Datum Strigonii in castro nostro, die sabbati vigesima sexta die mensis Junii. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo, indicione duodecima, hora vesperarum vel quasi illius diei. Pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Ewgenii pape quarti, anno quarto. — Post quarumquidem ipsius vestre R. P. litterarum exhibicionem et presentacionem per eundem dominum Johannem doctorem fui requisitus debita cum instancia, ut ad execucionem dicti vestri, immo verius prefati sacrosancti concilii basiliensis, mandati procedere deberem. Ego vero frater Johannes abbas, executor ut supra, tamquam obediencie filius mandatis vestre R. P. immo verius dicti sacrosancti concilii basiliensis humiliter parere cupiens, ut teneor, die Jovis, que est octava mensis Julii, hora terciarum vel quasi, unacum notario et testibus infrascriptis ad dictum Rodolphum, ipso in castro suo Medwewar nuncupato personaliter existente, ubi eciam suam continuam facit residenciam, personaliter accessi, ibique, quia ad suam personalem presenciam me admittere noluit, convocatis nonnullis probis et idoneis eiusdem Rodolphi familiaribus, ipsum dominum Rodolfum vigore dictarum vestre R P. litterarum publice et manifeste sic citavi perhemptorie vestre R. P. in presenciam, ut ipse tricesimo die a die citacionis (presencium) sibi per me facte computando, si audita fuerit et vestre R. P. vel vestrum in hac causa subdelegatum, quem constituerit . . . reddendum jure, pro tribunali sedere contigerit, alioquin dicta die juridice . . . . coram vestra R. P. vel subdelegato predicto compareat, dicto capitulo zagrabiensi vel suo procuratori legittimo, constituto responsurus ac justicie complementum in premissis recepturus, procedique visurus in premissis usque ad diffinitivam sentenciam . . certificantes eundem, quod si coram vestra R. P. vel dicto subdelegato comparuerit, bene quidem, alioquin vero ulterius non hic in partibus sed in foribus ecclesie vestre R. P. strigoniensis citato ad partis coram vestra R. P. vel dicto subdelegato comparentis instanciam, prout justicia svadebit, juxta preceptum sacratissimi concilii in ipsis causis et causa usque

ad diffinitivam sentenciam inclusive vestra R. P. vel prefatus subdelegatus procedet alterius partis absencia vel contumacia non obstante. In quorum omnium fidem et testimonium huiuscemodi nostras litteras seu (nostrum) instrumentum huiusmodi citacionis relacionem in se continentes seu continens . . . per notarium . . . . cum subscripcione eiusdem notarii, mei sigilli jussi appensione muniri. Datum et actum in predicto castro Medwewar, sub anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, indiccione duodecima, ac pontificatu et hora, quibus supra. Presentibus ibidem nobilibus et providis viris: Stephano notario predicti Rodolphi, Leonardo castellano dicti castri Medwewar nuncupati, Nicolao de Marowcza et Paulo filio Mathie de Gora testibus fide dignis ad premissa specialiter vocatis et rogatis.

(† Signum notarii Gregorii filii Nicolai de Marocha clerici zagrabiensis et subscriptio eiusdem, sed illegibilis).

Originale in membrana, in medio valde lacerum et attritum. In margine inferiori fragmen membranae, quod pro vinculo sigilli inserviebat. In archiv. ven. Cap. zagrab.

74.

Anno 1434, 25. Julii. Časmae.

Coram capitulo časmensi Rudolphus Albenus, nobilis de Medved, Johannis Albeni episcopi legatum capitulo zagrab. perfecte expendit.

Nos capitulum ecclesie chasmensis, notum facimus tenore presencium quibus expedit universis. Quod egregius Rodolfus de Medwe alias de Alben coram nobis personaliter constitutus onus et gravamen Leonardi, filii sui, in se sponte assumendo, dixit et confessus est oraculo vive vocis: quod quamvis ipse per executores testamenti condam reverendi in Christo patris domini Johannis episcopi zagrabiensis, fratris sui carnalis, et capitulum ecclesie zagrabiensis, racione et pretextu recte et equalis medietatis civitatis Kapronceze necnon castri Kwkaproncza vocati et suarum pertinenciarum alias per invictissimum et serenissimum principem dominum Sigismundum Romanorum imperatorem, semper augustum, ac Hungarie etc. regem, dominum nostrum naturalem, prefato condam domino episcopo et ipsi Rodolfo pro septem millibus necnon centum sexaginta sex florenis auri ac trecentis jobagionibus impignoratorum per eundem condam dominum episcopum ad fabricam ecclesie sancti regis Stephani zagrabiensis kathedralis legatorum et deputatorum in causam attractus et ad sacrum basiliense concilium citatus, cum eisdem in ipso sacro concilio et eciam coram ipso domino nostro imperatore aliquamdiu in lite processerit et se contra disposicionem in dicto testamento expressam defendere conatus

fuerit; tamen ipse postmodum matura in se deliberacione prehabita et usus consilio saniore, nolens eciam ultimam ipsius condam domini episcopi fratris sui voluntatem et ea, que per ipsum ad pios usus sunt salubriter disposita infringere vel aliquomodo impedire, mediante nichilominus composicione reverendi in Christo patris domini Johannis episcopi tyniensis et gubernatoris prepositure de Byenyko, nobiliumque et egregiorum Georgii de Bykzaad et Johannis Thot de Zwmzedwar ac aliorum nobilium et proborum virorum per ipsas partes communiter electorum, unacum honorabili viro domino Johanne cantore et canonico vicarioque sede vacante dicte zagrabiensis ecclesie in spiritualibus generali, executore scilicet testamenti predicti condam domini Johannis episcopi, omnium aliorum . . . . . . virtute dicti testamenti representante, necnon prefatis dominis de capitulo zagrabiensi sanatis penitus et sedatis ac depositis omnibus controversiis et litibus hucusque inter se habitis ad talem pacis et concordie devenissent unionem: quod ipse Rodolfus rectam et equalem medietatem dicte civitatis Kaproncza et castri Kwkaproncza vocatarum, omniumque possessionum, villarum, tributorum, vinearum, silvarum, nemorum, terrarum arabilium, moncium et terragiorum, fenetorum, pratorum, aquarum et fluviorum, molendinorum et piscaturarum, cunctorumque et singulorum aliorum proventuum, emolumentorum et utilitatum quomodocumque ex eisdem et de eisdem proveniencium et provenire debencium, realemque et corporalem possessionem ipsius medietatis civitatis Kaproncza necnon castri, possessionumque et villarum, illam videlicet partem, quam prefatus condam dominus Johannes episcopus post divisionem dicti castri et possessionum inter ipsos alias factam habuisset et tenuisset, prefato domino cantori, tamquam executori, ac annotatis dominis de capitulo zagrabiensi tamquam coadiutoribus huius saluberime execucionis testamentarie disposicionis ipsius condam domini episcopi pure et simpliciter remisisset, relaxasset et reliquisset, immo coram nobis remisit, relaxavit et reliquit, secundum vigorem dicti testamenti et disposicionem prefati condam domini Johannis episcopi ad fabricam dicte ecclesie sancti regis Stephani zagrabiensis, per eosdem dispensanda, annectenda et convertenda, hoc specialiter declarato, quod in eventu, quo prefatus dominus noster imperator, vita sibi comite, aut aliquis regum Hungarie, successor suus, prescriptam civitatem Kaproncza necnon predictum castrum Kwkaproncza appellatum pro premissis sex millibus centum sexaginta sex florenis auri ac trecentis jobagionibus vellet redimere vel redimerit de facto, extunc similiter recta et equalis medietas tam predicte summe florenorum quam dictorum trecentorum jobagionum ad predictam zagra-

biensem ecclesiam et capitulum ad fabricam scilicet eiusdem perpetuis temporibus devolvatur et condescendat, ipsi Rodolfo et prefato filio suo aut eorum successoribus contradicere non valentibus in hac parte. Ad que omnia et singula supradicta prenominatus Rodolfus coram nobis existens assistencia personali suo et dicti filii sui suorumque successorum nominibus et in personis bona fide et sine fraude servanda et effectu mancipanda se obligavit vigore et testimonio presencium mediante. In cuius rei memoriam et perpetuam firmitatem presentes litteras nostras concessimus nostri sigilli autentici munimine et appensione roboratas. Datum in festo sancti Jacobi apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.

Originale in membrana. Zona sericea violacei coloris dependet absque sigillo In archivio ven. capituli zagrabiensis

75.

Anno 1434, 25. Julii. Časmae.

Coram capitulo časmensi, Rudolphus Albenus, nobilis de Medved, possessionibus Kraljevec, Cerje, Kobiljak, Sviblje et Nart, quas Eberhardus episcopus cathedrali ecclesiae zagrabiensi in perpetuam altariam reliquit, se abdicat easque capitulo administrandas tradit.

Nos capitulum ecclesie chasmensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis. Quod egregius et nobilis vir Rodolphus, filius Rodolphi de Medwe alias de Alben, nostra constitutus in presencia in sua ac Leonardi, filii sui, personis, onus et gravamen eiusdem Leonardi filii sui in se assumendo dixit et est confessus vive vocis sue oraculo: quomodo ipse sedula meditacione in sui cordis armario revolvens et matura deliberacione animadvertens, sue, heredumque et fratrum suorum saluti intendens, potissime condam reverendi in Christo patris domini Eberhardi episcopi zagrabiensis, felicis recordacionis consanguinei sui, a quo quamplurime possessiones et nonnulla temporalia bona in ipsum suosque heredes condescendissent, eademque haberet et possideret, pro quorum beneficiorum donis ab ipso condam domino Eberhardo episcopo, ut prefertur, perceptis, nolens vicio ingratitudinis notari, quin pocius memor et gratus reperiri, ad laudem dei omnipotentis et gloriose virginis Marie, matris dei, honorem ac tocius celestis curie gloriam pro uberiori fundacione et firmiori perpetua stabilitate duarum missarum, unius in cantu, alterius in lectura in ara sancte crucis in ecclesia sancti regis Stephani zagrabiensi kathedrali, per ipsum condam dominum Eberhardum episcopum pro anime sue salute cottidie cele-

brari commissarum et dispositarum, certas possessiones Kralyowcz, Cherye ad eandem Kralyowcz pertinentem, cum tributo in eadem Cherye exigi solito, nec non Kobylyak, Zwyblye et Narth vocatas in comitatu zagrabiensi existentes, quas ipse condam dominus Eberhardus episcopus inter alias possessiones a serenissimo domino, domino Sigismundo Romanorum imperatore, semper augusto, ac Hungarie etc. rege, domino nostro gracioso, labores maximos, fatigas et expensarum sumptus innumerabiles non sine sui corporis tediosa inquietudine subeundo et sufferendo, sibi ac condam reverendo in Christo patri, domino Johanni similiter episcopo zagrabiensi, nec non Petro et Johanni banis Dalmacie et Chroacie, fratribus carnalibus ipsius Rodolphi, ipsique Rodolpho et suis heredibus in perpetuum impetrasset, cum universis earumdem possessionum Kralyowcz, Cherye, tributi, Kobilyak, Zwyblye et Narth vocatis utilitatibus, terris videlicet arabilibus, cultis et incultis, silvis, pratis, nemoribus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis et locis molendinorum, piscaturis ac cunctis earumdem utilitatibus, emolumentis, fructuositatibus quovis nomine vocitatis ad easdem et idem ab antiquo spectantibus cum omni eo jure, quo predicte possessiones et tributum ad ipsum Rodolphum suosque heredes ex collacione et donacione prefati domini nostri imperatoris vel quocumque alio modo pertinerent et dinoscerentur pertinere pro ipsorum condam dominorum Eberhardi et Johannis episcoporum ac sue proprie, heredumque, nec non prefatorum Petri et Johannis banorum, aliorum eciam fratrum suorum salute et remedio anime, in signum elemosine et perpetue donacionis dicti altaris sancte crucis ac ipsarum duarum missarum continuacione, honorabilibus viris, dominis canonicis de capitulo dicte ecclesie zagrabiensis et per consequens predicto altari sancte crucis, nec non rectori ejusdem altaris, juxta limitacionem eorumdem dominorum canonicorum predicte ecclesie zagrabiensis pro tempore constituendis et disponendis, dedisset, donasset et contulisset, immo coram nobis dedit, donavit et contulit jure perpetuo et irrevacabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, nil juris, nilque proprietatis in eisdem possessionibus et tributo sibi et suis heredibus ac posteris ulterius reservando, sed totum jus omnemque proprietatem earumdem possessionum et tributi in prescriptos dominos canonicos capituli dicte ecclesie zagrabiensis ac altare sancte crucis prenotatum, nec non rectorem ejusdem altaris, sic, ut premittitur, per eosdem dominos instituendi penitus transferendo; omniaque eciam jura et quevis litteralia instrumenta sub quacumque forma verborum in facto ipsarum possessionum et tributi pro parte sua ac suorum heredum confecta et emanata in jus et proprietatem dictorum dominorum ca-

nonicorum ac altaris sancte crucis ascribendo et transferendo, sibique et suis heredibus ac posteris per amplius nullius vigoris aut firmamenti esse, sed dictis dominis canonicis ac altari sancte crucis amodo profectura et in perpetuum valitura committendo. Hoc eciam expresso et specialiter declarato, quod quia prefatus condam dominus Johannes episcopus frater ipsius Rodolphi, quandam possessionem Bathina vocatam per ipsum condam dominum Eberhardum episcopum eidem altari sancte crucis pro continuacione dictarum missarum datam et deputatam precio vendidisset, et ab eodem altari ac eius rectore alienasset, certas eciam pecunias ad magnam sumpmam se extendentes, similiter per ipsum condam dominum Eberhardum episcopum pro continuacione dictarum missarum de certis possessionum sibi impignoratarum proventibus dari debendas prefatus cȍndam dominus Johannes episcopus, ipse eciam Rodolphus, ad nutum suum disposuissent, quorum scilicet dominorum episcoporum res et bona ac possessiones per ipsos acquisite ad eundem Rodolphum post eorum obitum condescenderunt, ideo idem Rodolphus cupiens in hac parte saluti proprie consulere et ipsius fratris sui condam domini Johannis episcopi animam a penis alleviare, voluit et sponte coram nobis assumpsit, quod si in processu temporum ipse vel filius suus predictus aut eorum posteri nitterentur donacionem dictarum possessionum et tributi per ipsum, ut premittitur, factam, et eciam in supplementum pecuniarum predictarum depositam infringere et eidem resistendo contraire, hoc attemptare minime valeant, neque pretactos dominos canonicos de capitulo predicto aut eorum alterum seu quempiam ex ipsis vel observatorem missarum predictarum, per eosdem dominos canonicos statuendum, in causam ac litem atrahere possint, nisi prius depositis sex millibus florenis auri pretactis dominis canonicis ac annotato altari pro continuacione ipsarum missarum annectendis, prius et absque qualibet prorogacione ac difficultate aliquali per talem seu tales integraliter persolutis. Ad que omnia premissa et premissorum singula firmiter observanda et bona fide et sine fraude et dolo effectui mancipanda prenominatus Rodolphus suo et dicti filii sui ac successorum suorum nominibus se obligavit coram nobis sua spontanea voluntate. In quorum fidem et testimonium presentes litteras nostras concessimus nostri sigilli munimine roboratas. Datum in festo sancti Jacobi apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.

Originale in membrana. Sericea zona flavi et caerulei coloris dependet absque sigillo. In arch. ven. capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 2. nr. 31.

76.

Anno 1434, 7. septembris. Zagrabiae.

Hermannus, Cileae comes et Croatiae banus, mandat capitulo časmensi, ut capitulum zagrab. in legitimam possessionem Kraljevec statuatur.

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie chasmensis, Hermanus Cilie, Zagorieque comes etc. regni Sclauonie banus, amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis honorabilium virorum dominorum canonicorum de capitulo ecclesie zagrabiensis ac rectoris altaris sancte crucis in eadem ecclesia kathedrali zagrabiensi fundati, quomodo ipsi in dominium possessionum Kralyowch ac Cherye ad ipsam Kralyowch spectantis, nec non tributi in eadem Cherye exigi soliti, item Kobylak, Zywblye et Naarth vocatarum, in comitatu zagrabiensi existencium et habitarum, ipsos juridice concernencium, legittime vellent introire, super quo vestram amiciciam presentibus petimus reverenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Nicolaus vel Georgius, filii Ladislai, filii Ladomerii de Radomerch, aut Marcus, filius Johannis de Chawa, sin Michael, filius Nicolai de Kisgora, sive Johannes, filius Emerici de Nezpesa, aliis absentibus, homo noster, ad facies prescriptarum possessionum et tributi vicinis et commetaneis earumdem et eiusdem universis inibi legittime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatos dominos canonicos ecclesie zagrabiensis et rectorem dicti altaris sancte crucis in dominium earumdem et eiusdem, statuatque easdem et idem eisdem jure ipsis incumbente perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, citet eos contra annotatos dominos canonicos zagrabienses et rectorem altaris predicti nostram in presenciam in sedem zagrabiensem ad terminum competentem, racionem contradiccionis eorum reddituros; et post hec ipsarum possessionarie introduccionis et statucionis seriem cum nominibus contradictorum et citatorum, si qui fuerint, terminoque assignato nobis amicabiliter rescribatis. Presentes sigillo Stephani Kwhinger de Bathyna, comitis nostri zagrabiensis, fecimus consignari. Datum Zagrabie in vigilia festi nativitatis beate Marie virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.

E transumpto capituli chasmensis, ut inferius. Doc. 78.

77.

Anno 1434, 14. septembris. Posonii.

Evocata autem saepius civitate ad curiam regiam absente Sigismundo, et iam per ternam proclamationem ratione occupatarum terrarum, aliarum violentiarum, semper tamen contumaciter se absentante, causa finiri non potuit; ideo Sigismundus ad parcendum expensis, abrupto longo processu, prima in praesentia causam concludere volens, mandat civitati, ut Albam regalem compareat octavo die Epiphaniae.

Georgii Marcelović: Regesta ut supra.

78.

Anno 1434, 23. septembris. Časmae.

Capitulum časmense nuntiat capitulum zagrabiense in possessionem Kraljevec sine contradictione esse statutum.

Capitulum ecclesie chasmensis. Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos litteras spectabilis et magnifici domini Hermani, Cilie, Zagorieque comitis etc. regni Sclauonie bani, introductorias et statutorias nobis directas, honore quo decuit, recepimus in hec verba: (vide Doc. 76. de anno 1434. die 7. septembris). Nos itaque amicabilibus peticionibus ipsius domini Hermani bani annuentes, unacum prefato Nicolao, filio Ladislai, filii Ladomerii de Radomerch, homine ipsius domini bani, nostrum hominem fidedignum, discretum virum Georgium presbiterum chori ipsius ecclesie nostre prebendarium ad premissam possessionariam statucionem faciendam nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis voce consona retulerunt isto modo: quod predictus homo dicti domini bani presente eodem nostro testimonio feria quinta proxima post predictum festum nativitatis beate Marie virginis, nunc preteritum, ad facies predictarum possessionum Kralyouch ac Cherye, ad ipsam Kralyouch spectantis, necnon tributi in predicta Cherye exigi consveti, item Kobylak, Zywblie et Naarth vocatarum, in comitatu zagrabiensi existencium, vicinis et commetaneis ipsarum et eiusdem universis inibi legittime convocatis et presentibus accedendo introduxisset prefatos dominos canonicos dicte ecclesie zagrabiensis necnon rectorem dicti altaris sancte crucis in eadem ecclesia fundati in dominium earumdem et eiusdem, statuissetque easdem et idem eisdem jure ipsis incumbente perpetuo possidendas, nullo penitus contradic-

tore apparente, diebus legittimis et congruis juxta regni consvetudinem in faciebus earumdem permanens. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis autentici sigilli nostri munimine roboratas, alphabeto intercisas, eisdem dominis canonicis et rectori dicti altaris duximus concedendas. Datum quintodecimo die possessionarie statucionis prenotate. Anno domini supradicto.

Originale in membrana. A zona sericea violacei coloris appendet sigillum. In arch. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 2. nr. 32.

79.

Anno 1434, 23. septembris. Časmae.

Capitulum časmense Mathaeo Paloch, curiae judice cogente, communitatem civitatis zagrab. a se in jus vocatam esse Sigismundo regi refert.

Serenissimo principi domino Sigismundo dei gracia Romanorum imperatori, semper augusto, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regi, domino ipsorum naturali, capitulum ecclesie chasmensis oracionum suffragia devotarum cum perpetua fidelitate. Noverit ipsa vestra serenitas, quod nos honore quo decuit receptis litteris magnifici domini comitis Mathyus de Paloch judicis curie ipsius vestre serenitatis evocatoriis, nobis amicabiliter directis, quas capite nostri sigilli consignantes vobis in specie duximus transmittendas et iuxta earumdem continenciam unacum Demetrio de Drenowa, homine eiusdem vestre serenitatis in eisdem litteris ipsius domini comitis Mathyus evocatoriis inter alios homines ipsius vestre serenitatis nominatim conscripto, nostrum hominem videlicet discretum virum Georgium clericum de Zwsycza, chori ecclesie nostre predicte prebendarium, ad infrascriptam evocacionem faciendam nostro pro testimonio transmisimus fide dignum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis uniformiter retulerunt, quod prefatus homo ipsius vestre serenitatis, presente dicto nostro testimonio, sabbato proximo ante festum beati Mathei apostoli et ewangeliste proxime preteritum, Stephanum, filium Michaelis, modernum, Michaelem, filium Sebastiani, Gregorium Hodosthyh, Briccium, fratrem eiusdem, Anthonium de Florencia, Petrum Hungarum, Nicolaum Illenky; Georgium sartorem, alias judices; Fabianum litteratum, Fryche Thewtunicum, Blasium, filium Wytezycz et alios juratos, cives, hospites et totam communitatem civitatis montis Grecensis in eadem civitate montis Grecensis ad contenta dictarum litterarum evocatoriarum ipsius domini comitis Mathyus in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros ac de judiciis triginta trium marcarum

vobis et parti adverse satisfacturos contra honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Michaelis archangeli nunc venturas, vestre serenitatis evocasset in presenciam. Datum sexto die diei evocacionis antedicte. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto.

(A tergo). Domino regi, pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis, contra Stephanum, filium Michaelis modernum judicem civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam et alios intrascriptos ad octavas festi beati Michaelis archangeli evocacionis relatio.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In arch. ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 6. nr. 25.

80.

Anno 1434.

Injuriae a capitulo zagrab. civibus Grecensibus illatae, referuntur.

Item, in anno domini millesimo CCCCXXX quarto, tempore iudicatus viri providi et circumspecti Johannis, filii Pero, honorabilis vir dominus Petrus archidiaconus dubicensis ex scitu et voluntate tocius capituli ecclesie zagrabiensis, quemdam civem civitatis prefate, nomine Johannem Plusar, absque omni culpa sua crudelibus et enormibus vulnerum plagis affecisset, ipsum semivivum relinquendo; qui tandem post paululum temporis ex eadem plagacione vulnerum vitam suam finivit temporalem. Lite tamen inter cives predictos et capitulum pendente.

Item, eodem anno et iudicatu, discretus vir dominus Nicolaus prebendarius, capellanus honorabilis viri domini Jacobi de Zerdahel canonici ecclesie zagrabiensis prenotate, ex scitu et voluntate prefati domini Jacobi ac ipsius tocius capituli, quemdam civem civitatis predicte, nomine Martinum, sutorem, in territorio capituli repertum, absque omni culpa sua dire et crudeliter verberavit et plagavit usque ad sanguinis effusionem, potencia mediante. Lite tamen inter cives et capitulum pendente.

Item, in anno domini millesimo CCCCXXX quarto, nunc proxime elapso, tempore iudicatus judicis Johannis, filii Pero, homines et familiares domini Gregorii custodis et canonici ecclesie zagrabiensis, circa festum sancti Michaelis archangeli cum aliis familiaribus aliorum dominorum capituli prenotati, clara diei luce, quosdam certos concives et cohabitatores nostros, videlicet: Benedictum Dudinych cum certis sociis suis in campo et territorio civitatis in pascuis eiusdem civitatis communibus repertos, absque omni culpa eorum, diris verberum et

vulnerum plagis affecerunt et semivivos ibidem reliquerunt, et insuper boves eorum octo magnos, una cum aliis eorum rebus ab ipsis receperunt ex consensu et admissione atque voluntate predictorum dominorum capituli prenotati, potencia mediante, in preiudicium et violacionem iurium et libertatum ac territorii civitatis prenotate; quod eciam factum domino Mathkoni et domino Perkoni, fratri suo, bene notum est. Et dum superinde ab ipsis dominis capituli sepefati iusticiam nobis impertiri postulassemus, in sacristia eorum postulassemus et satisfaccionem, tunc in presencia hominis dominorum Mathkonis et Perkonis fratris sui, curiensis videlicet curie episcopalis zagrabiensis, coram eodem curiense nullam nobis justiciam nec aliquam satisfaccionem impendere voluerunt domini capituli sepefati, in contemptum et derogamen ac oppressionem jurium et libertatum civitatis sepefate.

Documentum transactionale. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Capit. ant. fasc. 10. nr. 16.

81.

Anno 1435, 1. januarii. Zagrabiae.

Johannes, Cistercit. zagrab. abbas, communitati civitatis zagrab. exemplar regis Sigismundi litterarum, quibus communitas civesque in tutelam assumuntur, defert.

Nos frater Johannes, abbas monasterii beate Marie semper virginis de Zagrabia, ordinis fratrum Cisterciensium, totusque conventus fratrum loci eiusdem. Significamus tenore presencium, quibus expedit universis, quod Johannes, filius Pero, iudex et Anthonius ac Fryche, iurati cives civitatis montis Grecensis, pro se et pro universis civibus ac pro tota communitate eiusdem civitatis, ad nostram personaliter venientes presenciam, exhibuerunt nobis quasdam litteras patentes excellentissimi principis domini Sigismundi, dei gracia Romanorum imperatoris, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, domini nostri et eorum naturalis, plurimum metuendi atque generosi, sigillo sue serenitatis regie dudum consignatas, petentes nos debita precum cum instancia, ut tenorem earumdem litterarum ipsius domini nostri regis presentibus litteris nostris patentibus inseri et sigillo nostro et conventuali consignari facientes, eisdem ex eo dare dignaremur, ne per discrimina viarum ipsas litteras eiusdem domini nostri regis, eosdem cives dicte civitatis quoquomodo amittere contingat. Quarumquidem litterarum tenor talis est: (vid. Vol. I. Doc. 404. de anno 1397. 21. martii). Nos itaque peticionibus memoratorum iudicis et iuratorum civium civitatis prenotate, iustis utputa et iuriconsonis

annuentes, predictas litteras pretitulati domini nostri regis, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua ipsorum parte viciatas, sed prorsus omni vicio et suspicione carentes, presentibus litteris nostris patentibus de verbo ad verbum sine diminucione et additamento aliquali inseri et sigilli nostri conventualis appensione communiri facientes, eisdem judici et iuratis civibus civitatis sepefate, uberiorem ipsorum racionem et cautelam ob premissam duximus concedendas. Datum Zagrabie prenotata, in festo Circumcissionis domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo quinto.

Originale in membrana, a duabus zonis sericeis pendebant duo, nunc avulsa, sigilla. In arch. lib. reg. civit. zagrab.

82.

Anno 1435, 14. januarii. Albae.

Conventus Cruciferorum de Alba, legatos quidem civitatis montis Grecensis contra nobiles de Sused die praestituta advenisse, nobiles autem de Sused frustra esse exspectatos, confirmat.

Nos conventus Cruciferorum domus hospitalis ecclesie beati regis Stephani de Alba. Memorie commendamus, quod Jacobus, filius Johannis, dicti Bolya, civis civitatis de monte Grecensi iuxta Zagrabiam existente, in sua ac judicis, juratorumque civium et tocius communitatis de eadem personis in nostram veniens presenciam, nobis per modum protestacionis significare curavit in hunc modum: quomodo Ladislaus, filius Nicolai et Johannes, filius Laurencii dicti Thot de Zomzedwar in causam attracti per prefatos judicem, juratosque cives et totam communitatem actores, mediantibus litteris excellentissimi principis domini Sigismundi imperatoris in presenciam eiusdem ad octavum diem festi Epiphaniarum domini proxime preteritum in civitatem Albensem evocati extitissent; ipsoque termino adveniente, idem Jacobus, filius Johannis, pro eisdem judice, juratisque civibus et pro tota communitate cum procuratoriis litteris eorumdem in eadem civitate Albensi comparuisset; unde facta huiusmodi protestacione, idem Jacobus, filius Johannis, litteras nostras super predicta protestacione postulasset, quas nos eidem concessimus communi justicia svadente. Datum feria sexta proxima post octavum diem prescripti festi Epiphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo quinto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

83.

Anno 1435, post dominicam Laetare, Posonii.

Sigismundus causam capituli contra civitatem, quam ex curia regia absentantibus se civibus ab ejus curiae judicio, in suam praesentiam in suo ad regnum reditu revocaverat, ubi etiam a Thoma et Georgio canonicis zagrabiensibus, procuratoribus capituli, plures inquisitiones et protestationes capitulorum et judicum nobilium praesentaverant contra civitatem; nihilominus imperator impeditus aliis negotiis, rursus ad Hermannum banum Sclavoniae vel vicebanum seu vicecomitem et judices nobilium zagrabiensis comitatus remittit ad octavas s. Georgii finiendam, ne ulla pars ad eum amplius recurrat.

Georgii Marcelović; Regesta ut supra.

84.

Anno 1435, 29. martii. Posonii.

Sigismundus Hungariae etc. rex, Hermanno bano praecipit, ut in causa, quae inter communitatem civitatis et nobiles de Sused de possessionibus Petrovina Hrašća et Šiljakovina agebatur, rem judicet.

Commissio propria domini imperatoris ex deliberacione baronum in judicio facta.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fideli nostro spectabili et magnifico Hermanno, Cilie et Zagorie comiti, regni nostri Sclauonie bano, socero nostro carissimo, salutem et graciam. Nostram venientes in presenciam fideles nostri providi viri: Petrus, dictus Magyar, alias judex et Nicolaus litteratus, cives civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia, nobis in suis ac ceterorum universorum concivium, hospitum et populorum eiusdem civitatis nostre personis exposuerunt querulose, quomodo alias condam Nicolaus ac Laurencius, filii Nicolai dicti Toth de Zomzedwar, quasdam tres possessiones prefate nostre civitatis et consequenter ipsorum civium: Petrowyna ac Hrastya et Syllyakowyna vocatas in comitatu zagrabiensi habitas ab ipsa civitate nostra et eisdem civibus indebite ac minus iuste pro seipsis occupassent et occupatas, dum vixissent, tenuissent et conservassent. Nunc autem ipsis Nicolao ac Laurencio defunctis, Ladislaus, prefati Nicolai ac Johannes, antefati Laurencii filii, detinerent similiter indebite, immo potencia mediante, in ipsorum civium dampnum et preiudicium valde magnum; super quo supplicarunt ipsi Petrus ac Nicolaus litteratus, cives nostre civitatis zagrabiensis predicte, sibi et

dictis ceteris eorum concivibus per nos de condigno juris remedio provideri. Unde cum nos quemquam regnicolarum nostrorum suo justo jure indebite destitui nolentes, inter eosdem cives nostros ac prefatos Ladislaum et Johannem judicium fieri et debitam justiciam ministrari velimus, igitur fidelitati tue firmiter precipientes mandamus, quatenus habitis presentibus prefatis ambabus partibus simulcum earumdem universis litteris et litteralibus munimentis factum annotatarum possessionum tangentibus tui vocatis et accersitis in presenciam, auditisque ipsarum parcium proposicionibus, allegacionibus et obieccionibus ac revisis et diligenter examinatis huiusmodi eorum litteralibus instrumentis inter easdem partes super facto predictarum possessionum apud manus ipsorum Ladislai et Johannis occupative, ut dicitur, habitarum, merum judicium ac debitam justiciam recusa et dissimulacione absque aliquali, regni nostri consvetudine dictante adeo, ut pro defectu justicie neutra ipsarum parcium nostre exinde per amplius cogatur querulari maiestati, facere et impendere modis omnibus debeas et secus in premissis non facturus. Datum Posonii feria tercia proxima post dominicam Letare. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quadragesimo octavo. Romanorum vigesimo quinto. Bohemie quintodecimo. Imperii vero secundo.

Originale in charta, in margine inferiori impressum sigillum maius. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

85.

Anno 1435.

Injuriae a capitulo zagrab. civibus Grecensibus illatae, referuntur.

Item, in presenti registro notantur et continentur multe iniurie et obprobria ac dampna et nocumenta, quasque honorabiles viri domini de capitulo ecclesie zagrabiensis in anno domini millesimo quadringentesimo XXX quinto, nunc presenti, post recessum magnifici domini Mathkonis de Thallowcz etc. gubernatoris prioratus Aurane et episcopatus zagrabiensis ac civitatis montis Grechensis de iuxta Zagrabiam, per eundem dominum Mathkonem circa serenissimum principem dominum Sigismundum, dei gracia Romanorum imperatorem etc. factum diebus infrascriptis, super cives, incolas et inhabitatores dicte civitatis montis Grechensis contra mandata, prohibiciones et obligamina ipsius domini Mathkonis literatoria inter eosdem cives et

inter ipsos dominos dicti capituli zagrabiensis per ipsum dominum Mathkonem facta.

Item, primo in die seu circa diem medie Quadragesime prefati domini de capitulo zagrabiensi, quendam civem predicte civitatis, nomine Stephanum, sutorem, per iudicem eorum specialem et per quemdam capellanum ipsorum, absque omni culpa ipsius Stephani sutoris, detineri fecerunt bina vice et tamdiu in cippone sedere fecerunt, quousque ipsorum placuit voluntati, nulla tamen ex parte eiusdem Stephani sutoris et iudice civitatis prenotate iusticia postulata, in preiudicium et derogamen prefatorum civium civitatis prenotate.

Item, feria quinta proxima ante dominicam Ramispalmarum dominus Jacobus de Zerdahel, canonicus ecclesie zagrabiensis, missis hominibus et pastoribus suis cum bobus et peccoribus suis ad campum et territorium civitatis prenotate, segetes et fruges ipsorum civium in campo et territorio eiusdem civitatis habitas per eosdem homines et pastores suos cum ipsis bobus et peccoribus suis depasci et destrui ac devastari fecit in dampnum et nocumentum eorumdem civium valde magnum; et dum ipsos boves dicti domini Jacobi iidem cives pro ipso dampno et nocumento eorum de more alias consveto estimando ad judicem civitatis depullissent seu depelli fecissent, tunc adhuc ipse dominus Jacobus ipsis civibus minas mortis inposuit et nequaquam ab ipso judice civitatis predicte ipsos suos boves redimere voluit, nisi iudex curie episcopatus zagrabiensis, pro serviciis suis per peticiones et per preces suas ab eisdem civibus ipsos boves obtinuisset.

Item, in die Ramispalmarum dominus Mathias Kelkedii, similiter canonicus predicte ecclesie zagrabiensis, in libero foro in civitate montis Grecensis supradicta habito, piscatores forenses in eodem foro pisces vendentes verberavit usque ad sanguinis effusionem, absque omni culpa eorum. Et tandem dum iidem piscatores sibi ex parte ipsius domini Mathie iusticiam per iudicem dicte civitatis impertiri postulassent, tunc adhuc idem dominus Mathias canonicus ibidem in eodem foro in presencia ipsius judicis astans omni reverencia tam ipsius judicis quam sua postposita, eundem judicem ipsius civitatis verbis turpibus et enormibus enormiter vituperavit in preiudicium et derogamen ac oppressionem civitatis predicte.

Item, feria quinta proxima post festum apparicionis beati Michaelis archangeli, seu post festum sancti Stanizlai, prenotatus dominus Jacobus de Zerdahel canonicus, ut prefertur, ipsius ecclesie zagrabiensis per certos homines et familiares suos ex consensu et volun-

tate ac commissione omnium dominorum de prefato capitulo zagrabiensi concanonicorum videlicet et consociorum suorum sex cives et habitatores civitatis sepedicte in campo et territorio eiusdem civitatis in pascuis boves suos tempore nocturno pascentes repertos, vestibus et ceteris rebus eorum extunc apud ipsos habitis spoliari et spoliatos dire verberari et crudeliter colligari fecit, et tandem spoliatos, verberatos et crudeliter colligatos penes equos eorum, super quos pro tunc equitarunt, iidem famuli per campum ipsius civitatis trahi fecerunt omni sine culpa eorum ac misericordia dei penitus postergata in preiudicium et derogamen et oppressionem libertatum et territorii civitatis sepedicte. Ex quibusquidem sex hominibus, quatuor eorum secundo aut tercio die vix sunt reperti, duo autem eorum usque in hodiernum diem adhuc non sunt inventi neque reperti, quos prefati ipsius domini Jacobi famuli illuc fecerunt et reposuerunt, quo ipsorum placuit voluntati, de quibus adhuc nescitur ubi sint, potencia mediante. Lite tamen inter capitulum et cives pendente.

Item, insuper prefati domini de capitulo prenotato missis familiaribus et ceteris armatis hominibus et pastoribus eorum cum bobus, equis et ceteris animalibus ipsorum segetes et fruges ac fenilia et cetera pascua communia civitatis sepedicte in territorio et campo civitatis predicte penitus et per omnia depasci et destrui ac devastari fecerunt impune in preiudicium similiter et derogamen ac oppressionem libertatum et territorii civitatis sepedicte, minas mortis civibus ipsius civitatis semper imponentes.

Item, eciam hiis malis non contenti sed peiora peioribus accumulantes, feria quarta proxima ante festum Penthecostes, iidem domini de capitulo, missis certis eorum familiaribus armatis ad campum et territorium civitatis sepedicte, cuiusdam habitatoris et civis dicte civitatis nomine Petri, cultoris terram suam arabilem, in predicto campo et territorio ipsius civitatis, rastro ferreo vulgo brana vocato, pro seminando milio cum duobus bobus suis rastrantis, preter quos plures non habebat, cum quibus eciam bobus sibi et pueris suis victum acquirebat, unum bovem ex eisdem bobus duobus ad terram crudeliter demactari fecerunt usque ad mortem absque omni culpa ipsius Petri, in dampnum et nocumentum eiusdem Petri valde magnum, potencia ipsorum mediante. Lite tamen pendente inter ipsos, contra libertatem civitatis sepefate.

Item, feria secunda proxima post festum Penthecostes in anno presenti honorabilis vir dominus Gregorius custos et canonicus ecclesie zagrabiensis, cum quodam Gregorio dicto Bogathychitch, iobagione suo, et aliis familiaribus et jobagionibus suis gladiis et aliis armis ipsorum

evanginatis et exemptis in territorium civitatis predicte prope ecclesiam sancte Margarethe virginis ex consensu et voluntate tocius capituli predicte ecclesie zagrabiensis potencialiter irruendo in horto Tome iurati, filii Choni, iudicis, in suburbio et territorio ipsius civitatis habito, palos seu valla, vulgo preztecze dicta, potencialiter extrahendo in ipsum hortum potenti et armata manu irruendo, quemdam servum suum Gregorium Churman, prenominatum, sub nomine furis arripere et capere ac detineri fecit, potencia mediante, in preiudicium et oppressionem ac violacionem libertatum, territoriique civitatis prenotate valde magnum. Lite inter capitulum et cives predictos pendente.

Item, sabbato proximo post festum beati Johannis baptiste, anno similiter in presenti, honorabilis vir dominus Jacobus de Zerdahel canonicus ecclesie zagrabiensis, per certos homines et familiares suos in territorio et in campo civitatis predicte, Franciscum sutorem cum uno servitore seu pastore suo unum equum et boves suos pascentem ex scitu, consensu et voluntate tocius capituli predicti depredari et predictum equum suum recipi et abduci ac ab ipso pastore suo vestimenta et cingulum cum pera et pecuniis depredative recipi et asportari ac auferri fecit potencia mediante, in preiudicium et dampnum ac oppressionem libertatis civitatis prenotate et territorii eiusdem. Lite tamen inter ipsum capitulum et predictos cives pendente.

Documentum transactionale. In arch. ven. Capit. zagrab. Act cap. Ant. fasc. 10. nr. 16.

86.

Anno 1435, 10. Augusti. Brunae.

Sigismundus Hungariae etc. rex, Mathaeo Talovac, episcopatus zagrab. gubernatori, eiusque fratri mandat, ut capitulum in fructum agrorum a communitate civitatis ei ereptorum restituat.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fidelibus nostris magnifico Mathkoni de Talloucz inter cetera comiti kouinensi et capetaneo nandoralbensi ac gubernatori episcopatus zagrabiensis et egregio Perkoni de dicta Talloucz, fratri eiusdem, salutem et graciam. Pro parte et in persona honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis nostre exponitur maiestati gravi cum querela, quomodo temporibus proxime preteritis judex, jurati, ceterique cives et populi civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia quasdam terras arabiles et fenilia predicti capituli Krog vocatas, in quarum dominio idem capitulum a tempore

cuius contrarium memoria hominum non comprehenderit perstitisset, ab eodem capitulo anno in presenti indebite, immo potencialiter, occupassent et occupatis uterentur etiam de presenti, potencia eorum mediante, in preiudicium et dampnum, jurisque derogamen ipsius capituli valde magnum. Et quia nos ipsum capitulum huiusmodi suis justis juribus minus juste et indebite per quempiam destitui nolumus et privari, ideo fidelitati vestre firmissime precipimus et mandamus, quatenus statim receptis presentibus premissas terras et fenilia Krog appellatas, de quarum scilicet dominio ipsum capitulum per antefatos judicem et cives nostros de mone Grecensi modo premisso exclusos fore comperietis, rursus et iterum eidem capitulo restatuere debeatis, prefatos judicem et cives de dominio earumdem excludendo; ipsum eciam capitulum in eisdem contra quosvis illegitimos impetitores et signanter adversus iamfatos judicem et cives nostros in persona et auctoritate nostre maiestatis presentibus vobis in hac parte attributa mediante conservare, protegere et indempniter manutenere debeatis, committentes prefatis judici et civibus nostris, ut si iidem in facto huiusmodi terrarum et fenilium Krog nuncupatarum quitquam juris se habere pretendunt, id coram nostra maiestate aut alio judice eorum ordinario juridice et secundum legem ac consvetudinem regni nostri legittime prosequantur super capitulum prenotatum, ex parte quorum nos aut alter judex eorum ordinarius omnino contra eos querelam, judicium et justiciam impendemus aut impendet prout dictaverit ordo juris. Secus ergo non facturi gracie nostre sub obtentu. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Brunne parcium Morauie in festo beati Laurencii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc XLIX. Romanorum XXV. Bohemie XVI. Imperii vero tercio.

Originale in charta. In margine infer. impressum est sigillum. In arch. ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 6. nr 24.

In regestis Georgii Marcelović post mentionem huius regii mandati, additur: Litteras suprascriptas Sigismundi remissionales, Hermano bano praesentavit procurator capituli Fabianus de Streza canonicus zagrabiensis, simulque alias Mathiae de Paloch, judicis curiae, proclamatas anno 1433. in octavis s. Jacobi, informando eum, uti olim Paloch a Georgio canonico zagrabiensi informabatur de crudelitate civium an. 1422. exercita, idque probavit inquisicione chasmensis, posegani et judicum nobilium comitatus zagrabiensis; insuper ad communem inquisicionem rem offerens, cives communem inquisitionem non acceptantes, reponunt, inquisitorum productas non valere praesentantes litteras Sigismundi an. 1405. VII. kalendas maii, in quibus erat: decrevimus, quod nullus publicus notarius in causis, quae inter duos laicos vertuntur, sive coram judice ecclesiastico sive saeculari procurare audeat vel ullatenus advocari, sed nec extraneum testimonium inter cives locum habeat, nec nobiles seu viri

ecclesiastici inquisitiones possint facere contra eos. — Judex licet existimaret juxta morem regni, utilitate allegata, juramentum ad capita civium adjudicandum, tamen judicium causae et executionem litterarum productarum ad octavas s. Michaelis in personalem praesentiam transmisit, obligando cives ad earum litterarum productionem tunc, ut representent ad octavas Epiphaniae judicii seriem. Zagrabie 24. die octavarum s. Jacobi.

87.

Anno 1435, 7. octobris.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, communitate civitatis rogante antiquum Belae IV. privilegium de libertatibus ei concessis confirmat.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex. Omnibus Christi fidelibus presentibus pariter et futuris presens scriptum inspecturis salutem in eo, qui est omnium vera salus. Dum fideles regii per donum principis libertatis beneficio et exempcionis solacio pociuntur, tunc regalis celsitudo laudem et augmentacionem honoris adipiscitur in presenti, in futuro autem gloriam consequi poterat sempiternam, et tanto in suorum subiectorum multitudine uberius gloriatur, quanto ipsos directis circiter oculorum conspectibus ad sue maiestatis excellenciam vidit copiosius ampliari. Proinde ad universorum tam presencium quam futurorum noticiam harum serie volumus pervenire: quod fidelis noster Jacobus, filius Johannis Bolye et Frycz jurati cives civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia in ipsorum ac judicis, universorumque et singulorum civium, incolarum et hospitum eiusdem civitatis nostre personis, exhibuerunt et presentaverunt nobis quasdam litteras nostras privilegiales priori novo dupplici autentico sigillo nostro, quo ut rex Hungarie utebamur, et pridem propter augmentum tituli nostri imperialis susceptis coronis imperialibus rupto et in partes dissecato, loco videlicet cuius aliud similiter autenticum dupplex sigillum pro nostra celsitudine sculpi fecimus et fabricari in pendenti consignatas, tenores quarumdam litterarum condam incliti principis domini Karoli regis Hungarie predecessoris nostri laudande memorie postremi sui dupplicis autentici sigilli appensione munitarum, confirmancium tenorem cuiusdam privilegii eiusdem condam domini Karoli regis, veteri suo sigillo autentico consignati confirmative in se habentes privilegium condam domini Bele, similiter regis Hungarie, proavi ipsius condam domini Karoli regis et predecessoris sui, pie recordacionis, super libertatibus eorumdem judicis, civium, hospitum et incolarum eiusdem civitatis montis Grecensis de Zagrabia eisdem concessis ac collacione cuiusdam terre circa montem Grech sub distinccio-

nibus et limitacionibus certarum metarum in eodem privilegio expressatis, per eundem condam dominum Belam regem, pro ipsis judice, civibus, incolis et hospitibus pretacte civitatis nostre rite factis confectum in se confirmative habentes tenoris infrascripti, supplicantes annotati Jacobus, filius Johannis Bolye et Frycz, iurati cives predicte nostre civitatis, suis ac aliorum, quorum supra nominibus et in personis nostro culmini prece subiectiva, ut easdem litteras nostras privilegiales ratas, gratas et acceptas habendo nostris litteris similiter privilegialibus sub presenti novo dupplici autentico sigillo nostro, quo nunc ut rex Hungarie utimur, emanandis, verbotenus inseri facientes pro eisdem judice, civibus, incolis et hospitibus civitatis nostre predicte ipsorumque heredibus et posteris universis innovandas perpetue valituras confirmare dignaremur. Quarumquidem litterarum nostrarum tenor talis est: (vid. Doc. 10. an. 1406. 10. januarii). Nos igitur humilimis et devotis supplicacionibus pretactorum Jacobi et Frycz iuratorum civium, per eos suis ac aliorum, quorum supra, nominibus nostre exinde porrectis maiestati imperiali atque regali benignitate exauditis clementer et admissis, pretactas litteras nostras privilegiales non abrasas, non cancellatas nec in aliqua sui parte viciatas immo mere et sincere veritatis integritate prepollentes, presentibus de verbo ad verbum insertas, quoad omnes ipsarum continencias, clausulas et articulos acceptamus, approbamus et ratificamus, easque nichilominus consideratis fidelitatibus et fidelium serviciorum meritis annotatorum iudicis, civium, incolarum et hospitum pretacte civitatis per eos maiestati nostre iuxta ipsorum possibilitatis exigenciam exhibitis simul cum ratificacionibus et confirmacionibus prelibatis necnon libertatibus et prerogativis ac collacione predicte terre prope montem Grech necnon limitacionibus et distinccionibus metarum aliisque omnibus et singulis superius in tenoribus predictarum litterarum limpidius specificatis et contentis mera auctoritate et potestatis plenitudine et ex certa sciencia nostre maiestatis pro ipsis iudice, civibus, incolis et hospitibus pretacte nostre civitatis montis Grecensis de Zagrabia ac eorum posteris universis innovantes perpetuo valituras confirmamus presentis scripti nostri patrocinio mediante, salvis juribus alienis. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes concessimus litteras nostras privilegiales pendentis autentici sigilli nostri novi dupplicis, quo pro nunc uti rex Hungarie utimur, munimine roboratas. Datum per manus venerabilis domini Mathie do Gathaloucz prepositi ecclesie quinqueecclesiensis, aule nostre summi cancellarii, fidelis nostri dilecti. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto, nono idus octobris. Regnorum nostrorum anno Hungarie

etc. quadragesimo nono, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, imperii vero tercio. Venerabilibus in Christo patribus, dominis Georgio archiepiscopo strigoniensi, colocensi sede vocante, Dwymo archiepiscopo spalatensi, jadrensi sede vacante, Petro de Rozgon, agriensi, waradinensi sede vacante, Georgio Lapes, transilvanensi, zagrabiensi sede vacante, Henrico quinqueeclesiensi, Simone de antedicta Rozgon wesprimiensi, Clemente jauriensi, vaciensi sede vacante, Georgio nitriensi, chanadiensi sede vacante, Jacobo sirmiensi, Joseph bosnensi, Johanne tiniensi, Vito corbauiensi, Johanne de Dominis segniensi, ecclesiarum episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus, sibinicensi, novensi, scardoniensi, traguriensi, makariensi et pharensi sedibus vacantibus. Item magnificis Mathius de Palowcz prenominati regni nostri Hungarie palatino, comite Stephano de Bathor iudice curie nostre, Ladislao de Chaak waywoda nostro transilvanensi, Johanne et Stephano Wegle, Segnie et Modrusse comitibus regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie predictorum, Mathkone de Taloucz tocius regni Sclauonie, Desew et Ladislao de Gara machouiensi, banis; Johanne de predicta Rozgon tavarnicorum, Emerico et Johanne de Marczali janitorum, Johanne et Stephano de Peren dapiferorum, Paulo et Johanne Kompolt de Naua pincernarum, Laurencio de Hedrehwar, agazonum nostrorum magistris, ac Stephano et Georgio de antelata Rozgon comitibus nostris posoniensibus, aliisque quam pluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

E transumpto Wladislai regis anno 1493. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis.

88.

Anno 1435, 7. novembris. Basileae.

Coram synodo Basiliensi capitulum et episcopus zagrabiensis questi sunt, eorum bona et proventus a variis occupari, eosque varie a pluribus vexari, petentes, ut cum difficile sit pro singulis Romam recurrere, eis de remedio providerent; comittit itaque synodus episcopo quinqueecclesiensi, abbati beatae Virginis de Zagrabia et . . Viennae, dioecesis Pataviensis, ut illi judicium impendendo eos protegant.

Georgii Marcelović: Regesta Diplomat. aliorumque Document. MSC. in bibliotheca archidioecesis zagrab.

*

89.

Anno 1435, 8. novembris. Posonii.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, omnibus tributariis et vicetributariis mandat, ne a civibus montis Grecensis ullum tributum petant neve exigant.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fidelibus nostris universis et singulis tributariis et vicetributariis, tam nostris quam aliorum quorumcumque in regno nostro Hungarie et partibus eidem subiectis, ubilibet constitutis, presentibus scilicet et futuris presencium noticiam habituris, salutem et graciam. Quia fideles nostri iudex, iurati, ceterique cives et incole civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia iuxta eorum antiquas libertates et prerogativas per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, eisdem graciose concessas et per nos nunc confirmatas, ab omni tributaria solucione de personis ac rebus et bonis eorum facienda exempti sunt penitus et emancipati; ideo volumus et vestre et cuilibet vestrum fidelitati firmissime precipimus et mandamus, quatenus amodo in antea a pretactis iudice, civibus et hospitibus et incolis pretacte civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia. ac rebus et bonis eorum quibuscumque, contra predictas eorum libertates, nullum tributum, nullamque tributariam solucionem petere et exigere, petiqui et exigi facere presumatis, nec sitis ausi modo aliquali, gracie nostre sub obtentu. Presentes quoque perlectas reddi iubemus presentanti. Datum Posonii feria tercia proxima ante festum beati Martini episcopi et confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto. Regnorum nostrorum, anno Hungarie etc. XLVIIII. Romanorum vigesimo quinto, Bohemie sedecimo, imperii vero tercio.

Originale in membrana, in margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

90.

Anno 1435, 8. novembris. Posonii.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, communitatem civitatis montis Grecensis, si contra quoscunque ordine judiciario convicta erit, in omnibus mulctis solvendis a portione judiciaria relaxat.

Nos Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Memorie commendamus per presentes, quod nos tum ad humillime supplicacionis instanciam nonnullorum fidelium nostrorum per eos pro parte

judicis, juratorum, ceterorumque universorum civium et hospitum nostre civitatis montis Grecensis de Zagrabia maiestati nostre porrectam, tum eciam ex gracia speciali universa birsagia et quevis judiciorum gravamina in quibus ipsi in presenciis quorumcumque judicum et justiciariorum regni nostri quandocumque et contra quoscumque ordine judiciario convicti fuissent et agravati, porcionem judiciariam concernentem eisdem judici, juratis et universis civibus et hospitibus duximus relaxanda et remittenda, immo relaxamus et remittimus presencium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris magnificis palatino et judici curie nostre, item regni nostri Sclauonie bano, vestrasque in judicatu vices gerentibus nec non comitibus vel vicecomitibus ac judicibus nobilium comitatus, zagrabiensis, item universis birsagiorum exactoribus tam nostris quam aliorum quorucumque presentibus et futuris harum serie firmissime precipimus et mandamus, quatenus memoratos judicem, juratos et universos cives et hospites (predicte civitatis nostre) racione premissorum birsagiorum per nos ipsis, ut premittitur graciose relaxatorum, intra et extra judicium, tam in personis, hereditatibus, rebusque et bonis ipsorum quorumcumque impedire et molestare, impedirique et molestari facere nullatenus presumatis nec sitis ausi modo aliquali. Presentes eciam post lecturam, semper reddi jubemus presentanti. Datum Posonii feria tercia proxima ante festum beati Martini episcopi et confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XLIX. Romanorum XXV. Bohemie sedecimo, imperio vero tercio.

Originale in charta, exesum. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civit. zagrabiensis.

91.

Anno 1435, 9. novembris. Posonii.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, capitulo ecclesiae Albae regalis mandat, ut virum mittat, qui cum ipsius legato communitatis civitatis montis Grecensis possessiones reambulet earumque metas renovet.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fidelibus nostris capitulo ecclesie Albe regalis, salutem et graciam. Dicitur nobis in personis fidelium nostrorum judicis, juratorum, ceterorumque civium et incolarum civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia, quomodo eadem civitas nostra legittima reambulacione et metarum ereccione et renovacione plurimum indigeret, super quo fidelitati vestre firmiter

precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignnm, quo presente Ladislaus Thoot de Zwmzedwar, vel Nicolaus, filius Nicolai de Greben, aut Jacobus, filius Johannis de eadem, ceu Georgius et Johannes, filii alterius Johannis de dicta Greben, sin Johannes, filius Johannis de Brezouicza, sin Georgius, filius Iwan de eadem, neve Stephanus, filius Nicolai de eadem, ceu Ladislaus Zaloych de Egidowcz, aliis absentibus, homo noster, ad faciem predicte civitatis montis Grecensis et suarum pertinenciarum vicinis et commetaneis suis universis inibi legittime convocatis et presentibus accedendo, reambulet, easdem per suas veras metas antiquas, novas iuxta veteres in locis necessariis erigendo, reambulatasque et ab aliorum juribus possessionariis metaliter separatas et distinctas relinquat eisdem judici, juratis ceterisque civibus et incolis pretacte civitatis nostre jure ipsis incumbente perpetue possidendas, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra ipsos judicem, juratos, cives ac universos hospites in presenciam regni nostri Sclauonie bani in sedem zagrabiensem ad terminum competentem racionem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec huiusmodi reambulacionis et metarum erecciоnis seriem cum cursibus metarum inibi erigendarum, contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, ac vicinorum et commetaneorum, qui premisse reambulacioni intererunt nominibus, terminoque assignato, nobis fideliter rescribatis. Datum Posonii feria quarta proxima ante festum beati Martini episcopi et confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XLVIIII. Romanorum XXVI. Bohemie sedecimo, imperii vero tercio.

(A tergo). Fidelibus nostris capitulo ecclesie Albe regalis, pro judice ac juratis ceterisque civibus civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia. Reambulatoria.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli maioris. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

92.

Anno 1435, 16. Decembris. In Prodavic.

Mathaeus Talovac banus, omnibus hominibus possessionatis, qui tributa tenent, mandat, ne Sigismundi regis jussu a civibus zagrabiensibus ullum tributum exigant.

Mathko de Tallowcz regni Sclauonie banus. Universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status dicti regni Sclauonie possessionatis hominibus tributa ubilibet tenentibus et habentibus presencium noticiam habituris salutem cum dileccione. Ex litteris domini nostri

Sigismundi dei gracia Romanorum imperatoris et regis Hungarie .etc. domini nostri graciosissimi, pro parte civium et hospitum civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam emanatis, vobis et cuilibet vestrum loquentibus, coram nobis productis, vidimus contineri, quod sua maiestas, ex juribus ipsorum civium coram sua serenitate productis, ipsos et res eorum quaslibet mercimoniales a cuiuslibet tributi solucione exemptos fore reperiendo, vobis et cuilibet vestrum mandasset, ut ipsos cives et hospites racione alicuius solucionis tributarie in locis tributorum vestrorum non auderetis quoquomodo impedire. Super quo et nos in persona prefati domini nostri imperatoris vos et quemlibet vestrum requirimus et hortamur auctoritateque nostri officii committimus . . . . presencium notitia, amodo et in posterum a prefatis civibus et hospitibus, rebusque et bonis ipsorum quibuslibet in locis dictorum tributorum vestrorum, contra mandatum dicti domini nostri imperatoris nullum tributum, nullamve solucionem tributariam recipere et exigere presumpmatis nec sitis ausi modo aliquali; et aliud, prouti transgressores dictorum mandatorum imperialium effici formidatis, facere non ausuri in premissis. Presentes eciam post earum lecturam ubique reddi jubemus presentanti. Datum in Prodauiz feria sexta proxima post festum beate Lucie virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo XXX quinto.

Originale in charta, in margine inferiori impressum est sigiilum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

93.

Anno 1436, 8. februarii. In Dražele.

Mathaeus Talovac banus, ut communitati civitatis victualia per fratrem suum hominesque suos comsumpta restituat, residuitatem pecuniariae taxae regio mandato impositae relaxat communitati.

Relacio domini Perkonis.

Nos Mathko de Talloucz regni Sclauonie banus. Damus pro memoria, quod nos ad peticionis instanciam in personis providorum virorum civium videlicet et hospitum civitatis montis Grecensis de promontorio Zagrabiensi nobis allatam, paupertatis inopie eorumdem compacientes, residuitatem taxe pecuniarie per egregium Perkonem, fratrem nostrum, de imperiali mandato super ipsos imposite, nondum exactam, in satisfaccionem victualium per ipsum fratrem nostrum et homines suos post suum recessum consumptorum, eisdem civibus et hospitibus, per ipsos exigendam, duximus relaxandam immo relaxamus presencium litterarum nostrarum (testimonio) et vigore medi-

ante. Quocirca vobis nobilibus Pelbardo de Vergnoucz ac Blasio literato de Thesa et Paulo de Azthalnok serie presencium firmiter precipimus, quantenus nullum ex civibus et hospitibus civitatis predicte racione residuitatis dicte taxe pecuniarie per ipsos nondum, ut prefertur exsolute, impedire, aut vero solucionem eiusdem astringere et compellere audeatis neque presummatis modo aliquali. Secus non facturi de premissis. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Draselcz feria quinta proxima post festum beate Dorothee virginis. Anno domini millesimo CCCCXXXVI

Originale in charta. Sigillum impressum. In arhiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

94.

Anno 1436, 12. februarii. Zagrabiae.

Exactores taxae imperialis residuitatem taxae praedictae (i. e. 54 flor.) communitati civitatis montis Grecencis exigendam et debita victualium, quae Petrus Talovac cum sua familia in eadem civitate fecisset, communitati exsolvendam sese commisisse in publico profitentur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod cum nos ad instantem et legittimam peticionem judicis, juratorum ac tocius communitatis civitatis montis Grechensis, honorabiles viros, magistros Franciscum et Vrbanum, duos ex nobis socios et concanonicos nostros ad infracriptam fassionem audiendam et ad ipsam civitatem montis Grechensis legittime destinassemus, tandem iidem exinde ad nos reversi nobis concorditer retulerunt eo modo: quod cum ipsi hesterno die ad ipsam civitatem ad nobiles viros videlicet Pelbartum predialem de Gessazentiwan et Blasium litteratum, dicatores et exactores taxe imperialis maiestatis per egregium dominum Petrum de Thallowch, gubernatorem episcopatus zagrabiensis et ad ipsam dicacionem et exaccionem ipsius taxe deputatos accessissent, tunc ipsi Pelbartus et Blasius litteratus, presente multitudine civium eorumdem, id fassi extitissent, quomodo ipsi residuitatem taxe predicte, quam dixerunt se extendere ad florenos quinquaginta et quatuor cum medio floreno auri, quam ipsi nondum ex excissis sibi exigere non valuissent, eisdem judici, juratis et civibus ac toti communitati dicte civitatis exigere et debita victualium, que prefatus dominus Petrus de Thallowch cum sua familia in dicta civitate fecisset, exsolvere comisissent; et dixissent insuper iidem Pelbartus et Blasius litteratus, dicatores supradicti, quod ipsi iam secundum vas vini Andree Friglimel civis dicte civitatis, quem ipsi dicebant se a

dicacione et solucione dicte taxe imperialis maiestatis absentasse, recepissent soli auctoritate domini Petri preventi et ad usum suum convertissent. Super quibus omnibus premissis, ipsi cives pecierunt per nos superinde sibi dari litteras nostras, quas eisdem concessimus communi justicia mediante. Datum feria secunda proxima post festum beate Scholastice virginis et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto.

Originale in charta sat exesum. Tergo impressum est sigillum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

95.

Anno 1436.

Injuriae a capitulo zagrab. civibus Grecensibus illatae, referuntur.

Item, in anno domini millesimo CCCCXXXVI, tempore secundi judicatus prefati Petri judicis, Symon officialis seu iudex capituli predicti cum familiaribus suis ex commissione et voluntate capituli prenotati, quemdam civem civitatis predicte nomine Martinum cultorem, dictum Chuck, in koucha sua circa vineam ipsius noctis in silencio existentis, manibus et armatis et potenciariis invadendo, diris et lethalibus verberum ac vulnerum plagis affecit, potencia mediante, nullis culpis suis exigentibus, ipsum semivivum relinquendo. Lite tamen inter cives et capitulum pendente.

Item, honorabilis vir dominus Georgius de Marowcha, canonicus ecclesie zagrabiensis, anno similiter presenti, circa festum invencionis sancte Crucis, nunc proxime preteritum, unum equum cuiusdam concivis nostri Nicolai in pascuis repertum, ad se recepit et circa se tandiu tenuit, usque super eum familiares suos proprios hinc et inde pro factis et necessariis suis destinando, voluntatem suam adimplevit; nec eundem nobis aut ipsi concivi nostro pluries postulanti usque ad explecionem sue voluntatis reddere penitus curavit, in preiudicium et dampnum dicti concivis nostri, nostrorumque dedecus valde ingens.

Item postremo, dicti domini de capitulo per certos officiales et homines ipsorum in turri prefata circa festum beate Anne matris virginis benedicte, plures et innumerabiles homines detineri et vinculis mancipari fecerunt in preiudicium et villipendenciam libertatis et jurisdiccionis civitatis prenotate.

Documentum transactionale. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Capit. ant. fasc. 10. nr. 16.

96.

Anno 1436, 7. Augusti. Sub castro Zyri.

Mathaeus Talovac banus, egregio Stephano Bickele de Zelinavar, et comiti, vicecomitibus, judicibusque nobilium comitatus zagrab. praecipit, ne in causa, quae inter communitatem civitatis et capitulum de litigiosis agris agitur, judicium faciant, priusquam ipse decreverit.

Mathko de Tallowcz regnorum Dalmacie, Croacie et tocius Sclauonie banus etc. Dilectis nobis egregio Stephano Byczkele de Zelnawar, necnon comiti vel vicecomiti et judicibus nobilium comitatus zagrabiensis salutem cum dileccione. Querelam pro parte providorum et circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium et hospitum civitatis montis Grecyensis de iuxta Zagrabiam nobis porrectam accepimus continentem, quomodo honorabiles domini de capitulo ecclesie zagrabiensis ipsis insciis et penitus ignorantibus, se mediantibus quibusdam litteris nostris vobis loquentibus ad querimoniam prefatorum dominorum de capitulo zagrabiensi emanatis, ad quasdam terras, fenilia, rubeta, super quibus ipsi judex et jurati se et eorum communitatem sufficiencia iura habere asserunt, racione quarum inter eosdem dominos et dictos cives ac eorum communitatem lis et questionis materia a pluribus retroactis temporibus mota dicitur fuisse et exorta, per vos introduci procurassent, et segetes in eisdem habitas sibiipsis usurpare et recipere machinarentur in preiudicium ipsorum exponencium et dampnum valde magnum, supplicantes per nos ipsis in premissis de condigno juris remedio opportune provideri. Et quia nos ad presens serviciis serenissimi domini nostri imperatoris in hiis partibus Croacie occupati examini dicte cause et conclusioni eiusdem vacare non possumus, nolumusque eosdem judices et juratos et cives dicte civitatis montis Grecensis eorum juribus sic improvise destitui seu privari quoquomodo, ideo dileccioni vestre committimus per presentes, quatenus habita presencium noticia fruges et segetes in facie dictarum terrarum litigiosarum habitas et seminatas tamdiu, donec nos auxiliante domino abhinc revertentes discussioni et examini cause premisse commode vacare et attendere poterimus, in sequestro reponifacere, et ipsas ambas partes ab omni usu premissarum terrarum, fenilium et rubetorum litigiosorum sub penis et obligaminibus, alias per nos propterea impositis, inhibere et interdicere debeatis. Secus non facturi. Presentes post earum lecturam semper reddende presentanti. Datum in descensu nostro exercituali sub castro Zyri vocato, habito, feria tercia proxima post festum sancte Marie de nive. Anno domini MCCCCXXX sexto.

Originale in charta, in margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

97.

Anno 1436, 12. Augusti. Iglaviae.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, Mathaeum Talovac banum vituperat, quod litigiosos quosdam agros capitulo zagrabiensi adjudicavit, litigatoresque in suum jus citat.

Commissio propria domini imperatoris.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fideli nostro Mathkoni de Talloucz regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie bano salutem et graciam. Venientes nostrum in conspectum providi: Valentinus, filius Ifk et Jacobus, filius Johannis, dicti Bolia, jurati cives nostre civitatis zagrabiensis, ipsorum ac universorum civium et hospitum eiusdem civitatis nostre zagrabiensis in personis, nostre exposuerunt maiestati lamentabili cum querela, quomdo tu circa festum beate Margarethe virginis et martiris, proxime preteritum, quasdam terras arabiles, prata et fenilia, silvas et rubeta ipsorum civium nostrorum ad predictam civitatem nostram zagrabiensem spectantes, in quarum quieto dominio ipsa civitas nostra a diuturnis temporibus, cuius contrarium memoria hominum non potest enarrare, extitisset et easdem possedisset, capitulo ecclesie zagrabiensi minus iuste et indebite et absque lege statuisses, et idem capitulum in ipsarum dominium introduxisses in preiudicium et juris derogamen dicte civitatis nostre valde magnum, immo verius in specialem displicenciam nostre maiestatis. Et quia nos predictam causam partes inter prenotatas, dum deo volente in regno nostro Hungarie constituemur examinare volumus et justo juris tramite propria nostra in persona adiudicare, ideo fidelitati tue firmissime precipimus et mandamus, quatenus statim receptis presentibus, excluso predicto capitulo zagrabiensi de dominio pretactarum terrarum arabilium, pratorum, fenilium silvarum et rubetorum, rursus et iterum memoratos cives et hospites iamfate civitatis nostre zagrabiensis in dominium ipsarum terrarum arabilium, pratorum, fenilium, silvarum et rubetorum per te, ut predicitur, dicto capitulo zagrabiensi statutarum reintroducere et easdem ipsis restatuere eosdemque in dominio ipsarum contra et adversus prelibatum capitulum zagrabiense pretegere, tueri et defensare debeas auctoritate nostre maiestatis tibi presentibus attributa mediante. Commitendo eisdem partibus, quibus et nos per presentes firmiter committimus, ut ipse ambe partes in primis octavis, postquam deo duce nos abhinc revertendo intra ambitum regni nostri Hungarie ubicumque constituemur celebrandi coram nostra personali presencia cum omnibus

earum juribus, si que ad huiusmodi terras arabiles, prata, fenilia, silvas et rubeta habent, debeant et teneantur comparere judicium et justiciam factis in premissis a nostre maiestate recepture. Et tandem quidquid id in premissis feceris, id nostre maiestati fideliter rescribas ac octavas prenotatas. Secus facere non ausurus, gracie nostre sub obtentu. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Iglauie, parcium Moravie, die dominico proximo ante festum assumpcionis beate Marie virginis gloriose. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto. Regnorum nostrorum, anno Hungarie etc. quinquagesimo. Romanorum XXVI. Bohemie XVII. Imperii vero quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civit. zagrab. Extat in transumpto in archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 6. nr. 26.

98.

Anno 1436, 14. Augusti. Iglaviae.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, judici curiae et Slavoniae regni bano mandat, ut ad ipsius adventum in causa, quae inter communitatem montis Grecensis et capitulum agitur, judicium differant.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fidelibus nostris magnificis palatino et iudici curie nostre, item regni nostri Sclauonie bano, vestrasque vices in iudicatu gerentibus salutem et graciam. Quia nos universas et quaslibet causas inter honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis ab una, ac providos iudicem, iuratos et ceteros cives necnon totam communitatem civitatis nostre zagrabiensis ab altera partibus, racione quorumcumque factorum et negociorum usque ad presens tempus motas et vestri seu alterius vestrum in presencia vertentes, dum dante domino ab hiis exteris partibus regnum nostrum Hungarie feliciter revertemur, volumus propria nostra in persona discutere, adiudicare et fine debito terminare ; igitur fidelitati vestre firmissime precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus pretactas universas causas partes inter prenotatas, ut premittitur motas et vertentes, absque omni gravamine et variacione aliquali, ad primas octavas post felicem nostre maiestatis ab hiis regionibus ad regnum nostrum Hungarie fiendum redditum occurrentes, in personalem nostre maiestatis presenciam, ubicumque eotunc intra ambitum dicti regni nostri Hungarie deo duce fuerimus constituti, prorogare debeatis et differe, et secus non facturi. Presentibus denique perlectis, exhibenti

restitutis. Datum Iglauie, parcium Morauie, in vigilia festi assumpcionis beate Marie virginis gloriose. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto. Regnorum nostrorum, anno Hungarie etc. quinquagesimo, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie XVII, imperii vero quarto.

E transumpto Johannis abb. monast. b. v. Mariae, Zagrabiae, ord Cisterc. anno 1436. die 16. octobris ut infra. Doc. 101.

99.

Anno 1436, 13. septembris. Budae.

Sigismundus, Hungariae etc. rex, cives: qui armati domum tricesimalem impetu facto spoliaverunt et damnum 400. florenorum importaverunt, acerbis verbis vituperat, mandatque iis, ut statim spolia reddant.

Ex deliberacione prelatorum et baronum vicariorum.

Sigismundus dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. Fidelibus nostris judici, juratis, ceterisque civibus nostre civitatis montis Grecensis de Zagrabia salutem et graciam. Gravem querelam fidelis nostri egregii Leonardi Noffvy de Baymocz tricesimarum et urburarum et cusionis monetarum nostrarum comitis, celsitudini nostre ac prelatis et baronibus vicariis scilicet nostris porrectam percepimus displicenter, quomodo vos diebus novissime preteritis temeraria ducti presumpcione ad instanciam et requisicionem cuiusdam Pauli de Zylagh, provisoris curie episcopalis zagrabiensis, pariter cum eodem ad curiam seu domum nostram tricesimalem in dicta nostra civitate vestri scilicet in medio existentem, armatis manibus et potenciariis irruentes, destructis portis seu hostiis curie et domus eorumdem, quasdam res et bona in pannis barhanis et aliis rebus mercimonialibus consistencia, per homines et familiares seu vicetricesimatores pretacti comitis Leonardi inibi constitutos, a quibusdam mercatoribus in falsa et indirecta via cum eisdem clandestine transeuntibus a solucioneque proventuum tricesimalium nostre maiestatis se et ipsas occultantibus, licite, uti fertur, receptas et ablata, simulcum universis aliis rebus et bonis eorumdem familiarium sed et pecuniis ex ipsis proventibus nostris congregatis, auferentes, duos ex eisdem familiaribus captivassetis, qui et nunc apud vos seu dictum Paulum capti et vinculati conservarentur. Quidam vero alii ex eisdem familiaribus ipsius comitis Leonardi metu consimilis captivitatis et incarceracionis tacti ab illinc fugientes in aliis provinciis divagarentur quoad presens. Per que premissa nostre maiestati ac pretacto comiti Leonardo plusquam quadringentorum florenorum auri dampna intulissetis, quod utique non solum

in eiusdem comitis Leonardi preiudicium, verum eciam in nostre maiestatis displicenciam cedit multum grande, de quo in veritate pessime stamus contenti et vobis nec immerito cogimur egre ferre, ex eo potissime, ut vos, qui more ab olim observato, huiusmodi vicetricesimatores proventuum scilicet nostrorum collectores atque perceptores, nedum taliter sicut presumpsistis persequi et molestare, verum pocius debuissetis eciam ab aliis quibusvis impetitoribus toto vestro posse defensare. Unde fidelitati vestre firmissime et seriosissime mandantes precipimus, quatenus statim agnita presencium noiicia, omnes et quaslibet huiusmodi res in quocumque consistant, per vos, ac pretactum Paulum provisorem curie episcopalis antedicte, de pretacta curia et domo nostra tricesimali receptas, que sub vestra potestate ac vestri in medio existunt a maiore usque ad minimam, pretactis hominibus et familiaribus annotati comitis Leonardi, harum utputa ostensoribus, plenarie et ex integro reddere et restituere, de ceteroque et per amplius ipsis hominibus et vicetricesimatoribus dicti comitis Leonardi, per eundem inibi constitutis seu constituendis, ad quorumcumque instanciam nullum impedimentum nullamque molestiam inferre seu irrogare, quin pocius eosdem ab aliis omnibus et singulis illegitimis impetitoribus, more alias consveto, protegere, tueri et defensare ac ad percipiendos proventus nostros regales, ipsis favoribus et auxiliis vestris adesse et assistere modis omnibus debeatis, secus sub pena capitum vestrorum facere non ausuri. Presentibus perlectis, si secus feceritis, quod absit, exhibenti restitutis. Datum Bude feria quinta proxima ante festum exaltacionis sancte Crucis. Anno domini MCCCCXXX sexto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. L. Romanorum XXVI. Bohemie XVII. Imperii vero quarto.

Originale in charta, in margine inferiori impressum est sigillum maius. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

100.

Anno 1436, 29. septembris.

Anno 1436. In festo beati Michaelis archangeli. Concambiales, vi quarum magister Michael lapicida, filius Stephani, olim aeque lapicida, domum suam muratam in civitate zagrabiensi penes fundum ecclesiae b. virginis Catharinae existentem, duas curias integras efficientem, cum omnibus pertinentiis in Mathaeum sartorem, filium Stephani, concivem zagrabiensem, pro alia domo eiusdem in eadem civitate habita, unam quartam et octavam curiae efficientem ac triginta quinque florenis auri puri jure perennali transfert coram magistratu loci, celebratae.

(Habentur etiam aliae litterae, quae prae manibus patrum Dominicanorum fuerunt, eiusmodi sunt litterae vendicionales cuiusdam domus, duas curias continentis, penes templum s. Catharinae, cum sigillo civitatis datae anno 1436. — Item aliae litterae super domum muratam ac fundum templi s. Catharinae, datae anno 1430. — Item litterae concernentes vineam quandam et terras arrabiles, quae jam una cum vinea in silvas conversae sunt, datae anno 1540.

Act. Soc. Jesu. Fasc. 10. nr. 21. Ant. Soc. Jesu. Fasc. 18. nr. 20. In archiv. regni Croat. Slav. Dalm.

101.

Anno 1436, 16. octobris. Zagrabiae.

Johannes, abbas Cisterc. zagrab., communitate precante eidem exemplar litterarum regis Sigismundi, de litigiosis quibusdam agris, tradit.

Nos frater Johannes, abbas monasterii beate Marie semper virginis de Zagrabia, ordinis fratrum Cystercicnsium, ac totus conventus fratrum monasterii eiusdem, tenore presencium significamus, quibus expedit universis, quod viri providi et circumspecti Briccius, alias iudex civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, filius Benedicti et Valentinus, filius Iwk, ac Marinus, filius Klarych, iurati moderni, civesque eiusdem civitatis pro se et pro universis civibus ac pro tota communitate ipsius civitatis ad nostram personaliter venientes presenciam exhibuerunt nobis quasdam litteras patentes serenissimi et invictissimi principis domini Sigismundi, dei gracia Romanorum imperatoris, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, domini nostri naturalis plurimum metuendi et generosi, sigillo sue maiestatis imperiali patenter consignatas, petentes nos humili precum cum instancia, ut tenorem earum presentibus inseri et sigillis nostro ac ipsius conventus consignari facere dignaremur ob cautelam ipsorum, caventes, ne per discrimina viarum easdam litteras ipsos proficiscentes quoquomodo amittere contingat. Quarum scilicet litterarum tenor talis est: (vid. Doc. 97. et 98. anno 1436. die 12. et 14. Augusti). Nos itaque peticionibus predictorum Briccii iudicis et Valentini et Marini iuratorum, civiumque civitatis prenotate iustis utputa et iuriconsonis annuentes, maxime ex eo, quia ipsas litteras repperimus non abrasas nec in aliqua sui parte viciatas sed prorsus omni vicio et suspicacione carentes, tenorem earumdem litterarum presentibus litteris nostris de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali inseri et nostro ac ipsius conventus sigillorum appensione fecimus consignari uberiorem ipsorum ob cautelam. Datum Zagrabie prenotata in festo beati Galli abbatis. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto, supradicto.

Originale in membrana, sericeae zonae viridis coloris, appendent absque sigillis. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

102.

Anno 1436, 23. Octobris. Quinqueecclesiis.

Coram capitulo quinqueecclesiensi legatus capituli zagrabiensis de donatione et fructu castri Medved contra nobiles Albenos intercessionem facit.

Nos capitulum ecclesie quinqueecclesiensis. Memorie commendamus, quod honorabilis vir magister Fabianus eiusdem ecclesie nostre et zagrabiensis ecclesiarum canonicus, in medio nostri personaliter constitutus egregium Rodolfum, filium Rodolfi de Alben, ac Leonardum filium eiusdem, necnon serenissimum principem dominum Sigismundum dei gracia Romanorum imperatorem ac regni Hungarie etc. regem, dominum videlicet nostrum graciosissimum, a donacione, vendicione, impignoracione seu quavis alienacione cuiusdam castri dicti capituli zagrabiensis et ecclesie eiusdem Medwewar dicti, in comitatu zagrabiensi habiti et existentis, universarumque villarum et possessionum ac aliarum utilitatum ad idem castrum spectancium, necnon villarum seu possessionum Szlannowcz et Zenthjacob nuncupatarum in dicto comitatu zagrabiensi existencium, necnon vadi seu portus fluvii Zaue in eadem Zenthjacob habiti, cunctarumque utilitatum seu proventuum ad eas porciones Szlannowcz et Zenthjacob pertinencium; item magnificum Fridericum, filium condam Hermani de Cilia, comitem de eadem, ac Wlricum, filium eiusdem et alios quoslibet ab empcione, pro pignorumque recepcione et sibi ipsis quovis alio quesito sub colore perpetuacione seu appropriacione predictorum catri Medwewar ac possessionum Slannowcz et Zenthjacob nominatarum, cunctarumque possessionum ac villarum et aliarum utilitatum ad idem castrum et dictas duas possessiones spectancium, usuumque, fructuum et quarumlibet utilitatum eiusdem et earundem percepcione et percipifaccione qualitercumque factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo publice et manifeste coram nobis. Datum feria tercia proxima post festum beatarum undecim millium virginum. Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto.

Bath. Krčelić. Hist. eccl. zagrab. p. 69. Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, str. 90.

103.

Anno 1436, 1. novembris. Zagrabiae.

In tabula banali, in qua inter capitulum et civitatis communitatem lis agebatur, capitulum zagrabiense judicium differendum curat.

Nos Mathko de Tallowcz regnorum Dalmacie, Croacie et tocius Sclauonie banus etc. Memorie commendamus per presentes, quod cum nobis una cum magnifico Henrico, filio wayuode de Thamasi etc.

aliisque nobilibus viris in judicio consedentibus providi viri, judex, jurati et nonnulli alii cives civitatis montis Grecensis de Zagrabia, quasdam litteras serenissimi principis et domini nostri, domini Sigismundi, dei gracia Romanorum imperatoris, semper augusti ac regis Hungarie etc. nobis preceptorie loquentes, tenoris infrascripti, nostri in presenciam produxissent; mox tunc honorabiles domini: prepositus, lector, cantor et cetiri domini de capitulo ecclesie zagrabiensis coram nobis personaliter comparentes, tenorem prescriptarum litterarum imperialium in transumpto litterarum nostrarum ipsis dari petierunt ad cautelam. Quarum tenor talis est: (vide Doc. 97. die 12. Augusti, an. 1436). Nos igitur juriconsonis peticionibus ipsorum dominorum prepositi, lectoris, cantoris et ceterorum dominorum de capitulo dicte ecclesie zagrabiensis annuentes, tenorem prefatarum litterarum imperialium presentibus litteris nostris verbaliter insertum, eisdem dominis preposito, lectori, cantori et ceteris dominis de capitulo antefate ecclesie zagrabiensis duximus concedendum, communi justicia exposcente. Datum Zagrabie predicta in festo Omnium sanctorum. Anno domini MCCCCXXX sexto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 6. nr. 26.

104.

Anno 1436, 2. novembris. Zagrabiae.

Mathaeus Talovac banus sese capitulo et communitati civitatis montis Grecensis mandasse, ut in causa, quae de litigiosis agris agebatur, jusjurandum darent, Sigismundum regem certiorem facit.

Serenissimo et invictissimo principi domino Sigismundo, divina favente clemencia Romanorum imperatori, semper augusto, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie et Croacie regi, domino sibi graciosissimo et naturali, Mathko de Tallowcz eiusdem vestre serenitatis regnorum Dalmacie et Croacie predictorum ac tocius Sclauonie banus, debitorum obsequiorum servicia cum perpetua fidelitate. Vestra noverit serenitas me litteras eiusdem vestre serenitatis preceptorias, michi per cives et hospites civitatis eiusdem vestre serenitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, tam pridem prope Bihigium, quam nunc in presencia magnifici viri Henrici, filii wayvode de Thamasy aliisque multis probis et nobilibus viris mecum in judicio hic Zagrabie existentibus exhibitas et presentatas, ad eorumdem civium querelam eidem vestre serenitati porrectam emanatas, humili obediencia et debita cum reverencia recepisse in hec verba: (vide Doc. 97. anno 1436. die 12.

Augusti). Unde ego mandatis ipsius vestre serenitatis semper in omnibus obedire cupiens, ut teneor, ad contenta dictarum litterarum ipsius vestre serenitatis taliter respondeo: quod prefati Valentinus, filius Ifk et Jacobus, filius Bolya, jurati cives dicte vestre civitatis zagrabiensis ipsorum ac universorum civium et hospitum eiusdem civitatis in personis, non ita quemadmodum res se habuit vestre curarunt exponere serenitati, quia alias reverendus in Christo pater, dominus Johannes, felicis reminiscencie episcopus pretacte ecclesie zagrabiensis, vestrarumque imperialis et regie majestatum sumpmus cancellarius, gubernatorque pretacte civitatis zagrabiensis, revisis prius unacum quondam reverendo in Christo patre domino Johanne episcopo tyniensi ac gubernatore prepositure de Byeniko, necnon nobilibus viris Petro, filio Ade de Zenthlilck, magistro Michaele prothonotario sedis crisiensis, Andrea, filio Viteez de Kamarcha ac Johanne Thoth de Zumzedwar, aliisque quam pluribus circumspectis viris, prescriptis terris, pratis, fenetis, silvis et rubetis per prescriptas partes demonstratis et ostensis a diuturno tempore litigiosis, ipsas partes a cultura, extirpacione et usufruicione earumdem usque ad debitum finem decisionis cause huiusmodi sub certis penis et gravaminibus inhibuerunt, partesque inter ipsas, de voluntate earumdem et assensu certos arbitros sub certis obligaminibus disposuerit et statuerit; tamen ipsi cives et hospites, prefato condam domino Johanne episcopo de medio sublato, ab ipsarum terrarum, pratorum, fenilium, silvarum et rubetorum cultura et fruicione nullo modo se cohibere voluerunt, sed easdem in maiori parte quam prius succiderunt, extirparunt, preararunt et seminarunt contra inhibiciones capituli ecclesie zagrabiensis prenotati. Cumque ego de partibus Italie versus predictas partes vestre serenitatis Hungarie et Sclauonie prenotatas per eandem vestram serenitatem transmissus et destinatus ad dictam Zagrabiam pervenissem, ad multiplices et infestas querelas parcium predictarum nonnullos probos et egregios ac nobiles viros videlicet: Georgium de Bikzaad, Andream Viteez de Kamarcha, magistrum Michaelem prothonotarium predictos, ac Stephanum Bikchele de Zelnawar et alterum Stephanum Farkasy de Ebres utriusque castri Hrazthowiche castellanum, pro revisione occupacionis et perarracionis, necnon extirpacionis et succisionis prescriptarum terrarum, fenilium, pratorum, silvarum et rubetorum a communi usu utrarumque parcium et fruicione inhibitarum duxissem destinandos; iidem egregii et nobiles viri ad me reversi taliter michi retulerunt: quod prefati cives et hospites prescriptas terras, prata, fenilia, silvas et rubeta a quibus erant ambe ipse partes inhibite, contra huiusmodi inhibiciones et obligamina tem-

pore dicti condam domini Johannis episcopi factas et inita in multo maiori parte quam prius et contra ipsius capituli similiter inhibiciones occupassent, perarrassent et extirpassent, seminassent et succidissent, et hoc ipsi fide conspexissent occulata; sic ego rursus et denuo ipsas ambas partes ab usu et fruicione terrarum, pratorum, fenilium, silvarum et rubetorum prenotatorum sub certis penis inhibueram tamdiu, quousque revisioni earumdem per me vacare et bonum finem inter ipsas partes facere valuissem; at ipsi cives et hospites ab usu et fruicione earumdem terrarum, pratorum, fenilium, silvarum et rubetorum tam contra huiusmodi priores ipsius condam domini Johannis episcopi, quam meas inhibiciones se minime cohibere voluerunt, sed easdem de die in diem eciam nunc succidunt, extirpant, arant et seminant, propter quod attentis hiis, que pro parte dictorum civium vestre serenitatis contra me tacita veritate et suggesta falsitate sunt exposita ac eciam huiusmodi cottidianis presumptuosis et temerariis occupacionibus, abolicionibus, succiosionibus ipsarum terrarum per jamfatos cives factis et patratis, tam prefatos cives, quam eciam dictum capitulum ecclesie zagrabiensis ab ipsis terris, silvis, pratis, fenilibus et rubetis duxi inhibendos et inhibui manifeste. Et quamquam prefati Valentinus, filius Ifk et Jacobus, filius Johannis, dicti Bolya, prefatam civitatem vestre serenitatis a diuturnis temporibus, cuius contrarium memoria hominum non comprehenderet in quieto dominio prescriptarum terrarum arrabilium, pratorum et fenilium ac silvarum et rubetorum esse et fuisse temere asseruerunt, in contrarium tamen huius rei, ex tenore litterarum quondam spectabilis et magnifici domini Hermanni Cilie, Zagorieque comitis ac regni Sclauonie bani, ubi idem de sua sede judiciaria zagrabiensi certos nobiles viros, signanter Stephanum Hwhinger, comitem suum zagrabiensem, ac egregios Johannem Thoth de Zwmzedwar et Georgium de Bikzaad predictos, necnon duos ex judicibus nobilium dicte sedis zagrabiensis ad revisionem ipsarum terrarum per jamfatos cives occupatarum distinasset, ac certa fassione nonnullorum proborum et nobilium virorum eosdem cives et hospites non in pacifico dominio dictarum terrarum, silvarum et fenilium ac rubetorum esse et fuisse, sed pocius ipsos cives dictas terras, prata, fenilia, silvas et rubeta contra huiusmodi sepissimas inhibiciones occupasse reperi manifeste, prout ipsa vestra serenitas tam ex ipsius condam domini Hermanni comitis et bani, quam eciam multis aliis litteris exinde confectis opportuno tempore coram vestra serenitate exibendis clare poterit informare. Commisi eciam partibus predictis, ut ipse ambe partes in primis octavis postquam deo duce ipsam vestram serenitatem intra ambitum regni vestre

*

serenitatis Hungarie ubicumque celebrandis constitui contingerit, coram vestra personali presencia cum omnibus eorum juribus, si que ad huiusmodi terras arrabiles, prata, fenilia, silvas et rubeta habent confectas et emanata debeant et teneantur comparere, judicium et justiciam factis in premissis a vestra maiestate recepture, eosdemque cives ac dictum capitulum ab ipsarum terrarum, pratorum, fenilium, silvarum et rubetorum cultura et fruicione usque ad decisionem litis per vestram serenitatem partes inter easdem fiende, denuo et ex novo sub certis penis ex previis racionibus inhibui. Datum Zagrabie predicta secundo dei festi Omnium sanctorum. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto supradicto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven. Cap. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 6. nr. 26.

105.

Anno 1436.

Per Vilhelmum castellanum castri Medwe illatae violentiae per judices comitatus investigantur in anno 1436.

Regesta document. lib. reg. civit. zagrab.

85.

Anno 1437, 6. Julii. Zagrabiae.

Coram Alexandro, medico, et Paulo Astalnok, tutore civium zagrabiensium, Petrus tricesimator communitatem civitatis postulat, ut peccata contra jura libertatesque ipsius civitatis commissa, sibi ignoscantur.

Ego magister Allexander doctor in phisica seu in arte medicinali liberali. Significo tenore presencium quibus expedit universis, quod Petrus tricesimator seu exactor tricesime zagrabiensis feria tercia in festo scilicet visitacionis gloriose semper virginis Marie unum civem civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, nomine Georgium aurifabrum, ausu temerario et propria sua vi contra libertatem civitatis prefate in domo exaccionis ipsius tricesime convencionali in dicta civitate habita, detinuit et incaptivavit in preiudicium juris et dicte libertatis ipsius civitatis. Et cum ipso facto judex, jurati et universi cives ac tota communitas civitatis predicte penes ipsa jura et dictas libertates civitatis prefate eadem jura et ipsas libertates eorum tueri et defensare satagentes, ipsum tricesimatorem seu exactorem tricesime

predicte contra ipsa jura et libertates ipsorum privilegiatas ausu, ut predicitur, temerario et propria sua vi infringentem quodammodo agravare et tenere voluissent ordine et justicia equitatis requirente, a Paulo dicto Aztalnok curiense seu provisore ac judice curie episcopalis Zagrabie habite, tamquam a tutore et protectore eorum per magnificum dominum Mathkonem banum regnorum Dalmacie, Croacie et tocius Sclauonie etc. dominum meum honorandum et graciosum ipsis deputato, sibi ipsis superinde justicie complementum inpertiri postulantes, tunc predictus Paulus Aztalnok idem factum seu ipsam causam ad crastinum diem dicti festi ipsius visitacionis beate Marie virginis per peticionem suam prorogavit. Ipsaque crastina die facta, ego unacum predicto Paulo Aztalnok in eodem f(acto) laborantes, prefatum tricesimatorem seu exactorem dicte tricesime agressus, diligenterque ab eodem factum perscrutans et (examinans) id inveni et rescivi exacerto, quod ipse Petrus tricesimator facto in eodem fuisset per omnia culpabilis. In quo facto idem eciam tricesimator se ipsum omnino reddidit fore culpabilem. Et cum tandem ego cum prefato Paulo Aztalnok eidem tricesimatori pro predicto facto suo malo et nephario apud prefatos judicem, juratos, civesque ac communitatem civitatis predicte graciam invenissemus, tunc idem Petrus tricesimator solus personaliter in medium ipsorum judicis et juratorum ac universorum civium et tocius communitatis civitatis predicte adveniens, se ipsum publice et manifeste coram me ibidem et coram prefato Paulo Aztalnok ac coram tota communitate civitatis prenotate in sede eorum judiciaria reddidit per omnia fore reum et culpabilem, sibique ibidem idem tricesimator personaliter sola propria sua voluntate ab eisdem civibus et tota communitate civitatis sepefate coram eisdem stando pro prefato facto suo per ipsum contra dicta jura et libertates ipsius civitatis indebite et illicite perpetrato, graciam et veniam postulavit et invenit ita videlicet et talem: ut hec et omnia ac quevis huiusmodi facta illicita inter ipsum tricesimatorem et dictam communitatem civitatis superius dicte hucusque habita et ventilata sint per omnia inter ipsos sopita, et quod predicta et alia ipsis similia facta per eundem tricesimatorem de cetero non sint renovata nec renovanda. Assumpsit insuper idem tricesimator ibidem, quod predictos judicem, juratos et universos cives ac totam communitatem civitatis sepelate vult per amplius pro fratribus et amicis specialibus habere et cum ipsis bono modo vivere. Super quibus omnibus premissis ipsi judex, jurati et universi cives ac tota communitas civitatis pluries dicte sibi ipsis per me litteras testimoniales dari postularunt uberiorem ipsorum ob cautelam, quas eisdem

concessi communi justicia requirente. Datum predicta Zagrabie, die dominico proximo post predictum festum visitacionis beate semper virginis Marie. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo.

Originale in charta, parum attritum. Sigillum impressum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

107.

Anno 1437, 21. decembris. Krapinae.

Fridericus comes Cileae capitulo et communitati civitatis sese eorum accusationes Vilhelmi, castri Medved capetani, suscipere litigatoribusque justam sententiam ferre esse promptum nuntiat.

Fridericus dei gracia Cilie, Ortenburge, Zagorieque etc. comes. Honorabiles ac providi nobis dilecti! Per nobilem Sigismundum Hann.. de Bednya, comitem nostrum varosdiensem, uti ex relacionibus eiusdem percepimus, id nobis intimastis, quod vos controversiarum et discordiarum materiam inter vos ab una et egregium Vilhelmum nostrum, illustrisque principis comitis Vlrici etc. filii nostri carissimi, capitaneum de Medwe parte ex altera motam et suscitatam, judicio, arbitrioque et disposicioni ac manibus nostris submisistis. Unde cum nos paci et concordie parcium pocius quam discordie intendamus, animo libenti pro sedanda, informandaque et complananda ipsa controversia seu discordia, ac consolidanda atque ordinanda inter vos pace firma, unacum aliis probis volumus interponere favorabiliter partes nostras, non advertentes illud, quitquid sit, quod contra nos commisistis, quamvis non levem ponderat excessum. Et verum, quia judicio, arbitrioque et disposicioni huiusmodi ex vobis dominis de capitulo tres vel quatuor, ex vobisque civibus totidem, qui accionem vestram sciant, proponere et contra proponendam finaliter respondere, de tota intencione vestra informati, super judicioque et arbitrio ac disposicione premissis contentantes, plenam habentes potestatem, presente eciam prefato Vilhelmo capetaneo, quem similiter coram nobis superinde comparere faciemus, necessario debent interesse; pro eo vestras presentibus consulentes monemus dilecciones, quatenus homines vestros predictos vestri ex parte, uti premisimus, coram nobis de premissis ad comparendum necessarios, vestri e medio eligendos, in vigilia festi Epiphaniarum domini proxime nunc affuturi, termino scilicet per nos ad id deputato, nostri in presenciam destinare non postponatis in statera equitatis super premissis finem recepturi decisivum, quitquid tamen in premissis precogitantes deliberaveritis, nobis quantocius vestras per

litteras rescribere non recusetis. Datum Krappine in festo beati Thome martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo.

(A tergo). Honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis, ac providis judici, juratis et universis civibus montis Grecensis de Zagrabia, nobis gratis et sincere dilectis.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In arch. ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 91 nr. 41.

108.

Anno 1438, 6. januarii. Krapinae.

Fridericus et Ulricus, comites Cileae, communitati civitatis et capitulo jus commercii promittunt, et una magistratibus castri Medved mandant, ut civibus zagrab. vexandis se abstinent.

Wir Fridreich vnd auch wir Vlreich, sein Sun, von gotsgnaden Graven ze Cili, ze Ortenburg und in dem Segern etc. Bekennen von solcher zwayung vnd stozz wegen. So sich dann zwischen unserm lieben getrewen Wilhalmen von Stamm, vnserm hawbtman zu Medwe ains tails, vnd der Chorhern von Agrom auch der Burger daselbst, des andern, gegeben vnd gemacht haben, biz auf hewt datum des briefs. Vnd darumb wir an baiden tailen ainen anstand vnd frid auf sand Jorgen tag schiriftkunftigen vnd auch daczwischen, als von hewt, datum des briefs, vber vierzehen tag, ainen tag fur vns zu freundthlichen aynung benennet haben; alss haben wir auch darauf denselben Chorhern von Agramb und auch den Burgern daselbst, vnd allen Iren dienern vnd vndertannen vnsere sicherhait vnd gelait biz auf denselben sand Jorgen tag für uns, vnd all die vnsern gegeben vnd geben auch wissentlich mit disem brief, also: das sy vnd die iren in vnsern herschaften vnd gebietten, vnd den dernach in derselben zeit alsonst in des notdurft tut komen handeln vnd gewandeln mugen an vnser vnd aller der vnsern Irrung vnd hindernuss ungeuerlich davon. So emphellen wir allen vnsern hawbtleuten, Burkgraven, Phlegern, Richtern, Ambtleuten vnd allen andern vnsern dienern vnd vndertannen, den der gegenburtige vnser brief gezaigt wirdet, ernstlich, vnd wollen das Ir wider solch vnser anstand, frid vnd sicherhait nicht tut, sunder das stat vnd unzerbrochen haldet, vnd dawider nyemanden andern ze tun gestattet, das ist genzlich vnser maynung. Gegeben zu der Kremppen an der heiligen dreyer Kunig abend. Anno domini millesimo quadringeniesimo tricesimo octavo.

Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku. knj. III. str. 95—96.

109.

Anno 1438, 13. januarii. Zagrabiae.

Mathaeus Talovac banus, ut de injuriis a Vilhelmo, capetano castri Medved, mercatoribus zagrabiensibus illatis quaestionem ferat, capitulo časmensi mandat.

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie chasmensis, Mathko de Thallouz regnorum Dalmacie, Croacie et tocius Sclauonie banus, amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis judicis, juratorum ac tocius communitatis civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, quomodo quidam Wilhelmus vicecapetaneus castri Medwe per illustres principes dominos Fridericum Cilie, Ortenburge, Zagorieque comitem ac Vlricum, eiusdem domini Friderici natum, in eodem castro Medwe constitutus, in festo beatorum Cosme et Damiani martyrum, proxime preteritum, malo fretus consilio, quemdam Bartholomeum Italicum, vitriparem, habitatorem dicte civitatis montis Grecensis ex scitu et commissione dictorum dominorum suorum, via in libera de Pethouia versus propria cum certis suis rebus ac bonis et equis proficiscentem, prope molendina dicte civitatis et in territorio eiusdem civitatis per certos suos homines, et signanter per quemdam Jeronimum ac Colomanum Trankenbergar captivari et captum, ligatumque a tergo manibus et sub equorum ventribus pedibus ipsius, penes dictum castrum Medwe, datis prius eisdem latronibus de ipso castro Medwe cibis et potibus, ad pretactum castrum idem Trankenberger deduci et tandem in quadraginta florenis auri pactari, ex quibus idem Bartholomeus ibidem viginti in specie exsolvisset, pro aliis vero viginti ipse Wilhelmus, quasi in premissis innoxius, se fideiussorem posuisset, et sic sub talibus pactis ad peticionem plurimorum proborum virorum de ipsis vinculis abire permisisset. Hiis non contentus prelibatus Wilhelmus, malum malo accumulare non verens, in festo beati Andree apostoli, proxime preterito, similiter ex commissione et scitu dictorum dominorum suorum, missis ante auroram et destinatis nonnullis tam prefatorum dominorum suorum, quam suis hominibus et familiaribus de dicto castro Medwe nonnullis, immo quam pluribus colonis dicti castri et jobagionibus ad possessionem ipsius civitatis Pobresye vocatam, penes fluvium Zawe habitam, manibus armatis et potenciariis eandem possessionem penitus ac in toto spoliari et depredari, resque et bona hominum in eadem habitancium, signanter pecora et pecudes et vestimenta tam virorum quam mulierum, ligones et secures ac alia que levari potuissent, aufferi et ad dictum castrum Medwe deportari fecisset. Preterea idem Wilhelmus

ex consensu similiter et voluntate dictorum dominorum suorum, feria quinta proxima ante festum beati Thome apostoli proxime preteritum, nonnullos jobagiones et colonos dicte civitatis in villa Grachan vocata commorantes, nonnullosque cives et habitatores dicte civitatis per vineas et kuchas in montibus et circa vineas predictas, signanter in cellariis earundem vinearum repertos et inventos captivari et captos dire tormentari, ad dictumque castrum Medwe vinculatos deduci et in suis carceribus detineri fecisset, quos servaret vinculatos eciam de presenti; aliquos autem ex eisdem in magna quantitate pecuniarum pactatos abire permisisset, potencia mediante, in preiudicium et dampnum dictorum civium valde magnum. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus reverenter quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, Stephanus, filius Nicolai, aut Georgius, filius Iwan de Brezouycza, ceu Ladislaus, filius eiusdem Nicolai de eadem, aut Gregorius de Beryzloucz vel Johannes aut Paulus, filii Jacobi de Jazenowcz, sive Mathias, filius Emerici, filii Dominici de Adamowch, seu Mathias, filius Nicolai de Alsoglawnicza, aliis absentibus, homo noster, ab omnibus, quibus incumbit, meram de premissis experiatur veritatem, quam tandem nobis amicabiliter rescribatis. Presentes sigillo Nicolai, filii Gregorii de Gepew, comitis nostri zagrabiensis, fecimus consignari. Datum Zagrabie octavo die festi Epiphaniarum domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, knj. III. str. 93—94.

110.

Anno 1438, 13. januarii. Zagrabiae.

Mathaeus Talovac banus capitulo časmensi mandat, ut de injuriis a Vilhelmo, castellano castri Medwed, possessioni communitatis Gračani et mercatoribus zagrabiensibus illatis, quaestionem constituat.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie chasmensis, Mathko de Thaloucz, regni Sclauonie banus, amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis judicis, juratorum et tocius communitatis civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, quomodo Vilhelmus Thewtonicus castellanus castri Medwe, circa festum beati Mychaelis archangeli in anno domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto transacto preteritum, tempore scilicet introitus sui ad dictum castrum, ex commissione, precepto et induccione illustrium principum dominorum Friderici et Vlrici, eiusdem domini Friderici nati, comitum

scilicet Cilie, Ortenburge et Zagorie, dominorum suorum, duas vaccas cuiusdam coloni ipsius civitatis in possessione Grachan vocata commorantis, omni sua sine culpa recipi et ad dictum castrum Medwe deduci ac usui suo deputari fecisset. Et quod idem Wilhelmus anno proxime transacto circa festum beati regis Osualdi nonnullos cives, hospites et habitatores dicte civitatis montis Grecensis de nundinis seu foro annuali pethouiensi cum eorum rebus mercimonialibus versus propria proficiscentes, via in libera, similiter ex scitu, voluntate et commissione dictorum dominorum comitum, dominorum suorum, per quosdam familiares ac homines suos et ipsorum dominorum comitum, precipue per quemdam Colomanum Trakenberger ac Jeronimum et Martinum, filium Ladislai de Gorycha, que scilicet res mercimoniales fere ad duo millia florenorum auri se extendissent, recipi et quo sue placuisset voluntati, deportari et dividi fecisset. Hiis non contentus idem Wilhelmus similiter ex consensu, scitu et voluntate dictorum dominorum suorum circa festum Nativitatis virginis gloriose, proxime preteritum, nonnulla pecora et pecudes dictorum civium de possessione Roycha, foro scilicet similiter annuali versus propria ducentes, via in libera, omni ipsorum civium sine culpa, recipi et aufferi ac in certis pecuniariis quantitatibus pactari et permitti fecisset, potencia mediante, in preiudicium et dampnum eorumdem civium valde magnum. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Stephanus vel Radoslaus, filii Nicolai, vel Georgius aut Johannes, filii Iwan de Brezouycza, ceu Gregorius de Beryzlaucz aut Mathias, filius Gregorii, filii Dominici de Adamouch, aliis absentibus, homo noster, ab omnibus quibus incumbit meram de premissis experiatur veritatem, quam tandem nobis amicabiliter rescribatis. Presentes sigillo Nicolai, filii Gregorii de Gepew, comitis nostri zagrabiensis, fecimus consignari. Datum Zagrabie octavo die festi Epiphaniarum Domini Anno eiusdem millesimo CCCCXXX octavo.

Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, knj. III str. 91—92.

111.

Anno 1438, 15. januarii. Časmae.

Capitulum časmense Mathaeum Talovac banum certiorem reddit inquisitione esse repertum omnium injuriarum, civibus zagrabiensibus illatarum, culpam sustinere Vilhelmum castellanum.

Magnifico viro domino Mathkoni de Thallaucz regni Sclauonie bano, amico ipsorum honorando, capitulum ecclesie chasmensis amiciciam paratam cum honore. Litteras vestras inquisitorias per vos nobis amicabiliter directas honore quo decuit, noverit nos recepisse in hec verba: (vid. Doc. 109. 110. an. 1348. 23. januarii). Nos itaque vestris amicabilibus peticionibus annuentes, una cum prefato Gregorio de Beryzlowch predicta, homine vestro, nostrum hominem fidedignum, discretum virum Stephanum presbiterum et prebendarium chori ipsius ecclesie nostre ad premissam inquisicionem faciendam, nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis voce consona retulerunt isto modo: quod predictus homo vester presente dicto nostro testimonio, feria quarta proxima post predictum octavum diem festi Epiphaniarum domini, nunc preteriti, ab omnibus illarum parcium hominibus, a quibus decuisset et licuisset, palam et occulte diligenter de premissis inquirendo, omnia premissa et quorumvis premissorum singula sic et eodem modo facta et perpetrata fuisse et esse rescivissent, prout eidem vestre magnificencie dictum extitisset et sicut tenor litterarum vestrarum continet predictarum. Datum tercio die diei inquisicionis prenotate. Anno domini supradicto.

Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnieu jugoslavensku, knj. III. str. 91—94.

112.

Anno 1438, 31. januarii. Zagrabiae.

Comitatus zagrab. actione a civibus zagrab. instituta de injuriis a Vilhelmo castellano castri Medved contra vicum Gračani et mercatores zagrab. factis quaesitionem esse latam nuntiat, culpamque in Vilhelmum confert.

Nos Nicolaus, filius Gregorii de Gepw, comes, ac judices nobilium comitatus zagrabiensis. Memorie commendamus, quod cum nos ad instantem peticionem judicis, juratorum et tocius communitatis civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, Thomam litteratum de Domagouich ac Georgium, filium Matheus de Sythomeria et Petrum, filium Johannis de Sythar, tres ex nobis scilicet judices nobilium ad infrascriptam inquisicionem faciendam de sede nostra judiciaria legittime destinassemus, qui demum exinde ad nos reversi nobis unifor-

miter retulerunt, quod ipsi ab omnibus, quibus decuisset et licuisset palam et occulte diligenter inquirendo talimodam de infrascriptis scivissent veritatem: quomodo Vilhelmus thewtonicus castellanus castri Medwe circa festum beati Michaelis archangeli in anno domini millesimo quadringentesimo trigesimo sexto transacto, preteritum, tempore scilicet introitus sui ad dictum castrum, ex commissione, precepto et induccione illustrium principum dominorum Friderici et Vlrici, eiusdem domini Vlrici *(sic)* nati, comitum scilicet Cilie, Ortemburge et Zagorie, dominorum suorum, duas vaccas cuiusdam coloni ipsius civitatis in possessione Grachan vocata commorantis, omni sua sine culpa recipi, et ad dictum castrum Medwe deduci ac usui suo deputari fecisset. Et quod idem Vilhelmus anno in proxime transacto circa festum beati regis et confessoris Osualdi nonnullos cives, hospites et habitatores dicte civitatis montis Grecensis de nundinis seu foro annuali pethouiensi cum eorum rebus et bonis mercimonialibus versus propria proficiscentes, via in libera, similiter ex scitu, voluntate et commissione dictorum dominorum comitum, dominorum suorum, per quosdam familiares ac homines suos et ipsorum dominorum comitum precipue per quendam Colomanum Trakumbergar ac Jeronimum et Martinum, filium Ladislai de Goricha, que scilicet res mercimoniales fere ad duo millia florenorum auri se extendissent, recipi et quo sue placuisset voluntati deportari et dividi (fecisset). Hiis non contentus idem Vilhelmus similiter ex consensu, scitu et voluntate dictorum dominorum suorum circa festum Nativitatis virginis gloriose, proxime preteritum, nonnulla pecora et pecudes dictorum civium de possessione Roycha, foro scilicet similiter annuali versus propria ducencium, via in libera, omni ipsorum civium sine culpa recipi et aufferi ac in certis pecuniarum quantitatibus pactari et permitti fecisset, potencia mediante, in preiudicium et dampnum eorumdem civium valde magnum. Datum Zagrabie feria sexta proxima ante festum Purificacionis virginis gloriose. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

Originale in charta. A tergo vestigia quatuor sigillorum. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

113.

Anno 1438, 31. januarii. Zagrabiae.

Comitatus zagrab, civibus precantibus inquisitionem de injuriis a Vilhelmo castellano civitatis montis Grecensis illatis a se esse constitutam refert, omnesque accusationes facit ratas.

Nos Nicolaus filius Gregorii de Gepew, comes ac judex nobilium comitatus zagrabiensis. Memorie commendamus, quod cum nos ad instantem peticionem judicis, juratorum et tocius communitatis civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, Thomam litteratum de Domagouich ac Georgium, filium Matheus de Sythomeria et Petrum, filium Johannis de Sythar, tres ex nobis scilicet judices nobilium ad infrascriptam inquisicionem faciendam de sede nostra judiciaria legittime destinassemus, qui demum exinde ad nos reversi uniformiter retulerunt, quod ipsi ab omnibus, quibus decuisset et licuisset palam et occulte diligenter inquirendo, talem de infrascriptis rescivissent veritatem: quomodo Wilhelmus thewtonicus castellanus castri Medwe ex scitu, consilio et mandato illustrium principum dominorum Friderici, Cilie, Ortenburge et Zagorie comitum ac Vlrici similiter comitis, eiusdem domini Friderici filii, dominorum suorum, diabolico instigatus machinamento, octavo die festi beati Andree apostoli, proxime preteriti, missis et destinatis quibusdam familiaribus suis armatis equitibus ad valvas seu portas dicte civitatis montis Grecensis regalis, ibique aliquos homines cives et habitatores dicte civitatis, custodes scilicet portarum predictarum, in eisdem portis ictibus sagittarum de ballistris graviter vulnerari et sagittari fecisset, ex quibus quidam ibidem vitam finierunt temporalem, alii vero semivivi remanentes graviter torquerentur. Hiis non contentus idem Wilchelmus, similiter ex scitu et voluntate dictorum dominorum suorum per prefatos familiares suos equestres, a dicta civitate huiusmodi patrantes mala reversus, quosdam cives et homines alios dicte civitatis via in libera progredientes repertos, similiter ictibus sagittarum de balistris adeo et taliter vulnerari fecisset, quod aliqui ex eisdem ibidem obiissent, alii vero semivivi remanentes torquerentur ad presens, de quorum vita dubium haberetur. Hiis adhuc minime contentus idem Wilhelmus ex scitu, voluntate et speciali commissione dictorum dominorum suorum, diebus novissime elapsis, universos et quoslibet jobagiones et colonos dicte civitatis in possessione Grachan vocata commorantes, nocturno in silencio simul cum uxoribus et pueris levari, ac aliis eorum rebus et bonis universis abduci et nescitur an ipsas . . . . . . aut alias predas fecisset. Et licet prefati domini comites binas vel trinas

litteras eorum, ipsi Wilhelmo, quod de premissis malis supersedere amplius, ac de dampnis, injuriis et nocumentis dictis civibus illatis, omnimodam satisfaccionem impendere debuisset, direxissent, tamen ipsi domini comites sabatho proximo ante festum Nativitatis domini proxime preteritum, ad peticionem eiusdem Wilhelmi, de Crapyna quinquaginta duos armatos usque ad talos, pro subsidio, ac non modicam catervam peditum armatorum eidem Wilhelmo ad dictum castrum Medwe transmisissent, cum quibus ipse Wilhelmus et aliis quam pluribus suis armatis et alias acqusitis thewtunicis latronibus, signanter autem cum illis Colomano Trakenbergar ac Jeronimo et Georgio Pers, necnon Martino filio Ladislai de Goricha et Thoma Koposunych et aliis quampluribus, ex commissione et mandato dictorum dominorum comitum, dominorum suorum, feria secunda ante predictum festum natalis Domini, iam de novo elapsum, more exercituali ad valvas et portas dicte civitatis personaliter veniens, ipsamque civitatem expugnare machinans, nonnullos greges boum et peccorum auferri et ad dictum castrum Medwe deduci et depelli, nonnullosque homines et cives ac habitatores dicte civitatis captivari et tandem vulnerari; ultimatim impetum magnum in ipsos cives cum clangore buccinarum more exercituali fieri, ibique quamplures ex eisdem crudelissima morte interfici et in multorum sanguinem lanceas suas et suorum, ac gladios et durissimas sagittas inebriare, et plures vulneratos captivari et captos, ligatis a tergo manibus et sub equis pedibus, ad dictum castrum Medwe deduci fecisset et captivos teneret eciam de presenti, ex quibus triginta vel plures jam perhibentur defuncti, potencia mediante, in preiudicium dicte civitatis regalis ac regni et dampnum eorumdem valde magnum. Datum Zagrabie feria sexta proxima ante festum Purificacionis virginis gloriose. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, knj. III. str. 94—95.

114.

Anno 1438, 24. februarii. Budae.

Coram Alberto Hungariae etc. rege, Ulricus, comes Cileae, et legati capituli et communitatis civitatis assentiuntur, ut lis de injuriis a Vilhelmo castellano factis ad tabulae banalis arbitrium referatur.

Nos Albertus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Morauie. Memorie commendamus per presentes, quod fidelis noster illustris princeps Vlricus

Cilye, Ortenbergensis et Zagorie comes, personaliter, onera et gravamina illustris principis Friderici, similiter Cilie, Ortenburgensis et Zagorie comitis, patris sui, ac omnium familiarium et hominum suorum, singulorumque ad ipsos pertinencium, notanter autem egregii Vylhelmi castellani castri Medwe nuncupati et ad ipsum pertinencium, super se assumpmendo, ab una, parte vero ab altera honorabiles viri Johannes decretorum doctor et Thomas plebanus de Iwanych, canonici ecclesie zagrabiensis, pro se personaliter ac pro toto capitulo eiusdem ecclesie zagrabiensis subditisque et familiaribus ipsorum cum procuratoriis litteris ipsius capituli; item Petrus, alias judex et Blasius, juratus civis civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia pro se ipsis similiter personaliter ac pro judice, juratis civibus et tota communitate dicte civitatis nostre montis Grecensis, ipsorumque universis subditis cum procuratoriis litteris eiusdem civitatis, a tercia partibus coram nobis constituti, sunt confessi in hunc modum: quomodo ipsi de commissione et annuencia nostre maiestatis, nonnullorum eciam baronum nostrorum peticione ad id accedente, universa et quevis facta, contencionesque et controversias quaslibet inter partes pretactas usque modo quomodocumque et qualitercumque mota, habitas et suscitatas judicio, disposicioni, deliberacioni et arbitrio magnificorum virorum Ladislai, filii Nicolai palatini de Gara machouiensi et Mathkonis de Talloucz regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie predictorum ac tocius Sclauonie banorum plenarie submisissent et submiserunt coram nobis tali modo: ut quitquit iidem Ladislaus et Mathko bani, auditis predictarum parcium proposicionibus, querimoniis et obieccionibus, visisque eorumdem probacionibus et documentis legittimis inter easdem partes disposuerint et deliberati fuerint, id ipse partes inviolabiliter observare teneantur. Casu vero, quo aliqua parcium predictarum disposicionem et arbitrium ipsorum Ladislai et Mathkonis banorum in toto vel in parte acceptare nollet seu recusaret, extunc talis pars dictam disposicionem seu judicium non acceptans, contra aliam partem judicium acceptantem suam accionem ammittat et insuper in omnibus acquisicionibus et accionibus ipsius partis acceptantis succumbat et convincatur eo facto. Ad que se ipse partes sponte obligarunt coram nobis testimonio presencium mediante. Datum Bude in festo beati Mathye apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo trigesimo octavo.

E transumpta capituli časmensis facto anno 1438. ut infra. — Iv Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, knj. III. str. 96—97.

115.

Anno 1438, 3. martii. Budae.

Albertus, Hungarie etc. rex, Mathaeo et Petro Talovac banis praecipit, ne communitatis montis Grecensis liberae administrationi se immisceant.

Commissio propria domini regis, Henrico filio waivode magistro curie referenti.

Albertus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Moravie. Fidelibus nostris magnificis Mathkoni de Tallowcz regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie predictorum ac tocius Sclauonie, item Petro de eadem Tallowcz modo simili ipsorum regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie banis, salutem et graciam. Revera nostra edocta existit serenitas, quod et vobis constare non ambigimus, qualiter civitas nostra montis Grecensis de Zagrabia, in regno nostro Sclauonie situata, hactenus sicuti et ex nunc apud manus vestras habita, semper et ab antiquo, tam condam excellentissimi principis domini Sigismundi imperatoris et regis Hungarie, patris nostri carissimi, quam eciam aliorum nostrorum predecessorum regum Hungarie temporibus, inter alias liberas regni nostri civitates existit computata, pluribusque libertatibus et graciarum prerogativis ex concessione pretactorum nostrorum predecessorum divorum scilicet regum Hungarie usa fuit et gavisa. Quamobrem volentes ipsam nostram civitatem euisque cives et incolas huiusmodi suis libertatibus pacifice et illibate perfrui, nec per quospiam contra easdem impediri seu gravari intendentes, fidelitati vestre firmissime precipimus et mandamus, quatenus de cetero et per amplius de iurisdiccione et qualicumque gubernacione civitatis pretacte civiumque et incolarum eiusdem, vos quovismodo ingerere seu intromittere non presumentes, manus vestras et vestrorum penitus de eadem excipere et removere debeatis, quinimmo eandem civitatem et eius cives adinstar aliarum liberarum civitatum apud manus nostras regias pacifice persistere, suisque libertatibus perfrui et gaudere permittatis, et secus facere non ausuri. Presentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Bude feria secunda proxim post dominicam Invocavit. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

Originale in charta, in margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

116.

Anno 1438, 4. martii. Budae.

Coram Alberto, Hungarie etc. rege, judices delecti de injuriis a Vilhelmo castellano castri Medved factis dicant sententiam, quae a rege confirmatur.

Nos Albertus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Morauie etc. Memorie commendamus per presentes, quod cum fideles nostri illustris Vlricus Cilie, Ortumburge, Zagorieque etc. comes, personaliter, onera et gravamina similiter illustris Friderici eorumdem Cilie, Ortumburge, Zagorieque etc. comitis, patris sui, ac omnium familiarium et hominum suorum ac ad ipsos comites pertinencium, notanter Vylhelmi capetanei seu castellani castri sui Medwe appellati et similiter ad eundem pertinencium super se assumpmendo, ab una, item providi et circumspecti viri Petrus, alias iudex et Blasius juratus, cives civitatis nostre maiestatis montis Grecensis de Zagrabia personaliter pro se et pro tota communitate civium civitatis eiusdem cum procuratoriis litteris eiusdem civitatis ab altera partibus, coram nobis constituti de nostre maiestatis speciali commissione et licencia, prelatorumque et baronum nostrorum interveniente consilio, universa et quevis facta, necnon contenciones et controversias inter ipsos usque modo qualitercumque mota ac subortas et suscitatas pretextuque quorum et quarum eedem partes nunc coram nobis litis et questionis materias contra sese movere pretendissent, judicio, disposicioni, deliberacioni et arbitrio fidelium nostrorum magnificorum Ladislai, filii palatini de Gara, machouiensis, et Mathkonis de Tallowcz, Dalmacie et Croacie predictorum, tociusque Sclauonie regnorum nostrorum banorum, plenarie submisissent coram nobis tali modo: ut quidquid iidem bani nostri auditis parcium predictarum proposicionibus, querimoniis, responsionibus, allegacionibus et obieccionibus, habitisque probacionibus et legittimis documentis inter easdem partes disponerent et arbitrarentur, id ipse ambe partes inconcusse observare deberent. Casu vero, quo aliqua parcium predictarum huiusmodi disposicionem et arbitrium prescriptorum banorum nostrorum acceptare et observare in toto vel in parte nollet seu recusaret, extunc talis pars contra partem alteram, juxta contenta aliarum litterarum nostrarum obligatoriarum superinde confectarum, ipsam disposicionem acceptantem, suam accionem ammitteret ac insuper in omnibus acquisicionibus et accionibus ipsius partis acceptantis succumberet et convinceretur ipso facto. Tandem iidem Ladislaus et Mathko bani, nostre

maiestatis in presencia personaliter constituti, nobis pari voce retulerunt: quod ipsis in festo beati Mathie apostoli, proxime preterito, et aliis diebus sequentibus ad id aptis et sufficientibus, unacum magistris prothonotariis curie nostre ac ceteris plerisque regni nostri nobilibus pro audiendis ipsarum parcium querelis justiciaque exinde eis ministranda consedentibus, prefati Petrus alias judex et Blasius juratus, cives dicte civitatis montis Grecensis, suis ac tocius communitatis civium civitatis predicte in personis, presentibus prefato Vilhelmo castellano dicti castri Medwe ac Anthonio litterato et Johanne dicto Wrag de Maryasouch, legittimis procuratoribus eorumdem Vlrici comitis et Vylhelmi castellani castri sui Medwe antefati, contra eosdem coram ipsis banis conquesti fuissent in hunc modum: quomodo in festo beati Andree apostoli, proxime preterito, prefatus Vylhelmus cum suis complicibus ad villam ipsorum Pobresya vocatam mane diluculo irruentes, omnes boves et vaccas et vitulos, necnon porcos lardos, palia, tunicas viriles ac vestes muliebres, ferra aratri, ligones, falcastra ac omnes res et bona hominum et concivium ipsorum in eadem villa commorancium recepissent, et ad dictum castrum Medwe deduxissent. In qua villa ipsi homines et cives plus quam centum et quinquaginta florenos auri dampna percepissent. Hiis auditis prefatus Vylhelmus castellanus personaliter ac prefati Anthonius litteratus et Johannes Wrag de Maryasovch, procuratores legittimi predictorum Vlrici comitis et Vylhelmi castellani sui, coram eisdem banis nostris astantes, respondissent: quod aliqua dampna idem Vylhelmus cum suis complicibus villa in eadem ipso die diluculo commisisset, sed non in tanto numero et valore, prout ipsi cives contra ipsum Vylhelmum proposuissent. Hoc percepto ipsi bani nostri cum dictis magistris nostris prothonotariis et aliis assessoribus facto in eodem taliter arbitrati fuissent: quod homines in pretacta villa Pobresya commorantes in civitate pretacta montis Grecensis in ecclesia sancti Marci in eadem constructa, coram uno ex judicibus nobilium comitatus zagrabiensis, cui illac presentibus ire jubemus, super pretactis centum et quinquaginta florenis auri quilibet eorum super uno floreno auri propria in persona octavo die fest Pasche domini, proxime venturi, jurare teneatur, ipsique Vlricus comes et Vylhelmus castellanus eiusdem ipsos centum et quinquaginta florenos auri eisdem populis et hominibus solvere tenebuntur. Item, quod eodem die, puta in festo sancti Andree apostoli, proxime preterito, idem Vylhelmus cum dictis suis complicibus ad villam Gradsan eiusdem civitatis irruendo ab hominibus seu concivibus in eadem commorantibus decem boves, octo vaccas, quadraginta porcos, quatuor lardos, quinque palia, quod-

libet per unum florenum auri emptum, undecim troncos apum, novem lintiamina, quinque camisias muliebres superiores in wlgo surla vocatas, et decem camisias mulibres inferiores, ligones, secures, ferra aratri ac omnes res et bona ipsorum hominum in eadem villa commorancium recepisset et ad ipsum castrum Medwe deduxisset, ipsos homines in eadem villa commorantes captivasset et captos ad idem castrum adduxisset, et de quolibet ipsorum tres florenos auri pactative recepisset, quosdam vero super fideiussoria caucione similiter pactatos dimisisset. Ad quod prefati procuratores annotati Vylhelmi respondissent: quod ipse Vylhelmus in huiusmodi accionibus dictorum civium innocens esset et immunis; prefatis Petro et Blasio civibus se hec nonnullorum proborum virorum attestacionibus veridicis et aliis probabilibus documentis in partibus Sclauonie et in dicta civitate nostra probare posse asserentibus, prefati bani nostri unacum dictis eorum assessoribus de parcium voluntate super premissis huiusmodi probacionem coram fidelibus nostris, Stephano Biczkele de Zelnawar ac Johanne Thoth de Zwmzedwar, necnon Gregorio de Vrnouch et Petro de Schytaryeua, hominibus nostris per nos ad hec specialiter deputatis, Zagrabie premisso octavo die festi Pasche domini fieri debere admisissent et distulissent taliter: quod prefati cives civitatis predicte ac homines in dicta Gradsan commorantes documenta et attestaciones eorum super premissis necessarias coram eisdem hominibus nostris producere teneantur, ipsique Vlricus comes et Vylhelmus huiumodi attestacionibus habitis, iuxta iudicium eorumdem nostrorum hominum dictis populis in eadem Gradsan commorantibus super universis eorum dampnis satisfacere tenerentur. Item, quod feria quinta proxima ante festum beati Thome apostoli, proxime preteritum, homines et familiares annotatorum Vlrici comitis et Vylhelmi castellani eiusdem ad domos seu stabula civium predictorum penes vineas eorumdem civium civitatis predicte existentes et habita, irruentes, a Bartholomeo, Thatar dicto, quatuor boves, unam vaccam, unum pallium, unum florenum auri valentem, unam tunicam, tres pensas valentem et quindecim ligones; item ibidem unum hominem detinendo ab eodem quinque cum media pensas denariorum vyennensium, biccellum cum cingulo, arcum cum sagittis ac tunicam, pro tribus pensis emptam, et capicium pro quadraginta denariis emptum, recepissent. Quibus auditis prefati procuratores annotatorum Vlrici comitis et Vylhelmi, judicio predictorum Stephani Bychkele, Johannis Toth, Gregorii de Wrnouch et Petri de Schytaryeuo, jamdictis Petro et Blasio civibus consencientibus, juxta eorumdem civium comprobaciones legittimas, fiendo, submisissent. Item, quod in vigilia festi con-

*

cepcionis beate Marie virginis, proxime preteriti, homines et familiares predictorum Vlrici et Vylhelmi ad portam civitatis predicte, tensis balistis, irruentes, quamplures cives ipsius civitatis in custodia eiusdem civitatis existentes, ictibus sagittarum sauciassent, ex quibus tres mortui fuissent. In quo facto iidem procuratores ipsorum civium eosdem judicio et examini dictorum Stephani Byczkele, Johannis Toth, Gregorii de Wrnouch et Petri de Schytaryeuo juxta probaciones et documenta eorumdem civium in dicta civitate habendo submisissent. Item, quod feria secunda proxima ante festum Nativitatis domini, proxime preteritum, prefatus Vylhelmus cum suis complicibus de scitu et voluntate dicti Vlrici comitis more exercituali in ipsos cives civitatis predicte irruendo, a Nicolao alias villico, quatuor boves, ac mercenario eiusdem unam tunicam, pro tribus pensis emptam, unum palium, unum florenum auri valens; item a Blasio duos boves, duas vaccas; item a Stephano lapicida, duos boves, unam vaccam abstulisset, ac filium suum letaliter vulnerasset; item a Clemente tres boves; item a Petro duos boves; item a Valentino duos boves; item a Herrichonicz duos boves et currum suum recepisset. Et dum ipsi cives civitatis predicte pro defensione predictorum boum et aliarum rerum suarum exivissent, tunc prefatus Vylhelmus cum aliis suis complicibus ac armigeris, exercitualiter dispositis, in ipsos irruendo eosdem diris et letalibus vulneribus sauciasset et acriter vulnerasset. Ex quibus civibus ibidem octo interfecti fuissent, et tandem unus familiaris unius civis eciam ibidem occisus extitisset, et duodecim capti, et una cum preda predicta ad castrum Medwe ducti fuissent et adhuc essent vivi; de ipsis vulneratis decem et octo, de quorum vita dubitaretur, ac omnia bona et res, pecunias et vestes, tam circa illos interfectos, quam eciam circa captivos habitas et existentes recepisset et ad ipsum castrum deduxisset. Que omnia eciam judicio et examini dictorum Stephani Bychkele, Johannis Toth, Gregorii de Vrnouch et Petri de Schytaryeuo consimiliter juxta probaciones et documenta eorumdem civium ibidem producendas fiendo, ipsi procuratores et cives submisissent. Item, quod in festo beatorum Cosme et Damiani martirum, proxime preteritum, iidem homines et familiares dicti comitis Bartholomeum vitriparem cum familiaribus suis de Petouya cum rebus et bonis (eorum) versus propria venientem sub castro Medwe in via libera et publica repertum captivassent et captum penes idem castrum Medwe, quo ipsorum placuisset voluntati deduxissent, ac duos equos suos, necnon pecunias et res ac bona erga ipsos habitas recepissent, ipsumque in quadraginta florenis auri pactassent, ex quibus viginti florenos auri ipsis persolvisset, et pro vi-

ginti florenis auri prefatus Vilhelmus sibi terminum deputasset. Quo percepto, ipsi bani nostri judicio et examini dictorum nostrorum hominum, predictis procuratoribus parcium prefatarum consencientibus, similiter juxta probaciones et documenta ipsius Bartholomei et aliorum civium civitatis predicte fieri commisissent. Quibus super universis et singulis premissis judicium et arbitrium et disposicionem inter ipsas partes faciendi et terminandi plenam vigore presencium damus et attribuimus facultatem. Item, dum quidam cives civitatis predicte de Petouya de foro annuali cum rebus mercimonialibus in estate, proxime preterita, versus propria per liberam viam profecti fuissent, tunc homines ipsorum comitum in dicto castro Medwe existentes, puta Jeronimus et Wolfardus, filius Jacobi walpoth de Crapina, cum aliis in eodem castro Medwe habitis in libera via et publica in ipsos irruentes, tres currus ipsorum civium pannis et rebus mercimonialibus repletos et oneratos spoliassent, et omnes res mercimoniales in eisdem curribus existentes, ad valorem duorum millium florenorum auri se extendentes, recepissent; prefatis procuratoribus jamdicti Vlrici comitis premissa per homines ipsius et neque de scitu et voluntate sua ipsa spolia commissa fuisse respondentibus, prefati bani nostri taliter judicassent et arbitrati fuissent: quod prefatus Vlricus comes sola sua in persona Zagrabie coram testimonio capituli ecclesie chasmensis, quod per idem capitulum ad id illac transmitti jubemus, in eo, quod homines illi, qui eadem spolia commisissent, sui homines non fuissent, neque de scitu et voluntate suis eadem spolia commissa fuissent et patrata, suum juramentum deponere debebit. Item, quod circa festum nativitatis beate Marie virginis, proxime preteritum, dum quidam cives civitatis predicte de foro annuali in oppido Royche celebrato, cum pecoribus ipsorum in eodem foro emptis versus propria procedentes ad Rakonok, possessionem scilicet ipsius Vlrici comitis, pervenissent, tunc homines et familiares dicti Vlrici comitis, ipso Wlrico comite in eadem Rakonok pro tunc personaliter existente, de scitu et voluntate ipsius, eadem pecora, sine culpa ipsorum recepissent, et tamdiu ipsa pecora eisdem non restituissent, donec viginti florenos auri ipsi cives ibidem ipsis persolvissent, que predictis procaratoribus annotati Vlrici comitis, plane negantibus, ipsi bani nostri eisdem procuratorihus dicti comitis Vlrici hoc benivole acceptando judicantes decrevissent, ut prefatus Blasius civis dicte civitatis sola sua in persona juramentum super premissis prestare deberet, et habita ipsa juramentali deposicione ipsius Blasii dictus Vlricus comes pretactos viginti florenos auri solvere tenetur civibus prenotatis. Item, quod circa festum Nativitatis domini, proxime

preteritum, quendam familiarem Nicolai aurifabri civis civitatis predicte de Toplica versus Zagrabiam in via libera procedentem, homines ipsius Vlrici comitis prope Rakonok reperiendo, equo cum sella et freno spoliassent; eisdem procuratoribus hoc simpliciter negantibus, ipsique bani nostri taliter arbitrati fuissent, quod prefatus Nicolaus aurifaber sola sua in persona super sedecim florenis auri valore, scilicet equi predicti, super estimacione scilicet eiusdem jurare deberet, et deposito ipso juramento, pretactus Vlricus pretactos sedecim florenos auri ipsis civibus solvere teneretur. Post quarumquidem querimoniarum, predictorum civium declaracionem, procuratores prefati Vylhelmi contra Jacobum judicem dicte civitatis id proposuissent, quomodo ipse quendam familiarem ipsius Vylhelmi de Rakonok in suis ambasiatis destinatum versus eundem Vylhelmum revertentem, dum ad dictam civitatem pervenisset, idem Jacobus judex, eundem minus juste captivasset. Hiis auditis prefati Petrus et Blasius cives, procuratores dicte civitatis in persona dicti Jacobi judicis respondissent: quod ipse eundem non captivasset, sed solum ad querelam cuiusdam hominis super ipso familiari dicti Vilhelmi querulantis, in sui presenciam eundem vocare fecisset. In quo facto dicti bani nostri taliter arbitrati fuissent, quod ipse Jacobus judex sola sua in persona ibidem in ecclesia sancti Marci ewangeliste in civitate predicta jurabit, quod dictum familiarem annotati Vilhelmi non captivasset. Item, quod dum idem Vilhelmus capitaneus et castellanus predicti castri Medwe quendam villicum suum ad emendos pisces pro uno floreno auri ad dictam civitatem destinasset, tunc prefatus Jacobus judex eundem captivasset et captum diucius conservasset, et ipsum florenum auri ab ipso recepisset. Quibus auditis, prefati procuratores respondissent, quod pretactus villicus dicti Vilhelmi, hora quasi sexta noctis, in silencio sub muro civitatis predicte tanquam explorator per vigiles eiusdem civitatis repertus et sic captus judici predicto fuisset presentatus, ipseque judex dictum villicum annotati Vilhelmi pro huiusmodi suis demeritis captum conservasset et tandem, pro commutacione nonnullorum concivium suorum in captivitate dicti Vilhelmi in dicto castro Medwe existencium, eundem juxta disposicionem treugarum per dictos Fridericum et Vlricum comites eisdem civibus datarum et dispositarum de ipsa captivitate permisisset, ipsumque florenum auri ab ipso non recepisset. In quo facto dicti bani nostri taliter arbitrati fuissent, quod prefatus villicus Vilhelmi jurabit sola sua in persona super dicto uno floreno auri ibidem Zagrabie coram testimonio capituli ecclesie chasmensis prenotate; ipseque Jacobus judex habita huiusmodi juramentali deposicione ipsum florenum auri eidem persolvere

tenebitur; captivitatem vero, quam passus extitit, per eosdem banos nostros repertus est, suis demeritis exigentibus, debite fore passus. Item, quod alias predicti cives exterius in campo duos homines ipsius Vilhelmi interfecissent et quatuor vulnerassent. Super quibus dicti procuratores respondissent: quod cum idem Vilhelmus cum suis complicibus more exercituali predicta feria secunda proxima ante festum Nativitatis domini, proxime preteritum, ad spoliandum ipsam civitatem et terminos ipsius civitatis hostiliter invasisset, nonnullaque pecora et boves quamplures recepisset et abducere voluisset, tunc quidam ex civibus in custodia terminorum dicte civitatis constituti, dicta pecora ac ipsos boves defendere volentes, eosdem hostes et spoliatores insequentes in captivitatem eiusdem Vilhelmi devenissent, et nonnulli ex eisdem per eundem et suos complices interfecti fuissent, ubi, si qui per eosdem cives occisi et interfecti fuissent, tanquam malefactores et predones in sui defensione eosdem interfecissent et vulnerassent, ipsique cives minus juste et indebite per ipsum Vilhelmum et suos complices interfecti et vulnerati extitissent. In quo facto ipsi bani taliter judicassent et arbitrative commisissent, quod prefatus Stephanus Bychkele ac Johannes Toth, necnon Stephanus de Bochka et Nicolaus de Gyepew, vicecomes comitatus zagrabiensis, ac Gregorius de Vrnouch et Petrus de Schytaryeuo, homines per ipsos banos nostros ad id specialiter deputati, predicto octavo die festi Pasche domini, proxime venturo, Zagrabiam predictam convenientes, quibus illac ire et omnia ea, que ipsi bani commiserunt exequi mandamus, super huiusmodi interempcione et vulneracione hominum predictorum probaciones et documenta per ipsas partes coram eisdem producendo audire et recipere, et si id ex documentis et probacionibus huiusmodi ipsarum parcium ipsi agnoverint, quod aliqui ex premissis interfectis et vulneratis juxta eorum demerita et culpas sunt interfecti et vulnerati, extunc homagia talium interfectorum et vulnera vulneratorum tanquam malefactorum pro nichilo reputentur. Illorum vero, qui minus juste interfecti existunt et vulnerati per illos, per quos commissa existit strages, huiusmodi homagia talium et vulnera juxta regni consvetudinem persolvantur. Disposuisse eciam inter partes predictas iidem bani se asseruerunt, quod neutra parcium aliquos actus potenciarios, contra regni consvetudinem, contra sese et ad se pertinentes innovare presummat, sed quidquid accionis contra sese vicissim habuerint, hoc iusticia mediante prosequi teneatur jure et consvetudine regni nostri requirente. Supplicatum itaque extitit pro parte dictorum civium civitatis predicte nostre maiestati, ut huiusmodi judicium, disposicionem et arbitrium per jamfatos banos nostros modo prehabita facta grata habere et eadem

execucioni facere demandare dignaremur. Nos igitur huiusmodi peticionibus justis et debitis annuentes, eandem disposicionem et arbitrium quoad omnes articulos et clausulas acceptantes et approbantes, prescriptis hominibus nostris per predictos banos nostros ad premissa deputatis, in personis eorumdem banorum committimus exequenda, mandantes eisdem, quatenus ipsi pretacto octavo die festi Pasce domini, proxime affuturi, ad dictam Zagrabiam conveniendo, ibique coram predicto testimonio capituli chasmensis et judicibus nobilium ipsius comitatus zagrabiensis, premissa omnia iuxta disposicionem prenaratam exequi debeant, brevemque terminum pro satisfaccione et solucione racione premissorum fiendis deputando. Et post hec seriem omnium premissorum et quitquid in premissis actum fuerit et secutum per dictum capitulum chasmense et prefatos judices nobilium comitatus zagrabiensis antedicti, nostre fideliter rescribi volumus maiestati. Datum Bude feria tercia proxima post dominicam Invocavit. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

E transumpto capituli chasmensis, de anno 1438, ut infra. Doc. 118. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

117.

Anno 1438, 16. aprilis. Albae.

Coram conventu Cruciferorum de Alba, capitulum zagrabiense intercessionem facit, ne ex quibusdam regiis litteris Fridericus et Ulricus, nobiles Cilcae, in castri Medved possessionem claudestine veniant.

Nos conventus Cruciferorum domus hospitalis beati regis Stephani de Alba. Memorie commendamus, quod Stephanus sublector zagrabiensis in persona honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis ad nostram personaliter veniens presenciam, per modum protestacionis nobis significare curavit in hunc modum: quomodo honorabilis vir magister Johannes de Somlio, canonicus ecclesie albensis, vigore quarumdam litterarum regalium, una cum homine regio missus pro testimonio fide digno, statutoriarum illustribus principibus Friderico et Vlrico eius nato, comitibus Cilie, Ortenburge et Zagorie, super castro Medwe cum suis pertinenciis et aliis possessionibus, qui quidem regius et dicti capituli albensis homines, non convocatis vicinis et commetaneis, uti in talibus solitum est et consvetum, dictos comites clandestine ad dominium predictarum possessionum pretacti capituli zagrabiensis, ipsos ab olim, cujus hominum memoria non existit, pacifica possessione ac legittima tencione, uti dicitur, statuissent, in preiudicium et damnum pretacti capituli zagrabiensis valde magnum.

Qua protestacione facta, pretitulatus magister Stephanus sublector, peciit nos, ut eidem capitulo zagrabiensi litteras nostras superinde concedere dignaremur. Quas nos ipsi capitulo concessimus communi iusticia svadente. Datum feria quarta proxima post festum Pasche Domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo trigesimo octavo.

Bath. Krčelić. Hist. eccl. zagrab. p. 70. Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, knj. III. str. 91.

118.

Anno 1438, 26. aprilis. Časmae.

Capitulum časmense, Ulricum, comitem Cileae, ex sententia tabulae regiae pro injuriis a Vilhelmo castellano factis, mulctam die dicta non persolvisse Alberto regi refert.

Serenissimo principi et domino, domino Alberto dei gracia regi Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Austrieque et Stirie duci, necnon marchioni Morauie etc. domino ipsorum naturali et gracioso, capitulum ecclesie chasmensis oraciones in domino debitas et devotas cum perpetua fidelitate. Litteras binas eiusdem vestre serenitatis patentes pro parte judicis, juratorum, ceterorumque civium et tocius communitatis civitatis eiusdem vestre serenitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam site et existentis, emanatas et confectas, nobisque preceptorie loquentes et directas sumpma cum obediencia noverit eadem vestra serenitas nos recepisse in hec verba. Quarum unius tenor talis est: (vide Doc. 114. anno 1438. die 25. februarii). Alterius vero continencia verbalis hec est: (vide Doc. 116. anno 1348. die 4. martii). Nos itaque mandatis eiusdem vestre serenitatis in omnibus obedire cupientes, ut tenemur, iuxta mandatum eiusdem vestre serenitatis nostrum hominem fide dignum, unum ex nobis, videlicet honorabilem virum magistrum Blasium socium et concanonicum nostrum ad premissa fideliter peragenda et exequenda, nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversus, nobis retulit isto modo: quod ipse in predicto octavo die festi Pasce domini, proxime preteriti, ad dictam Zagrabiam personaliter accessisset, ibique prefati Stephanus de Bochka ipsius Ladislai bani et Nicolaus de Gyepew, vicecomes dicti comitatus zagrabiensis, jamfati Matkonis bani, necnon Johannes Thoth et Stephanus Bychkele, item Gregorius de Wrnouch et Petrus de Schytaryeuo eiusdem vestre serenitatis homines, ad premissa exequenda deputati, necnon Thomas de Domagouych et Georgius de Sythomerya, iudices nobilium dicti comitatus, iuxta commissionem eiusdem vestre serenitatis convenientes, modo infra deno-

tando omnia premissa et quevis premissorum, prout in registro sigillis ipsorum consignato, idem homo noster nobis apportavit, executi fuissent et judicialiter decrevissent auctoritate eiusdem vestre serenitatis prenotata: quod primo Valentinus Ladisych, in possessione dicte civitatis Pobresya vocata commorans, vigesimo se hominibus super viginti florenis auri, valore videlicet boum, pecorum et aliarum rerum suarum; item Martinus Drobanych de eadem, decimo se super decem florenis auri, valore scilicet boum, pecorum et aliarum rerum suarum; item Georgius Bankouich de eadem, quintodecimo se super quindecim florenis auri, valore videlicet boum, pecorum et aliarum rerum suarum; item Anthonius Zmethan de eadem, quinto se super quinque florenis auri, valore scilicet boum, pecorum ac aliarum rerum et bonorum suorum; item Gywrgych de eadem decimo octavo se super decem et octo florenis auri, valore videlicet boum, pecorum ac aliarum rerum suarum; item Martinus de eadem, sexto se super sex florenis auri, valore videlicet boum ac pecorum et aliarum rerum suarum; item Petrus de eadem villa, quarto se super quatuor florenos auri, valore scilicet boum, pecorum et aliarum rerum suarum; item Clemens de eadem, sexto se, super sex florenis auri, valore scilicet boum, pecorum et aliarum rerum suarum; item Thomas, filius Michaelis de eadem, duodecimo se super duodecim florenis auri, valore videlicet boum, pecorum et aliarum rerum suarum; item Gallus filius Martini de eadem, quarto se super quatuor florenis auri, valore videlicet boum, pecorum et aliarum rerum suarum; item Fabianus Bankouych de eadem, sexto se super sex florenis auri, valore scilicet boum, pecorum ac aliarum rerum et bonorum suorum; item Blasius de eadem, tercio se super tribus florenis auri, valore videlicet pecorum et aliarum rerum suarum; item Nicolaus de eadem, secundo se super duobus florenis auri, valore scilicet rerum suarum; item Gallus de eadem, quinto se super quinque florenis auri, valore videlicet pecorum et aliarum rerum suarum; item Petrus, filius Pauli de eadem, tercio se super tribus florenis auri, valore videlicet pecorum et aliorum bonorum suorum; item Ladislaus filius Georgii de eadem, quarto se super quatuor florenis auri, valore videlicet pecorum et aliarum rerum suarum; item Michael, filius Anthonii de eadem, octavo se super octo florenis auri, valore scilicet boum et rerum suarum; item Petrus, filius Mathie de eadem, septimo se super septem florenis auri, valore videlicet pecorum et rerum suarum; item Thomas, filius Gordina de eadem, octavo se super octo florenis auri, valore scilicet boum et pecorum et aliarum rerum suarum; item Sthanko de eadem, quarto se super quatuor florenis auri, valore videlicet pe-

corum et aliarum rerum suarum; item Blasius juratus civis civitatis predicte, sola in persona iuxta adiudicacionem dictorum banorum super viginti fiorenis auri per homines et familiares dicti comitis Vlrici in possessione sua Rakonok vocata, minus juste et indebite receptis; item Nicolaus aurifaber juratus civis ipsius civitatis, sola sua in persona super quinque cum medio florenis auri, valore videlicet unius equi sui ac freni et selle; item Jacobus alias judex civitatis predicte, sola sua in persona iuxta commissionem dictorum banorum suum deposuit juramentum prout debuit super eo, quod ipse quendam familiarem dicti Vylhelmi non captivasset, in ecclesia ipsorum parochiali in honore sancti Marci ewangeliste in eadem civitate constructa, coram dictis judicibus nobilium comitatus zagrabiensis et nostro testimonio prescriptaque eorum iuramenta prout debuissent, legittime deposuissent. Item in clausula pro parte Bartholomei vitriparis, in dicta civitate commorantis, iuxta commissionem dictorum banorum coram eisdem vestre serenitatis et eorumdem banorum hominibus iuxta contenta earumdem litterarum vestre serenitatis proborum virorum in presenciam eorumdem adductorum attestacionibus, necnon sufficientibus aliis probacionibus et documentis id comprobavit, quod homines et familiares prefati comitis Vlrici unacum viginti florenis auri, quos eisdem super relaxacione et permissione de captivitate ipsorum facta persolvit, ac cum rebus et equis computando in valore sexaginta unius floreni auri eidem Bartholomeo dampna intullissent. Item in clausula racione homagiorum hominum interfectorum et vulnerum in eisdem litteris eiusdem vestre serenitatis conscripta, prefati cives cum certis litteris inquisicionalibus et quamplurimorum nobilium vicinorum et commetaneorum videlicet zagrabiensi, crisiensi et warasdinensi comitatibus existencium, coram eisdem hominibus vestre maiestatis adductorum id sufficienter comprobassent, quod prefatus Wilhelmus cum suis complicibus die predicto ad tenuta et terminos ipsius civitatis manu armata veniens, predictos cives in custodia terminorum dicte civitatis constitutos minus iuste et indebite octo cives ex eisdem et unum familiarem cuiusdam civis nece miserabili interemisset ac decem et octo ex ipsis letaliter vulnerasset, necnon duodecim ex ipsis civibus captos ad dictum castrum Medwe abduxisset, ipsosque omnibus rebus et bonis ipsorum tam interfectorum quam vulneratorum et captivatorum spoliasset; quorum quidem civium homagia iuxta libertates et jura dicte civitatis per predictos homines vestre serenitatis pro singulis civibus interfectis per quinquaginta marcas denariorum regalium, homagium vero dicti familiaris pro sex marcis denariorum similiter regalium, solvere debenda, iudicialiter decre-

vissent et commisissent. Item pro vulneribus civium predictorum, ex quibus unus in facie et quatuor vulneribus in corpore sub vestimentis letaliter vulneratus extitit, taliter decrevisent, quod pro ipso vulnere in facie habito tres marce denariorum regalium, pro aliis vero sub vestimentis habitis, pro singulis singuli centum denarii regales persolverentur. Item alter in manu mutilatus existit, pro cuius mutilacione tres marcas denariorum regalium persolvendas decrevissent. Aliorum vero omnium vulneratorum vulnera per centum denarios persolvendos commisissent. Item, iidem ipsius vestre serenitatis et predictorum banorum homines, auctoritate eiusdem vestre serenitatis in pretactis litteris vestris eis attributa, judicialiter taliter commisissent et decrevissent, quod ex premissis omnibus et singulis pecuniis, tam racione dampnorum predictorum civium et hominum ipsorum, quam eciam homagiorum et vulnerum ipsis civibus et hominibus eorum provenientibus, primo trecentos florenos auri quintodecimo die à predicto octavo die festi Pasce domini, proxime preteriti, immediate computando eisdem solvere; item alioş trecentos florenos auri octavo die festi nativitatis beati Johannis baptiste, nunc affuturi, item residuos ducentos et quadriginta sex florenos auri octavo die festi beati Jacobi apostoli, similiter nunc venturi, Zagrabie, semper coram nostro testimonio eisdem civibus ac hominibus, populis et familiaribus ipsorum sub penis et obligaminibus in eisdem litteris vestre serenitatis transcriptis et specificatis solvere debeant et teneantur. Et quia prefatus comes Vlricus in prescripto termino sola sua in persona contra eosdem cives suum juramentum deponere debens, non deposuit, et neque prescriptas quantitates pecuniarum racione dictorum dampnorum persolvere et deponere debendas, non persolvisset, ideo ipsi eiusdem vestre serenitatis et dictorum banorum homines ipsus Vlricum comitem in universis premissis aliis articulis in pretactis litteris vestre serenitatis conscriptis et per eosdem cives sufficientibus documentis coram eisdem comprobatis commissent judicialiter fore convictum et aggravatum. Quorumquidem omnium premissorum seriem iuxta mandatum eiusdem vestre serenitatis unacum predictis judicibus nobilium dicti comitatus zagrabiensis eidem vestre serenitati duximus rescribendum. In cuius rei memoriam et testimonium premissorum presentibus sigillum nostrum duximus appendendum. Datum sexto die diei execucionis premissorum. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo, supradicto.

Originale in membrana. Zona sericea viridis coloris appendet absque sigillo. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis

119.

Anno 1438.

Budae, in vigilia s. Michaelis coram Stephano Bathor, judice curiae Alberti regis, Petrus canonicus zagrabiensis, procurator capituli praesentavit litteras Mathiae Paloch evocatorias ratione Otok occupati 1427. judiciales, et tres chasmenses evocatoriorelatorias contra civitatem de anno 1434., qui cum non adessent, eos denuo proclamari jubet Stephanus capitulo chasmensi.

Georgii Marcelović: Regesta Diplomat. aliorumque Documentorum. Msc. in bibliotheca archidioec. zagrab.

120.

Anno 1438, 30. septembris. Budae.

Stephanus Bathor, judex curiae, mandat capitulo časmensi, ut peremptorie ad octavas festi b. Michaelis archangeli communitatem civitatis montis Grecensis in jus vocet, quod iam anno 1433. capitulo zagrab, eiusque possessionibus et hominibus magnas injurias imposuit.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie chasmensis, comes Stephanus de Bathor, judex curie domini Alberti, dei gracia Romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, amiciciam cum honore. Noveritis, quod nobis in vigilia festi beati Michaelis archangeli unacum regni nobilibus pro faciendo moderativo judicio causantibus in sede nostra judiciaria sedentibus, honorabilis vir, magister Petrus canonicus ecclesie zagrabiensis pro honorabili capitulo eiusdem ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem in nostram veniens presenciam tres litteras, duas condam comitis Matheus de Palocz, alias similiter judicis curie regie, unam evocatoriam, nobis directam, et aliam judicialem, necnon terciam vestram super ipsa evocacione relatoriam in terminis et annis infrascribendis emanatas, nobis presentavit declarando: quod magister Georgius canonicus dicti capituli ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem iuxta continenciam litterarum eiusdem comitis Matheus prorogatoriarum in octavis festi beati Michaelis archangeli in anno domini MCCCCXXX tercio preteritis, in figura judicii eiusdem comitis Matheus comparendo, contra Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem, ac Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium, filium Benedicti, Petrum Hungarum, et Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Fryche, Blasium, filium Withezych, Georgium, filium Francisci et alios juratos, cives et totam communitatem civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam quasdam

litteras vestras inquisitorias et evocatorias domino Sigismundo regi ad suum regium litteratorium mandatum rescriptas, asserens accionem et proposicionem dicti capituli litteris contineri in eisdem, eidem comitis Matheus presentasse declarando: quod Blasius, filius Benedicti de Therstenik regius et discretus vir Georgius presbiter chori ecclesie vestre predicte prebendarius vester, homines, ad regium litteratorium mandatum transmissi, feria quinta proxima post dominicam Ramispalmarum in dicto anno preterito in comitatu zagrabiensi procedentes ab omnibus quibus decuisset et licuisset palam et occulte de infrascriptis inquirendo, talem scivissent veritatem: quomodo Chyin, judex, Valentinus, Gobech dictus, Anthonius de Florencia, Johannes, filius Peronis, Demetrius, Martinus sartor, tunc decanus, Georgius de vico sutorum, Andreas, filius Petri, Paulus Thatar. jurati; Michael, filius Sebastiani, Johannes, Zygeththyak dictus, Johannes Pehem, Johannes Hungarus, Gregorius Hwdesthych, Briccius, frater eiusdem, Jaxinus, filius Bok, Clemens institor, Jacomellus, Paulus, filius Giwan, Paulus Hungarus, Egidius carnifex, Anthonius, Petrus, dictus Plesmenchak, Chagantowich Paulus, Swlkowich Paulus carnifex, Martinus juratus, Blasius dictus Fraym, Laurencius institor, alter Laurencius, Paulus Sydowanich, Ladislaus Ztipkouich, Dominicus Maxethych, Stephanus litteratus, dictus Bakovch, Gregorius Valentini, Benedictus rufus, Dyonisius Mozlawech, Paulus Rusman dictus, Mathias sartor, Ladislaus et Emericus aurifabri, Farkasius, filius Egidii, Iwan Italicus, Paulus sartor, Kusuc carnifex de civitate, Dominicus et Paulus sellipares, Newred, Blasius sutor, Stephanus dictus Kweth, Iwan faber, Johannes pellifex, Nicolaus et Andreas dicti Bogdanich, Clemens Praudich, Paulus Iwankovich, Ambrosius, Georgius, filius Francisci, Thomas Kwnnych, Thomas calvus, Nicolaus, Valentinus dictus Peren, Gywrak et Valentinus dicti Mozlowich, Paulus sagitarius, Thomas dictus Dwack, Jacobus, Elias sagittarii, Johannes arcupar, Valentinus sutor, Valentinus Anthonii et Gallus arcupares, ceterique universi cives et populi civitatis montis Grecensis in eadem civitate et in suburbio eiusdem civitatis iuxta Zagrabiam mala eorum opera in ipsum capitulum a diuturnis temporibus crudeliter et immaniter exercuissent et commisissent, sumpma exinde temeritatis audacia in anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo secundo preterito, videlicet in festo sancte Trinitatis turrim ipsius capituli in dicto monte Grech habitam, ubi res et bona dicte ecclesie et dicti capituli zagrabiensis propter metum Turcorum ad conservandum reposuissent, obsidentes, et multa caterva hominum armatorum circumvallantes, magistrum Ladislaum de Dauoth socium et concanonicum pro tunc ipsorum pro custodia dictarum

rerum et bonorum ipsius ecclesie et capituli in eadem turri constitutum capere et interficere satagentes, positis eidem hincinde insidiis pluribus diebus, eosdem spoliassent, et ut ipsos canonicos ipsius capituli absque sono campane et sine strepitu clamoris hominum in domibus eorum incautos reperire potuissent, erecto vexillo in turri ecclesie sancti Marci in dicta monte Grecensi habita, omnes unanimiter armati ad invadendum dictum capitulum fuissent congregati, et nisi idem Ladislaus de Dawoch concanonicus eorum in dicta turri ipsius capituli existens, rumorem populi et discursum armatorum hominum et sagittarum hincinde per vicos et plateas eorum senciens, erecto panno lineo in uno baculo ligneo ipsis canonicis et clero ipsius ecclesie zagrabiensis de turri signum dedisset, et ipsi hoc signo viso et intellecto cum rebus et bonis eorum ad ecclesiam kathedralem et curiam episcopalem affugissent, predicti cives et hospites eorum malignum propositum utique opere complevissent; et quia hoc ipsum pro tunc facere non potuissent, ob hoc iterum habitis inter se colloquiis et fraudulentis occasionibus, excogitationibus, ad quoddam territorium dicti capituli Croogh vocatum, retro claustrum sancti Nicolai fratrum Predicatorum habitum, in cuius pacifico dominio ipsum capitulum fuisset a centum annis vel citra pacifice, quosdam eorum concives cum armis et sagittis destinantes, nonnullos homines honorabilis viri domini Mathie extunc prepositi ipsius ecclesie zagrabiensis, quosquidem cum bobus et aratro ad dictum territorium ad arandum destinasset, cum minis et vituperiis de ipso territorio expullissent, aliis eorum concivibus invicem similiter cum armis preterea congregatis, ut si ipse prepositus vel capitulum aliquos eorum familiares ad repellendos dictos concives, videlicet quos ad iritandum et provocandum misissent, destinasset, ut subito omnes unanimiter supradictum capitulum absque dubio irruissent. Item iidem cives et hospites adhuc ut eorum malignum propositum contra dictum capitulum a diu conceptum adimplere potuissent, occasiones nequiter excogitandas, die dominico proximo ante festum beate Margarethe virginis et martiris tunc preteritum, ceteros eorum concives videlicet Anthonium de Florencia et Valentinum dictum Giubech cum aliis tribus vel quatuor ad medium dominorum de dicto capitulo, ubi ipsi in sacristia ecclesie eorum kathedrali post missam capitulariter fuissent congregati, destinantes, per eosdem ipsis dominis expresse intimassent, quod ipsi domini de capitulo ad metendas fruges eorum in dicto territorio eorum Crogh vocato seminatas et tunc ad messem paratas homines eorum nullo modo debeant destinare, addendo et dicendo eis publice, quod si secus facerent, extunc ipsi vellent ipsas fruges manu armata ab

ipsis recipere et ipsum territorium contra predictum capitulum defensare; plures minas eisdem dominis de dicto capitulo ibidem inponentes. Tandem sequenti die in festo beate Margarethe virginis et martiris similiter eodem anno, quo die videlicet in ipsa civitate forum annuale seu nundine cum ceteris libertatum prerogativis a diu celebrari consvevissent, hora vesperarum, dum ipsi domini de dicto capitulo cum clero ipsius capituli vespertinum officium decantassent, predicti cives et hospites, et signanter in platea sutorum in suburbio dicte civitatis commorantes, coadunatis sibi nonnullis hominibus forensibus, qui ad huiusmodi nundinas seu forum annuale ipso die festi beate Margarethe virginis in dicta civitate celebrari solitas, fuissent congregati, ex preconcepta a diu contra ecclesiam zagrabiensem ac capitulum et clerum eiusdem ecclesie rancoris malicia, manibus armatis et potenciariis ad predictum capitulum contra libertates eorum et cetera pacta pacis et concordie inter ipsum capitulum et cives temporibus retroactis innita et facta, vigorosisque litteris sub certis penis in eisdem expressis firmata, per ipsos cives jam sepius et signanter tempore combustionis domorum canonicorum de dicto capitulo per eosdem cives ad tunc facta, ausu temerario, voluntateque, manu hostiliter descendendo, curiasque et domos canonicorum eorumdem et signanter dominorum Ladislai de Dawoch predicti, Stephani Farkasii archidiaconi de Bexyn, magistri Michaelis doctoris artis medicine et Johannis cantoris eiusdem ecclesie immaniter invadendo et subintrando, seras et clausuras, necnon hostia domorum et celariorum confrangendo, lectisternia, pluynaria, lardos, aliasque res et bona in eisdem domibus eorum repertas, inventa, afferendo et asportando, duos familiares magistri Jacobi de Zerdahel, videlicet Mathiam et Gregorium, item quatuor familiares magistri Nicolai Almani, scilicet Lucam, Stephanum, Paulum et Petrum; item familiares domini Thome, domini prepositi bachiensis, canonicorum ecclesie zagrabiensis, gravibus sagittarum ictibus letaliter vulnerassent et Gywrak villicum domini Petri dubicensis et Demetrium jobagionem magistri Georgii de Marocha similiter canonicorum ecclesie eiusdem, miserabili nece interemissent; Anthonium dictum Twwak, jobagionem memorati domini Mathie prepositi in Elues commorantem diris et letalibus ictibus sagitarum affecissent et per predictum capitulum discursus faciendo, replicatis clamoribus, vociferando: sacerdotes interficite! plures ex ipsis civibus usque ad ipsam ecclesiam kathedralem cucurrissent et nonnullas sagittas seu ictus sagittarum in ipsam ecclesiam seu eius turres ac quosdam dominos de capitulo predicto, qui ibi fuge presidio auffugissent emitendo, et nisi ipsi domini et canonici de predicto capitulo

rumore perteriti, de ipso vesperarum officio, ad quod fuissent congregati, ad sacristiam fugiendo se reclusissent et ceterorum hominum ac familiarium condam Dyonisii bani ac reverendi in Christo patris domini episcopi ecclesie zagrabiensis, regie et reginalis maiestatum sumpmi cancellarii, aliorumque nonnullorum proborum et nobilium virorum, qui ad premissum forum annuale convenissent, furibundo dictorum civium occursu se viriliter opponencium presidio et auxilio fuissent defensati, omnes in eadem ecclesia pariter extitissent jugulati. Et non contenti predicti cives et hospites et presertim, ut prefertur, in platea sutorum residentes, sequenti die, videlicet feria tercia proxima post festum predictum beate Margarethe virginis ad sonum campane, ut consvevissent, ad consilium congregati extitissent, nisi per alios probos homines, quibus mala huiusmodi displicuissent, ab eorum proposito fuissent prohibiti, unimiter ad dictum capitulum irruendo domos et edificia canonicorum, immo et ipsam ecclesiam furioso impetu invaderent, resque et bona ac litteras et privilegia tam dicte ecclesie tamque nobilium et aliorum hominum inibi reposita, sacrilega manu auffere et asportare ac totum clerum interimere voluissent, potencia mediante, in preiudicium ipsius capituli et dampnum satis grande. Unde facta huiusmodi inquisicione ipsi eodem die predictos Stephanum, filium Michaelis, proad tunc judicem, ac Michaelem, filium Sebastiani, Briccium, filium Benedicti, Anthonium Italicum, Georgium sartorem, alias judices; Fabianum litteratum, Fryche, Georgium, filium Francisci, Blasium, filium Wythezych juratos et alios universos et quoslibet cives et hospites ac totam communitatem prefate civitatis montis Grecensis in eadem civitate montis Grecensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Georgii martiris, tunc venturas, in regie serenitatis vocassent presenciam, racionem de premissis reddituros. Ad quasquidem octavas festi beati Michaelis archangeli *(sic)* prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona congruis diebus ipsarum octavarum coram eodem comite Matheus expectati, eiusdem in presenciam non venissent, neque misissent, se mediantibus aliis litteris eiusdem judicialibus exinde confectis in judicio aggravari permittentes, postulans prefatus procurator dicti capituli eidem ex parte memoratorum in causam attractorum per ipsum comitem Matheus in premissis juris equitatem impertiri. Et quia prefati in causam attracti ad premissa vice secundaria evocandi fore fuissent visi, pro eo vestram amiciciam idem comes Matheus litteratorie peciisset diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, homo regius infra declarandus memoratos

in causam attractos in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficaciorem reddituros, contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi Epiphaniarum domini, tunc venturas, regiam evocaret in presenciam; et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas dicto domino nostro regi fideliter rescribetis. A quibusquidem octavis dum causa parcium prescripta partes inter easdem seriebus litterarum eiusdem comitis Matheus ventilanda ad octavas festi beati Jacobi apostoli in anno domini MCCCCXXXIV. preteritas prorogative devenisset. Tandem ipsis octavis festi beati Jacobi apostoli instantibus, Ladomer de Adonowecz pro dicto capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem in eiusdem comitis Matheus veniens presenciam, litteras vestras super premissa evocacione dicto domino nostro regi rescriptas, eidem presentasset, in quibus ipse per Michaelem, de Kysgora. regium, ac Jacobum presbiterum chori ecclesie vestre predicte prebendarium vestrum, homines, feria quinta proxima post festum Concepcionis virginis gloriose, tunc proxime preteritum, prelibatos Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem, Michaelem, filium Sebastiani, Petrum Hungarum, Anthonium Italicum, Briccium, filium Benedicti et Nicolaum alias judices, Fabianum litteratum, Frych, Georgium, filium Francisci, Blasium, filium Wythezych et alios universos et singulos juratos, consiliarios, cives et totam communitatem civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam in eadem civitate montis Grecensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad dictas octavas festi Epiphaniarum domini regiam in presenciam legittime evocatos comperissent manifeste, ad quas quidem octavas festi beati Jacobi apostoli prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram eodem comite Matheus expectati, eiusdem in presenciam non venissent neque misissent, se mediantibus aliis litteris eiusdem inde exinde confectis in judicibus aggravari permittentes, postulans prefatus procurator dicti capituli eidem ex parte predictorum in causam attractorum per ipsum comitem Matheus in premissis juris equitatem impertiri. Et quia prelibati in causam attracti ad premissa vice terciaria evocandi fore visi fuissent, pro eo idem comes Matheus vestram amiciciam litteratorie peciisset diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, homo regius infra declarandus, sepefatos in causam attractos in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros ac de judicio viginti marcarum judici et parti adverse satisfacturos contra annotatum capitulum zagrabiense ad octavas festi beati Michaelis archangeli tunc venturas

regiam evocaret in presenciam, et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas dicto domino nostro regi fideliter rescriberetis. Vos igitur receptis litteris annotati comitis Matheus evocatoriis, juxta earumdem continenciam unacum Demetrio de Drenova, homine regio, vestrum hominem Georgium clericum de Swsicha, chori dicte ecclesie vestre prebendarium ad premissam evocacionem faciendam vestro pro testimonio tranmisissetis fidedignum. Qui tandem exinde ad vos reversi, vobis concorditer retullissent, quod ipsi sabbato proximo ante festum beati Mathei apostoli et ewangeliste in dicto anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto preteritum, prefatos Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem ac Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium, filium Benedicti, Georgium sartorem, Petrum Hungarum, alias judices, Fabianum litteratum, Fryche, Blasium, filium Wythezych et Georgium, filium Francisci, juratos, ac ceteros cives et totam communitatem civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam in eadem civitate montis Grecensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad premissa ad dictas octavas festi beati Michaelis archangeli regiam evocassent in presenciam, ad quas tandem octavas festi beati Michaelis archangeli prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram ipso comite Matheus expectati, eiusdem in presenciam non venissent, neque misissent, nec persolvissent judicia prenominata, sed se mediantibus dictis lttteris annotati comitis Matheus judicialibus exinde confectis pro eorum non veniendo in judicium consvetis et pro non solucione dictorum judiciorum in dupplo eorumdem aggravari permisissent. Quibus exhibitis prefatus procurator ipsius capituli alegavit eo modo, quomodo causa in premissa medio tempore inter easdem partes quodammodo condescensa extitisset, unde si id juri conformaret et equitati videretur, extunc idem capitulum prefatos in causam attractos ad premissa regiam in presenciam legittime facere vellet proclamari. Et quia allegacio procuratoris ipsius admittenda fore videbatur, pro eo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Valentinus, filius Stephani, vel Nicolaus aut Demetrius de Drenowa, seu Dyonisius, filius Emerici de Adanowch, seu Lucas sive Michael de Kysgora, newe Ladomer de dicta Adanowcz, aliis absentibus, homo regius, prelibatos in causam attractos in premissis peremptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros, ac de judicio quinquaginta marcarum nobis et parti adverse satisfacturos contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Mi-

*

chaelis archangeli, in altera revolucione annuali venturas, publice et manifeste regiam faciat proclamari in presenciam, insinuando ibidem, ut si venerint et se in premissis bono modo emendaverint de dictisque judiciis nobis et parti adverse satisfacturos, bene quidem, alioquin non obstante ipsorum absencia et rebellione finem debitum et indilatum faciemus causa in premissa prout dictabit ordo juris; et post hec ipsius trineforensis proclamacionis seriem cum nominibus proclamatorum ad easdem octavas dicto domino nostro regi fideliter rescribatis. Datum Bude secundo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo XXX octavo.

(A tergo). Amicis suis reverendis capitulo ecclesie chasmensis, pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis contra Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam et alios intrascriptos ac octavas festi beati Michaelis archangeli, proclamatoria.

(Tenor executionis). Homo regius Valentinus, filius Stephani de Drenowa, capitularis, Georgius prebendarius. Proclamacio primo facta est die dominico proximo post festum nativitatis beate Marie virginis in Wgrouch, ac secundo feria tercia eciam immediate sequenti in Stubicha, tercioque et ultimo feria quarta tunc succedente in Iwanych possessionibus, vocatis, sunt proclamati ad octavas, ut intra dictum, tercio die.

Originale in charta. In arch. ven. cap. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 6. nr. 27.

121.

Anno 1438, 8. novembris. Remethe.

Michael, vicarius conventus Remetensis, communitatem civitatis 60. florenos, legatum dominae Gertrudis, ad usum eccl. b. v. Mariae monasterii Remet. relictum, solvisse confirmat.

Nos frater Michael ordinis fratrum sancti Pauli primi heremite, vicarius, totusque conventus claustri beatissime virginis Marie de promontorio zagrabiensi. Memorie commendantes, significamus tenore presencium quibus expedit universis; quod quia prudentes et providi viri videlicet Marinus, filius Klario, judex, jurati, consiliarii et universi cives ac tota communitas civitatis montis Grecensis de quibusdam sexaginta florenis auri, per quatuor et mediam pensas denariorum wiennensium computando, per ipsos nobili et generose domine Gedrudis vocate, relicte condam domini Muchim de Lippouch, iuxta continenciam litterarum obligatoriarum communitatis prenotate, in festo sancti Martini episcopi et confessoris plenarie persolvere deben-

dis, nobis et ad fabricam ecclesie nostre predicte ad honorem beatissime virginis Marie per eandem dominam dare et persolvere commissis, nobis omnimodam solucionem et satisfaccionem impenderunt iuxta continenciam litterarum obligatoriarum predictarum ac aliarum litterarum prefate domine Gedrudis vocate nobis assignatarum; ideo nos prefati vicarius et conventus, prefatos judicem, juratos et totam communitatem super premissis sexaginta florenis auri, conputi premissi, reddidimus et commisimus quietos, expeditos et modis omnibus absolutos vigore et testimonio harum litterarum nostrarum mediante. Datum in domo nostra cenobiali, sabbato proximo ante festum sancti Martini episcopi et confessoris, prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo XXX octavo.

Originale in charta, in margine inferiori impressum est sigiilum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

122.

Anno 1438, 9. novembris. Budae.

Stephanus Bathor, judex curiae, identidem capitulo časmensi mandat, ut communitatem civitatis, quae in curiam venire dubitet, gravibus verbis in jus citet.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie chasmensis, comes Stephanus de Bathor, judex curie domini Alberti, dei gracia Romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, amiciciam paratam cum honore. Noveritis, quod nobis in octavis festi beati Michaelis archangeli, unacum regni nobilibus pro faciendo moderativo judicio causantibus in sede vestra judiciaria sedentibus, honorabilis vir magister Petrus, canonicus ecclesie zagrabiensis, pro honorabili capitulo eiusdem ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem in nostram veniens presenciam tres litteras, duas condam comitis Matheus de Palocz, alias similiter judicis curie regie, unam evocatoriam et aliam judicialem, necnon terciam vestram super ipsa evocacione relatoriam in terminis et annis infrascribendis emanatas nobis presentavit declarando: quod magister Georgius canonicus pro dicto capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem iuxta continenciam litterarum eiusdem comitis Matheus prorogatoriarum in octavis festi beati Michaelis archangeli in anno domini MCCCCXXX tercio, preteritis, in figura judicii eiusdem comitis Matheus comparendo, contra Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem, Michaelem, filium Sebastiani, Petrum Hungarum, Anthonium

Italicum, Briccium, Georgium sartorem et Nicolaum alias judices; item Fabianum litteratum, Fryche, Georgium, filium Francisci et Blasium, filium Wythezych et alios juratos cives et totam communitatem civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, quasdam litteras vestras inquisitorias et evocatorias domino Sigismundo pridem regi ad suum regium litteratorium mandatum rescriptas, asserentes accionem et proposicionem dicti capituli litteris contineri in eisdem, eidem comiti Mathius presentasset declarando: quod Blasius, filius Benedicti de Therzthenyk regius, ac discretus vir Georgius presbiter chori ecclesie vestre predicte prebendarius vester, homines in eisdem litteris nominatim conscripti, ád regiumque litteratorium mandatum transmissi, feria quarta proxima post dominicam Ramispalmarum in dicto anno preteritam, in comitatu zagrabiensi simul procedentes, ab omnibus quibus decuisset et licuisset palam et occulte diligenter de infrascriptis inquirendo talem scivissent veritatem: quomodo prefatus Anthonius Italicus judex, Briccius, Georgius sartor, Jaxe, filius Bolethych, Michael, filius Sebastiani, Martinus parvus, Johannes, jurati, aliique cives et hospites civitatis montis Grecensis in anno cuius tunc quarta preterisset revollucio circa festum Penthecostes, tunc preteritum, cum quampluribus equitibus et peditibus manu armata ad quoddam fenile ipsius capituli prope insulam Rodes habitum irruentes, fossatum ipsius fenilis cum maximis laboribus et expensis in antiquo eius cursu renovatum replere et cum superficie terre taliter adequari fecissent, ut nec fossatum ibi fuisse apparuisset. Et tandem pecora et pecudes ipsius civitatis in ipsum fenile impelli et sub armatorum custodia pluribus diebus et noctibus pasci fecissent, per quod ipsum fenile destruxissent et annichilassent. De quo non contenti prefati jurati, necnon Nicolaus judex et Petrus Hungarus, similiter judex, cum aliis ipsius civitatis civibus in anno tunc proxime transacto preterito in majorem prefati capituli obpressionem gregem ipsius civitatis per totam estatem in ipso fenili similiter sub custodia quamplurimorum armatorum pasci fecissent et custodiri, disponentes, ut si quis homo capituli in ipso fenili reperiretur ibidem interficeretur, quorum metu nullus homo capituli ad ipsum fenile pro eius reformacione et custodia ire debuisset; quo sic iam tot vicibus destructo et anichilato per huiusmodi ipsorum metu et tirranide dictum fenile ab ipso capitulo alienari et sibi ipsis potencialiter appropriare conarerentur potencia mediante in ipsius capituli preiudicium et dampnum valde magnum. Unde facta huiusmodi inquisicione eadem die inquisicionis memoratum Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem, Blasium, filium Wythezych, Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dom-

brensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum alias judices, necnon Fabianum litteratum, Fryche et Georgium, filium Francisci ac alios juratos, cives et hospites ac totam communitatem predicte civitatis montis Grecensis in eadem civitate montis Grecensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Georgii martiris tunc venturas in regie serenitatis evocassent presenciam, racionem de premissis reddituros; ad quasquidem octavas beati Michaelis archangeli prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram ipso comite Mathius expectati, eiusdem in presenciam non venissent neque misissent, se mediantibus litteris ipsius judicialibus exinde confectis in judicio agravari permittentes, postullans procurator dicti capituli eidem ex parte memoratorum in causam attractorum per ipsum comitem Mathius in premissis juris equitatem impertiri. Et quia iidem in causam attracti ad premissa vice secundaria evocari debuissent, pro eo idem comes Mathius vestram amiciciam litteratorie petivisset diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo regius infra declarandus memoratos in causam attractos ad premissa contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi Epiphaniarum domini tunc venturas regiam evocaret in presenciam, et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad octavas easdem dicto domino nostro regi fideliter rescriberetis. A quibusquidem octavis festi Epiphaniarum domini dum causa parcium prescripta partes inter easdem seriebus litterarum eiusdem comitis Mathius prorogatoriarum ventillanda ad octavas festi beati Jacobi apostoli tunc proxime preteritas prorogatorie devenisset; tandem ipsis octavis instantibus Lodomerius de Adonowch pro annotato capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem in eiusdem comitis Mathius veniens presenciam, litteras vestras super ipsa evocacione a dicto domino rege rescripcionales eidem presentasset, in quibus ipse per Michaelem de Kysgora regium ac discretum virum Jacobum presbiterum chori ecclesie vestre prebendarium, vestrum, homines, feria quinta proxima post festum Concepcionis virginis gloriose in dicto anno preteritam, prefatos Stephanum, filium Michaelis tunc judicem, Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum alias judices, necnon Fabianum litteratum, Fryche, Blasium, filium Wythezych et Georgium, filium Francisci et alios juratos, hospites, cives et totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis in eadem civitate montis Grecensis ad premissa contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad dictas

octavas festi Epiphaniarum domini regiam in presenciam legittime evocatos fore comperiisent manifeste; ad quasquidem octavas festi beati Jacobi apostoli prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram eodem comite Mathius expectati, eiusdem in presenciam non venissent, neque misissent, se mediantibus litteris eiusdem judicialibus exinde confectis in judicio agravari permittentes, postulans prefatus procurator annotati capituli eidem ex parte memoratorum in causam attractorum per ipsum in premissis juris equitatem impertiri. Et quia iidem in causam attracti ad premissa vice terciaria evocandi fore visi fuissent, pro eo idem comes Mathews vestram amiciciam litteratorie petivisset diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo regius infra declarandus memoratum Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem, Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum alias judices, necnon Fabianum litteratum, Fryche, Blasium, filium Wythezych et Georgium, filium Francisci, juratos, cives et hospites et totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros ac de judicio viginti duarum marcarum judici et parti adverse satisfacturos contra annotatum capitulum dicte ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Michaelis archangeli tunc venturas regiam evocaret in presenciam; et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas domino nostro regi fideliter rescriberetis. Vos igitur receptis dictis litteris annotati comitis Mathews evocatoriis juxta earumdem continenciam unacum Demetrio de Derenowa, homine regio, vestrum hominem videlicet Georgium clericum de Swsicha chori dicte ecclesie vestre prebendarium ad premissam evocacionem faciendam vestro pro testimonio transmisissetis fidedignum, qui tandem exinde ad vos reversi, vobis concorditer retulissent, quod ipsi sabbato proximo ante festum beati Mathei apostoli et ewangeliste in anno dicto domini MCCCCXXX quarto preteritum, prefatos Michaelem, filium Sebastiani, Briccium Dombrensem, Georgium sartorem, Nicolaum, Petrum Hungarum, Anthonium Italicum, alias judices, Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem, Gregorium Hwdasty, Fabianum litteratum, Fryche, Blasium, filium Wythezych, Georgium, filium Francisci et alios juratos ac ceteros cives et totam communitatem civitatis montis Grecensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad premissa ad dictas octavas festi beati Michaelis archangeli regiam evocassent in presenciam; ad quasquidem octavas prefati in causam

attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram ipso comite Mathiws expectati, eiusdem in presenciam non venissent, neque misissent, nec persolvissent judicia prenotata, sed se mediantibus dictis litteris ipsius comitis Mathiws judicialibus exinde confectis pro eorum non veniendo in judicium consvetis et non persolucione dictorum judiciorum in dupplo eorum agravari permisissent. Quibus exhibitis prefatus procurator ipsius capituli allegavit eo modo: quomodo causa premissa medio tempore inter ipsas partes quodammodo condescensa extitisset, unde si de jure consumare et equitati videretur, extunc idem capitulum prefatos in causam attractos ad premissa contra se regiam in presenciam legitime facere vellet proclamari. Et quia allegacio ipsius procuratoris admittenda fore videbatur, pro eo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Valentinus, filius Stephani, vel Nicolaus aut Demetrius de Drenova, sin Dyonisius, filius Emerici de Adamowcz, seu Lucas sive Michael de Kysgora, neve Lodomer de dicta Adamowcz, aliis absentibus, homo regius, memoratos Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem, ac Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Fryche, Blasium filium Wythezych et Georgium, filium Francisci et alios universos cives, juratos et hospites et totam communitatem civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros ac de judicio quinquaginta quinque marcarum nobis et parti adverse satisfacturos, contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Michaelis archangeli in altera revolucione annuali venturas in tribus foris conprovincialibus publice et manifeste regiam faciant proclamari in presenciam, insinuando ibidem, ut si venerint et in premissis se bono modo emendaverint de dictis judiciis nobis et parti adverse satisfecerint, bene quidem, alioquin ipsorum non obstante absencia et rebellione finem debitum et indilatum faciemus causa in premissa, prout dictabit ordo juris; et post hec ipsius trineforensis proclamacionis seriem cum nominibus proclamatorum ad easdem octavas domino nostro regi fideliter rescribatis. Datum Bude tricesimo quarto die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo octavo.

(A tergo). Amicis suis reverendis capitulo ecclesie chasmensis, pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis contra Stephanum, filium Michaelis, tunc judicem civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam

et alios intrascriptos ad octavas festi beati Michaelis archangeli, proclamatoria.

(Tenor executionis). Homo regius Valentinus filius Stephani de Drenoua, capitularis, Georgius prebendarius. Proclamacio prima est facta die dominico post festum beate Marie virginis Nativitatis in Wgrouch, ac secundo feria tercia immediate sequenti in Stubicha, tercioque et ultimo feria quarta similiter immediate succedente in Iwanycz possessionibus, sunt proclamati ad octavas ut intra datas.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr 23

123.

Anno 1439, 23. aprilis. Posonii.

Albertus Hungariae etc. rex capitulo zagrabiensi possessiones Kraljevec, Cerje, Kobiljak, Sviblje et Nart cum omnibus juribus, quae insunt, dono dat.

Commissio propria domini regis magistro Stephano de Byk, preposito albensi et prothonotario referenti.

Nos Albertus dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Chroacieque rex, et dux Austrie etc. Tenore presencium significamus, quibus expedit universis. Quod nos sicuti ad certorum nostrorum fidelium supplicacionem et instanciam nobis propterea subiective porrectam, sic novimus, immo potissime, summa nos devocione monente, qua beatissimo Stephano regi, huius regni Hungarie patrono et apostolo, quo monente et salubriter operante idem regnum primeva fidei katholice accepit fundamenta, in cuiusque nomine glorioso kathedralis ecclesia zagrabiensis fundata et copiosa dotacione decorata existit, speciali intencione afficimur, sed ob spem, quam ad sacrosanctam, salutiferam et vivificam crucem, cuius signaculi misterio ab omnibus jugiter liberamur periculis, gerimus precipue et habemus, quasdam possessiones Krolyowcz vocatam, ac porcionem possessionariam in possessione Czerye appellata, habita, nec non tributum in eadem Czerye exigi solitum; item alias possessiones Kobylyac, Zwyblye et Naarth nuncupatas, omnino in comitatu zagrabiensi existentes, in quarum pacifico domino prefata ecclesia zagrabiensis et altare prenotatum in ipsa ecclesia constructum et per consequens rector altaris eiusdem a dudum perstitisse, persistereque assecuratur eciam de presenti, simul cum omni jure nostro regio, si quod in eisdem possessionibus et porcione possessionaria nec non tributo predicto qualitercumque haberemus et nostram quibuscumque modis, causis et racionibus concerneret maiestatem, cunctisque suis

pertinenciis et utilitatibus, terris scilicet arabilibus, cultis et incultis, agris, pratis, silvis, nemoribus, virgultis, rubetis, aquis, fluviis, vineis, molendinis et locis molendinorum, necnon juribus, jurisdiccionibus, proventibus, redditibus et emolumentis et generaliter quarumlibet utilitatum et pertinenciarum integritatibus quocumque nomine vocitatis ad ipsas possessiones ac porcionem possessionariam et tributum huiusmodique jus nostrum in eisdem habitum spectantibus et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis limitibus ex certa nostra sciencia et animo deliberato premissis, sic ut nobis exposita sunt stantibus, antefate ecclesie zagrabiensi, necnon altari sancte crucis prenotato et consequenter rectori eiusdem altaris suisque successoribus rectoribus, dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter possidendas, tenendas pariter et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Posonii in festo beati Marci ewangeliste. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

Originale in membrana. In inferiori margine vestigium impressi sigilli. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

124.

Anno 1439, 6. maii. Posonii.

Albertus Hungariae etc. rex capitulo časmensi mandat, ut capitulum zagrab. in usumfructum donatarum possessionum, quae vocantur Kraljevec, Cerje etc. inducat.

Albertus dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex et dux Austrie etc. Fidelibus nostris capitulo ecclesie chasmensis, salutem et graciam. Cum nos serie et vigore aliarum litterarum nostrarum superinde confectarum quamdam possessionem Kralyowcz vocatam ac porcionem possessionariam in possessione Czerye appellata, habitam, necnon tributum in eadem Czerye exigi solitum, item alias possessiones Kobylyak, Zwybye et Narth nuncupatas, omnino in comitatu zagrabiensi existentes, in quarum pacifico dominio ecclesia zagrabiensis et altare sancte crucis in eadem ecclesia constructum et per consequens rector pretacti altaris a dudum perstitisse, persistereque asseruntur eciam de presenti, simul cum jure nostro regio si quod in eisdem possessionibus ac porcione possessionaria necnon tributo predicto qualitercumque haberemus, et nostram quibuscumque modis, causis et racionibus concerneret maies-

tatem, cunctisque suis pertinenciis et utilitatibus, quovis nomine vocatis prefate ecclesie zagrabiensi necnon altari sancte crucis prenotato et consequenter moderno rectori eiusdem altaris, suisque successoribus rectoribus in perpetuum duxerimus conferendum, velimusque ipsos in dominium earumdem per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci. Igitur fidelitati vestre firmiter mandantes precipimus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Johannes vel Nicolaus, filii Gregorii de Gepew, aut Michael, filius Nicolai de Kysgora, sive Dominicus, filius Ladislai de Brokonowcz, aliis absentibus, homo noster, ad facies predictarum possessionum ac porcionis possessionarie necnon tributi, consequenterque juris nostri regii in eisdem habiti, vicinis et commetaneis suis universis inibi legittime convocatis et presentibus accedendo, introducat prefatam ecclesiam necnon altare supradictum, consequenterque rectorem eiusdem in dominium ipsarum et eorumdem, statuatque easdem et ipsas eisdem premisse nostre donacionis titulo perpetuo possidendas, si non fuerint contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra prefatum rectorem in presenciam regni nostri Sclauonie bani in sedem zagrabiensem ad terminum competentem, racionem contradiccionis eorum reddituros, et post hec huiusmodi introduccionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorum et commetaneorum, qui premisse statucioni intererunt, nominibus et termino assignato, eidem bano more solito rescribatis. Datum Posonii in festo beati Johannis antem portam latinam. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

E transumpto capituli časmensis de anno 1481. In membrana. In arch. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 2. nr. 35.

125.

Anno 1439, 6. Junii. Časmae.

Capitulum časmense nuntiat capitulum zagrab. in usumfructum donatarum possessionum, quae vocantur Kraljevec etc. nullo contradictore apparente esse inductum.

Capitulum ecclesie chasmensis. Omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos litteras serenissimi principis et domini, domini Alberti dei gracia Romanorum regis, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis et ducis Austrie etc. domini nostri naturalis introductorias et statutorias nobisque preceptorie loquen-

entes et directas summa cum obediencia recepimus in hec verba: (vide Doc. 124. de anno 1439. die 6. maii). Nos itaque mandatis ipsius domini nostri regis in omnibus obedire cupientes, ut tenemur, unacum prefato Dominico, filio Ladislai, de predicta Brokonowcz, homine eiusdem regie maiestatis, nostrum hominem fidedignum discretum virum Stephanum presbiterum et prebendarium chori dicte ecclesie nostre ad premissa fideliter peragenda nostro pro testimonio duximus destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis voce consona retulerunt isto modo, quod prefatus homo regius presente dicto nostro testimonio, sabbati, die videlicet in vigilia festi Penthecostes, proxime preteriti, ad facies predictarum possessionis Kralyowc, necnon porcionis possessionarie in prescripta possessione Czerye habite ac tributi in eadem exigi soliti; item possessionum Kobylak, Zwyblye et Narth predictarum, consequenterque dicti juris regii in eisdem habiti, vicinis et commetaneis suis universis, signanter vero Michaele de Kysgora, procuratore curie episcopalis zagrabiensis et officiale in dicta possessione Czerye, quoad porcionem episcopalem constituto, necnon Nicolao, Johanne et Georgio, filiis Ladislai, filii Ladomerii de Radomercz et de Belowar et Michaele, filio Petri Prybych de Marocha, officiale prioratus Aurane in possessione Bosyako appellata constituto, inibi legittime convocatis et presentibus accedentes, introduxisset prefatam ecclesiam zagrabiensem ac altare sancte crucis supradictum, consequenterque rectorem eiusdem modernum in dominium ipsarum et eiusdem, statuissetque easdem et idem eisdem premisse regie donacionis titulo perpetuo possidendas, nullo penitus contradictore apparente, tribus diebus continuis et legittimis iuxta regni consvetudinem in faciebus earumdem et eiusdem permanentes. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis autentici sigilli nostri munimine roboratas, alphabeto intercisas, eisdem iuxta regii et nostri hominum fassiones duximus concedendas. Datum quintodecimo die diei possessionarie statucionis prenotate. Anno domini supradicto.

E transumpto capituli chasmensis, de anno 1481. In archiv. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 2. nr. 35.

126.

Anno 1439, 27. Junii. Zagrabiae.

Johannes, Cisterc. zagrabiensium abbas, communitati civitatis montis Grecensis exemplar diplomatis Sigismundi regis edit.

Nos frater Johannes abbas monasterii beate Marie virginis de Zagrabia, ordinis fratrum Cycterciensium. Significamus tenore presencium quibus expedit universis. Quod vir providus et honestus Briccius, filius Benedicti, pridem iudex, civisque civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, pro se et pro judice ac juratis, necnon universis civibus ac pro tota communitate civium eiusdem civitatis ad nostram presenciam veniens, exhibuit nobis quasdam litteras patentes condam excellentissimi principis domini Sigismundi, dei gracia olim Romanorum imperatoris, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, olim nostri et ipsorum domini naturalis plurimum metuendi et generosi, felicis reminiscencie, sigillo ipsius sue serenitatis in inferiori margine consignatas, petens nos debita cum instancia, ut tenorem earumdem ipsius condam domini nostri regis litterarum, presentibus litteris nostris patentibus inseri et sigillo nostro solito consignari facientes eidem ob tutelam ipsarum litterarum regalium uberiorem dare dignaremur. Quarumquidem litterarum tenor talis est: (vide Doc. 98. de anno 1436. die 14. Augusti). Nos itaque peticionibus predicti Briccii iudicis, justis utputa et iuri consonis annuentes, predictas litteras ipsius domini Sigismundi regis veras et omni prorsus suspicione carentes, presentibus litteris nostris patentibus de verbo ad verbum sine diminucione et additamento aliquali inseri et sigilli nostri soliti inpressione consignari facientes, eidem Briccio judici et aliis, quibus supra, ob premissam racionem et tutelam ipsorum duximus concedendas. Datum in festo beati Ladislai regis et confessoris. Zagrabie prenotata. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

Originale in charta, in inferiori margine impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

127.

Anno 1439, 3. Julii. Budae.

Albertus, Hungariae etc. rex, capitulo časmensi mandat, ut communitati civitatis montis Grecensis, quae in regis judicium non venit, diem dicat.

Albertus dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex et dux Austrie etc. Fidelibus nostris capitulo ecclesie chasmensis salutem et graciam. Nove-

ritis (quod nobis in octavis) beati Johannis baptiste unacum prelatis et baronibus, regnique nostri proceribus pro faciendo causantibus judicio moderativo pro tribunali consedentibus, honorabilis magister Petrus, lector wesprimiensis, eiusdemque et zagrabiensis ecclesiarum canonicus pro honorabili capitulo ipsius zagrabiensis ecclesie cum procuratoriis litteris eiusdem . . . . quasdam litteras condam magnifici comitis Mathius de Palowcz judicis curie condam domini Sigismundi Romanorum imperatoris et dicti regni Hungarie regis proclamatorias, Bude, tricesimo sexto die octavarum festi beati Michaelis archangeli anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto clause (emanatas) . . . . nobis presentavit, exprimentes, quod Georgius canonicus ecclesie zagrabiensis pro honorabili capitulo eiusdem ecclesie cum procuratoriis litteris eiusdem iuxta continencias litterarum prefati comitis Mathius prorogatoriarum in octavis festi beati Michaelis archangeli in anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo tercio preteritis in figura judicii eiusdem (comitis Mathius) comparendo, contra Stephanum, filium Michaelis, tunc, Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Blasium, filium Vythezych et Georgium, filium Francisci ac alios juratos, cives, hospites et totam communitatem civitatis montis Grechensis de juxta Zagrabiam, quasdam litteras vestras inquisitorias et evocatorias dicto domino regi ad suum regium litteratorium mandatum rescriptas, asserens accionem et proposicionem dicti capituli litteris contineri in eisdem, dicto comiti Mathius presentasset, declarantes, quod Blasius, filius Benedicti de Therzthenyk, regius, ac discretus vir Georgius, presbiter chori ecclesie vestre predicte prebendarius, vester, homines, ad regium litteratorium mandatum transmissi, feria quarta proxima post dominicam Ramispalmarum in anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo secundo preteritam, in comitatu zagrabiensi procedentes, ab omnibus quibus decuisset et licuisset, palam et occulte diligenter inquirendo, talem de infrascriptis scivissent veritatem: quod cum feria quarta ante festum Purificacionis virginis gloriose in anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo preteritum, honorabilis dominus Johannes cantor et canonicus ecclesie zagrabiensis tres familiares suos, videlicet unum mercenarium, Nicolaum nomine, pro inducendis et apportandis lignis in portu insule dicti capituli Jarun vocate pro usu curie dicti domini cantoris agregatis et repositis, cum duobus equis et uno vehiculo, alios vero duos, videlicet Michaelem, filium Demetri de Adamolch et Stephanum de Sub-Kemlek pro certis suis negociis expediendis ad predictam insulam

Jarun destinasset; et cum ipsi Michael et Stephanus in eodem vehiculo sedentes et prefatus Nicolaus mercenarius ipsum vehiculum in equo sedens conduxisset ad dictum portum applicuissent, tunc Martinus sartor, civis civitatis montis Grecensis unacum aliis complicibus et sociis suis, cum civibus, ex consensu, instigacione et speciali transmissione prefati Anthonii de Florencia, judicis, Jaxin et prescriptorum aliorum juratorum et civium dicte civitatis, cum armis, sagittis et cuspidibus ex preconcepta rancoris malicia in quadam silva eiusdem capituli circa ipsum portum habita congregati et in insidiis positi in ipsos latenter irruendo, prefatum Michaelem letaliter in capite vulnerassent, memoratum vero Stephanum in terram prosternentes in capite, manibus, brahiis, totoque corpore gravibus vulneribus et verberibus afficientes, semivivum reliquissent, prelibatum autem Nicolaum mercenarium gravibus verberibus et vulneribus sauciando, omnibus eorum rebus et bonis videlicet armis, arcubus, feretris et sagittis, biccellis, cingulis et cromenis necnon pecuniis pro tunc erga eos repertis more predonico et latronico spoliassent; quos quidem arcos, faretras cum sagittis et biccellis prefati Martinus, cum dictis suis complicibus ad sedem judiciariam, ubi ipsi judices et cives solent congregari, eodem die apportans, presentibus ibidem nonnullis nobilibus, videlicet Matheo, filio Johannis, pro tunc comite zagrabiensi, Petro de Rakonok, Ladislao de Gyepew et aliis quampluribus nobilibus et probis viris, pro tunc ad peticionem dictorum dominorum de capitulo ad notificandum et insinuandum dictis judici et juratis et aliis civibus predictam ipsis sic illatam injuriam fuissent congregati, coram eisdem judice et juratis ac aliis civibus proiecissent, que ipsi nobiles fide vidissent oculata, ubi. eciam ipse dominus cantor pro tunc personaliter cum ipsis nobilibus extunc de injuria huiusmodi sibi et dictis dominis de dicto capitulo illata sollempnem fecisset protestacionem. Et cum tandem sequenti die, videlicet feria quinta ante dictum festum Purificacionis virginis gloriose prefati judices nobilium per dictum capitulum destinati ad dictum portum insule Jarun personaliter accessissent, tunc ibidem iuxta predictum portum effusionem sanguinis de vulneribus dictorum familiarium prefati domini cantoris similiter vidissent fide oculata, ubi eciam memoratus Martinus sartor personaliter adherendo, ipsis audientibus dixisset: quod licet hucusque in jamfata silva ab hominibus et familiaribus dicti capituli secures receperunt, tandem talem timorem vellent eis incutere, quod talia facere contra ipsos vererentur; propria eorum potencia mediante, in preiudicium dicti capituli valde ingens. Unde facta huiusmodi inquisicione eadem die inquisicionis ipsius, prefatos

Stephanum, filium Michaelis ac Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium, filium Benedicti, Petrum Hungarum et Georgium sartorem, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Blasium, filium Wythezych, Georgium, filium Francisci et alios juratos ac cives, hospites et totam communitatem predicte civitatis montis Grecensis in eadem civitate montis Grecensis contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Georgii martiris, tunc venturas, regie serenitatis evocasset in presenciam, racionem de premissis reddituros; ad quasquidem octavas festi beati Michaelis archangeli prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram ipso comite Mathius expectati eiusdem in presenciam non venissent, neque misissent, se mediantibus aliis litteris eiusdem comitis Mathius judicialibus exinde confectis in judicio aggravari permittentes, postulans prefatus procurator dicti capituli eidem ex parte memoratorum in causam atractorum per eundem comitem Mathius in premissis juris equitatem impertiri. Et quia iidem Stephanus, Michael, Anthonius, Jacobus, Briccius, Petrus, Georgius et Nicolaus alias judices, necnon Fabianus litteratus, Blasius et Georgius aliique jurati, necnon cives et hospites et tota communitas dicte civitatis ad premissa vice secundaria evocandi visi fore fuissent, pro eo idem comes Mathius vestram amiciciam litteratorie petivisset diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente homo regius infra declarandus, memoratos Stephanum, filium Michaelis, Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Blasium, filium Vitezych et Georgium, filium Francisci ac alios juratos, cives et hospites et totam communitatem civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros contra annotatum capitutum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi Epiphaniarum domini, tunc venturas, regiam evocaret in presenciam, et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas dicto domino regi fideliter rescriberetis. A quibusquidem octavis festi Epiphaniarum domini dum causa parcium prescripta partes inter easdem seriebus litterarum ipsius comitis Mathius prorogatoriarum ex commissione prelatorum et baronum regni ad octavas festi beati Jacobi apostoli in anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, preteritas, prorogative devenisset; tandem ipsis octavis instantibus Lodomer de Adamolch pro annotato capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem, in

eiusdem comitis Mathius veniens presenciam litteras vestras super ipsa evocacione dicto domino regi rescripcionales eidem comiti Mathius presentasset. In quibus ipse per Michaelem de Kysgora regium ac discretum virum Jacobum chori dicte ecclesie vestre presbiterum vestrum, homines, feria quinta proxima post festum Concepcionis virginis gloriose in dicto anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, preteritum, prefatos Stephanum, filium Michaelis, Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem, Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Blasium, filium Vythezych ac alios juratos, cives et hospites ac totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis in eadem civitate montis Grecensis ad premissa contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad dictas octavas festi Epiphaniarum domini regiam in presenciam evocatos fore comperisset seriose; ad quasquidem octavas festi beati Jacobi apostoli prefati in causam attracti per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram ipso comite Mathius expectati, eiusdem in presenciam non venissent neque misissent, se mediantibus aliis litteris ipsius comitis Mathius judicialibus exinde confectis in judicio aggravari permittentes, postulans prefatus procurator dicti capituli eidem ex parte memoratorum in causam attractorum per eundem comitem Mathius in premissis juris equitatem impertiri. Et quia iidem in causam attracti ad premissa vice terciaria evocandi fore visi fuissent, pro eo idem comes Mathius vestram amiciciam litteratorie petivisset diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente homo regius infra declarandus, memoratos Stephanum, filium Michaelis, Michaelem, filium Sebastiani, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Petrum Hungarum, Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Blasium, filium Vythezych ac alios juratos, cives, hospites et totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros ac de judicio viginti duarum marcarum judici et parti adverse satisfacturos contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Michaelis archangeli tunc venturas regiam evocaret in presenciam; et post hec ipsius evocacionis seriem cum nominibus evocatorum ad easdem octavas dicto domino regi fideliter rescriberetis. Tandem ipsis octavis instantibus prefatus Ladomerius de Adamolch pro annotato capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem in ipsius comitis Mathius veniens presenciam, litteras vestras super ipsa evocacione dicto domino regi

rescripcionales eidem comiti Mathius presentasset, in quibus ipsi per Demetrium de Drenowa regium ac discretum virum Georgium clericum de Zwsicha chori ecclesie vestre prebendarium vestrum, homines, sabbato proximo ante festum beati Mathei apostoli et ewangeliste in prefato anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto preteritum, prefatos Stephanum, filium Michaelis, Michaelem, filium Sebastiani, Petrum Hungarum, Anthonium Italicum, Briccium, Georgium sartorem et Nicolaum alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Georgium, filium Francisci, Blasium, filium Wytezych et alios omnes juratos, consules, cives, hospites et totam communitatem prefate civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam in eadem civitate montis Grecensis ad premissa contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad dictas octavas festi beati Michaelis archangeli regiam in presenciam evocatos fore comperisset manifeste. Ad quasquidem octavas festi beati Michaelis archangeli prefati in causam attracti, per annotatum procuratorem dicti capituli in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram ipso comite Mathius expectati, eiusdem in presenciam non venissent neque misissent, nec persolvissent judicia prenotata, sed se pro eorum non veniendo in judiciis consvetis et pro non solucione dictorum judiciorum in dupplo eorumdem, mediantibus aliis litteris ipsius comitis Mathius judicialibus exinde confectis, in judicio aggravari permittentes; postulans prefatus procurator dicti capituli eidem ex parte memoratorum in causam attractorum per eundem comitem Mathius in premissis juris equitatem impertiri. Et quia iidem in causam attracti adhuc ad premissa in tribus foris comprovincialibus proclamandi fore visi fuissent, pro eo idem comes Mathius vestram amiciciam litteratorie petivisset diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente homo regius, memoratos Stephanum, filium Michaelis, Michaelem, filium Sebastiani, Petrum Hungarum, Anthonium Italicum, Briccium, Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Blasium, filium Vythezych et alios omnes juratos, consules, cives, hospites et totam communitatem pretacte civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam in premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros ac de judicio quinquaginta quinque marcarum judici et parti adverse satisfacturos, contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi Epiphaniarum domini tunc venturas, regiam in presenciam faceret proclamari, insinuando, ut si venirent et in premissis se bono modo emendarent, de dictisque judiciis nobis et parti adverse satisfacerent, bene quidem, alioquin non obstante ipsorum absencia et rebellione

finem debitum et indilatum faceret causa in premissa comes Mathius prenotatus, prout dictaret ordo juris, et post hec ipsius trineforensis proclamacionis seriem cum nominibus proclamatorum ad easdem octavas dicto domino regi fideliter rescriberetis. Quibus presentatis ipse Petrus lector procurator annotati capituli ecclesie zagrabiensis in persona eiusdem allegavit eo modo: ut domini de prefato capitulo ecclesie zagrabiensis quibusdam aliis ipsorum negociis expediendis eotunc prepediti premissam proclamacionem iuxta contenta prefatarum litterarum prelibati comitis Mathius proclamatoriarum ad predictum terminum facere neglexissent et obmisissent, sic huiusmodi causa eorum interim et medio tempore inter ipsum capitulum ab una et pretactos eorum adversarios condescensa extitisset. Unde si juri consonaret et equitati videretur, extunc ipsum capitulum memoratos in causam attractos vice iterata contra se nostram personalem in presenciam in predictis tribus foris conprovincialibus legittime facere vellet proclamari. Et quia iidem in causam attracti ad premissa proclamandi fore videbantur, ideo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente, Valentinus, filius Stephani, vel alter Valentinus, sin Demetrius de Drenowa, seu Dyonisius, filius Emerici de Adamolch, sive Lucas neve Michael de Kysgora, ceu Ladomer de dicta Adamolch, aliis absentibus, homo noster, prelibatos Stephanum, filium Michaelis, Michaelem, filium Sebastiani, Petrum Hungarum, Anthonium Italicum, Briccium Dombrensem, Georgium sartorem et Nicolaum, alias judices, necnon Fabianum litteratum, Friche, Blasium, filium Vythezych, Georgium, filium Francisci et alios omnes juratos, consules, cives, hospites et totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis super premissis perhemptorie responsuros, racionemque efficacem reddituros, ac de prescriptis judiciis quinquaginta quinque marcarum judici et parti adverse satisfacturos contra annotatum capitulum ecclesie zagrabiensis ad octavas festi beati Michaelis archangeli, nunc venturas, in tribus foris conprovincialibus nostram personalem publice faciat proclamari in presenciam, insinuando ibidem, ut si venerint et in premissis se bono modo emendaverint, de dictisque judiciis judici et parti adverse satisfecerint, bene quidem, alioquin non obstante ipsorum contumacia et rebellione finem debitum faciemus causa in premissa dictante juris equitate; et post hec ipsius trineforensis proclamacionis seriem cum nominibus proclamatorum ad easdem octavas eidem nostre personali presencie fideliter rescribatis. Datum Bude secundo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

(A tergo). Fidelibus nostris canonicis ecclesie chasmensis, pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis contra Stephanum, filium Michaelis, alias judicem civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam et alios intrascriptos ad octavas festi beati Michaelis archangeli nostram personalem in presenciam.

Originale in charta. A tergo impressum est sigillum. In archivio ven. Capit. eccl. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10 nr. 24.

128.

Anno 1439, 13. Julii. Budae.

Albertus, Hungariae etc. rex, communitatem civitatis montis Grecensis reprehendit in eo, quod capitulo zagrabiensi minatur.

Albertus dei gracia Romanorum rex, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex et dux Austrie. Fidelibus nostris providis judici, juratis, ceterisque civibus et toti communitati nostre civitatis montis Grecensis de Zagrabia salutem et graciam. Summe displicuit celsitudini nostre quod novissime excepta relacione percepimus, qualiter suborta inter vos et honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis, pocius vestri, quam ipsius capituli parte, quadam discordia sub dissensione, vos presumpcionem vestram nostre regie auctoritati preferri volentes et eciam existimantes nos ex parte eiusdem capituli super illis, que contra eos obiceritis, vos justiciam ministari non posse racione huiusmodi discordie, propriis insultibus contra ipsum capitulum vindictam expetere, idemque diversimode dissidantes multiplicibus minarum imposicionibus et obprobriis variis cottidie afficeritis, immo et quod deterius est et circa hanc rem documentum evidencius, quidam ex nobilibus regni nostri Sclauonie, nunc hic in curia nostra existentes, intencionis vestre, ut presumpmitur non ignari, uno ex dominis de dicto capitulo ab ore suo audientes, minas exustionis et incineracionis aree capitularis antefate ecclesie ac hominum interempcionis et vulneracionis imponentes, gravem ulcionem de injuriis in quibus ipsum capitulum criminaremini, eidem capitulo per vos gladio non jure infligendo pronunciasset et manifeste idipsum vos velle asseruisset, quod non solum in nostre maiestatis gravem displicenciam, verum eciam singulorum audiencium scandalum cedit satis grande; unde quia principum auctoritate divina providencia ceterorum dileccionis dedite interest subditorum excessus et mutuas insolencias interdum rigore justicie interdum vero alterius generis, prout rei qualitas exposcit, emenda reformare, non expedit vobis quoquomodo presumpcionem vestram racione quarumcumque accep-

tarum injuriarum contra quempiam adeo extendere, ut exinde nostre regie auctoritati, a qua unusquisque justicie potest complementum assequi, preiudicium et contemptibilitatem contigeret generari. Qua de re nos, qui super omnibus questionibus ex parte antelati capituli vobis justiciam suis loco et tempore parati sumus ministare, volumus et fidelitati vestre universitatis et cuilibet vestrum sub penis capitum et ammissionis omnium rerum et bonorum vestrorum firmissimo nostro regio sub edicto ex certa sciencia precipimus et mandamus, quatenus nullus omnino vestrum quavis occasione ductus pretextu quarumcumque injuriarum, si que forsitan per antelatum capitulum vobis vel aliquibus ex vobis illate sunt aut inferentur, contra idem capitulum propria presumpcione vindictam expetere, aut adversus ipsos communitatem concitare, sive vos universaliter in ipsorum detrimentum insurgere, seu antedictam vestram pravam intencionem ad affectum deducere audeatis seu presumpmatis quoquomodo; sed si quidquam accionis vel questionis contra ipsum capitulum habetis vel habueritis id in presencia nostre maiestatis aut regni nostri Sclauonie bani juridice prosequamini contra eosdem, ex parte quorum vobis judicium et justicia non deerit evidens et condigna, secus ergo prout penas pretactas evitare cupitis, facere non ausuri. Ut autem presencium litterarum nostrarum noticiam habeatis cerciorem easdem per testimonium capituli ecclesie chasmensis, quod per ipsum capitulum ad hoc serie presencium transmitti jubemus, vobis volumus presentari; cujus tandem exhibicionis seu presentacionis seriem et vestrum ad easdem fiendum responsum per idem capitulum nostre fideliter rescribi volumus maiestati. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beate Margarethe virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono.

E transumpto capituli eccl. chasmensis e. a. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Capit. ant. fasc. 10. nr. 12.

129.

Anno 1439, 28. Julii. Časmae.

Capitulum časmense communitatem civitatis montis Grecensis in jus esse citatam Alberto regi nuntiat.

Serenissimo principi et domino, domino Alberto dei gracia Romanorum regi, semper augusto, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regi et duci Austrie etc. domino ipsorum naturali, capitulum ecclesie chasmensis oracionum suffragia devotarum cum perpetua fidelitate. Litteras eiusdem vestre serenitatis patentes, nobis preceptorie

loquentes et directas, obediencia qua decuit et licuit noveritis nos recepisse in hec verba: (vide Doc. 128. de anno 1439. die 13. Julii). Nos itaque mandatis ipsius vestre serenitatis semper obedire cupientes, ut tenemur, nostrum hominem videlicet discretum virum dominum Stephanum presbiterum rectorem capelle sancti Johannis ewangeliste supra Novam villam existentis, chori ecclesie nostre prebendarium ad premissa fideliter peragenda nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversus et per nos diligenter requisitus ad consciencie sue puritatem retulit eo modo, quomodo ipse feria sexta videlicet in vigilia festi beati Jacobi apostoli proxime preteriti circa prefatos judicem, juratos, ceterosque cives et totam communitatem predicte civitatis vestre serenitatis montis Grecensis de Zagrabia ad domum consilii eiusdem civitatis, ubi ad sonum campane generaliter et singulariter omnes ac universaliter fuerint congregati, personaliter accessisset, ibique prefatis judici, juratis, ceterisque civibus et toti communitati predicte civitatis vestre serenitatis montis Grecensis prescriptas litteras vestre celsitudinis exhibuisset et presentasset. Quiquidem cives eisdem litteris vestre serenitatis cum obediencia receptis et earum continenciam diligenter perlectis ad contenta earumdem taliter respondissent, quod ipsi nullas minas seu minarum imposiciones dominis de dicto capitulo et eorum hominibus intullissent nec inferrent de presenti, et quidquid contra ipsos prefate regie maiestati narratum extitisset per verbum: deus non det, facta fore abnegassent. Datum feria tercia proxima post festum beati Jacobi apostoli prenotatum. Anno domini supradicto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. ven. Capit. zagrabiensis. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 12.

130.

Anno 1441, 19. aprilis. Prope Sabariam.

Communitatem civitatis montis Grecensis a Friderico et Ulrico, comitibus Ciliae, exagitari Vladislaus, Hungariae etc. rex, vetat.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Lythwanieque princeps supremus ac heres Ruscie etc. Fidelibus nostris sincere dilectis, illustribus principibus Friderico et Vlrico, Cilie, Ortemburge et Zagorie comitibus, salutem et graciam. Intelleximus qualiter vos et nobilis domina consors vestra, scilicet comes Vlrice, nescitur qua de causa cives civitatis nostre montis Grecensis diversimode impediretis et perturbaretis, impedireque non desisteretis

de presenti, quod in preiudicium et dampnum eorumdem civium nostrorum cedit manifestum. Et quia, uti et vobis bene constat, predicta civitas nostra montis Grecensis inter alias liberas civitates corone computata semper et ab antiquo eidem corone regni Hungarie pretacti fideliter servivit, regibusque Hungarie, nostris scilicet predecessoribus et nemini alteri obedire astricta fuit, ideo fidelitates vestras harum serie diligenter requirimus, eisdem commitentes seriose, quatenus de cetero et per amplius ipsos cives civitatis nostre montis Grecensis per vos aut predictam dominam consortem vestram, scilicet comes Vlrice, in nullo impedire et perturbare velitis et permittatis quovismodo, secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in descensu nostro campestri prope oppidum Sabarie, feria quarta proxima post festum Pasce domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

Originale in charta, in qua impressum est sigillum regis. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

131.

Anno 1441, 6. maii. Budae.

Vladislaus, Hungariae etc. rex, cives montis Grecensis consolatur, certioresque facit sese mandasse comitibus Ciliae, ut homines suos a civitatis obsidione removerent.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Lithwanieque princeps supremus et heres Russie etc. Providi et circumspecti, fideles nobis sincere dilecti. Missas nobis hac vice per vos litteras accepimus et contentum in eis tenorem, re mirabili contextum sane intelleximus, amirantes vehementer de his, que in eisdem ex .parte comitum Cilie describuntur. Unde audita illa tribulacione vestra, mox scripsimus ipsis comitibus seriosas litteras nostras, ut ipsi gentes et homines ipsorum, singulosque ad eos pertinentes, ab obsidione illius civitatis removere debeant. Qui si fecerint, bene quidem, alioquin disposuimus de festino vobis auxilio provideri. Requirentes vos et rogantes quatenus interim dumtaxat donec mittendum vobis auxilium illac attingere poterit, vos et illam civitatem a surrepcione preservetis, non dubitando in brevi vos ab illa tribulacione liberari. Datum Bude sabbato proximo post festum apparicionis beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

(A tergo). Providis et circumspectis judici, iuratis, ceterisque civibus et toti communitati nostre civitatis montis Grecensis de Zagrabia, fidelibus nostris sincere dilectis.

Originale in charta. A tergo impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

132.

Anno 1441, 11. maii. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrab. Georgius presbyter agrum quemdam, qui in Nova villa situs est, ex Constantini episcopi Rosnensis testamento altari s. Mariae Magdalenae in ecclesia cathedrali exhibet.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Notum facimus tenore presencium, quibus expedit universis. Quod discretus vir dominus Georgius presbiter et predicator de Meglech. diocesis nostre zagrabiensis ac magister altaris beate Marie Magdalene in predicta ecclesia nostra existentis et habiti, per honorabilem virum dominum Petrum plebanum ecclesie sancti Johannis de Nova villa nostra hic Zagrabie habita ac canonicum ecclesie quinqueecclesiensis necnon executorem testamenti quondam reverendi in Christo patris domini Constantini episcopi rosnensis et dum vixisset vicarii in pontificalibus ecclesie nostre prelibate generalis, cum ceteris suis coexecutoribus pro salute anime ipsius quondam domini Constantini episcopi rosnensis nostram personaliter veniens in presenciam, confessus est oraculo vive vocis sue in hunc modum: quomodo ipse domum seu civile suum empticium in predicta villa nostra nova inter fundum seu civile honorabilis magistri Georgii de Roycha socii et concanonici nostri, ex una, ac domum prebendalem quam nunc discretus Valentinus presbiter de Besene, chori ecclesie nostre predicte prebendarius ex nostra collacione possideret, ab altera partibus, existentem et habitum, cum omnibus suis pertinenciis ac edificiis domorum, necnon orto infra usque fluvium Cirkwenyk vocatum se protendentem, prefato domino Petro executori testamenti prenotati et per consequens ad altare suum beate Marie Magdalene prenotatum, pro viginti florenis vendidisset, tradidiset, et assignasset, nunc ut prefertur. per ipsum dominum Georgium predicatorem et cunctos suos successores magistros altaris beate Marie Magdalene prelibati, perpetuo et irrevocabiliter tenendum, possidendum, pariter st habendum. Harum nostrarum sigilli nostri appensione signatarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria quinta proxima post festum apparicionis beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo primo.

Originale in membrana. Sigillum deest. Zona sericea rubri et violacei coloris pendet. In arch. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 76. nr. 17.

133.

Anno 1441, 9. Junii. Zagrabiae.

Coram Johanne, Cisterc. zagrab. abbate, Conradus Ravsar Sebaldo Majer domum suam, quae est in Opatovina, certis conditionibus cedit.

Nos frater Johannes abbas monasterii beate Marie virginis de Zagrabia, totusque conventus fratrum loci eiusdem, Cisterciensis ordinis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod providus vir Conradus, Rawsar dictus, de Landeshut in sua ac provide domine Elizabet vocate, consortis sue, personis onus ipsius et gravamen per omnia in se ipsum assumpmendo, nostram veniens in presenciam confessus est in hunc modum: quod ipse unacum dicta domina consorte sua curiam seu domum ipsorum hic Zagrabie in vico dicti monasterii nostri inter fundum seu domum prebendalem viri discreti domini Marci, chori ecclesie zagrabiensis prebendarii a parte orientali, et a parte meridionali viam publicam, necnon a parte occidentali capellam sancti Leonardi existentem et habitam, ipsos legittime tangentem et concernentem, cum omnibus ipsius curie seu fundi ipsorum ac edificiis domorum et cellario subterraneo sub eisdem domibus habito et specialiter alia medietate curie eiusdem per nobilem virum Seboldum, dictum Mayer, magistrum coquine illustris principisse domine conthoralis illustris principis domini Vlrici, Cilie etc. comitis a nobis pro quatuor florenis auri empte et comparate et eidem curie iam adnexe totaliter et aplicate, eidem Seboldo ac suis heredibus et posteritatibus universis sub condicionibus et solucionibus infrascriptis perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam tum ob recompensam alie domus seu curie ipsius Seboldi, vigore certarum aliarum litterarum nostrarum eisdem Conrado et domine sue consorti date et assignate, tum etenim pro quadraginta florenis auri per ipsum Seboldum eisdem plenarie datis et persolutis, per modum cambialis permutacionis, dedissent, donassent et contulissent, ymmo idem Conradus Rawsar suo et nomine quo supra, dedit, donavit et contulit coram nobis ita tamen, quod prefatus Seboldus et dicti ipsius heredes et successores universi de ipsa curia seu domo in festo beati Georgii martiris ducentos denarios monete usualis pro tempore hic Zagrabie currentis, ac tria munera solita et consveta utputa, unum munus in festo Pasce domini, videlicet XII. ova, unum caseum et pro uno denario panes; necnon in festo beati regis Stephani secundum munus, videlicet duos pullos bonos et similiter pro uno denario panes, et festo nativitatis Christi consimiliter tercium munus, videlicet duos bonos capones et pro uno denario panes, annis

singulis perpetuis futuris temporibus pena sub duppli nobis et monasterio nostro prenotato dare et aministrare debebunt et tenebuntur cum effectu. Hoc eeiam expresso et declarato, quod si prefatus Seboldus vel dicti ipsius heredes et successores aut ceteri ipsius curie seu domus et cellarii prenotati tentores et possessores aliquam notam infidelitatis aut ingratitudinis incurrerint contra nos et monasterium nostrum prenotatum, extunc ipsi ab omni jure, dominio et proprietate eorumdem curie seu domus et cellarii cadant et destituantur, et ipsorum disposicio ad nos devolvi et redundari debeat ipso facto pleno iuris cum effectu. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes eidem concessimus litteras nostras sigillorum nostrorum appensionibus roboratas. Datum in monasterio nostro prenotato feria sexta proxima ante festum sanctisime Trinitatis. Anno domini MCCCCXL primo. Hoc eciam adiuncto, quod si prefatus Seboldus, vel dicti ipsius heredes et successores aliquo temporum in processu dictam curiam seu domum cum prescriptis suis pertinenciis vendere vellint, extunc ipsi eandem nemini alteri nisi mediante ammonicia ipsius Conradi Rawsar ac domine sue consortis prenotate et suorum heredum aliis vendere possint nec valeant modo aliquali. Datum, ut supra.

Conceptus dicti abbatis Johannis, in charta simplici. Act. Capit. ant. fasc. 101. nr. 50.

134.

Anno 1443, 4. januarii. Zagrabiae.

Testamentum Georgii, filii Nicolai, dicti Baxa, civis montis Grecensis.

In nomine domini. Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio, feria sexta proxima ante festum Epiphaniarum domini, hora diei sexta vel quasi. Ego Georgius, filius condam Nicolai, dicti Baxa de Prybych, nobilis de eadem Prybych, civisque civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, in domo habitacionis mee civili in eadem civitate montis Grecensis habita, egritudine corporis nunc preventus ex voluntate divina, eger licet corpore, sanus tamen mente, puraque loquela, racioneque bona existens, de omnibus possessionibus meis nobilibus et civilibus in predictis Prybych et civitate montis Grecensis seu earum pertinenciis et territoriis habitis et existentibus me juridice et litteratorie seu quomodolibet aliter rite et legittime concernentibus, ac aliis quibusvis rebus et bonis meis mobilibus videlicet et immobilibus michi a deo concessis tale meum verum et ultimum ac inviolabile facio et condo testamentum. Item primo, recommendo corpus et animam meam deo omnipotenti jugiter gubernandam. Item, possessiones meas nobiles in predicta Prybych habitas,

me jure nobilitatis hereditario rite et legittime concernentes, cum omnibus earum utilitatibus et pertinenciis quibusvis, si michi in presenti infirmitate mea mori contigerit, lego et dimitto omnibus sex filiis meis equaliter jure nobilitatis perpetuo possidendas. Item, quasdam possessiones meas duas in eadem Prybych, prope ecclesiam habitas, Gomyla et Ztermecz vocatas, si michi in presenti infirmitate mori contigerit, lego et recommitto tam diu tenere et possidere ac uti ex eisdem quousque ipsi filii mei easdem a domina Vrsula uxore mea legittima pro centum florenis auri ab eadem redemerint, quando autem ipsos centum florenos auri ipsi filii mei predicte domine Vrsule, matri eorum, plenarie persolverint, tunc statim eadem domina Vrsula uxor mea, mater ipsorum filiorum meorum, eisdem filiis meis, rehabitis prius dictis centum florenis auri, predictas duas villas seu possessiones meas reddere et restituere teneatur; interim autem quousque easdem duas villas seu possessiones meas ab ipsa domina Vrsula uxore mea ipsi filii mei redemerint pro ipsis centum florenis auri, tamdiu eadem domina Vrsula easdem duas possessiones Gomyla et Ztermecz vocatas, debeat tenere et possidere ac uti ex eisdem, ut prefertur. Item, predictam domum meam civilem in predicta civitate montis Grecensis habitam, me litteratorie empcionis titulo concernentem, cum fundis et hedificiis aliisque cunctis suis utilitatibus et pertinenciis universis, si michi in presenti infirmitate mea mori contigerit, lego et dimitto predicte domine Vrsule uxori mee et Elene, filie similiter mee, ex ipsa domina Vrsula et ex me progenite perpetuo possidendam. Item, si michi in presenti mea infirmitate mori contigerit, extunc recommitto predictam uxorem meam unacum predictis pueris et possessionibus meis nobilibus tuicioni, proteccioni et defensacioni magnificorum dominorum Stephani et Martini comitum Wegle, Modrussieque etc. filiorum condam Nicolai groff de Frangyapan, ac nobilis viri Martini, filii condam Ladislai de Gorycza, filii scilicet sororis mee, ac nobilium virorum filiorum condam Petri de Rakonok, fratrum scilicet uterinorum et carnalium predicte uxoris mee, ut ipsi eosdem, videlicet uxorem et pueros meos unacum predictis possessionibus eorum nobilibus ipsis pueris meis per me legatis, contra quoslibet molestatores et inquietatores eorum debeant tueri, protegere et defensare causa dei et salutis animarum eorum ob respectum, non tantum propter peticionem meam. Item arma mea omnia, que habeo, si michi mori contigerit, lego dari pro anima mea ad claustrum sancti Francisci confessoris, Zagrabie fundatum, ubi committo corpus seu funus meum me moriente tumulari. Item filii seu heredes condam Lowrandi, filii Gurgek Delosan tenentur michi ducentos florenos auri, quos prefatus

condam pater meus dederat Syhemberger pro redempcione predicti Lowrandi, quando ipsum Lowrandum predictus pater meus ab ipso Syhembergar pro ipsis ducentis florenis auri redimerat de captivate, super quibus habeo litteram capituli ecclesie zagrabiensis, quos ducentos florenos auri lego dari et persolvi predictis uxori et filie meis me moriente. Item habeo unam bonam loricam circa nobilem virum Jacobum de Thosaycz curiensem curie episcopalis zagrabiensis pro quatuor florenis in pignore, quam loricam lego dari et redimere filio meo seniori Nicolao nominato. Execucionem itaque presentis mei testamenti recommito super predictam dominam Vrsulam uxorem meam et super prefatos fratres suos carnales filios scilicet ipsius Petri de Rakonok predictam ac super predictum Martinum, filium sororis mee et ipsius Ladislai de dicta Gorycza, uti ipsi de omnibus premissis per me prelegatis ac aliis omnibus ipsis per me verbotenus recommissis plenam et omnimodam exequendi et disponendi habeant potestatem iuxta commissionem et peticionem meam fideliter et conscienciose. Presens quoque testamentum meum actum et scribi factum est per me, presentibus discreto viro domino Gallo presbitero, capellano ecclesie sancti Marci ewangeliste in civitate predicta fundate, ac providis et honestis viris, Nicolao, filio Petri, judice moderno civitatis predicte, ac Marino, filio Klario et Martino, filio Thome, pridem judicibus, civibusque civitatis predicte, ac aliis quam pluribus fidedignis testibus ad premissa per me pro testimonio specialiter vocatis et rogatis, quorum sigillis propriis idem testamentum meum in sui margine inferiori pecii consignari facere per eosdem in fidem et testimonium omnium premissorum.

Originale in charta. Penes sigillum civitatis impressa sunt adhuc tria sigilla. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

135.

Anno 1443, 8. januarii. Zagrabiae.

Coram Johanne, decretorum doctore et vicario ecclesiae zagrab., Georgius de Meglech presbyter et rector altaris s. Magdalenae cives montis Grecensis injuriarum factarum arcessit.

Universis et singulis cuiusvis status, gradus, ordinis, et preeminencie sint et existant, presentes visuris seu inspecturis, Johannes decretorum doctor, canonicus et vicarius ecclesie zagrabiensis in spiritualibus generalis salutem in domino sempiternam et presentibus fidem indubiam adhiberi. Noveritis, quod nobis feria tercia proxima post festum Epiphaniarum domini, proxime preteritum, una cum nonnullis

aliis jurisperitis assessoribus nostris nobiscum pro faciendo judicio moderativo consedentibus, causasque cunctorum coram nobis littigario processu proponencium justo juris tramite discucientibus, discretus vir dominus Georgius, natus Fabiani, de Meglech presbiter et predicator diocesis zagrabiensis, necnon magister altaris beate Marie Magdalene in dicta ecclesia zagrabiensi fundati una cum notariis publicis et testibus infrascriptis in nostram et eorumdem assessorum nostrorum exurgendo presenciam per modum et formam legittime citacionis observando accionem et proposicionem suam contra et adversus providos et circumspectos viros Nicolaum aurifabrum, modernum ac Petrum Hungarum, Nicolaum, Ilenky dictum, Johannem Perowych, Martinum, Blasium, alias judices, preterea Nicolaum litteratum, Gregwrych, alterum Gregorium, Wrecharych nuncupatum, Mathiam, dictum Farkas, Georgium carnificem, alium Georgium sartorem, Emericum sutorem, alterum Emericum, Sega dictum, modernos, Valenthych, filium Michaelis, alias juratum, ceterosque complices eorumdem, cives, hospites et totam communitatem civitatis montis Grechensis de iuxta Zagrabiam coram nobis et eisdem assessoribus nostris (nec non) notariis publicis et testibus declarare curavit in hunc modum: quomodo ipse Nicolaus aurifaber, judex et alii prenotati ex preconcepta contra clerum rancoris malicia feria quinta videlicet in vigilia festi beati Bartholomei apostoli, proxime preteriti, quemdam hominem et familiarem ipsius domini Georgii predicatoris, Dominicum nomine, (nullis) suis culpis exigentibus in ipsa civitate montis Grecensis captivari, camptumque carceribus mancipari et diucius conservari et enormiter tormentari, quamplures quoque res et bona ac pecunias tam ipsius domini Georgii quam eciam dicti hominis sui pro tunc erga ipsum repertas et inventa, recipi et aufferri et ab eodem pecunias extorqueri vel spoliari fecissent; et cum ipse dominus Georgius predicator feria sexta proxima ande festum beati Egidii abbatis, similiter nunc elapsum, ad prescriptam civitatem montis Grecensis et per consequens sedem judiciariam, ubi iidem cives more solito et consveto insimul fuissent congregati, personaliter accessisset ac de captivitate et detencione ipsius predicti hominis sui, necnon ablacione et recepcione rerum et bonorum predictorum sibi ipsi iudicium et iusticiam iuxta regni consvetudinem et ipsius civitatis expostulasset; tunc annotatus Nicolaus aurifaber judex et alii predicti complices sui animo furioso et rancoroso in ipsum dominum Georgium predicatorem manu sacrilega irruendo, eundemque per precones ipsorum captivari et hincinde enormiter trucidari et dehonestari (fecissent) et verbis illicitis et vituperiosis affici et ipsum non verum sacerdotem sed canem esse et existere

publice et manifeste appellari fecissent, et de ipsa captivitate (vivum) non emisissent, donec idem dominus Georgius per imposiciones mortis, minarum et verberum, omnia et singula contra et adversus eosdem cives coram notario publico facta et protestata, tamquam vi compulsus revocasset et abrenunciasset, necnon certos fideiussores, videlicet honorabiles viros dominos: Thomam de Iwanych, Stephanum de Wyzoka canonicos ecclesie zagrabiensis predicte, Martinum, alias judicem et Anthonium, dictum Golyas, alias juratum, cives civitatis antedicte eisdem Nicolao aurifabro et aliis predictis civibus super eo, ut ipse sufficientes litteras expeditorias in (premissis . . . . zagrabiensis prenotate dare deberet pro se ipso . . . . et assignasset in (personis) domini Georgii predicatoris et dicti hominis sui preiudicium ac dedecus valde magnum; et in huiusmodi comprobacionis dicte sue con(questionis) . . . . . certos testes infra declarandos et nominandos, premisso modo citatos, nostram et eorumdem assessorum nostrorum presenciam adduxit, petens nos (humili cum) instancia, ut eosdem testes acceptare et examinare, ac dicta et attestaciones ipsorum recipere et conscribi facere dignaremur. Nos vero Johannes doctor et vicarius prefatus attendentes requisicionem huiusmodi justam fore et racioni consonam, cum eosdem testes videlicet honorabilem et discretos viros, dominos Petrum, plebanum ecclesie beati Johannis de Nova villa . . . . Anthonium magistrum capelle beate Marie virginis de dicta monte Grecensi . . . . in ecclesia zagrabiensi, Benedictum de Polosychycza, Paulum et Mathiam de . . . . prebendarios . . . . premisso ad consciensias ipsorum tactis in manibus nostris corporaliter prestito juramento requisitos habuissemus, tunc ipsi ore proprio. . . . . omnia et singula per prefatum Nicolaum aurifabrum judicem et alios predictos tempore . . . . contra Georgium et Dominicum hominem suum commissa fore et perpetrata, prout et quemadmodum coram nobis et ipsis assessoribus nostris et notario publico . . . . proposicionis sue antedicte contineret. In cuius rei testimonium presentes litteras nostras sigilli (nostri appensione) simul cum subscripcione notariorum publicorum infrascriptorum roboratas, ipsi domino Georgio duximus concedendas juris ipsius ad cautelam . . . . , ... in domo solite residencie nostre . . . . feria tercia proxima post predictum festum Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio, indiccione sexta, die vero octava mensis januarii, hora sexta vel quasi. Pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et domini, domini Eugenii divina providencia pape quarti, anno eius

duodecimo. Presentibus ibidem honorabili et discretis viris, dominis, Michaele de Thasaych, canonico; ac Mathia de macellis, Nicolao de Bela, Petro, Valentino de Cherzthwech et altero Valentino de Bessenew, chori ecclesie zagrabiensis predicte prebendariis, testibus fidedignis, ad premissa specialiter vocatis, requisitis et rogatis.

Signum notarii.

Et ego Petrus Thome de Ratcha, clericus eiusdem zagrabiensis dyocesis, publicus sacra imperiali auctoritate notarius, quia premissis dictis, accionis seu proposicionis et declaracionis dicti domini Georgii predicatoris premisso modo factis nec non testium predictorum . . . . , . . . acceptacioni . . . ipsorum enunciacioni atque attestacioni, aliisque et singulis superius in litteris dicti domini Johannis vicarii expressis et specificatis, una cum notario similiter publico proximo infrascripto, videlicet Clemente, filio Blasii Zolarych de Kapruncza, modo simili clerico dyocesis zagrabiensis presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo presentes litteras seu publicum instrumentum, me aliis negociis occupato, per alium fideliter scriptas seu scriptum publicavi et in hanc publicam formam redegi et hic me manu propria subscripsi, signoque et nomine meis solitis et consvetis consignavi, rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Originale in membrana, sat lacerum. A zona sericea violacei et viridis coloris, appendat sigillum. In arch. ven. capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 13.

136.

Anno 1443. 4. aprilis. Zagrabiae.

Coram communitate civitatis montis Grecensis, Helena, Johannis civis institoris morte viduata, agros suos Clementi carnifici vendit.

Nos Benedictus, filius Michaelis, judex, Vrbanus, Emericus, Paulus, Sebastianus, Petrus, Demetrius, Michael et Georgius jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus per presentes, quod provida et honesta mulier Elena vocata, Rosa cognominata, filia condam Valentini jurati, relicta vero viri quondam providi Johannis institoris olim concivis nostri, filii Thome, nunc vero consors legittima viri similiter providi et honesti Georgii clientis, concivis similiter nostri, filii Andree, nostra similiter concivis, ad nostram personaliter veniendo presenciam confessa est in hunc modum:

ut ipsa totales sessiones suas numero tres, simulcum sex jugeribus seu dictis in campo et territorio civitatis prefate in villa videlicet Pobresya inter possessiones seu sessiones jobagionales liberorum seu successorum viri condam providi et honesti Michaelis olim iudicis et concivis nostri, filii Sebastiani, utrimque habitas et existentes, alias Banatellcky, cum ipsis sex iugeribus seu dictis terre vulgo Zadwornycze dictis appelatas. ac eciam quasdam terras suas arabiles in eodem campo et territorio civitatis prefate iuxta predictam villam Pobresye vocatam in vicinitate terrarum liberorum seu successorum condam Johannis Graczyn et liberorum similiter seu successorum ac heredum condam Donati de Meczo, vulgo Zadwornycze dictarum, penes viam communem ad portum liberorum condam Ladislai, filii Johannis, de Chehy ducentem, habitas, certis signis metalibus consignatas et eciam alias terras suas similiter arabiles inter terras liberorum seu successorum condam Petri, dicti Nobilis, olim concivis nostri et quemdam meatum aque pluvialis, Chogoynycza appellatum, ac duas vias communes existentes, necnon alias similiter terras suas modo simili arabiles, ibidem in opposito ultra viam earumdem terrarum a parte orientali, inter terras condam liberorum seu successorum olim magistri Petri litterati, a parte dicti meatus aque Chogoynycza nuncupate et liberorum consimiliter seu successorum condam Vrbani, dicti Hansethyn, olim similiter nostri concivis, et duas vias communes in campo nostro supradicto sitas ad predictas sessiones jobagionales et ipsa sex jugera terre semper et ab antiquo de jure et legittime spectantes et pertinentes, ipsam scilicet Elenam mulierem a prefato Johanne institore, priore videlicet domino et marito suo legittimo, post obitum ipsius jure hereditario iuxta ipsius civitatis antiquam consvetudinem et privilegiatam libertatem, nemine penitus contradicente, rite et legittime concernentes, simulcum omnibus ipsarum trium sessionum suarum jobagionalium ac dictarum sex jugerum terre, necnon ipsarum aliarum terrarum arabilium utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus, fructuositatibus et pertinenciis universis viro similiter provido Clementi carnifici, filio Michaelis, concivi nostro, decano moderno colendini confraternitatis carnificum, ac per eum suis heredibus pro tredecim florenis auri per eundem Clementem carnificem prefate Elene mulieri, prout ipsamet nobis retulit, jam plene persolutis, vendidisset, immo ex consensu tam prefati Georgii clientis, domini videlicet et mariti sui legittimi, quam vicinorum predictorum, vendidit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter possidendas et quomodocumque voluerint disponendas juxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo approbatam. In cuius rei memoriam, firmita-

temque perpetuam sigillum nostrum commune duximus apponendum. Datum in festo beati Ambrosii episcopi atque doctoris. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio.

Originale in membrana. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

137.

Anno 1443, 10. aprilis. Budae.

(Vladislaus) rex prohibuit sub poena capitis, exilii et privationis omnium bonorum ne canonici huic episcopo (Benedicto) obediant, cui mandato cum hi obtemperassent, ad instanciam Benedicti ejusdem episcopi zagrabiensis, suspensi et interdicti fuerunt, a qua sententia appelarunt; interim appropinquantibus festis supplicarunt cardinali legato . . . s. Sabinae cardinali s. Angeli vulgariter nuncupato, ut eos absolveret, ne a sacris abstinere per festa cogerentur, praecipue cum sperarent se posse interim cum eodem episcopo zagrabiensi concordare et non sponte, sed mandato regio, ab obedientia retraherentur. Cardinalis mandat abbati B. V. ut eos absolvat a suspensione et etiam irregularitate, si quam celebrando incurrerunt, ita ut inter 40. dies concordent, intra quos, si non concordaverint ipso facto in easdem poenas recidant. — Eugenii IV. anno XIII.

Georgii Marcelović; Regesta, ut supra.

138.

Anno 1443, 21. septembris. Zagrabiae.

Coram communitate civitatis montis Grecensis Mathaeus Farkaš Stephano Sajko carnifici agrum vendit.

Nos Benedictus, filius Michaelis, judex, Vrbanus, Emericus, Paulus, Sebastianus, Petrus, Demetrius, Michael et Georgius jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grechensis. Memorie commendamus per presentes, quod vir providus et honestus Mathias, dictus Farkass, filius Egidii de Klokoch, pridem juratus, concivisque noster ad nostram personaliter veniendo presenciam confessus est in hunc modum: ut ipse quandam terram suam arabilem in campo nostro seu civitatis predicte inter antiquum meatum seu descensum fluvii Chernomercz vocati ab occidente, Mathichina vocatum, et inter duas vias publicas, unam a meridie et alteram a septemtrione existentes, ac inter terras similiter arabiles liberorum seu successorum condam Joannis judicis, filii Jacobi dicti Bolie ab oriente, mediante moderno meatu seu de-

cursu prefati fluvii Chernomercz vocati, sitam, simul cum quoddam fenili parvo, eidem terre arabili adjacente habitum et existens, duodecim vel citra dietas terre in se continentem, ipsum scilicet Mathiam Farkass a nobili et honesto viro Marinche vocato, socero condam nobilis similiter et honesti viri Michaelis, olim concivis nostri, filii Andree de Japna, alias capetaneo Nandoralbense, nunc vero servitore magnifici viri domini Mattkonis de Talouecz regnorum Dalmacie, Croacie ac tocius Sclauonie bani, empcionis titulo litteratorie concernentem, prout habetur in quadam littera nostra seu civitatis predicte privilegiali tempore presentis judicatus prefati judicis nostri moderni de anno domini nunc presenti et infrascripto feria sexta proxima post festum sancti Gregorii pape atque doctoris, aliquamdiu preteriti, pro parte ipsius Mathiae Farkass superinde confecta et emanata ac coram nobis in specie producta, expresse vidimus contineri, simul cum omnibus eiusdem terre arabilis ac dicti fenilis eidem terre arrabili adjacentis utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus et pertinenciis universis, viro similiter provido Stephano carnifici, dicto Zayko, filio Maren Klokocheuecz, concivi similiter nostro, ac per eum suis heredibus pro quinquaginta florenis aureis, per eundem Stephanum carnificem prefato Mathie Farkass jurato, prout ipsemet nobis retulit jam plene persolutis, vendidisset, immo ex consensu virorum predictorum vendidit et contulit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam, pariter et habendam ac juxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo approbatam quomodocumque voluerit disponendam. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum in festo sancti Mathei apostoli et ewangeliste. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo tercio.

E transumpto saec. XVII. In archivio regn. Croat. Slav. Dalm. Act. Jes. fasc. 18. nr. 20.

139.

Anno 1445.

Gverales litterae magistratus civitatis montis Grecensis super vinea Ambrosii institoris, filii Georgii, civis in territorio ejusdem civitatis habita, simul cum stabulo, cunctisque eiusdem vineae utilitatibus Leonardo sutori et Emerico agricolae fratri eiusdem, filiis Nicolai fabri, similiter civibus memoratae civitatis, alias sororiis dicti Ambrosii, per illosque ipsorum haeredibus pro quindecim flor. auri, salvo jure montano in sex cubulis colendissimo Latinorum parocho videlicet vici Latinorum annue obtingente, perennaliter vendita, emanatae.

Act. mon. Remet. Fasc. II nr. 22. In archiv. regn. Croat. Slav. Dalm.

*

140.

Anno 1445, 17. decembris. Zagrabiae.

Capitulum dat litteras confirmantes, quod Ambrosius presbiter de Glaunicha, praebendarius zagrabiensis ecclesiae, cupiens praedium suum et suae praebendae Zepnicza vocatae, impopulare, omnibus illocandis libertatem dedit, ut duodecim annis sint ab omnibus servitiis, taxis etiam extraordinariis liberi, demptis decimis bladi et muneribus solitis; post duodecim annos vero a qualibet sessione nonnisi quatuor pensas denariorum, in festo s. Georgii duas, et duas in festo s. Martini, ac decimas bladi solum de terris suis tlacalibus et munera solita, alias autem decimas extra tlacales terras capitulo cedant; taxam etiam regiam pro tempore casualiter emergentem atque capitularem solvere debebunt.

Georgii Marcelović: Regesta, ut supra.

141.

Anno 1446, 1. januarii. Zagrabiae.

A Benedicto, episcopo zagrabiensi, canonicis zagrabiensibus jus testandi confirmatur.

Benedictus dei et apostolice sedis gracia episcopus ecclesie zagrabiensis. Universis et singulis Christi fidelibus presentibus et futuris harum litterarum nostrarum noticiam habituris salutem et celestium graciarum continuum incrementum, ad perpetuam rei memoriam. Pastoralis cura cui innitimur ex alto et nostri officii debita sollicitudo, qua insignimur inmeriti, ad illa potissime animo exercenda vigilanti nos attendere satagit per que commune bonum, res publica et cultus divini officii augeri in ecclesia dei ac devocio jugiter deo famulancium in eadem vehemencius et indefesse provocari valeat et accendi. Et si singulorum nobis subiectorum commodo quam et provisioni intendimus, erga tamen fratrum nostrorum quietem, quos nimirum ampliori et sinceriori complectimur affectu, curam eciam debemus impendere solliciciorem, ut ipsi uberius beneficiorum donis et libertatum privilegiis fulcitos se ipsos senciant securitatis clipeo et nostre presidio plenitudinis circumcirca; tandem quod vivant quiecius et placabilem hostiam pro nostra, vivorumque et mortuorum salute omnium offere possint creatori, nam cum eorum onera excutimus, dum scandala removemus, nos in eorum quiete quiescimus et utique fovemur in pace. Et cum ullus vix modernis sit temporibus, qui pro libertatibus ecclesiasticis et personarum tuicionibus, quas ordo

clericalis includit, se murum defensionis apponat; sane nobis hodie per ipsos venerabiles viros, dominos fratres nostros amantissimos, videlicet: prepositum, lectorem, cantorem, archidyaconos, custodem et singulos ac universos canonicos dicte ecclesie nostre zagrabiensis humiliter et devote exposito, quod cum ipsi communiter et divisim prout ipsorum predecessores semper a fundacione primeva dicte ecclesie nostre zagrabiensis habuissent, prout hodie haberent, de stilo, more, consvetudine et observancia diu et legittime prescriptis ac alias hucusque inviolabiliter et inconcusse per quoslibet reverendos patres episcopos zagrabienses, prelatos ipsorum, nostros videlicet predecessores, eciam a tanto tempore cuius contrarii seu inicii memoria hominum non existeret, observatis ultra ea, que ipsis et aliis quibusvis personis ecclesiasticis a jure communi forent indulta de quibuslibet bonis ipsorum ac rebus mobilibus et immobilibus, tam videlicet de ipsorum beneficiis huiusmodi, quam alio quocumque modo et undecumque acquisitis, plenam et omnimodam testandi, legandi et in ultimo voto sui testamenti ac testamentum facere, quibus, quomodo et cuicumque . . vellent disponendi potestatem pro sue libito voluntatis, et in ipsius testamentarie disposicionis seu ordinacionis fuissent et essent ipsi et eorum predecessores juris possessione pacifica, reali et quieta vel quasi. Quamquidem consvetudinis et prescripcionis legem sive observanciam plurimorum nostrorum predessorum predictorum, signanter bone memorie dominorum Eberhardi, Johannis, Pauli, Stephani et Anthonii episcoporum sive presulum condam zagrabiensium, litterarum testimoniis ibidem specietenus coram nobis exhibitarum approbabant fore confirmatam, supplicantes nobis humiliter et devote quatenus nos eciam huiusmodi ipsorum peticionibus paternaliter inclinati, quia ex ipsorum predecessorum nostrorum litterarum tenoribus, quos hic pro sufficienter expressis et presentibus pro insertis habere volumus et habemus, quibus eciam absque exhibicione ipsarum priarum litterarum, de quibus supra fit mencio, semper et ubique fidem adhiberi volumus et declaramus, comperimus clare dictam consvetudinem testandi fore fuisse et esse ab antiquo de stilo, more et observancia eiusdem nostre zagrabiensis ecclesie ita per omnia tentam et observatam ac modo prehabito legittime prescriptam et per antefatos predecessores nostros confirmatam, omniaque alia et singula ipsorum narrata veritate fulciri. Ideo nos ex certa sciencia nostra et animo deliberato prefatam ipsorum fratrum nostrorum et aliarum ipsius ecclesie nostre personarum laudabilem consvetudinem, ratam et gratam habentes et approbantes, presentis scripti stabilimento confirmamus, et eisdem singulis singulariter ac eorum cuilibet

auctoritate nostra ordinaria, qua fungimur, eciam si necesse foret, denuo et nove nostre concessionis titulo de gracia speciali damus et concedimus irrevocabiliter de singulis eorum bonis sive de beneficiis eorumdem sive aliis qualicumque modo acquisitis et habitis, eisque et eorum cuilibet a deo collatis mobilibus videlicet et immobilibus in vita pariter et in morte tam a jure quam ab homine concessam, testandi et testamentum seu ultimam voluntatem faciendi et condendi juxta ipsorum libitum voluntatis plenariam et omnimodam potestatis facultatem; singulas litteras nostrorum predecessorum predictorum et quevis alia ipsorum munimenta quoad omnes et singulas ipsorum clausulas, continencias et tenores in hiis et super hiis qualitercumque factis expresse et ex certa nostra sciencia innovantes in perpetuum valituras confirmamus. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum, sigilli nostri appensione roboratarum. Datum Zagrabie in palacio nostro episcopali, solite nostre habitacionis, in festo circumcisionis Domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto.

Originale in membrana. Sigillum periit, zona sericea caerulei coloris pendet. In arch. ven. Capit. zagrab. Act cap. ant. fasc. 2. nr. 3. Farlatti Illir. sacr. Tom. V. pag. 473—4.

142.

Anno 1447, 20. maii. Zagrabiae.

Capitulum zagrabiense litteras Demetrii, episcopi tiniensis, de sua ad episcopatum zagrabiensem translatione curiae romanae missas, falsas declarat.

Beatissime pater et clementissime domine. Post humilem nostram recommendacionem omni sinceritatis et devocionis affectu ad oscula sanctitatis vestre pedum beatorum, ipsi sanctitati vestre humiliter supplicamus presencium per tenorem. Ex multorum relacione didicimus, quomodo reverendus in Christo pater dominus Demetrius Chwpur, tiniensis ecclesie episcopus, nuper per certos suos nuncios et procuratores in romana curia in presencia beatitudinis vestre nec non collegio cardinalium eiusdem sanctitatis vestre in eo gloriatus extitisset, quod nos eidem litteras nostras super consensu et assensu translacionis de sua ecclesia tiniensi ad ecclesiam zagrabiensem fiendam nostro sub sigillo dedissemus. Scire dignetur beatitudo vestra gloriosa, quod nos sub nostro sigillo maiori sive minori, sed neque scripto vel facto ad huiusmodi translacionem fiendam nullo tempore nostrum consensum ad scitum nostrum prebuimus pariter et assensum. Et si forsitan

aliqua littera aut littere, quod non credimus, sub sigillis nostris apud commissarios felicis recordacionis Ewgenii pape in eadem causa reperiantur, ex tunc dicimus, quod talis littera aut littere fuerunt et sint false nec de scitu ac voluntate nostra emanate; quia, beatissime pater, scimus, dominum Benedictum episcopum nostrum virum doctum et benemeritum esse et fuisse, est enim arcium liberalium magister et sacre theologie baccalaureus formatus, ad regimen predicte ecclesie aptum et utilem, tam in spiritualibus quam temporalibus sufficientem, qui ipsam ecclesiam plurimis annis rexit et utiliter gubernavit. Ideo pater beatissime, eidem sanctitati vestre supplicamus humiliter et devote, quatenus divine retribucionis intuitu, eadem beatitudo vestra velit viam et modum cogitare, ut predicta translatione mutata, prefatus dominus Benedictus, prelatus noster, honoribus suis pristinis apud ecclesiam zagrabiensem conservetur et nobis restituatur, quem per presentes repetimus quantum de jure possumus, quia nostrum interest habere bonum et utilem pastorem. Pro quibus beatitudo vestra nos habebit pro salute et longeva eiusdem beatitudinis vestre prosperitate humillimos exoratores, quam altissimus feliciter conservare dignetur ad regimen ecclesie sue sancte et universalis status christianitatis unionem optatam. Datum die Veneris, vigesima mensis maii. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo.

Oratores et capellani capitulum ecclesie zagrabiensis.

Liber rubens ven. capituli eccl. zagrabiensis. In archiv. incl. Acad. scient. Slav. merid.

143.

Anno 1447, 23. octobris. Zagrabiae.

Coram comitatu zagrab. communitas civitatis montis Grecensis a capitulo zagrabiensi agros quosdam communitatis contra jus occupari vetat.

Nos Georgius Glaynar comes et judices nobilium comitatus zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod vir providus et honestus Mathyas, filius Andree, juratus civis civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, procurator legittimus virorum similiter providorum et honestorum, judicis et juratorum ac universorum civium et tocius communitatis civium et hospitum et inhabitatorum civitatis prenotate nominibus et in personis ipsorum nostrum judiciarium adiens conspectum, nobis per modum protestacionis et inhibicionis significare curavit in hunc modum: ut sicut ipse unacum dictis judice, juratis et universis civibus ac tota communitate civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis prenotate percepissent, honorabiles viri domini prepositus, cantor et lector ac ceteri domini videlicet archi-

diaconi et canonici universi ecclesie sancti regis Stephani zagrabiensis, tempore banatus illustris condam principis et domini, domini Hermanni olim Cilie, Zagorieque etc. comitis ac regni Sclauonie bani, patris illustris similiter principis et domini, domini Friderici, dei gracia Cilie et Zagorie predictarum ac Ortemburge etc. comitis, nunc similiter predicti regni Sclauonie bani et avi illustris consimiliter principis et domini, domini Wlrici eadem dei gracia Cilie et Ortemburge ac Zagorie predictarum etc. comitis et nunc similiter ipsius regni Sclauonie bani in anno videlicet domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto, dudum preterito, post mortem reverendi condam in Christo patris et domini, domini Johannis olim pie memorie episcopi predicte ecclesie zagrabiensis, contra prefatos judicem et juratos et universos cives, necnon totam communitatem ipsorum civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis prenotate, nobilem virum Stephanum Kuhyngar de Kathyna, tunc comitem comitatus zagrabiensis supradicti ac iudices nobilium eiusdem comitatus zagrabiensis et alios plures nobiles viros ad reambulandas et revidendas quasdas terras arabiles ac rubeta et fenilia ac prata et pascua ipsorum judicis et juratorum ac universorum civium, necnon tocius communitatis dictorum civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis supradicte intra veras metas et cursus metales territorii civitatis prenotate a parte occidentis habitas, sitas et existentes, in quarum dominio ipsi judex et jurati ac universi cives, necnon tota communitas ipsorum civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis prelibate a memoria hominum et hucusque semper fuerunt et permanserunt, absque consensu, scitu et voluntate eorundem judicis et juratorum ac universorum civium et tocius communitatis civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis sepedicte eduxissent, et ipsos educendo, quasdam fassiones minus iustas contra eosdem judicem et juratos ac universos cives, necnon totam communitatem ipsorum civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis sepedicte fieri procurassent et fecissent, ac sibiipsis superinde litteras obligatorias et alias plures litteras ipsius condam domini Hermanni bani sub sigillo predicti Stephani Kuhyngar, tunc comitis zagrabiensis, eiusdem condam domini Hermanni bani ac judicum nobilium eiusdem comitatus contra voluntatem et consensum ac contra legittimas prohibiciones et contradicciones prefatorum judicis, juratorum ac universorum civium, necnon tocius communitatis ipsorum civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis prenotate confici et emanari fecissent et procurasent indebite et minus juste in grande juris preiudicium ipsorum judicis et juratorum ac universorum civium ac tocius communitatis eorundem civium et

hospitum ac inhabitatorum civitatis sepefate damnumque ipsorum et nocumentum valde magnum; cum tamen eedem terre arabiles, ac ipsa rubeta et fenilia, necnon prata et pascua ipsorum judicis et juratorum ac universorum civium et tocius communitatis dictorum civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis sepefate eos justo juris titulo concernere et spectare dinoscuntur de jure. Unde facta huiusmodi protestacione prefatus Mathyas juratus, nominibus et in personis quorum supra, prefatum Stephanum Kuhyngar comitem et ipsos judices nobilium predicti comitatus zagrabiensis et predictos nobiles viros ac alios quoslibet a predicta reambulacione et revisione ipsarum terrarum arabilium ac rubetorum et fenilium, necnon pratorum et pascuorum, ac eciam ab ipsa fassione eorum qualibet, necnon a confeccione, sigillacione et emanacione ac extradacione tam obligatoriarum quam statutoriarum litterarum predictarum, quam eciam aliarum quarumlibet litterarum per eosdem Stephanum Kuhyngar comitem et judices nobilium comitatus zagrabiensis supradicti et alios quoslibet contra predictos judicem, juratos et universos cives ac totam communitatem civium, hospitum et inhabitatorum civitatis prenarrate hucusque quomodocumque facta, prefatos vero dominos ipsius capituli zagrabiensis et alios quoslibet ab ipsa huiusmodi predictarum litterarum tam obligatoriarum quam statutoriarum et aliarum quarumlibet litterarum ipsis judici, juratis et universis civibus ac toti communitati civium et hospitum ac inhabitatorum civitatis sepefate in facto dictarum terrarum eorum arabilium et rubetorum ac fenilium, necnon pratorum et pascuorum eorum nocivarum et contrariarum confici et emanarifaccione, procuracione, extraccione, recepcione ac ab occupacione, detencione et usurpacione predictarum terrarum arabilium, rubetorum et fenilium ac pratorum et pascuorum ac sibi ipsis eas seu ea appropriacione, perpetuacione et statuifaccione, seque ipsos in dominium earumdem terrarum arabilium, rubetorum et fenilium ac pratorum et pascuorum quovis quesito colore, ingenio, modo seu forma intromissione, usuum quoque et fructuum ac quarumlibet utilitatum ipsarum percepcione seu percipifaccione quoquomodo jam factis vel faciendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo publice et manifeste coram nobis, presencium nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Zagrabie decimo octavo die octavarum festi beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo septimo.

Originale in charta. A tergo vestigia trium sigillorum. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis

144.

Anno 1447.

Funduales communitatis civium montis Grecensis super quodam fundo communi alias deserto, jam per Thomam, filium Jacobi, institorem et concivem suum, aedificiis instructo, simul cum certo adjacente terrae spatio, praefato Thomae ac per eum suis haeredibus perpetuo, de mandato illustrissimi principis Ulrici, Ciliae, Ortemburgae, Zagoriaeque comitis nec non regni Sclavoniae bani, elargitae.

Act. monast. Remetensis fasc. II. nr. 30. In archiv. regni Croat. Slav. Dalm

145.

Anno 1449, 8. maii. Crisii.

Ulricus comes Cileae, ex quodam Sigismundi regis mandato nobiles possessionatosque homines a civibus zagrabiensibus tributum pro merce exigere vetat.

Vlricus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Universis et singulis prelatis, baronibus, nobilibus et alterius cuiusvis status dicti regni Sclauonie possessionatis hominibus et in suis possessionibus tributa habentibus et tenentibus, item ipsorum tributariis ubilibet constitutis, presencium noticiam habituris, salutem cum favore. Ex litteris quondam serenissimi principis et domini, domini Sigismundi Romanorum imperatoris, ac Hungarie, Bohemie etc. regis, pro parte fidelium nostrorum judicis, juratorum, ceterorumque civium et hospitum ac incolarum civitatis montis Grecensis de Zagrabia emanatis, vobisque et cuilibet vestrum loquentibus ac coram nobis per eosdem in specie productis, clarius vidimus contineri, quod sua maiestas ex juribus et antiquis libertatibus ipsorum civium, alias coram sua serenitate productis, ipsos et res eorum quaslibet venales et mercimoniales a cuiuslibet tributi solucione exemptos et exoneratos fore reperiens, vobis et cuilibet vestrum in solidum id seriose mandasset et commisisset, ut ipsos cives et hospites ac eorum alterum racione alicuius solucionis et exaccionis tributarie in locis tributorum vestrorum ubivis habitorum non auderetis nec presumpmeretis quoquomodo impedire et molestare seu dampnificare. Super quo et nos, vos et quemlibet vestrum requirimus et hortamur, nichilominusque banali nostra auctoritate vobis committimus et mandamus seriose, quatenus a pretactis judice, juratis, ceterisque civibus et hospitibus ac incolis annotate civitatis montis Grecencis de Zagrabia, de rebusque et bonis eorum venalibus et mercimonialibus quibuscumque in locis dictorum tributorum vestrorum et alterius vestrum contra mandatum prefati condam domini Sigismundi

imperatoris et regis etc. seu predictas eorum libertates, nullum tributum, nullamve tributariam exaccionem et solucionem petere, recipere et exigere velitis nec presumpmatis modo aliquali, sed ipsos cives et eorum quemlibet, dicta tributaria exempcione necnon antique libertatis eorum prerogativa, ipsis in hac parte concessa, uti, frui et gaudere permittatis et permitti faciatis, divorum regum regni Hungarie multipliciter concessarum graciarum contemplacionis intuitu et eciam libertatis antique dicte civitatis montis Grecensis de Zagrabia ob respectum, nostreque complacencie singularis ob favorem. Presentes quoque post earum lecturam erga manus exhibentis semper sedule volumus remanere. Datum Crisii in festo apparicionis beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

Originale in membrana, in margine inferiori impressum est sigillum. In arch. lib. reg. civit. zagrab.

146.

Anno 1449, 12. maii. Crisii.

Coram Ulrico bano et nobilibus regni Ladislaus Bickele accusat, quod furem, qui Ladislai jobagionis bovem furto in communitatem civitatis montis Grecensis abegit, deprehendere, iudiciumque profiteri neglexerit.

Nos Vlricus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod nos feria secunda proxima post octavas festi beati Georgii martiris unacum regni nobilibus pro faciendo moderativo iudicio causantibus in sede nostra iudiciaria sedentibus, egregius Ladislaus Bykchele de Zelnawar, ad nostram personaliter veniendo presenciam, presentibus et audientibus Rawsar, alias iudice ac Mathia litterato, notario et Blasio, civibus civitatis montis Grecensis contra eosdem et alios cives ipsius civitatis montis Grecensis, proposuit eo modo: quatenus nuper quidam fures seu malefactores unum bovem iobagionis antefati Ladislai Bikchele subtraxissent, idemque iobagio vestigia ipsius bovis sequens ad dictam civitatem per ipsius vestigia venisset; mox et in continenti ipsum bovem in specie in curru Symonis, concivis eiusdem civitatis reperisset, et eundem per iudices, iuratosque et assessores ipsius civitatis sibi iusticia mediante, ut moris est, de consvetudine regni extradere postulasset, volens iuramentum prestare super illo bove, ut est consvetudo regni, aut quod venditorem illius bovis, qui ipsum illi Symoni vendiderat, demonstraret, quod eidem facere recusassent, in preiudicium dicti exponentis et dampnum valde magnum. Quo audito memorati Rawsar, iudex, Mathias litteratus et Blasius,

ut premittitur, in ipsorum et aliorum civium civitatis montis Grecensis personis in nostram exurgentes presenciam, responderunt ex adverso, quomodo ipsi et dicta civitas tali libertate fruerentur, ut quicumque aliquarum rerum furtive ablatarum emptorem earumdem, nostri de medio, nominare non posset, talis solummodo precium talium rerum et non plus rehabere posset; et in huius declaracionem verborum suorum quasdam litteras nostrum produxerunt in conspectum, in quibus inter cetera continebatur: ut nisi aliquis ex ipsis se per testes iuridicos in facto huiusmodi rerum ablatarum expurgare non valeret, tales res iuxta consvetudinem ab antiquo observatam solvere seu extradare teneretur. Et quia nobis et ipsis regni nobilibus id prospicue agnoscebatur, ut ex converso ipsum venditorem, scilicet a quo asserebant illum bovem fuisse emptum, et neque iuramentum prestare est admissus super ipsum bovem, ut moris est, quod idem iudex, iurati et assessores memorati secundum regni consvetudinem ipsum bovem aut in specie extradare vel plene persolvere tenerentur. Presentes sigillo vicebanorum et comitum nostrorum crisiensium fecimus consignari. Datum Crisii septimo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

Originale in charta, a tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

147.

Anno 1449, 13. maii. Crisii.

Coram Ulrico bano et nobilibus regni, Henning de Sused incusat communitatem civitatis montis Grecensis, quod viam sub Sused sitam vitavit, novamque viam, quae fert Crapinam et Stubicam, munivit, ut tributum pro mercimoniis detrectaret.

Nos Vlricus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod nobis feria secunda proxima post octavas festi beati Georgii martiris unacum regni nobilibus pro faciendo moderativo judicio causantibus in sede nostra judiciaria sedentibus, egregius Henyngh de Zomzedwar, personaliter nostram veniens in presenciam, presentibus et coram nobis astantibus Blasio, filio Pauli, Corardo Rawsar et Matheo notario, civibus civitatis montis Grecensis, contra eosdem, necnon judicem et juratos, ceterosque cives et inhabitatores eiusdem civitatis proposuit eo modo: quomodo iidem judex, jurati, civesque et inhabitatores prenominate civitatis zagrabiensis obmissa et postergata magna et publica via de dicta civitate zagrabiensi versus castrum suum Zom-

zeduar predictum et tributum sub eodem castro exigi solitum ducentem, quandam aliam novam viam versus possessionem Ztulbicza et ab inde ad Krapinam tendentem adinvenientes et sibi ipsis eligentes, tam in dicto loco ipsius sui tributi sub dicto castro Zomzeduar exigi soliti, quam eciam in dicta alia nova via per eosdem adinventa de rebus et animalibus ipsorum venalibus ex mercanciis tributa sibi et suis tributariis dare et exsolvere nollent et recusarent in suum preiudicium et dampnum valde magnum, ex parte quorum sibi per nos judicium et justiciam postulavit impertiri. Quo audito prefati Blasius, Corardus et Matheus, cives, in ipsorum et dictorum judicis, juratorum, aliorumque civium et inhabitatorum prefate civitatis zagrabiensis nominibus et in personis nostram exurgentes in presenciam responderunt ex adverso: quomodo ipsi, predictusque judex, jurati, ceterique cives et inhabitatores dicte civitatis zagrabiensis intra terminos et limites regni Hungarie et parcium sibi subiectarum tam de personis quam de rebus et mercimoniis eorum quibuslibet tributum solvere non tenentur, et in huiusmodi comprobacionem litteras olim serenissimi principis domini Bele regis quarti, anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, nono kalendas decembris, regni autem sui tricesimo primo privilegialiter emanatas, dupplici suo sigillo autentico vallatas, coram nobis curarunt exhibere, in quibus inter cetera hec clausula adinveniebatur: Item tributa infra regales terminos in nullo loco solvere teneantur. Quibus exhibitis prefatus Hennyngh alegavit tali modo: quod quamvis prefatus condam dominus Bela rex prelibatis civibus zagrabiensibus pretactam libertatem in prefata clausula in prenarratis litteris suis adinventam declaratam dederit et consenserit, tamen quia in huiusmodi clausula ipsi cives zagrabienses de rebus eorum mercimonialibus a solucione dicti tributi minime exempti fore denotarentur, ob hoc ipsi cives prefatum tributum de pretactis ipsorum rebus et animalibus in loco dicti sui tributi sicuti alias a nonnullis retroactis temporibus usque in presenciarum exsolvissent, dare et persolvere deberent et tenerentur. In facto autem pretitulato sui tributi antiquiora et efficaciora jura, quam predicti judex, jurati, civesque et inhabitatores prenotate civitatis zagrabiensis, haberet emanata, que non ad presens, sed in termino ulteriori, per nos sibi dando, coram nobis producere et exhibere promptus esset et paratus. Unde nos hiis perceptis judicantes commisimus eo modo, ut memoratus Hennyngh sed et annotati judex, jurati et cives prescripta ipsorum jura et literaria instrumenta, que in facto pretacti tributi haberent confecta, in octavis festi beati Jacobi apostoli, nunc venturis, in sede zagrabiensi coram nobis exhibere teneantur, ut hiis visis judicium et

justiciam facere valeamus inter partes in premissis prout dictabit ordo juris. Presentes sigillo vicebanorum et comitum nostrorum crisiensium fecimus consignari. Datum Crisii octavo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono.

E transumpto comitis Friderici de anno 1450. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis.

148.

Circa an. 1450, mense martio.

Magistratus civitatis Caproncae de sententia in causa quadam pronuntiata communitatem civitatis montis Grecensis percontatur.

Fraternali salutacione omni caritate fratres et amici nostri in Christô dilecti. Notificamus vestris amiciciis per presentes, quomodo nuper videlicet feria secunda ante carnisbrevium talis causa contigit, quod venimus in civitatem Kaprancham et cum sedemus in domo judicis eiusdem civitatis, extunc veniens coram nobis Johannes Pranuch, civis de Salczprug, conquerebatur judici seu nobis eo modo: quomodo ipse venisset in eandem civitatem et assumpsisset ab uno cive nostro, videlicet Fabiano, unam domum ad deponenda sua mercimonia suo in precio, quiquidem Pranuch ibidem permanens apud eundem hospitem suum non pauco tempore, premeditans se idem Johannes supradictus, emit civille, terras arabiles et certas possessiones in eadem civitate, ut socius eorum civium firmus exstitisset in eadem civitate Kaprancha. Cum vero voluisset exire in fundum suum emticium de domo apreciato cum rebus suis, videlicet pannis et ceteris, extunc idem hospes suus, a quo domum apreciaverat, irruens super familiares suos, Johanne nesciente, unum pannum absque voluntate sua, vi pro se recepisset, dicens: obligatur michi cum precio et expensis, sed tamen primo avidice minime requisierat; dicens, idem Johannes sic coram nobis constitutus querulose: domini judex ac magistri tavernicorum conquero vobis super eo facto, quomodo Fabianus nuper hospes meus, modo vero socius, cum sim ita civis sicut et ipse, recepit a familiaribus meis unam peciam panni, quod nescio utrum sit nigrum vel album aut rubeum, sua potencia mediante, dicens: si essem debitus, deberet me cum iusticia ante judicem vel coram vobis proquerere, sed hoc minime fecit. Extunc nos eundem Fabianum ad nos vocavimus et ex hiis omnibus suprascriptis eundem interogavimus cur et quare hoc fecisset; quiquidem respondit, ut prenotatur, quod ei debitus foret et existeret dicens: ideo sum judex domus mee; quod nobis justum non videbatur, ut absque judice et

juristramite in civitate libera possit se unus solus a socio suo satisfaccionem pro se inpendere, nisi coram judice et juristramite decrevetur. Ideo nos eundem pannum, per eundem qui reciperat, vi fecimus coram nobis aportari dicentes sic: Johannes est hoc pannus tuus, qui animadvertit: hoc est pannus meus. Nos vero e contrario dicebamus: si est pannus tuus recipias eum et serves, tu tanta habes quod poteris nobis judicio astare; quiquidem respondit: nolo. Iterum alium aliciavimus, qui eundem pannum reciperat, videlicet hospitem: recipias eundem pannus et serves eum usque iusticia venerit sicut primo recepisti et quocumque causa discucierit illo tempore ibi detur; qui quidem recusavit se recipere, dicens: cum fecistis huc per me portare, abhinc ego nolo amplius reportare, sed mea cum quibus obligatur mihi ab eodem volo rehabere; et nullus voluit pannum assumpmere seu recipere. Ideo nos eundem pannum pro se recepimus. De ceteris vero querimoniis inter ipsos ita judicium deiudicamus, quod eosdem judex ipsorum haberet deiudicare, et hec queritur quia auctor non sustentabatur judicem, modo utrum iuste deiudicavimus et quidquid exinde deiudicaveritis, nobis vestris in litteris amicabiliter rescribatis. Scripta in Kamprancza feria tercia proxima post dominicam Letare. In cuius rei memoriam sigillum nostrum duximus apponendum, ob cautellamque maiorem cum sigillo judicis fecimus consignari.

Hec Nicolaus ac Michael nobiles viri vicecastellani de Kewar, magistri vicetavernicorum, amici vestri in omnibus.

(A tergo). Providis et circumspectis viris judici, juratis ac universis civibus seu hospitibus civitatis Zagrabiensis, amicis nostris karissimis.

Originale in charta. A tergo vestigium sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

149.

Anno 1450, 9. Julii. Prope Zakolcam.

Ulricus comes Cileae et banus, communitati civitatis montis Grecensis mandat, ut res et bona Helenae, quae Sudić civis uxor fuit, Gregorio cuidam, qui se ejus nepotem fatetur, administranda tradat.

Vlricus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Providi, fideles nobis grate dilecti. Quemadmodum Corardum Rausther etc. civem civitatis montis Grecensis ex parte quarumdam causarum testamentalium transmisistis ad nos, cuius dicta sane intelleximus, ita dileccionibus vestris serie presencium committimus, volentes, ut res et bona condam Helene relicte

Nicolai Zudich, Gregorio, qui se nepotem eius fatetur, dare et committere velitis, sic ut ipse eisdem utatur in civitate nostra et non ad manus divertat alienas, donec lacius informati erimus, ipsum verum esse heredem. Pecuniam autem apud te Seboldum usque adventum nostrum volumus retineri. Revera pro parte pellificis iterum mandamus, quatenus eidem, quidquid sibi testamentaliter legatum est, deputetur, residuum autem secundum hactenus introductam consvetudinem et privilegia civitatis vestre ad ipsius fabricam vel pia loca distribuatur; vestras enim in hoc non desideramus infringere libertates. Datum in exercitu campestri ante civitatem Zakolcza feria quinta post festum sancti Vdalrici episcopi. Anno MCCCCL.

(A tergo). Fidelibus et providis Seboldo capitaneo nostro zagrabiensi, necnon iudici et iuratis civitatis nostre montis Grecensis, nobis grate dilectis.

Originale in charta. Tergo sigillum impressum. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis.

150.

Anno 1450, 20. Augusti. Zagrabiae.

Ulricus, comes Cileae et banus, in causa, quae inter Henningum et communitatem civitatis montis Grecensis agitur, diem constitutam prorogat.

Nos Vlricus dei gracia Cilie, Ortenburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Damus pro memoria, quod instrumentalem exhibicionem, quam egregius Hennyng de Zomzedwar contra judicem, juratos et cives civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, iuxta continenciam litterarum nostrarum prorogatoriarum super factis in litteris nostris adjudicatoriis contentis in octavis festi beati Jacobi apostoli facere tenebatur coram nobis, de voluntate nobilium regni ad octavas festi beati Michaelis archangeli nunc proxime venturas duximus prorogandam. Presentes sigillo egregii Georgii, filii Stephani Farkasii de Ebress, comitis nostri zagrabiensis, fecimus consignari. Datum Zagrabie decimo nono die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

(A tergo), Pro judice, juratis ac civibus universis civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam contra egregium Hennyng de Zomzedwar ad octavas festi beati Michaelis archangeli, prorogatorie.

Originale in charta. A tergo vestigium sigilli. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

151.

Circa an. 1450, 21. septembris. Ciliae.

Ulricus comes Cileae et banus, comitatui crisiensi praecipit, ut causam, quae inter capitulum zagrabiense, communitatemque civitatis montis Grecensis de sedecima vini et frugum in territorio civitatis montis Grecensis excrescentium agitur, ad finem adducat.

Vlricus dei gracia Cilie, Ortunburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Fidelibus nostris egregiis Georgio de Bykzad et Thome de Zyrak vicebanis et comitibus nostris crisiensibus, ipsorumque vicecomitibus et judicibus nobilium comitatus crisiensis eiusdem, salutem et graciam. Occasione sedecime vinorum et frugum in territorio civium montis Grecensis de Zagrabia annuatim excrescencium inter prefatos cives zagrabienses ab una et honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis ex altera partibus, contencio et lis est suborta atque in presenciam nostram partes per predictas pro sui discussione et deliberacione extitit deportata. Et verum, quia nos aliis multum arduis pro nunc occupati negociis et peragendis cause huiusmodi et eius discussioni commode, prout deceret, vacare non valemus, valentes ergo et acceptantes presentibus causam ipsam in facto prefate sedecime partes inter predictas motam et suscitatam, discussioni et deliberacioni vestris, nostri in persona fiendis, presencium serie submisimus. Super quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus, habitis presentibus, in proxime venturis octavis festi beati Michaelis archangeli, convocatis partibus predictis et vestri in presenciam accersitis, prout eedem eciam id se coram (nobis) retulerint, visis et examinatis earumdem juribus et literalibus instrumentis coram vobis ac regni nobilibus in sede vestra crisiensi . . . . ipsarum aliis quibuslibet probabilibus documentis, unacum dicti regni nobilibus deliberantes, id adinvenire . . . . debeatis, cui parcium predictarum sedecima huiusmodi de jure et regni consvetudine provenire et administrari debeat et (teneatur), ac tandem deliberacionis et discussionis seriem, prout fuerit expediens, nobis vestris in litteris rescribere studeatis et s(itis obligati) . . . . . Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Cilie in festo beati Mathei apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo . . . . .

E transumpto lacero et exeso, vicebanorum Georgii de Bykzad et Thomae de Zyrak. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

152.

Anno 1450, 6. octobris. Zagrabiae.

Communitas civitatis montis Grecensis, Fridericum banum rogat, ut Heningi de nova via munita accusationis exemplar, sibi edatur.

Nos Fridericus dei gracia Cilie, Ortenburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod nobis in octavis festi beati Michaelis archangeli unacum regni nobilibus pro faciendo moderativo iudicio causancium in sede nostra judiciaria sedentibus, magister Matheus, notarius civitatis montis Grecensis, ad nostram veniens presenciam exhibuit nobis quasdam litteras illustris principis domini Vlrici, dei gracia etc., nati nostri carissimi, tenoris infrascripti, petens nos sumpma cum instancia, ut tenorem earumdem de verbo ad verbum transumpmi et transcribi, presentibusque litteris nostris patentibus inseri faciendo, eidem dare dignaremur juris sui ad cautelam. Quarum tenor talis est: (vide Doc. 147. de anno 1449). Nos itaque peticionem annotati Mathei notarii justam fore agnoscentes, easdem litteras transcribi et transumpmi de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali facientes, presentibus litteris nostris inseri ac sigillo comitis nostri zagrabiensis fecimus consignari. Datum Zagrabie die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Originale in charta. Tergo impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

153.

Anno 1450, 24. octobris. Zagrabiae.

Fridericus banus capitulo zagrabiensi mandat, ut Heningum, qui adversus communitatem civitatis montis Grecensis litem agens die constituta in judicium non venit, mulctam minitans, in jus citet.

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie zagrabiensis. Fridericus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus, amiciciam paratam cum honore. Noveritis, quod quia in causa inter egregium Hennyngh de Zomzedwar actorem, ab una et inter judicem, juratos et universos cives civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam in causam attractos, partibus ex altera, juxta contenta nostrarum prorogatoriarum super factis in quibusdam litteris illustris principis domini Vlrici comitis etc. et dicti regni Sclauonie similiter bani, filii nostri carissimi adiudicatoriis, contentis, in presentibus octavis festi beati Michaelis archangeli, coram nobis mota et habita, prefatus Hennyngh de dicta Zomzedwar per legit-

timum procuratorem dictorum in causam attractorum legittimis et congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis expectatus, dictam suam accionem executurus, actor existens, nostram in presenciam non venit neque misit, sed se mediantibus litteris nostris judicialibus exinde confectis in judiciis agravari permisit; et ob hoc prefatus Hennyngh premissam causam suam executurus, de dictisque judiciis nobis et parti adverse satisfacturus contra memoratos judicem, juratos et cives prescripte civitatis montis Grecensis nobis evocandus fore videbatur, pro eo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Georgius, filius Pauli, de Mlaka, aut Johannes, filius Iwan, de Brezouicza, vel Stephanus, filius Nicolai de eadem, sive Valentinus, filius Briccii de Chrenkowcz, seu Martinus, filius Petri de Sytharia, sive Ladislaus litteratus de Drenowa, neve Demetrius, filius Martini de eadem, ceu Iwan, filius Nicolai de Glawnycza, aliis absentibus, homo noster ad prefatum Hennyngh de Zomzedwar accedens evocet eundem contra memoratos exponentes dictam accionem suam executurum, ac de dictis judiciis nobis et parti adverse satisfacturum nostram in presenciam in sedem zagrabiensem ad octavas festi Epiphaniarum domini nunc venturas. Et post hec ipsius evocacionis seriem, ut fuerit expediens, cum nomine evocati ad octavas easdem, nobis more solito rescribatis. Presentes sigillo comitis nostri zagrabiensis fecimus consignari. Datum Zagrabie decimo nono die diei octavarum dicti festi beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

E transumpto capituli zagrabiensis de anno 1450. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

154.

Anno 1450, 26. octobris. Zagrabiae.

Fridericus banus statuit, ut Heningus sui juris tributi a civibus montis Grecensis exigendi testimonia, si habeat, ad judicem afferat.

Nos Fridericus dei gracia Cilie, Ortenburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod cum in presentibus octavis festi beati Michaelis archangeli, adinstar alias consvetum, littere judiciales pronunciarentur, inter aliasque litteras tempore dicte pronunciacionis, littera judicialis pro parte egregii Hennyngh de Zomzedwar contra judicem, juratos et universos cives civitatis montis Grecensis in facto produccionis litterarum seu litteralium instrumentorum per eundem egregium Hennyngh in dicta sede

*

judiciaria, mediantibus litteris illustris principis domini Vlrici etc. nati nostri carissimi, adiudicatoriis exhibere assumptarum emanata, pronunciaretur et ut moris est tripliciter proclamata fuisset, ipsi judex, jurati et universi cives, immo nec procurator eorumdem ad dilaniandam eandem ibidem comparere aliquatenus valuissent, mox procuratori dicti egregii Hennyngh iuxta sedis ipsius consvetudinem ipsa littera judicialis per notarium dicte sedis assignata fuisset; statimque Matheus litteratus procurator et notarius dicte civitatis zagrabiensis, adhuc eodem procuratore dicti Hehnyngh ibidem existente, ad premissa respondere, prescriptam eciam litteram judicialem dilaniare ac birsagium si ipsi cives racione previa in aliquo convicti extitissent deponere promptus fuerat et paratus. Quiquidem procurator, ut premittitur, annotati Hennyngh per Georgium Marethych judicem nobilium ad deponendam et restituendam eandem litteram et ad recipiendum ipsum birsagium legittime amonitus, premissa facere minime voluisset in preiudicium dictorum judicis, juratorum et civium universorum valde magnum, ex parte cuius ipse Matheus litteratus in sua necnon annotatorum judicis, juratorum et civium civitatis predicte personis, per nos in premissis sibi judicium et justiciam peciit inpertiri. Quibus sic habitis et perceptis, licet prescripta littera judicialis premisso modo, racione modice absencie ipsorum judicis, juratorum et civium dicte civitatis eidem procuratori dicti Hennyngh per eundem notarium dicte sedis sit assignata, tamen quia ipse procurator dicti Hennyngh per prefatum procuratorem dictorum judicis, juratorum et civium dicte civitatis ibidem preventus et per ipsum judicem nobilium ad levandum ipsum birsagium necnon ad recipiendos dictos sex solidos, legittime amonitus, premissa facere minime voluisset, ideo nos unacum predictis nobilibus nobiscum in judicio existentibus judicantes decrevimus prefatum procuratorem dicti egregii Hennyngh non obstante extraccione et contumaci detencione dicte littere judicialis, ad premissa respondere litterasque et litteralia instrumenta, si que ipse Hennyngh se in facto dicti tributi habere pretenderet, eundem Hennyngh iuxta suum assumptum aut dictum procuratorem suum contra ipsos cives exhibere et producere debere, ipsamque litteram judicialem, nullius vigoris existere nec in aliqua firmitate permanere debere, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas sigillo egregii Georgii, filii Farcasii de Ebres, comitis nostri zagrabiensis, fecimus consignari. Datum Zagrabie vigesimo die octavarum predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

155.

Anno 1450, 30. octobris. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrab. communitas civitatis montis Grecensis occurrit Heningum abjudicata tributa a se ipsa flagitare.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod providus et honestus vir magister Matheus, filius Luce, notarius et civis civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, procurator legittimus judicis, juratorum et universorum civium et incolarum predicte civitatis in sua, ac eiusdem judicis, juratorum ac aliorum quorum supra personis, nostri veniens in presenciam per modum protestacionis et inhibicionis nobis significare curavit in hunc modum: quod licet in anno proxime preterito videlicet in octavis festi beati Georgii martiris anni (preteriti) in sede judiciaria crisiensi, dum egregius Hennyngh de Zomzedwar in facto tributi sui litis et questionis materiam in presencia illustris principis et domini, domini Vlrici, dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comitis ac regni Sclauonie bani ac universorum regni nobilium eotunc cum prefato domino Vlrico comite in predicta sede crisiensi pro tribunali sedencium contra prefatos judicem, juratos ac universos cives et incolas pretacte civitatis montis Grecensis juxta continenciam litterarum adiudicatoriarum eiusdem domini Vlrici comitis et bani movisset et moveri habuisset; sed quia eadem lis et questionis materia debitum finem eotunc certis ex causis habere non valuisset, ob hoc prefatus Hennyngh in predicta sede judiciaria per ipsum dominum Vlricum comitem et banum ac universos regni nobiles similiter in octavis festi beati Jacobi apostoli, immediante sequentis predictas octavas beati Georgii, et similiter anno in presenti in octavis festi beati Georgii martiris per comitem sedis zagrabiensis et regnicolas sedis eiusdem inhibitus fuisset in eo, ut nec ipse Hennyngh nec eius tributarii, aut homines eiusdem, tributum aliquod in possessionibus et tenutis ipsius quibuscumque a civibus et hospitibus ac incolis civitatis montis Grecensis prenotate nec de personis nec rebus et bonis eorumdem quibuscumque tam diu petere et exigere ac recipere deberent modo aliquali, donec ipsa lis et questionis materia partes inter premissas iusticia mediante finem reciperet decisivum. Tamen pretactus Hennyngh, ipsam inhibicionem minime advertens, tributum a predictis civibus, hospitibus et incolis civitatis prenotate de rebus et bonis ipsorum exigere et extorquere ac recipere non cessasset et nec cessaret eciam de presenti in preiudicium dictorum protestancium valde magnum. Factaque huiusmodi protestacione prefatus magister Matheus suo et nominibus, quibus supra, prefatum

Hennyngh et cunctos tributarios ac homines et officiales eiusdem a peticione, exaccione et recepcione tributi a prefatis judice et civibus ac universis incolis et inhabitatoribus prefate civitatis, necnon rebus et bonis eorumdem tamdiu, quousque prefata lis et questionis materia inter iamfatos Hennyngh et ipsos protestantes fine debito terminabitur, publice et manifeste prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo coram nobis, testimonio presencium mediante. Datum feria sexta proxima ante festum omnium sanctorum. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

156.

Anno 1450, 29. novembris. Zagrabiae.

Capitulum zagrab. Heningum de Sused in bani judicium vocatum esse Friderico bano nuntiat.

Illustri principi domino Friderico dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque etc. comiti, necnon regni Sclauonie bano, domino et amico ipsorum honorando, capitulum ecclesie zagrabiensis, amiciciam paratam cum honore. Vestra noverit illustritas, nos litteras vestras evocatorias nobis amicabiliter directas, honore quo decuit recepisse in hec verba: (vide Doc. 153. de anno 1450. 24. octobris). Unde nos amicabilibus peticionibus vestre illustris dominacionis annuentes, unacum prefato Ladislao litterato de Drenowa, homine vestro, nostrum hominem videlicet discretum virum Elyam de Crisio, presbiterum chori ecclesie nostre predicte prebendarium, ad premissa fideliter peragenda nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt: quod prefatus homo vester, presente dicto nostro testimonio, sabbato proximo ante festum beati Andree apostoli, proxime preteritum, prefatum Hennyngh de dicta Zomzedwar in porcione sua possessionaria in possessione Zthenewcz vocata, per discretum virum dominum Gallum plebanum et Martinecz jobagionem, suos, de dicta Zthenewcz, contra memoratos judicem, juratos et universos cives civitatis montis Grecensis predicte ad octavas festi Epiphaniarum domini, nunc venturas, vestre illustris dominacionis evocasset in presenciam in sedem zagrabiensem, dictam accionem suam executurum ac de judiciis vobis et parti adverse satisfacturum, ac ad contenta dictarum litterarum vestrarum responsurum. Datum secundo die diei evocacionis antedicte. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo supradicto.

(A tergo). Regni Sclauonie bano. Pro judice, juratis et universis civibus civitatis montis Grecencis de iuxta Zagrabiam contra egregium Hennyngh de Zomzedwar ad octavas festi Epiphaniarum domini nunc venturas, in sedem zagrabiensem, evocacionis relacio.

Originale in charta. Tergo impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

157.

Anno 1451, 19. maii. Zagrabiae.

Coram Friderico bano et regni nobilibus communitas civitatis montis Grecensis intercessionem facit Heningo de Sused, qui jam bis condemnatus, a civibus tributum pro merce flagitat.

Nos Fridericus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod nobis in octavis festi beati Georgii martiris unacum regni nobilibus pro faciendo moderativo judicio causancium in sede nostra judiciaria sedentibus, providus et honestus vir magister Matheus, notarius et civis civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, procurator scilicet judicis, juratorum et universorum civium ac incolarum predicte civitatis legittimus in sua ac eorumdem judicis, juratorum et civium ac aliorum, quorum supra, personis, ad nostram veniens presenciam per modum protestacionis et prohibicionis nobis significare curavit in hunc modum: quod licet inter ipsos judicem, juratos ac cives ab una et inter egregium Hennyngh de Zomzeduar ab alia partibus, racione recepcionis et exaccionis seu solucionis tributi quedam lis et questionis materia in sede crisiensi primum et tandem hic in sede nostra zagrabiensi a certo tempore mota extiterit et de presenti moventur; tamen Hennyngh per easdem crisiensem et zagrabiensem sedes cum universis tributariis et hominibus suis, per easdem crisiensem et zagrabiensem sedes a peticione, recepcione et exaccione eiusdem tributi tamdiu prohibitus et arestatus fuisset, quousque eadem litis et questionis materia racione eiusdem tributi inter ipsos decisa et terminata fuisset. Tamen ipse Hennyngh quadam temeritate ductus, premissa lite inter ipsos pendente, ab eisdem civibus civitatis predicte ac de rebus et bonis eorum dictum tributum incessanter exigi et recipi fecisset, feceretque eciam de presenti in preiudicium eorumdem civium, jurisque eorum derogamen valde magnum. Unde facta huiusmodi protestacione, prefatus magister Matheus in sua, ut premittitur, et aliorum, quorum supra personis, memoratum Hennyngh ac quoslibet tributarios et homines suos a peticione, exaccione et recepcione

ipsius tributi ab eisdem protestantibus seu civibus civitatis prefate et rebus ac bonis ipsorum quoquomodo factis vel fiendis prohibuit et interdixit contradicendo coram nobis, testimonio et vigore presencium mediante. Quas sigillo egregii Georgii, filii Farkasii de Ebres, comitis nostri zagrabiensis, fecimus consignari. Datum Zagrabie decimo octavo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo.

Originale in charta. Tergo impressum est sigillum. In archivio ven. Capit. zagrabiensis.

158.

Anno 1451, 28. maii. Zagrabiae.

Martinus Cipsar communitatem civitatis montis Grecensis pro domo et agris, quos empserat, 96. marcas denariorum sibi solvisse coram capitulo zagrabiensi prae se fert.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod Martinus Czypsar dictus, pro nunc vicecastellanus castri sancti Georgii, nostram personaliter veniens in presenciam confessus est in hunc modum: quod quia idem quandam domum muratam cum turri eidem adiacente, in civitate montis Grecensis habitam, unacum quinque sessionibus jobagionalibus in Grathchan existentibus, ac duobus molendinis, vineis, certisque terris arabilibus cultis et incultis, pratis, fenilibus et quibuslibet aliis utilitatum integritatibus et pertinenciis universis ad domum et turrim predictam de facto et de jure spectantibus et pertinere debentibus, ab illustrissimo principe domino Vlrico, Cilie etc. comite ac regni Sclauonie bano, domino suo generoso pro fidelium serviciorum suorum meritis habuisset. Domusque et turris predicta cum omnibus suis prenominatis pertinenciis per providos et circumspectos viros, cives et totam communitatem civium prelibati montis Grecensis ab eodem Martino Czypsar pro nonaginta sex marcis denariorum wiennensium, marcam per ducentos denarios computando, redempta fuisset et remutata, ipsaque pecunia eidem Martino Czypsar plenarie, uti idem nobis retulit, persoluta; ideo idem eosdem cives et totam communitatem civium predictorum racione huiusmodi plenarie solucionis et satisfaccionis premissarum nonaginta sex marcarum, quietos reddidisset et absolutos, commisissetque modis omnibus expeditos, immo reddidit, reliquit et commisit nostri in presencia, presencium testimonio mediante. Datum feria sexta proxima post festum beati Vrbani pape. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

159.

Anno 1451, 17. Augusti. Zagrabiae.

Communitate civitatis montis Grecensis precante, comitatus zagrabiensis inquisitione constituta, Heningum iam condemnatum, a mercatoribus zagrabiensibus tributum exposcere reperit.

Nos Georgius, filius Farkasii de Ebres, comes ac judices nobilium comitatus zagrabiensis. Memorie commendamus, quod cum nos ad instantem peticionem judicis, juratorum ac universorum civium montis Grecensis de juxta Zagrabiam, Georgium Marethith de Clokoch, unum ex nobis, secus judicem nobilium, ad infrascriptam inquisicionem faciendam de sede nostra judiciaria legittime destinassemus, tandem idem ad nos exinde reversus nobis retullit eo modo: ut ipse ab omnibus, quibus decuisset et licuisset, palam et occulte diligenter inquirendo, talem de infrascriptis scivisset veritatem: quomodo licet inter ipsos judicem, juratos ac cives ab una et inter egregium Hennyngh de Zomzedwar racione et pretextu execucionis et recepcionis ac solucionis tributi lis, questionisque materia in sede crisiensi primum et tandem in sede zagrabiensi, mota fuerit et exorta ac minime inter eos extiterit decisa et terminata, ipseque Hennyngh per easdem crisiensem et zagrabiensem sedes cum universis tributariis et hominibus suis a peticione, recepcione et extradacione ipsius tributi a prefatis civibus pretacte civitatis ac rebus et bonis ipsorum tamdiu inhibitus et arestatus fuisset, quousque eadem lis et questionis materia racione eiusdem tributi inter ipsos decisa et terminata fuisset. Tamen idem Hennyng non expectata decisione et terminacione ipsius litis seu cause sed, ut predicitur, inter ipsos eadem lite seu causa pendente, dictum tributum ab eisdem exponentibus ac rebus et bonis eorumdem pro se ipso recipi et exigi fecisset, faceretque eciam de presenti potencia mediante, in preiudicium dictorum civium et dampnum manifestum. Datum Zagrabie feria tercia proxima ante festum beate Elene regine. Anno domini Millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo.

Originale in charta. Vestigium duorum sigillorum apparent a tergo. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

160.

Anno 1451, 25. octobris Zagrabiae.

Coram notario publico Helena quaedam, Georgii et Stephani canonicorum coctrix, quinque annorum jam non acceptum questum suum, praebendariorum collegio pro animae suae parentumque suorum salute dono dat.

In nomine domini. Anno a nativitate eiusdem millesimo CCCC quinquagesimo primo, indiccione quartadecima, die vigesima quinta mensis octobris, hora vesperarum vel quasi, in via publica ante dotem seu prebendam discreti viri domini Anthonii de Dubicza, pontificatus sanctissimi in Christo patris ac domini Nicolai, divina providencia pape quinti, anno quinto. In mei notarii publici et testium subscriptorum presencia constituta personaliter provida et honesta mulier Elena vocata, alias coctrix honorabilium virorum domini condam Georgii plebani de Royche et Stephani, fratris sui carnalis, canonicorum ecclesie zagrabiensis, omnibus melioribus modis, jure, via et causa, quibus melius et efficacius potuit, universa servicia sua per quinque annos prefato domino Georgio et per consequens Stephano fratri suo exhibita et fideliter impensa, eidemquoque minime persoluta, pro animabus parentum suorum et sua, tantum videlicet exsolvi et recipi solita et consveta, sicut et aliis coctricibus sexus feminei in capitulo prefate ecclesie zagrabiensis, discretis viris, dominis universis prebendariis chori pretitulate ecclesie zagrabiensis ita tamen, quod eandem in oracionibus ipsorum eo modo memorie commendent, sicut et alios ipsorum coadiutores et benefactores pro eadem deum exorando, dedit, donavit et recipi commisit; ipsos tamen dominos condam Georgium et Stephanum fratrem pro aliis duobus annis, quibus ipsis diucius ante dictos quinque annos servivisset, pro quadam parva peccuniali solucione per ipsos facta quietos reddidisset et expeditos commisit. Super quibus omnibus et singulis discretus vir dominus Valentinus plebanus sancti Anthonii de vico Latinorum, prebendarius et decanus supradictorum dominorum prebendariorum nomine et in persona ipsorum a me notario publico infrascripto unum vel plura, publicum seu publica instrumentum seu instrumenta fieri et confici peciit. Acta sunt hec et facta anno, indiccione, die, loco, hora, mense et pontificatus, quibus supra. Presentibus ibidem nobili et provido, viris: Ladislao de Marocha, alias familiari domini Johannis cantoris et canonici ac vicarii eclesie prefate zagrabiensis et Gregorio, litteratis, de Kaproncza, testibus ad premissa vocatis et rogatis.

Signum
notarii.

Et ego Johannes, Dominici Wenczeslai de Jakozerdahely, clericus zagrabiensis diocesis et publicus sacra imperiali auctoritate notarius, quia premissis fassioni, donacioni et recipiadmissioni, aliisque et singulis premissis dum sic fierent et agerentur unacum prenominatis testibus interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideoque hoc presens publicum instrumentum exinde confeci, signoque et nomine meis solitis et consvetis consignavi rogatus et requisitus, in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Originale in membrana. In archivio hon. collegii Praeb. zagrab.

161.

Anno 1452, 2 februarii. Zagrabiae.

Coram Urbano, villico vici Latinorum, Ursula domina et Givan, cives civitatis montis Grecensis, Andreae canonico terram suam arabilem quinque flor. auri vendunt.

Nos Vrbanus villicus, jurati, ceterique cives et hospites libere ville vici Latinorum de Zagrabia. (Memorie commendamus tenore) presencium significantes quibus expedit universis: quod provida domina Vrsula vocata (relicta) . . . . et Givan civis civitatis montis Grecensis, ab una parte, parte vero ab altera venerabilis dominus (Andreas) archidiaconus kamarcensis et canonicus ecclesie zagrabiensis coram nobis personaliter constitutis . . . . confessum extitit oraculo vive vocis sue in hunc modum: quomodo ipsa quasdam terras suas (arabiles) in territorio nostro existentes et habitas, quinque dietas terre arabilis in se continentes, quarumquidem (terrarum vicinatur a septemtrione) . . . . . . a parte vero orientali terra arabilis venerabilis viri domini Viti prepositi dicti Boshka, a parte vero meridionali terra arabilis discreti viri domini Dominici prebendarii, prebendalis, a parte vero occidentali fluvius Bwkowschyak et usque fossatum se protendentes, cum omnibus earumdem quinque dietarum terre arabilis utilitatibus et pertinenciis universis eidem magistro Andree, aut illi vel illis, cui vel quibus ipse in vita vel in morte dederit, donaverit vel legaverit vel vendiderit, pro quinque florenis auri plene, ut dixit, ab eodem receptis et habitis, vendidisset, tradidisset et assignasset, immo vendidit, tradidit et assignavit per eundem aut illum vel illos, cui vel quibus, sicut prefertur, in vita vel in morte donaverit, legaverit aut vendiderit, jure perpetuo et irrevoca-

biliter tenendas, possidendas pariter et habendas, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum pendenti sigillo nostre communitatis consignatarum mediante. Datum in festo purificacionis beate Marie virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Originale in membrana, mancum. Zona sericea viridis appendet absque sigillo. In arch. ven. capit. zagrab.

162.

Anno 1452, 29. maii. Zagrabiae.

Legationum testamentariarum a s. Marci parochianis monasterio Cisterciensium zagrab. factarum, portio canonica parochis s. Marci in civitate communitatis montis Grecensis a Benedicto episcopo addicitur.

Benedictus dei et apostolice sedis gracia episcopus ecclesie zagrabiensis. In Christo nobis dilectis, discretis viris, dominis: Thome, sancti Emerici de Zagrabia, altero Thome, sancti Johannis de Nova villa et Valentino sancti Anthonii de vico Latinorum, ecclesiarum plebanis, aliisque universis et singulis dominis plebanis et ecclesiarum parochialium rectoribus, ubilibet intra ambitum nostre diocesis zagrabiensis constitutis et existentibus, presencium noticiam habituris, vel qui presentibus fueritis requisiti, aut alter vestrum fuerit requisitus, salutem et diligenciam habere in commissis. Noveritis, quod cum nos feria secunda proxima post festum beati Vrbani pape, proxime preteritum, in sacristia interiori, unacum honorabilibus viris, prepositis, archidiaconis et canonicis de capitulo ecclesie nostre predicte zagrabiensis, fratribus nostris in Christo carissimis, ad reddendum iura causancium seu litigancium pro tribunali consedissemus, tunc de medio aliorum causancium discretus vir dominus Nicolaus presbiter, rector seu plebanus parochialis ecclesie seu capelle sancti Marci de monte Grecz, de iuxta Zagrabiam, legittime citacionis modum observando, in nostram, dictorumque nostrorum assessorum presenciam exurgens, contra et adversus religiosum virum dominum Mathiam abbatem monasterii ecclesie beate Marie virginis in vico seu area capitulari constructe, Cisterciensis ordinis, coram nobis personaliter constitutum proposuit et allegavit gravi cum querela eo modo: quod licet ipse nuper in presencia honorabilis viri domini Stephani archidiaconi kathedralis et canonici in dicta ecclesia nostra zagrabiensi, venerabilisque viri domini Leonardi licenciati in decretis, vicarii nostri in spiritualibus generalis locumtenentis, racione et occasione quarte et obvencionum seu canonice porcionis pretextu funeralium et testamen-

torum, ceterarumque rerum et bonorum utriusque sexus hominum, ab hac luce in ipsa civitate montis Grecensis decedencium, contra prefatum dominum Mathiam abbatem, necnon totum conventum predicti monasterii beate Marie virginis et fratres eiusdem, necnon futuros universos eiusdem monasterii abbates, in eo, quod ipse dominus abbas modernus et futuri abbates dicti monasterii de universis et singulis quibuscumque rebus tam funeralibus quam de aliis quomodocumque dimissis aut donatis per parrochianos seu plebizanos prefati domini Nicolai plebani predicte ecclesie sancti Marci de dicto monte Grecz, cives videlicet civitatis eiusdem montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, qui in suis extremis seu ultimis voluntatibus quomodocumque et qualitercumque ipsi domino Mathie abbati pro nunc existenti et futuris abbatibus in eodem monasterio degentibus legaverint et testamentaliter dimiserint, et generaliter de cunctis obvencionibus, legacionibus testamentariis quibuscumque et qualitercumque et quomodocumque ad quoscumque usus in vita seu in mortis articulo datis, legatis et dimissis, ipsi domini abbates modernus et futuri porcionem canonicam seu quartam prefato domino Nicolao moderno et futuris plebanis predicte ecclesie sancti Marci dare tenentur et realiter respondere, sentencias diffinitivas obtinuisset et reportasset, ad plurimasque ammoniciones per certos plebanos eidem domino Mathie abbati moderno factas, idem dominus abbas de huiusmodi canonica porcione, seu quarta, de universis rebus prenotatis nullam impendere eidem curavisset satisfaccionem, in preiudicium iuris sui et dicte ecclesie sue satis grande. Et in vim predicte sue accionis annotatas sentencias prefati domini Stephani archidiaconi kathedralis, locumtenentis prelibati domini Leonardi vicarii nostri in spiritualibus generalis, necnon eciam sentencias condam alterius honorabilis viri domini Stephani archidiaconi Kemluk, pro tunc vicarii reverendi in Christo patris, domini Eberhardi, episcopi eiusdem ecclesie zagrabiensis, predecessoris nostri charissimi, vicarii similiter in spiritualibus generalis; demum confirmacionem sentencie annotati condam domini Stephani archidiaconi de Kemluk, vicarii sui spiritualis per eundem condam dominum Eberhardum date et roborate exhibuit et presentavit coram nobis. Quo audito prefatus dominus Mathias abbas, suo et nomine conventus tocius fratrum predicti monasterii coram nobis personaliter astando, respondit ex adverso eo modo: quod licet prefatus dominus Nicolaus plebanus predicte ecclesie sancti Marci huiusmodi sentencias super annotata porcione canonica seu quarta obtinuerit et reportaverit, tamen ipse huiusmodi quartam seu canonicam porcionem minime dare obligaretur, quia predictum monasterium per sedem apostolicam ab om-

nibus solucionibus exemptum esset et libertatum, et in vim sue accionis exhibuit quandam copiam papiream cuiusdam bulle, per quam copiam nichil docere valuit de libertacione seu exempcione huiusmodi porcionis canonice seu quarte prefato domino Nicolao plebano debende. Nos igitur volentes uberius et cercius edoceri causa in eadem, unacum predictis assessoribus nostris, necnon iurisperitis nobiscum in iudicio consedentibus, Clementinam per eosdem iurisperitos fecimus apportari, ubi in capitulo de sepulturis, et in capitulo ubi dicitur: Ne parochiales ecclesie etc., nos unacum dictis assessoribus nostris et iurisperitis lucide et limpide repperimus in eadem Clementina, ut ordinum fratres de obvencionibus omnibus, tam de funeralibus, quam de quibuscumque et quomodocumque relictis distincte vel indistincte ad quoscumque certos vel determinatos usus, de quibus eciam quarta sive canonica porcio dari seu exigi non cosvevit, necnon de datis vel qualitercumque donatis in morte seu mortis articulo in infirmitate donantis vel dantis, de qua decesserit, quicumque directe vel indirecte fratribus ipsis vel aliis monasteriis seu claustris ipsorum pro eisdem, quartam partem parochialibus sacerdotibus seu ecclesiarum parrochialium rectoribus, necnon curatis, largiri integre tenentur. Quibus siquidem proposicionibus et allegacionibus parcium predictarum, coram nobis personaliter astancium, auditis et intellectis, cum eisdem nostris assessoribus et iurisperitis nobiscum in iudicio consedentibus, deum et eius iusticiam pre oculis habentes de consensu et assensu eorumdem nostrorum assessorum et iurisperitorum consilio, Christi nomine invocato, considerantes nichilominus predictarum sentenciarum vigorem et annotati condam domini Eberhardi episcopi confirmacionem, premetitis nichilominus divorum regum huius almi regni Hungarie libertatibus, necnon laudabilibus consvetudinibus, quibus ipsum regnum a beatissimis sedis apostolice pontificibus existit libertatum et a iurisdiccione bullarum exemptum; attento eciam, quod prefatus dominus Mathias abbas a sentenciis et earum gravaminibus per prefatum dominum Stephanum archidiaconum cathedralem, locumtenentem annotati domini Leonardi vicarii nostri in spiritualibus generalis, nullam fecit appellacionem, ipsaque causa cum universis suis dependenciis et emergenciis in rem transiit iudicatam et vim obtinet firmitatis; prescriptas omnes sentencias auctoritate nostra ordinaria confirmamus, roboramus et ratificamus ac premissam canonicam porcionem seu quartam de universis rebus et bonis racione funeralium et testamentorum, ut prefertur, ceterarumque rerum et bonorum utriusque sexus hominum ab hac luce in hac civitate montis Grecensis decedencium, prefato domino Mathiae abbati moderno et futuris abba-

tibus prescripti monasterii beate Marie virginis quomodocumque, qualitercumque relictarum et donatarum, prefato domino Nicolao moderno plebano et futuris universis plebanis per eosdem abbates, modernum et futuros, semper debere persolvi pleno cum effectu, adiudicamus et per has nostras diffinitivas sentencias dari et persolvi debere pronunciamus et mandamus pro nunc et omnibus futuris temporibus: In nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen. Quocirca vobis dominis plebanis supradictis, necnon universis et singulis dominis plebanis et ecclesiarum parochialium rectoribus, ipsorumque vicariis seu locumtenentibus presencium noticiam habituris, ad quos presentes pervenerint, vel qui presentibus fueritis requisiti, aut alter vestrum fuerit requisitus, in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis pena, quam si secus feceritis in vos et vestrum quemlibet ferimus in hiis scriptis, firmiter precipimus et mandamus, quatenus vestrum universi universaliter et singuli singulariter, qui presentibus fueritis requisiti, aut alter vestrum fuerit requisitus, circa prefatum dominum Mathiam abbatem modernum et futuros abbates annotati monasterii beate Marie virginis, si fuerit opportunum, personaliter accedatis, ipsosque verbo nostro salubriter ammoneatis, ut ipsi infra spacium quindecim dierum a die monicionis ipsis fiende immediate computandorum, quorum quinque pro primo, quinque pro secundo et reliquos quinque dies pro tercio et premptorio termino ac canonica monicione eisdem assignamus, de omnibus et singulis obvencionibus, legacionibus quibuscumque et qualitercumque in vita vel in mortis articulo aut in infirmitate decedentis per parrochianos annotati domini Nicolai aut successorum suorum quoscumque datis vel donatis ac dimissis, plenam et omnimodam impendat vel impendere debeant satisfaccionem. Qui si fecerint, bene quidem, alioquin elapsis dictis quindecim diebus, prefatum dominum Mathiam abbatem modernum ex nunc prout ex tunc, et ex tunc prout ex nunc et omnes suos successores abbates videlicet predicti monasterii beate Marie, si necesse fuerit et predictis plebanis ecclesie sancti Marci predictam canonicam porcionem seu quartam de bonis et rebus supradictis dare abnegaverint, singulis diebus dominicis et festivis in vestris ecclesiis, dum maior multitudo populi ad divina audienda convenerit, pulsatis campanis, candelis accensis ac eisdem extinctis et in terram proiectis, pedibusque conculcatis in signum malediccionis eterne, publice et manifeste excommunicetis et excommunicatos fore pronucietis, eosdem dominum Mathiam abbatem modernum et futuros abbates a Christi fidelibus facientes arcius evitari, nulla sollacia nature humane cum eis peragendo, aut elemosinam seu hospicium administrando; quos

et nos, si secus fecerint quod mandamus, excommunicamus et excommunicatos fore denunciamus in his scriptis ab inde tamdiu non cessantes donec ipsi de premissa porcione canonica seu quarta de supradictis rebus et bonis per annotatum dominum Mathiam abbatem perceptis per eumdemque et suos successores futuros abbates percipiendis, annotato domino Nicolao et suis successoribus satisfacerint cum effectu, aut a nobis aliud habueritis in mandatis. Insinuantes eisdem moderno et futuris abbatibus pretacti monasterii beate Marie virginis, quod si ipsi animo indurato, quod absit, facere premissa contempserint, extunc ac aggravacionem et reaggravacionem, ac ad graviora usque ad invocacionem brachii secularis contra eosdem procedemus. De execucione vero omnium et singulorum premissorum fideli et condigna, nos per vestras litteras patentes certificetis et nobis consciencciose rescribatis. Presentes tandem post lecturam et execucionem iugiter reddende exhibenti. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium presentes nostras diffinitivas sentencias, necnon confirmacionem in se continentes, cum subscripcione honorabilis viri, magistri Stephani de Wyzoka, canonici in dicta ecclesia nostra zagrabiensi, sacra imperiali auctoritate publici notarii infrascripti, nostrique sigilli sub appensione fecimus communiri. Datum et actum in predicta sacristia interiori vigesima nona die mensis maii, hora terciarum vel quasi, indiccione quintadecima. Anno dominice incarnacionis millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo. Presentibus ibidem egregiis, venerabili et honorabilibus viris, dominis, Jacobo de Tywer, iuris canonici, Markwardo medicine, doctoribus; Thoma, plebano de Iwanich, canonicis; et Ladislao custode ecclesie zagrabiensis et aliis quampluribus testibus fidedignis ad premissa vocatis pariter et rogatis.

Signum
notarii.

Et Ego Stephanus Emerici de Vizoka, clericus zagrabiensis diocesis publicus sacra imperiali auctoritate notarius, quia litterarum venerabilis viri domini Stephani archidiaconi kathedralis, canonici et locumtenentis predicti, sentencialium, confirmacionem, roboracionem ac ratificacionem ac premisse canonice porcionis seu quarte de universis rebus et bonis funeralibus et testamentariis prefato domino Mathie monasterii beate Marie virginis abbati moderno et futuris abbatibus prescripti monasterii legatorum et donatarum prescripto domino Nicolao sancti Marci de monte Grecz moderno et futuris universis plebanis montis Grecensis predicte, adjudicacionem et per sentenciam diffinitivam dari et persolvi dicto domino Nicolao plebano

pronunciacionem, ac mandato omnibusque aliis et singulis premissis, dum sic, ut premittitur, per prefatum dominum Benedictum episcopum fierent et agerentur, unacum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo hoc presens publicum instrumentum, me certis preoccupato negociis, per alium fideliter scriptum, exinde confeci, publicavi et in hanc publicam formam redegi ac de mandato prefati domini Benedicti episcopi manu propria subscripsi, signoque et nomine nostris solitis et consvetis unacum appensione sigilli dicti domini Benedicti episcopi consignavi, rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

(A tergo). Exhibite mihi Valentino plebano montis Grecensis vigesima die mensis januarii. Anno domini MCCCCLX quarto.

Originale in membrana, a zona sericea rubra pendet sigillum episcopi Benedicti. In arch. ven. Capit. zagrab.

163.

Anno 1452, 5. Junii. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrab. Nicolaus de Beleslovec et Catharina Pravdić, eius filia, a communitate civitatis documenta possessionis oppignorata sibi restituta esse profitentur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod Nicolaus, filius Sebastiani de Belezlowcz ac nobilis domina Katherina vocata, filia eiusdem Nicolai, filii Sebastiani, relicta vero condam Georgii, filii olim Nicolai literati dicti Prawdych de Drenowa, in ipsorum ac Marci, N(icolai et) Georgii, filiorum predicti condam Georgii Prawdych, ex eadem domina Katherina progenitorum personis, oneribus eorumdem et gravaminibus per omnia in se ipsos assumptis, ad nostram personaliter venientes presenciam, confessi sunt oraculis vive vocis eorum in hunc modum: quod quia viri providi et honesti Jacobus Eberspek, filius Vlrici, judex, juratique ac consiliarii et universi cives ac tota communitas civium et incolarum ac inhabitatorum civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, omnes et quasvis litteras et quelibet litteralia instrumenta ipsius condam Georgii Prawdych, patris videlicet dictorum Marci, Nicolai et Georgii, factum universarum possessionum et porcionum possessionariarum eiusdam condam Georgii Prawdych, nuperrime defuncti, ac consequenter eorumdem Marci, Nicolai et Georgii in predicta Drenowa seu alias ubivis habitarum et existencium quoquomodo concernentes et tangentes, que in manibus et potestate ipsorum judicis, juratorum, consiliariorum et universorum civium ac tocius communitatis eorumdem

civium et incolarum ac inhabitatorum eiusdem civitatis montis Grecensis per virum providum Nicolaum sutorem, filium similiter Nicolai, Chehko dictum, inhabitatorem suburbii dicte civitatis, pro certis debitis suis, quibus sibi prefatus condam Georgius Prawdych dictus, vita sibi comite propter certos excessus suos, seu culpas suas, debitorem iusto modo obligabatur, fuerunt arestate seu arestata, justicia mediante, prefato Nicolao avo et domine Katherine matri ipsorum Marci, Nicolai et Georgii in personis eorumdem Marci, Nicolai et Georgii racione persolucionis dictorum debitorum ipsius Nicolai sutoris Chehko eidem Nicolao sutori Chehko dicto, per ipsum condam Georgium Prawdych partim videlicet quantum ad tres florenos auri eodem Georgio Prawdych adhuc vivente datis, partim autem quantum ad residuitatem ipsorum debitorum ipsius Nicolai Chehko eidem Nicolao Chehko pro nunc, seu modo, per ipsum Nicolaum avum eorumdem filiorum ipsius condam Georgii Prawdych, post mortem eiusdem Georgii Prawdych de propriis peccuniis eiusdem Nicolai, filii Sebastiani, avi ipsorum, filiorum dicti condam Georgii Prawdych iam plenarie facte et complete, integraliter et sine omni defectu extradederunt et manibus eorumdem Nicolai avi et domine Katherine matris ipsorum filiorum sepedicti condam Georgii Prawdych totaliter et realiter assignaverunt. Ob hoc ipse Nicolaus civis et dicta Katherina mater sepefatorum filiorum prefati condam Georgii Prawdych nominibus et in personis eorumdem, prefatos judicem, juratos, consiliarios et universos cives ac totam communitatem eorumdem civium et incolarum ac inhabitatorum civitatis montis Grecensis supradicte ac annotatum Nicolaum sutorem, Chehko dictum, in heredes heredum et posteros eorum universos racione et pretextu predictarum omnium litterarum et quorumvis litteralium instrumentorum ipsius condam Georgii Prawdych, ipsis videlicet Nicolao avo et domine Katherine matri supradictorum filiorum eiusdem condam Georgii Prawdych per eosdem Jacobum judicem, juratosque et consiliarios ac universos cives ac totam communitatem civium, incolarum et inhabitatorum sepedicte civitatis plene et integraliter et realiter sine omni defectu, ut prefertur, extradatarum et manibus ipsorum totaliter assignatarum seu assignatorum reddiderunt, commiserunt et reliquerunt coram nobis quietos fore et expeditos, pacificos et omnimode absolutos. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria secunda proxima post festum sancte Trinitatis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Originale in charta, a tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

164.

Anno 1452, 4. Augusti. Krapinae.

Fridericus comes Cileae et banus, capitulo zagrabiense precante concedit, ut a nobilibus regni Slavoniae ad cultum divinum in ecclesia cathedrali augendum possessiones donentur.

Nos Fridericus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus, tutorque et advocatus ecclesie zagrabiensis. Notum facimus tenore presencium quibus expedit universis, quod pro parte et in personis honorabilium virorum dominorum canonicorum de capitulo ecclesie zagrabiensis nobis extitit declaratum, quomodo forent plerique nobiles regni Sclauonie in crisiensi et zagrabiensi comitatibus ac in regno Sclauonie existentes, qui ob salutem animarum parentum suorum et animarum propriarum, possessiones seu porciones ipsorum possessionarias pro augmento cultus divini et continuacione seu missarum celebracione in ecclesia sancti Stephani regis eisdem canonicis seu capitulo eiusdem ecclesie zagrabiensis in perpetuam elemosinam dare vellent et donare. Supplicatum itaque extitit nobis nominibus et in personis eorumdem canonicorum de capitulo eodem humiliter et devote, ut nos auctoritate nostra banali super huiusmodi donacione et collacione quocumque tempore et per quoscumque fiendis nostrum benivolum consensum prebere dignaremur pariter et assensum. Nos igitur tamquam advocatus predicte ecclesie zagrabiensis cupientes ex animo, tum cultum divinum et officia ecclesiastica, missarumque celebraciones in eadem cathedrali sancti Stephani regis et confessoris facere ampliari, tum eciam ob spem et devocionem nostram, quam circa eundem sanctum Stephanum regem et confessorem gerimus indefesse, cuius meritis et precibus nedum in presenti vita, verum eciam in futuro seculo in celesti regno speramus confoveri, tum etenim supplicacionibus iustis et juriconsonis eorumdem dominorum canonicorum et capituli nobis porrectis et oblatis pie admissis et graciose inclinati, id auctoritate nostra banali concedimus graciose, quod quicumque nobilium in pretactis criciensi et zagrabiensi comitatibus aut in regno Sclauonie ubicumque fuerit constitutus, voluerit omnes possessiones seu porciones ipsorum possessionarias cum earumdem utilitatibus et pertinenciis universis pretactis canonicis, necnon ecclesie et eius capitulo liberam et omnimodam de nostro consensu pariter et assensu donandi, dandi, legandi, fatendi et in perpetuam elemosinam ascribendi ac perpetuandi pro libito voluntatis eorum habeant facultatem, auctoritate nostra eisdem attributa mediante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras pendentis sigilli nostri munimine roboratas

eisdem dominis canonicis duximus concedendas. Datum Crappine feria sexta proxima ante festum beati Oswaldi regis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Originale in membrana. Zona sericea violacei coloris appendet absque sigillo. In archiv. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 2. nr. 27.

165.

Anno 1452, 30. novembris. In castro Sanach.

Fridericus, comes Ciliae et banus, universitati nobilium comitatus zagrab. mandat, ut causam, quae inter communitatem civitatis et Heningum de Sused de tributo agitur, absolvant.

Fridericus dei gracia Cilie, Ortemburge, Segorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Egregii, nobiles, fideles, dilecti. Intelleximus litteras vestras nobis loquentes in eo, qualiter pridem in proximis octavis festi sancti Michaelis vobis pro iudicio communi consedentibus, egregius Hennynky de Zomzedwar quandam litteram dilatoriam magnifici fratris nostri Johannis de Hwnnyad, gubernatoris etc. vobis exhibuit, inhibendo quatenus causam inter eundem Henyng racione tributi sub eodem Zomzedwar habiti et providos, fideles nostros cives montis Grecensis civitatis nostre zagrabiensis parte ex altera motam et ventilatam usque ad coronacionem futuri regis suspendere et prorogare, causamque ipsam nullatenus determinare deberetis, super quo fidelitates vestre causam ipsam usque ad festum sancti Andree, nunc preteritum, deliberacioni et determinacioni nostris, quid faciendum foret racionabiliter submisistis. Pro eo vestris committimus fidelitatibus, precipientes cum littera ipsa preceptoria prefati fratris nostri domini gubernatoris, satis de antiqua data foret et nullum alium sciamus et profiteamur regem futurum, quam serenissimum dominum nostrum Ladislaum regem modernum, qui iam dudum legittime coronatus existit, quatenus causam ipsam inter partes predictas sine aliqua dilacione et procrastinacione, non obstantibus premissis quibuscumque, examinare, iudicare ac secundum regni consvetudinem fine debito determinare velitis et debeatis auctoritate vobis attributa et iusticia mediante. Secus non facturi. Datum in castro nostro Sancky feria sexta post festum beati Andree apostoli. Anno MCCCCLII.

(A tergo). Egregiis, nobilibus Georgio Farkasii de Obrees, vicecomiti, judicibusque nobilium ac toti universitati nobilium comitatus nostri zagrabiensis, fidelibus nobis et grate dilectis.

Originale in charta. Tergo sigillum impressum. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis.

166.

Anno 1452, 6. decembris. Zagrabiae.

Monasterio s. Francisci zagrabiensi pistrini legati usus a magistratu zagrab. transcripto documento confirmatur.

Nos Nicolaus, filius Demetrii, judex, Thomas, Stephanus, Georgius, Paulus, Georgius, Petrus, Stephanus et Ladislaus jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grechensis. Memorie commendamus per presentes, quod nobis feria sexta proxima post festum beati Andree apostoli, nunc proxime preteritum, in generali et communi nostra congregacione in judicio pro tribunali sedentibus, causasque cunctorum coram nobis litigancium justo juris tramite discucientibus, religiosus et deo devotus frater Benedictus, guardianus conventus fratrum claustri sancti Francisci confessoris, Zagrabie fundati, in sua et tocius conventus ipsorum fratrum claustri prenotati personis ad nostram veniendo presenciam, exhibuit et presentavit nobis quandam litteram nostram seu civitatis predicte privilegialem, pro parte ipsius et cunctorum fratrum conventus claustri predicti, in eodem claustro pro tempore deo devote famulancium, super quodam molendino infrascripto, tempore judicatus viri condam providi et honesti Andree, olim judicis et concivis nostri, filii Petri, sub pendenti sigillo nostro communi confecta et emanata, petens nos debita cum instancia, ut tenorem ipsius littere nostre privilegialis, ex eo et ea de racione presentibus litteris nostris privilegialibus inseri et sigillo nostro communi pendenti munimine confirmare dignaremur, quia eadem littera nostra privilegialis super predicto molendino, modo premisso confecta et emanata, quodam tempore impacato et disturbioso nuperrime retrolapso in charta pargameni in aliqua sui parte corrupta et distracta fore dignoscebatur. Cuius quidem littere tenor talis est: (vide Doc. 42. anno 1425. 25. Julii). Nos itaque peticionibus prefati fratris Benedicti guardiani claustri prenotati, tamquam justis, jurique congruis per eundem fratrem Benedictum guardianum in personis, quorum supra, nobis juri consone porrectis, ex eo et ea de racione pocius inclinati et annuentes, quia licet ipsa littera nostra seu civitatis predicte privilegialis, tempore prescripti judicatus ipsius annotati judicis super prefato molendino, modo supradicto confecta et emanata in predicta charta pargameni in aliqua sui parte, ut prefertur, corrupta et distracta sit, tamen in sigillo nostro communi, quo eadem littera in serico sibi impendenti munita et roborata extitit penitus illesa immo omnino integra fore dignoscebatur, eandem litteram nostram seu civitatis predicte priviegialem, super sepedicto molendino tempore prefati

Andree judicis modo supradicto confectam et emanatam, non abrasam, non cancellatam, nec in aliqua sui parte viciatam sed omnino quolibet vicio et suspicio carentem reperientes, presentibus litteris nostris privilegialibus inseri facientes et sigillo nostro communi perpetuo valituram confirmantes, prescriptum molendinum in vicinitate, supradicto modo premisso, habitum et existens ac decurrens, cum premissis cunctis suis utilitatibus, juribus, usibus, subjacenciis et pertinenciis universis, sub eius prioribus, ut predicitur, veris ac antiquis metis, prout idem molendinum a construccione sui et primevos suos possessores veros et legittimos hactenus rite et legittime ac justo modo tentum fuit et possessum, predictis fratribus conventus prenotati claustri sancti Francisci presentibus pariter et futuris in eodem claustro deo devote famulantibus seu famulandis premisso empcionis titulo ipsis incumbente, eisdem litteris nostris presentibus privilegialibus statuimus et confirmamus racionibus et causis ex premissis, jure perpetuo et irrevocabiliter possidendum et quomodocumque voluerint disponendum iuxta condicionem et jurisdiccionem civitatis prenotate ab antiquo approbatam ita tamen, quod idem molendinum cum suis cunctis pertinenciis prenotatis a jurisdiccione ipsius civitatis prenotate et eius territorii per nullos eius possessores presentes scilicet vel futuros ullo unquam tempore avelli possit seu alienari modo aliquali. Antiquas quoque litteras universas; si que presentibus forent contrarie cassas relinquimus et viribus carituras. In quorum omnium premissorum testimonium, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum in festo beati Nicolai confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo (quinquagesimo secundo).

E transumpto saec. XVII. In arch. regnicol. Act. Jes. fasc. 12. nr. 22.

167.

Anno 1453, 1. januarii. Varasdini.

Catharina, comitissa Ciliae, tributum acceptum communitati civitatis testatur.

Wir Katherina, von gots gnaden Gräfin zu Cilli, ze Ortemburg und in dem Seger etc. Bekennen, das vns Jacob Eberspelch vnser Statt Richter zum Agram in vnsre Kamer hatt geannttwurt vierczіky Grifen [1] phennig, die vns dye Statt daselbst Jarlechen ze dinst phlichtig sein ze geben; ze Vrkund under vnserm betschad. Geben zu Warasdin am Newm Jar. Anno (MCCCC) quinquagesimo tercio.

[1] Grife, slav. grivna = marca denariorum.

Originale in charta. A tergo sigillum de cera rubra. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis.

168.

Anno 1453, 31. januarii. Zagrabiae.

Fridericus, Ciliae comes et banus, diem constitutam in causa quae inter communitatem civitatis et Heningum de Sused agitur, prorogat.

Nos Fridericus dei gracie Cilie, Ortenburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus. Damus pro memoria, quod causam, quam judex, jurati et universi cives civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam contra egregium Henniigh de Zomzedwar iuxta continenciam litterarum nostrarum prorogatoriarum super factis in litteris nostris citatoriis et capituli ecclesie zagrabiensis contentis in octavis festi Epiphaniarum domini movere habebant coram nobis, in quo eciam termino idem Hennyngh judicia sex marcarum nobis et parti adverse persolvere tenebatur, de voluntate nobilium regni ad octavas festi beati Georgii martiris, nunc venturas, simul cum dictis judiciis duximus prorogandam. Presentes sigilio egregii Georgii, filii Farkasii de Ebres, comitis nostri zagrabiensis fecimus consignari. Datum Zagrabie decimo nono die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringesimo quinquagesimo tercio.

(A tergo), Pro judice, juratis et universis civibus civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam contra egregium Hennyngh de Zomzedwar ad octavas festi beati Georgii martiris prorogatorie.

Originale in charta. A tergo vestigium appressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

169.

Anno 1453, 6. martii. Budae.

Ulricus, tavernicorum regalium magister, communitati civitatis mandat, ut sutoribus in pristinis etiam porro negotium gerere concedat.

Vlricus, filius Joannis de Kanisa, necnon (inter) alios honores, tavernicorum regalium magister. Dilectis nobis viris providis, judici, juratis et cunctis civibus civitatis montis Grecensis et Zagrabiensis dileccionem cum salute. Ex veridica relacione percepimus, quomodo videlicet universitas, disposiciones et constituciones, nuper nobis apud vos et vestri in medio existentibus, in nonnullis laboratorum et artificum in eodem vestri medio residencium factas, per nos et vestram consvetudinem actas et dispositas, per ipsos artifices et laboratores conservare et tenere minime curassetis; saltem universos sutores ad easdem disposiciones et constituciones astrinxissetis, consvetudini eorumdem sutorum in preiudicium valde grave. Cumque nos prefatos

sutores magistros, consvetudinibus et libertatibus, alias confectas, veluti vos alios artifices et laboratores in pristinis earundem consvetudinibus, artibus et laboratoribus persistere decrevistis, conservare intendamus, et de jure conservare liceat et deceat, pro eo vestre fidelitati committimus et mandamus universitati, quatenus prefatos sutores impedire, eorum consvetudines artibus sicuti alios artifices et laboratores pacificos relinquimus ut communitatem sutorum, damno et impedimento sine omni tamdiu, donec per alios artifices disposiciones et constituciones conservare faciatis prenotatas. Qui, si feceritis, bene quidem, alioquin commisimus domino Petro, archiepiscopo colocensi, ibidem vices nostras gerenti et serie presencium committimus, ut prelibatos sutores contra quoslibet impetitores pro pristinis consvetudinibus sub nostra confiducia conservare et tenere habeat facultatem auctoritate regia atque nostra sibi commissa mediante in hac parte, harum nostrarum testimonio litterarum. Presentes autem post lecturam reddi mandamus presentanti. Datum Bude, feria tercia proxima post dominicam Oculi. Anno domini MCCCCXXXXXIII.

E simplici transumpto saec. XVII. In archiv. ven. Capit. zagrab.

170.

Anno 1453, 1. Junii. Cileae.

Fridericus Slavoniae banus, tutorque et advocatus ecclesiae zagrabiensis, Ciliae praesentatis sibi per Vitum praepositum, Marinum dubicensem ac Sigismundum varasdinensem archidiaconos et Eliam de Saploncza, custodem, canonicos zagrabienses, Johannis episcopi zagrabiensis litteris 1432. continentibus litteras Eberhardi episcopi zagrabiensis, 1399. de decimis campi zagrabiensis, mandat comitatui zagrabiensi et capetaneis suis castri in Medve et civitatis zagrabiensis et castellano suo de Stupnik, ut nobiles castri Medve de campo zagrabiensi ad solvendas decimas compellat.

Georgii Marcelović: Regesta. ut supra.

171.

Anno 1453, 11. Junii. Zagrabiae.

Coram magistratu civitatis Mathaei Farkaš civis heredes monasterio s. Francisci zagrabiensi legatum tradunt.

Nos Conradus Rawsar, filius Vlrici, judex, Georgius, Dyonisius, Clemens, Nicolaus, Georgius, Petrus, Blasius et Benedictus jurati, consiliarii et universi cives ac tota communitas civium civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod religiosus ac deo devotus vir, frater

Benedictus, gwardianus claustri sancti Francisci confessoris, Zagrabie fundati, in sua et tocius conventus fratrum monachorum ordinis sancti Francisci predicti, in eodem claustro sancti Francisci nunc permanencium et deo devote famulancium personis, ac provida et honesta domina Katherina vocata, relicta viri condam providi et honesti Mathye dicti Farkas, olim jurati et concivis nostri, filii Egidii de Klokoch, concivis nostra, ad nostram personaliter venientes presenciam confessi sunt in hunc modum: ut ipsi quoddam fenile prefati condam Mathye Farkas in campo et territorio nostro seu civitatis prefate, inter fenile viri providi et honesti Valentini senioris judicis et concivis nostri, filii condam Michaelis judicis, dicti Saronych, ab occidente, et inter vias communes, unam a septemtrione et aliam ab oriente situm, necnon inter dumos spineos seu locum Zygeth nostre communitatis a meridie habitum et existens, ipsum scilicet condam Mathyam, dictum Farkas, a proba et nobili domina Lucia vocata, filia condam Symonis dicti Chepernych, olim concivis nostri, nunc consorte legittima nobilis similiter viri Mathye litterati, filii condam Jacobi, olim castellani de Medwewar, filii condam Georgii de dicta Klokoch, jure permutacionis et concambii litteratorie concernens, prout hoc in quadam littera nostra seu civitatis nostre privilegiali, tempore iudicatus viri condam providi et honesti Nicolai olim judicis et concivis nostri, filii Fabiani, de anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto in festo scilicet beati Clementis pape, dudum preteritis, pro parte ipsius condam Mathye Farkas superinde confecta et emanata ac coram nobis in specie producta expresse vidimus contineri, per ipsum itaque condam Mathyam Farkas in sue ultime voluntatis eulogio commissariis et executoribus testamenti sui verbalis post mortem ipsius domine Katherine uxoris sue vendi et pro anima sua expendi ad predictum claustrum sancti Francisci et ad ipsum totum conventum fratrum eiusdem claustri commissum, prout superinde ex relatu plurimorum fidedignorum et honestorum virorum certitudinaliter edocti sumus et informati, simul cum omnibus eiusdem fenilis utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus et pertinenciis universis nobili viro Georgio, filio Mauri de dicta Klokoch, sororio videlicet ipsius domine Katherine, ac per ipsum Georgium, Martino, filio eiusdem Georgii, Wojko cognominato, ex eodem Georgio et ex proba ac honesta domina Elyzabeth vocata, sorore eiusdem domine Katherine uterina et carnali, consorte vero legittima ipsius Georgii, legittime progenito et procreato, ac per eos ipsorum heredibus pro quindecim florenis auri per eundem Georgium sororium ipsius domine Katherine, eidem domine Katherine et prefato fratri Benedicto gwardiano, prout ipsimet

nobis retulerunt jam plene datis et persolutis, per eundem fratrem Benedictum gwardianum ad predictum claustrum sancti Francisci confessoris et ad ipsum conventum fratrum eiusdem claustri et ad alia necessaria ipsius claustri, pro anima predicti condam Mathye Farkas ex consensu ipsius domine Katherine expositis et expensatis vendidissent et contulissent, immo ipsis tamquam consanguineis, propinquis eiusdem domine Katherine, auctoritate commissaria ipsis in hac parte atrributa, mediante, vendiderunt et contulerunt coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter possidendum, tenendum pariter et habendum ac juxta condicicnem civitatis prenotate ab antiquo approbatam quomodocumque voluerit disponendum. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam, presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum in festo beati Barnabe apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio.

Originale in membrana. Tergo impressum est sigillum communis. E collect. d. Levini Horvat.

172.

Anno 1453, 15. Augusti. Romae.

A Nicolao V. papa abbati Cysterciensium zagrab. datur potestas, ut eius nomine statuta hospitalis s. Elisabeth siti in capituli area recenseat, probetque.

Nicolaus episcopus, servus servorum dei. Dilecto filio abbati monasterii sancte Marie, zagrabiensis, salutem et apostolicam benediccionem. Ea, que pro hospitalium et aliorum piorum locorum necnon miserabilium personarum commodo et utilitate, illorumque salubri regimine provide facta sint, firma perpetuo et illibata persistant, libenter, cum a nobis petitur, favorem apostolicum impertimur. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte venerabilis fratris Benedicti episcopi zagrabiensis peticio continebat, quod dudum ipse provide consideracionis hospitale pauperum sancte Elisabeth, zagrabiense, in suis fructibus et ordinacionibus ruinam minare ac reparacione et restauracione non mediocriter indigeret, et ad illas faciendas ipsius hospitalis facultas minime suppetere, pia devocione ductus, hospitale ipsum ac illius structuras et edificia tam pro infirmis ibidem recipiendis et refocilandis, quam pro capellanis in illius ecclesia, divino cultu dedicandis, multipliciter reparavit et restauravit, aliaque utilia et salubria pro directione ac manutencione dicti hospitalis statuit et ordinavit, que dictus episcopus summopere desiderat apostolico munimine roborari. Quare pro parte episcopi et capituli predicte ecclesie

nobis fuit humiliter supplicatum, ut statutis et ordinacionibus huiusmodi, pro illorum subsistencia firmiori, robur apostolice confirmacionis (tribuatur), ac episcopo zagrabiensi pro tempore existenti, quod cum eius familia in ipso hospitali seu in domibus hospitacionis eiusdem morari aut moram trahere, necnon capitulo, prefatis, nec aliquem ex canonicis vel capitularibus dicte ecclesie seu in dignitate constitutis ad ipsum hospitale, dum rectore caruerit, prout consveverunt, presentare aut ad eius regimen deputare presumant, inhibere; quodque elemosine ipsi hospitali erogande, eiusque fructus in sustentacione pauperum convertantur, statuere et ordinare, aliisque in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque de premissis certam noticiam non habentes, huiusmodi supplicacionibus inclinati, discrecioni tue per apostolica scripta mandamus, quatenus, si et postquam tibi de statutis et ordinacionibus huiusmodi, et quod illa pro manutenencie et felici regimine dicti hospitalis salubria existant, legitime constiterit, statuta et ordinaciones huiusmodi auctoritate nostra approbes et confirmes, suppleasque omnes defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem; et nichilominus si confirmacionem et approbacionem predictas, per te vigore presencium, contigerit episcopis zagrabiensibus pro tempore existentibus, quod in ipso hospitali seu eius habitacionibus cum eorum familia de cetero commorari aut moram facere; necnon capitulo prefatis, si illorum ad hoc expressus accedat assensus, nec aliquem ex canonicis seu capitularibus aut in dignitate constitutis ad hospitale ipsum, dum illud rectore carere contingerit, presentare aut in illo instituere et ad eius regimen deputare presumant, eadem auctoritate inhibeas et statuas ac ordines, quod elemosine aut fructus predicti, ut prefertur, in sustentacionem pauperum et infirmorum ac alias in utilitatem dicti hospitalis iuxta constitutionem felicis recordacionis Clementis pape V. predecessoris nostri, in concilio viennensi super hoc editam, convertantur, ipsumque hospitale iuxta statuta et ordinaciones dicti episcopi perpetuis futuris temporibus regatur et gubernetur, non obstante consvetudine predicta ac constitucionibus et ordinacionibus apostolicis, necnon statutis et consvetudinibus dictis, juramento, confirmacione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque, jure tamen capituli predictorum et cuiuslibet alterius alias in omnibus semper salvo. Datum Rome apud sanctam Mariam maiorem. Anno incarnacionis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio, Idus Augusti. Pontificatus nostri anno septimo.

E transumpto capituli chasmensis valde lacero de anno 1453. In arch. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 75. nr. 35.

173.

Anno 1453, 24. Augusti. Viennae.

Ulricus Ciliae comes etc. Slavoniae banus, tutor et advocatus ecclesiae zagrabiensis, litteras Johannis episcopi zagrabiensis continentes litteras Eberhardi super decimis campi zagrabiensis, praesentatas sibi per Petrum lectorem varasdinensem et canonicum varadinensem et zagrabiensem et Joannem cantorem chasmensem confirmat Viennae, festo s. Bartholomaei.

Georgii Marcelović; Regesta, ut supra.

174.

Anno 1453, 6. octobris. Zagrabiae.

A Mathaeo, abbate Cysterc. zagrab., statuta hospitalis s. Elisabeth nomine papae approbantur.

Universis et singulis Christi fidelibus, cuiuscumque status, gradus, dignitatis et preeminencie ecclesiastici videlicet et secularis per et infra civitatem et diocesim zagrabiensem aut alias ubicumque locorum sint et existant, presentes litteras nostras seu presens publicum instrumentum visuris, inspecturis, pariter et audituris Mathias abbas monasterii beate Marie virginis, ordinis Cysterciensis, in area capitulari zagrabiensi fundati, commissarius et executor ad infrascripta a sede apostolica specialiter deputatus, salutem in domino sempiternam et presentibus fidem indubiam exhibere. Litteras sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Nicolai, divina providencia pape quinti, eius vera bulla plumbea in cordula canapis more romane curie impendenti bullatas, sanas et integras, non viciatas, non cancellatas, non abrasas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio et suspicione carentes, nobis per reverendum in Christo patrem, dominum Benedictum, dei et apostolice sedis gracia episcopum zagrabiensem, principalem in ipsis litteris principaliter nominatum, die Martis, sexta mensis octobris, coram notario publico et testibus infrascriptis presentatas, nos cum ea, qua decuit reverencia, noveritis recepisse huiusmodi sub tenore: (Vide Doc. 172. an. 1453. die 15. Augusti). Post quarumquidem litterarum apostolicarum presentacionem ac recepcionem, fuimus per prefatum dominum Benedictum episcopum zagrablensem ac rectorem hospitalis beate Elisabet vidue in area capitulari fundati, debita cum instancia requisiti, quatenus ad execucionem dictarum litterarum apostolicarum et contentorum in eisdem iuxta ipsarum vim et formam et tenorem procedere dignaremur. Nos igitur

Mathias abbas commissarius et executor predictus, volens huiusmodi mandatum apostolicum nobis in hac parte directum exequi reverenter, ut tenemur, examinatis diligenter omnibus et singulis circumstanciis ad nostram informacionem et veritatis experienciam, que in talibus fieri consveverunt, sufficientibus, super reparacione, restauracione, fundacione et ordinacione ac dotacione et limitacione cultus divini hospitalis beate Elisabeth predicti, que in litteris prefati domini Benedicti episcopi et honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis impendenti consignatis et expressis et specificatis clarius et limpidius continentur et exprimuntur, quas hic pro insertis habere nolumus, et quia omnia et singula in ipsis litteris ipsorum episcopi Benedicti et capituli predictorum reperimus et occulata fide conspeximus super reparacione, restauracione, fundacione, ordinacione, limitacione et elemosinarum dotacione prefato hospitali beate Elisabeth per ipsum dominum Benedictum episcopum facte, fore vera et veritate subnixa, ideo nos auctoritate apostolica nobis in hac parte attributa et commissa, huiusmodi fundacionem, ordinacionem, limitacionem et dotacionem approbamus, ratificamus et perpetuo confirmamus. Nichilominus auctoritate apostolica predicta, nobis in hac parte commissa, universis et singulis episcopis ecclesie zagrabiensis predicte pro tempore constitutis, successoribus tamen legittimis ipsius domini Benedicti episcopi, committimus et mandamus, quod in dicto hospitali seu eius habitacionibus tam eorum familia deinceps de cetero ac in antea commorare aut inhabitare seu moram facere, nec aliquem ex canonicis aut capitularibus in dignitate quavis constitutis, ad ipsum hospitale dum rectoratus, post discessum antelati domini Benedicti episcopi careret, stringi aut ad illud instituere et ad eius regimen deputare presumant modo aliquali, eadem auctoritate apostolica inhibuimus et inhibemus presencium per tenorem. Statuimus eciam et ordinavimus, quod elemosine ac fructus (eidem hospitali) in futurum per quoscumque dotata, collata seu elargita, sive sint possessiones, terre arabiles, fenilia, vel alia quecumque, quovis nominis vocabulo vocitentur, ad sustentacionem seu perpetuam elemosinam facta fuerint seu extiterint (dicto) hospitali ac in eodem deo famulantibus illibata, inconcussa et irrevocata permaneant, ipsumque hospitale iuxta statuta et ordinaciones dicti domini Benedicti episcopi de consensu pretacti capituli futuris perpetuis temporibus regatur et gubernatur (non obstantibus) ordinacionibus apostolicis, necnon statutis et consvetudinibus, juramento, confirmacione usu, quam alia firmitate roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque. . . . . dicto capituli semper . . . . aut aliquid . . . . ac mandatis, monicionibus, ordinacionibus et

statutis nostris huiusmodi, immo verius apostolicis nobis in hac parte commissis . . . . domino episcopo zagrabiensi in futurum constituto et existente, cui ob reverenciam dignitatis duximus deferrendum predicta auctoritate apostolica nobis in hac parte attributa, canonica monicione premissa, post sex dierum spacium ecclesie (ingressum prohibemus) et interdicimus in hiis scriptis . . . post huiusmodi sex dierum aliis sex diebus immediate sequentibus (si) animo sustinueritis indurato eadem canonica monicione premissa suspendimus a divinis. Verum eciam si prefatis interdicti et suspensionis sentencias per alios sex dies, prefatis duodecim diebus immediate sequentibus, quod alias animo sustinueritis indurato, vos propter huiusmodi contemptum nostrum, prefata canonica monicione premissa, excommunicacionis sentencie vinculo innodamus in hiis scriptis. In vos vero capitulum ecclesie zagrabiensis, aut illum vel illos huiusmodi presentatis et admissis seu institutis contradictores seu rebelles quoslibet huiusmodi nostras confirmacionis, declaracionis ac statuta impedientibus super premissis vel aliquo premissorum auctoritate apostolica per nos edita aut impedientes, dantes auxilium, consilium vel favorem publice et occulte, directe vel indirecte, cuiuscumque status, condicionis, gradus, preeminencie, dignitatis, auctoritatis aut condicionis existant, auctoritate apostolica, canonica monicione premissa, suspensimus ab ingressu dicte ecclesie zagrabiensis et interdicti sentencias promulgamus in hiis scriptis. Absolucionem vero omnium et singulorum premissorum, qui prefatas nostras sentencias vel eam aliquam quoquomodo incurreritis seu incurrerit, nobis aut successossoribus tantum nostris reservamus. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium premissorum presentes litteras nostras seu presens publicum instrumentum exinde fieri et per notarium publicum infrascriptum subscribi et publicari mandavimus, sigillique (nostri jussimus) appensione communiri. Datum et actum in domo estuarii seu stube prefati hospitalis anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio, indiccione prima, die Martis, hora terciarum vel quasi. Pontificatus autem sanctissimi in Cristo patris et domini, domini Nicolai divina providencia pape quinti, anno eius septimo predicto. Presentibus ibidem discretis et honestis viris, dominis Johanne de Kachys, aquilegiensis dyocesis, Dominico de Chasma sent(lelek), Stephano de Rakytnycza et Ambrosio sancte crucis de Hwthyna ecclesiarum plebanis, Petro prebendario chori ecclesie zagrabiensis predicte et Andrea de Zthwbycza presbiteris zagrabiensis dyocesis et aliis quampluribus testibus ad premissa vocatis pariter et (rogatis). Et ego Stephanus Emerici de Wyzoka clericus zagrabiensis diocesis, publicus sacra imperiali auctori-

tate notarius, quia premissarum litterarum apostolicarum exhibicioni, presentacioni, requisicioni, confirmacioni, roboracioni, interdicti et suspensionis sensenciis lacionis . . . et singulis premissis, dum sic, ut premittitur, per prefatum dominum Mathiam abbatem commisarium et executorem unicum fierent et agerentur, unacum prenotatis testibus presens interfui eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo presentes litteras seu (hoc publicum) instrumentum sub appensione sigilli ipsius domini Mathie abbatis commissarii et executoris roboratum, me certis preoccupato negociis, per alium fideliter scriptum ac de mandato prefati domini Mathie abbatis commissarii et executoris (supradicti) in hanc publicam formam redegi et hic me manu propria subscripsi, signoque et nomine meis solitis et consvetis consignavi. rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

E coaevo transumpto capituli časmensis, valde lacero. In archivio ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 75. nr. 35.

175.

Anno 1453, 25. octobris. Zagrabiae.

A Friderico, Ciliae comite et bano, dies in causa, quae inter communitatem civitatis et Heningum de Sused agitur de tributo exigendo, constituetur.

Nos Fridericus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus, Memorie commendamus, quod nobis in octavis festi beati Michaelis archangeli unacum regni nobilibus pro faciendo moderativo judicio causancium in sede nostra judiciaria zagrabiensi sedentibus, providi viri, Blasius alias judex et magister Mathias juratus civitatis montis Grecensis in personis judicis, juratorum ac universorum civium seu hospitum dicte civitatis montis Grecensis ad nostram venientes presenciam per modum protestacionis nobis significare curarunt in hunc modum: quod licet ipse judex ac jurati ceterique cives antedicte civitatis nuperrime quandam causam seu litem ipsorum cum egregio Hennyngh de Zomzedwar racione cuiusdam tributi seu exaccionis eiusdem habitam et inter ipsos vertentem, utputa iuxta continenciam litterarum nostrarum adiudicatoriarum, in curiam regiam, judicisque eiusdem in presenciam transmissionalium prosecucioni et procuracioni ipsius cause Johanni, filio Johannis, filii Viti de Corbawa, uti ipsorum legittimo procuratori demandassent, dedissentque et assignassent; tamen quia ipse Johannes eorum procurator prescriptam causam seu litem ipsorum ad presentes octavas, ut de-

buisset reportare et eiusdem execucionem eisdem referre, minime curavisset, immo nec se eisdem representasset; ob hoc ipsi formidarent ne ipsis in hac parte in causa eorum prenotata, aliquod dampnum seu periculum eveniret, petentes nos cum instancia, ut eis unum certum terminum prefigeremus, usque quem terminum ipsi prefatum Johannem procuratorem ipsorum investigarent, sciscitarent, et rescirent quo defuisset, utrum captus vel interfectus, vel infirmus, vel mortuus esset et existeret, et quo premissam eorum causam seu litem, necnon ipsas litteras transmissionales fecisset et quomodo procurasset causam eorum prenominatam. Unde nos, regni consvetudine requirente in talibus observari solita, eisdem judici, juratis, ceterisque civibus civitatis predicte montis Grecensis pro exequendis premissis octavas festi Epiphaniarum domini proxime venturas, ad quas eciam causas universorum nobilium dicte sedis nostre judiciarie zagrabiensis prorogavimus, pro termino duximus prefigendas atque deputandas. Super quibus iidem Blasius, alias judex et magister Mathias notarius, nominibus et in personis quorum supra, litteras nostras dari pecierunt, quas nos sigillo egregii Georgii Farcasii de Ebres, comitis nostri zagrabiensis, consignari facientes, eisdem duximus concedendas communi justicia svadente. Datum Zagrabie vigesimo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo tercio.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

176.

Anno 1453, 13. novembris. Zagrabiae.

Plebani civitatis zagrab. Mathaeum priorem Praedicatorum, totumque conventum coram populo in ecclesiis parochialibus a se proscriptos nuntiant.

Nos Thomas sancti Emerici de Zagrabia, alter Thomas, sancti Johannis de Nova villa, Valentinus sancti Anthonii de vico Latinorum et Philippus sancti Martini de suburbio civitatis montis Grecensis, ecclesiarum parochialium plebani. Tenore presencium notificamus omnibus presentes inspecturis, quod iuxta vim et formam litterarum sentencionalium venerabilis viri domini Martini, archidyaconi dubicensis et canonici in ecclesia zagrabiensi, reverendique in Christo patris domini Benedicti, dei et apostolice sedis gracia episcopi eiusdem ecclesie, vicarii in spiritualibus generalis, in festo beati Martini confessoris in nostris ecclesiis coram populorum multitudine, religiosum virum fratrem Mathiam, priorem et totum conventum claustri beati Nicolai de Zagrabia, ordinis fratrum Predicatorum sub regula sancti

Augustini degencium, ad instanciam discreti viri domini Nicolai plebani ecclesie sancti Marci de monte Gerecz racione quarte seu canonice porcionis de funeralibus sibi legitime provenientis, publice et manifeste excommunicavimus et excommunicatum fore pronunciavimus. In robur igitur premissorum presentibus duximus sigilla nostra apponenda. Datum Zagrabie tercio die termini prenotati. Anno domini millesimo CCCC quinquagesimo tercio.

Originale in charta, in margine inferiori tria imppressa sigilla. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

177.

Anno 1453.

Anno 1453. Fassio perennalis executorum testamenti Nicolai condam sutoris, civis zagrabiensis, super terra eiusdem arrabili in territorio dicte civitatis zagrabiensis penes terram arrabilem hospitalis civici in honorem b. Mariae virginis extructi, habitam, pro Thoma aeque cive zagrabiensi, pro triginta duobus flor. auri, coram magistratu loci celebrata.

In archiv. regni Croat. Slav. Dalm. Act. Soc. Jesu. Fasc. 16. nr. 16.

178.

Anno 1454, 20. maii. Zagrabiae.

Fridericus, Ciliae comes et banus, in causa, quae inter communitatem civitatis et Heningum agitur, iterum diem constituit.

Nos Fridericus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes, necnon regni Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod Albertus litteratus de Galaad, pro egregio Hennyngh de Zwmzedwar cum procuratoriis litteris nostris ab una, item pro judice, juratis et universis civibus civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, magister Mathyas, notarius dicte civitatis montis Grecensis similiter cum procuratoriis litteris nostris parte ab altera, coram nobis constituti, sunt confessi in hunc modum: quod ipsi discussionem et deliberacionem cuiusdam cause, que inter prefatum egregium Hennyngh ab una et inter memoratos judicem, juratos, civesque civitatis montis Grecensis parte ab altera iuxta continenciam litterarum magnifici comitis Ladislai de Palocz, judicis curie regie prorogatoriarum super factis in litteris nostris transmissionalibus contentis, in octavis festi beati Georgii martiris coram eodem judice curie regie vertebatur, de parcium procuratorum voluntate ad octavas festi beati Georgii martiris in octava revolucione annuali venturas absque omni gravamine et

variacione aliquali et statu in eodem in presenciam dicti judicis curie regie duxissent prorogandam, immo prorogarunt coram nobis testimonio presencium mediante. Quas sigillo egregii Georgii, filii Farkasii de Ebres, comitis nostri zagrabiensis fecimus consignari. Datum Zagrabie vigesimo die octavarum festi beati Georgii martiris predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto.

Originale in charta, a tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

179.

Anno 1454, 28. Junii. Zagrabiae.

In Petrum Sloterkeć archidiaconum propter falsariam cuiusdam documenti capitutaris sigillationem poena constituitur.

Sequitur registrum omnium dominorum canonicorum capituli zagrabiensis, qui interfuerunt consilio et decreto per ipsos contra dominum Petrum Sloterkch dicto, archidiaconum dubicensem etc. pro falsaria sigillacione cuiusdam littere per ipsum furtive et occulte preter scitum dominorum aliorum facte, feria sexta proxima post festum Ladislai regis et confessoris, anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quarto, et sub iuramentibus ipsorum tractate et terminate ita, quod per tempora vite sue prefatus dominus Petrus exclusus est de consorcio fratrum et quod nunquam interesse poterit sigillacioni, ut videbit sigillum, et proventibus eiusdem carebit perpetue et eciam aliis proventibus canonicalibus carebit:

Item primo, dominus Vitus prepositus zagrabiensis. Bartholomeus cantor. Item Mathias prepositus chasmensis et de Bienico. Item Steffanus kathedralis. Item dominus Petrus archidiaconus de Kemlek. Item Sigismundus archidiaconus Warosd. Item Jacobus de Placencia. Joannes Bexin. Item Franciscus. Item Matheus de Kelked. Item Thomas Iwanich. Item Fabianus de Roycha. Item Steffanus de Cherstwecz. Item Johannes de Morowcha. Item Steffanus de Visoka. Blasius Nemes. Item Michael Thussawecz. Item Jacobus de Tiuer, doctor. Item Clemens de Gara. Item Thomas Chad. Item Martinus de Martinowecz. Item Mathias Rakonok. Item Johannes de Stain. Item Elyas de Soploncza, qui decreto et consilio consensit et interfuit ac juravit, eciam dominus Jacobus archidiaconus goriczensis, licet debilis.

Et isti prescripti domini sub juramento promiserunt astare et jurare cum ipsorum personis, rebus et bonis ac honore ita, quod si idem dominus Petrus per singulares personas, canonicos prenotatos vellet quoquomodo vexare, quod omnes tenentur defensare sub juramento prenotato, et si quis ex premissis (fecerit) aliud (et) axilium sibi prebebit eandem dampnacionem incurrat.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

180.

Anno 1454, 2. Julii. Cileae.

A Benedicto episcopo zagrabiensi, poena, quae in Sloterkeć archidiaconum constituta est a capitulo, conprobatur.

Benedictus dei et apostolice sedis gracia episcopus ecclesie zagrabiensis. Venerabiles, nobis in Christo sincere dilecti. Intelleximus credenciali ex commissione venerabili viro magistro Sigismundo, archidiacono varasdiensi et canonico vestro per vestras dilecciones facta, quod enormia et statutis vestris et ecclesie nostre dissonum in medio vestri perpetrata, in sacristia videlicet, ubi bonum pacis et ecclesie commodum merito debeant perpetrari, que omnia huiusmodi illicita facta utique ad nostrum et vestrum non cedunt honorem, immo in detrimentum ipsarum personarum vestrarum. Superinde nos requisivistis supplicantes, quatenus huiusmodi gwerrarum et dissensionum excitatores iuxta statuta alme ecclesie nostre, dudum a sanctis patribus sanccita, puniendi adinstar demeritorum qualitatem, vobis concederemus facultatem. Sed quia cum nos semper commodum et honorem ecclesie predicte nostre fervide desideremus, uti obligamur et debemus, immo totis conatibus huiusmodi utilitati resistere volentibus, nos opponere debemus. Idcirco nostrum benivolum consensum pariter et assensum sicut per prius ita ex nunc per presentes vobis damus et concedimus huiusmodi excessores secundum excessuum qualitatem digne puniendos et penandos, formam juris et ordinem statutorum observandam, ut alii exinde exemplati deinceps gravioribus precludatur via delinquendi, prout ipse dominus Sigismundus archidiaconus de nostra intencione eisdem vestris fraternitatibus clarius referet. Datum Cilie in festo visitacionis beate Marie virginis. Anno domini MCCCCLIV. — Venerabilibus viris, dominis de capitulo ecclesie zagrabiensis, fratribus nostris in Christo sincere dilectis.

Ego Michael Salak de Krainburga publicus imperiali auctoritate notarius, vigesima tercia die mensis decembris, videlicet feria tercia proxima ante festum nativitatis Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto facta est absolucio per quendam venerabilem virum dominum Wymandum abbatem monasterii beate Marie virginis, zagrabiensis, coram preposito et capitulo ipsius ecclesie zagrabiensis a quodam juramento vallato in exclusione venerabilis viri domini Petri de Dubicza et canonici ecclesie zagrabiensis racione quarumdam litterarum sigillatarum, ut supra, in registro prenarratarum. Presentibus ibidem discretis viris, dominis: Paulo, alias decano, Alberto Polono, Mathia sacrista, prebendariis chori zagrabiensis. Et ibidem domini de capitulo plenissimam fecerunt graciam, quod amplius eundem occasione premissorum nullatenus molestantur. — Michael manu propria, notarius.

Liber rubeus ven. Capit zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

*

181.

Circa an. 1454.

Foedus capitularium pro electo episcopo zagrab.

Sequitur registrum dominorum, qui consensum prebuerunt ad dandam copiam absolucionis ad omnem eventum domino electo sub pena exclusionis de consorcio fratrum et privacionis omnium proventuum, et hoc de unanimi consensu omnium infrascriptorum in interiori sacristia constitutorum, ita, quod omnes unanimiter uno voto, si quid contingerit, vicissim se defendent.

Johannes lector et canonicus manu propria me subscripsi. Ego Bartholomeus cantor et can. m. p. s. Ego Petrus dubicensis, m. p. s. Ego Petrus de Kemlek archidiaconus et can. eccl. zagrabiensis m. p. s. Ego Sigismundus archidiaconus et can. m. p. s. Ego Marquardus archidiaconus de Vrbowicz et can. m. p. s. Ego Franciscus can. propria manu mea scripsi. Ego Ladislaus custos et can. m. p. me s. Ego Fabianus can. p. m. s. Ego Matheus Keelkeed m. p. Ego Stephanus de Vizoka m. p. s. Ego Stephanus Cherzthwecz m. p. s. Ego Johannes de Maroucha consencio disposicioni premisse. Ego Jacobus doctor can. eccl. zagrab. m. p. m. s. Clemens de Gara m. p. Ego Elyas custos chasmensis et can. eccl. zagrab. m. p. s. Ego Johannes Bexin m. p. Ego Mathyas prepositus chasmensis can. zagrab. m p. Blasius de Nemesourk m. p. Ego Leonus archidiaconus kamarczensis ac can. eccl. zagrab. m. p.

Liber rubeus ven. Capit zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

182.

Anno 1455, 25. Julii. Zagrabiae.

Petrus Gundić, qui communitatem contumelia affecit, a sponsoribus e carcere pecunia redimitur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod Gallus, filius Petri, Gwndych dicti, filii Gregorii de villa Wraguwcz vocata, et Fabianus, filius Valentini, similiter Gwndich dicti, filii prefati Gregorii de villa Kachynz appelata, ac Paulus, filius Pauli, de jam dicta villa Wragovcz ex eodem Paulo et ex provida muliere Anna vocata sorore uterina ipsius Petri Gwndych, legittime genitus, et Mathias, filius Fabiani de Milethyncz, ex eodem Fabiano et ex provida muliere Elena vocata, sorore similiter uterina ipsius Petri Gwndych legittime progenitus, de quorum, Pauli, filii Pauli et Mathye, filii Fabiani noticiis personalibus, honorabilis vir magister Blasius de Nemes, socius et concanonicus noster; item de dictorum Galli, filii ipsius Petri Gwndych et Fabiani, filii ipsius Valentini, fratris ipsius Petri Gwndych, annotati Paulus et Mathias nos certificarunt et assecurarunt in ipsorum ac universorum heredum, fratrum, proximorum et consanguineorum eorumdem personis, one-

ribus et gravaminibus eorum in facto infrascripto per omnia in se ipsos assumptis, coram nobis personaliter constituti dixerunt et sponte sunt confessi vive vocis eorum oraculis in hunc modum: Quod quia prefatus Petrus Gwndych, pater ipsius Galli et patruus dicti Fabiani ac avunculus ipsorum Pauli et Mathye, certis et racionabilibus ex causis contra Petrum, filium Stephani Swechych dictum et Valentinum, filium Mychaelis Sarouych, alias judicem ac universos cives et totam communitatem civium civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam in manifesta calumpnia tribus vicibus exstitisset repertus, per eosdemque cives et dictam communitatem dicte civitatis montis Grecensis, racione eiusdem calumpnie manifeste convictus fuisset et aggravatus, et tandem juxta sua demerita captivatus et in carcerem ipsius civitatis missus, pro eisdem suis excessibus calumpniosis puniturus, propter quod ipsi Gallus, Fabianus, Paulus et Mathyas prefatum Petrum Gwndych de dicta captivitate et carceribus ipsorum civium civitatis predicte ad obligamina eorum infrascripta excepissent tali modo se obligantes coram nobis: ut si ipse Petrus Gwndych aut per se aut per aliam personam quamcumque, contra predictos cives et totam communitatem ipsorum civium dicte civitatis quovis temporis in processu ipsam calumpniam reiteraverit, aut in eadem seu in simili calumpnia modo quocumque processerit, extunc mox ipso facto predicti Gallus, Fabianus, Paulus et Mathias eundem Petrum Gwndych personaliter prefatis civibus et communitati toti ipsius civitatis presentare debeant et teneatur, quem si personaliter presentare et ad manus eorum dare nequiverint, extunc in continenti quinquaginta marcas denariorum, pro tempore currencium, domino ipsorum naturali seu terrestri et alias quinquaginta marcas denariorum predicte communitati ipsorum civium persolvere debeant, ac dampnificacionem ipsis civibus et toti communitati civium supradictorum totum dampnum eorum, quod exinde consequererentur et subirent totaliter refundere et persolvere teneantur. Ad que premissa obligamina annotati Gallus, Fabianus, Paulus et Mathias suis et quorum supra nominibus et in personis se spontanea eorum coram nobis obligarunt voluntate. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria sexta in festo videlicet beati Jacobi apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

183.

Anno 1455, 31. decembris. Zagrabiae.

Petrus et Benedictus aurifabri zagrabienses, ob argentum restitutum pro theca ad conservandum pueri innocentis corpus praeparanda, a capitulo absolvuntur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes: quod quamquam nos certam quotam argenti nostri et ecclesie nostre, primum viginti quatuor marcas cum aliqua excrescencia, tandem eo amplius simul cum predictis viginti quatuor marcis ad triginta sex cum media marcis argenti, demptis quatuor nezeek, se extendentem, dempto dumtaxat argento, quod nondum extitit laboratum, providis viris Paulo et Benedicto, aurifabris, civibus civitatis montis Grechensis de juxta Zagrabiam ad preparandam tecam ad conservandum et deferendum corpus pueri innocentis, dederamus et assignaveramus, que triginta sex ac media marce, minus quatuor nezeek, sint ad eandem tecam cuse et preparate. Et quia dictum argentum, sicut premittitur, preparatum una cum non preparato propter instantem pestilenciam et aliis de causis animum nostrum ad id moventibus, ne ab eadem ecclesia ipsa teca et huiusmodi argentum a nobis et dicta ecclesia nostra quoquomodo deperdatur, ab eisdem Paulo et Benedicto aurifabris eandem tecam ac argentum tam preparatum quam et non preparatum ad nos recepimus, immo recepimus realiter et cum effectu. Ideo nos annotatos Paulum et Benedictum aurifabros predictos racione huiusmodi plenarie assignacionis ipsius tece et argenti, modo quo premittitur nobis facte, quietos, pacificos et modis omnibus reddidimus absolutos; eosdemque Paulum et Benedictum aurifabros a fideiussoria caucione providorum virorum Valentini, filii condam Michaelis Sarouych dicti ac Nicolai aurifabri et Pauli Walpoth dicti, civium dicte civitatis montis Grechensis, racione dicte tece omnino absolvimus et absolutos reddimus per presentes. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria quarta proxima ante festum Circumcisionis domini. Anno eiusdem MCCCC quinquagesimo quinto.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

184.

Anno 1455, 31. decembris. Zagrabiae.

Sponsores quidam ob argentum datum Petro et Benedicto aurifabris pro theca ad conservandum pueri innocentis corpus, quietantur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod licet providi viri, videlicet Valentinus, filius condam Michaelis, Sarouych dicti, Nicolaus aurifaber ac condam Paulus, Walpoth dictus, cives civitatis montis Grechensis de juxta Zagrabiam, racione cuiusdam argenti nostri, scilicet viginti quatuor marcarum hungaricalium et quartam dimidiam uncis ad preparandam tecam ad deferendum et conservandum sanctum innocentem, per providos viros Paulum et Benedictum aurifabros, cives dicte civitatis montis Grechensis, qui eandem tecam laborarunt, fideiussores nobis exstitissent et in robur huiusmodi fideiussorie caucionis certi tenoris litteras sub sigillo civitatis montis Grechensis predicte nobis assignassent; quas litteras per negligentem custodiam et conservacionem condam honorabilis viri magistri Michaelis de Thosaycz, socii et concanonici nostri, cognoscimus fore deperditas; ideo nos, annotatos Valentinum, Nicolaum et condam Paulum Walpoth, racione huiusmodi fideiussorie caucionis quietos, pacificos et modis omnibus absolutos (reddidimus), immo reddimus et committimus, litteras etiam fideiussorias, sic casualiter deperditas, vanas, cassas et viribus relinquimus carituras, immo ubique litterarum exhibitori earumdem nocituras. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria quarta proxima ante festum Circumcisionis domini. Anno eiusdem MCCCC quinquagesimo quinto.

Liber rubeus ven capituli eccl. zagrabiensis. In archiv. incl. Acad. scient Slav. merid.

185.

Anno 1456, 1. septembris. Romae.

A Calisto III. papa potestas duobus canonicis zagrab. datur, ut omnes homines scelestos, si possessiones monasterio s. Nicolai, ordinis Praedicatorum ereptas non reddiderint, excommunicent.

Calistus episcopus servus servorum dei. Dilectis filiis Matheasso de Chulchet et Jacobo de Placentia, canonicis ecclesie zagabriensis salutem et apostolicam benedictionem. Significarunt nobis dilecti filii prior et fratres domus sancti Nicolai extra muros Zagabrie, ordinis Predicatorum, quod nonnulli iniquitatis filii, quos prorsus

ignorant, census, fructus, redditus, proventus, terras, domos, grangias, casalia, predia, maneria, vineas, ortos, campos, virgulta, prata, pascua, nemora, silvas, molendina, stagna, lacus, piscarias, piscinas, aquas, aquarum decursus, arbores, arborum fructus, ligna, postes, trabes, plantas, vini, bladi, frumenti, ordei, avene, siliginis, olei, leguminum, auri, argenti monetati et non monetati quantitates, calices, cruces, ornamenta ecclesiastica, tocalia, tasseas, ciphos, cochlearia, vasa aurea, argentea et deaurata, erea, stannea, pannos laneos, lineos et sericeos, lectos, linteamina, copertoria, bancalia, domorum utensilia, vestes, tunicas, foderaturas, mantellos, cappas, capucia, equos, iumenta, boves, vaccas, oves, porcos, capras et alia animalia, libros, litteras auttenticas, instrumenta publica, contractus, documenta, cedulas, recognitiones, obligationes, registra, arreragia, testamenta, codicillos, notas, chartas, prothocolla, debita, credita, legata, pecuniarum summas, et nonnulla alia mobilia et immobilia bona ad prefatam domum spectantia temere et malitiose occultare et occulte detinere persummunt, non curantes ea prefatis priori et fratribus exhibere in animarum suarum periculum et ipsorum prioris et fratrum ac domus non modicum detrimentum; super quo iidem prior et fratres apostolice sedis remedium implorarunt. Quocirca discrecioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus curatis omnibus modis huiusmodi occultos detentores censuum, fructuum, reddituum et aliorum bonorum predictorum, publice in ecclesiis coram populo per vos, vel alium seu alios moneatis, ut infra competentem terminum, quem eis prefixeritis ita prefatis priori et fratribus a se debita restituant et revelent, ac de ipsis plenam et debitam satisfactionem impendant, et si id non adimpleverint infra alium competentem terminum, quem eis ad hoc peremptorie duxeritis prefigendum, extunc in eos generalem excommunicationis sententiam proferatis et eam faciatis ubi et quando expedire videritis usque ad satisfactionem condignam solenniter publicari. Quod si non ambo hiis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nihilominus exequatur. Datum Rome apud santam Mariam maiorem. Anno incarnationis dominice millesimo quadringentesimo quinquagesimo sexto, kalendis septembris. Pontificatus nostri anno secundo.

Jo. de Cremonensibus.

Originale in membrana. Bulla pontificia e zona canabis dependet. In archiv. ven. Capit. zagrab.

186.

Anno 1457, 8. januarii. Cileae.

Catharina, comitissa Ciliae, communitati mittit legatum, qui habet eius mandata.

Katherina dei gracia, relicta quondam illustris principis domini Vlrici, Cilie, Ortemburge, Zagorieque etc. comitis. Providi et circumspecti viri, benivoli et fideles nostri, nobisque sincere dilecti. Quemadmodum e medio vestri, hos utputa exhibitores, fideles nostros, concives vestros, in certis negociis vestris ad nos destinare curastis, quos graciose audivimus et super legacionibus suis plenariam eisdem concivibus vestris dedimus relacionem et vicissim ad vos cum pleno responso remittimus, quorum verbis omnimodam fidem hac in re adhibeatis, in eo nobis gratam complacenciam ostensuri. Datum Cilie die sabbatho proximo post Epiphaniarum domini. Anno MCCCCL septimo.

(A tergo). Providis et circumspectis viris, fidelibus nostris, grate et sincere dilectis, iudici et iuratis ac universitati civium civitatis nostre montis Grecensis.

Originale in charta. A tergo sigillum de cera rubra. In archiv. lib. reg. civ. zagrabiensis.

187.

Anno 1457, 24. maii. Budae.

Ladislaus, Hungariae etc. rex, nuntiat se severe mandasse, ut turris lapidea „Popov turen" appellata, olimque a Ulrico, Ciliae comite, occupata, communitati redderetur.

Commissio propria domini regis.

Nos Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Morauie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod nostre maiestatis venientes in conspectum fideles nostri honorabilis dominus Vitus prepositus, ac magistri Clemens de Gara et Thomas Thompa de Horzowa, canonici ecclesie zagrabiensis, in suorum et aliorum universorum canonicorum ac tocius capituli dicte ecclesie zagrabiensis nominibus et in personis nobis proponere curaverunt eo modo: quomodo condam illustres Fridericus et Vlricus comites Cilie etc. quandam turrim ipsorum lapideam intra muros civitatis zagrabiensis constructam, superioribus annis ab eisdem canonicis et capitulo violenter ac manu (potenti) contra jus eorumdem

canonicorum et capituli indebite occupassent et ipsam ex induccione et consilio quorumdam emulorum prefate ecclesie et capituli zagrabiensis in magna sui parte dirui fecissent. Supplicantes maiestati nostre iidem Vitus prepositus et Clemens ac Thomas canonici antedicte ecclesie zagrabiensis in personis, quorum supra, humiliter et devote, quatenus dictam turrim, quam alias prefati condam Fridericus et Vlricus comites, ut dicitur, potencialiter occupassent, ipsis graciose reddere et remittere dignaremur. Nos vero, cum ipsos ad eandem turrim jus habere ac ipsam per prefatum capitulum ab antiquo possessam cognoverimus, ob devocionem nostram, quam ad sanctissimos reges Stephanum et Ladislaum confessores, in quorum alterius nomine prefata ecclesia zagrabiensis constructa, alter vero ipsam ecclesiam fundasse perhibetur, gerimus et habemus, et presertim iusticie annuentes, supplicacionibus antescriptorum Viti prepositi, magistrorum Clementis et Thome canonicorum sepelate ecclesie zagrabiensis per eos in personis, quorum supra, nostre humilliter porrectis maiestati magna pietate exauditis et clementer admissis, pretactam turrim antefatorum canonicorum et capituli supradicte ecclesie zagrabiensis speciali gracia nostra et potestatis plenitudine ex certaque nostre maiestatis sciencia et animo deliberato, prelatorum eciam et baronum ac consiliariorum nostrorum ad id accedente consilio, eisdem canonicis et capitulo iamfate ecclesie zagrabiensis cum suis veris metis ac area, necnon curia et domibus, ceterisque aliis structuris et edificiis ad eandem turrim de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus duximus remittendam et relaxandam, immo remittimus et relaxamus per eosdem canonicos et capitulum predicte ecclesie zagrabiensis eo iure, quo eam perprius seu ab antiquo tenuerunt et possederunt, tenendam, possidendam pariter et habendam, salvis tamen juribus alienis. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, presentes litteras nostras, quibus secretum sigillum nostrum, quo ut rex Hungarie utimur, est appensum, eisdem canonicis et capitulo dicte ecclesie zagrabiensis, duximus concedendas. Datum Bude feria tercia proxima ante festum Ascensionis domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Regnorum autem nostrorum, anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero quarto.

Originale in membrana. A zona sericea rubri et viridis coloris appendet sigillum. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant fasc. 10. nr. 5.

188.

Anno 1457, 1. Junii. Budae.

Ladislaus Hungariae etc. rex, communitatem civitatis, ne Popov turen capitulo reddatur, impedire vetat.

Commissio propria domini regis.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Morauie etc. Fidelibus nostris judici, juratis, ceterisque civibus civitatis nostre montis Grecensis salutem et graciam. Quia nos una cum plurimis prelatis, barronibus et consiliariis nostris, fideles nostros honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis super quadam turri capituli eiusdem in civitate nostra montis Grecensis predicta ac vestri in medio habita, per condam comites Cilie ab ipsis capitulo minus iuste et indebite occupata, plenum jus habere et ad eosdem, capitulum zagrabiense et neminem alium pertinere evidenter et manifeste comperimus, ob hoc nos, morem predecessorum nostrorum regum predicti regni nostri Hungarie, qui bona et proventus ecclesiarum et ministrorum Christi soliti erant augmentare pocius quam diminuere, imitari volentes, prescriptam turrim antefati capituli, ab eodem capitulo, modo quo supra, potencialiter abstractam et occupatam, ex certa nostra sciencia et animo deliberato eisdem canonicis et capitulo dicte ecclesie zagrabiensis, veluti proprium jus ipsorum per alias litteras nostras exinde confectas in perpetuum reliquimus et remisimus possidendam, tenendam, pariter et habendam. Quam ob rem fidelitati vestre harum serie firmiter committimus, sic omnino habere volentes, quatenus ulteriori mandato nostro superinde non expectato, pretactam turrim ipsorum in medio vestre habitacionis cum pertinenciis eiusdem universis ad eandem ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus sine omni mora et difficultate eisdem capitulo remittere et relaxare, manusque vestras de eadem penitus excipere debeatis. Secus igitur non facturi, alioquin commisimus et serie presencium committimus fideli nostro magnifico Hening de Zomzedwar, magistro agazonum nostrorum, quatenus ipse vos ad premissa observanda auctoritate nostra presentibus sibi in hac parte specialiter concessa et iusticia exposcente per remedia opportuna compellat et astringat. Datum Bude feria quarta proxima post festum ascensionis Domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Regnorum autem nostrorum, anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven. Cap. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 10. nr. 6.

189.

Anno 1457, 1. septembris. Viennae.

Ladislaus, Hungariae etc. rex, Johanni Vitovec de Greben bano mandat, ut omnia civium zagrab. jura et libertates defendat.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, ac Austrie et Stirie dux, marchioque Morauie etc. Fideli nostro magnifico Pan Jan Bythowecz de Gereben, regni nostri Sclauonie bano, salutem et graciam, Quia nos civitatem nostram montis Gresicuti alias liberas civitates nostras regales ad manus nostras regias recepimus et eandem civibus et inhabitatoribus eiusdem gubernandam esse commisimus, volumus, quod ipsam civitatem nostram ac universos cives et inhabitatores eiusdem contra quoslibet illegitimos impetitores tueri, protegere et defensare, ideo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus pretactam civitatem nostram montis Grecensis ac universos cives et inhabitatores eiusdem, contra quoslibet illegittimos impetitores tueri, protegere et defendere ac indempniter manutenere debeatis, nostre maiestatis in persona et auctoritate presentibus vobis in hac parte attributa et justicia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restituris. Datum Wyenne in festo beati Egidii abbatis et confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc decimo octavo, Bohemie vero quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. E collect. Iv. Kukuljević.

190.

Anno 1457, 1. septembris. Viennae.

Ladislaus, Hungariae etc. rex, Johanni Vitovec bano imperat, ut contra Catharinam, comitissam, quae ex castello in civitate sito emigrare nolit, civibus auxilium ferat.

Commissio propria domini regis, magistro Michaele Orzag, magistro curie, referente.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, ac Austrie et Stirie dux, necnon marchio Morauie etc. Fideli nostro magnifico Jan Bythowecz de Gereben, regni nostri Sclauonie bano, salutem et graciam. Quia nos per alias litteras nostras commisimus illustri domine Katherine relicte condam illustris Vlrici, comitis Cilie etc. ut ipsa, castellum illud, quod in civitate nostra montis Grecensis edificatum existit, cum gubernacionem eiusdem civi-

tatis nostre, more aliarum civitatuum nostrarum liberarum in manus fidelium nostrorum civium et inhabitatorum eiusdem commiserimus, omnino distrahi et abduci facere debeat; ideo et fidelitati tue firmiter committimus, quatenus casu, quo prefata domina in contrarium mandati nostri, prefatum castellum non distraheret, tu civibus civitatis nostre pretacte tantum auxilium et subsidium facere debeas, quo mediante, dictum castellum distrahi valeat effective. Et aliud facere non presumas. Datum Vienne in festo beati Egidii abbatis et confessoris. Anno domini milesimo quadringentesimo quiquagesimo septimo. Regnorum autem nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, *(sic)* Bohemie vero quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

191.

Anno 1457, 1. septembris. Viennae.

Ladislaus, Hungariae etc. rex, civibus zagrab. ignoscit omnes contumelias et injurias, quibus nobiles affecerunt.

Commissio propria domini regis..

Nos Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex. ac Austrie et Stirie dux, marchioque Morauie etc. Memorie commendamus per presentes, quod nos universos cives et inhabitatores civitatis nostre montis Grecensis super universis dumtaxat illis dampnis, injuriis, offensis et nocumentis, que iidem cives et inhabitatores civitatis nostre predicte tempore occupacionis eiusdem civitatis nostre montis Grecensis per condam illustrem Vlricum comitem Cilie etc. facte et expost non voluntarie sed per eundem condam Vlricum comitem ac familiares suos et ad ipsum pertinentes conpulsi et coartati, nobilibus vel alterius cuiusvis status hominibus qualitercumque intulissent, intra vel extra judicium quietos et expeditos reddidimus et commisimus, immo reddimus et committimus presencium testimonio mediante. Datum Wyenne in festo beati Egidii abbatis et confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero quarto.

Originale in charta In margine inferiori sigillum impressum. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

192.

Anno 1457, 1. septembris. Viennae.

Ladislaus, Hungariae etc. rex, civibus zagrabiensibus mandat, ut Johannem de Gradec notarium in possessionem curiae allodialis introducant.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Austrieque et Stirie dux, necnon marchio Morauie etc. Fidelibus nostris providis et circumspectis judici, juratis, ceterisque civibus civitatis nostre montis Grecensis salutem et graciam. Cum nos pro fidelibus serviciis fidelis nostri magistri Johannis de Gradecz, notarii cancellarie nostre hungaricalis, quandam curiam allodialem sub dicta civitate nostra montis Grecensis ante portam carnificum eiusdem civitatis nostre habitam, que cuiusdam Seboldi alias capetanei eiusdem civitatis nostre montis Grecensis prefuisset, sed per notam infidelitatis eiusdem, quam ipse ex eo, quod domino Friderico Romanorum imperatori adesisset et in comitiva eiusdem existens plurima dampna et spolia in dominiis nostris, maiestatis nostre rebellando commisisset, et incurrisse dicitur, ad sacram coronam dicti regni nostri Hungarie, consenquenterque nostram maiestatem iuxta antiquam et approbatam eiusdem regni nostri consvetudinem rite et legittime devoluta esse perhibetur, simul cum cunctis suis utilitatibus et edificiis et pertinenciis quibuslibet premissis, sic ut prefertur stantibus et se habentibus, memorato magistro Johanni de Gradecz et per eum Andree, fratri suo carnali, ipsorumque heredibus et posteritatibus universis, vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum in perpetuum contulimus, volumusque eosdem in dominium eiusdem per vos iuxta morem et consvetudinem ipsius civitatis nostre introduci. Fidelitati igitur vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus prefatos Johannem et Andream aut ipsorum procuratorem legittimum in dominium dicte curie allodialis cunctarumque utilitatum et pertinenciarum eiusdem ubivis habitarum iuxta morem et consvetudinem eiusdem civitatis nostre introducere et eandem eisdem premisso nostre donacionis titulo, ipsis incumbente, perpetuo possidere et constatare debeatis, si non fuerit contradictum. Contradictoribus vero, si qui fuerint, ac prefato magistro Johanni et Andree et eorum legittimo procuratori ad unum certum ac brevem terminum vestri in presenciam accersitis, auditis eorumdem proposicionibus, allegacionibus et responsionibus, visisque et examinatis juribus eorumdem, inter eosdem meri juris et justicie complementum faciatis, juris ordinem observando.

Datum Wyenne in festo beati Egidii abbatis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero quarto.

E transumpto capituli zagrabiensis de anno 1458. In archiv. ven. Capit. zagrabiensis.

193.

Anno 1457, 1. septembris. Viennae.

Ladislaus, Hungariae etc. rex, communitati civitatis restituit quatuordecim fundos in platea sutorum sitos, quos olim Sebaldus capetaneus communitatis contra leges occupavit.

Commissio propria domini regis.

Ladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, Austrie et Stirie dux, marchioque Morauie etc. Fidelibus nostris judici et juratis civibus civitatis nostre montis Grecensis salutem et graciam. Intelleximus quomodo quidam Syboldus alias capetaneus per illustrem Vlricum comitem Cilie etc. in eadem civitate nostra montis Grecensis constitutus, quatuordecim fundos seu sessiones in platea sutorum versus ecclesiam sancti Martini extra muros dicte civitatis nostre existentes, habitas, ab eadem civitate nostra alienasset et pro se occupasset, illos ad quos huiusmodi sessiones pertinuissent de eisdem emendo et aliis, quibus ipse voluisset, locasset, et superinde certas litteras a civibus dicte civitatis nostre pro se extraxisset, quamvis huiusmodi litteras pretacti cives nostri, eo quod ipsi per antefatum Syboldum capetaneum nimium tunc oppressi fuissent, inviti sibi dederint; tamen, quia huiusmodi quatuordecim sessiones simul cum predicta platea sutorum semper et ab antiquo ad antefatam civitatem nostram montis Greczensis pertinuissent; cum autem nos huiusmodi quatuordecim sessiones ab eadem civitate nostra alienari non velimus, quinimmo easdem sessiones cum omnibus juribus, jurisdictionibus et libertatibus quibus alias eedem ad dictam civitatem nostram pertinuissent, eidem civitati reanectandas, ac illis hominibus, quorum prius eedem sessiones ac fenilia fuerunt restatuendas esse decrevimus et decernimus per presentes, pretactas eciam litteras per prememoratum Syboldum a prefatis nostris civibus dicte civitatis nostre extortas, vanas, cassas et viribus carituras commitentes, fidelitati igitur vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus receptis presentibus, visisque et examinatis juribus illorum hominum, qui, ut premittitur, per prefatum Syboldum capetaneum de prescriptis qua-

tuordecim sessionibus privati existunt eisdem plenam et indilatam iusticiam facere et unicuique quod suum est reddere et restituere debeatis nostre maiestatis in persona et auctoritate presentibus vobis in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus non facturi. Datum Wyenne feria sexta proxima post festum beati Egidii abbatis et confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

194.

Anno 1457.

Castellum in civitate erectum vidua Ulrici Cileae comitis tradat civibus gubernandum anno 1457.

Regesta lib. reg. civit. zagrab.

195.

Anno 1457, 23. novembris. Zagrabiae.

Coram magistratu civitatis Paulus Filec civis, Philippo sutori, concivi, vineam vendit.

Nos Anthonius, filius Thome, judex, Clemens, Demetrius, Stephanus, Petrus, Laurencius, Blasius, Lucas et Mathyas jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod vir providus et honestus Paulus sartor, filius condam Mathye dicti Phylech, concivis noster, ad nostram personaliter veniendo presenciam confessus est in hunc modum: ut ipse quandam vineam suam totalem in territorio nostro seu civitatis prefate inter vineam viri similiter providi Philippi sutoris concivis nostri, filii condam Stephani de quadam villa Ztanchychy vocata, provincie de Bosyako ab una, videlicet a meridionali parte et probe ac honeste puelle Elena vocate, filie condam Anthonii carnificis dicti Kerzowaych, ab altera, videlicet a septemtrionali parte habitam et existentem, desuper a via communi ab oriente habita et infra usque vallem seu decursum aque pluvialis ab occidente habitam seu habitum se extendentem, ipsum scilicet Paulum sartorem partim, videlicet quantum ad duas partes ipsius vinee et konche ibidem circa eandem vineam habite, a provida muliere

Elena vocata, relicta condam Valentini claudi, olim concivis nostri, filii Gregorii, nunc vero consorte legittima Petri, filii Radko de Koper, concive nostro, empcionis titulo, partim autem, videlicet quantum ad terciam partem eiusdem vinee et konche, ab eadem Elena muliere pro quadam alia vinea eiusdem Pauli sartoris cum additamento pecuniali jure permutacionis et concambii litteratorie concernentem, prout hoc in quadam littera nostra seu civitatis predicte privilegiali, tempore judicatus viri providi et circumspecti Nicolai senioris judicis et concivis nostri, filii Demetrii, de anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto in festo scilicet beate Cecilie virginis et martiris Christi, aliquamdiu preteritis, pro parte ipsius Pauli sartoris superinde confecta et emanata ac coram nobis in specie demonstrata expresse vidimus contineri, simul cum omnibus eiusdem vinee sue totalis et ipsius konche ibidem habite utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus et pertinenciis universis, prenotato Philippo sutori tamquam uni vicino ex consensu prefate vicine sue alterius, ac per eundem Philippum sutorem, heredibus suis pro duodecim florenis auri, minus uno orth, seu minus quarta parte unius floreni, per ipsum Philippum sutorem prefato Paulo sartori, prout ipsemet nobis retulit jam plene persolutis vendidisset, immo vendidit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam, pariter et habendam ac juxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo approbatam quomodocumque voluerit in vita pariter et in morte disponendam. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales nostro communi sigillo roboratas eidem Philippo sutori per instantem ipsius peticionem digne duximus concedendas. Datum in festo beati Clementis pape et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

196.

Anno 1457, 26. novembris. Zagrabiae.

Michael, ord. fratrum Eremitarum, coram magistratu agrum hereditarium Johanni Pivarić civi, ejusque heredibus vendit.

Nos Anthonius, filius Thome, judex, Clemens, Demetrius, Stephanus, Petrus, Laurencius, Blasius, Lucas et Mathias jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod religiosus vir frater Michael heremita, filius condam Stephani, nunc in

claustro Heremitarum beate Marie semper virginis in promontorio zagrabiensi fundato, sub regula et ordine beati Pauli primi heremite, deo devote famulando perseveranter, ad nostram personaliter veniendo presenciam, confessus est in hunc modum: ut ipse quandam terram suam arabilem in campo et territorio civitatis prefate prope quemdam locum vulgariter Trathyna vocatum, inter terram arabilem viri providi et honesti Mathie carnificis senioris jurati et concivis nostri, filii Johannis a parte orientali et inter vias communes a meridionali et ab occidentali ac a septemtrionali partibus habitam et existentem, triginta et unum sulkos vulgo zloge vocatos in se continentem, ipsum scilicet fratrem Michaelem heremitam jure divisionali litteratorie concernentem, sicut hoc in quadam littera nostra seu civitatis prefate privilegiali tempore judicatus viri providi et honesti Valentini senioris judicis et concivis nostri, filii condam Michaelis judicis dicti Saronych, in anno videlicet domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto in festo conversionis beati Pauli apostoli, aliquamdiu preteritis, pro parte ipsius fratris Michaelis heremite superinde confecta et emanata ac coram nobis in specie demonstrata expresse vidimus contineri, simulcum omnibus eiusdem terre sue arabilis triginta unius sulkorum usibus, utilitatibus, fructuositatibus et pertinenciis universis viro similiter provido et honesto Mathie, filio Laurentii Pywarich cognominato et per eum probe et honeste domine Dorothea vocate, consorti sue legittime, per eosque ipsorum heredibus pro sedecim cum medio florenis aureis, per eundem Mathiam Pywarich prefato fratri Michaeli heremite, prout ipsemet nobis retulit jam plene datis et persolutis, vendidisset et contulisset, immo ex consensu prefati vicini sui vendidit et contulit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam ac iuxta condicionem et jurisdiccionem civitatis prenotate ab antiquo approbatam quomodocumque voluerit disponendam. Antiquas quoque litteras universas, que presentibus forent contrarie, si in contrarium presencium per quempiam et quovis temporum in processu in litem producerentur cassas, mortuas commisimus ac viribus carituras, ac ipsorum exhibitoribus nocituras. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam presentibus litteris nostris novis privilegialibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum sabbato proximo post festum beate Katherine virginis et martiriris. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo.

Originale in membrana. Zona sericea rubra appendet absque sigillo. In arch. ven. capit. zagrab.

197.

Anno 1458, 2. januarii. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrab. communitas civitatis de injuria a Bogavec Milaković, rasciano, castellano castri Medved, illata recusat.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod providi et honesti viri Nicolaus sartor, filius Damiani et Petrus, filius Malecz, jurati cives civitatis regalis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam in ipsorum ac judicis, juratorum et universorum civium ac tocius communitatis civitatis predicte nominibus et in personis ad nostram personaliter venientes presenciam nobis per modum protestacionis significare curarunt in hunc modum: quomodo egregius Bogawecz Mylakowych, rascianus, castellanus castri Medwe vocati, per familiares et servitores suos, similiter rascianos, in estate et autumpno proxime preteritis, plures equos dictorum civium civitatis predicte, videlicet Blasii Wytesychy et Andree Symwnych, necnon Mathie Kerzawaych ac magistri Nicolai medici et aliorum quam plurium civium dicte civitatis in campo eiusdem civitatis furtive recipere et quo sue placuisset voluntati abducere et ab ipsis civibus alienare et deperdere fecisset; ac insuper per eosdem familiares suos rascianos, idem Bogawecz castellanus, duos boves civium civitatis predicte infrascriptorum, unum videlicet Nicolai Jagodych et alium relicte Symonis Smolchych similiter in autumpno proxime preterito in eodem campo civitatis predicte furtive recipere et ad predictum castrum Medwe deducere et ibidem interficere ac in usus suos et familiarium suorum convertere fecisset. Quorumquidem boum cutes, ut dicitur, apud quemdam sutorem de abbacia monasterii beate Marie virginis, ordinis cisterciensis, in area nostra capitulari fundati, qui per eosdem rascianos ad predictum castrum Medwe advocatus, easdem cutes ab eisdem rascianis pro pecunia comparasset et erga eundem sutorem recognite et pro maiori certitudine recaptivate extitissent. In quibusquidem supradictis furtis et dampnis ipse Bogawecz castellanus per prefatos familiares et servitores suos prefatis civibus civitatis predicte plusquam centum florenos auri dampna intulisset. Insuper idem Bogawecz, hiis minime contentus, Nicolaum sutorem civem civitatis predicte, dum eundem cum uno jurato predicti judex et jurati civitatis predicte circa ipsum Bogawecz castellanum ad predictum castrum Medwe in predicta estate circa festum sacratissimi corporis Christi, iam preteritum, in eo destinaverant, ut ipse de ipsis familiaribus et servitoribus suis rascianis, qui ipsum Nicolaum sutorem in vinea sua in territorio civitatis predicte habita ab omni

*

culpa sua rebus et bonis suis ab eodem potencialiter receptis et insuper vituperiis ac diris verberibus affecissent, ipso Nicolao sutori nullam justiciam impendendo; sed mox eundem ibidem captivare et in turrim in ipso castro Medwe habitam intrudere ac per plures dies in eadem captivitate conservare et in vinculis cruciare fecisset. Et tandim dum eundem Nicolaum sutorem per peticionem honorabilis viri domini Sigismundi archidiaconi de Warasd, sociique et concanonici nostri ac capellani domine comitisse, de ipsa captivitate emisisset, tunc ab eodem Nicolao arcum cum sagittis ac biccelum cum duobus cultellis et unum florenum auri recipere per prefatos familiares et servitores suos fecisset potencia mediante. Quamquidem captivitatem, vinculacionem ac spoliacionem super ipsum Nicolaum sutorem, absque omni culpa sua factam, idem Nicolaus sutor pro quinquaginta florenis auri pati noluisset. Preterea idem Bogawecz castellanus, premissis factis potenciariis minime contentus, quasdam duas mulieres inhabitatores civitatis predicte in territorio eiusdem civitatis reperiendo, absque omni eorum culpa, in predicta estate vestibus ipsarum spoliare et diris verberum plagis afficere fecisset, quas spoliacionem et verberacionem ipse mulieres pro viginti florenis auri pati noluissent, quia ex ipsa crudeli percussione eedem mulieres cum pluribus expensis per magistrum ipsius se mendicantes vix vive remansissent. Insuper idem Bogawecz castellanus in civitatem predictam terciusmet adveniens arma Stephani Plathnar decem florenos auri valencia in domo sua absque omni peccuniaria solucione potencialiter recepisset. De quibus omnibus factis potenciariis ac furtis ipse Bogawecz castellanus, uti nobis dicitur, per certos homines suos ad magnificum dominum Jaan Bythowecz regni Sclauonie banum per querimoniam ipsorum judicis et juratorum civium civitatis predicte specialiter superinde transmissos et destinatos in presenciam ipsius domini bani prefatis omnibus civibus dampnificatis, captivatis, spoliatis ac vulneratis de dampnis, captivacionibus, spoliacionibus et vulneracionibus in area nostra capitulari in festo circumcisionis Domini, proxime elapso, omnimodam satisfaccionem facere et impendere promisisset; quamquidem satisfaccionem sufficientem et omnimodam eisdem civibus dampnificatis, captivatis, spoliatis et vulneratis predictis adveniente et expirante elapsoque ipso die et termino circumcisionis Domini idem Bogawecz castellanus per eosdem protestantes et cives expectatus, nec per se neque per homines suos facere et impendere voluisset modo aliquali. Super quibus omnibus premissis prefati protestantes nominibus et in personis, quorum supra, sibi ipsis et aliis predictis per nos litteras nostras protestatorias dari postula-

runt, quas eisdem concessimus lege regni requirente et communi justicia svadente. Datum feria secunda proxima post predictum festum Circumcisionis domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

198.

Anno 1458, 30. januarii. Budae.

Michael Silagy, Mathiae regis nomine, Johanni Vitovec de Greben bano mandat, ut communitatis civitatis jura litertatesque tueatur.

Michael Zylagy de Horogzeg, nomine et in persona serenissimi principis et domini, domini Mathie dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. regis, eiusdem regni gubernator, magnifico Pan Jan Bythowecz de Gereben, regni Sclauonie bano, salutem et honorem. Quia nos ex voluntate dominorum prelatorum et baronum ac nobilium in presenti convencione generali constitutorum, et in persona prefati domini nostri regis civitatem montis Grecensis et alias liberas civitates regias ad manus nostras recepimus, et eandem civibus et inhabitatoribus eiusdem gubernandam esse commisimus, volumusque ipsam civitatem regiam ac universos cives et inhabitatores eiusdem civitatis contra quoslibet illegitimos impetitores tueri, protegere et defendere; ideo amiciciam vestram rogamus, quatenus pretactam civitatem montis Grecensis ac universos cives et inhabitatores eiusdem contra quoslibet illegitimos impetitores tueri, protegere et defendere, ac in omnibus juribus et consvetudinibus eorum, quibus ab antiquorum regum temporibus usi fuerint, indempniter conservare et manutenere velitis, nostra in persona et auctoritate vobis presentibus attributa et iusticia mediante. Secus petimus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude feria secunda proxima ante festum purificacionis gloriose virginis Marie. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Relacio domini Alberti, electi Nitriensis.

Originale in charta, in margine inferiori sigillum impressum. Exstat etiam in transumpto capituli zagrab.

199.

Anno 1458, 10. februarii. Zagrabiae.

A capitulo zagrab. communitati civitatis exemplar mandati Michaelis Silagy traditur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod Stephanus et Blasius, cives et jurati civitatis montis Grecensis in sua ac universorum civium et hospitum, tociusque communitatis eiusdem civitatis personis nostram venientes in presenciam, exhibuerunt nobis quasdam litteras magnifici viri domini Michaelis Zylagy de Horogzeg, nomine et in persona serenissimi principis et domini, domini Mathie dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. regis, eiusdem regni gubernatoris, patenter confectas, tenoris infrascripti, petentes nos suo et nominibus, quibus supra, diligenter, ut easdem litteras de verbo ad verbum transumpmi et transscribi, ac litteris nostris similiter patentibus inseri facientes, tenorem et transumptum earumdem ipsis et aliis, quibus supra, dare dignaremur ad cautelam. Quarum tenor talis est: (vide Doc. 198. anno 1458. 30. januarii). Nos itaque premissis justis et juri consonis peticionibus prefatorum Stephani et Blasii nobis suo et nominibus, quibus supra, modo prehabito porrectis annuentes, predictas litteras ipsius magnifici domini Michaelis de verbo ad verbum absque diminucione aut augmento aliquali transsumpmi et transscribi ac presentibus litteris nostris inseri facientes, tenorem et transsumptum earumdem presentibus verbotenus insertum eisdem Stephano et Blasio ac aliis, quibus supra, duximus concedendum ad cautelam. Datum feria sexta post festum beate Dorothee virginis et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

200.

Anno 1458, 11. februarii. Zagrabiae.

A capitulo zagrab. communitati civitatis traditur epistola Ladislai regis, qua Johannes de Gradec, notarius regis, in possessionem curiae cuiusdam allodialis, quae olim Sebaldi capitanei civitatis fuit, introducitur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod Clemens et Laurencius cives jurati civitatis montis Grecensis in sua ac universorum civium et hospitum, tociusque communitatis eiusdem civitatis personis, nostram venientes in pre-

senciam, exhibuerunt nobis quasdam litteras serenissimi condam principis et domini, domini Ladislai, dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, Austrieque et Stirie ducis, necnon marchionis Morauie etc. domini nostri naturalis, patenter confectas, tenoris infrascripti, petentes nos suo et nominibus, quibus supra, diligenter, ut easdem litteras de verbo ad verbum transsumpmi et transcribi ac litteris nostris similiter patentibus inseri facientes, tenorem et transumptum earumdem ipsis et aliis, quibus supra, dare dignaremur ad cautelam. Quarum tenor talis est: (vide Doc. 192. anno 1457. 1. septembris). Nos itaque premissis justis et juri consonis precibus predictorum Clementis et Laurencii nobis suo et nominibus, quibus supra, modo prehabito porrectis, annuentes, predictas litteras ipsius condam domini Ladislai regis de verbo ad verbum absque diminucione et augmento aliquali transumpmi et transcribi ac presentibus litteris nostris (patentibus) tenorem et transumptum earumdem presentibus verbotenus inserentes, eisdem Clementi et Laurencio ac aliis, quibus supra, duximus concedendum ad cautelam. Datum sabbato proximo post festum beate Scolastice virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Originale in charta, valde exesum. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis.

201.

Anno 1458, 8. martii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, Thomam Zekel, Auranae priorem, se administrationi communitatis civitatis immiscere vetat.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fideli nostro venerabili et magnifico Thome Zekel de Zenthgyurgh, priori Aurane, salutem et graciam. Intelleximus certitudinaliter vos fidelibus nostris judici, juratisque civibus civitatis nostre Zagrabiensis pluribus jam vicibus invitasse, ut dictam civitatem nostram ad manus vestras tradere et assignare deberent, quia autem nos certis et racionabilibus ex causis decrevimus et volumus ipsam civitatem nostram Zagrabiensem apud manus fidelis nostri magnifici Jan Bythowecz de Greben bani regni nostri Sclauonie remanere, ideo fidelitati vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus habitis presentibus ad dictam civitatem nostram Zagrabiensem sed nec ad alias, que sub banatu dicti regni nostri Sclauonie existunt, manus vestras ingerere nec intromittere quoquomodo presumatis, sed ea ad que cum eodem Jan Bythowecz pro recuperacione castrorum et dominiorum predic

torum regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie existitis deputati fideliter usque ad effectum finem prosequi debeatis et secus non facturi. Presentes autem, quas propter carenciam sigilli nostri maioris, annulari sigillo nostro fecimus consignari, post earum lecturam reddi volumus presentati. Datum Bude feria quarta proxima ante festum beati Gregorii pape. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

E transumpto capituli zagrabiensis de anno 1459. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

202.

Anno 1458, 16. martii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, civibus zagrabiensibus mandat, ut diligenter advigilent, ne homines nocentes in civitatem clam immigrent.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Circumspecti, fideles nobis dilecti. Relatu nonnullorum fidelium nostrorum illarum parcium intelleximus, quomodo plures essent in illis partibus latrones et malefactores homines, qui in civitatem nostram Zagrabiensem ea causa, ut exinde plurima mala et nocumenta regnicolis illius terre nostre inferentur, clam subintrare niterentur; unde fidelitati vestre presencium serie strictissime mandantes committimus, quatenus ipsam civitatem nostram ab omnibus maliciosis et nocivis hominibus tam pervigili custodia defendatis, ut eandem maiestati nostre a vobis debita fidelitate et constanti devocione, ab omni parte illese conservatam agnoscamus, pro quibus vobis tempore suo, regio animo affici valeamus. Iniungimus enim vobis et in ea fidelitate, qua nobis debitores estis, rursus committimus, ut neminem in eam civitatem preter magnificum Jan Bythowecz de Gereben, banum vestrum, vel ipsius homines, eius nomine, pro quacumque causa absque debita requisicione intromittere debeatis, sed eandem diligentes et pervigiles nostre maiestati teneatis. Datum Bude feria quinta proxima post festum beati Gregorii pape. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

(A tergo). Circumspectis judici, juratis ceterisque civibus civitatis nostre zagrabiensis, fidelibus nobis dilectis.

Originale in charta. A tergo vestigium maioris sigilli. In archivio ven. Capit. zagrab.

203.

Anno 1458, 8. aprilis. Zagrabiae.

Vitus, praepositus capituli zagrab, et Clemens canonicus propter contumeliam canonico cuidam illatam, consortio, proventibus et praediis ad tempus quoddam privantur.

Anno domini MCCCCLVIII, sabbato proximo post festum resurectionis Domini, ad sonum maioris campane, omnes domini presentes capitulariter congregati, ante magnam choralem missam, multis et diversis prius premissis tractatibus et matura prehabita deliberacione, unanimi voto et concordi voluntate concluserunt, quod venerabiles viri, domini, Vitus prepositus et magister Clemens, concanonici nostri, per reverendum in Christo patrem, dominum nostrum generosum, dominum episcopum waradiensem, ex relacione honorabilis domini Thome Tompa vocati, consocii nostri, inculpati, accusati, quod iidem eundem tempore sue captivitatis certis diffamatoriis vel exacerbatoriis pocius verbis graviter offendissent Bude scilicet in nostra legacione existentes, ob quam eciam littere privilegiales capituli racione decimarum inter Muram et Drawam per eundem dominum waradiensem quodammodo prepedite forent nec ad presens sunt extracte; primo: consortio fratrum capitularium, demum prediis canonicalibus, tandem omnibus et quibusvis proventibus tamdiu sunt privati et debent privari, quousque litteras placacionis ad ipso domino varadiensi optinuerint et easdem coram nobis produxerint ita, quod eundem cognoverimus per omnia placatum. Magister autem Clemens tamdiu, eciam post inventam a domino waradiensi graciam, privabitur, quousque a nobis graciam racione imperticionis Kralyouch meruerit optinere. Ad que premissa observanda omnes propria manu domini se subscribent et sub premissis penis nemo ex dominis pro se ulterius pro Kralyouch et suis pertinenciis laborabit, neque alicui consilium, auxilium vel favorem ex nobis vel alieno prestabit.

Johannes lector et can. eccl. zagrabiensis, propria manu subscripsi ad premissa. Bartholomeus cantor et can. m. p. s. Mathyas prepositus chasmensis m. p. Ego Petrus, archidiaconus dubiczensis m. p. subscripsi ad premissa observanda. Ego Sigismundus, archidiaconus de Warosd m. p. s. Ego Petrus archidiaconus de Kemlek p. m. s. Ego Johannes, archidiaconus de Bexin p. m. s Ego Paulus, archidiaconus de Waska m. p. Ego Franciscus canonicus m. p. Ego Matheus can. m. p Ego Fabianus can. m. p. Ego Ladislaus custos et can. m. p. Vincencius doctor can. et vicarius ecclesie zagrabiensis. Ego Stephanus Cherzthwecz can. zagrab. m. p. Ego Jacobus, doctor, de Tiuer can. eccl. zagrab. m. p. Ego Martinus de Martinowcz can. eccl. zagrab. m. p. Ego Nicolaus Tolduer can. eccl. zagrab. hic me m. p. subscripsi. Ego Elyas Saploncza can. eccl zagrab. m. p. s. Ego Thomas Tompa de Horzowa strigoniensis et zagrabiensis ecclesiarum can. m. p. Ego Albertus de

Salaad can. eccl. zagrab. m. p. Ego Gerardus de Patak can. eccl. zagrab. m. p. Ego Blasius de Nemesburgh can similiter prefate eccl. can. m. p. Ego Martinus de Ratges de Reyffnicz can. eccl zagrab. m. p. me subscripsi. Ego Johannes de Martinecz can. zagrab. hec m. p. s. Ego Demetrius, decretorum doctor, can. zagrab. in persona magistri Nicolai de Zabothina canonici zagrabiensis hec scripsi ipso presente et mandante, presentibus dominis de capitulo et videntibus. Ego Blasius de Glaunicza can. eccl. zagrab. hic me m. p. subscripsi.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

204.

Anno 1458, 12. aprilis. Zagrabiae.

Capitulum constituit et designat, ut canonici aegroti cum sanis quaestum sigillationis communicent.

Anno domini MCCCCL octavo, feria quarta proxima ante festum beati Tiburcii martiris, proxime ventura, omnes domini de capitulo pro tunc in sigillacione presentes concordi et unanimi voto concluserunt et firmiter deinceps observari statuerunt, quod omnes egroti ex dominis et infirmitate notabili depressi, qui scilicet intrare ad sigillacionem non possent, non obstante eorum absencia, quos tamen racionabilis excusat molestia, tanquam in sigillacione presentes omnibus sigilli proventibus misericorditer pociantur, quod perpetuis successivis temporibus irrefragabiliter observetur, ut eo modo caritas mutua ad alterutrum radicetur.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

205.

Anno 1458, 6. maii. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrabiensi communitas civitatis intercessionem facit contra Nicolaum aurifabrum, quia judicium civitatis contempsit.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod providi et circumspecti viri Conradus Rawsar, alias judex, et Thomas Croacus, cives civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, in ipsorum necnon judicis, juratorum, ceterorumque universorum civium ac inhabitatorum et incolarum, tociusque communitatis civitatis montis Grecensis predicte nominibus et in personis nostram specialiter venientes in presenciam per modum protestacionis

nobis significare curaverunt in hunc modum: quod dum Nicolaus aurifaber, similiter alias judex et civis eiusdem civitatis montis Grecensis, unacum litteris serenissimi principis et domini, domini Mathie dei gracia incliti regis Hungarie etc. domini nostri naturalis, prefatis judici, juratis, ceterisque civibus dicte (civitatis) preceptorie loquentibus et directis, eosdemque in eo requisivisset, ut ipsi ex parte certorum civium et inhabitatorum dicte civitatis racione domorum, necnon possessionum et aliorum bonorum in eadem civitate et territorio eiusdem existencium, eidem Nicolao aurifabro iudicium et justiciam facere, exhibereque et aministrare debuissent. Quiquidem iudex et ceteri cives mandatis regie serenitatis obedire cupientes, judicium et justiciam ex parte eorumdem civium eidem Nicolao aurifabro facere et exhibere parati fuissent, eisdemque partibus feriam sextam proximam post festum Invencionis sancte crucis, proxime preteritum, cum universis juribus, literalibusque instrumentis, necnon documentis coram eisdem producere debentibus pro termino assignassent et prefixissent, ut sic visis et examinatis juribus et literalibus instrumentis, necnon allegacionibus et proposicionibus earumdem parcium, eidem Nicolao aurifabro ex parte prescriptorum civium, per ipsum in causam attractorum, judicium et justiciam termino in eodem facerent, iidem judex ac cives civitatis predicte facere et exhibere voluissent; quiquidem Nicolaus aurifaber, uti iidem Rawsar et Thomas Croacus retullissent, nullum judicium, nullumve justicie complimentum termino in eodem coram eisdem judice ac civibus dicte civitatis asumpmere et acceptare noluisset, sed solum de domibus, necnon possessionibus et aliis bonis suis ex parte eorumdem civium per eosdem judicem et cives dicte civitatis montis Grecensis sibi plenam et omnimodam satisfaccionem facere, restitucionemque impendere postulasset. Super quibus annotati Conradus Rawsar et Thomas Croacus suis et quorum supra nominibus pecierunt ipsis et aliis predictis per nos dari litteras nostras protestarias, quas eisdem concessimus lege regni requirente et communi justicia svadente. Datum sabbato proximo post predictum festum Invencionis sancte crucis Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Originale in charta, a tergo vestigium impressi sigilli. In archivio incl. Acad. Scient. Slav. merid.

206.

Anno 1458, 27. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, Johanni Vitovec bano mandat, ut civitatis possessionum fines turbatos peragret, novosque constituat.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fideli nostro magnifico Jan Bythowecz de Greben, regni nostri Sclauonie bano, salutem et graciam. Dicunt nobis fideles nostri Valentinus iudex ac Anthonius de Grabrounik, cives civitatis nostre montis Grecensis, in sua ac reliquorum civium, hospitum et incolarum dicte civitatis nostre personis, quod cum hiis preteritis temporibus ipsa civitas nostra a manibus externorum hominum tenta, possessa et oppressa fuisset, mete et limites eius et possessionum suarum in territorio dicte civitatis existencium ab antiquo extructe et erecti suo loco submote et disturbati essent; supplicantes nobis prefati Valentinus iudex et Anthonius de Grabrounik suis ac dictorum civium nominibus, ut ipsis super hiis rebus providere dignaremur. Et quia peticio ipsorum nobis honesta et modesta visa est, ideo fidelitati tue committimus, quatenus receptis presentibus, revisisque vestigiis metarum et limitum dicte civitatis et possessionum suarum, metas ipsas et limites iuxta contenta privilegiorum et evidencia documenta dicte civitatis, ut dicitur, loco suo deletos rursus reformare et renovare debeas absque tamen preiudicio iuris alieni, aliud non facturus. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude sabbato proximo ante festum sancte Trinitatis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Originale in charta, in margine inferiori impressum est sigillum regis. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

207.

Anno 1458, 27. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, civibus zagrabiensibus omnes contumelias ignoscit, quas nobilibus, quum Ulricus comes civitatem occupabat, intulerunt.

Commissio propria domini regis.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus per presentes, quod nos universos cives et inhabitatores civitatis nostre montis Greecensis super universis dumtaxat illis dampnis, iniuriis, offensis et nocumentis, que iidem cives et inhabitatores civitatis nostre predicte, tempore occupacionis eiusdem civitatis nostre montis Grecensis per condam illustrem Vlricum co-

mitem Cilie etc. facte et expost non voluntarie sed per eundem condam Vlricum comitem et familiares suos et ad ipsum pertinentes compulsi et coactati nobilibus et alterius cuiusvis status hominibus qualitercumque intulissent, intra vel extra judicium, secundum quod dominus rex Ladislaus predecessor noster suis litteris quietos et expeditos reddiderat et commisserat, ita et nos reddidimus et commisimus presencium vigore et testimonio mediante. Datum Bude sabbato ante festum sancte Trinitatis. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Originale in membrana, in margine inferiori impressum est sigillum. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

208.

Anno 1458, 30. maii. Budae.

Coram Mathia rege, communitatis civitatis legatus de injuria Ulrici, comitis Ciliae, qua multae civitatis possessiones in alienas manus pervenerunt, recusat.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus per presentes, quod Marcus de Chawa, personaliter nostram veniens in presenciam in sua ac judicis, juratorum, ceterorumque civium et tocius communitatis civitatis nostre montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, personis, per modum protestacionis nobis significare curavit eo modo, quomodo alias condam Vlricus comes Cilie etc. ipsam civitatem nostram montis Grecensis eotunc in manibus suis habitam, nonnullorum hospitum, civium predicte civitatis nostre montis Grecensis possessiones jobagionales, tam hereditarias quam impignoraticias, necnon domos, molendina, vineas, fenilia, prata, ortos, terras arabiles et silvas ab eisdem civibus minus juste et indebite occupando, quibusdam aliis hominibus distribuisset, ipsamque communitatem adeo coartasset et astrinxisset, ut eadem communitas civium super huiusmodi sua indebita et violenta occupacione et distribucione litteras sub sigillo ipsius communitatis civium, pro parte talium, quibus huiusmodi possessiones et alia bona prenominata per ipsum Vlricum comitem distributa essent, emanari fecisset, potencia mediante, in ipsorum civium nostrorum juris grave preiudicium et derogamen ac dampnum satis ingens. In cuius protestacionis testimonium presentes litteras nostras patentes eisdem civibus nostris duximus concedendas. Datum Bude feria tercia proxima ante festum sacratissimi corporis Christi. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio lib.. reg. civit. zagrabiensis

209.

Anno 1458, 21. Augusti. Zagrabiae.

Nicolaus Vylak et Johannes Vitovec bani capitulo zagrabiensi mandant, ut inquirat damnum 2000. fl., quod, quum Ulricus comes Ciliae civitatem occupabat, Nicolaus aurifaber et Paulus villicus de Vinica civibus attulerunt.

Amicis suis reverendis capitulo ecclesie zagrabiensi, Nicolaus de Vylak et Jan Bythouecz de Greben regni Sclauonie bani, amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in personis judicis, juratorum ac universorum civium necnon tote communitatis civitatis montis Grecensis, quomodo Nicolaus aurifaber, alias civis dicte civitatis montis Grecensis necnon Paulus valpoth de Vynicza, temporibus scilicet dum illustri principes, condam domini Fridericus et Vlricus, Cilee etc. comites et bani, cum eorum exercitu prescriptam civitatem montis Grecensis obsidentes impugnassent et eandem expugnatam ab eisdem exponentibus pro manibus ipsorum recepissent. Tunc prefati Nicolaus aurifaber et Paulus walpoth tempore premisse occupacionis eiusdem civitatis memoratis exponentibus in certis rebus et bonis ipsorum exponencium plusquam duo millia florenorum auri dampna intulissent et fecissent potencia mediante, in preiudicium annotatorum exponencium et dampnum valde magnum. Super quo vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, Martinus de Schytaryew, Valentinus de Chernkowcz, necnon Andreas et Johannes de Brezowycza, aliis absentibus, homo noster, ab omnibus quibus incumbit meram de premissis exquirat veritatem, quam tandem nobis, more solito rescribatis. Presentes autem sigillis comitum nostrorum zagrabiensium fecimus consignari. Datum Zagrabie feria secunda proxima post festum beati regis Stephani. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo.

(A tergo). Amicis suis reverendis capitulo ecclesie zagrabiensis, pro judice, juratis et civibus civitatis montis Grecensis, inquisitorie.

Originale in charta. A tergo vestigium unius sigilli. Exstat in transumpto capituli časmensis 1458.

210.

Anno 1458, 19. septembris. Časmae.

Capitulum chasmense, Slavoniae banos certiores reddit, inquisitione constituta, a Nicolao aurifabro et Paulo villico de Vinica civibus damnum 2000 fl. importatum constare.

Magnificis viris, dominis Nicolao de Wylak et Jan Bythowecz de Greben, regni Sclauonie banis, amicis ipsorum honorandis, capitulum ecclesie chasmensis, amiciciam paratam cum honore. Litteras vestras inquisitorias nobis loquentes et directas, honore quo decuit, noveritis nos recepisse in hec verba: (vide Doc. 209. anno 1458, die 21. Augusti). Nos itaque vestris amicabilibus peticionibus annuentes, ut tenemur, unacum prefato Martino de Schytharyewo predictoque homine vestro nostrum hominem fidedignum honorabilem virum magistrum Bartholomeum socium et concanonicum nostrum ad premissa fideliter peragenda nostro pro testimonio duximus destinandum, qui tandem exinde ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt isto modo, quod prefatus homo vester, presente eodem nostro testimonio, feria quinta, videlicet in festo Exaltacionis sancte crucis, proxime preterito, ab omnibus illarum parcium hominibus, a quibus decuisset et licuisset, palam et oculte diligenter de premissis inquirendo sic et eodem modo facta et perpetrata fuisse et esse rescivissent, prout vobis dictum extitisset et sicuti tenor litterarum vestrarum continetur predictarum, dempto numero florenorum predictorum, de quibus certitudinis veritatem scire non potuissent. Datum quinto die diei inquisicionis prenotate. Anno domini supradicto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg civ. zagrab.

211.

Anno circa ann. 1458.

Capitulum zagrab. Mathiam regem rogat, ut ecclesiae zagrabiensi agri subtracti una cum turri „Popov turen“ nominata tandem restituantur.

Suplicatur serenitati vestre, princeps serenissime, pro parte devotorum ac humillium serenitatis vestre capellanorum capituli ecclesie zagrabiensis, quorum possessiones ecclesie eiusdem pro certis missis et divinis officiis singulis diebus explendis a dudum retroactis temporibus datas et incorporatas nuper per cives zagrabienses iniuste ac indebite detentas et occupatas; tandemque locum cum turri, in qua

bona ipsius ecclesie conservari solita erant, in dicta civitate constituta et habita. ac in quibus pro nunc castellum, uti dicitur, de mandato et speciali commissione eiusdem serenitatis vestre constructuitur, de benignitate regia restitui facere atque committere dignetur; pro quibus eciam illustris dominus Nicolaus rex Bozne, totumque eiusdem serenitatis vestre Sclauonie regnum sive eius indigene nobiles, communi svadente justicia, diebus ante preteritis clarissime descripserunt. Si autem prenotati cives aliquid juris et proprietatis in dictis possessionibus habere pretendunt, id iure et consvetudine regni contra idem capitulum prosequantur.

Originale in charta. In archiv. ven. Capit. zagrabiensis. Act. cap. ant. fasc. 10. nr. 4.

212.

Anno 1459. 2. aprilis. Zagrabiae.

A capitulo zagrab. communitati civitatis traditur exemplar epistolae regis Mathiae in qua civitati mandat, ut advigilet, ne homines malefici clandestine immigrent.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod Johannes, filius Petri, judex civitatis montis Grecensis in sua ac universorum civium, tociusque communitatis eiusdem civitatis montis Grecensis personis ad nostram veniens presenciam exhibuit et presentavit nobis quasdam litteras serenissimi principis et domini, domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. domini nostri naturalis sub annulari sigillo sue maiestatis patenter confectas, tenoris infrascripti, petens nos suo et nominibus, quibus supra, ut easdem litteras de verbo ad verbum transummi et transcribi, ac litteris nostris similiter patentibus inseri facientes, tenorem et transumptum earumdem sibi et aliis, quibus supra, concederemus ad cautelam. Quarum tenor talis est: (vide Doc. 202. anno 1458. 16. martii). Nos itaque premissis justis et jurisconsonis peticionibus prefati Johannis judicis nobis suo et nominibus, quibus supra, modo prehabito porrectis, annuentes, predictas litteras ipsius domini nostri regis de verbo ad verbum absque diminucione aut augmento aliquali transummi et transcribi ac presentibus litteris nostri inseri facientes, tenorem et transumptum earumdem presentibus verbotenus insertum, eidem Johanni judici et aliis, quibus supra, duximus concedendas ad cautelam. Datum feria secunda proxima post octavas Pasce. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Originale in charta. A tergo vestigium sigilli. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

213.

Anno 1459, 14. aprilis. Zagrabiae.

Coram magistratu civitatis Helena, quae fuit Zajconis uxor, agrum suum Antonio Šiprašnić civi vendit.

Nos Johannes, filius Petri, judex, Andreas, Blasius, Paulus, Achacius, Clemens, Thomas, Anthonius et Jacobus jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod proba et honesta mulier Elena vocata, relicta condam Zaykonis lucifiguli, olim concivis nostri, primum, nunc vero consors legittima Johannis litterati, concivis similiter nostri, ad nostram personaliter veniens presenciam confessa est in hunc modum: ut ipsa quandam terram suam arabilem in territorio nostro extra Novam portam eiusdem civitatis, ultra ecclesiam beati Georgii martiris, prope molendina, inter duas vias communes habitam et existentem, duas, uti dicitur, dietas terre in se continentem, ipsam scilicet Elenam mulierem jure statutorio litteratorie concernentem, prout hoc in quadam littera nostra seu civitatis prefate privilegiali, tempore presentis judicatus prefati iudicis nostri moderni, de anno domini nunc presenti et infrascripto feria tercia proxima post festum beati Ambrosii episcopi atque doctoris, proxime preterito, pro parte ipsius Elene mulieris superinde confecta et emanata ac coram nobis specietenus demonstrata fide contineri vidimus occulata, simulcum omnibus eiusdem terre arabilis duarum, ut predicitur, dietarum utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus, fructuositatibusque et pertinenciis universis sub eius prioribus veris et antiquis metis prout eadem terra arabilis per primevos suos possessores semper et ab antiquo usque tenta fuisset et possessa, prefato Anthonio, filio Georgii Syprasnych, moderno jurato et concivi nostro supradicto, ac per eum suis heredibus pro novem florenis auri et quinque pensis denariorum per ipsum Anthonium prefate Elene mulieri, prout ipsamet nobis retulit iam plene datis et persolutis, vendidisset, immo vendidit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam ac iuxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo privilegialiter approbatam, quomodocumque voluerit disponendam. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum feria *(sic)* in festo beatorum Tiburcii et Valeriani martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Originale in membrana. Zona sericea viridis dependet absque sigillo. In arch. ven. capit. zagrab.

214.

Anno 1459, 8. maii. Crisii.

Ab Ulrico, comite Ciliae, nova dies constituitur in causa, quam Heningus de Sused intulit communitati civitatis, quae novam viam munivit, ne pro merce tributum solveret.

Nos Vlricus dei gracia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes, necnon regni Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod nobis feria secunda proxima post octavas festi beati Georgii martiris una cum regni nobilibus pro faciendo moderativo judicio causancium in sede nostra judicaria sedentibus, egregius Hennyngh de Zomzedwar personaliter nostram veniens in presenciam, presentibus et coram nobis astantibus Blasio, filio Pauli, Corardo Rawsar, et Matheo notario, civibus civitatis zagrabiensis montis Grecensis, contra eosdem, necnon judicem et juratos, ceterosque cives et inhabitatores eiusdem civitatis proposuit eo modo: quomodo iidem judex, jurati, civesque et inhabitatores prenominate civitatis zagrabiensis obmissa et postergata magna et pupplica via de dicta civitate zagrabiensi versus castrum suum Zomzedwar predictum et tributum sub eodem castro exigi solitum ducente, quandam aliam novam viam versus possessionem Sthwbycza et ab inde ad Krapinam tendentem adinvenientes et sibi ipsis eligentes, tam in predicto loco ipsius sui tributi sub dicto castro Zomzedwar exigi consveto, quam eciam in dicta alia nova via per eosdem adinventa, de rebus et animalibus ipsorum venalibus ac mercanciis tributa sibi et suis tributariis dare et exsolvere nollent, recusarent, in suum preiudicium et dampnum valde magnum, ex parte quorum per nos sibi judicium et justiciam postulavit impertiri. Quo audito prefati Blasius, Corardus et Matheus cives in ipsorum ac dictorum judicis, juratorum, aliorumque civium et inhabitatorum pretacte civitatis zagrabiensis nominibus et in personis nostram exurgentes in presenciam responderunt ex adverso: quomodo ipsi, pretactique judex, jurati, ceterique cives et inhabitatores dicte civitatis zagrabiensis intra terminos et limites regni Hungarie et parcium sibi subiectarum tam de personis, quam de rebus et mercimoniis eorum quibuslibet tributum solvere non tenerentur, et in huiusmodi comprobacionem litteras olim serenissimi principis domini Bele regis quarti anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo sexto, nono kalendas decembris, regni autem sui anno tricesimo primo privilegialiter emanatas, dupplici suo sigillo autentico vallatas coram nobis curarunt exhibere, in quibus inter cetera hec clausula adinveniebatur: Item, tributa infra regales terminos in nullo loco solvere teneantur. Quibus exhibitis prefatus Hennyngh

alegavit tali modo: quod quamvis prefatus condam dominus Bela rex prelibatis civibus zagrabiensibus pretactam libertatem in prescripta clausula in prenarratis litteris suis adinventa, declaratam, dederit et concesserit, tamen quia in huiusmodi clausula ipsi cives zagrabienses de rebus eorum mercimonialibus a solucione dicti tributi minime exempti fore denotarentur, ob hoc ipsi cives prescriptum tributum de pretactis ipsorum rebus et animalibus in loco dicti sui tributi sicuti alias a nonnullis retroactis temporibus usque in presenciarum exsolvissent, dare et persolvere deberent et tenerentur; in facto autem pretitulato sui tributi antiquiora et efficaciora jura, quam predicti judex, jurati, civesque et inhabitatores prenotate civitatis zagrabiensis haberet emanata, que non ad presens sed in termino ulteriori sibi dando, coram nobis producere et exhibere promptus esset et paratus. Unde nos hiis perceptis judicantes commisimus eo modo: ut memoratus Hennyngh sed et antedicti judex, jurati et cives prescripta ipsorum jura et litteralia instrumenta, que in facto pretacti tributi haberent confecta in octavis festi beati Jacobi apostoli, nunc venturi, in sede zagrabiensi coram nobis exhibere teneantur, ut hiis visis judicium et justiciam facere valeamus inter partes in premissis, prout dictabit ordo juris. Presentes sigillo vicebanorum et comitum nostrorum crisiensium fecimus consignari. Datum Crisii octavo die termini prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

(A tergo). Super exhibendis quibusdam litteralibus instrumentis, pro judice, juratis, ceterisque civibus et inhabitatoribus civitatis zagrabiensis montis Grecensis contra egregium Hennyngh de Zomzedwar ad octavas festi beati Jacobi apostoli in sedem zagrabiensem, prorogatorie.

Originale in charta. A tergo vestigia duorum sigillorum. In archiv. lib. reg. civ. zagrabiensis.

215.

Anno 1459, 20. Junii. Budae.

Mathias Hungariae etc. rex, communitati civitatis praedicit, ne capitulum a possessione munitionis vel turris „Popov turen“ nominatae arceatur.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris judici, juratis, ceterisque civibus et toti communitati civitatis nostre montis Grecensis salutem et graciam. In personis fidelium nostrorum canonicorum de capitulo ecclesie zagrabiensis nostre querulose detegitur maiestati, qualiter vos ipsos (in possessione) cuiusdam

*

turris ipsorum in dicta civitate montis Grecensis habite, ipsos canonicos ab (antiquo conce)rnentis et metarum eiusdem cum mensuris regalibus olim mensuratarum, plurimum impediretis et nec ipsas metas dicte turris pro tucioris ipsius capituli juris cautela, cum mensuris regalibus mensurare et metarum exinde assignaciones facere permitteretis in ipsius capituli juris preiudicium et dampnum non modicum. Nos autem ipsam ecclesiam zagrabiensem in nomine sanctissimi regis Stephani fundatam, in quo spem nostram gerimus specialem, in suis justis juribus opprimi et destitui nolumus quovis modo, quare fidelitati vestre presentibus districtissime precipientes mandamus, sic omnino habere volentes, quatenus acceptis presentibus, ipsos dominos in dominio dicte turris eorum et metarum eiusdem nullo modo impedire et metas in toto vel parte usurpare presumpmatis, sed eisdem dominis ipsam turrim et metas eiusdem pacifice tenere, et nichilominus metas huiusmodi ad dictam turrim pertinentes mensuris regalibus mensurare, factaque mensuracione, exinde metas novas erigi permittere, tandemque ipsum capitulum et dominos de eodem in tam pacifico dominio tueri et conservare debeatis, ut ipsis de cetero nostre in hac parte non sit opus querulari maiestati. Secus gracie nostre sub obtentu non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude feria quarta proxima ante festum beati Johannis baptiste. Anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono.

Originale in charta. In margiue inferiori impressum est sigillum. In arch. ven. Cap. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 10. nr. 7.

216.

Circa an. 1460. Zagrabiae.

Foedus capitularium contra invasores jurium canonicalium initum.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis per subscripcionem manuum nostrarum hic inferius promittimus, quod firme et constanter stabimus et persistemus in factis et negociis nostris, que nunc procuravit nobis Paulus, archidiaconus kamarcensis, ducendo contra nos quemdam Robertum doctorem ab archiepiscopo ut usurparet iurisdiccionem nostram et potestatem constituendi vicarium afferet a nobis. Et stabimus unus pro omnibus et omnes pro uno. Et ad hoc se obligavimus et astringimus propriis juramentis et juvabimus expensis et fatigiis.

Johannes de Stayn, lector et canonicus dicte ecclesie zagrabiensis. Bartolomeus cantor et can. zagr. Mathyas prepositus chasmensis, can. zagr. Martinus archidiaconns de Waska, can. zagrab. Sigismundus archidiaconus in Worosd, can. zagr. Ladislaus custos et can. zagr. Matheus Kewlkws can. Fabianus de Roycha manu

propria. Blasius de Nemes m. p. Jacobus de Tiuer decretorum doctor, can. zagr. m. p. Thomas Thompa can. zagr. m. p. Demetrius doctor et vicarius ecclesie zagrabiensis predicte. Gerardus de Patak can. eccl. zagr. m. p. Blasius de Marowcha can. zagrab. m. p. Johannes s. Johannis ecclesie plebanus et can. zagr. m. p.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

217.

Circa an. 1460, 14. septembris. In Rakonok.

Sebaldus Majerviser, castellanus in Rakonok, possessionem quandam jobagionalem, sibi ab Ulrico, Ciliae comite, donatam, monasterio Cysterciensium zagrabiensium dono dat ad scelera sua, suorumque parentum expianda.

Nos Seboldus Mayervisher, castelanus castelli in Rakonok habiti et fundati. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quomodo condam illustris princeps dominus Vlricus, dei gratia Cilie, Ortemburge, Zagorieque comes etc. necnon regni Sclauonie banus ac dominus castri Medwe, necnon dominus noster graciosus, vigore suarum litterarum donacionalium superinde confectarum unam sessionem suam jobagionalem in possessione Nowak vocata in portu sancti Jacobi habitam, existentem, in quaquidem sessione quidam Thomas jobagio ad presens residenciam facit personalem, cum omnibus eiusdem sessionis jobagionalis utilitatibus, puta terris arabilibus cultis et incultis, silvis, pratis, fenetis, nemoribus, pascuis, aquis, fluviis, piscaturis, pisciumque clausuris et generaliter quarumlibet utilitatum integritatibus, fructuositatibus et pertinenciis universis ad eandem sessionem jobagionalem semper et ab antiquo de jure spectantibus et pertinere debentibus, nobis, nostrisque heredibus, nostris pro serviciis in perpetuum dedisset, donasset et contulisset; ideo nos animo deliberato eandem sessionem nostram jobagionalem in eadem possessione nostra Nowak vocata habitam, simul cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet supradictis et specificatis, tam ob expiacionem scelerum nostrorum ac parentum et predecessorum nostrorum, claustro seu monasterio beate Marie virginis ordinis Cysterciensis, Zagrabie fundato, ac per consequens venerabili viro fratri Wynnando, moderno abbati dicti monasterii beate Marie virginis, ipsiusque successoribus, totique conventui monasterii eiusdem, tum eciam ob spem et devocionem, quas in eadem virgine gloriosa Maria dei genitrice semper indefesse habuimus, gerimusque et habemus, pure propter deum dedimus, donavimus, contulimus, immo damus, donamus et conferimus per eandem ecclesiam beate Marie virginis ac prefatum dominum Wynnandum modernum abbatem totumque conventum

ipsius et successores abbates pro tempore existentes juro perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pariter et habendam, nil juris nilve proprietatis . . . . nobis, nostrisque heredibus in eadem sessione jogabionali reservientes, sed omne jus et quamlibet iuris seu dominii vel proprietatis prerogativam, que nobis nostrisque heredibus in eadem habuimus et habemus, nostrique heredes haberent, in eandem ecclesiam beate Marie virginis et monasterium ac abbates et conventum predictum refundimus et derivamus ac manus et potestatem nostras de eadem penitus et in toto excipiendo et . . . ac exonerando, ita tamen, quod predicta sessio jobagionalis ab eadem ecclesia seu monasterio beate Marie virginis et conventu nullatenus per abbates et conventum dicti (monasterii) alienari possit nec valeat modo aliquali. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentibns sigillum nostrum duximus appendendum. Datum in dicta Rakonok in festo Exaltacionis sancte crucis. Anno domini millesimo quadringentesimo . . . .

*) Wynnandus abbas praefuit conventui huic ab anno 1458 – 1479.

Originale in membrana satis lacerum. A zona sericea rubra et violacea appendet sigillum. In archiv. ven. Capit. zagrab.

218.

Anno 1461, 21. januarii. Zagrabiae.

A capitulo zagrabiensi communitati civitatis precanti clausula quaedam privilegiorum ei a Sigismuudo rege concessorum, litteris consignata editur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod providi et circumspecti viri Nicolaus sartor et Demetrius jurati cives civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, in ipsorum, necnon judicis, juratorum, consiliariorum ac universorum civium et tocius communitatis civitatis predicte nominibus et in personis nostram venientes in presenciam, exhibuerunt nobis quoddam privilegium seu litteras privilegiales condam serenissimi principis et domini, domini Sigismundi, dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie Ladamerie, Cumanie, Bulgarieque regis, marchionis Brandemburgensis ac sacri Romani imperii archycamerarii, necnon Bohemie et Lucemburgensis heredis, felicis reminiscencie domini nostri naturalis, sigillo eiusdem novo dupplici, uti pura facie apparebat in pendenti consignatas, petentes nos debita cum instancia ut nos eisdem ex tenore eiusdem privilegii quandam clausulam seu articulum, excipere ac de verbo ad verbum transsumi et transcribi et litteris

nostris patentibus inseri facientes, eisdem judici, juratis et aliis supradictis dare dignaremur juris ipsorum ad cautelam. Cuiusquidem clausule seu articuli verbalis continencia de verbo ad verbum sequitur et est talis: Insuper omnes et singuli cives civitatum, quas de novo creavimus, quibusque aliarum civitatum constituimus libertates, si de judicatu et sentencia judicum et juratorum suorum noluerint contentari, ad illam civitatem cuius libertate fungitur, aut ad magistrum thawarnicorum nostrorum valeant appellare, ita tamen, quod postquam magistrum thawarnicorum elegerint, ad judices et juratos recurrere non valeant, nec e contra ad nullum ulterius, nisi si opus fuerit, ad presenciam nostram personalem appellacio possit fieri quovis modo. — Nos igitur justis et juriconsonis peticionibus annotatorum Nicolai sartoris et Demetrii juratorum civium dicte civitatis montis Grecensis suis et quorum supra nominibus ad nos factis, premissam clausulam seu articulum ex premissis litteris privilegialibus annotati condam domini Sigismundi regis etc. presentibus litteris nostris patentibus inseri ac de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali transummi et transcribi, sigilloque nostro consignari facientes, eisdem judici, juratis, consiliariis ac universis civibus et toti communitati dicte civitatis montis Grecensis duximus concedendas juris ipsorum ad cautelam. Datum feria quarta proxima post festum beatorum Fabiani et Sebastiani martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo.

Originale in charta, a tergo vestigium imppressi sigilli. In arch. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

219.

Anno 1461, 8. maii. Zagrabiae.

Catharina, viduata morte Ulrici, comitis Ciliae, Johanni Vitovec comiti Zagoriae, necnon regni Slavoniae bano et strenuis militibus Sigismundo et Balthasari fratribus uterinis de Weyspriach 62.000 flor. vendit omnia oppida atque dominia in regno Croatiae, quae pignori accepit, praecipue civitatem montis Grecensis juxta Zagrabiam.

Docum. integr. edidit Iv. Kukuljević. Arkiv za povjest. jugoslav. knj. III. pag. 99. nr. XXI.

220.

Anno 1461, 10. septembris. Zagrabiae.

Vinandus, abbas Cist. zagrab., plebanis communitatis civitatis zagrab. mandat, ut contumaces quosdam ac excommunicatos homines propter subtractionem decimarum capituli zagrab. in jus vocent.

Frater Winnandus abbas monasterii beate Marie virginis de Zagrabia, ordinis cisterciensis, conservator et judex . . . . perpetuus . . . . venerabilibus dominis capituli zagrabiensis, per sacrosanctam generalem sinodum Basiliensem . . . . . . datus et deputatus. Vobis discretis viris dominis Petro, sancti Emerici, Matheo, sancti Anthonii de Zagrabia ecclesiarum plebanis, in virtute sancte obediencie committimus et mandamus, quatenus mox receptis presentibus, ad universos et singulos homines generacionum Supczi, Thalichi et Zenthywancz, si ipsorum aut procuratorum eorumdem in civitate zagrabiensi copiam habere poteritis, alioquin ad valvas kathedralis ecclesie zagrabiensis accedatis, ipsosque ibidem publice et manifeste per affixionem presencium vestri in presenciam ad proximam feriam quartam, ad videndum et audiendum se excommunicari pro contumacia quare idem citati peremptorie ad instanciam dictorum dominorum capituli zagrabiensis propter subtraccionem decimarum et invasionem et occupacionem earumdem, ipsorum de medio eidem capitulo provenire debendas, nec comparentes coram nobis contempserunt et commiserunt et pro qua contumaces reputati sunt, aut ad dicendum et allegandum quare previa racione excommunicari non deberent, peremptorie citetis, seriem cum nominibus citatorum, terminoquoque assignato nobis conscienciose rescribentes, presentibus nobis in specie remissis. Datum Zagrabie in domo nostre habitacionis feria quinta proxima post festum nativitatis virginis Marie. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo primo.

. . . . . de Thywrer, notarius in premissis.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum abbatis, et duo sigilla plebanorum et nota marginalis: Reverende pater. Nos Petrus, sancti Emerici et Mathias sancti Anthonii ecclesiarum parochialium plebani fecimus vestre paternitatis iuxta continenciam.

221.

Anno 1461.

Cassatorio-cessionales in capitulo zagrabiensi celebratae, quibus mediantibus fratres claustri b. Nicolai confessoris, ordinis Praedicatorum Zagrabie fundati, virtute isthic insertarum ordinis sui P. Provincialis plenipotentialium, litem ipsos inter et claustrum Paulinorum Remethense intuitu possessionis Blizna ventilatam, una cum quibusvis literalibus instrumentis in hoc merito emanatis cassando, ipsam possessionem praefato Paulinorum claustro perpetuo possidendam cedunt.

Act. Mon. Remete. Fasc. III. nr. 12. In archiv. regni Croat. Slav. Dalm.

222.

Anno 1461.

Appellatio nomine Kamenskensis et Remethensis ordinis s. Pauli I. heremitae claustrorum, contra Winnandum abbatem monasterii zagrabiensis propter sentenciam interdicti et aggravationis in fratres Kamenskenses illegitime latam; similiter et contra canonicos cathedralis ecclesiae zagrabiensis velut sacrilegos in quospiam fratres Remethenses invasores cum interposita protestatione coram publico notario ad sedem apostolicam facta.

Act. Mon. Remete. Fasc. III. nr. 13. In archiv. regni Croat. Slav. Dalm.

223.

Anno 1462, 19. maii. Remethe.

Antonius, vicarius fratrum Remetensium. assentitur, ut Dionysius Vodopija civis vineâ, quam in monasterii Remetensis territorio emit, monasterio obligatus fruatur.

Frater Anthonius, vicarius fratrum Heremitarum claustri beate Marie virginis de promontorio zagrabiensi, totusque conventus eiusdem monasterii. Memorie commedamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod providus et honestus vir Valenthych vocatus, pro tunc judex civitatis montis Greczensis ab una, parte vero ab altera similiter vir providus et honestus Dionysius Vodopya apellatus, civis de eadem monte Grecz coram nobis personaliter constituti, per eundem Valenthych confessum extitit pariter et relatum: quod ipse quandam vineam suam in territorio nostro inter duas vias publicas de predicto claustro versus Zagrabiam tendentes, existentem, cum quadam particula silve penes eandem vineam habite, eidem Dionysio, Vodopya vocato, de monte Grecz, et per eum suis heredibus,

heredumque suorum successoribus et posteritatibus universis, quindecim florenis auri justi et boni ponderis ab eo plenarie receptis et persolutis, vendidisset, dedisset et assignasset, immo vendidit, dedit et assignavit cum suis utilitatibus et fructuositatibus universis per prefatum Dionysium et suos successores jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam. Cuiusquidem silve mete taliter distinguuntur: Item, prima meta incipit in via publica ab oriente et transit versus occidentem ad arborem querci cruce signatam, deinde iterum ad aliam arborem querci et iterum ad terciam et dein ad arborem graber vocatam prope circa meatum aque in valle et in eodem meatu aque terminantur; item cum quarta parte ortuli sub dicta vinea situati, ita tamen, quod prefatus Dionysius Vodopya nuncupatus et sui successores singulis annis ante vindemiam nobis et ecclesie nostre triginta quinque denarios, unum caponem, unam denariatam panis solvere tenebuntur. Hoc eciam expresso, quod si prefatus Dionysius Vodopya apellatus et sui successres temporum in processu contra predictam ecclesiam nostram et per consequens contra nos aliquam notam infidelitatis incurrerint, extunc eadem vinea una cum silva predicta ad nos devolvatur. Item, idem Valenthych ibidem in predicto nostro territorio habens quandam particulam vinee inter vineas Pauli et condam Martini, dicti Plemenschaak, situatam, jure similiter empticio ipsum concernentem, quam similiter in vendicione adjunxit ac vendidit predicto Dionysio Vodopya cum superiori vinea pro precio supradicto, de qua quidem particula vinee quindecim denarios, medium caponem et medietatem unius denariati panis nobis et ecclesie nostre singulis annis more prehabito idem Dionysius Vodopya ac sui successores solvere obligabuntur. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum duximus appendendum. Datum feria quarta proxima, videlicet in festo Potenciane virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

E transumpto facto anno 1809. In archiv. archiepisc. zagrab. Juridica, vol. II. nr. 23.

224.

Anno 1462, 24. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, episcopo varadiensi plenum jus omnium beneficiorum in capitulum zagrab. conferendorum tribuit.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis salutem et graciam. Animadvertimus inter diuturnam competitorum contencionem

multos errores et defectus tum in aliis, tum presertim in collacione beneficiorum in illa ecclesia committi, ea eciam de causa, quod nobis per eos, qui impetraverint personarum condiciones, ita ut sint, sepius non notificantur, ex quo frequenter contingit, minime idoneos et plane indignos promoveri. Quibus scandalis et enormitatibus pro debito nostro providere et occurere volentes, omnem auctoritatem jurispatronatus nostri regii, quod sicut in omnibus aliis ecclesiis regni nostri kathedralibus presertim et collegiatis, ita in ipsa ecclesia zagrabiensi, more divorum predecessorum nostrorum regum Hungarie, habere dinoscimur, fideli nostro dilecto, reverendo in Christo patri, domini Johanni episcopo ecclesie waradiensis ita dedimus et concessimus, damusque et concedimus, ut ipse omnes dignitates, personatus ac quecumque officia et beneficia ecclesiastica amodo deinceps in prefata ecclesia zagrabiensi, qualitercumque de jure et facto vacatura, personis idoneis et benemeritis conferre et de eisdem providere valeat atque possit pleno jure. Ideo fidelitati vestre harum serie firmiter precipimus et mandamus, quatenus amodo in antea illos tantummodo ad dignitates, personatus, officia et beneficia ecclesiastica vacatura admittere et in vestri medium accceptare debeatis et teneamini, quibus huiusmodi dignitates, personatus, officia et beneficia ecclesiastica prefatus dominus Johannes episcopus contulerit, aliis quorumcumque litteris et mandatis minime curatis. Nos enim pro irrito haberi volumus, si quid huiusmodi mandati nostri in contemptum fuerit quoquomodo forsitan attemptatum. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude feria secunda proxima ante festum Ascensionis domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

Liber rubeus ven. capituli eccl zagrabiensis. In archiv. incl. Acad. scient Slav. merid.

225.

Anno 1462, 30. maii. Budae.

A Mathia, Hungarie etc. rege, ad s. Nicolai ord. Praedicatorum monasterium zagrabiense reficiendum vectigalia regii vadi in Savo flumine per quinque annos ceduntur.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris capitulo ecclesie zagrabiensis salutem et graciam. Cum nos tum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillime supplicacionis instanciam per eos pro parte fidelis nostri religiosi fratris Eustachii prioris claustri beati Nicolai confessoris, ordinis Predicatorum, Zagrabie fundati, ac universorum aliorum fratrum in eodem claustro degencium

nostre propterea porrecte maiestati, tum eciam pro reformacione eiusdem claustri, quod in maxima sui parte quamplurimis edificiis eget, vadum in flumine Zawy situm, quod vulgariter vadum regis vocatur, prope civitatem nostram montis Grecensis simul cum cunctis eiusdem vadi utilitatibus, proventibus, obvencionibus et pertinenciis pro prefato claustro beati Nicolai confessoris, consequenterque dicto fratri Eustachio priori, necnon universis aliis fratribus in eodem degentibus, a die illo, quo ipsi fratres dominium dicti vadi adipiscentur, infra spacium quinque integrorum annorum post sese immediate sequencium computando, vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum, dederimus et contulerimus, velimusque eosdem fratres in dominium dicti vadi per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci. Ideo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente Ladislaus de Byzerio, vel Johannes de Gepew, aut Mathias et Stephanus, Ladomerychy dicti, seu Stephanus Thewrek, seu Ladislaus et Balthesar de Thwrkalowcz, aliis absentibus, homo noster, ad facies predicti vadi vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legittime convocatis et presentibus accedendo, introducat memoratos fratres in dominium eiusdem, statuatque idem eisdem simul cum cunctis ipsius utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, premisso jure ipsis incumbente, possidendum, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos fratres in presenciam banorum vel vicebanorum regni nostri Sclauonie ad terminum competentem racionem de premissis reddituros. Et postquam huiusmodi introduccionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato, eisdem banis vel vicebanis regni nostri Sclauonie prefati suo modo rescribatis. Datum Bude die dominico proximo post festum Ascensionis domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

(A tergo). Fidelibus nostris capitulo ecclesie zagrabiensis pro religiosis fratribus ordinis Predicatorum in claustro beati Nicolai confessoris Zagrabie fundato, degentibus, introductoria et statutoria.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

226.

Anno 1462, 18. Junii. Zagrabiae.

Capitulum zagrab. communitati civitatis omnes injurias proventus decimalis invasione illatas ignoscit.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod licet nos racione potenciarie invasionis konche nostre providum et circumspectos viros Anthonium, alias judicem et complices eiusdem cives civitatis montis Grechensis in presenciam abbatis monasterii beate Marie virginis, judicis, videlicet conservatoris jurium ecclesie nostre, citaverimus, contraque et adversus eosdem certas censuras ecclesiasticas fulminari, ac eciam ecclesiasticum interdictum imponi procuraverimus; tamen expost ad attente peticionis instanciam spectabilis ac magnifici domini Jani, Zagorie comitis et regni Sclauonie bani, easdem censuras et interdictum et universos processus, racione previa, contra prelibatos Anthonium judicem ac alios complices et cives dicte civitatis secutas et fulminatas, levari et penitus tolli ac ammoveri fecimus, eosdemque racione previa per omnia expeditos commiserimus, immo reddimus et committimus presencium per vigorem; ita tamen, quod prenominati judex et cives se de juribus et libertatibus ecclesie nostre nullatenus intromittant. Datum in festo beatorum Marci et Marcellini martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo.

Liber rubeus ven. Capit zagrab. In arch. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

227.

Anno 1462.

Quietantionales super centum flor. per fratres heremitas claustri Remethensis ratione litis, quae propter possessionem Blizna vertebatur, sopiendae, coenobio s. Nicolai, Zagrabiae fundati, ord. Praedicatorum plene persolutis, sub conventuali et prioratus dicti coenobii sigillis impressis, expeditae.

Act. mon. Remete. Fasc. III. nr 14. In archiv. regni Croat. Slav. Dalm.

228.

Anno 1462.

Funduales magistratus civici montis Grecensis super turri murata, adjacenteque eidem fundo, necnon altero fundo et spatio terrae in antedicta civitate existentibus, per Georgium medicum civem, Martino litterato, filio Gregorii de Berzthecz et de Dobryne, novo concivi pro summa viginti trium flor. auri perennaliter coram praefato magistratu venditis.

Act. mon. Remete. Fasc. III. nr. 15. In archiv. regni Croat. Slav. Dalm.

229.

Anno 1464, 17. januarii. Časmae.

Mathias, Hungariae etc. rex, Doroteae, viduatae morte Heningi de Sused, vetat, ut in Stubica possessione a civibus zagrabiensibus tributum et telonium porro petat.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Generose domine Dorothee, relicte condam Hennyng de Zomzedvar, salutem et graciam. Expositum extitit maiestati nostre in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum virorum judicis et juratorum, ceterorumque civium et tocius communitatis civitatis nostre montis Grecensis admodum gravis querele, quod quamvis eadem civitas nostra montis Grecensis ac universi cives, hospites et inhabitatores eiusdem per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, ab omni solucione tributorum et theloniorum ubicumque et in quocumque loco in regnis nostris Hungarie, Dalmacie et Croacie predictis ac partibus eisdem subiectis habitorum et exigi solitorum, graciose exempta sit et supportati habeantur, tamen vos in possessione Zthobyczan vocata quoddam tributum novum erigi fecissetis, et in eodem novo tributo super prefatos cives nostros ac inhabitatores dicte civitatis nostre montis Grecensis, resque et bona ipsorum quasdam tributarias exacciones contra prefatas eorum libertates exigi faceretis, eosdemque propterea impediri, turbare et dampnificare faceretis in ipsorum libertatis preiudicium, dampnum quoque et gravamen valde magnum. Et quia nos prefatos cives nostros et quemlibet eorum in prescriptis ipsorum antiquis libertatibus, juribusque et consvetudinibus inviolabiliter conservari volumus, ipsosque in eisdem per quempiam subditorum nostrorum impediri et turbari non volumus, ideo vobis harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus amodo deinceps huiusmodi tributarias exacciones super prefatos cives, hospites et incolas dicte civitatis nostre montis Grecensis vel aliquem eorum, res quoque et bona eorumdem contra prefatas ipsorum antiquas libertates in prefato novo tributo vestro in dicta possessione Zthobyczan exigi solito et in aliis tributis vestris exigi facere nusquam et nequaquam presumatis, eosdemque propterea in ipsorum personis, rebusque et bonis eorum quibuslibet impediri, turbari et dampnificari facere non debeatis nec sitis ausi modo aliquali gracie nostre sub optentu. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Chasma feria tercia proxima ante festum beate Prisce virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

Originale in charta, in qua sigillum maius impressum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

230.

Anno 1464, 17. januarii. Časmae.

Mathias, Hungariae etc. rex, Martino de Frangipanibus principi mandat, ut in possessionibus suis tributa, vectigaliaque a civibus zagrab. petere desinat.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fideli nostro spectabili et magnifico Martino de Frangapanibus, Segnie, Wegle et Modrusse comiti, salutem et graciam. Expositum extitit maiestati nostre pro parte et in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum . . . . judicis et juratorum, ceterorumque civium et tocius communitatis civitatis nostre montis Grecensis (de Zagrabia) gravi cum querela, quod quamvis eadem civitas nostra montis Grecensis et universi cives, hospites et inhabitatores eiusdem per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, ab omni solucione tributorum et theloniorum ubicumque et in quocumque loco in regnis nostris Hungarie, Dalmacie et Croacie predictis ac partibus eisdem subiectis habitorum et exigi solitorum graciose exempta sit et supportati habeantur. Tamen vos non curata huiusmodi solucionis exempcione et libertate in tributo vestro in Jaztraborczka exigi solito et in cunctis tributis vestris in aliis locis exigi solitis, quasdam superfluas, injustasque et indebitas exacciones tributarias non taliter, scilicet secundum quod alias huiusmodi tributum exigi solitum fuisset, super prefatos cives et inhabitatores dicte civitatis nostre montis Grecensis, resque et bona eorumdem contra prefatas ipsorum antiquas libertates, juraque et consvetudines exigi et extorqueri faceretis atque ipsos propter hoc plurimum impediretis et turbari faceretis, preterea minus juste et indebite res et bona eorumdem civium nostrorum in terris ac bonis, possessionibusque et dominiis vestris arestari et prohiberi permitteretis, per quod plurima incommoda, dampnaque et nocumenta per huiusmodi indebitas et injustas arestaciones eisdem civibus evenissent, evenirentque et deinceps in ipsorum preiudicium, dampnum quoque et gravamen valde magnum Supplicatum igitur extitit maiestati nostre pro parte eorumdem civium nostrorum per nos superinde de medio opportuno provideri. Et quia nos prefatos cives nostros et quemlibet eorum in prescriptis ipsorum antiquis libertatibus, juribusque et consvetudinibus inviolabiliter conservari volumus, ipsosque in eisdem per quempiam subditorum nostrorum per huiusmodi superfluas exacciones tributarias et injustas rerum et bonorum ipsorum arestaciones, impediri, turbari et dampnificari non volumus, ideo fidelitati vestre harum serie firmiter precipientes man-

damus, quatenus visis presentibus, nullis aliis litteris et mandatis nostris superinde expectantibus, occasioneque qualibet semota, amodo deinceps, huiusmodi superfluas et injustas tributarias exacciones in prefato tributo vestro Jaztraboreczka exigi solito et in aliis tributis vestris super prefatos cives (nec non incolas et inhabitatores prefate) civitatis nostre montis Grecensis vel aliquem eorum, resque et bona eorumdem quecumque contra dictas eorum antiquas libertates, juraque et consvetudines exigi facere non debeatis, neque eciam huiusmodi indebitas et injustas arestaciones in rebus ac bonis et personis eorumdem civium nostrorum in dictis terris, tenutis, dominiis et possessionibus vestris per quospiam et ad quorumvis instanciam permittatis fieri, eosdemque cives et inhabitatores prefate civitatis nostre montis Grecensis vel aliquem eorum propter hoc in personis, rebusque et bonis ipsorum quibuslibet impedire, turbare vel quovis modo dampnificari facere nusquam et nequaquam presumatis neque sitis ausi modo aliquali gracie nostre sub optentu. De dampnis vero, que hactenus per huiusmodi injustas et superfluas tributarias exacciones et rerum ac bonorum indebitas arestaciones eisdem civibus nostris intulistis et irrogari fecistis, ipsis plenarie omnimodam satisfaccionem talium rerum adeo impendatis, ne iidem superinde quoquomodo cogantur querulari (et molestari). Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Chasma proxima ante festum beate Prisce virginis. Anno domino millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto.

Originale in charta, sat exesum. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

231.

Anno 1464, 24. martii. Budae.

A Mathia, Hungarie etc. rege, communitate civitatis precante privilegium Belae IV. regis, quo cives zagrabienses a vectigalibus tributisque pro merce pensitandis eliberantur, confirmatur.

Mathias dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque rex. Omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium salvatore. Cum regnum stabile nihil magis, quam amor subditorum perficiat, expedit semper principibus grata munificencia suis se reddere liberales, ut dum fervencium animos continuis beneficiis sibi conciliant, eos, amor pocius quam timor, promptos suis obsequiis alliciat, firmosque in fide faciat et constantes. Proinde ad universorum

noticiam harum serie volumus pervenire, quod fideles nostri prudentes et circumspecti Nicolaus judex ac Anthonius et Blasius iurati cives civitatis nostre montis Grecensis nominibus et in personis exhibuerunt et presentaverunt nobis quasdam litteras capituli ecclesie albensis, sigillo eiusdem, quo utitur, in pendenti consignatas, mediantibus quibus idem capitulum quasdam litteras condam serenissimi principis domini Bele prefati regni nostri Hungarie regis, predecessoris nostri, super non solucione et exempcione quorumlibet tributorum tam in terris, quam super aquis ac eciam tricesimarum intra ambitum regni nostri exigi solitarum per prefatum dominum Belam regem annotatis civibus et inhabitatoribus dicte civitatis nostre montis Grecensis graciose concessis emanatas, transumpsisse dignoscitur, tenoris infrascripti, supplicantes maiestati nostre prefati Nicolaus judex et Anthonius ac Blasius iurati cives suis et dictorum universorum civium ac tocius communitatis predicte civitatis nostre montis Grecensis nominibus, ut nos prescriptas litteras dicti capituli ecclesie albensis et omnia in eis contenta ratas, gratas et accepta habentes, litteris nostris privilegialibus de verbo ad verbum inscribi et inseri faciendo, approbare, ac ipsas pro prefatis Nicolao, Anthonio et Blasio ac tota communitate civium et inhabitatorum prefate nostre civitatis, successoribusque ipsorum universis, innovandas perpetuo valituras confirmare dignaremur. Quarumquidem litterarum tenor talis est: (vide vol. I. Doc. 152. de anno 1329. 13. novembris). Nos igitur humillimis supplicacionibus antefatorum civium per eos suis et prefatorum omnium civium ac tocius communitatis pretacte civitatis nostre montis Grecensis nominibus et in personis nostre, modo quo supra, porrectis maiestati, regia benignitate exauditis et clementer admissis, prescriptas litteras dicti capituli ecclesie albensis non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, presentibusque litteris nostris privilegialibus sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos eatenus, quatenus eedem rite et legittime emanate existunt, acceptamus, approbamus et ratificamus ac easdem et omnia in eis contenta ex certa nostre maiestatis sciencia et animo deliberato pro memoratis civibus et tota communitate prefate civitatis nostre, ipsorumque successoribus et posteritatibus universis innovantes, perpetuo valituras confirmamus presentis scripti nostri patrocinio mediante. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis et authentici maioris sigilli nostri dupplicis munimine roboratas eisdem duximus concedendas. Datum per manus reverendissimi in Christo patris, domini Stephani colocensis et bachiensis ecclesiarum

archiepiscopi, locique eiusdem Colocensis comitis perpetui, aule nostre sumpmi cancellarii, fidelis nostri dilecti. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, nono kalendas aprilis, regni nostri anno septimo, coronacionis vero primo. Venerabilibus in Christo patribus, dominis, Dionysio de Zeech, cardinali, strigoniensi, eodem domino Stephano colocensi, archiepiscopis; Ladislao agriensi, Joanne waradiensi, Nicolao transylvaniensi, zagrabiensi sede vacante, Joanne quinqueecclesiensi, Alberto vesprimiensi, Augustino jauriensi, Vincencio waciensi, Alberto chanadiensi, Thoma nitriensi, bosnensi sede vacante, ecclesiarum episcopis, ecclesias dei feliciter gubernantibus. Item magnificis Michaele Orszagh de Gwth, regni Hungarie predicti, palatino, Emerico de Zapolya regni nostri Bosnensis gubernatore, Nicolao de Wylak, Joanne Pongracz de Dengelegh waivodis transilvaniensibus, comite Ladislao de Palocz, judice curie nostre, eodem Emerico de Zapolya, Dalmacie, Chroacie nec non Sclauonie regnorum nostrorum et prefato Nicolao de Wylak eiusdem Sclauonie et machowiensi banis, honore banatus zewrensis vacante, Joanne de Rozgon, tavarnicorum, Benedicto de Thwrocz, janitorum, Andrea Pongracz de Dengelegh pincernarum, Ladislao de Bathor dapiferorum, Paulo de Dombo et Ladislao de Wesen, agazonum nostrorum regalium magistris, Andrea Pawmkircher, posoniensi et Petro de Zokol thurocziensi comitibus, aliisque quampluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

E transumpto imper. Ferdinandi II, de anno 1626. In. archivio lib. reg. civit. zagrab.

232.

Anno 1464, 24. martii. Budae.

A Mathia, Hungariae etc. rege, communitati civitatis precanti privilegium mercatus quotannis die s. Marci festo habendi, quod a Bela IV, rege est concessum, confirmatur.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia Hungarie, Dalmacie, Croacie, Rame Seruie, Gallicie, Lodomerie, Cumanie, Bulgarieque rex. Omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris presencium noticiam habituris salutem in omnium salvatore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod prudentes et circumspecti Nicolaus judex ac Anthonius et Blasius jurati cives civitatis nostre montis Grecensis iuxta Zagrabiam, nostre maiestatis venientes in presenciam, suis ac universorum civium et inhabitatorum ac tocius communitatis dicte civitatis nostre montis Grecensis nominibus et personis exhibuerunt et presenta-

verunt nobis quasdam litteras serenissimi condam principis domini Stephani regis Hungarie, predecessoris nostri, in appresso consignatas, confirmative in se habentes tenorem quarumdam libertatum serenissimi condam principis domini Bele similiter regis Hungarie, genitoris sui, quibus mediantibus idem condam dominus Bela rex prefate civitati nostre montis Grecensis nundinas ab octo diebus ante festum beati Marci ewangeliste incipiendo usque ad octavas eiusdem festi sine tributo quolibet celebrandas annuisse dinoscitur, tenoris infrascripti, supplicantes maiestati nostre prefati Nicolaus judex ac Anthonius et Blasius jurati cives, suis et dictorum universorum civium ac tocius communitatis predicte civitatis nostre montis Grecensis nominibus, ut nos prescriptas litteras prefati domini Stephani regis et omnia in eis contenta ratas, gratas et accepta habendo suisque litteris privilegialibus de verbo ad verbum transcribi et inseri faciendo approbare ac ipsas pro prefatis Nicolao, Anthonio et Blasio ac tota communitate civium et inhabitatorum prefate nostre civitatis, successoribusque ipsorum universis innovantes perpetuo valituras confirmare dignaremur. Quarumquidem litterarum tenor talis est: (vide vol. I. Doc. 51. de anno 1270). Nos igitur humillimis supplicacionibus antefatorum civium per eos suis ac prefatorum omnium civium et tocius communitatis pretacte civitatis nostre montis Grecensis nominibus et personis nostre, modo quo supra, porrecte maiestati, regia benignitate exauditis et clementer admissis, prescriptas litteras prefati domini Stephani regis non abrasas, non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas, presentibusque litteris nostris privilegialibus sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos eatenus, quatenus eedem rite et legittime emanate existunt, aceptamus, approbamus et ratificamus ac easdem et omnia in iis contenta ex certa nostre maiestatis sciencia et animo deliberato pro memoratis civibus et tota communitate prefate civitatis nostre ipsorumque successoribus et posteritatibus universis innovandas perpetuo valituras confirmamus presentis scripti nostri patrocinio mediante. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis et autentici maioris sigilli nostri dupplicis munimine roboratas eisdem duximus concedendas. Datum per manus reverendissimi in Christo patris, domini Stephani colocensis et bachiensis ecclesiarum archiepiscopi, locique eiusdem Colocensis comitis perpetui, aule nostre summi cancellarii, fidelis nostri dilecti. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto, nono kalendas aprilis. Regni nostri anno septimo, coronacionis vero primo. Venerabilibus in Christo patribus, dominis, Dionisio de Zeech, cardinali strigoniensi,

eodem domino Stephano colocensi, archiepiscopis; Ladislao agriensi, Johanne waradiensi, Nicolao transilvanensi, zagrabiensi sede vacante, Johanne quinquecclesiensi, Alberto wesprimiensi, Augustino jauriensi, Vincencio waciensi, Alberto chanadiensi, Thoma nitriensi, boznensi sede vacante, Vrbano sirmiensi, Marco tinniensi . . . . modrussiensi ecclesiarum, ipsas ecclesias dei feliciter gubernantibus. Item magnificis Michaele Orzag de Guth, regni nostri Hungarie predicti, palatino, Emerico de Zapolya regni nostri Bozne gubernatore, Nicolao de Wylak et Johanne Pangrasd de Dengeleg waywodis transilvanensibus, comite Ladislao de Palocz judice curie nostre, eodem Emerico de Zapolya Dalmacie, Croacie necnon Sclauonie regnorum nostrorum et prefato Nicolao de Wylak eiusdem Sclauonie et machouiensi, banis, honore banatus zeueriensis vacante, Johanne de Rozgon thavernicorum, Benedicto de Thwrocz janitorum. Andrea Pangras de prefata Dengeleg pincernarum, Stephano de Peren et Ladislao de Bathor dapiferorum, Paulo de Dombo et Ladislao de Wesen agazonum nostrorum regalium magistris, Andre Pawinkyrher posoniensi et Petro de Zakol themesiensi comitibus, aliisque quampluribus regni nostri comitatus tenentibus et honores.

Originale in membrana. A zona sericea rubri, viridis et cerulei coloris appendet sigillum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab

233.

Anno 1464, 20. aprilis. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, totius Slavoniae banis mandat, ut libertates a Hungariae regibus, ipsius praedecessoribus, capitulo eiusque dicioni subjectis concessas defendant.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris magnificis Emerico de Zapolya, gubernatori Boznensi ac Nicolao de Wylakvar de Tusseduen regi nostri Sclauonie banis, salutem et graciam. Exponitur maiestati nostre in personis fidelium nostrorum capituli ecclesie zagrabiensis, quomodo hiis disturbiorum temporibus bani ipsius regni nostri Sclauonie ipsos ac populos et jobagiones ipsorum in antiquis eorumdem libertatibus et juribus, ipsis per divos Hungarie reges predecessores nostros concessis, uti in litteris serenissimorum condam principum dominorum Bele, Andree et Stephani regum Hungarie, predecessorum nostrorum, aurea eorum bulla munitis conspeximus, sepius impedivissent in preiudicium ipsius capituli et dicte eeclesie zagrabiensis damnum valde magnum. Et quia regie dignitati summopere convenit suos subditos in antiquis et approbatis

ipsorum juribus tenere atque tueri, ideo ita volentes prefatum capitulum, populosque ac jobagiones eiusdem contra libertates ac jura ipsorum ab aliquibus impediri aut molestari, juribusque ipsorum per quempiam derogari, fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus prefatum capitulum ac populos et jobagiones ipsius amodo in posterum contra premissas libertates ac jura ipsorum molestare aut damnificare seu molestari nequaquam permittatis nec per vos aut vestros impedire faciatis gracie nostre sub obtentu. Hoc autem eciam per futuros banos illius regni nostri Sclauonie firmiter volumus observari. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude feria sexta proxima post festum beatorum Thiburcii et Valeriani martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quarto. Regni nostri anno septimo, coronacionis vero primo.

Originale in membrana. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven. capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 1. nr. 9.

234.

Anno 1464. 25. maii. Zagrabiae.

A capitulo zagrab. in detentores rerum a colonis delatarum poena constituitur.

Anno domini MCCCC sexagesimo quarto, feria sexta proxima post Penthecostes, videlicet ipso die festi beati Vrbani pape, conclusum est capitulariter in interiori sacristia per dominos, quod quicumque alienas res et quevis bona, quocunque nomine censeantur, per colonos nostros ab exercituantibus hac ieme preterita ablatas et recepta, a die datarum presencium computando, non restituerint et ad locum per nos deputandum non reposuerint, extunc talis vel tales tamquam reipublice occultatores et defraudatores consorcio fratrum et prediis ac omnibus eorum proventibus canonicalibus semper et tamdiu priventur, quousque in pleno capitulo et omnium unanimi consensu et voto meruerint sibi ipsis graciam super huiusmodi excessibus optinere.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

235.

Anno 1464, 17. Augusti. Zagrabiae.

Demetrius a capitulo vicarius capitularis eligitur.

Gracias agens altissimas dominis meis de capitulo zagrabiensi, qui pro solita benignitate ipsorum, qua et alias erga me servitorem suum uti consveti sint, ad honorem vicariatus me prefecerunt, pro-

mitto, quod in omnibus rebus et precipue gravioribus agendis recurram ad auxilia et consilia ipsorum, eaque suscipiam prout voluerint. Et quod pro voluntate ipsorum eidem vicariatu cadem. Et quod exempcione mea contra eosdem dominos non utar. Et quod dimissorias sine licencia ipsorum dominorum non dabo et reverebor omnes et singulos dominos meos et quod . . . . sione non taxabo quemquam. Scripsi ego Demetrius doctor, manu propria, in medio dictorum dominorum sedens, octavo die festi beati Laurencii martiris, videlicet feria sexta proxima post festum assumptionis Marie, hora tercia vel quasi post maiorem missam. Anno domini MCCCCLXIV.

Liber rubeus ven. Capit zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

236.

Anno 1464, 21. octobris. Zagrabiae.

A capitulo zagrab. poena talionis constituitur.

Nota! quod omnes domini in maiori sacristia capitulariter congregati debita deliberacione prehabita ipso die festi beatorum decem millium martirum anno MCCCCLX quarto statuerunt firmiter observare, neque quovis modo immutare de anni instantis proximis quibusvis divisionibus et distribucionibus in pecunia et qualitercumque emergentibus, statuta ecclesie firmissime observare, absque gracia irremisibiliter tali condicione interposita, quod quicumque ex dominis pro aliquo pena statuti plectendo, postularet, simili pena statuti plecteretur.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient Slavor. merid.

237.

Anno 1465, 18. januarii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, capitulo zagrab. mandat, ut canonicis in negotiis publicis absentibus omnes proventus administret.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris capitulo ecclesie zagrabiensis salutem et graciam. Exposuerunt nobis fideles nostri honorabiles magistri Johannes, archidiaconus goricensis, ac Stephanus de Jalza et Johannes Wythezych de Kamarcza, concanonici vestri, gravamen cum querela, quod quamvis nos alias vobis mandaverimus in eo, ut vos universos proventus, redditus et fructus anni preteriti prefatis exponentibus racione benefi-

ciorum ipsorum, ipsis proveniri debendos, e medio vestri administrari facere deberetis, vosque quod ad eos pertinuerit integraliter extradari facere promisistis; tamen nunc et mandata nostra et promissionibus vestris posthabitis id minime facere curassetis nec curaretis eciam de presenti in contemptum mandatorum nostrorum et vestre promissionis negligenciam. Et quamvis mandata nostra vobis cure fieri, vestraque promissa rata esse debeant, tamen quia eciam ex singulari privilegio regum et predecessorum nostrorum id fuerit observatum, ut omnes beneficiati, qui eorum curias in serviciis publicis et privatis incolunt et secuntur, quacumque dignitate emineant, omnes proventus et redditus racione suorum beneficiorum ipsis provenientes, absentes eque sicut presentes, demptis cottidianis distribucionibus, percipere valeant atque possint. Ideo fidelitati vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus statim, visis presentibus, universos proventus, fructus et redditus ipsis racione dictorum beneficiorum eorum provenire debendos, e medio vestri tamquam presentibus administrare, et per eos quorum interest administrari facere debeatis, quod si secus feceritis, scitote, quod nos precipue propter non observacionem nostri et curie nostre privilegii, bona vestra per banos et vicebanos regni nostri Sclauonie occupari faciemus. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beate Prisce virginis et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. Regni nostri anno septimo, coronacionis vero primo.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

238.

Anno 1465, 2. februarii. Zagrabiae.

Coram Emerico Zapolja, bano etc., capitulum a communitate civitatis reum pronuntiatur, quod comites Ciliae civitatem montis Grecensis per vim ceperunt, eique plus quam 20.000 flor. detrimenti importaverunt.

Nos Emericus de Zapolya, regnorum, Bozne gubernator, necnon Dalmacie, Croacie et regni Slauonie banus. Memorie commendamus, quod Valentinus, alias judex, necnon Rawsar dictus, cives civitatis montis Grecensis, ipsorum ac aliorum universorum juratorum, civium et inhabitatorum civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam personis, ad nostram presenciam venientes, per modum protestacionis nobis significare curarunt in hunc modum: quod dum condam illustres principes domini comites Cilie, etc. regnum Sclauonie devastare inciperant et ipsam civitatem per gentes ipsorum expugnari ni-

tebantur, tunc domini de capitulo ecclesie zagrabiensis quatuor ex ipsis et signanter condam dominum Johannem doctorem et Stephanum cathedralem, unacum aliis duobus, quam pocioribus, in obviam gencium dictorum dominorum comitum destinassent et eosdem in dictum capitulum introduxissent, eisque in domibus et curiis eorum hospicia quiete et pacifice admisissent, locaque pixidum ad expugnandum et confrangendum murum dicte civitatis demonstrassent, de turri quoque ipsorum in dicta civitate habita ipsi domini de dicto capitulo nullam pugnam seu defensionem penes dictos cives per homines eorum in eadem turri constitutos facere non admisissent, ipsamque turrim simpliciter pro traditamento manere fecissent; ex quorum dominorum de dicto capitulo subordinacione ipsa civitas recepta et expugnata fuisset, cives quoque et inhabitatores eiusdem civitatis quam plures capti et omnibus rebus eorum privati et spoliati extitissent, in quo domino nostro regi ac toto regno Hungarie et ex eisdem civibus et inhabitatoribus dicte civitatis ipsi domini de capitulo plusquam viginti millia florenorum dampna intulissent potencia mediante in preiudicium et dampnum ipsorum manifestum. Presentes autem sigillis egregiorum Stephani de Becchele de Zelinawar et Augustini dicti Porkolab, comitum nostrorum zagrabiensium, fecimus consignari. Datum Zagrabie vigesimo die diei octavarum festi Epiphaniarum domini. Annno domi millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto.

Originale in charta. A tergo vestigia duorum sigillorum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

239.

Anno 1465, 10. martii. Budae.

Coram Mathia, Hungariae etc. rege, communitas civitatis de magnis damnis importatis per horum aliquot annorum capituli bonis a capitulo accusatur.

Mathyas dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et judicibus nobilium comitatus zagrabiensis salutem et graciam. Dicitur nobis in personis honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis, quod Anthonius judex, Martinus Martynecz, Johannes Perowych, Valentinus Sarawych dicti, Rawser, Dionisius sartor, Paulus et Benedictus aurifabri, Clemens carnifex, Simunowych, Karnis, Stephanus sutor, Jacobus similiter sutor, Blasius sartor Philippus sutor, Lucas similiter sutor, Benche decanus, Anthonius sutor, Stephanych, Blasius arcupar, Plathnar, Benedictus institor, Laurencius judex, Michael pellifex, Blasius Wythezych, Phillippus institor, Michael, filius Valentini, Mathyas arcupar, Thomas frenipar, Demetrius sartor, Blasius institor, Pazar institor, Georgius pellifex, Hansycz institor, Thomas Chyeden, Nicolaus aurifaber, relicta Mathye,

relicta Thomay, Clemens faber, Salidmarychya, ceterique jurati cives, inhabitatores ac tota communitas civitatis nostre montis Grecensis de iuxta Zagrabiam in anno cuius jam vigesima instaret revolucio pravo consilio et maligna induccione ipsorum, turrim ipsorum exponencium in dicta civitate montis Grecensis habitam et existentem, in quo tempore disturbiorum, ante metus Turcorum, res et bona ecclesie eorum conservari et tueri consveverant, per Fridericum et Vlricum comites Cilie destrui et anichilari fecissent, in quo eisdem exponentibus plus quam quinque millia florenorum auri dampna intullissent. Item in Quadragesima, cuius iam quinta instaret revolucio annualis, universas domos et edificia in area ipsorum exponencium in prefata civitate montis Grecensis habitas diruissent et destruxissent, dirruique et destrui, ac quo ipsorum placuisset voluntati fecissent, in quo ipsi exponentes plus quam mille florenos auri dampna passi fuissent. Hiis non contenti circa festum beati Michaelis archangeli, cuius iam similiter quinta instaret revolucio annualis, dum videlicet dictum capitulum pro decimis vinorum recolligendis in solito loco concharum decimalium, ubi suos solent decimatores collocare, prefati judex, jurati, cives, inhabitatores ac tota communitas civitatis antedicte, nescitur quo ducti spiritu, manibus armatis et potenciariis in conchas huiusmodi irruentes, decimatores predictos invasissent, ipsosque nisi fuge presidio muniti fuissent miserabili nece interfecissent et ibidem quoddam plaustrum vino oneratum per quosdam pro debitis arestatum violenter abduxissent. Insuper prenotati judex et jurati cives ac tota communitas civitatis antedicte ad magnificum Jan, Zagorie comitem, tunc regni Sclauonie banum, recurrentes, suis falsis et iniquis suggestionibus eundem Jan comitem induxissent, ut comitatum ipsorum exponencium Thoplicensem propterea occuparet, quod idem comes fecisset et tamdiu occupative tenuisset, quousque sue et dictorum judicis, juratorum et tocius communitatis civitatis predicte placuisset voluntati, in quo ipsis exponentibus plus quam tria millia florenorum auri dampna intullissent, potencia mediante, in preiudicium prefatorum exponencium et dampnum valde magnum. Super quo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus unum vel duos e vobis transmittatis, qui ab omnibus quibus incumbit meram de premissis experiatur certitudinis veritatem, quam tandem regni Sclauonie banis suo modo rescribatis. Datum Bude in dominica Reminiscere. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. Regni nostri anno octavo, coronacionis vero primo.

E transumpto Stephani Bicchele et Augustini Porkolab comitum zagrab. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 8.

240.

Anno 1465, 11. martii. Zagrabiae.

Coram communitate civitatis Agnes, viduata morte Johannis Kunšić, agrum suum Eliae, campanarum fusori, 3 fl. vendit.

Nos Anthonius, filius Thome, judex, Blasius, Michael, Thomas, Clemens, Paulus, Clemens, Marcus et Gregorius jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod proba et honesta mulier Agnes vocata, relicta condam viri providi et honesti Johannis Kwnsyth dicti, filia videlicet condam Mathie de Kralewcz, olim concivis nostri, filii Blasii, ad nostram personaliter veniens presenciam, confessa est in hunc modum, ut ipsa quandam terram suam arabilem in campo nostro seu civitatis prefate inter terras similiter arabiles viri providi et honesti Elye campanarum fusoris, similiter concivis nostri, filii videlicet Benedicti de Posega, et inter terras nostre communitatis ac secus viam communem habitam et existentem, quinque vel citra, ut dicitur, dietas terre in se continentem, ipsam scilicet Agnethem mulierem a prefato condam Mathia patre eiusdem tamquam heredem et superstitem ipsius condam Mathie et eciam litteratorie concernentem, prout hoc in quadam littera nostra seu civitatis prefate privilegiali ac statutoria, tempore videlicet judicatus viri condam providi et honesti Petri olim senioris judicis et concivis nostri, filii videlicet Pauli, de anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo secundo in festo beati Georgii martiris, aliquamdiu preteritis, pro parte eiusdem Agnetis mulieris superinde confecta et emanata ac coram nobis in specie exhibita et demonstrata fide contineri vidimus oculata, simulcum omnibus eiusdem terre arabilis quinque vel citra dietas in se continentis utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus, fructuositatibus et pertinenciis universis, prefato Elye, fusori campanarum, nostro videlicet concivi, ac per eum ipsius heredibus, pro tribus florenis auri, per eundem Elyam annotate Agneti mulieri, prout ipsamet nobis retulit, iam plene datis et persolutis, vendidisset et contulisset, immo ex consensu alterius vicini videlicet communitate predicte civitatis ad hoc interveniente vendidit et contulit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pariter et habendam, ac juxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo privilegialiter approbatam, quomodocumque voluerit disponendam; antiquas quoque litteras universas factum premisse terre arabilis, quinque vel citra dietas terre in se continentis sonantes, si in contrarium presencium quovis temporis in processu exhiberentur seu

in littem producerentur cassas commisimus et viribus carituras, immo exhibitoribus earumdem nocituras. In quorum omnium premissorum testimonium, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum feria secunda proxima ante festum beati Gregorii pape. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto.

Originale in charta. A tergo vestigium imppressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

241.

Anno 1465, 5 aprilis Zagrabiae.

Inquisitione constituta magna detrimenta a communitate civitatis capitulo profecto esse adlata Emericus de Zapolja et Nicolaus de Vilak bani a comitatu zagrab. certiores fiunt.

Magnificis viris Emerico de Zapolya regnorum Bozne gubernatori, necnon Dalmacie, Croacie et Nicolao de Wylak regni Sclauonie banis, dominis ipsorum honorandis, Stephanus Bicchele de Zelinyawar et Augustinus Porkolab comites ac judices nobilium comitatus zagrabiensis servicii et honoris continuum incrementum. Noverint eedem vestre magnificencie, quod nos litteras inquisitorias serenissimi principis et domini, domini Mathye, dei gracia regis Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. domini nostri graciosi, clause emanatas, nobisque preceptorie loquentes et directas sumpma cum fidelitate recepimus in hec verba: (vide Doc. 239. de anno 1465. 5. aprilis) Nos igitur mandatis prefati domini nostri regis in omnibus obedire cupientes, ut tenemur, Mathyam de Wrnewcz et Ladislaum Imprycz de Jampnycha, duos ex nobis, scilicet judices nobilium, ad premissam inquisicionem faciendam duximus destinandos, qui tandem ad nos exinde reversi nobis concorditer retulerunt eo modo, ut ipsi ab omnibus quibus decuisset et licuisset palam et occulte diligenter inquirentes, omnia premissa et quevis premissorum singula sic et eodem modo facta fore rescivissent, prout prefato domino nostro regi dictum extitisset et quemadmodum tenor litterarum regalium contineret predictarum, quarum seriem eisdem vestris magnificenciis duximus rescribendam. Datum Zagrabie feria sexta proxima ante dominicam Ramispalmarum. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto.

Originale in charta. A tergo vestigia sex sigillorum. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 10. nr. 8.

242.

Anno 1465, 24. aprilis. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, concedit, ut quam a civibus tam a nobilibus, dum vivunt, et hora ultima, bona monasterio s. Nicolai ord. Praedicatorum legentur.

Commissio propria domini regis,

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis. Quod cum nil magis ad regiam pertineat vel justiciam vel religionem, quam ecclesias dei honorificis dotare privilegiis, sic enim divina propiciabitur maiestas in quam sanctorum eius omnis veneracio recurrit. Igitur nos ob specialem devocionem nostram, quam ad beatum Nicolaum episcopum et confessorem, in cuius glorioso nomine claustrum ordinis fratrum Predicatorum Zagrabie fundatum esse dinoscitur, cuiusque precibus successus nostros prosperari ac tam in terris quam in celis pie credimus confoveri, gerimus et habemus, in sublevamen dicti monasteri et collegii eorumdem fratrum in eo pro tempore degencium, de penuria illa, quam in rebus temporalibus ad sui provisionem et sustentacionem necessariis frequentissime, ut accepimus, paciuntur, eidem claustro et per consequens prefato collegio dictorum fratrum in eodem pro tempore degencium id graciose et de plenitudine potestatis regie duximus annuendum et concedendum, ut omnes et singuli nobiles aut alterius cuiusvis status homines, possessiones, villas, predia, vineas, domos et alias quascumque hereditates et jura eorum possessionaria quomodocumque appellatas et vocitari solita tam in territorio civitatis nostre montis Grecensis, quam alias ubivis in regno nostro habitas et existentes semper dum voluerint in vita scilicet et tempore mortis prefato claustro et per consequens collegio antedictorum fratrum in eodem pro tempore degencium in elemosinam perpetuo libere conferre, donare, legare et alias prout eis videbitur locare; prefati eciam fratres huiusmodi bona pro se et dicto claustro eorum tenere, possidere, ac illis, quibus maluerint, vendere et locare et alias juxta eorum libitum de eisdem pro utilitate claustri et collegii eorum disponere possint et valeant. Quibusquidem collacioni, donacioni aut legacioni, locacioni, vendicionique ex nunc prout ex tunc, cum scilicet facte fuerint, et extunc prout ex nunc animo deliberato et ex certa nostra sciencia, prelatorumque et baronum nostrorum consilio nostrum regium consensum prebuimus benivolum pariter et assensum, immo annuimus et concedimus ac

prebemus harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude in festo beati Georgii martiris. Anno domini milesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. Regni nostri anno octavo, coronacionis vero secundo.

Originale in membrana. Zona sericea appendet absque sigillo. In regnicol. arch. Act. Jes. fasc. 10. nr. 19.

243.

Anno 1465, 1. Augusti. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, mandat abbati Cisterc. zagrab., ut Hermanus de Čava ejusque mater ab immerita excommunicatione liberentur.

De commissione domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fideli nostro venerabili et religioso fratri Winnando abbati monasterii beate Marie virginis de Zagrabia, salutem et graciam. Exponit nobis fidelis noster Hermanus de Chawa querulose, quomodo vos ipsum et dominam Vrsulam relictam condam Marci de eadem Chawa, matrem suam, ad instanciam honorabilis magistri Johannis, rectoris domus hospitalis beate Elizabeth in area capituli zagrabiensis constructe, in quibusdam causis prophanis racione cuiusdam predii motis, non ecclesiasticum, sed vicarii episcopatus zagrabiensis in temporalibus generalis, forum et judicium concernentibus, vigore quarumdam litterarum concilii Basiliensis, vestri in presenciam citari fecissetis, et eosdem sic in vestri presencia citatos, ob favorem eiusdem magistri Johannis vexaretis et excommunicatos denunciare faceretis in preiudicium jurium eorumdem valde magnum, unde supplicant, per nos ipsis superinde opportune provideri. Et quia nos volumus, ut unicuique sua jurisdiccio observetur, ideo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus acceptis presentibus, predictos exponentes a tali excommunicacionis sentencia absolvatis et vos de eisdem causis ingerere et ipsas ulterius tractare non debeatis, sed easdem sine renitencia et difficultate judicio et examini dicti vicarii episcopatus zagrabiensis in temporalibus generalis absque omni gravamine et adiudicacione aliquali transmittatis, partibus predictis coram ipso vicario comparendi terminum vestris in litteris prefigentes congruentem. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo ad vincula beati Petri apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. Regni nostri anno (octavo), coronacionis vero secundo.

Originale in charta. In inferiori margine impressum sigillum maius. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

244.

Anno 1465, 4. Augusti. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, communitate civitatis precante capitulo zagrab. vetat, ut a civitatis mercatoribus pro merce tributum porro petat.

De commissione domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis, salutem et graciam. Nostre maiestatis venientes in presenciam fideles nostri Conrardus Rauser, senior iudex, ac Blasius iuratus, cives civitatis nostre montis Grecensis in ipsorum ac tocius communitatis eiusdem civitatis nostre personis, nobis exponere curaverunt in hunc modum: quod licet ipsi et tota communitas dicte civitatis nostre montis Grecensis antiqua libertatis eorum prerogativa per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, ipsis graciose concessa et per nostram maiestatem confirmata requirente, ab omni solucione tributaria, tam de personis propriis, quam de rebus et bonis ac mercimoniis eorum quibusvis, in quibuscumque locis tributorum nostrorum videlicet et aliorum quorumcumque fieri debencium, per omnia exempti sint et liberati, tamen vos non curantes huiusmodi libertatibus ipsorum, eosdem in locis tributorum vestrorum ad solucionem tributariam compelleretis, et propter non solucionem huiusmodi tributi, eosdem in presenciam banorum regni nostri Sclauonie reconveniretis in preiudicium libertatis ipsorum et desolacionem dicte civitatis nostre non parvam. Quam ob rem fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus amodo deinceps a futuris civibus nostris nullum tributum petere et exigere, petique et exigifacere contra antiquas eorum libertates presumatis, et nec eosdem cives nostros per non solucionem huiusmodi tributi in presenciam dictorum banorum regni nostri Sclauonie per amplius reconvenire presumatis; nam aliter commisimus fideli nostro spectabili et magnifico Jaan, comiti Zagorie et regni nostri predicti Sclauonie bano, ut ipse prefatos cives nostros montis Grecensis in ipsorum antiquis libertatibus conservet. Secus ergo non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude die dominico proximo ante festum beate Marie virginis de nive. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. Regni nostri anno octavo, coronacionis vero secundo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

245.

Anno 1465, 5. Augusti. Budae.

Cives zagrabienses soltantum a magistro tavarnicorum regalium in jus citari posse Mathias, Hungariae etc. rex, identidem confirmat.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus suis banis vel vicebanis regni nostri Sclauonie salutem et graciam. Noveritis, quod nostre maiestatis venientes in presenciam fideles nostri, circumspecti, Conradus Rauser senior judex ac Blasius juratus, cives civitatis nostre montis Grecensis in ipsorum ac ceterorum universorum civium eiusdem civitatis nostre personis, nobis exponere curaverunt in hunc modum: quod licet ipsi cives dicte civitatis nostre montis Grecensis, mediantibus litteris divorum regum Hungarie, nostrorum scilicet predecessorum, et per nos eisdem confirmatarum, solummodo judicio magistri thavarnicorum nostrorum reservati sint, et judicio banorum regni nostri Sclauonie astare non teneantur; tamen capitulum ecclesie zagrabiensis racione non solucionis tributi in locis tributorum eiusdem capituli exigi soliti ipsos in presencia banorum dicti regni nostri Sclauonie in causam convenisset, et contra dictos cives nostros sentenciam diffinitivam reportasset, vigore cuius eosdem cives nostros in rebus et bonis ipsorum dampnificare vellet, in preiudicium eorumdem civium civitatis nostre montis Grecensis et dampnum valde magnum. Supplicaverunt itaque prefati Conradus Rauser, senior judex, et Blasius juratus in ipsorum ac aliorum civium nostrorum nominibus et in personis, ut nos ipsis de remedio providere dignaremur opportuno. Unde nos nolentes ipsos cives nostros ex eo, quod iidem solummodo iudicio dicti magistri thavarnicorum nostrorum reservati sunt, per quoscumque regnicolas nostros minus juste et indebite impediri, de nostre legalis potestatis plenitudine et gracia speciali, prefatam sentenciam pro parte dicti capituli ecclesie zagrabiensis revocantes, fidelitati igitur vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus amodo deinceps prefatos cives dicte civitatis nostre montis Grecensis ad instanciam dicti capituli ecclesie zagrabiensis racione previa in personis, rebusque et bonis ipsorum iudicare, molestare aut quovis modo dampnificare nullo modo presumatis. Si enim alique quitquam accionis vel questionis contra annotatos cives dicte civitatis nostre habent vel habere pretendunt hii, id coram dicto magistro thavarnicorum nostrorum, judice scilicet eorum ordinario, juridice prosequantur, ex parte quorum idem, omni contra ipsos querulanti iudicium et iusticiam faciet, prout dictabit ordo juris.

Secus non facturi Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beate Marie virginis de nive. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. Regni nostri anno octavo, coronacionis vero secundo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

246.

Anno 1465, 9. Augusti. Budae.

Capituli paupertate intellecta, Mathias, Hungariae etc. rex, praescribit, ut a capitulo in proximo bello cum Turcis gerendo, modo aliquot equi ad impedimenta portanda dentur.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris capitulo ecclesie zagrabiensis salutem et graciam. Licet inter alia in facto exercituacionis contra Turcos in proximo faciende, hoc dispositum sit, quod universi nobiles et possessionati homines illius regni nostri Sclauonie per singula capita exercituare et de singulis viginti sessionibus sive portis jobagionum suorum singulum unum armatum secum ad exercitum ducere teneantur, tamen nos considerata paupertate illius ecclesie zagrabiensis, vos et bona ac possessiones vestras ab huiusmodi exercituacione hac vice liberos reddidimus, ita tamen, ut de eisdem bonis vestris nobis certi equi, super quibus pondera ferri poterunt, disponantur. Quapropter fidelitati vestre harum serie firmiter committimus et mandamus, quatenus visis presentibus, huiusmodi equos iuxta informacionem fidelis nostri egregii Friderici Lamberger capitanei castri nostri Chakthornya de pretactis bonis et possessionibus vestris disponeretis eosdem equos illis, quibus ipse Lamberger dixerit, dare et assignare deberetis. Secus nullo modo facturi. Datum Bude in vigilia festi beati Laurencii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto. Regni nostri anno octavo, coronacionis vero secundo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio ven. Capit. zagrabiensis. Act. Cap. ant fasc. I. nr. 10.

247.

Anno 1465, 21. Augusti. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrabiensi communitas civit. montis Grecensis de Johannis Marati tricesimatoris injuria recusat.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod Anthonius, filius Thome, modernus ac Valentinus, senior, judices civitatis montis Grecensis in ipsorum ac tocius communitatis civium et inhabitatorum eiusdem civitatis montis Grecensis nominibus et in personis ad nostram personaliter venientes presenciam, nobis per modum protestacionis significare curarunt in hunc modum: quomodo nobilis vir Johannes Marathy, familiaris magnifici Johannis Thwzy de Laak, janitorum regalium magistri, per eundem Johannem Thwzy iuxta litteratorium mandatum regie serenitatis, qui ipsam civitatem ad manus regias occupasset, in eadem civitate ad exigendam tricesimam constitutus, nescitur cuius fretus consilio, in festo beati regis Stephani, proxime preterito, in foro videlicet annuali in area nostra capitulari et in ipsa civitate celebrari solito, certos homines nobilium et commetaneorum et circumvicinorum eiusdem civitatis ac castri Medwewara, de quibus nulla tricesima de jure provenire debuisset, quosdam vestimentis, alios vero falcastris et eorum bobus et animalibus ac aliis rebus privasset et spoliasset, cuius spolii occasione ipse judex et alii cives dicte civitatis extra murum dicte civitatis et eius territorium nullas liberi transire ausi fuissent. Ceterum, cum ipse judex unacum certis pocioribus ac senioribus judicibus ac juratis et civibus dicte civitatis montis Grecensis unacum venerabili viro magistro Georgio archidiacono de Bexin, socioque et concanonico nostro, unacum litteris regie serenitatis spectabili et magnifico domino Jan, Zagorie comiti perpetuo, necnon regni Sclauonie bano etc. loquentibus, ipsiusque domini Jan, Zagorie comitis, similiter litteris in eo videlicet sonantibus, ut castellum, quod per condam comitem Cilie in una parte ipsius civitatis fuerat constructum dirui per ipsos cives deberet, ad prefatum Johannem Marathy accessissent et ipsum iuxta iniunctum litteratorium mandatum ipsius regie serenitatis et eciam commissionem prefati domini Jaan comitis et bani petivissent et requisitum habuissent, ut ipsum castellum eisdem diruere admisisset. Quiquidem Johannes Marathy ibidem coram eodem magistro Georgio, socio et concanonico nostro, in ponte eiusdem castelli in eosdem judices, juratos cives dicte civitatis unacum hominibus et familiaribus suis, evaginatis gladiis, manu armata irruisset, ibique certos ex ipsis verberum plagis affecisset, et nisi presidio de-

fensionis se tueri valuissent, utique ibidem certos et quam plures ex eisdem civibus nece miserabili tradidisset et peremisset. Eo non contentus prefatus Johannes Marathy, dum ipse judex unacum aliis civibus dicte civitatis montis Grecensis nostri in medium ad ipsam protestacionem contra ipsum faciendam advenisset, tunc ipse Johannes Marathy, ibidem personaliter coram nobis adherens, prefato Anthonio judici taliter diffidasset, ut ubicumque eundem invenire seu apprehendere posset, ipsum nece miserabili interimere vellet et niteretur, in preiudicium ipsius judicis et tocius communitatis dicte civitatis montis Grecensis ac dampnum manifestum. Super quibus iidem Anthonius judex modernus et Valentinus, alias judex, sibi ipsis et aliis predictis presentes litteras nostras protestatorias dari pecierunt, quas eisdem concessimus communi justicia svadente et regni lege requirente. Datum secundo die festi beati regis Stephani prenotati. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo quinto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

248.

Anno 1466, 16. aprilis.

Paulus II. papa Mathiae regi scribit, quod nuper Demetrium episcopum zagrabiensem ad jaurinensem episcopatum transtulerit, et Osvaldum in eius locum faciat episcopum zagrabiensem. XVI. kalendas maii.

Georgii Marcelović; Regesta, ut supra.

249.

Anno 1466, 26. aprilis.

Mathias rex dat litteras, quibus profitetur se deponere ad nonnullorum supplicationem omnem indignationem, quam contra capitulum conceperat et canonicos, eo, quod ipsi archidiaconatum goriczensem cuidam Demetrio doctori contulerit contra collationem regiam factam in favorem magistri Martini, capitulumque in graciam suam recipit.

Georgii Marcelović: Regesta, ut supra.

250.

Anno 1466, 23. Augusti. Zagrabiae.

A Mathia, Hungariae etc, rege, societatum statuta: pellificum et artificum frenorum ac corrigiatorum in civitate montis Grecensis confirmantur.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Chroacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod nos, tum ad nonullorum fidelium nostrorum humillime supplicacionis instanciam per eos pro parte universitatis pellificum et artificum frenorum, ac corrigiatorum in hac civitate nostra montis Grecensis nunc commorancium et in futurum commoraturorum nostre propterea porrecte maiestati, tum vero, ut iidem artes ipsorum eo liberius exercere valeant, eisdem pellificibus et artificibus id graciose annuendum duximus et concedendum, immo annuimus et concedimus per presentes, ut ipsi et eorum universi successores et posteri, omnibus illis libertatibus et consvetudinibus, quibus pellifices et artifices aliarum liberarum civitatum nostrarum utuntur et gaudent, futuris semper successivis temporibus uti possint et gaudere. Item, primo, quod ipsi more aliorum pellificum et artificum societatem vulgariter czeh habencium pro se libere societatem facere ac singulis annis inter se decanum vel magistrum huiusmodi societatis constituere possint ac valeant, qui ipsam societatem regat et universas causas pretextu arcium et laborum ipsorum et alias qualitercumque oriendas imprimis videat, dirimat et discuciat. Et quod nullus omnino hominum ipsos vel aliquem ex ipsis in quibuscumque causis racione huiusmodi arcium et laborum ipsorum in presenciam iudicis et iuratorum civium eius civitatis nostre vel aliorum iudicum aliter, quam prius huiusmodi cause per magistrum dicte societatis ipsorum discusse et iudicate fuerint, convenire possit. Item, quod nemo inter eos magister arcium et laborum ipsorum fieri possit, nisi is, qui eisdem et societati eorum ad huiusmodi artes sufficiens videbitur, et ad ipsum magisterium arcium et societatem per magistrum eiusdem societatis, qui pro tempore fuerit constitutus, acceptatus fuerit, et talis in magisterium acceptandus primo communitati societatis duos florenos auri et quatuor libras cere solverit, vel magistro eiusdem societatis et aliis magistris unum prandium dederit. Preterea, quod nullus pellifex et artifex frenorum et corrigiatorum extra societatem ipsorum constitutus audeat seu presumat in ipsa civitate artes huiusmodi exercere; si qui vero exercerent, talium pellificum vel artificum labores, magister

*

ipsius societatis libere auffere possit. Nullus eciam mercator vel alter homo negociator pelliceas vel alios extraneos labores arcium prescriptarum in ipsa civitate nostra vendere presumat, nisi tempore nundinarum seu fororum annualium; et si quispiam huiusmodi pelliceos vel alios extraneos labores vendere attemptaverint, magister dicte societatis auferendi liberam habet potestatis facultatem ex presenti concessione nostra. Quocirca vobis fidelibus nostris capetaneis vel vicecapetaneis per nos vel successores nostros reges in prefata civitate nostra constituendis, item iudici et iuratis, ceterisque civibus ipsius civitatis nostre presentibus et futuris presencium noticiam habituris harum serie firmiter precipimus et mandamus, quatenus amodo deinceps prefatos pellifices et artifices frenorum et corrigiatorum vel aliquem ex ipsis in causis supradictis pretextu scilicet huiusmodi arcium et laborum ipsorum iudicare vel vero astare iudicatui compellere aut alias quovismodo contrà formam huiusmodi nostre graciose annuencie quoquo impedire, molestare, aut perturbare et dampnificare nullo umquam tempore presumatis. Presentes autem, quas appensione sigilli nostri secreti communiri fecimus, post earum lecturam, reddi mandamus presentati. Datum Zagrabie in vigilia festi beati Bartholomei apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto. Regni nostri anno nono, coronacionis vero tercio.

Protocollum loci credibilis ven. Capit. zagrabiensis nr. XXIX. pag. 40. In archiv. ven. Cap, zagrab.

251.

Anno 1466, 23 Augusti. Zagrabiae.

A Mathia, Hungariae etc. rege, sutorum in civitate montis Grecensis societatis statuta confirmantur.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos, tum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillime supplicacionis instanciam, per eos pro parte universitatis sutorum in hac civitate nostra montis Grecensis nunc commorancium et in futurum commoraturorum, nostre propterea porrecte maiestati, tum vero, ut iidem artes ipsorum eo liberius exercere valeant, eisdem sutoribus id graciose annuentes duximus et concedentes, immo annuimus et concedimus per presentes, ut ipsi et eorum universi successores et

posteri omnibus illis libertatibus et consvetudinibus, quibus sutores et artifices aliarum liberarum civitatum nostrarum utuntur et gaudent, futuris semper successivis temporibus, uti possent et gaudere. Item primo, quod ipsi more aliorum sutorum et artificum societatem vulgariter czeh habencium, pro se libere societatem facere et singulis annis inter se decanum vel magistrum huiusmodi societatis constituere possint et valeant, qui ipsam societatem regat et universas causas pretextu arcium et laborum ipsorum et alias qualitercumque oriendas inprimis videat, dirimat et discuciat, et quod nullus omnino hominum ipsos vel aliquem ex ipsis in quibuscumque causis racione huiusmodi arcium et laborum ipsorum in presenciam judicis et juratorum civium dicte civitatis nostre vel aliorum judicum, aliter quam prius huiusmodi cause per magistrum dicte societatis ipsorum discusse et judicate fuerint, convenire posset. Item, quod nemo inter eos magister arcium et laborum fieri possit, nisi is, qui eisdem et societati eorum ad huiusmodi artes sufficiens videbitur, et ad ipsum magisterium arcium et societatem per magistrum eiusdem societatis, qui pro tempore fuerit constitutus, acceptatus fuerit, et talis in magisterium acceptandus, primo communitati societatis tres florenos auri solverit, et magistro eiusdem societatis ac aliis magistris unum prandium dederit. Preterea quod nullus sutor extra societatem ipsorum constitutus, audeat seu presummat in ipsa civitate artes huiusmodi exercere; si qui vero exercerent, talium sutorum labores magister ipsius societatis libere auffere possit. Nullus eciam sutor extraneus vel mercator, aut homo negociator, calcios vel alios labores arcium prescriptarum in ipsa civitate nostra vendere presummat, nisi tempore nundinarum annualium, et si quipiam huiusmodi calcios vel alios labores vendere attemptaverit, magister dicte societatis aufferendi liberam habeat potestatis facultatem ex presenti concessione nostra. Quocirca vobis fidelibus nostris capetaneis vel vicecapetaneis, per nos aut successores nostros reges in ipsa civitate constituendis, item judici et juratis, ceterisque civibus antefate civitatis nostre montis Grecensis presentibus et futuris presencium noticiam habituris, harum serie firmiter precipimus et mandamus, quatenus amodo deinceps prefatos sutores vel aliquem ex ipsis in causis supradictis pretextu scilicet huiusmodi arcium et laborum ipsorum judicare vel vestro astare judicatui compellere aut alias quovismodo contra formam huiusmodi nostre graciose annuencie quoquomodo impedire, molestare aut perturbare et dampnificare, nullo umquam tempore presumatis. Presentes autem, quas secreto sigillo nostro, quo utimur, in pendenti communiri fecimus, post earum lecturam, reddi iubemus pre-

sentanti. Datum Zagrabie in vigilia festi beati Bartholomei apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto. Regni nostri anno nono, coronacionis vero tercio.

E transumpto Johannis Corvini, bani de ann. 1504. In archivio lib. reg. civit. zagrabiensis.

252.

Anno 1466, 29. septembris. Zagrabiae.

Rectoratus altaris s. crucis in eccl. cathedrali Matheo Kelked confertur.

Anno domini MCCCCLX sexto, ipso die festi beati Michaelis archangeli, domini capitulariter in interiori sacristia congregati, videlicet: dominus cantor, dominus chasmensis prepositus, vicarius, dominus Kemlek, Warasd, Wasca, Bexin, archidiaconi; Ladislaus custos, magistri: Fabianus, Nemes, Tyuer, Elias, Zapolya, magister Johannes, alias sancti Johannis Belethnich, unanimi voto contulerunt rectoratum altaris sancte crucis venerabili domino Matheo Kelked, archidiacono kamarcensi et concanonico eorum, ista condicione interiecta, quod omnes porci de dicto rectoratu, pro tempore provenientes, unacum pecuniis porcalibus semper dominis de capitulo modis omnibus debent provenire, et idem rector se de eisdem et de decimis ac inposicione taxarum extraordinariarum et recolleccione earum nullatenus intromittere et pro posse apud dominos . . . . procurare; taxas et collectas autem annuales et consvetas pro se exiget idem rector.

Ego Matheus archidiaconus kamarcensis subscripsi manu propria.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

253.

Anno 1467, 18. martii. Budae.

Ab Osvaldo, episcopo zagrab., synodus sacerdotum Zagrabiae convocatur.

Osvaldus dei et apostolice sedis gracia episcopus ecclesie zagrabiensis. Universis et singulis religiosis, venerabilibus, honorabilibus ac discretis et circumspectis viris, dominis abbatibus, prioribus, prepositis tam regularibus quam secularibus, lectoribus, cantoribus, custodibus, necnon archidiaconis ceterisque canonicis, tam dicte kathedralis zagrabiensis quam collegiate chasmensis ecclesiarum nostrarum, vicearchidiaconis, plebanis et eorum loca tenentibus, ac ecclesiarum capitularium, hospitalium et altarium rectoribus, aliisque

beneficiatis sed et presbiteris, gracianis quibuscumque in et sub diocesi nostra zagrabiensi ubilibet constitutis et commorantibus presencium noticiam habituris salutem in domino benediccione cum paterna. Quum sanctorum patrum canonica sanxit auctoritas antistites synodalem clero sue dyocesis celebrari congregacionem, ut per salubres exhortaciones, constituciones synodales et canonicas moniciones vicia extirpentur, virtutes inserantur, reprimantur actus noxii et discipline equitatis norma dirigatur, status ecclesiarum et persone ecclesiastice reformentur. Ne igitur de manibus nostris, qui in partem sollicitudinis divina miseracione vocati sumus, subditorum nostrorum sanguis in districti iudicii examine requiratur, habita superinde unacum venerabilibus et circumspectis viris dominis de capitulo prefate ecclesie zagrabiensis, que a multo tempore legitimo fuit orbata pastore, salubri et matura deliberacione indiximus et tenore presencium indicimus promulgantes sanctam synodalem congregacionem anno in presenti in ipsa ecclesia nostra zagrabiensi die dominico proximo post festum beati Georgii martiris, proxime venturo, videlicet vicesima sexta die mensis aprilis et aliis diebus ad id aptis et sufficientibus annuente domino per nos, aut si arduis regni maiestatis fuerimus prepediti negociis, per ydoneos viros quos illac deputare et transmittere curabimus celebrandam. Universitatem itaque vestram requirimus, hortamur et per hec scripta monemus primo, secundo, tercio, perhemptorieque et canonice, nichilominusque vobis et cuilibet vestrum in solidum in virtute salutaris obediencie et sub penis ac censuris ecclesiasticis in sinodo, more alias solito, in dicta nostra ecclesia zagrabiensi celebrata in absentes et contumaces infligi et promulgari consvetis, districte precipiendo mandamus, quatenus ad veniendum et ad representandum vos personaliter ad eandam sanctam synodum preparetis et in prefato die dominico post festum beati Georgii martiris et aliis diebus ad id aptis et sufficientibus et immediate sequentibus; quemquidem terminum vobis omnibus et singulis supradictis viris ecclesiasticis et vestrum cuilibet cuiuscumque gradus, ordinis, condicionis, dignitatis et preeminencie existant pro primo, secundo, tercio et peremptorio termino, canonicaque monicione in hiis scriptis assignamus celebracionem eiusdem sancte sinodis interesse et in propriis personis vos representare studeatis, statuta synodalia pia monicione ac exhortaciones salutiferas ibidem proponendas audituri et diligenter attenturi, et tandem domino cooperante et sermonem confirmante effectualiter adimpleturi; et ne aliquis vestrum ignoranciam de premissis quoquomodo allegare valeat, presentes litteras nostras valvis dicte ecclesie nostre zagrabiensis publice affligi man-

davimus, ut ad cunctorum noticiam contenta in eisdem possint patulo pervenire. Preterea mandamus, ut hec omnia et singula archidiaconi dicte ecclesie nostre per se vel per alios vicearchidiaconos prout expediens fuerit plebanorum suorum et aliorum, quorum supra, faciant noticiam pervenire. Datum Bude decima octava die mensis marcii. Anno domini MCCCCLXVII. Albertus de Nagywath, notarius in premissis.

Memoriale in glossario coaevo. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid. II. C. 79. 80.

254.

Anno 1467, 13. aprilis. Budae.

Ab Osvaldo, episcopo zagrab., altera synodi habendae Zagrabiae dies constituitur.

Oswaldus etc. Universis et singulis dominis abbatibus, prepositis, lectoribus, archidiaconis, canonicis kathedralium et collegiatarum ecclesiarum, aliisque plebanis et ecclesiarum parochialium rectoribus in et sub tota dyocesi nostra zagrabiensi ubivis constitutis et existentibus salutem et paternam in domino benediccionem. Quamvis nuper debita sollicitudine officii pastoralis moti ad laudem et divini numinis honorem ac status ecclesie nostre zagrabiensis, pariterque tocius dominici gregis ex alto nobis crediti reformacionem, celebracionem sancte sinodi in dicta nostra ecclesia zagrabiensi fiende decreverimus, certum ad hoc et determinatum tempus, scilicet dominicam proximam post festum beati Georgii martiris deputaverimus, vobisque et vestrum cuilibet devocioni in virtute salutaris obediencie et sub excommunicacionis pena, premissa canonica monicione, mandantes aliis litteris nostris patentibus in valsis pretacte ecclesie nostre publice affixis mandaverimus, et die et loco supradicte sancte sinodi et eius celebracioni interesse deberetis et personaliter teneremini; tamen pluribus et arduis negociis nunc occurrentibus dispendendis apud maiestatem regiam de suo mandato longiori quam sperabamus tempore necesse habuimus occupari, ut per hoc tam rebus regni publicis, quam sue maiestatis honori ad beneplacita obsequeremur, ac postremo ecclesie nostre pariter et nostrorum subditorum commodo consulere et statum pacificum parare possemus. Hiis et aliis iustis et racionalibus causis, nos hic detinentibus, cum in termino superioribus litteris nostris expressato predicte sinodo et eius celebracioni personaliter interesse nequerimus, ad tercium diem ascensionis Domini proxime venturum, qui erit nonus dies mensis maii, deliberaverimus differendum et defferimus per presentes, quo die et termino favente domino, dictam celebracionem sancte sinodi disposuimus perficiendi. Vobis igitur dominis

supradictis in virtute sancte obediencie et sub excommunicacionis pena, monicione canonica premissa, firmiter precipiendo mandamus, quatenus ipso die tercio predicti festi Ascensionis dominice in ecclesia nostra zagrabiensi in huiusmodi sancte sinodo et eius celebracioni iuxta continenciam aliarum litterarum nostrarum, vobis, ut premisimus, publicatarum, comparere et interesse debeatis. Vos vero domini archidiaconi supratacti hanc nostram prorogacionem omnibus plebanis in vestris archidiaconatibus constitutis citissime publicare et notificare teneamini, aliud non facturi. Datum Bude, feria secunda proxima ante festum beatorum Tiburcii et Vale(riani); etc.

Memoriale in glossario coaevo In archiv. incl. Acad Scient. Slavor. merid.

Alia insinuacio erat facta per dominum episcopum Oswaldum ad celebrandam synodum, videlicet post festum beati Stephani regis, die dominico; sed ipse dominus episcopus eatenus occupatus negociis regis etc. fuit ista prorogacio facta, ut supra, anno domini MCCCCLXXI; sed intimacio fuit facta circa festum Georgii martiris eodem anno.

Item, 3a insinuacio synodalis facta est in die Mathie apostoli, anno domini MCCCCLXXIII ad celebrandum sanctam synodum dominica qua canitur in ecclesia »Misericordias domini«, eodem anno.

255

Anno 1467, 24. aprilis. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, exactoribus vectigalium coronae, qui sunt Zagrabiae, praecipit, ne pro merce supra praescriptum a civibus exigatur.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus nostris exactoribus vectigalium corone in civitate nostra zagrabiensi, nunc constitutis et in futurum constituendis, salutem et graciam. Ex querelis nonnullorum fidelium nostrorum accepimus valde displicenter, quomodo dictum vectigal corone non secundum disposicionem prelatorum, baronum et nobilium regni nostri et contenta litterarum et registri nostri superinde editi, sed adinventis diversis abusivis cautelis longe aliter colligeritis et faceretis colligere, videlicet, quod ad quascumque partes in ipso regno nostro Sclauonie habitas, res mercimoniales deferrentur, cuiuscumque precii tales res existerent, huiusmodi vectigal ab eisdem faceretis extorqueri, unde ex litteris et registro nostris bene intueri potestis, quod ipsum vectigal corone solummodo ab illis rebus, que de hoc regno nostro et partes sibi subiectas ad partes extraneas exportarentur vel de eisdem importarentur ad regnum nostrum exigi debet. Quam ob rem fidelitati vestre harum

serie firmiter mandamus, quatenus visis presentibus, ommissis dictis cautelis adinventis, predictum sacre corone vectigal recte et iuxta contenta prefatarum litterarum et regestri nostri superinde editi, videlicet tantummodo de rebus mercimonialibus que de partibus extraneis importantur ad regnum nostrum vel de eodem exportantur ad easdem, ipsum vectigal extorquere faciatis secundum modum et quantitatem in registro superinde edito emanata. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Georgii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo. Regni nostri anno decimo, coronacionis vero quarto.

Originale in charta In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

256.

Anno 1467, 12. maii. Zagrabiae

Sacerdotes zagrabienses de atroci impetu, aliisque injuriis a laicis synodo illatis Paulum II. pontif. max. appellant.

Cum appellacionis remedium in relevamen oppressorum vel verisimiliter opprimi formidancium a sanctis patribus et utriusque iuris doctoribus, sumpmorum pontificum auctoritate fulcitum et alias canonice sit institutum, ut ea, que contra ius fierent, ipsius auxilio reformentur et in statum debitum restituantur. Proinde coram vobis venerabilibus et honorabilibus et discretis viris hic presentibus et astantibus et tam notario publico, tamquam authentica persona legali et fideli, nos universi et singuli vicearchidiaconi, plebani, hospitalium et altarium rectores per totam dyocesim zagrabiensem ubilibet existentes et constituti, animo et intencione provocandi et appellandi, annuimus et apponimus et allegamus, appellamus et appellando deducimus et hiis, quibus interest et interesse poterit quemlibet in futurum, gravi proponimus cum querela: quod quamvis reverendus in Christo pater et dominus, dominus Oswaldus, dei et apostolice sedis gracia episcopus zagrabiensis, prelatus noster, iuxta sanctorum patrum instituta, hiis diebus sanctam indixerit toti clero sue diocesis, et signanter nobis plebanis, sinodum celebrandam. Nosque eidem obedire cupientes, tamquam domino et prelato nostro, ipsi sinodali celebracioni interfuissemus et ut tenebamur cum gaudio expectabamus presenciam ipsius prelati nostri, nondum cogniti sive visi, quod videlicet huiusmodi sinodali celebracioni personaliter interesset, defectusque nostros attendisset, et ipsis, ut pater noster, graciose occurrisset vel saltem aliquos speciales viros doctores et magistros pro informacione et re-

formacione tocius status clericalis sue dyocesis destinasset. Tamen ipse reverendus pater, dominus et prelatus noster predictus, assumpta quadam occasione se a prefata sancta synodo absentandi, per ipsum modo predicto instituta, non doctores sed seductores, non tirones sed tyranos in villipendium ac oppressionem tocius cleri in medium nostri destinavit, egregios videlicet et nobiles viros, si dici merentur: Petrum de Gwdowcz, vicarium temporalem, Ladislaum de Greben, vicebanum, Gregorium de Fodorowcz, Anthonium Kopyncz, Petrum de Bykzhad, Janko de Miketyncz, Georgium Briga, Hermannum de Chawa et Georgium Susicza cum ipsorum complicibus, familiaribus videlicet suis. Cumque nos universi et singuli plebani et alii beneficiati predicti pro audiendis sermonibus et aliis erudicionibus salubribus accipiendis in ecclesia kathedrali sancti regis Stephani reclusi fuissemus, ne laycalis severitas in contemptum cleri nos modo premisso congregatos invasisset; et quidam satellites nepharii, familiares videlicet predictorum nobilium, ipsorumque conservi, iussu atque mandato, ad hospicia nostra propria, temeritate irruissent, et ibidem in domibus hospiciorum nostrorum seris confractis, res et bona nostra recepissent et receperunt et quo ipsorum perniciose voluntati placuisset, convertissent et converterunt in preiudicium et dampnum nostrum et dedecus gravissimum. Sacerdotes propterea, qui se ab huiusmodi sinodali congregacione absentassent, querentes, et cum non invenissent, duos saltem, unum ecclesie parochialis zagrabiensis cappellanum, qui pro audiendis confessionibus ad infirmum communicandum cum sacramento exivisset, divini sacramenti irreveriti, sacerdotalisque dignitatis immemores, ipsum ad villissimam tunicam, libro breviarii, pecuniis et aliis rebus circa ipsum repertis, spoliarunt; secundum vero sacerdotem, qui tunc magnam missam celebravit, dum pro necessitate naturali peracta missa exivisset, similiter captivaverunt et spoliarunt; resque ab eis ablatas retinent adhuc de presenti. Et cum iuxta consvetudinem diucius in huiusmodi celebracione sinodali observatam ad accusacionem testium sinodalium sacerdotes et alii clerici iuxta eorum merita ut repremiarentur et demerita, ut corrigerentur, pronunciarentur, iamfati laici cum suis complicibus, qui de consvetudine eciam de iure ne crimina clericalia ipsis patefierent, non debuissent interesse, eciam contra prohibicionem reverendi in Christo patris et domini Stephani, dei et apostolice sedis gracia episcopi geurensis et gubernatoris abbacie in Kapornak, prefati domini Osualdi episcopi in pontificalibus vicarii generalis ac in persona ipsius domini Osualdi episcopi, eiusdem sacre synodalis congregacionis presidentis, tociusque venerabilis capituli zagrabiensis prohibicione de mandato doctorum, clericorum et pleba-

norum congregacionis videlicet nostre, exire nolentes, videntesque et audientes certos sacerdotes propter crimina detentatos, risus et caphinos elevantes, sacerdotes omnes et singulos deridebant; dumque nos plebani prescripti ultra communem, diuturnam et approbatam consvetudinem in ipsa sacra sinodali diucius tenemur, volentesque in ea mandatis prefati domini Stephani episcopi presidentis, ut finem videremus, obtemperare, dum ultimo die, videlicet die Martis post diem Ascensionis domini proxima, ad locum ecclesie prenotate solitum, ad sonum magne campane turris, quod erat nobis mandatum, statim facto prandio convenissemus, foresque ecclesie, ne dicti sacerdotum inimici laici videlicet et persecutores intrarent, claudere voluissemus, ac quosdam certi ex nobis racione premissorum spoliorum ipsos laicos arguissent, ut res huiusmodi ab ipsis ablatas benevole restitui requisissent, prefati laici cum complicibus suis prenotatis, gladiis evaginatis, balistis apprehensis, clavis ferreis arreptis, alii vero lapides in manu tenentes, tanquam insensati, cursu veloci, nos pauperes et oppressos plebanos, immo et dominos capitulares in dicta ecclesia inclusos, nullis nostris nec ipsorum demeritis exigentibus, sed pocius animo inimicandi et malignandi, invaserunt et cum supradictis ingeniis dire percusserunt et verberaverunt sic, quod quibusdam manus, quibus pedes, quibus latera, quibusdam dorsa immanissime verberaverunt eciam fere usque ad mortem; alios autem vulneraverunt, quosdam in facie, quosdam in plantis, quosdam in brachiis; sanguinem Christi sacerdotum crudelissime per totam effundentes ecclesiam, de quorum numero unus mortuus est, multi vero languentes mortem de die in diem prestolarantur. Et dum hec reverendus pater, prefatus videlicet dominus Stephanus episcopus et presidens pontificalibus indutus apparamentis, premissa sedare voluisset et ipsi sinodo finem cum benediccione imponere, sepefati satellites non solum ipsi domino episcopo neque altero clero dignissimo, sed et corporis dominici in ipsorum aspectu existentis irreveriti, alios insultus peiores prioribus facere non erubuerunt; et nisi ipse dominus Stephanus episcopus presidens in locum sacristie una cum certis dominis capitularibus reclusus fuisset, non absque periculo sue dignitatis exivisset. Ex quibus omnibus sic nequiter patratis infinita scandala in clero exorta sunt et ecclesie sancte iniuria gravissima. Hiisque maleficiis prescriptis non contenti prefati Petrus de Gudowcz, vicarius temporalis, Ladislaus de Greben, vicebanus, Gregorius de Fodorowcz et Petrus de Byksaad in Christi sacerdotes et eorum sanguinem sevientes, quodam caritativum subsidium, quod pocius odiosissimum subsidium et proprie spolium dici debet, invenientes, quosdam ad decem florenos, qui vix duo; quosdam ad viginti, qui

vix sex; quosdam ad triginta, qui vix decem, quosdam ad quadraginta, qui vix quindecim, dumtaxat sine lesione caritatis censeri debetur, dicaverunt, huiusmodi subsidium, mandatum cum minis et machinacionibus per nos pauperes solvere constituerunt; et cum ipsam summam exsolverimus, minas carceris et mortis imponere non cessaverunt. Decimas insuper colonorum et inquilinorum nostrorum nobis de iure et approbata antiqua consvetudine provenientes, abstrahentes, mense ipsius domini Osvaldi episcopi occupantes appropriaverunt, aliasque novitates, proprie tamen abusiones, invenientes, nos et universos clericos gravant et turbant; et in accepcionibus teloniorum, quod nunquam alias auditum fuerat, in eundo et redeundo molestant; quibus si non obviabitur, timendum est, ne secte heresium latitantes in destructionem status clericalis et vilipendium sancte et universalis matris ecclesie orientur. Unde nos plebani, totaque universitas clericalis, prefati pauperes et oppressi sencientes se exinde fore gravatos, timentesque in posterum plus posse generari, cum ex preteritis verisimiliter presumitur de futuris, ad sanctissimum in Christo patrem et dominum, dominum Paulum, divina providencia papam secundum, eiusque sacrosanctam sedem apostolicam in hiis scriptis provocamus et appellamus, appellantesque primo instanter, secundo instancius et tercio instantissime nobis dare petimus, si quis sit, qui eas nobis dare velit et possit, vel saltem a te notario publico, litteras testimoniales seu publica instrumenta, subicientes nos et omnia bona nostra mobilia et immobilia una cum nobis adherere volentibus, tuicioni, proteccioni et obediencie sancte sedis apostolice antedicte; protestamurque, quod hanc appellacionem nostram et gravamina in ipsa contenta prosequi volumus et prosequemur in termino nobis a jure concesso et limitato, quodque eam hiis et huic intimavimus, notificavimus, interponimus et publicavimus, si et in quantum nobis publicus patebit accessus, alia, que de iure facienda fuerint, faciemus et protestamur eciam prout est emanatum, iuris, ordinis atque stili, salvo iure addendi, minuendi, mutandi, corrigendi, alia, que huic incumbunt et de iure sunt necessaria faciendi.

Stephanus de Marchus, notarius in premissis.

Memoriale in glossario coaevo. In archiv. incl. Acat. Scient Slavor merid. II. c. 79. 80.

257.

Anno 1467, 6. novembris. Zagrabiae.

Statutum libertatum capituli defendendarum, secretorumque non pandendorum.

Anno domini MCCCCLXVII. feria sexta infra octavam Omnium sanctorum, domini: prepositus, lector, cantor et ceteri domini infrascripti capitulariter in interiori sacristia congregati, attendentes, quod de die in diem ecclesia ruinam patitur, bona ipsius dilapidantur, decime abstrahuntur, testamenta infriguntur, clerus persequitur et alia incommoda inferuntur, peioraque in futurum formidantes iuramenti medio concluserunt ac ut robur habeant firmitatis, quilibet se sua propria manu scripsit et se ad infrascripta observanda obligavit: in primis quod laborabunt pro decimis inter Muram et Drawam, in campo et alias ubi opportunum fuerit. Similiter pro quartis archidiaconorum cum iuvamine tamen expensarum suarum. Item, pro libertacione curiarum, rerum et personarum. Item, pro testamentis et generaliter pro omnibus utilitatibus ecclesie, quod unus alterum defendat, procuratorem eciam, qui in talibus laborabit, si qua incurreret incommoda, fideliter relevabunt. Quodque presentem constitucionem sub penis periurii et perpetue exclucionis de consortio secretissime inter se tenebunt. Hoc eciam adiecto, quod si quis per amplius aliqua secreta eciam et qualitercumque parva revelaverit in capitulo facta, ipsis penis omnino sit sine misericordia subiectus, ea dumtaxat, que cadent in discrimen capituli.

Johannes lector manu propria. Bartholomeus cantor m. p. Mathyas, prepositus chasmensis m. p. Matheus archidiaconus m. p. Martinus archidiaconus goricensis m. p. Paulus archidiaconus de Kemlek m. p. Martinus archidiaconus de Waska m. p. Johannes archidiaconns chasmensis m. p. Georgius archidiaconus de Bexin m. p. Sigismundus archidiaconus de Warasd m. p. Georgius archidiaconus de Vrbowcz m. p. Ladislaus custos et canonicus m. p. Fabianus de Roycha m p. Jacobus doctor m. p, Elias de Suplancza m p. Gerardus de Patak m. p. Demetrius m. p. Johannes de Izdex m p. Andreas de Cracouia m. p. Michael de Reyffnicz m. p. Item Georgius Viti de Kerbowa m. p.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient Slav. merid.

258.

Anno 1468, 9. martii. Agriae.

Mathias, Hungariae etc. rex, cives et jobagiones civit. montis Grecensis, eorum paupertatem miserans, de extraordinaria taxa medii fl. solvenda liberat.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus per presentes, quod nos, tum ad supplicacionem nonnulorum fidelium nostrorum per eos pro parte fidelium nostrorum universorum civium, populorum et hospitum civitatis nostre montis Grecensis de juxta Zagrabiam, nostre propterea porrectam maiestati, tum eciam compacientes paupertati, desolacioni et ruine eiusdem civitatis in quas ipsa civitas et incole eiusdem potissime hiis preteritis temporibus propter plagam pestiferam in incolas utriusque sexus secutam devenit, eandem civitatem sed et cives, populos et incolas eiusdem a solucione taxe seu contribucionis medii floreni, que racione prorogacionis judicii generalis in regno nostro Sclauonie et inter alias civitates eciam ad dictam civitatem nostram montis Grecensis et incolas eiusdem imposita fuerit, graciose exemimus, exoneravimus et supportavimus, immo eximimus, exoneramus et supportamus presencium per vigorem. Mandantes vobis fidelibus nostris dicatoribus et executoribus huiusmodi medii floreni in comitatu zagrabiensi constitutis, harum serie firmissime, quatenus amodo deinceps prefatos cives, populos et incolas dicte civitatis ad solvendam dictam taxam medii floreni artare et compellere vel eosdem racione non solucionis euisdem in personis, possessionibus, necnon rebus et bonis ipsorum impedire, molestare seu dampnificare nusquam et nequaquam presumatis nec sitis ausi modo aliquali gracie nostre sub obtentu. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Agrie, feria tercia proxima post dominicam Invocavit. Anno domini millesimo quadringentesimo LX. octavo. Regni nostri anno undecimo, coronacionis vero quarto.

Ad relacionem domini episcopi zagrabiensis.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

259.

Anno 1468. 9. maii. Agriae.

A Mathia, Hungariae etc. rege, Benedictus Baćan, dicator tributi, vituperatur, quod graviorem, quam praescriptum est, tributum a civibus exigit.

Commissio domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fideli nostro nobili Benedicto de Bathyan, notario cancellarie nostre ac dicatori proventum tributi phisci nostri regalis in comitatu zagrabiensi constituto, salutem et graciam. Pridem, dum ad dicandum illum comitatum deputatus fueras, scis bene qualiter tibi inter alia commissum fuerat, ut tu iuxta formam decreti Budensis, pridem per prelatos, barones et proceres regni Hungarie stabiliti et non aliter huiusmodi proventus phisci nostri regalis dicares et exigeres. Nunc autem accepta querela a civibus et populis civitatis nostre montis Grecensis de iuxta Zagrabiam intelleximus, qualiter tu in connumerandis portis populorum et incolarum ipsius civitatis nostre numerum in modum excessisses, et non secundum formam dicti decreti sed longe aliter egisses, ita videlicet, quod eciam alodia et domos desertas dicasses et connumerasses, et tandem dicam prope ad numerum quingentarum portarum in medio ipsorum civium relinquisses, cum tamen, uti nobis relatum est, nec prope tot inhabitatores domos habentes in ipsa civitate nostra habeantur. Quapropter volumus et mandamus tibi harum serie districtissime, quatenus cures, ut formam predicti decreti Budensis in connumerandis portis et exigendis prefatis proventibus tributi phisci nostri regalis in nullo excedas, nec prefatos cives vel quoscumque alios contra ipsam formam decreti aggravare non presumss; quoniam si aliter feceris, scias, quod non parcemus tibi. Secus ergo non facturus, Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Agrie feria quarta proxima post dominicam Invocavit. Anno domini millesimo quadringentesimo LX octavo. Regni nostri anno undecimo, coronacionis vero quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

260.

Anno 1468, 20. Augusti. Zagrabiae.

A Capitulo zagrab, domus in Nova ves sita, altari s. Bernardini in eccl. cathedrali ex Jacob arcidiaconi testamento addicitur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Notum facimus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod quia vir discretus Mathias presbiter, Byskwp dictus, rector altaris beati Bernardini

confessoris per condam venerabilem virum dominum Jacobum olim archidiaconum goryczensem, sociumque et concanonicum nostrum, in ecclesia parochiali beati Emerici ducis in area nostra capitulari fundata constructi, id sufficienti et evidenti testimonio atque documento venerabilis ac honorabilis, providique, virorum, dominorum: Mathie prepositi chasmensis ac Fabiani de Roycha, sociorum similiter et concanonicorum nostrorum et Blasii Zthoymylych dicti, alias judicis civitatis montis Grecensis, executorum et commisariorum legittimorum annotati condam domini Jacobi archidiaconi goricensis, nostri in medio personaliter constitutorum et existencium, legittime comprobarunt coram nobis, ut dum prefatus condam dominus Jacobus archidiaconus in extremis vite sue temporalis laborasset, suumque scribi et condi fecisset testamentum, tunc ipse inter certas suas salubres legaciones et disposiciones quandam domum suam seu civile simul cum fundo ac edificiis, cellarioque subterraneo, necnon curia et orto similiter suis in villa nostra nova, aliter Lepawez appellata, ac inter domum et ortum prebendalem a meridione, nunc discreti viri Michaelis presbiteri de Zenthgerg, chori ecclesie nostre predicte prebendarii, a parte autem septemtrionali inter viam seu semitam ac infra usque ad meatum fluvii Medwednycza dicti tendentem, seque protendentem, ipsum condam dominum Jacobum empcionis titulo concernentem, simul cum omnibus eiusdem domus, edificiorumque, necnon cellarii subterranei, curiaque ac orto predictis, prefato Mathie presbitero Byskup dicto, pro fidelibus suis serviciis dederat et legaverat ad prescriptumque altare beati Bernardini annexerat et contulerat, prout hoc in testamento ipsius condam domini Jacobi archidiaconi scripto et coram nobis in specie producto limpide et clare vidimus contineri. Sed quia prefatus Mathias presbiter super premissa legacione et donacione prescripte domus, fundique civilis predicti cum suis utilitatibus sibi ipsi et predicto suo altari ad hec tempora a nobis litteras non receperat nec impetrarat; igitur supplicavit nobis prefatus Mathias presbiter debita et humili precum cum instancia, quatenus nos huiusmodi donacioni, legacionique ipsius domus, edificiorumque, necnon cellarii, curie et orti predictarum per ipsum condam dominum Jacobum eidem Mathie presbitero legatarum et ad presriptum altare annexarum et dimissarum nostrum benivolum consensum pariter et assensum prebere, litterisque nostris privilegialibus rathificare et confirmare dignaremur. Nos igitur supplicacionibus annotati Mathie presbiteri, item ex premissa attestacione annotatorum dominorum Mathie prepositi chasmensis ac Fabiani sociorum et concanonicorum nostrorum ac prefati Blasii judicis Zthoymylych executorum eiusdem

condam domini Jacobi archidiaconi, coram nobis, ut premittitur, facta et porrectis inclinati, premissam domum, necnon cellarium subterraneum, necnon curiam et ortum, sic, ut premittitur, per annotatum condam dominum Jacobum ipsi Mathie presbitero legatamque, datamque et ad prescriptum altare beati Bernardini annexam prefato Mathie presbitero, moderno rectori, ipsiusque successoribus predicti altaris pro tempore possessoribus ex premissis legacione et donacione statuimus et confirmamus, moreque et adinstar aliorum civium nostrorum in eadem villa nostra Lepawez vocata civilia possidencium, sub solucionibus et condicionibus nobis et ecclesie nostre provenire debentibus et administrari solitis et consvetis jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam, pariter et habendam ita tamen, quod prefatus Mathias presbiter modernus rector eiusdem altaris beati Bernardini, ipsiusque successores eiusdem domus et altaris pro tempore possessores, se contra nos et ecclesiam nostram prenotatam insontes preservare a nota infidelitatis studeant, alioquin secus facientes, de dominio eiusdem domus et suarum utilitatum cadant et destituantur, ipsorumque disposicio ad nos et ecclesiam nostram prenotatam devolvatur ipso facto. Harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante, quibus sigillum nostrum duximus appendendum. Datum in festo beati regis Stephani. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo.

Auscultata per me Stephanum Bartholomei de Iwanych et concordat cum suo originali de verbo ad verbum, super quo facio fidem.

Originale in charta. In archiv. ven capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 75. nr. 7.

261.

Anno 1468, 23. Augusti. Zagrabiae.

Johannem de Brezovica fundos suos altari s. Magdalenae oppignoratos cedere nolle a comitatu zagrab. capitulo nuntiatur.

Nos Johannes de Palathya, comes, ac judices nobilium comitatus zagrabiensis. Memorie commendamus, quod cum nos ad instantem peticionem discreti viri domini Anthonii rectoris are seu altaris beate Marie Magdalene in ecclesia sancti regis Stephani constructe, Michaelem litteratum de Gwlechinz unum ex nobis, scilicet judicem nobilium, ad infrascripta peragenda de sede nostra judiciaria legittime destinassemus, tandem idem ad nos exinde reversus, nobis retulit eo modo: quod ipse ab omnibus, quibus decuisset et licuisset, palam et occulte diligenter inquirendo talem de infrascriptis rescivisset certitudinis veri-

tatem, quomodo licet alias Ladislaus, filius condam Nicolai, filii Iwan de Brezowicza, pro quibusdam necessitatibus suis, ipsum eo tunc urgentibus evitandis, decem et octo sessiones suas jobagionales in dicta Brezoycza et suis pertinenciis existentes, habitas, are prenotate et per consequens rectori eiusdem videlicet domino Anthonio exponendo, mediantibus certis litteris capituli ecclesie zagrabiensis fassionalibus superinde confectis, sub diversis articulis, clausulis, penis et obligaminibus in eisdem conscriptis et denotatis, eidem are et annotato domino Anthonio pro sexaginta florenis auri puri scilicet pro pecunia eiusdem are seu altaris prenotate titulo pignoris duxisset obligandas. Tandem ipse Ladislaus quodam malo fretus consilio easdem sessiones nulla prius super pretacta sumpma seu auri eidem exponenti satisfaccione impensa, easdem sessiones pro se ipso minus juste et indebite occupasset, occupatasque conservaret eciam de presenti potencia· mediante in eiusdem exponentis juris preiudicium et dampnum valde magnum. Qua inquisicione facta, idem judex nobilium in festo beati Stephani regis proxime preterito ad prefatum Ladislaum accessisset, ipsumque hic Zagrabie personaliter repertum, in eo, ut ipse predictas sessiones jobagionales per ipsum eidem exponenti, modo quo supra impignoratas, pacifice et quiete remitteret et resignaret, de penisque seu obligaminibus litteris annotati capituli prenominatis eidem exponenti congruam et omnimodam reddere deberet et teneretur satisfaccionem ammonuisset; qui quidem Ladislaus nec pretactas sessiones jobagionales eidem exponenti remittere et resignare et nec de pretactis penis seu obligaminibus memorati exponentis aliquam satisfaccionem facere voluisset et nec curasset, sed se in eisdem penis et obligaminibus convinci et aggravari permittens. Datum Zagrabie tercio die diei ammonicionis prenotate. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo.

Originale in charta. Tergo impressa tria sigilla. In arch. ven. capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 76. nr. 18.

262.

Anno 1468, 19. septembris. Zagrabiae.

A Capitulo zagrab. collegio praebendariorum decima in Moravče ceditur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod nos ea, que in augmentum cultus divini, ecclesieque et salutis nostre auxilium disponi possunt, sagaci indagacione animadvertentes nullatenus debeant protardari, quodque ea non tam salubriter tamque diligenter,

nisi per prebendarios chori ecclesie nostre prefate expediri valeant atque possint. Eorum paupertati nichilominus in ea parte succurere cupientes, ut qui prius circa cultum divinum eiusque ministeria diligentes fuerant comperti, per nos tandem remunerati atque dotati magis pervigiles eisdem serviciis divinis insisterent, eaque, que per nos pluribus intentis curis et signanter horis canonicis et misse beate virginis Marie, cum quibus onerati non sufficienter provisi fuerant, expleri non possent, per eos accuracius atque diligencius exequerentur. Nos ex unanimi voto nostro atque matura deliberacione prehabitis omnes et singulas decimas nostras ad porcionem videlicet dumtaxat nostram in districtu de Morawcha concernentes et provenire solitas atque consvetas, eisdem iure perpetuo et irrevocabiliter duximus fore concedendas atque donandas, immo concedimus atque donamus. Harum nostrarum sigilli nostri appensione communitarum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria secunda proxima ante festum beati Mathei apostoli et ewangeliste. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo octavo.

E libro statutorum coll. Praebend. saec. XV. In arch. honorab. coll. Praeb.

263.

Anno 1469, 16. Augusti. Nandoralbae.

Georgius Bradač, qui in civitate domum emit, ut in numerum civium asciscatur, contendit.

Nos Gregorius Bradacz de Ladomercz, capitaneus nandoralbensis. Circumspectis et honestis viris, judici et juratis ac universis hospitibus civitatis zagrabiensis, dominis, amicis et fratribus nobis honorandis, salutem cum honore. Circumspecti domini, amici et fratres nobis honorandi. Constat vobis et cuilibet vestro, quod nos quendam fundum curie in medio vestri comparavimus et precium eiusdem fundi plenarie persolvimus et ad perpetua nos in medium vestri transtulimus permansurum et moraturos. Ideo vestras petimus dominaciones, amicicias et fraternitates, quatenus omni vestro adiutorio et auxilio nobis adesse velitis, promittimus enim harum serie et fide nostra mediante, ut in omnibus secundum jura civitatis vestre procedere et obedire volumus et ad omnia jura vestra nos obligamus, harum vigore et testimonio litterarum nostrarum mediante. Datum in castro Nandoralbensi secundo die festi Assumpcionis gloriose. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Originale in charta, in margine inferiori sigillum impressum. Exstat etiam in transumpto capituli zagrab.

264.

Anno 1469, 3. octobris. Zagrabiae.

Communitas civitatis montis Grecensis cum capituto zagrab. paciscitur.

Nos tota communitas civium, incolarum et inhabitatorum civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam. Omnibus Christi fidelibus presentem paginam cernentibus, eiusque noticiam habituris, salutem in salutis largitore. Cum igitur nichil sit tam congruum humane fidei quin et quam ea, que inter homines aguntur firma et illibata omni tempore conserventur, et ne in oblivionem forte posterum devenire poterunt, litterarum patrocinio fulciantur. Proinde ad universorum tam presencium quam futurorum noticiam harum serie volumus devenire: quoniam hiis diebus videlicet post festum beati Michaelis archangeli, proxime preteritum, sevissimi Turci, inimici Crucifixi, fideique et religionis christiane persecutores atque devastatores usque vadum seu portum fluvii Zawe aplicuissent et advenissent, cuius fluvii Zawe aqua multum decreverat et immorata extiterat, ubi multitudo christianorum utriusque sexus hominum ex illa parte ipsius fluvii Zawe fugiencium omnibus bonis, necnon domibus et rebus acrematis et derelictis affugissent, ipsumque flumen Zawe vix transvadassent, visis eciam eotunc validissimis ac impetuosis, multiplicatisque et accensis ignium flammis, quorum flamme usque ad aera celestia se sublevabant; ex quorum Turcorum sic multiplicatis insultibus et invasionibus, necnon devastacionibus, nobis et toti communitati dicte civitatis tam propter paucitatem hominum, quam et carenciam victualium terror maximus incumbebat. Et nisi nutu omnipotentis, misericordisque dei, inopinate hiis in proxime sequentibus et efluxis diebus, ipse torrens fluvii Zawe inundasset et accrevisset, nedum nobis et huic civitati sed et eciam toti regno periculum et exicium finale ingruebat et inminebat. Et quia venerabiles domini canonici, ceterique viri ecclesiastici de capitulo ecclesie zagrabiensis videntes et persencientes ipsorum Turcorum inmanissimas christianorum invasiones et periclitaciones, hominumque utriusque sexus abducciones, ignium et domorum combustiones, propriis eorum in personis una cum familia, armisque ac rebus et bonis, necnon victualibus ipsorum in auxilium et defensionem nostram et ipsius civitatis apportatis et adductis, contra eosdem paganos pugnaturi, et ipsam civitaten auxiliante omnipotenti creatore, toto ipsorum conamine una nobiscum defensaturi advenerant. Quos nos favorabiliter, hilariterque et benigne assumpmentes et in ipsam civitatem ac in medium nostri intromittentes, hospicia et domos nostras eisdem prebentes, licet cum inter nos et ipsam communitatem

nostram ab una et ipsos dominos canonicos de dicto capitulo zagrabiensi parte ab altera ab olim et dudum tam pretextu injuriarum, dampnorum, nocumentorum, rixarum, controversionum, dissensionum, necnon differenciarum, zyzaniarumque hactenus et usque ad hec tempora quomodocumque et qualitercumque et per quemcumque in ad factarum, illatarum et patratarum, factis quoque potenciariis, aliisque quibusvis malorum generibus per eosdem dominos canonicos de capitulo zagrabiensi ac ad ipsos pertinentes nobis et dicte civitati usque in hodiernum diem quovismodo illatis et irrogatis et signanter in facto excommunicacionis cuiusdam sentencie, olim per condam dominum Johannem episcopum zagrabiensem pro parte et ad instanciam ipsius capituli zagrabiensis contra nos in eo videlicet late et fulminate, ut filii nostri usque quartam generacionem ad nullos gradus ac ordines, beneficiaque et feuda ipsorum in medio promoveri et optinere non potuissent nec valuissent, litis, dissensionis et controversionis materie, invidieque fomites et rancoris malicie exorte fuissent ac diucius ventilate et protracte extitissent. Tamen nos cum eisdem dominis canonicis de dicto capitulo zagrabiensi volentes, cupientesque et omnino desiderantes amodo deinceps ac imposterum pacis et amenitatis pulchritudine, necnon tranquilitate frui, potiri, gaudereque et permanere, omnia premissa in alterutrum mutua vicissitudine facta, patrata, commissaque et exorta dampna juribus nostris possessionariis sedavimus et sopivimus, ac de et super articulis ac clausulis infra declarandis et lacius specificatis huiusmodi pacem et firmam concordiam cum ipsis dominis de dicto capitulo zagrabiensi perpetue duraturam immunius fecimus et stabilivimus: Item primo, quod ipsi domini de dicto capitulo zagrabiensi, ipsorumque tributarii pro tempore per eosdem constituti, tributum in foro annuali seu nundinis in festo sancti Marci ewangeliste ac aliis diebus ante et post sequentibus, excepta dumtaxat consveta porcione eiusdem tributi, vulgo fylarschyna vocata, nobis et dicte civitati proveniente et spectante semper salva remanente, recipere, extorquere et exigere poterunt et valebunt. Item, quod antelati domini de dicto capitulo zagrabiensi ipsorumque tributarii de curribus et equis per cives et inhabitatores dicte civitatis ab exteris partibus apreciatis et ad ipsam civitatem res et bona per nos vel alterum nostrum comparatas et adducendas, nullum tributum, nullamve tributariam exaccionem habere, exigereque et recipere non poterunt nec valebunt modo aliquali. Hoc eciam clare declarato, quod si ipsi domini de dicto capitulo zagrabiensi, aut tributarii eorum pro tempore constituti, super aliquibus rebus per nos vel alterum nostrum ab exteris, ut premittitur, par-

tibus apreciatis et ad ipsam civitatem adducendis suspicionem super eo haberent vel haberet, quod nos aliquem vel aliquos in fraudem huiusmodi ipsorum tributi, nostra bona aut alterius nostri asserendo, libertare voluerimus, extunc nos aut alter nostrum, juramento mediante ad suam vel eorum expurgacionem se expurgare coram tributario eorum tenebuntur et tenebitur. Item, quod ipsi domini de dicto capitulo aut decimatores eorum tempore vindemii in konchis et locis in territorio ipsius civitatis nostre decimas vini seu musti exigentes, dum et quoadusque in ipsis decimis et konchis in exigendis vinis seu mustis perseveraverint, tam nos videlicet cives ac eciam inhabitatores et incolas dicte civitatis pretextu dumtaxat debitorum vini et non aliarum rerum, quam eciam homines forenses seu extraneos racione quorumcumque debitorum arestare, judicare, ipsorumque judicio astarifacere poterunt et valebunt. Universas quoque litteras causales, inquisitorias, protestatorias, inhibitorias, evocatorias, insinuatorias, obligatorias, ammonitorias, judiciales, obmissionales et sentencionales et alias quaslibet pro parte nostra contra ipsos dominos de dicto capitulo zagrabiensi sub quacumque forma verborum confectas et emanatas seu confici et emanari procuratas, demptis, sic ut premittitur, litteris nostris factum jurium nostrorum possessionariorum tangentibus, vanas, frivolas, mortuas, cassas et innanes, viribusque carituras penitus reliquimus, ipsarumque exhibitori intra et extra judicium ubique nocituras commisimus. Super quibus omnibus premissis, superius specificatis et declaratis, nos communitas dicte civitatis montis Grecensis ac ipsi domini de dicto capitulo zagrabiensi premissis motibus et respectibus, unionibusque initis et factis, alternatim et mutua vicissitudine reddidimus et commisimus fore expeditos pariter et quietos, aliis composicionibus et concordiis nostris prius cum eisdem dominis de dicto capitulo zagrabiensi factis et habitis in earum vigoribus semper salvis remanentibus. In quorum omnium robur atque testimonium premissorum, firmitatemque perpetuam, presentes litteras nostras privilegiales nostro communi sigillo impendenti consignatas eisdem dominis de dicto capitulo zagrabiensi duximus concedendas. Datum feria tercia proxima post festum beati Jeronimi doctoris eximii. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Originale in membrana. Zona sericea rubra et violacea appendet absque sigillo. In archiv. archiepisc. zagrab. Politicum fasc. I. nr. 3.

265.

Anno 1469, 3. octobris. Zagrabiae.

Capitulum zagrabiense cum communitate civit. montis Grecensis ignotis injuriis pacem componit.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Notificamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis: quod ne rerum gestarum series propter fluxibilitatem dietim labentis temporis posteris veniat in oblivionem, aut quod interdum maxima agendarum rerum exposcit necessitas, varietate redarguencium inculpetur, racione dictante decrevimus ea litterarum testimonio in presencium et futurorum, quorum interest, noticiam devenire: quomodo sabbato, secundo videlicet die festi beati Michaelis archangeli, tarda jam satis hora noctis et cunctis pene quiescentibus et soporatis, adeo maximum rumorem et strepitum miserabilium personarum seviciam perfidorum Thurkorum undique fugiencium et timorosis vocibus perstrepencium persensimus, et presertim quorumdam ex alia parte fluvii Zawe, cuius aqua illis diebus multum decreverat et minorata fuerat adventancium, qui parentibus, coniugibus, prolibus et omnibus bonis eorum amissis et habitaculis eorum per eosdem Turccs concrematis semivivi auffugerant, idipsum vociferantes, quod iam maxima multitudo Turkorum et notabilior pars exercitus eorum alveum fluvii Zawe per proximum nobis portum transvadasset; visis eciam eotunc validissimis et multiplicatis accensis ignibus, quorum flamme vehementer in altitudinem aieris elevate, terrorem maximum nobis et omnibus intuentibus horrorem maximum et finale excidium minabantur, quorum formidabilis metus, timorque et tremor adeo nos attonitos reddidit, ut quid agere, quove diverti deberemus prorsus nesciremus, nobisque in tanto discrimine constitutis periit omne consilium a nobis, nec aliud restabat consilium, nisi quod unusquisque, relictis omnibus bonis, solum de proprie persone salvacione esset solicitus. Talique sub eventu, tardissima hora noctis non valentes quoquam longius auffugere, inevitabili necessitate metu mortis pertingente, in civitatem nobis proximam montis Grecensis confugere compulsi sumus; quorum cives et incole, quamvis alias mutuas inimicicias, differencias et dissensiones nobiscum habuissent, nos tamen eotunc apertis et reseratis portis eiusdem civitatis satis humaniter susceperunt, domosque eorum et hospicia nobis et nostris hilariter tribuerunt. Eaque transacta nocte, et die sequenti dominica illuscencente, non minoris pavoris et terroris, immo multo maioris, homines formidine perculsi, Turcos vehementissime nobis apropinquasse affirmabant. Ad quorum timorosam tumultacionem nimio, vehemen-

tique terrore perterriti, cum juribus, reliquiis sanctorum, thezauro, calicibus, et aliis bonis, que festinantissime levari facere pro tunc poteramus, ad eandem civitatem importantes confugimus, in qua universa eadem bona et ad presens consistunt; cum pluribus diebus precedentibus et usque ad presens tempus circumquaque in vicinis nobis locis omnia devastantes, desolantes et concremantes, infinitos et innumerabiles homines utriusque sexus, condicionis et etatis abducunt, et aliis ac aliis predis hominum et animalium aliquociens associatis, et ad eorum tenutas transmissis, ipsi denique replicatis vicibus per se pro similibus perpetrandis nepharie sunt regressi, qui communi fama pervolante, nec hac tantum vice, sed sepius invadere velle partes istas referuntur. Quique a proximo festo beati Johannis Baptiste usque prenotatum festum beati Michaelis archangeli vice iam altera in hoc miserabile regnum, specialiter et partes ultra dictum fluvium Zawe reversi, eisdem totaliter desolatis, infinitis predis hominum et animalium abductis, mansionibusque hominum ignis voragine consumptis, more beluarum seviencium crudeliter depopulati sunt; et nisi nutu misericordie dei inopinate hiis proximis diebus fluvius Zawe innundasset, nedum nos et ecclesia nostra, verum toti regno finale periculum inminebat. Quibusquidem periculis et aliis pene innumerabilibus malis undique perspectis et in acie mentis nostre sane premetitis, formidantes, nisi deus misertus fuerit, in posterum, uti famatur, multo peiora prioribus tam nobis, quam rebus et bonis nostris et ecclesie nostre succedere posse, ab ipsisque iuxta possibilitatem nostram cum auxilio cunctapotentis, presidioque amicorum cupientes precavere, licet ab olim inter nos ab una et prefatos providos et circumspectos viros cives, incolas et inhabitatores et totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, parte ab altera, tam pretextu iniuriarum, dampnorum, nocumentorum, rixarum, controversiarum, dissensionum et differenciarum hactenus et hucusque quomodocumque et qualitercumque et per quemcumque modum factarum, illatarum et patratarum, quam eciam hominum interfeccionibus, vulneracionibus, membrorum mutilacionibus, domorum combussionibus, factis potenciariis ac aliis quibusvis malorum generibus per eosdem nobis et nostris usque in hodiernum diem quovis modo irrogatis et commissis et signanter in facto excommunicacionis cuiusdam sentencie olim per condam dominum Johannem episcopum zagrabiensem pro parte et ad instanciam dominorum pro tunc de dicto capitulo, nostramque et nostrorum successorum ex premissis iniuriis contra eosdem cives, incolas et inhabitatores ac totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis late et fulminate in eo videlicet, ut filii eorumdem

usque quartam generacionem ad nullos gradus ac ordines, beneficiaque et feuda in medio nostri promoveri et optinere potuissent aut valuissent, litis, dissensionis et controversionis materia, invidieque fomes et rancoris malicie exorte fuissent, ac diucius ventilate et protracte extitissent. Tamen nos cum eisdem civibus et tota communitate dicte civitatis montis Grecensis amodo deinceps et in antea perpetuis futuris temporibus volentes, cupientes et omnino desiderantes tanquam cum vicinis nostris pacis et amenitatis pulchritudine frui, potiri et gaudere ac in bona concordia permanere, omnes iniurias, omnia dampna, omniave nocumenta tam in dicta sentencia, quam eciam aliis quibusvis litteris et literalibus instrumentis specificatas et nominata, nobisque et predecessoribus nostris per ipsos cives irrogatas et illata, eisdem civibus et toti communitati prefate civitatis montis Grecensis, demptis juribus nostris possessionariis, remisimus et relaxavimus ac de et super omnibus premissis eosdem quietos et expeditos reddidimus et commisimus, promittentes, quod neque nos et neque nostri successores annotatam sentenciam contra eosdem cives, incolas et inhabitatores ac totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis, filiosque et posteros eorumdem modo quo supra latam, ullo unquam tempore movere, prosequi et procedere cum eisdem volumus et neque valebunt modo aliquali. Insuper autem de articulis infra nominandis et declarandis cum eisdem civibus et tota communitate dicte civitatis montis Grecensis taliter concordavimus: Item primo, nos, nostrique tributarii pro tempore per nos constituti et nostros successores in futurum constituendi, tributum in foro annuali seu nundinis in festo sancti Marci ewangeliste ac aliis diebus ante et post sequentibus, excepta dumtaxat consveta porcione eiusdem tributi phylarschyna vocata, dicte civitati proveniente et spectante salva remanente, recipere, extorquere et exigere poterimus et valebimus. Item, quod nos, nostrique tributarii de curribus et equis per cives et inhabitatores dicte civitatis ab exteris partibus appreciatis et ad ipsam civitatem eorum montis Grecensis res et bona per eosdem vel eorum alterum comparata et adducenda, nullum tributum, nullamve tributariam exaccionem habere, exigere et recipere poterimus et valebimus et nec valebunt modo aliquali. Hoc tamen clare specificato, quod si nos vel nostri tributarii super aliquibus rebus et bonis per eosdem cives et inhabitatores dicte civitatis vel eorum alterum ab exteris, ut premittitur, partibus appreciatis et ad ipsam civitatem adducendis, suspicionem super eo habuerimus vel habuerit, quod aliquem vel aliquos in fraudem huiusmodi nostri tributi, sua bona asserendo, libertare voluerint vel voluerit, extunc talis aut tales juramento mediante ad

suam vel eorum expurgacionem se expurgare coram dicto nostro tributario teneantur et teneatur. Item, quod nos et decimatores nostri tempore vindemii in konchis et locis in territorio ipsius civitatis decimas vini seu musti exigentes, dum quoadusque in ipsis decimis et konchis in exigendis vinis seu mustis permanserint, tam cives, incolas et inhabitatores dicte civitatis pretextu dumtaxat debitorum vini seu musti et non aliarum rerum, quam eciam homines forenses seu extraneos racione quorumcumque debitorum arestare, judicare, nostroque aut eorum judicio arestinafacere poterimus et valebunt. Universasque et quaslibet litteras causales, inquisitorias, evocatorias, insinuatorias, protestatorias, inhibitorias, obligatorias, amonitorias, judiciales, obmissionales, et sentencionales, aliasque quaslibet tam ecclesiasticas quam seculares pro parte nostra contra ipsos cives et totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis sub quacumque forma verborum emanatas et confectas seu confici et emanari procuratas, demptis litteris nostris, factum jurium possessionariorium tangentibus et concernentibus, vanas, frivolas, mortuas, cassas et innanes, viribusque penitus carituras ac ipsarum exhibitoribus ubique tam in judicio quam extra judicium nocituras reliquimus et commisimus; aliis composicionibus et concordiis nostris prius cum eisdem civibus et tota communitate dicte civitatis montis Grecensis factis et habitis in eorum vigoribus semper salvis remanentibus. Harum nostrarum, quibus sigillum nostrum est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum feria tercia proxima post festum beati Yheronimi doctoris. Anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

Originale in membrana. Sigillum avulsum. In arch. lib. reg. civ. zagrab., ac par in archiv. ven. Capit. zagrab Fasc. 10. nr. 14.

266.

Anno 1469, 17. novembris. Budae.

Mathias rex ad supplicationem capituli concedit ex speciali gratia, ut cum prope Turcorum incursiones fierent, capitulum sepibus circumdare et munire fossatis liceat, ac propugnaculis, illudque possideat.

Georgii Marcelović: Regesta, ut supra.

267.

Anno 1470, 12. Augusti. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrabiensi communitas civitatis intercessionem facit, quod a jobagionibus de Božjakovina civium armenta in pabulo armata manu erepta sunt.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod circumspectus vir Conradus Ravsar, judex civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam, in persona tocius communitatis eiusdem civitatis montis Grecensis, nostram personaliter veniens in presenciam, universos cives, populosque et jobagiones ac totam communitatem ad castellum Bosyako vocatum spectantes, in eo inhibuisset et interdixisset, ne iidem universi universaliter et singuli singulariter, aut quicumque ex eisdem universos boves et pecora ac animalia quelibet aut quodcumque ex eisdem animalibus dicte civitatis montis Grecensis, quos et que iidem populi et jobagiones ac tota communitas ad ipsum castellum Bosyako vocatum pertinentes adunatis sibi Stephano Kys et Johanne Paloczky castellanis de eadem Bosyako, die sabbati proximo post festum beati Laurencii martiris, proxime preteritum, in campo dicte civitatis montis Grecensis manibus armatis et potenciariis more predonico recepissent et abduxissent, interim et tamdiu alicui darent, traderent, dispergerent aut in usum suum converterent, donec et quousque prefata communitas civitatis montis Grecensis causam ipsius spolii, huiusmodique violacionis libertatis sue domino nostro regi aut magnifico domino Blasio Magyar regnorum Bozne, Dalmacie, Croacie, et Sclauonie bano, scire et intelligere dare poterit. Arestassetque eosdem boves et animalia predicta apud dictos cives, populos ac totam communitatem ad dictum castellum Bosyako vocatum pertinentes, ne usque tempus prenotatum ex eisdem bobus et animalibus aliquod perdi et a civibus annotate civitatis montis Grecensis alienari videatur, immo inhibuit, interdixitque et arestavit coram nobis testimonio presencium mediante. Datum in festo beate Clare virginis et martiris. *(sic).* Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

268.

Anno 1471, 2. januarii. Budae.

Capitulum queritur Mathiae regi, quod in ipsorum et praebendariorum domibus et curiis ac bonis capitularibus, per saepissimos descensus exercituum, magnae desolationes factae sint; rex itaque prohibet banis et capitaneis regni, ut etiam in possessionibus canonicorum et praebendariorum contra voluntatem eorum cum comitibus descendere audeant.

Georgii Marcelović: Regesta, ut supra.

269.

Anno 1471, 25. martii. Čaktornjae.

Coram notario publico delecti capituli zagrabiensis postulant, ut 713. flor., quos Fridericus Lamberger legavit, ecclesiae cathedrali quam primum tradantur.

In nomine domini. Amen. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo primo, indiccione quarta, die vero lune, vigesima quinta mensis marcii, hora duodecima vel quasi, in castro Csthakenturn sub turre, dioecesis zagrabiensis, pontificatus autem sanctissimi in Christo patris ac domini nostri, domini Sixti, divina providencia pape quarti, anno eius primo, in mei notarii publici, testiumque infrascriptorum presencia constituti personaliter venerabiles viri, domini: Bartholomeus cantor, Sigismundus Topnaw in Varosd et Martinus de Waska archidiaconi et canonici ecclesie zagrabiensis, omnibus melioribus modo, via, forma, jure et causa, quibus id melius et efficacius debuerunt et potuerunt, requisiverunt per omnia in persona capituli ecclesie zagrabiensis nobiles viros Vlricum, Flederícum et Caspar Lamberger, fratres condam Frederici Lamberger, tamquam dispensatores sive curatores uxoris, heredumque suorum ac bonorum per ipsum Fredericum relictorum, quatenus septingentos tredecim florenos auri puri, justi et boni ponderis, de rebus et bonis per Henricum condam Entzesdorf in ultima sua voluntate ad fabricam ecclesie zagrabiensis predicte legatos et testamentaliter ordinatos, quos idem condam Fridericus (Lamberger) se tenebatur dicte ecclesie zagrabiensi exolverent ac de eisdem satisfaccionem impenderent pro ipsius testatoris anime salutem. Quiquidem Vlricus, Flederícus ac Caspar Lamberger ad requisicionem huiusmodi factam responderunt, quod pecuniam inexecutam . . . . . predictos septingentos tredecim florenos auri assignare

vellent pocius Wilhelmo nato condam Henrici Entzesdorf, sibique eandem . . . . prout heredi ad dicte ecclesie fabricam distribuendam et alteri nulli. Domini vero cantor, archidiaconi et canonici ex adverso replicando dixerunt, prenominatam pecunie summam ecclesie sue legatam, nec umquam de voluntate testatoris fuisset eandem per Wilhelmum filium suum ad dicte ecclesie fabricam ad distribuendum fuisse commissam, quod si hoc de voto suo fuisset, idem (in ultima voluntate) expressisset . . . .

Originale in membrana satis lacerum et mancum. A zona sericea rubra et violacea appendet sigillum. In archiv. ven. Capit. zagrab.

270.

Anno 1471, 1. octobris. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, milites in canonicorum curiis, possessionibusque collocari vetat.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris magnificis Blasio Magyar et Damiano Horvath regni nostri Sclauonie banis vel eorum vicebanis, salutem et graciam. Exponitur nobis in personis fidelium nostrorum honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis ad modum gravis querele, quod vos hiis temporibus proxime transactis homines et familiares vestros in propriis domibus et curiis dominorum eiusdem capituli contra voluntatem eorumdem sepius descensum facere permisissetis, per quos non mediocra dampna atque opprobria eisdem dominis inferri facere misissetis. Novissime eciam homines vestros ad possessionem eiusdem capituli Thoplyka vocatam, in comitatu warosdiensi existentem, more exercituancium transmisissetis, per quos propter quandam taxam per vos ad bona ipsius capituli contra libertates eiusdem sibi a divis regibus Hungarie, nostris scilicet predecessoribus superinde concessas, impositam, prope viginti homines similiter in eadem possessione et suis pertinenciis commorantes nece miserabili interficere permisissetis, multa quoque alia mala atque dampna ipsi capitulo fecissetis, facereque niteremini in preiudicium ipsorum et dampnum. Quare supplicatum est per maiestatem nostram ipsi capitulo superinde opportune provideri. Unde nos sicuti neminem subditorum nostrorum, sic nec prefatos exponentes contra ipsorum libertates per quemqiam iniuste opprimi volentes, fidelitati vestre harum serie strictissime mandamus, quatenus amodo in antea ad domos et

curias eiusdem capituli vos personaliter contra voluntatem eiusdem non descendatis, hominibusque vestris ibidem descensum facere nullatenus permittatis, prefatam eciam taxam, modo premisso ad bona eiusdem capituli iniuste impositam, exigere et extorquere vel idem aut homines suos propter non solucionem eiusdem quoquomodo molestare et dampnificare de ceteroque aliam taxam super bona eiusdem contra libertates eiusdem premissas imponere quoquomodo presumatis aut sitis ausi modo aliquali. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum feria tercia proxima post festum beati Michaelis archangeli. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo primo. Regni nostri anno quartodecimo, coronacionis vero octavo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven. Cap. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 1. nr. 12.

271.

Anno 1472, 20. maii. Budae.

A Mathia, Hungariae etc. rege, communitas civitatis a proventibus mardulinalibus, omnibus taxis, contributioneque extraordinaria solvendis, liberatur.

De commissione propria domini regis.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Tenore presencium significamus quibus expedit universis, quod nos tum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillime supplicacionis instanciam per eos pro parte fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium et communitatis civitatis nostre montis Grecensis de iuxta Zagrabiam nostre propterea porrecte maiestati, tum eciam consideratis fidelium obsequiorum meritis eorumdem civium, que iidem primum predecessoribus nostris regibus Hungarie et sacre corone regni nostri et tandem eciam maiestati nostre sub diversitate temporum atque locorum exhibuissent, et precipue consideratis illis oppressionibus et calamitatibus, necnon sumtibus et expensis, quas pro defensione et conservacione illius civitatis nostre, que cottidie hostibus fidei obiecta est, fecissent; volentes igitur ipsis civibus et communitati pro tantis ipsorum serviciis saltem in aliquo graciam nostram regiam ostendere, ut in posterum eo ferventiores ad servicia nostra reddantur, eosdem cives et communitatem dicte civitatis nostre montis Grecensis scilicet incolas in suburbio eiusdem commorantes, presentes et futuros, a solucione tam proventuum mardurinalium nobis et fisco nostro provenire debencium, quam eciam

omnium taxarum seu contribucionum extraordinariarum et aliarum quarumvis solucionum in medium regnicolarum regni nostri Sclauonie quantumque et quomodolibet fiendarum et imponendarum ex gracia speciali et auctoritate nostre celsitudinis in perpetuo graciose eximendos duximus et supportandos, immo eximimus et supportamus presencium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris magnificis banis vel vicebanis dicti regni nostri Sclauonie, necnon comitibus vel vicecomitibus et judicibus nobilium comitatus zagrabiensis, item universis et singulis dicatoribus et exactoribus huiusmodi proventuum mardurinalium necnon taxarum et quarumlibet aliarum solucionum in prefato comitatu zagrabiensi pro tempore constitutis, presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, firmissime precipientes committimus et mandamus quatenus amodo deinceps prefatos cives et incolas ac communitatem dicte civitatis nostre montis Grecensis pro tempore in eadem commorantes ad solucionem huiusmodi proventuum mardurinalium ac quorumlibet taxarum extraordinariarum quandocumque et qualitercumque in medium regnicolarum dicti regni nostri Sclauonie, ut premisimus, imponendarum ad solvendum eosdem in medium ipsorum regnicolarum nostrorum artare et compellere aut eosdem propterea in personis, rebusque et bonis ipsorum quibusvis contra formam premisse nostre exempcionis impedire, molestare seu quosvismodo dampnificare nusquam et nequaquam presumatis, nec sitis ausi modo aliquali, gracie nostre sub obtentu. Presentes autem, quas sigillo nostro in pendenti communiri fecimus, post earum lecturam reddite presentanti. Datum Bude feria quarta proxima post festum Penthecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, coronacionis nono, Bohemie vero quarto.

E transumpto capituli zagrabiensis de anno 1473. et regis Vladislai de anno 1505. In archivio lib. reg.civit. zagrab.

272.

Anno 1472, 20. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, mandat capitulo albensi, ut civitas montis Grecensis in legittimam possessionem Kraljevec, Cerje, Kobiljak etc. statuatur.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris capitulo ecclesie albensis, salutem et graciam. Cum nos consideratis fidelitate et serviciis fidelium nostrorum circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium civitatis nostre montis Grecensis de juxta Zagrabiam, per eos nobis exhibitis, possessiones Kralewcz,

Czerye, Kobilya, Zwiblya, Narth, Petrowyna, Syllakowyna et Hraschya vocatas, omnino in comitatu zagrabiensi existentes, habitas, in quarum pacifico dominio prefati cives predecessores suos ab antiquo perstitisse; sed tandem preteritis disturbiorum temporibus per nonnullos detentores earumdem qualitercumque minus iuste ab ipsa civitate nostra occupatas et alienatas fore asserunt. Item totum et omne jus nostrum regium, si quod in prefatis possessionibus qualitercumque haberemus aut nostram ex quibuscumque causis, viis, modis et racionibus concerneret maiestatem, simul cum cunctis earumdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet premissis, sic ut prefertur, stantibus et habentibus, memorate civitati nostre montis Grecensis et per consequens civibus et hospitibus in eadem pro tempore commorantibus, vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum in perpetuum contulerimus, velimusque eosdem in dominium earumdem per nostrum et vestrum homines legitime facere introduci. Super quo fidelitati vestre mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, Iwek de Brezowycza, sew Martinus de Schytaryewo, vel Michael Bencekowyth, aut Petrus de Kayenik, seu Valentinus de Chernkowcz, aut Stephanus de Adamowcz, aliis absentibus, homo noster, ad facies prescriptarum possessionum vicinis et commetaneis earumdem universis inibi legittime convocatis et presentibus accedendo, introducat memoratos cives et communitatem dicte civitatis in dominium earumdem, statuatque easdem eisdem simul cum dicto jure nostro regio in eisdem habito ac cunctis earumdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet premisse nostre nove donacionis titulo perpetue possidendas, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos cives in presenciam banorum vel vicebanorum regni nostri Sclauonie ad terminum competentem, racionem sue contradiccionis reddituros. Et post hec huiusmodi introduccionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse statucioni interfuerunt nominibus, terminoque assignato eisdem banis vel vicebanis nostris fideliter rescribatis. Datum Bude feria quarta proxima post festum Penthecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, Bohemie vero quarto.

(A tergo). Fidelibus nostris capitulo ecclesie albensis pro circumspectis judice, juratis, ceterisque civibus civitatis nostre montis Grecensis, introductoria et statutoria.

Originale in charta, exstat eciam in transumpto capituli albensis de anno 1473. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

273.

Anno 1472, 20. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, mandat, capitulo albensi, ut communitas montis Grecensis in legittimam possessionem Dedići, Črnomerec etc. statuatur.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris capitulo ecclesie albensis, salutem et graciam. Cum nos consideratis fidelitate et serviciis fidelium nostrorum circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium civitatis nostre montis Grecensis de juxta Zagrabiam, per eos nobis exhibitis, possessiones Dedycz, Chernomercz, Bythek et Nouak vocatas, omnino in territorio civitatis nostre existentes, habitas, in quarum pacifico dominio prefati cives predecessores suos ab antiquo perstitisse, sed tandem preteritis disturbiorum temporibus per nonnullos detentores earumdem qualitercumque minus juste ab ipsa civitate nostra occupatas et alienatas fore asserunt, et insuper quoddam vadum Kyralrew vocatum, in fluvio Zawe habitum, ad castrum nostrum Medwe pertinens, de ipso castro nostro Medwe sequestrantes, item totum et omne jus nostrum regium, si quod in prefatis possessionibus et vado qualitercumque haberemus, aut nostram ex quibuscumque causis, viis, modis et racionibus concerneret maiestatem, simul cum cunctis earumdem et eiusdem vadi utilitatibus, fructuositatibus et pertinenciis quibuscumque premissis, sic ut prefertur, stantibus et se habentibus, memorate civitati nostre montis Grecensis et per consequens civibus et hospitibus in eadem pro tempore commorantibus, vigore aliarum litterarum nostrarum donacionalium exinde confectarum in perpetuum contulerimus, velimusque eosdem in dominium earumdem et eiusdem per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci. Super quo fidelitati vestre mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente, Iwek de Brezowycha, vel Michael Benakowych, aut Petrus de Kayenyk, seu Valentinus de Chernkowcz, sin Martinus de Schytaryewo aut Stephanus de Adamowcz, aliis absentibus, homo noster, ad facies prescriptarum possessionum et dicti vadi vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legittime convocatis et presentibus accedentes, inducat memoratos cives et communitatem in dominium earumdem et eiusdem, statuatque easdem et idem eisdem simul cum dicto jure nostro regio in eisdem habito ac cunctis earundem et eiusdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet premisse nostre nove donacionis titulo, perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatos cives in presenciam banorum vel vicebanorum regni nostri

Sclauonie ad terminum competentem, racionem contradiccionis eorum reddituros. Et post hec huiusmodi introduccionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse statucioni intererunt nominibus, terminoque assignato, eisdem banis vel vicebanis suo modo rescribatis. Datum Bude feria quarta proxima post festum Penthecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, Bohemie vero quarto.

(A tergo). Fidelibus nostris capitulo ecclesie albensis pro circumspectis judice, juratis ceterisque civibus civitatis nostre montis Grecensis, introductoria et statutoria.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg civit. zagrab.

274.

Anno 1472, 20. maii. Budae

Mathias, Hungariae etc. rex, communitati civitatis ereptas possessiones Dedići, Cernomerec Bitek etc. reddit.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod cum gloria regum in multitudine populorum ac decus et robor regnorum in diviciis ac amplitudine consistant civitatum, expedit principibus omni diligencia intendere populis servandis et beneficiis augendis ac civitatibus magnificandis, utpote ex quibus premissa regum, regnorum commoda procedant, quatenus principantis ex hoc et laudetur discreta providencia et status utilitatem augmentumque sumat. Qua de re grata consideracione pensamus multimoda serviciorum genera, que civitas nostra montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, cuius cives et communitas predecessoribus nostris regibus et regno nostro Hungarie, ac eius sacre corone semper integra mente fideles, ut veridico testimonio docemur, primum ipsis predecessoribus nostris regibus et tandem nobis in rebus diversis et multimodis diversitatum et guerrarum tempore adeo constanter exhibuerunt, ut quamvis sepius a nonnullis pravis, regios honores ac statum persequentibus viris, impugnaciones pessimas, dampna rerum, pericula personarum ac alias adversas calamitates et multas iniurias susceperint, numquam tamen a vere fidei semita visi sunt deviasse, sed eo clarior eorum fides evasit, quo incommoda suscepit graviora. Consideravimus quoque non parvas expensas ipsorum civium et civitatis predicte, quas iidem pro conservandis castris regni nostri Bozne hiis temporibus pro ho-

nore nostri nominis liberaliter et copiose fecerunt, pro quibus omnibus ac eciam in recompensam et satisfaccionem omnium premissarum expensarum civium et civitatis predicte, et nichilominus eo respectu, ut cives prefati civitatem ipsorum amplificare, civibus et edificiis communiri valeant, possessiones Dedych, Chernomercz, Bythek et Nowak vocatas, omnino in territorio dicte civitatis existentes et habitas, in quarum pacifico dominio prefati cives predecessores suos ab antiquo perstitisse, sed tandem preteritis disturbiorum temporibus per nonnulos detentores earumdem qualitercumque minus juste ab ipsa civitate nostra occupatas et alienatas fore asserunt. Item totum et omne ius nostrum regium, si quod in prefatis possessionibus qualitercumque haberemus, aut nostram ex quibuscumque causis, modis et racionibus concerneret maiestatem, simul cum cunctis earumdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis et molendinorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus, quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinentibus cum suis veris metis et antiquis premissis, sic ut prefertur, stantibus et se habentibus, et insuper quoddam vadum Kyralrew vocatum in fluvio Zawe habitum ad castrum nostrum Medwe vocatum, pertinens, de ipso castro nostro Medwe sequestrantes, memorate civitati nostre montis Grecensi et per consequens civibus et hospitibus in eadem pro tempore commorantibus simul cum cunctis eiusdem utilitatibus, fructuositatibus, obvencionibus et . . . . quibuslibet ad idem de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus denuo et ex novo dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas pariter et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, cum nobis in specie fuerint reportate. Datum Bude feria quarta proxima post festum Penthecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, coronacionis nono, Bohemie vero quarto.

E transumpto, sat exeso, Wladislai regis de anno 1505. et 1508 In arch. ven. Capit. zagrabiensis.

275.

Anno 1472, 20. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, communitati civitatis ereptas possessiones Kraljevec, Cerje, Kobiljak etc. reddit.

De commissione propria domini regis.

Nos Mathias dei gracia rex Hungariae, Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis. Quod cum gloria regum in multitudine populorum ac decus et robor regnorum in diviciis ac amplitudine consistant civitatum, expedit principibus omni diligencia intendere populis servandis et beneficiis augendis ac civitatibus magnificandis, utpote ex quibus premissa regum, regnorum commoda procedant, quatenus principantis ex hoc et laudetur discreta providencia et status utilitatem, augmentumque sumat. Qua de re grata consideracione pensavimus multimoda serviciorum genera, que civitas nostra montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, cuius cives et communitas predecessoribus nostris regibus et regno nostro Hungarie ac eius sacre corone semper integra mente fideles, ut veridico testimonio docemur, primum ipsis predecessoribus nostris regibus et tandem nobis in rebus diversis et multimodis diversitatum et guerrarum tempore adeo constanter exhibuerunt, ut quamvis sepius a nonnullis pravis, regios honores ac statum persequentibus viris, impugnaciones pessimas, dampna rerum, pericula personarum ac alias adversas calamitates et multas iniurias susceperint, nunquam tamen a vere fidei semita visi sunt deviasse, sed eo clarior eorum fides evasit, quo incommoda suscepit graviora. Consideravimus quoque non parvas expensas ipsorum civium et civitatis predicte, quas iidem pro conservandis castris regni nostri Bozne hiis temporibus pro honore nostri nominis liberaliter et copiose fecerunt, pro quibus omnibus ac eciam in recompensam et satisfaccionem omnium premissarum expensarum civium et civitatis predicte, et nichilominus eo respectu, ut cives prefati civitatem ipsorum amplificare, civibus et edificiis communiri valeant, possessiones Kralewcz, Czerye, Kobilya, Swyblya, Narth, Petrowyna, Sillakowyna et Hraschya vocatas, omnino in comitatu zagrabiensi existentes, habitas, in quarum pacifico dominio prefati cives predecessores suos ab antiquo perstitisse, sed tandem preteritis disturbiorum temporibus per nonnullos detentores earumdem qualitercumque minus iuste ab ipsa civitate nostra occupatas et alienatas fore asserunt. Item totum et omne ius nostrum regium, si quod in prefatis possessionibus qualitercumque haberemus, aut nostram ex quibuscumque causis, viis, modis, et racionibus concerneret maiestatem,

simul cum cunctis earumdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, terris scilicet arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, fluviis, piscinis, piscaturis et aquarum decursibus, molendinis et molendinorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis ad easdem de jure et ab antiquo spectantibus, ac spectare et pertinere debentibus, sub suis veris metis et antiquis premissis, sic ut prefertur, stantibus et se habentibus memorate civitati nostre montis Grecensis et per consequens civibus, hospitibus et inhabitatoribus in eadem pro tempore commorantibus denuo et ex novo dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum vigore et testimonio litterarum mediante. Quas in formam nostri privilegii redigi faciemus, dum nobis in specie fuerint reportate. Datum Bude feria quarta proxima post festum Penthecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, coronacionis nono, Bohemie vero quarto.

Originale in membrana, sat exesum. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civit. zagrabiensis.

276.

Anno 1472, 20. Junii. Albae.

Coram capitulo albensi capitulum zagrabiense de possessione Kraljevec etc. communitati civitatis condonata recusat.

Nos capitulum ecclesie albensis. Memorie commendamus, quod venerabiles viri, domini Bartholomeus cantor et canonicus ac vicarius in spiritualibus generalis et Demetrius, archidiaconus kathedralis, in ecclesia zagrabiensi nostram venientes in presenciam, suis ac honorabilis capituli eiusdem ecclesie zagrabiensis in personis per modum protestacionis et inhibicionis nobis significare curarunt eo modo: quod prout ipsi percepissent, hiis proxime evolutis diebus Valentinus judex, Johannes Perowyth, alter Johannes Paasar, Anthonius de Klokoch, Dominicus, filius Perowych, Johannes Soldmarycz, ceterique cives ac universi hospites montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, adinventis quibusdam sinistris cautelis, possessiones et porciones possessionarias prefati capituli Cralewcz, Zwybye, Narth, Kobylak et Czerye vocatas, necnon tributum seu thelonium in eadem Czerye habitum, in

comitatu zagrabiensi existentes ad altare sancte crucis in eadem ecclesia zagrabiensi situm, de jure spectantes et pertinentes, preter omnem juris ordinem a maiestate regia pro se ipsis impetrassent et eas pro se clam et occulte ac preter consvetudinem huius regni occupassent, seque ipsos in earumdem dominium introduci fecissent potencia mediante, in eorumdem protestancium et dicti capituli juris, preiudicium et dampnum manifestum. Unde facta huiusmodi protestacione, memorati domini Bartholomeus cantor et canonicus ac vicarius in spiritualibus generalis et Demetrius, archidiaconus kathedralis, in ecclesia zagrabiensi predicta suis et prefati capituli ecclesie zagrabiensis nominibus et in personis serenissimum principem dominum Mathiam, dei gracia regem Hungarie, Bohemie etc. dominum nostrum graciosissimum a donacione et collacione, prefatos vero Valentinum judicem, Johannem Perowycz, alterum Johannem Pazaar, Anthonium de Klokoch, Dominicum, filium Perowycz, Johannem Saldymaricz, universosque cives seu hospites pretacte civitatis montis Grecensis et alios quoslibet cuiusvis status et condicionis homines ab huiusmodi impetracione, occupacioneque et usurpacione prescriptarum possessionum et porcionum possessionariarum Cralewcz, Zwybye, Narth, Kobylak et Czerye necnon tributi ac pertinenciarum earumdem, suique ipsorum in earumdem dominium intromissione et sibi ipsis appropriacione et statuifaccione, ab ipsisque protestantibus quavis alienacione, usuumquoque et fructuum ac quarumlibet utilitatum earumdem percepcione et percipifaccione et insuper universa capitulorum ac conventuum aliaque credibilia loca, auttentica sigilla habencia, ab omni et quarumlibet litterarum introductoriarum et statutoriarum superinde contra ipsos protestantes emanacione et concessione seu confeccione et extradacione factis quomodolibet vel fiendis inhibuerunt contradicendo et contradixerunt inhibendo publice et manifeste coram nobis testimonio presencium mediante. Datum sabbato proximo ante festum nativitatis beati Johannis baptiste. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 2. nr. 36.

277.

Anno 1472, 11. Junii. Budae.

Actione a capitulo zagrabiensi intenta, communitas civitatis de possessione Kraljevec capitulo erepta in judicium vocatur a Mathia, Hung. etc. rege

De propria commissione domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris circumspectis judici et juratis, ceterisque hospitibus et toti communitati civitatis nostre montis Grecensis salutem et graciam. Exponitur nobis in personis fidelium nostrorum honorabilium dominorum de capitulo ecclesie zagrabiensis ad modum gravis querele, quomodo vos hiis diebus novissimis possessiones eorum Kralowcz, Zwyblye, Narth, Kobylak et Czerye vocatas simul cum tributo seu theolonio in eadem Czerye habito, in comitatu zagrabiensi existentes, ad altare sancte crucis in ipsa ecclesia zagrabiensi constructum ab antiquo et a multis annis retroactis legittime et omnis juris titulo spectantes et possessas preter omnem viam justicie et juris processum ac consvetudinem regni minus juste et indebite occupassetis et occupatas teneretis modo quoque, potencia vestra mediante, in preiudicium et dampnum dictorum exponencium et antiqui juris dicte ecclesie derogamen et dispendium animarum vestrarum manifestum; unde supplicatum est maiestati nostre in personis eorumdem exponencium humiliter, ut ipsis superinde remedium opportunum adhiberemus. Et cum nos sicuti alias quaslibet ecclesias regni nostri, ita et ipsam principaliorem ecclesiam zagrabiensem, cuius tutores existimus speciales, potissime pro eo, ne divinis officiis, que pro eisdem possessionibus per vos occupatis celebrari instituta sunt in eadem ecclesia zagrabiensi privari vel cessare contingat, eandem suis justis juribus et bonis destitui non velimus, ideo fidelitati vestre firmiter precipientes aliud omnino habere nolentes mandamus, quatenus receptis presentibus absque omni recusa et difficultate prescriptas possessiones dictorum exponencium et ecclesie eorum pretacte per vos modo premisso occupatas eisdem indempniter remittere, manusque vestras et vestrorum quorumlibet de eisdem penitus excipere et excipi facere debeatis, ulteriora nostra mandata superinde ad vos venire minime expectantes. Et tandem, si quid accionis aut juris exinde vos habere pretenditis ordine juridico prosequi teneamini; secus gracie nostre sub obtentu nullatenus facere presum-

matis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude sabbato proximo ante festum beate Margarethe virginis et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regni nostri anno quintodecimo, coronacionis vero nono.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio ven. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 2. nr. 37.

278.

Anno 1472, 15. Julii. Budae.

Mathias, Hungariae etc, rex, Damiano Horvat bano constituit, ut cives in civitatis possessionibus adversus omnnes homines, praecipue adversus dominos castri Medved defendat.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fideli nostro magnifico Damiano Horwath, regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie bano, eiusque vicebanis, item comiti vel vicecomiti et judicibus nobilium comitatus zagrabiensis, salutem et graciam. Ex querelis fidelium nostrorum circumspectorum civium civitatis nostre montis Grecensis intelleximus, qualiter nonnulli forent ex regnicolis dicti regni nostri Sclauonie, qui eosdem cives nostros in possessionibus iporum Dedych, Chernomercz, Bythek et Nowak vocatis, ac vado Kyralrew vocato, omnino in territorio dicte civitatis nostre montis Grecensis habitis, alias per maiestatem nostram ipsis civibus donatis et restitutis, impedire et molestare vellent et niterentur; et quia nos prefatos cives nostros in prescriptis eorum possessionibus et vado per nos, ut prefertur, eisdem donatis et restitutis, illibate contra quoscumque tenere volumus et conservare, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus amodo deinceps prefatos cives nostros in huiusmodi eorum possessionibus et vado contra quoscumque illegitimos impetitores et turbatores, et signanter contra et adversus magnificum Johannem Thwz de Lak et suos castellanos in castro Medwe constitutos, qui, ut prefertur, eosdem cives nostros in prescriptis eorum possessionibus et vado impedire vellent, tueri protegere et defensare ac indempniter manutere debeatis, nostre maiestatis in persona et auctoritate nostra regia, presentibus vobis in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exibenti restituti. Datum Bude in festo divisionis apostolorum. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, Bohemie vero quarto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. E collectione d. E Lašovsky.

279.

Anno 1472, 1. Augusti. Zagrabiae.

Andreas de Zelina praebendarius propter pravos mores proscribitur.

Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, ipso die ad vincula sancti Petri, nos domini infrascripti, capitulariter congregati, considerantes nonnullorum prebendariorum et aliorum subditorum nostrorum mores et vitam incorregibiles et scandala non solum in clero sed eciam in populo ex eisdem plurima oriri, conclusimus: quod de cetero quicumque talium reperiretur, monicione saltem bina ad maximum premissa, et presertim, qui dominos non honoraret aut aliquibus verbis afficeret iniuriosis, ex tunc ipso facto prebenda sive ara aut aliquocumque officio in ipsa ecclesia habito sit privatus et de medio capituli seiunctus. Et quia Andreas de Zelina, qui et baccalarius communiter nuncupatur, qui actenus in prebenda magistri Fabiani de Royscha, non ob sui bonitatem, sed propter dicti magistri Fabiani amiciciam et favorem tolerabatur, multis previis monicionibus salubribus, piis ac paternis, ut vitam emendaret, acusatus sit, nec illam emmendare curavit, quin pocius in dies deterior fit; hiisque non contentus, die hodierna aperto ore, in estu temerario et insultu impudico in medium nostri veniens, plures ex nobis et nostris irreverenter verbis impudicis, inhonestis et iniuriosis affecit; nolentes itaque eidem similia pati de cetero, eundem dicta sua prebenda privandum duximus et de medio nostro exulandum et proscribendum perpetuo, immo privamus, excludimus et proscribimus, mandates preterea sub eadem pena omnibus et singulis decano et prebendariis ut eundem de cetero vitent et ipsum societate et consorcio privent et nec sibi hospicium, auxilium et consilium de cetero faciant. Pro qua conclusione future tenenda unusquisque nostrum hic se manu propria subscripsit.

Mathyas, prepositus chasmensis, manu propria Andreas, archidiac. dubicensis m. p. Martinus, archidiaconus Waska m. p. Georgius, archidiaconus de Bexin m. p. Sigismundus, archidiaconus in Varasd m. p. Georgius, archidiaconus Vrbowcz m. p. Ladislaus custos zagrabiensis m. p. Fabianus de Roycha m. p. Elyas custos chasmensis et can. zagrab. m. p. Gerardus de Patak m p. Thomas Thompa m. p. Demetrius Seleticz m. p. Michael Raffnicz m p. Fabianus de Zinche m. p. Georgius Megysheyre m. p.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient Slavor. merid.

280.

Anno 1472, 10. Augusti. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, mandat bano, ut cives zagrabienses in eorum possessionibus ab Osvaldo episcopo vi raptis, adversum Osvaldum defendat.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris magnifico Damiano Horwath, regnorum nostrorum Croacie et Sclauonie bano, eiusque vicebanis, item comiti vel vicecomiti et judicibus nobilium comitatus zagrabiensis, salutem et graciam. Fuerunt apud maiestatem nostram cives civitatis nostre montis Grecensis et nobis exponere curarunt querulose, quomodo reverendus in Christo pater dominus Osualdus, episcopus ecclesie zagrabiensis, die dominico, proximo post festum ad vincula beati Petri apostoli, proxime preteritum, coadunatis secum hominibus ad castrum Medwe pertinentibus, possessiones eorum Chernomercz, Dedych, Bythek et Nowak vocatas, in territorio eiusdem civitatis nostre existentes, simul cum portu Kyralrew vocato, per nos prǫ augmento et utilitate ipsis civibus de novo donatas, preter omnem viam iuris, vi et potenti manu occupasset, occupatasque ad dictum castrum Medwe apropriasset in preiudicium eorumdem civium nostrorum atque dampnum manifestum; supplicarunt maiestati nostre, ut ipsis circa premissa remedium adhibere dignaremur. Et quia nos prefatos cives nostros in huiusmodi possessionibus et portu illibate tenere volumus et conservare, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter mandamus, quatenus receptis presentibus, prefatos cives nostros, rursus in dominium dictarum possessionum et ipsius portus introducere, iutroductosque contra prefatum Osualdum episcopum ac magnificum Johannem Thwz et suos castellanos in dominio earumdem tenere, protegere et defensare ac indempniter manutenere debeatis, nostre maiestatis in persona et aucthoritate nostra regia, presentibus vobis in hac parte attributa mediante, non obstantibus quibuscumque litteris nostris, quas prefatus Osualdus epicopus harum in contrarium pro sui parte taliter qualiter et sine scitu nostro a nobis extraxisset, quas minime curetis et advertatis, et secus facere non presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Laurencii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, Bohemie vero quarto.

Ad proposicionem domini thezaurarii.

Iv. Kukuljević. Arkiv za povjestnicu jugoslavensku, knj. III. str. 100—101.

281.

Anno 1472, 6. septembris. Zagrabiae.

Omnes invasiones ab hominibus Osvaldi episcopi, capitulique zagrabiensis in communitatem civitatis eiusque possessiones factae, inquisitione a comitatu zagrabiensi instituta, ratae fiunt.

Nos Nicolaus de Dumbo, Johannes de Berth, et Ladislaus Roh de Derchee comites, ac judices nobilium comitatus zagrabiensis. Memorie commendamus, quod cum nos ad instantem peticionem circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, Martinum de Schithario et Paulum de Nezpesya, duos ex nobis, scilicet judices nobilium, ad infrascripta peragenda de sede nostra judiciaria legittime destinassemus; tandem iidem exinde ad nos reversi, nobis concorditer retulerunt eo modo; quomodo ipsi ab omnibus, quibus decuisset et licuisset palam et occulte diligenter inquirendo, talem de infrascriptis rescivissent certitudinis veritatem: quod cum circa festum beate Margarethe virginis et martiris, proxime preteritum, egregii Petrus de Bykzad et Stephanus Bykchele de Zelnawar, ac quidam concivis ipsius civitatis in balneo eiusdem in suburbio supra pontem Pyzani mozt vocatum constituti fuissent, tunc egregii Johannes de Buzla, Mathias Olaz et Georgius Zubalo, capetanei gencium exercitualium reverendi in Christo patris, domini Osvaldi, episcopi ecclesie zagrabiensis, ex consensu et voluntate eiusdem domini episcopi, domini scilicet ipsorum, una cum quam pluribus gentibus eiusdem armatis et potenciariis manibus ad dictum balneum dicte civitatis irruentes, ibique prefatum Stephanum Bykckele diris verberum et vulnerum plagis affecissent, prefatumque Petrum de Bygzad captum, turpissime ligatum per capitulum ducentes, captivitati ipsorum mancipassent, antelatumque civem ipsius civitatis omni sine culpa in terram prosternendo, enormiter verberassent, semivivum relinquentes, per hoc libertatem ipsius civitatis ffranga appellatam tempore nundinarum seu fori annualis in dicto festo beate Margarethe virginis singulis annis celebrari solitarum eidem civitati a divis regibus datam, colatam et concessam confregissent et violassent. Preterea prefatus dominus episcopus zagrabiensis die dominico proximo post festum ad vincula beati Petri apostoli, similiter proxime preteritum, missis et destinatis hominibus et familiaribus, populisque et jobagionibus in Wrbowcz et Rakonok possessionibus et earum pertinenciis commorantibus, et provinciis tam episcopalibus suis propriis, quam eciam ad castrum Medwe spectantibus et pertinentibus valida cum potencia armata ad possessiones seu villas ipsius

civitatis Dedyche, Chernemercz, Bythek et Nouak vocatas, easdemque una cum vado Kyralrewe vocato in fluvio Zawe habito, in territorio dicte civitatis et comitatu zagrabiensi existentes, habitas, eisdemque civibus dicte civitatis montis Grecensis per regiam maiestatem denuo datas et collatas, minus iuste et indebite ac preter omnem viam juris a manibus eorumdem civium pro se ipso occupari, occupatasque ad predictum castrum Medwe averti, easdemque et idem vadum occupatas tenerent et uterentur eciam de presenti. Certos eciam jobagiones villis in eisdem residentes, propriis in personis captivari et captos quosdam in portu Zawe, ad ipsum fluvium Zawe proiecerunt, alios autem captos, manibus a tergo ligatis ad dictum castrum Medwe abduci, ibique vinculatos tam diu conservari fecissent, quousque se ipsos pecuniaria convencione et solucione mediante eliberassent. Insuper tempore in eodem iidem occupantes cum redeundo ad campum dicte civitatis montis Grecensis pervenissent, ubi pastores, familiares et cuiusvis condicionis homines ipsius civitatis in dicto campo eiusdem repertos, omni ipsorum sine culpa spoliassent, denudassent ac diris verberibus affecissent, res quoque et bona, necnon vestimenta, clenodia domorum ac victualia et animalia jobagionum eorumdem civium villis in eisdem ac domibus et curiis eorumdem jobagionum repertos et inventa abstulissent; villam denique ipsius civitatis Pobresye vocatam in territorio eiusdem civitatis habitam invadentes, certis victualibus et bonis spoliassent et privassent; et quod hiis non contenti idem homines tam ipsius domini episcopi quam ad ipsum castrum Medwe pertinentes, ad tenutas *(sic)* ipsius civitatis advenientes, ibique certos inhabitatores dicte civitatis circa vineas ipsorum commorantes similiter sine culpa percuti et verberari, quibus eciam ex civibus cellaria et domos, ubi vina et alias res ipsorum reposuissent, confregissent, abinde eadem vina et alias res recipi et vina cum vasis extrahi et quo ipsorum placuisset voluntati deduci fecissent, potencia mediante. Item, quod honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis, dum iidem exponentes litteras protestatorias et inhibitorias super premissis occupacionibus et aliis superius specificatis racione dictarum possessionum et vadi, ipsis contra prefatum dominum Osualdum episcopum et Johannem Thwz de Lak iuxta huius regni consvetudinem dari et emanari facere postulassent, tunc idem capitulum easdes litteras ob favorem prefati domini prelati ipsorum, ipsis civibus opportunas eisdem dare et emanare recusasset, recusaretque eciam de presenti, premissa potencia mediante in preiudicium et dampnum dictorum exponencium valde magnum. Qua inquisicione facta, iidem judices nobilium feria sexta proxima ante festum nativitatis beate Marie virginis, similiter

proxime preteritum, erga prefatum dominum episcopum accedentes, ipsumque Chasme personaliter repertum ab ulteriori detencione et conservacione dictarum possessionum et vadi Kyralrewe ipsorum exponencium, usuumque, fructuum et quarumlibet utilitatum earumdem et eiusdem percepcione et percipifaccione, se ipsumque in dominium earumdem et eiusdem intromissione et statuifaccione ac sibi ipsi usurpacione, appropriacione et perpetuacione quovis quesito colore tam factis vel fiendis publice et manifeste prohibuissent et interdixissent. Datum Zagrabie predicto tercio die diei amonicionis prenotate. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo.

Originale in charta. A tergo vestigia quinque sigillorum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

282.

Anno 1473, 22. januarii. Zagrabiae.

Coram magistratu civit. montis Grecensis, Martinus litteratus turrim suam muratam, fundosque adiacentes monasterio Heremitarum de promontorio zagrab. 28. fl. vendit.

Nos Valentinus, filius Michaelis, judex, Dominicus, Michael, Anthonius, Gregorius, Johannes, Stephanus, Marcus et Valentinus jurati, consiliarii ac universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod vir providus et circumspectus Martinus litteratus, filius Gregorii de Berztecz et de Dobrine, concivis noster, ad nostram personaliter veniendo presenciam, confessus est in hunc modum: ut ipse quandam turrim suam muratam simul cum fundo eidem turri murate ante adjacentem ac edificiis, tam lapidei quam lignei operis inibi habitis et constructis, in dicta civitate penes murum eiusdem civitatis ab una, videlicet occidentali parte existentem et habitam, mediam in toto curiam ad usum dicte civitatis in se in toto continentem et usque viam communem a parte orientali se protendentem. Item, quendam alium fundum suum, nunc vacuum et edificiis destitutum, in dicta civitate ac intra fundum predicte turris a parte septemtrionali et inter domum, fundum ac hedificia providarum mulierum puta Elizabeth relicte, ac Agnetis, filie condam viri providi Mathie agricole, Frailich dicti, olim concivis nostri, similiter concivium nostrarum a parte meridionali habitum et existentem, desuper a predicta via seu platea communi ab ipsa oriente habita et usque quandam viam communem pro introitu et exitu ad ipsam turrim dimissam et eciam usque quandam viam communem penes eandem turrim a meridie ad quendam gradum ibidem penes ipsam turrim ad murum seu moenia ipsius

communitatis aptum et preparatum tendentem, cum quodam spacio terre ibidem penes ipsam viam communem a parte meridionali sito pro horto et eciam aliis necessariis ipsius Martini litterati apto, inter eandem viam communem ad prefatum gradum tendentem a septemtrione et inter predictum fundum ipsarum Elizabeth et Agnetis mulierum ab oriente et a meridie habitum ac inter predictum murum ipsius nostre communitatis ab occidente situm, habitoque et existente, duodecim cum medio brachia ferrea et unum quartale unius brachii ferrei in longitudine, et in latitudine novem brachia ferrea cum mensura in se continente, habitum, unam tantummodo quartam curie ad usum civitatis prefate in toto in se continentem et inter quendam alium fundum, domumque et hedificia nec non hortum prefati Martini litterati a parte videlicet septemtrionali habitum et existentem, et inter domum, fundumque ac hedificia nec non hortum providi viri Johannis sellatoris, similiter concivium nostrorum, habitum et existentem, mediam in toto curiam ad usum dicte civitatis in se continentem, quem annotatus Martinus litteratus pro se et suis heredibus literatorie duxisset reservandum, tenendumque et possidendum; ipsum scilicet Martinum literatum a viro condam provido et honesto magistro Georgio medico, olim similiter concive nostro, filio Bartholomei de Regio, empcionis titulo literatorie tangentem et concernentem, prout hoc in quadam littera nostra seu civitatis prefate privilegiali, tempore prioris videlicet judicatus prefati Valentini judicis nostri moderni supradicti, filii Mychaelis, de anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo, sabbato proximo post festum apparicionis beati Michaelis archangeli, aliquamdiu preteritum, pro parte ipsius Martini literati superinde confecta et emanata ac coram nobis in specie producta expresse vidimus contineri, simul cum omnibus eiusdem turris sue necnon fundorum ac edificiorum predictorum in vicinitatibus predictis existentibus, cunctis utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus ac fructuositatibus et pertinenciis universis claustro seu monasterio ecclesie beate Marie semper virginis gloriose fratrum Heremitarum ordinis beati Pauli primi Heremite in promontorio zagrabiensi constructo et fundato et per consequens fratribus Heremitis eiusdem ordinis in eodem claustro seu monasterio pro tempore degentibus et constitutis, ut jam novis concivibus nostris, ac toto conventui eiusdem claustri seu monasterii ecclesie beate Marie virginis de predicto promontorio zagrabiensi pro viginti octo florenis auri per religiosum virum fratrem Stephanum heremitam, vicarium eiusdem claustri seu monasterii ecclesie beate Marie virginis fratrum Heremitarum de predicto promontorio zagrabiensi, eidem Martino litterato, prout ipsemet

nobis retulit, jam plene datis et persolutis, vendidisset et contulisset, immo ex consensu vicinorum predictorum, vendidit et contulit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam, pariter et habendam ac juxta condicionem et privilegiatam libertatem dicte civitatis ab antiquo laudabiliter approbatam quomodocumque voluerit disponendam, ita tamen, quod prefati fratres Heremite presentes et futuri in eodem claustro seu monasterio beate Marie virginis pro tempore degentes eandem turrim sub bona disposicione debeant tenere et servare. Hoc eciam clare expresso et specificato, quod si eadem turris tempore obssessionis vel expugnacionis per aliquos inimicos eiusdem civitatis aut Paganorum eidem civitati necessaria fuerit ad defendendum, tunc prefati fratres Heremite ipsam turrim nobis et nostre communitati apertam et intrare liberam dare debeant et teneantur. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam, presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum Datum in festo beati Vincencii martyris. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

Summa privilegiorum monasterii Remetensis. MSC. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

283.

Anno 1473, 14. februarii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, patrum ord. Praedicatorum saluti consulens, eorum e suburbio intra civitatis montis Grecensis muros recipiendorum ibique prope sacellum s. Catharinae novi coenobii construendi facultatem tribuit.

Nos Mathias rex Hungarie, Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium quibus expedit universis. Quod cum nos, cuius ex suscepti regiminis officio interest providere utilitati subditorum nostrorum, precipue virorum ecclesiasticorum, intelligamus fideles nostros devotos fratres ordinis Predicatorum sancti Dominici confessoris propter frequentes incursiones sevissimorum Thwrcorum ad regnum nostrum Slauonie et monasterium ipsorum in honore sancti Nicolai episcopi et confessoris extra muros civitatis nostre montis Grecensis fundatum, quodquidem monasterium tam propter timorem et varia impedimenta ipsorum Thurcorum in nimiam ruinam et desolacionem devenisse dicitur, secure nullo modo inhabitari posse; rebus ita se habentibus, ut iidem fratres eo quiecius altissimum conditorem exorare valeant, quantum in nobis est concessimus eisdem, ut ipsi quamdam cappellam sub honore beate Katherine virginis et martiris intra

muros eiusdem civitatis nostre montis Grecensis constructam, per eosdem fratres sicuti ab antiquo ita et nunc possessam, per modum claustri seu monasterii ordini eorum convenientem erigere et edificare ac illuc de dicto claustro sancti Nicolai conventum seu habitacionem eorum transferre possint. Quia vero locus seu situs dicte cappelle pro edificacione talismodi monasterii admodum artus, strictusque et insufficiens fore perhibetur, igitur nos propter devocionem nostram, quam ad prefatam beatam Katherinam virginem habemus, quasdam duas sessiones seu fundos curie empticios eorumdem fratrum, prefate cappelle contiguas suo comodiori situacioni ac edificacioni eiusdem monasterii, eisdem fratribus et eis succedentibus in perpetuum dedimus et donavimus, immo concedimus, damusque et donamus salvis iuribus alienis, harum nostrarum, quibus sigillum nostrum est appensum vigore et testimonio litterarum mediante. Datum Bude in festo beati Valentini martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quintodecimo, Bohemie vero quarto.

E transumpto communitatis montis Grecensis de anno 1473. — In archiv. regni. Act. Jes. fasc. 18. nr. 20. Farlatti. Illir. Sacr. Tom, V. pag. 498

284.

Anno 1473, 19. martii. Albae

Johannes Tuz de usufructu possessionum Dedići, Černomerec etc. a communitate civitatis redimendo recusat.

Magnificis viris banis vel vicebanis regni Sclauonie. Amicis eorum honorandis, capitulum ecclesie albensis amiciciam paratam cum honore. Vestre noverint magnificencie, quod nos litteras introductorias et statutorias serenissimi principis, domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc., domini nostri graciosissimi, nobis preceptorie loquentes, summo cum honore recepimus in hec verba: (vide Doc 273. de anno 1472. 20. maii). Nos itaque mandatis ipsius domini nostri regis semper obedire volentes, ut teneamur, unacum prenominato Michaele Bencekowycz, homine eiusdem domini nostri regis, nostrum hominem videlicet discretum Benedictum de Thatha, presbiterum chori ecclesie nostre predicte ac rectorem capelle sancti Ladislai regis ad latus eiusdem ecclesie nostre fundate, ad premissa fideliter exequenda nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt, quomodo ipsi feria quarta proxima ante festum beati Gregorii pape, proxime preteritum, ad facies prescriptarum possessionum Dedycz, Chernomercz,

Bythek et Nowak vocatas, necnon vadi Kyralrew vocati, in fluvio Zawe habiti, vicinis et commetaneis earundem inibi legittime convocatis et presentibus, accedentes, et dum easdem possessiones et idem vadum simul cum dicto jure regio in eisdem habito ac cunctis earundem utilitatibus memoratis civibus et hospitibus civitatis montis Grecensis statuere voluissent, tunc nobilis Ladislaus Byztrychey de Omellya in persona magnifici Johannis Thwz de Laak, domini scilicet sui, huiusmodi statucioni eorum contradiccionis velamine obviasset, ob quamquidem contradictoriam inhibicionem prefatus homo regius dicto nostro testimonio presente, prefatum magnificum Johannem Thwz contra annotatos cives ad octavas festi beati Georgii martiris, nunc venturas, vestram evocasset in presenciam racionem contradiccionis sue redditurum. Datum decimo die diei evocacionis predicte. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

(A tergo). Banis vel vicebanis regni Sclauonie. Pro circumspectis judice, juratis, ceterisque civibus civitatis montis Grecensis contra magnificum Johannem Thwz de Laak ad octavas festi beati Georgii martiris, introduccionis, statucionis et evocacionis relacio.

Originale in charta. A tergo apparet vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

285.

Anno 1473, 22. martii. Romae.

Sixtus IV. concedit, ut fratres Praedicatores sedem suam in communitatem civitatis montis Grecensis transferant.

Sixtus episcopus servus servorum dei. Venerabili fratri episcopo Rosonensi et dilectis filiis abbati monasterii Bellensis, zagrabiensis dioecesis ac Johanni de Martiancz, canonico zagrabiensi, salutem et apostolicam benedictionem. Piis supplicum votis, per que opportunitatibus religiosarum personarum cum augmento divini cultus et sacre religionis propagatione providetur, libenter annuimus, et ut illa sublatis quibusvis dispendiis et obstaculis optatum sortiantur effectum, cum a nobis petitur, favorem apostolicum impertimus. Sane pro parte dilectorum filiorum prioris, provincialis et fratrum ordinis Predicatorum provincie Vngarie, secundum morem dicti ordinis nobis nuper exhibita peticio continebat, quod ipsi providé attendentes, quod eorum domus sancti Nicolai extra muros zagrabienses, dicti ordinis, sita est in loco adeo distante a civitate zagrabiensi, quod cives et incole dicte civitatis ad illam commode pro missis et aliis divinis officiis audiendis accedere ac congruis honoribus, ut vellent, frequentare, necnon

pro animarum suarum salute ex prioris et fratrum predictorum exemplari vita ammonitionibus et exhortationibus opportunum fructum, ut optant, consequi nequeunt; et quod Turci, qui partes illas finitimas incolunt et territorium zagabriensis dioecesis crebro discurrunt, facile domum ipsam tempore discursionum huiusmodi et in illa degentes fratres ac bona capere et spoliare possent, ex quo, si fieret, et illa capta, arcem venerabilis fratris nostri episcopi zagabriensis, eidem proximam, exinde commode expugnare valerent, libenter domum predictam, ad quam pro eo quod episcopus ipse muniendo eandem arcem, pro illius tutela a Turcorum occupacione, viam, qua iri consveverant ad ecclesiam ipsam (pro) magna parte destruxit, recto itinere solito facilis non patet accessus, desererent, et apud capellam sancte Catharine sitam in civitate montis Grecensis, que ab antiquo per fratres ipsos possessa semper exstitit et possidetur etiam de presenti, ac ipsius domus servientes aliam domum pro eorum habitatione construerent seu construi facerent ex piis Christi fidelium suffragiis ad id eis iam oblatis, ac illam postmodum constructam inhabitarent, si eis super hoc per sedem apostolicam licentia concederetur. Quare pro parte ipsorum prioris et fratrum nobis fuit humiliter supplicatum, ut eis domum sancti Nicholai predictam deserendi, eamque, ecclesia dumtaxat excepta, funditus demoliendi ac apud capellam predictam aliam domum dicti ordinis cum claustro, dormitorio, refectorio, coemeterio, hortis, hortaliciis et aliis necessaris officinis construendi et inibi corpora defunctorum quorumcumque sepeliendi, prefatamque capellam cum campanili humili ac campana ampliandi et reformandi iuxta ipsorum prioris et fratrum ritus et mores, ac ad illam cum omnibus bonis mobilibus et immobilibus localibus, juribus et pertinentiis eiusdem domus sancti Nicolai se transferendi et perpetuo inhabitandi licentiam concedere; et quod privilegia, instrumenta, jura et indulta quecumque de prefata domo sancti Nicolai mentionem quomodocumque facientia, qualiacumque sint, in prefata domo construenda ac illius priori et fratribus, qui pro tempore locum sibi vendicent, statuere et ordinare, aliasque in premissis oportune providere de benignitate apostolica dignaremur, Nos igitur, qui cultum divinum nostris potissime temporibus ubique vigere et augere summopere affectamus, de premissis certam noticiam non habentes, ac ipsorum prioris et conventus pium et laudabile propositum in domino commendantes huiusmodi supplicacionibus inclinati, discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum de premissis omnibus et singulis ac eorum circumstanciis universis, authoritate nostra, vos diligenter informetis, et si per informacionem huius-

*

modi ita esse repereritis, prefatis priori et fratribus domum sancti Nicholai predictam deserendi, illamque, ecclesia dumtaxat excepta, funditus demoliendi et unam domum dicti ordinis apud predictam capellam cum claustro, coemiterio, dormitorio, refectorio, hortis, hortaliciis et aliis necessaris officinis, absque alicuius preiudicio, construendi, ac inibi corpora defunctorum absque alicuius licentia vel consensu sepeliendi, prefatamque capellam cum campanili humili ac campana ampliandi et reformandi iuxta ipsorum fratrum ritus et mores, ac ad illam cum omnibus bonis mobilibus et immobilibus localibus, juribus et pertinentiis eiusdem domus sancti Nicholai se transferendi et perpetuo inhabitandi plenam et liberam licentiam authoritate (nostra conce)datis. Et nichilominus quod privilegia, instrumenta, jura et indulta quecumque de prefata domo sancti Nicholai mentionem quomodocumque facientia, qualiacumque sint in prefata domo construenda, ac illius priori et fratribus, qui erunt pro tempore, locum sibi vendicent, eadem authoritate statuatis et ordinetis. Nos enim, si concessionem, statutum et ordinacionem huiusmodi per vos vigore presentium fieri contingat, ut prefertur, fratribus in dicta construenda domo pro tempore moraturis, quod omnibus et singulis privilegiis, immunitatibus, exemptionibus, indulgentiis, gratiis et libertatibus dicto ordini et illius fratribus per sedem apostolicam quomodolibet in commune concessis uti et gaudere libere et licite valeant authoritate apostolica tenore presentium indulgemus. Non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacii pape octavi, predecessoris nostri, prohibente: ne quivis ordinum mendicantium fratres in aliqua civitate, castro vel villa seu alio loco quocumque ad habitandum domos et loca de novo recipere seu hactenus recepta mutare presummant absque sedis eiusdem licentia speciali, faciente plenam et expressam ac de prohibitione huiusmodi mentionem, quam aliis constitutionibus et ordinacionibus apostolicis, necnon statutis et consvetudinibus dicti ordinis, juramento, confirmacione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, ceterisque contrariis quibuscumque; proviso, quod ipsa antiqua ecclesia, predicto novo loco, ut prefertur, jungatur et ad profanos usus, veluti hereditas, minime redigatur, sed in ea misse et alia divina officia quandoque celebrentur. Datum Rome apud sanctum Petrum. Anno incarnacionis dominice millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio, undecimo kalendas aprilis. Pontificatus nostri anno secundo.

E transumpto saec. XVII. In arch. regnic. Act. Jes. fasc. 18. nr. 20. Farlatti. Illir. Sacr. T. V. p. 498.

286.

Anno 1473. 22. martii. Albae.

Thomas Tompa, canonicus, nomine capituli zagrabiensis possessionum Kraljevec, Cerje, Kobiljak etc. usui fructui, quem communitas civitatis percipit, intercessionem facit.

Magnificis viris, banis vel vicebanis regni Sclauonie, amicis eorum honorandis, capitulum ecclesie albensis, amiciciam paratam cum honore. Noverint vestre magnificencie, quod nos litteras introductorias et statutorias serenissimi principis domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. domini nostri graciosissimi, nobis preceptorie loquentes, summo cum honore recepisse in hec verba: (vide Doc. 272. de anno 1472. 20. maii.) Nos itaque mandatis ipsius domini nostri regis semper et in omnibus obtemperari volentes, ut tenemur, una cum prenominato Michaele Benczekowych, homine eiusdem domini nostri regis, nostrum hominem videlicet discretum Benedictum de Thatha, prebendarium chori ecclesie nostre predicte ac rectorem capelle sancti Ladislai ad latus eiusdem ecclesie fundate ad premissa fideliter exequenda nostro pro testimonio transmisimus fide dignum. Qui tandem exinde ad nos reversi, nobis uniformiter retulerunt: quomodo ipsi feria tercia proxima ante festum beati Gregorii pape, proxime preteritum, ac feria quarta immediate sequenti, ad facies prescriptarum possessionum Kralewcz, Czerye, Kobylya, Zwyblya et Narth vocatarum, omnino in comitatu zagrabiensi existencium, habitarum, vicinis et commetaneis earumdem inibi legittime convocatis et presentibus accedentes, et dum easdem possessiones simul cum jure regio in eisdem habito memoratis civibus et hospitibus civitatis montis Grecensis statuere voluissent, tunc honorabilis magister Thomas Thompa, canonicus ecclesie zagrabiensis, in sua et capituli eiusdem ecclesie zagrabiensis personis huiusmodi statucioni eorum contradiccionis velamine obviasset, ob quamquidem contradictoriam inhibicionem prefatus homo regius, dicto nostro testimonio presente, dictum capitulum zagrabiense contra annotatos cives ad octavas festi beati Georgii martiris, nunc venturi, vestram evocasset in presenciam, racionem contradiccionis eorum reddituros. Datum duodecimo die diei evocacionis predicte. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

(A tergo). Banis vel vicebanis regni Sclauonie. Pro circumspectis judice, juratis, ceterisque civibus civitatis montis Grecensis contra honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis ac octavas festi beati Georgii martiris, statucionis et evocacionis relacio.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

287.

Anno 1473, 23. maii. Zagrabiae.

Nicolaus Ujlak et Damianus Horvat, bani, in causa, quae inter communitatem civitatis et Johannem Tuz agitur, novam diem constituunt.

Nos Nicolaus dei gracia rex Bozne et Damianus Horwath de Ly(n)thwa, inter cetera regni Sclavonie bani. Damus pro memoria, quod causam, quam circumspecti, iudex, iurati, ceterique cives civitatis montis Grecensis, de iuxta Zagrabiam, contra magnificum Johannem Thwz de Lak, iuxta continentiam litterarum capituli albensis introductoriarum, statutoriarum et evocatoriarum super factis in eisdem contentis in presentibus octavis festi beati Georgii martiris in sede zagrabiensi movere habebant coram nobis, racionabili de causa ad octavas festi beati Jacobi apostoli, nunc venturas, statu in eodem duximus prorogandam. Presentes autem sigillis comitum nostrorum zagrabiensium fecimus consignari. Datum Zagrabie vigesimo quarto die octavarum festi beati Georgii martiris predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

(A tergo). Pro circumspectis iudice, juratis ac aliis civibus civitatis montis Grecensis contra magnificum dominum Johannem Thwz de Lak ad octavas festi beati Jacobi apostoli nunc venturas, prorogatorie.

Originale in charta. A tergo apparent vestigia duorum sigillorum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

288.

Anno 1473, 23. maii. Zagrabiae.

A communitate civitatis montis Grecensis patres Praedicatores excipiuntur.

Nos Blasius judex, filius Georgii, Lucas, Anthonius, Stephanus, Andreas, Martinus, Stephanus, Georgius ac alter Georgius jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis: quod religiosi viri, videlicet frater Michael, sacre theologie lector, vicarius nacionis slavonice ac frater Clemens, prior conventus sancti Nicolai ordinis Predicatorum, extra muros montis Grecensis fundati, suis et omnium dicti conventus fratrum in personis presentarunt nobis, more solito in consistorio nostre communitatis congregatis, quasdam litteras serenissimi principis et domini Mathie, regis Hungarie etc. domini nostri naturalis atque graciosi, sanas, salvas et integras, eius sub sigillo in serico pendenti, veras non viciatas, sed omni prorsus vicio

et suspicione carentes, quarum tenor talis est et sequitur: (vide Doc. 283. de anno 1473. 14. februarii). Post quarumquidem litterarum predicte regie maiestatis nobis presentacionem, eorum dignam peticionem considerantes et honestam divino nos spiritu instigante, pio affectu ac libero gratoque animo, matura deliberacione prehabita, vitaque eorum laudabili considerata ac eciam ob specialem devocionem beate Katherine virginis et martiris, cuius precibus nedum in presenti seculo, verum eciam in celesti yerarhya speramus comfoveri et adiuvari, prout in litteris regie maiestatis continetur, assensum prebuimus ex nunc prout ex tunc et ex tunc prout ex nunc immo vigore presencium prebemus et conferimus tali videlicet obligacionis vinculo mediante: quod predicti fratres presentes et futuri in ipsa civitate montis Grecensis et suo in conventu nobiscum pro tempore degentes, tam in prosperitate quam in adversitate debeant in omnibus et singulis pro bono statu reipublice, nostreque communitatis tenere nobiscum in quantum congruit, licet et non contrariatur ordini et statui dictorum fratrum, cum nec nos intendamus honerare eosdem sive agravare preterquam in licitis ac honestis, offerentes nos dictis fratribus ut facultas subpetet, possibilitate exigente, manus porrigere adiutrices et in omni eorum necessitate justa defendere contra violentos. Hoc expresso et specificato, quod si pro tempore communitas nostre civitatis in piis, justisque et racionabilibus causis uno vel pluribus indigeret dicti conventus fratribus, sive ad sedem apostolicam, sive ad regiam maiestatem dirigendis, quod sine contradiccione se exhibere debeant dicti fratres benignos aut graciosos, sponte et benivole, ad expensas dumtaxat nostras, nemine contradictore apparente, sed utraque parte libere consenciente, et se alter alteri ad premissa servanda obligarunt. In quorum omnium et singulorum robur, fidem et testimonium premissorum, presentibus nostre communitatis sigillum in serico pendenti eisdem fratribus duximus concedendum. Datum in dominica proxima ante festum beati Vrbani pape. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

Originale in membrana A tergo sigillum impressum. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

289.

Anno 1473, 6 Julii Zagrabiae.

Statutum de area capituli zagrab. munienda.

Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio in octava beatorum Petri et Pauli apostolorum, domini capitulariter congregati ad infrascriptam capituli municionem, utpote circumsepcionem,

et aliorum ingeniorum ordinacionem concluserunt firmiter observandum, quod quilibet dominorum presencium et pro currens absencium proprios ipsorum colonos ad commissionem et mandatum dominorum capitaneorum ad id deputatorum pro laboribus et municionibus in ipso capitulo faciendis compellere tenebitur, ac dum ipsi labores fient, per se vel ipsorum hominem, circa eos stabunt et labores perficere cogent tociens quociens opus fuerit et necesse. Item, quod quilibet colonus de unoquoque bove unum currum virgultarum adducere debebit, illi vero, qui bobus carrent, virgulta seccabunt, curribus imponent et sepes iuxta limitacionem eorumdem capitaneorum facient. Quicumque autem predictorum dominorum sive procuratorum hoc facere neglexerint in pena duorum florenorum auri ipso facto sit convictus, nulla penitus gracia in eisdem sibi facienda.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient Slav. merid

290.

Anno 1473, 17. Augusti. Zagrabiae.

Pyxides sive bombardae manuales inter canonicos distribuuntur.

Dominus prepositus maior. Dominus lector, habet IV. Dominus cantor, habet II. Dominus prepositus chasmensis. Dominus kathedralis. Dominus dubicensis, habet IV. Dominus kamarchensis. Archidiaconus Kemlek, habet III. Archidiaconus Vaska. Archidiaconus chasmensis. Archidiaconus Bexin, habet II. Archidiaconus Varosd, habet II. Archidiaconus Vrbowcz, habet II. Custos. Jacobus doctor. Elyas, habet II. Thomas Thompa. Gerardus de Pathak, habet II. Blasius doctor, habet III. Michael Rayffnicz, habet II. Georgius Medzthregnew, habet II. Georgius de Gorbana. Fabianus de Zemche, habet II. Galasius doctor. Stephanus de Vizlicza, habet II. Petrus de Vizoka cum magistro Gerardo. Johannes de Roycha. Dominus Georgius suffraganeus. Georgius de Miletincz. Georgius de Zthenichnak.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In arch. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

291.

Anno 1473, 24. Augusti. Zagrabiae.

Nicolaus Ujlak et Damianus Horvat, bani, in causa, quae inter communitatem civitatis et Johannem Tuz agitur, diem identidem constituunt.

Nos Nicolaus dei gracia rex Bozne et Damyanus Horwath de Linthwa, inter cetera regni Slavonie bani. Damus pro memoria, quod causam, quam circumspecti iudex, iurati, ceterique cives civitatis montis

Grecensis de iuxta Zagrabiam, contra magnificum Johannem Thuz de Lak iuxta continenciam litterarum nostrarum prorogatoriarum super facto contradiccionis, statutionis possessionum: Dedych, Chernomerz, Bythek et Nowak vocatis, et insuper cuiusdam vadi Kyralew vocati, in fluvio Zawe habiti, in presentibus octavis festi beati Jacobi apostoli in sede zagrabiensi movere habebant coram nobis, racionabili de causa ad octavas festi beati Michaelis archangeli nunc venturas, statu in eodem duximus prorogandam. Presentes autem sigillis comitum nostrorum zagrabiensium fecimus consignari. Datum Zagrabie vigesimo quarto die octavarum festi beati Jacobi apostoli predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

(A tergo.) Pro circumspectis, iudice, iuratis ac aliis civibus civitatis montis Grecensis contra magnificum Johannem Thuz de Lak ad octavas festi beati Michaelis archangeli, nunc venturas, prorogatorie.

Originale in charta. Trium sigillorum vestigia solum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

292.

Anno 1473, 28. decembris. Zagrabiae.

Mathiae regis Hungariae etc. epistolae exemplar a capitulo zagrab. communitati civitatis montis Grecensis editur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Significamus presencium tenore, quibus expedit universis: quod venerabilis vir dominus Georgius archidiaconus de Bexyn, socius et concanonicus noster, nominibus et in personis prudentum et circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium atque communitatis civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, nostri exurgens e medio, exhibuit atque presentavit nobis certas litteras serenissimi principis domini Mathie, dei gracia Hungarie, Bohemie etc. regis, domini nostri naturalis, gloriosissimi, in modum privilegii in pargameno confectas, sigillo eiusdem domini nostri regis in pendenti, uti prima facie apparebat, in superiori margine ab intra hanc habentes signaturam: de commissione propria domini regis, tenoris vero infrascripti, petens nos debita cum instancia, ut tenorem earumdem in transsumto litterarum nostrarum, pendenti sub sigillo nostro prefatis, judici, juratisque civibus et communitati dicte civitatis dare dignaremur juris ipsorum ad uberiorem cautelam. Quarum tenor talis est: (vide Doc. 271. de anno 1472. 20 maii). Nos igitur peticionibus prefati domini archidiaconi annuentes, premissas litteras de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali transcribi et transsummi, presentibusque nostris litteris inseri facientes,

quas pendenti sigillo nostro consignatas, prefati judici, juratisque civibus et communitati dicte civitatis montis Grecensis duximus concedendas. Datum in festo beatorum Innocentum martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio.

Originale in membrana. Zona sericea violacei et viridis coloris appendet absque sigillo. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

293.

Anno 1474, 10. Augusti. Holomuci.

Mathias, Hungariae etc. rex, communitati civitatis montis Grecensis mandat, ut eius bombardam conservet.

De commissione propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis iudici et iuratis, ceterisque civibus civitatis nostre montis Grecensis, salutem et graciam. Intelleximus qualiter nonnulli forent, qui illam bondardam nostram, choka nuncupatam, quam superioribus temporibus magnificus Blasius Magyar vobis ad conservandum assignavit, ad castra eorum abducere vellent, quapropter fidelitati vestre firmiter mandamus, quatenus nemini interim ipsam bonbardam dare debeatis, quousque speciale mandatum nostrum superinde non videbitis; volumus enim, ut ubi eandem reponi iussimus, dum necesse fuerit eciam invenire valeamus. Secus non facturi. Datum in Olumucz in festo beati Laurencii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo LXX quarto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero sexto.

Originale in charta. Iu margine inferiori sigillum anuli. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

294.

Anno 1475, 11. martii. Zagrabiae.

Elias de Saplonca, vicarius spiritualis, plebanis zagrabiensibus mandat, ut cives quosdam ad legationes testamentarias collegio praebendariorum tradendas compellant.

Elias de Soploncza, custos chasmensis et canonicus ecclesie zagrabiensis ac venerabilis magistri Georgi archidiaconi de Bexen et similiter canonici ac vicarii in spiritualibus eiusdem ecclesie locumtenens.' In Christo nobis sincere dilectis, honorabilibus et discretis viris, dominis: Matheo de monte Grecensi, Georgio beate Margarethe virginis de suburbio eiusdem, et N. beati Johannis de Nova villa

ecclesiarum parochialium plebanis, salutem in domino. Gravem querelam discretorum dominorum Briccii decani et aliorum chori ecclesie zagrabiensis prebendariorum nobis oblatam nos noveritis accepisse continentem: quomodo circumspecti quidam et providi, videlicet frater condam domini Martini, plebani de Bakwa, Gregorius appellatus, civis civitatis montis Grecensis viginti quinque florenos auri per eundem condam dominum Martinum presbiterum, et quatuor florenos auri similiter condam magistro Martino litterato, alias provisori curie episcopalis zagrabiensis, civi de vico Latinorum, cuius executor dictus dominus Briccius decanus extitit testamentaliter legatis, et Michael sutor de dicto suburbio montis Grecensis uno floreno ac Kelecz et Anthonius Segyn executores testamenti condam Anthonii Thvrinsich, duobus florenis; item Benedictus de Nova villa uno palio per condam Ambrosium cocum venerabilis magistri Pauli archidiaconi de Kemlek etc. modo simili testamentaliter legato; item relicta Pauli sutoris, nunc uxor Michaelis Jagichich uno floreno, Dionisius Wodopia de portu Zawe ac relicta condam Emerici de Nova villa, nobilis Gregorius de Vrnowcz et Ladislaus de Samsinowcz iuxta testamentalium legacionum vim, formam et tenorem eisdem dominis decano et prebendariis cum certis rebus et bonis pro perpetuis oracionibus in vim elemosine legatis obligarentur, que et quas hactenus extradere non curassent nec curarent eciam de presenti in preiudicium et dampnum eorumdem manifestum. Et quia contra singulares personas pro excipiendis litteris eisdem dominis decano et prebendariis difficile videtur ad nos semper facere recursum, citacionem sub forma presenti juri denique consonam eisdem decrevimus esse dandam et decernimus per presentes; discrecionibus igitur vestris in virtute salutaris obediencie et sub pena excommunicacionis firmiter precipientes committimus et mandamus, quatenus habita presencium noticia, dictos Gregorium et Michaelem, Kelech ac Anthonium et alios, quos supra, personaliter accedatis, ipsosque racione previa ad instanciam dictorum dominorum decani et prebendariorum ad sextum diem a die execucionis presencium immediate computando, quorum dierum, duos pro primo, duos pro secundo et reliquos duos dies pro tercio et peremptorio termino eisdem assignantes, prefigatis, nostram citetis in presenciam, certificantes eosdem sic citatos, quod sive ipsi in huiusmodi citacionis termino, ut premissum est, coram nobis compareant, sive non, nos nichilominus ipsis ulterius non ibi in partibus, sed per edictum in foribus alme ecclesie zagrabiensis publice citatis, ad partis coram nobis comparentis instanciam et causam huiusmodi prosequi curantis requisicionem, in causa seu causis huiusmodi ad ulteriores actus juridicos

procedemus, alterius partis absencia seu contumacia in aliquo non obstante; et tandem vestre huiusmodi citacionis et certificacionis seriem cum termino assignato, et presentibus in specie remissis, nobis conscienciose rescribatis. Datum Zagrabie die Saturni, undecima mensis marcii. Anno domini millesimo quadringentesimo LXX quinto. (L. S.)

Matheus Gregorii de sancto Georgio notarius in premissis.

(Tenor executionis). Ego Benedictus plebanus Omnium sanctorum feci mandatum v. v. iuxta contentum vestrarum litterarum.

Ego Georgius plebanus ecclesie sancti Martini et Mathias plebanus civitatis montis Grecensis feria quinta post festum beati Gregorii pape citavimus supradictos in litteris vestris iuxta continenciam litterarum vestre paternitatis.

(A tergo). Dominus judex intrascriptus in tribunali ad jura reddenda decrevit ad quindecimum diem exsolvi quatuor florenos dominis decano et prebendariis zagrabiensibus per Gregorium fratrem domini Martini plebani de Bakwa expositis, quos idem Gregorius fassus est se obligaturum eisdem dominis prebendariis. Presentibus ibidem venerabilibus dominis Bartholomeo cantore, Michaele Rayfnicz, Fabiano de Zemche, canonicis ecclesie zagrabiensis, testibus ad hoc specialiter rogatis.

Item XXII. die mensis aprilis dominus locumtenens decrevit, ut illi causentur cum decano prebendariorum ad feriam quartam proxime venturam, de septem florenis auri componantur, alias idem dominus locumtenens aut eo absente superior eisdem providebit de ulteriori juris remedio opportuno. Presentibus magistris Fabiano de Zemche, Elye de Achnya, canonicis.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. honor. coll. Praebend. zagrab.

295.

Anno 1475, 15. maii. Čaktornjae.

Christophorus Hochburger, capitaneus civitatis montis Grecensis, capitulo zagrabiensi mandat, ne cives a Medveščak rivo utendo impediant.

Venerabiles viri, domini honorandi! Venerunt ad nos cives civitatis zagrabiensis in modo gravis querele, quomodo aquas ipsis ab antiquo spectatas violenti manu occuparetis, quod nostra credulitate de vobis non fuissemus spectaturi, cum et alia colloquia habuimus simul, in quibus talia minime fuerunt perpetrata, sicuti domino Georgio de Bexin, bene notum est, quod nulla parcium alteri parti

absque quod aliquod preiudicium aut dampnum inferret, quod in nostri absencia minime observatum est, ex quo utique aliud non vultis, quam serenissime regie maiestatis civitatem juribus privare et ipsos condempnare; sciatis firmiter, cum regia maiestas nobis illam potestatem contulit, nos ipsos defendere et juribus ipsorum veris tenere volumus . . . . vos ipsis dampnum transfertis, nobisque fatigas magnas impeditis . . . . quod omnino vos . . . . nostri detinuerunt, tali modo corrigere volumus, ut amodo sciant, quomodo civitatem regie maiestatis ipsius juribus privabunt, et si utique tranquillitatem tenere nolueritis, ex tunc de litigiis et tranquillitate sufficienti vobis providebimus; cum tamen libencius vobis nostra obsequia precassemus, si grate acceptare voluissetis. Datum in castro Chaktornya feria secunda in festivitatibus Penthecostcs. Anno MCCCCLXX quinto. Christophorus Hochburger capitaneus civitatis zagrabiensis etc.

(A tergo.) Venerabilibus viris dominis (prepo)sito et ecclesie zagrabiensis concanonicis, amicis honorandis.

Originale in charta, sat attritum. In archivio ven. Capit. eccl. zagrabiensis. Act. Cap. ant fasc. 6. nr. 17.

296.

Anno 1475, 8. Junii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, mandat, ut lis, quae est de rivo Medvešćak, quam primum in judicio componatur.

De commissione domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris egregiis Nicolao de Posega, vicebano regni nostri Sclauonie ac Cristoforo capetaneo civitatis nostre zagrabiensis, salutem et graciam. Conqueruntur nostre maiestati fideles nostri cives illius civitatis nostre zagrabiensis, quomodo capitulum illius loci quendam fluvium Medwevyz vocatum, qui alias inter illam civitatem nostram et territorium ipsius capituli defluxisset et pro metali distinctione tentus fuisset et habitus, de vero situ et cursu excepisset et ad molendina eorumdem civium nostrorum defluere non permitteret, in preiudicium eorumdem civium nostrorum et dampnum. Et quia dignum est, ut nos inter ceteras curas nostras, privatis eciam bonis nostris intendamus et bona nostra regalia in suis juribus defectum pati non paciamur, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus, dictum fluvium et eius verum situm et cursum una cum aliis probis, tam per ipsos cives nostros quam eciam

capitulum predictum illac vocandis, in uno certo et brevi termino per vos partibus ipsis prefigendo, recto ordine conspiciendo et considerando rectificetis, et inter partes predictas talem faciatis disposicionem, quod non sit opus peramplius de hac re nostre querulari maiestati. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude feria quinta proxima ante festum beati Barnabe apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Originale in charta In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrabiensis.

297.

Anno 1475, 11. Junii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, Osvaldo, episcopo zagrab., praecipit, ut communitati civitatis montis Grecensis ereptos agros reddat.

De commissione domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fideli nostro reverendo in Christo patri, domino Osualdo episcopo ecclesie zagrabiensis, salutem et graciam. Intelleximus non sine magna animi nostri displicencia, quomodo vos preteritis temporibus quasdam terras seu predia intra metas civitatis nostre montis Grecensis habitas et existentes ab eadem civitate nostra occupassetis et occupatas teneretis in magnum detrimentum et desolacionem ipsius civitatis nostre. Et cum nos a nemine velimus pati bona nostra regalia usurpari permittere, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus, receptis presentibus, prefatas terras et predia ab ipsa civitate nostra per vos occupatas et usurpatas remittere et resignare debeatis et teneatis et secus gracie nostre sub obtentu facere non presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Barnabe apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum In archiv lib. reg. civit. zagrab.

298.

Anno 1475, 11. Junii. Budae.

Mathias, Hungariae etc, rex, comitatui zagrab. praecipit, ut murus munitionis civitatis montis Grecensis dirutus reficiatur.

De commissione propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status possessionatis hominibus ad sedem zagrabiensem spectantibus et pertinentibus, salutem et graciam. Ex relatibus fidelium nostrorum certorum civium et inhabitatorum civitatis nostre zagrabiensis intelleximus, quomodo civitas ipsa propter necessitatem, quam precedenter, tum per assiduam pestem tum vero per incursus Turcorum passa est, in tantam inopiam devenisset, quod murus ipsius civitatis fere in nonaginta sex ulnarum longitudine, nunc ruinam pateretur, in centum vero et quinquaginta cubitis de die in dies casus eiusdem prestolatur, et cum regie intersit celsitudini comodo civitatum suarum et presertim municioni illarum, quarum ruina periculo inmineret intendere, vobisque unacum rebus et bonis ac liberis vestris tempore insultus sevissimorum Turcorum, non alias nisi in ipsam refugium esse potest, ideo fidelitati universitatis vestre et cuiuslibet vestrum harum serie firmissime precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus, dum et quocienscumque per fideles nostros Christoforum capitaneum dicte civitatis nostre zagrabiensis, aut alios capitaneos in futurum constituendos ad labores ipsius civitatis, reformacionesque muri eiusdem requisiti fueritis, homines vestros in subsidium dare, aut si necesse esset, personaliter huiusmodi reformacioni interesse debeatis; alioquin si secus feceritis, extunc commisimus et presencium serie striccius committimus dicto Cristoforo capetaneo ac eciam aliis in futurum constituendis, ut ipsi vos et quemlibet vestrum ad subsidium reformacionis premisse eciam cum gravaminibus vestris arcius compellant et astringant auctoritate nostra regia presentibus ipsis in hac parte attributa mediante. Secus sub obtentu gracie nostre non facturi. Presentibus perlectis, sigillo nostro anulari consignatis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Barnabe apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc decimo octavo, Bohemie vero septimo.

Originale in charta. In margine inferiori imppressum est sigillum. In arch. incl. Acad. Sciet Slavor. merid.

299.

Anno 1475. mense Julio. Zagrabiae.

Homines capitulares a civibus zagrabiensibus in mercatu esse vulneratos, nonnullosque interfectos, comitatus zagrabiensis exquirendo constituit pro certo.

Nos Petrus Bochkay de Razynakerezthwr comes ac judices nobilium comitatus zagrabiensis. Memorie commendamus, quod cum nos ad instantem peticionem honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis Michaelem Benchekoych et Lucam de Kalyn, duos ex nobis, scilicet judices nobilium, ad infrascripta peragenda de sede nostra judiciaria legittime destinassemus; tandem iidem exinde ad nos reversi, nobis conformiter retulerunt eo modo: quomodo ipsi ab omnibus, quibus decuisset et licuisset palam et oculte diligenter inquirendo, talem de infrascriptis rescivissent certitudinis veritatem, quod cum die dominico proxĩmo ante festum beate Margarethe virginis et martiris, proxime preterito, Michael, Anthonius, Stephanus et Andreas clericus, familiares dicti capituli, de civitate montis Grecensis ad idem capitulum venire habuissent, tunc Thomas sutor, Stephanus Lah, Gywrko frenipar, Blasius sutor, Clemens, Kelecz dictus, Johannes et Valentinus sutores, Michael Hungarus, Klachecz dictus, Gregorius Pawsynzeth, Valentinus Kozynowzeth, Dominicus Malecz, Hans frenipar, Georgius similiter frenipar, dictus Banych, Anthonius Seghlyn, Elyas sutor in platea sutorum, suburbio videlicet civitatis predicte commorantes, de consilio et voluntate Blasii judicis dicte civitatis, Johannis Perowych, alterius Johannis Saldynarych, Blasii Thewthina institoris, Walenthycz, Blasii Zthenychky, Dominici Perowych, Briccii Hungari, item Pazar et Laurencii Sporar manibus armatis et potenciariis, arcubus attensis, in eosdem Michaelem, Anthonium, Stephanum et Andream clericum omni ipsorum absque culpa irruentes, jamfatum Michaelem familiarem dicti capituli nece crudeli interimissent, jamfatos quoque Anthonium, Stephanum et Andream ictibus quamplurium sagittarum letaliter vulnerando sauciassent, in portamque dicti capituli eosdem aufugentes certas sagittas post eos emittentes, si per defensionem proborum eliberati non fuissent, eosdem nece crudeli interemissent potencia mediante, in preiudicium et dampnum annotati capituli valde magnum. Qua inquisicione facta, iidem judices nobilium in festo divisionis apostolorum, similiter proxime preteritum, ad jamfatum Blasium judicem iamdicte civitatis montis Grecensis accedentes, ipsumque personaliter repertum in eo, ut ipse ex parte Thome sutoris, Stephani Lah et aliorum prescriptorum super premissis actibus potenciariis judicii et justicie complementum eidem capitulo facere et administrare

deberet et teneretur ammonuissent; quiquidem Blasius judex premissa omnia facere recusasset, ubi iidem judices nobilium eadem die ammonicionis prelibatos Thomam sutorem ac Stephanum Lah et alios prescriptos, pro tunc erga ipsum repertos et inventos, ad justiciam prohibuissent. Datum Zagrabie sexto die diei ammonicionis et prohibicionis prenotatarum. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto.

Originale in charta. A tergo vestigia quatuor sigillorum. In archiv. ven. capit eccl zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 10. nr. 15.

300.

Anno 1476, 16. Junii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex. comitatui zagrab. imperat ut unamquamque communitatis civitatis montis Grecensis querimoniam omni tempore excipiat.

De commissione domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris comiti vel vicecomiti et judicibus nobilium comitatus zagrabiensis, salutem et graciam. Exponitur maiestati nostre in personis fidelium nostrorum circumspectorum judicis et juratorum civium civitatis nostre montis Grecensis quomodo vos in eorum causis, negociis, juribus, dum vos ipsi requirent et vestrum hominem mittere non velletis communem justiciam ipsis penitus abnegantes; cum autem communis justicia nemini sit abneganda, ideo fidelitati vestre firmiter precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus, dum et quando ac quocienscumque pro parte eorumdem civium nostrorum fueritis requisiti, eisdem in omnibus causis et juribus ipsorum juxta legem atque consvetudinem regni nostri vestros homines transmittere, ipsisque iuxta fassionem huiusmodi hominum vestrorum litteras opportunas et necessarias dare et emanari facere debeatis, communi justicia requirente; caventes tamen ne fraus aut dolus exinde oriatur aliquale. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude domina (post) festum sacratissimi corporis Christi. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo nono, Bohemie vero octavo.

Originale in charta, sat exesum. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

301.

Anno 1476, 14 Julii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, abbati Cysterc. zagrab. mandat, ut irruptione Turcorum imminente diruantur tuguria, sub monasterio sita, quae facile accendantur.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fideli nostro religioso viro abbati monasterii beate Marie virginis de Zagrabia, salutem et graciam. Expositum extitit maiestati nostre in personis fidelium nostrorum honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis, quomodo vos et ipsum monasterium vestrum sub municione eiusdem capituli haberetis in vilibus domibus et tuguriis, cespitibus coopertis, certos domicellas seu jobagiones, unde et de quibus temporibus incursionum Thurcorum per incendia tam capitulo quam civitati zagrabiensi gravia vererentur evenire posse pericula et dampna, supplicantes per maiestatem nostram de remedio provideri. Cum autem commoda reipublice privatis quibusque preferri, et prius de periculo provideri debeant, quam eveniant, fidelitati itaque vestre firmiter precipimus et mandamus, quatenus statim acceptis presentibus, illas casulas et tuguria domicellarum tuorum, omni occasione et renitencia postpositis, funditus distrahi et deponi facere, incolasque illos intra fortalicium seu municionem capituli pretactam locare debeatis, alioquin auctoritatem plenariam dedimus banis vel vicebanis regni nostri Sclauonie, ut ipsi vos ad observacionem huiusmodi mandati nostri per omnia opportuna gravamina vestra compellere debeant et astringant. Secus ergo non facturi. Presentes autem post lecturam earum, reddite presentanti. Datum Bude feria quarta proxima ante festum beate Margarethe virginis et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo nono, Bohemie vero octavo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. ven. capit. zagrab. Act. capit. ant. fasc. 17. nr. 96.

302.

Anno 1476, 20. Augusti. Zagrabiae.

Osvaldus, episcopus zagrab., capitulo concedit, ut areae capitularis pars sequestretur, moeniis obducatur, laicisque ad capitulum defendendum detur.

Osualdus dei et apostolice sedis gracia episcopus ecclesie zagrabiensis. Omnibus Christi fidelibus presentibus et futuris, noticiam presencium habituris, salutem in omnium salvatore et ad perpetuam rei memoriam. Meditantibus nobis et horis continuis ac momentis indesinenter revolventibus condam felicis recordationis nostrorum predecessorum, eiusdem ecclesie dignissimorum pontificum, beata ac felicia tempora, ea, que presenti nostro seculo et diebus hiis instantissimis, quibus hanc turbulentissimam ac inquietissimam vitam vix respirantes degemus, comparentes, admiracione inennarrabili circumducimur, et dum quitquam de his et illis effari conamur, vox illico faucibus heret; nam quantum inter orientem et occidentem, tenebras et lucem, tantum inter hec et illa interesse conspicimus. Et ideo nemini absurdum videri debet, si ipsorum nostrorum predecessorum vestigia vel circa nosmetipsos vel eciam circa gubernacionem subditorum nostrorum immitari usquequaque non valemus, sive enim ad domesticas et intestinas, sive a foris adventantes calamitates et tribulaciones quotidianas, quibus hoc inclitum regnum pene compressum et attritum est, respectum habeamus, quis sane mentis nos obiurgare poterit, si veteribus moribus hominum obrutis et cum suo seculo abolitis, recentibus et evo nostro accommodatis usibus et vivendi norma velimus, nolimus, uti cogamur. Tamen et si enim domestica incommoda adeo nobis onerosa existant, quod iuxta vocem apostolicam vix sub eis tempus redimere possumus, maior tamen stimulus et longe attrocior acculeus nos pungens insequitur, Turcorum videlicet fera et truculentissima rabies, qui hoc idem regnum iam maiori in parte vastitati et desolacioni subactum, excidio finali in dies exterminare moliuntur. Horum siquidem crucis Christi inimicorum et immanissimarum beluarum feritas adeo invaluit, ut nos, qui ex eorum faucibus admodum pauci, altissimo protegente, hactenus evasimus et excidium huiusmodi tremebundi prestolamur, nonnisi divine maiestatis clemencia et deinde optimarum municionum et fortaliciorum presidio et tutela eliberari et conservari speremus. Quam quidem ob rem huiuscemodi consideracione permoti, cupientes ex intimi cordis nostri tam subito periculo occurere, saluti quoque et conservacioni

*

pauperum nostrorum et ecclesie nostre predicte toto nostro posse consulere, inter alios principes et potentes huius regni fratres nostros nos eciam primum curiam nostram zagrabiensem et deinde quam plura fortalicia et municiones pro eorumdem pauperum ecclesie nostre tutela et conservacione aptas et necessarias non sine maximis gravaminibus ipsorum erigere et construere ac in certa parte normam vivendi eorum immutare necessitate hac inevitabili coacti et compulsi sumus; attendentes non esse reprehendendum, si secundum varietatem temporum statuta eciam varientur humana iuxta legittimas et canonicas sanctiones. Similibus eciam respectibus et omnino eadem consideracione inducti venerabiles fratres nostri capitulum ecclesie nostre zagrabiensis antedicte, pro sua propria, ac deinde pauperum suorum tuicione, tam serenissimi principis et domini, domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. domini nostri naturalis et graciosissimi annuencia, quam nostro benivolo per eosdem fratres nostros humiliter postulato assensu, accedentibus, aream ipsorum capitularem et curias ad nostram et successorum nostrorum dumtaxat collacionem spectantem et pertinentem, municione opportuna et tam summe necessaria circumvallare et tam sibiipsis, quam aliis suis subditis, presertim circa conservacionem et custodiam municionis huiusmodi novos usus et normam vivendi recentem introducere et in futurum valituram stabilire coguntur et necessario compelluntur. Attendentes, quod res nova et recens, novis et recentibus indiget fundamentis, quodque laqueum sibi parat, qui municione erecta, eandem accurate custodire pretermittit; cum igitur municio ipsorum predicta sine custodia et defensione stare et permanere nullo modo valeat neque possit, ipsi quoque fratres nostri ad eandem defendendam et custodiendam sine adminiculo laicorum impotentes existant, desiderarent quinimmo bonis et iustis ac tempori huic accomodatis et summe necessariis racionibus inducti compellerentur, de area capitulari et propriis curiis ipsorum canonicalibus predictis ante et retro certam et limitatam partem seiungere et sequestrare, necnon ad huiusmodi partem seiunctam et sequestratam homines laicos utriusque sexus ac eciam clericos et presbiteros inducere et collocare moraturos, qui tam custodie, quam defensioni predictis, eisdem fratribus nostris continuum prestare possent adiumentum. Quare supplicatum nobis extitit humiliter per eosdem, ut quemadmodum ereccioni municionis eorum predicte censensimus, ita eciam defensioni iam summe necessarie et seiunctioni et sequestracioni predictis, necnon hominum laicorum utriusque sexus introductioni et locacioni nostrum benivolum prebere dignaremur consensum, pariter et assensum. Nos igitur Osualdus epis-

copus prefatus attendentes supplicacionem huiusmodi fore iustam ac bonis et racionabilibus munitam fundamentis, persertim condicione et qualitate moderni temporis implente animo deliberato supplicacionibus huiusmodi paternum prebentes auditum, annuimus et graciose concedimus per presentes, quatenus iidem fratres nostri de area capitulari et de propriis curiis ipsorum predictis ante et retro, prout et quemadmodum in quantave parte ipsis visum et placitum fuerit, non obstante contradictione cuiuscumque, seiungere et sequestrare, et partem taliter seiunctam et sequestratam in vicos et plateas distribuere, ordinare et deputare, necnon homines laicos utriusque sexus, clericos quoque et presbiteros ad easdem moraturos, domosque et habitaciones locaturos et erecturos advocare et introducere ac locare et inhabitatoribus huiusmodi libertates, prerogativas, statuta et leges eorum condicioni necessarias dare et concedere pro sue voluntatis arbitrio valeant atque possint; inhabitatores predictos pleno jure et illo directo dominio eisdem fratribus nostris subicientes, quo ceteri eorum coloni ex quibuscumque donacionibus regum aut predecessorum nostrorum ipsis subiecti fore dinoscuntur, manus, potestatem et imperium nostrum ac successorum nostrorum episcoporum et eciam officialium et hominum tam nostrorum quam successorum predictorum presencium et futurorum ab eisdem inhabitatoribus penitus et omnino eximentes. Ceterum, quia reali didicimus experiencia, quod hactenus canonici et alii dignitarii eiusdem ecclesie nostre de bonis et rebus suis raro vel nunquam in ipsorum mortis articulo et disposicione testamentaria ecclesie predicte, a qua et cuius intuitu bona et res ipsas habuerunt, quitquam legassent et reliquissent, unde saltem aliqualis reformacio in vestibus et ornamentis ecclesiasticis fieri posset, quodque pluribus ex eisdem intestatis decedentibus, bona ipsorum turpiter ac inordinate distracta fuerunt, adeo, quod nedum pro refrigerio anime ipsorum quitquam ex eis distributum fuisset, verum eciam famuli et servitores, necnon creditores eorumdem sallariis seu creditis, debitis, frustrati, insoluti remansissent; ideo nos volentes et summe desiderantes circa premissa aliqualem modum possibilem de cetero observare, per quem et ecclesie nostre memorate et eciam servitoribus ac creditoribus prefatis saltem pro aliqua parte consulatur, ad supplicacionem predictorum fratrum nostrorum et ex certa nostra sciencia, animo deliberato, eisdem graciose concedimus, ut amodo deinceps semper et in perpetuum domini de capitulo et ceteri canonici pro tempore existentes, qui circa curias et domos eorum predictas ad nostram, ut prediximus, et successorum nostrorum collacionem spectantes et pertinentes, que hucusque per earumdem pro tem-

pore possessores male gubernate, quinimmo desolate et in necessariis edificiis turpiter neglecte extiterunt, et eciam existunt de presenti, aliquas reformaciones sive edificia nova in toto vel in parte fecerint et erexerint, valorem impensarum in reformacione et edificiis huiusmodi factarum, iuxta fidelem et condignam extimacionem quatuor dominorum pociorum, quos ad hoc nos aut successores nostri, vel nobis aut successoribus nostris absentibus, capitulum predictum, de nostra aut successorum nostrorum voluntate duxerimus seu duxerint eligendos, qui quatuor domini prius prestito juramento strictissimo, quod neque odio, neque amore aut favore vel amicicia seu quacumque racione interveniente, dicent aut facient aliud in extimacione huiusmodi, quam quod eis iuxta eorum consciencias iustissimum videbitur, sive domos et curias predictas per mortem, translacionem aut renunciacionem, sive quocumque alio modo de jure et de facto vacare contigerit, donandi, testandi, legandi seu disponendi in vita et in morte pro refrigerio anime sue ad aliquam utilitatem ecclesie nostre predicte dumtaxat, prout sibi videbitur et placuerit, liberam omnino habeant et quilibet eorum habeat potestatis facultatem. Hoc tamen expresso, quod si quisquam predictorum et presertim ab intestato decedencium tantum penitus in aliis bonis suis non habuerit unde creditores, famuli quoque et servitores sui solvi et contentari possent, extunc de valore impensarum predictarum, ante omnia creditores et servitores antedicti contententur, residuum vero ad premissam utilitatem ecclesie nostre iuxta legantis seu disponentis voluntatem devolvatur. Quod si ex aliis bonis decedencium ipsi contentari potuerint, extunc valor huismodi ex integro ad ipsius, ut prefertur, ecclesie utilitatem relinquatur. Volumus insuper et graciose indulgemus, quod si quippiam ex dominis et canonicis predictis intestatus decesserit, nichilominus impense per eum circa domos et curiam suam facte, per dictos quatuor dominos extimentur, et, ut premisimus, exponantur. Ut autem presens nostra graciosa ordinacio non verbalem dumtaxat, sed realem et effectualem sorciatur executionem, volumus et sub excommunicacionis et aliis infrascriptis penis, firmiter mandamus, quatenus is, cui nos curiam et domos predictas contulerimus aut successores nostri contulerint vel vacante sede aliunde titulo acquisito earundem possessionem obtinere valuerit, ante ingressum et acceptacionem possessionis earumdem, impensas predictas taliter, ut prefertur, extimatas, ad manus commissariorum seu procuratorum dicte ecclesie nostre pro tempore constitutorum, de quibus in aliis litteris nostris superinde concessis mencio expressa habetur, plenarie solvere et de eisdem satisfacere teneatur et sit obligatus, nisi ipse impetrans notabilitter et

adeo foret pauper, quod tam statim non posset deponere impensas prefatas, in quo casu capitulum visa et bene ac conscienciose intellecta paupertate sua, poterint ei dare unam vel duas dilaciones, ambas ad unius vel ad maximum duorum annorum spacium solvendi; interim tamen, bona caucione prehabita, possessionem domorum et curie huiusmodi poterit acceptare, quod si ipse non habita satisfactione et refusione expensarum in domos et curiam huiusmodi contra premissa aut aliquod premissorum temere ingredi et eas acceptare quoquomodo presumserit, extunc ultra excommunicacionis penam predictam, quam eum volumus incurrere ipso facto, a jure et proprietate, quod et quam ad easdem ex nostra vel successorum nostrorum donatione aut sede vacante quovis modo acquisito titulo se habere pretenderit, cadat et destituatur, ac eisdem curia et domibus sit privatus eo facto, et nichilominus omnibus proventibus et emolumentis e medio capituli eidem provenientibus, necnon eciam consorcio capitulari ac predio canonicali per idem capitulum realiter ed de facto privetur. tamdiu, donec de impensis huiusmodi satisfecerit, et pro tam temerario excessu, rursus novum jus super domibus et curia predictis a nobis vel successoribus nostris, necnon a capitulo graciam reconciliacionis meruerit obtinere. Preterea ille, qui sic refusis expensis domos et curiam huiusmodi habuerit, si labor ille in eisdem curia et domibus factus in eodem statu, vigoreque aut robore extiterit, quo idem assumserit, totam impensam per eum refusam, sin autem, ex quo cum tempore omnia senescunt et inveterascunt, extunc solum eam partem pecunie per eum refuse, quam eotunc curia et domus eius valebunt iuxta extimacionem quatuor dominorum dictorum, legare et disponere valeat atque possit in vita pariter et in morte. Ne autem processu temporum presens nostra graciosa et salubris ordinacio per negligenciam aut incurabilitatem capituli predicti, prout in similibus factum fore experti sumus, aboliatur et inexecuta relinquatur, quinimmo firmiter et inconcusse semper ac in perpetuum observertur, volumus et sub simili excommunicacionis pena capitulo seu canonicis predictis et eorum cuilibet in solidum firmiter precipientes mandamus, quatenus omni odio vel favore postpositis extimacionem impensarum huiusmodi dum et quando eis per nos aut successores nostros facienda admittetur, tociens quociens facienda occurrerit, fideliter facere fieri et tandem expensas ipsas extorquere ac ad manus prefatorum commissariorum seu procuratorum assignare, ipsique commissarii et procuratores easdem expensas ad prefatam utilitatem ecclesie nostre iuxta legancium seu disponencium ordinacionem exponere teneantur et sint obligati racione bona nobis aut successoribus nostris aut capitulo de

voluntate nostra aut successorum nostrorum de eisdem pecuniis reddituri, alioquin ipsos commissarios et quemlibet eorum sentenciam excommunicacionis predictam volumus incurrere ipso facto. Ut autem premissa omnia et singula perpetue firmitatis robur obtineant, mandamus sub eadem excommunicacionis pena per dictum capitulum ea suis inserere statutis, firmiterque et inconcusse veluti alia eorum statuta perpetuo observare. In quorum memoriam et firmitatem perpetuam presentes litteras sigillo nostro pontificali communitas eidem capitulo duximus concedendas. Datum Zagrabie in palacio nostro episcopali in festo beatissimi Stephani primi regis Hungarie. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto.

Originale in membrana. Zona sericea viridis appendet absque sigillo. In arch. vener. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 17. nr. 70.

303.

Anno 1476, 25. Augusti. Časmae.

Coram capitulo časmensi communitas civitatis montis Grecensis intercescionem facit contra capitulum zagrab, quod iudicio regulari citato apud regem eam necis hominis cuiusdam, capitulo subjecti, ream fecit.

Nos capitulum ecclesie chasmensis. Memorie commendamus per presentes, quod circumspectus Valentinus civis civitatis montis Grecensis in sua ac judicis, juratorum et universorum civium eiusdem civitatis nominibus et personis nostram personaliter veniens in presenciam per modum protestacionis nobis significare curavit in hunc modum: quomodo proxime preteritis diebus videlicet in octavis festi beati Georgii martiris, proxime elapsis, procurator causarum honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis contra eosdem judicem, juratos et cives coram magistro viceprothonotario ac judice nobilium comitatus zagrabiensis in eo, ut ipsi cives quemdam hominem ipsius capituli interfecissent, querimoniam porrexisset, et ex parte eorumdem sibi iusticiam administrari postulasset. Quo percepto, dictus Valentinus in personis, quorum supra, prefato procuratori taliter respondisset: quod ipsi cives propter absenciam judicis eorumdem, qui eotunc constituebatur apud regiam maiestatem, dicto procuratori prefati capituli de et super ipsa interfeccione ad plenum respondere et nec aliquam iusticiam sive puram judicis ipsorum facere et ministrare posset. Ubi idem magister viceprothonotarius auditis et perceptis verbis ambarum parcium ipsi Valentino taliter commisisset, ut iidem cives octavo die post adventum judicis ipsorum dicto capitulo ex parte interempcionis hominis eiusdem iusticiam ministrare deberent. Qui quidem iudex

postquam regressus fuit a regia ad propria, post huiusmodi adventum suum ipso octavo die requisivit dictum capitulum, ut eosdem cives accedere vel procuratorem ipsorum ad eosdem pro ministranda in premissis iusticia mittere debuissent, qui id minime facere curarunt nec curant de presenti, sed eosdem racione previa in presenciam regie maiestatis contra regni consvetudinem et eorum libertatem in causam attraxerunt in preiudicium et derogamen jurium ipsorum valde magnum. Unde facta huiusmodi protestacione idem Valentinus in personis, quorum supra, peciit sibi super premissis per nos dari et concedi litteras necessarias et opportunas, quas eidem duximus concedendas lege et consvetudine regni requirente juris sui pro cautela. Datum die dominico proximo post festum beati Stephani regis. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

304.

Anno 1476, 28. Augusti. Časmae.

Coram capitulo časmensi communitas civitatis contra capitulum zagrabiense recusat, quod cives quidam laboratores capituli in munitione constitutos esse aggressi et in carcerem duxisse arguuntur.

Nos capitulum ecclesie chasmensis. Memorie commendamus per presentes, quod cum iuxta iudiciariam commissionem personalis presencie serenissimi principis domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. domini nostri naturalis, graciosissimi, litterarumque suarum adiudicatoriarum juramentalium Bude sexto die octavarum festi beati Georgii martiris, proxime preteriti, clause confectarum continenciam, circumspectus Blasius iudex civitatis montis Grecensis in sua ac universorum civium et hospitum eiusdem civitatis personis quinquagesimo se similibus tricesimo secundo die festi beati Jacobi apostoli, similiter proxime preteriti, contra honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis super eo, quod cum idem capitulum novissime elapsis diebus per nonnullos homines ipsorum, dictum capitulum ex annuencia dicti domini nostri regis fossatis et aliis municionibus contra Turcorum impetus circumvallare habuissent et aquam de fluvio Medwednycza vocato in communi loco inter ipsum capitulum et civitatem montis Grecensis decurrentem, propter replecionem aque ipsorum fossatorum inmittere et infra paucos dies defluere fecissent, tunc circumspecti Blasius Thoth, iudex, Blasius Nemeth, Johannes Soldinarich, Hansych, Joannes Pazar, Anthonius Klokoch, Valenthich, Laurencius

Sporar, Stephanus Plathnar, Dominicus Perowych, Dionisius Sypchich, Koren, Stefanyz, Marcus Mezaros, Michael filius Valentini, Blasius Sthenychky, Anthonius sartor, Elias campanator, Paulus Zabo, Raday, Paulus aurifaber, Petrus sellipar, Kelecz, Clemens sutor, Dominicus et Blasius Varga et Hans frenipar, aliique universi cives et hospites dicte civitatis montis Grecensis prefatos homines laboratores ipsius capituli exponentis in laboribus ipsarum municionum dicti capituli constitutos captivari, vinculisque eorum mancipari minime fecissent et neque vinctos in eorum captivitate tenerent et conservarent usque modo potencia mediante, sed in totali premissa accione et acquisicione ipsius capituli actoris, innocentes sint et existant penitus et immunes iuramentum facere et prestare tenebatur coram nobis. Tandem ipso termino adveniente, idem Blasius judex in sua et quorum supra personis prescriptum suum juramentum cum pretactis ipsius coniuratoribus prout iuxta contenta dictarum litteram pretacte personalis presencie iamfati domini nostri regis debuisset, rite et legittime deposuit coram nobis testimonio presencium mediante. Datum secundo die diei juramentalis deposicionis prenotate. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo sexto.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

305.

Anno 1476, 28. Augusti. Sub Bela.

Eustachius, fratrum ord. Praedicatorum conservator, plebanis zagrab. mandat, ut Paulum archidiaconum propter injuriam ordini Praedicatorum illatam in jus vocent.

Eustachius miseracione divina de Garab, Babolcha et Bela monasteriorum abbas ac fratrum ordinis Predicatorum et eiusdem ordinis per sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum, dominum Sixtum, divina providencia papam quartum, conservator et executor personaliter deputatus ac per dictum ordinem specialiter requisitus. Honorabilibus et discretis viris, dominis, N. chasmensi et N. sancti Martini, N. sancte Margarethe, dombrensi, N. sancti Emerici de Zagrabia et N. sancti Marci montis Grecensis prope Zagrabiam ecclesiarum plebanis salutem in domino sempiternam et nostris, immo verius apostolicis, obedire mandatis. Noveritis, quod cum nos pridem ad venerabilium et religiosorum virorum, fratris Michaelis, prioris monasteriorum beate Katherine et beati Nicolai de Zagrabia, sacre theologie lectoris, syndici, procuratoris ordinis Predicatorum. necnon

conventuum predictorum monasteriorum instanciam iuxta mandatum sanctissimi in Christo patris et domini Sixti, divina providencia pape quarti, nobis factum super hoc per eosdem debite et legitime requisiti, prout hoc in aliis litteris nostris superinde privilegialiter confectis ac apud acta cause presentis largius comperiri potest, quedam privilegia libertatum, exempcionum, concessionum, prerogativarum, graciarum eidem ordini per eundem dominum nostrum, dominum Sixtum papam concessa et confirmata ac per alios quamplures summos pontifices, predecessores suos, similiter concessa, nostris litteris predictis, privilegialiter confectis, inserentes, in valvis alme ecclesie zagrabiensis et alias, ubi id expediens foret, publicari fecissemus; quibusquidem litteris nostris predictis per religiosum virum fratrem Johannem dictorum monasteriorum similiter procuratorem coram notario et testibus in valvis dicte ecclesie zagrabiensis diebus decima nona, vicesima et vicesima prima mensis Augusti extensis, affixis et publicatis ac per plures canonicos et ministros ipsius ecclesie, aliasque personas idoneas, visis, lectis et intellectis sic, ut de huiusmodi litterarum nostrarum, immo verius apostolicarum publicacione nulla ignorancia potuit et nec potest pretendi aut quomodolibet allegari, tunc quidam Paulus assertus, archidiaconus varasdinensis et canonicus zagrabiensis, veluti id ex querela prefatorum fratris Michaelis prioris et Johannis intelleximus, displicenter in reprobum sensum ductus in sue salutis periculum, nostrarum quam immo verius apostolicarum litterarum et processuum huiusmodi contemptum et iacturam, dictorumque fratrum et ipsius ordinis preiudicium et scandalum manifestum, nostros huiusmodi processus per omnia vilipendendo, de manibus dicti fratris Johannis extrahendo, ipsum fratrem Johannem verbis iniuriosis ac sedi apostolice derogativis afficiens, abstullisset ac eisdem spoliasset et in execucione sua plurimum turbasset temere et violenter. Quare pro parte dictorum fratrum Michaelis prioris et Johannis ac ordinis predictorum nobis humiliter extitit supplicatum, ut contra prefatum Paulum archidiaconum et canonicum iuxta vim et formam dictorum privilegiorum apostolicorum, predicto ordini concessorum, procedere, ac ipsis de juris remedio dignaremur opportuno. Unde dignum est ut contra tales iura insurgant, (qui) feritate propria ipsa iura in suis limitibus iuxta vires suas nephandissimas minime voluerint observare, et quia iuxta continenciam huiusmodi privilegiorum apostolicorum et ipsius nostri processus seu nostri publici edicti contra prefatum Paulum archidiaconum et canonicum ad denunciacionem excommunicacionis late sentencie et alia gravamina in huiusmodi privilegiis apostolicis disercius contenta merito procedere possemus, tamen

juris vigorem lenitate justice temperare ac de premissis cerciorem informacionem habere volentes, previaque mansvetudine vigilancius experiri, vobis dominis supradictis et vestrum cuilibet in solidum in virtute salutaris obediencie et auctoritate nostra predicta, immo verius apostolica, sub pena excommunicacionis, quam in vos vel alterum vestrum nisi feceritis que mandamus vobis et precipimus ferimus in hiis scriptis, quatenus statim habitis presentibus ad honorabiles et venerabiles viros, dominos Johannem lectorem, Bartholomeum cantorem, Elyam de Othyna, Thomam, Tumpam dictum, Crispos, Barnabam prebendarium ecclesie zagrabiensis, Stephanum, civem de monte Grecensi et alios, quos vobis dictus frater Johannes procurator duxit nominandos, personaliter accedatis, ab iisdemque de premissis et quid ipsis constiterit, recepto prius ab eisdem corporali juramento diligenter inquiratis et resciatis, dicto Paulo cantore prius ad videndum jurare testes vocato et citato, et quidquid tandem ab eisdem resciveritis, nobis vestris in litteris clausis et sigillatis conscienciose rescribatis. Tandem vero prefatum Paulum archidyaconum et canonicum ad nonum diem diei vestre huiusmodi inquisicionis coram nobis hic in Bela aut subrogando nostro comparendo citatis ad videndum publicari testes et tandem contra ipsum procedere plenarie prouti a prefato domino nostro papa habemus in commissis, aut allegandi et dicendi cur premissa minime fieri deberent. Certificantes eundem sic citatum, quod sive in predicto termino coram nobis per se vel procuratorem suum legittimum compareat sive non, nos . . . . ipso ulterius non expectato, ad dictorum fratrum Michaelis prioris et Johannis instanciam et requisicionem id faciemus, prout juris erit et ordo dictavit racionis. Absolucionem vero omnium et singulorum premissorum, qui huiusmodi penas quoquomodo incurrerint nobis dumtaxat aut superiori nostro reservamus. Presentibus perlectis, nobis in specie remissis. Datum in dicto nostro monasterio Bela die vicesima octava mensis Augusti. Anno domini millesime CCCC septuagesimo VI. Pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et domini, domini Sixti pape quarti predicti, anno eius quinto. Presentibus ibidem religiosis et discretis viris: fratre Francisco priore, Gregorio cantore, Mathya de Bela, aliisque capellanis dicti monasterii nostri de Bela et aliis quam pluribus testibus fidedignis ad premissa specialiter vocatis et requisitis.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

306.

Anno 1477, 7. Junii. Budae.

A Mathia, Hungariae etc. rege, privilegium, quo constituitur, in cujus judicium cives zagrabienses vocari sit fas, identidem confirmatur.

Commissio domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris venerabili Ladislao preposito budensi, personalis presencie nostre locumtenenti, item magnificis palatino et judici curie nostre, vestrisque in judicatu vices gerentibus, salutem et graciam. Exponitur maiestati nostre in personis fidelium nostrorum judicis et juratorum civium, necnon tocius communitatis civitatis nostre zagrabiensis, quod quamvis ipsi antiqua ipsorum libertate per divos reges predecessores nostros, et eciam per nostram maiestatem ipsis concessa requirente, inter cetera illa prerogativa semper usi fuerint, ut nullus ipsos vel eorum alterum in presenciam quorumcumque iudicum in causam immediate convenire possit, nisi prius illam causam ibi in presencia judicis et juratorum suscitaret, et causam motam tandem, si judicio eorumdem judicis et juratorum contentari nollet, per viam appellacionis in presenciam magistri thavernicorum nostrorum aut personalem nostram presenciam deducere posset. Tamen nunc honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis non advertens huiusmodi ipsorum libertatem, prefatos judicem, et ceteros cives ipsius civitatis nostre zagrabiensis racione, ut dicitur, interempcionis cuiusdam hominis, brevi evocacione mediante, in nostram personalem immediate evocari fecisset presenciam et ipsos contra prescriptam eorum antiquam libertatem sentencialiter aggravari pretenderet, unde supplicatum extitit maiestati nostre eisdem superinde remedium adhiberi opportunum; et quia nos, qui omnium civitatum nostrarum curam gerimus, nollumus ipsos cives nostros contra ipsorum libertatem per quempiam regnicolarum nostrorum impediri, fidelitati vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus premissam causam inter prefatum capitulum ecclesie zagrabiensis et ipsos cives vertentem adiudicare aut aliquam sentenciam contra ipsos cives nostros eidem capitulo extradare nullo modo presummatis. Si quid autem ipsum capitulum in medio ipsorum civium agere habet, id in presencia judicis et juratorum ipsius civitatis nostre ordine prenarrato prosequatur, exceptis tamen causis factum possessionum tangentibus, cui iidem judex et jurati iudicium et iusticiam amministrabunt,

prout dictaverit ordo juris. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude sabbato proximo post festum sacratissimi corporis Christi. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo, Bohemie vero nono.

Originale, sat exesum in charta. In margine inferiori apparet vestigium sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrabiensis.

307.

Anno 1477, 18. Augusti. Zagrabiae.

Statutum de civibus in area capitulari locandis.

Anno domini MCCCCLXXVII. feria secunda infra octavam assumpcionis sancte Marie virginis, infra missarum sollemnia, ad sonum magne campane, domini capitulariter congregati et sub penis infrascriptis concluserunt, manibus propriis se subscribentes, firmiter observaturi. Attendentes, quod municio capituli sine populi inhabitacione nullatenus custodiri et defendi possit, quod quicumque ex dominis loca in curiis sive ortis pro disposicione domorum inhabitare volentibus iuxta limitacionem et ordinacionem illorum, qui per dominos ad id fuerint deputati dare seu admittere recusaverit, aut quoquomodo contradixerit, quod ex nunc sine omni misericordia proventibus et consorcio canonicalibus tamquam infidelis et periurus privabitur eo facto, ex eo quod contra commodum et utilitatem reipublice iudicabitur rebellare.

Johannes lector et canonicus, manu propria. Georgius episcopus rosonensis m. p. Demetrius kathedralis m. p. Andreas archidiaconus dubicensis m p. Georgius archidiaconus de Bexin m. p. Ladislaus custos m. p. Elyas custos chasmensis et can. zagrab. m. p. Thomas Thompa m. p. Michael Reyffnicz m. p. Fabianus de Zinche m. p.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

308.

Anno 1477, 19. novembris. Budae.

A Stephano Bathor, judice curiae, constituitur, ut a communitate civitatis possessiones capituli Kobiljak, Sviblje etc. per injuriam non esse occupatas iudex et quinquaginta cives jurejurando obstringant.

Nos comes Stephanus de Bathor, judex curie serenissimi principis domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Damus pro memoria, quod nobis quadragesimo quarto

die octavarum festi beati Michaelis archangeli, unacum nonnullis regni nobilibus pro faciendo moderativo judicio causantium in sede nostra judiciaria constitutis et existentibus, Martinus de Edeles pro honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem iuxta continenciam litterarum nostrarum prorogatoriarum ac magnifici Ladislai de Egerwara regnorum Dalmacie, Croacie et tocius Sclauonie bani adiudicatoriarum, transmissionalium, in figura nostri iudicii comparendo contra Johannem Soldynarych judicem, ceterosque iuratos, cives et inhabitatores et totam communitatem civitatis montis Grecensis de supra Zagrabiam habite, pro quibus Ladislaus de Zenthlazlo cum procuratoriis litteris eorumdem coram nobis astabat, exhibicionem prescriptarum litterarum prefati Ladislai de Egerwara bani transmissionalium pariter et adiudicatoriarum eidem Johanni Soldynarych in octavis festi beati Georgii martiris proxime preteriti, in eo scilicet: quod circa festum sacratissimi corporis Christi in anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo circumspectus Valentinus, tunc judex, prescriptique alii cives et inhabitatores prefate civitatis universi, possessiones dicti capituli agentis: Kralyowcz, Czerye cum tributo ibidem exigi solito, necnon Kobylyak, Zwybye, et Narth vocatas, in comitatu zagrabiensi habitas, simul cum cunctis earumdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet a manibus ipsius capituli minus juste et indebite pro se ipsis non occupassent, occupatasque per plurima tempora non conservassent, ac de eisdem universas et quaslibet utilitates et fructus earumdem non recepissent potencia mediante, iuxta vigores duarum litterarum inquisicionalium ad tunc per procuratorem dicti capituli in persona eiusdem productarum, quinquagesimo se sibi consimilibus civibus aliarum civitatum aut opidorum vel nobilibus et non incolis dicte civitatis Greczensis, eo, quod ipsi causa in eadem universaliter in causam attracti forent, juramentum adiudicasse; de quo quidem judicio banali minime contentus idem Johannes iudex, causam eandem ex eo maxime, quod prescriptum iuramentum non ipse, sed prefatus Valentinus, tunc iudex, non cum aliis extraneis coniuratoribus, sed incolis et inhabitatoribus dicte civitatis deponere deberet, pro deliberacione premissorum, in curiam regiam, nostram scilicet in presenciam, per ipsum regni Sclauonie banum transmitti postulasse, ipsumque regni Sclauonie banum, causam eandem ad octavas festi beati Jacobi apostoli tunc venturas in curiam regiam, nostram scilicet in presenciam, pro deliberacione premissorum transmisisse declarandam. Tamen ipse Martinus de Edeles, quam prefatus Ladislaus de Zenthlazlo, procuratores parcium earumdem per nos eisdem in premissis discussionem et deliberacionem preberi postu-

larunt; verum licet antefatus Johannes Soldynarych judex sua et dictorum aliorum suorum concivium in personis in premissa adiudicacione prefati regni Sclauonie bani, racionibus et causis ex premissis minime contentus, causam eandem pro eiusdem deliberacione et discussione, modo quo supra, in curiam regiam, nostram scilicet in presenciam per dictum regni Sclauonie banum transmitti procuraverit. Tamen, quia idem regni Sclauonie banus ipsi Johanni Soldynarych, moderno scilicet judici prescripte civitatis, cum civibus et incolis aliarum civitatum et opidorum sibi similibus aut nobilibus personis, more solito, in premissis prescriptum juramentum quinquagesimo se deponendum adiudicasse et imposuisse rite et legittime nobis ac regni nobilibus nobiscum in judicio et deliberacione eiusdem cause existentibus adinveniebatur, pro eo nos unacum eisdem regni nobilibus matura superinde deliberacione prehabita iudicantes commisimus eo modo: ut antefatus Johannes Soldynarych, modernus scilicet judex dicte civitatis montis Grecensis, nominibus et in personis dicte totalis communitatis eiusdem civitatis quinquagesimo se similibus sibi civibus aliarum civitatum et opidorum aut nobilibus personis vigesimo die festi Epiphaniarum domini, proxime affuturi, coram capitulo ecclesie chasmensis super eo, quod ipsi in totali premissa accione et acquisicione dicti capituli agentis innocentes sint et existant, penitus et immunes in animum prefati Valentini tunc judicis juramentum deponere et prestare et dehinc huiusmodi juramentalis deposicionis, seriem partes in litteris eiusdem capituli ecclesie chasmensis ad octavas dicti festi Epiphaniarum domini, nunc venturas, legittime perdurandam dicto regni Sclauonie bano in sedem (eius) zagrabiensem reportare teneantur. Datum Bude quadragesimo quinto die octavarum festi beati Michaelis archangeli predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

(A tergo). Super juramento. Pro Johanne Soldynarych moderno scilicet judice civitatis Greczensis supra Zagrabiam contra honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis per eundem Johanem Soldynarych, nominibus et in personis tocius communitatis dicte civitatis Grecensis quinquagesimo se similibus sibi civibus aliorum civitatum et opidorum aut nobilibus personis vigesimo die festi Epiphaniarum domini proxime affuturi coram capitulo ecclesie chasmensis modo infrascripto deponendi, cuius series per partes in litteris dicti capituli ecclesie chasmensis ad dictas octavas dicti festi Epiphaniarum domini nunc venturas legittime perdurandum regni Sclauonie bano in sedem zagrabiensem est reportanda, memoriales.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

309.

Anno 1478, 2. januarii. Zagrabiae.

Libertatis privilegium novis hospitibus in area capitulari congregandis a capitulo zagrab tribuitur.

Capitulum ecclesie zagrabiensis. Omnibus Christi fidelibus presencium noticiam habituris, salutem in domino sempiternam. Si ut vetus illa ac vulgata innuit auctoritas, felix et gloriosa est illa civitas, que tempore pacis timet bella, multo profecto felicior ac triumphali laude gloriosior illa censebitur, que pace abiecta, quiete depulsa et tranquilitate relegata inter duros hostium cuneos et fortissimas bellatorum acies exposita, victrix et salva permanserit. Et quidem primum horum licet ingenio consequi possit, alterum tamen non modo ingenio, verum eciam ut viribus adipiscatur erit necesse. Profecto nos, in quos iuxta vocem apostolicam fines seculorum devenerunt, pace et tranquilitate penitus orbati, sed fere ab eo tempore, quo illa inclita et excellentissima imperialis urbs Constantinopolitana et deinde cetere Grecie ac alie christianorum terre et urbes per nefandissimos Thurcos, crucis Christi domini nostri inimicos et immanissimas belluas, subacte, occupate et dirute sunt; inclitum quoque regnum nostrum cum omnibus circumvicinis terris, regnis ac provinciis gloriosissimis continuis eorumdem bestiarum bellicis incursibus pene attritum et compressum est adeo, ut iam maiori in parte vastitati et desolacioni subactum, finale excidium prestoletur. Nos inquam pace oblita, tranquillitate e memoria lapsa, vitam hanc miseram vix respirantes degemus, felices ac beatos illos arbitrantes, qui antea mortem obierunt. Nos rursus inquam hos inter medios nephandissimos inimicos et fidei nostre rabidos hostes expositi ac eorum fortissimis aciebus oppressi cogimur, velimus nolimus, quamquam religioni nostre minime congrueret, non modo ingenium, verum eciam, prout nobis possibile est, vires adhibere, quibus mediantibus hostibus et inimicis antedictis resistere et presentem nostram civitatem seu municionem, cuius iam divina favente clemencia ex indulto serenissimi principis et domini, domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. domini nostri naturalis et graciosissimi, necnon eciam de voluntate et permissione reverendi in Christo patris domini Osualdi episcopi et prelati nostri bona fundamenta jacta et pro maiori parte consummata existunt, ab eorum incursibus tutare et defensare possimus. His igitur et huiuscemodi respectibus permoti, talibus denique aculeis puncti et incitati, advertentes nichilominus dictum illud sapientis: ve soli, quia cum ceciderit, non habebit sublevantem; considerata magnitudine et amplitudine eiusdem civitatis sive municionis nostre, ad

quam deffendendam et custodiendam sine adminiculo laicorum et hominum popularium nequaquam nos ipsi sufficere possumus; matura superinde deliberacione prehabita, de consensu et bona voluntate prefati domini nostri episcopi, prout hoc ex ipsius litteris privilegialibus nobis graciose inter cetera superinde datis et concessis clare et expresse continetur, pro huiusmodi hominum popularium et laicorum, qui nobis in custodia ac defensione predictis continuum prestare valeant adminiculum, congrua et necessaria habitacione in area nostra capitulari, de propriis nostris curiis canonicalibus, primo et ante omnia a parte occidentali existentibus, retro videlicet curias nostras huiusmodi certam et limatatam particulam terre pro vico seu platea, domibusque ac curiis hominum et populorum predictorum locandis aptam, per certos consocios et concanonicos nostros ad hoc specialiter deputatos et transmissos detrahi, seiungi, sequestrari et segregari fecimus, incipiendo primo et ante omnia vicum huiusmodi a domo seu curia, quam nuper condam dominus Demetrius archidiaconus kathedralis et concanonicus noster erexit, nunc vero provida mulier Lucia vocata, relicta condam Blasii carnificis de vico abbatis titulo empcionis possidet et inhabitat, et deinde procedendo per longum per ortum fratrum sancti Francisci et tandem versus septemtrionem usque in finem municionis prelibate, ita videlicet, quod inter curias nostras predictas et inter vicum seu plateam huiusmodi via publica et communis usque in finem protendetur; quodque quelibet integra curia seu sessio in latitudine quindecim ulnas eneas, quibus communiter nunc hic Zagrabie panni a mercatoribus mensurantur continebitur, longitudo autem curie et sessionis cuiuslibet usque ad sepes seu parietem municionis supradicte extendetur; addentes pro bono pacis, quod inter viam publicam iam dictam et curias nostras sepes indesinenter habeantur, quos quilibet dominorum canonicorum circa curiam suam disponi facere erit obligatus. Hoc igitur modo et ordine particulam terre iam dictam sequestratam et segregatam pro libero vico seu platea et pro hospitibus et inhabitatoribus ibidem collocandis, extunc perpetuis temporibus obtinendum et possidendum deputavimus, dedimus et donavimus, immo deputamus, damus et donamus libertatibus et prerogativis infrascriptis hospites et inhabitatores prefatos gaudere volentes et concedentes: Primo videlicet, ipsi singulis futuris perpetuis annis in festo beati Georgii martiris ante prandium in unum congregati eligere possint et debeant inter se quatuor juratos bonos viros, qui tandem similiter eodem die ante prandium judicem illius anni pro sua communitate eligant cum effectu. Qui iudex eos et ipsorum singulos ac alios inhabitatores ibidem habeat et possit

judicare in omnibus causis civilibus et criminalibus civiliter motis, adhibitis secum duobus aut tribus juratis predictis. In causis autem criminalibus criminaliter motis, sicut sanguinis, latrocinii, furti, incendii, tradimenti, infidelitatis et similibus cum nostro judice seculari, tota communitate ipsorum presente, feria quarta dumtaxat cuiuslibet septimane, temporibus tamen a jure permissis et consvetis. Hoc expresso, quod in causis civilibus vel criminalibus civiliter motis a presencia judicis prefati ex causa racionabili possit ad nostrum examen quocienscumque et quandocumque expedierit appellari; verum si quis frivole declinare volens examen sui judicis aut eciam post judicium factum per suum judicem ad nos appellaverit, et per nos compertum fuerit judicem prefatum bene judicasse aut alias appellantem frivole appellasse, talem remittimus ad judicem suum in viginti quatuor denariis monete tunc currentis eo facto condempnatum suo judici persolvendis. De proventibus autem condempnacionum huiusmodi et aliis birsagiis juste provenientibus judici undecunque racione sui judicatus, judex ipse habeat duas partes et sui jurati assessores predicti terciam partem. In causis autem criminalibus, ut predicitur, medietatem talium proventuum habeat judex noster secularis, aliam medietatem judex prefatus cum juratis assessoribus, ut est dictum. Concedimus eciam eisdem nostris hospitibus et eciam aliis quibuscumque veris habitatoribus ibidem, quod de bonis suis mobilibus ac se moventibus, in vita pariter et in morte juris benificio et moderamine adhibito, habeant disponendi liberam facultatem. De immobilibus autem et presertim de curiis et civilibus suis taliter disponere possint in vita et in morte, quod ea ad extraneos, qui ibidem inhabitare noluerint et pressertim ad emulos et inimicos ecclesie nostre, non devolvantur, ecclesiis autem et monasteriis aut aliis piis locis precium domorum aut curiarum dare et legare valeant dumtaxat, et non curias aut domos predictas. Quicumque autem intestatus decesserit in bonis suis succedant eidem heredes proximiores sexus utriusque usque ad terciam generacionem suo modo et ordine, sed talibus non extantibus, bona defuncti, ut predicitur, in tres dividantur partes, quarum prima pro sue remedio anime de nostro consilio dispensetur, secunda cedat nostre disposicioni et tercia occupetur pro ipsorum hospitum nostrorum communitate ad utilitatem et negocia eiusdem communitatis exponenda. In eo autem casu, quando aliquis pro commisso maleficio punietur vel recedet, sua bona omnia per utrumque judicem nostrum predictos occupentur, de quibus consideratis heredibus suis, necnon servicio utriusque judicis et aliis circumstancis distribucionem faciemus juxta nostre arbitrium voluntatis. Quicumque autem in territorio dicti vici

*

seu platee in presencia judicis aliquem vulneraverit ad periculum alicuius sui membri principalis, eo ipso ad solvendum vulnerato duodecim florenos auri et tantumdem judici obligetur, statimque per judicem suum detineatur egregie, donec solvat premissam peccunie quantitatem, vel de ipsa solvenda infra quindecim dies extunc securitatem exhibeat competentem. Qui vero in absencia judicis tale quid commiserit eadem pena in bonis punietur, dummodo per testes idoneos vel alias juste et racionabiliter convincatur. Sed si quis alteri cuicunque alapam dederit, seu quem percusserit, vulneraverit vel simile quid fecerii absque periculo sui membri principalis, et hoc sive in presencia judicis sive in absencia, dummodo, ut predicitur, legittime fuerit convinctus, eo ipso ad solvendum passo injuriam cicatricem aut vulnus, si est bone fame, quinque florenis auri et tantumdem judici obligetur, alias tamen in uno floreno adversario et in alio judici teneatur. Casus autem alii de verbis contumeliosis et vituperiosis reducantur ad medium premissorum consideracione habita diligenti, ubi sit distinccio de presencia et absencia judicis et persone bone fame. Cetera minora sive leviora judicantis arbitrio relinquantur. Hoc eciam addicimus, quod citatus quicumque pro prima vice non comparens in denariis octo monete tunc currentis, pro secunda vice in denariis duodecim et pro tercia vice in viginti solvendis judici obligetur infra octo dies, semper a die qua comparere debuerat, si suam contumaciam sive absenciam racionabiliter non poterit excusare Quando autem ex causa aliqua citacionem unam pro trina peremptoria contigerit emanari, tunc condempnacio eam sequatur, ac si ter fuisset aliquis citatus. In ceteris vero judicialibus processibus in huiusmodi condempnacionibus servetur quid juris est vel consvetudinis approbate. Hoc eciam adiungimus, quod quando aliquis predictorum inhabitatorum pro debito aut alia quacumque causa, ut premissum est, fuerit condempnatus ad solvendum, non possit infra terminum ad hoc deputatum quoquomodo in bonis vel in persona impediri, nisi esset suspectus de fuga, quo casu caucione prestita, usque ad terminum huiusmodi erit securus; termino autem elapso, ita deinde in persona capi poterit si mobilia vel immobilia saltem tanta non habuerit, de quibus debitum aut penam solvere posset; judex autem si contrarium fecerit, in hoc casu in vivo homagio sic detento, eo facto sit obligatus. Ut autem ipsi hospites nostri pro tantis beneficiis nostris nobis ac nostris successoribus semper grati existant, volumus quod nos recognoscant pro suis dominis naturalibus et graciosis et nobis teneantur assistere semper in vigilia et custodia civitatis nostre presentis et in aliis agendis ecclesie nostre cum solida fidelitate omnes et singuli cum

suis inquilinis et pertinentibus ad eosdem. Singulorum autem ex nobis manus, potestatem et dominium ab eisdem hospitibus nostris penitus et omnino excipimus, hoc dumtaxat excepto, quod singulos ex nobis debita et devota reverencia. et honore semper prosequantur, quod si quispiam ex nobis quacumque occasione quesita vel inventa cuipiam ipsorum hospitum nostrorum iniurias verbales seu reales intulerit, nos de tali, si super hoc requisiti fuerimus, realem et bonam justiciam conquerenti seu conquerentibus volumus et tenebitur ministrare, judicis eciam aut comitis seu spani nostri secularis pro tempore existentis, manus et potestatem, preterquam superius est expressum, penitus et omnino ab eisdem hospitibus nostris excipimus et removemus. Et ut iidem hospites nostri omnino quieta et perfecta libertate uti et gaudere semper possint, volumus, quod familiares nostri et ex nobis singulorum nichil juris aut potestatis in eos habeant, aut aliquas injurias reales seu verbales ipsis aut eorum cuipiam irrogare presummant, quod si quis ex familiaribus nostris aut singulorum ex nobis in medio eorumdem hospitum nostrorum qualecumque maleficium perpetraverit, aut alter eorum communitati vel eorum alteri injuriatus verbo vel facto fuerit et ibidem per eosdem hospites nostros deprehensus fuerit, extunc talem delinquentem libere et pacifice judicare possint et punire sicut superius est expressum. Verum si huiusmodi maleficum seu delinquentem famulum nostrum aut alicuius ex nobis ibidem deprehendere non poterint, sed idem maleficio et delicto perpetrato aufugerit, extunc salvis dumtaxat ecclesiis, curiis et domibus nostris et prebendariorum ac aliorum clericorum ecclesie nostre, ipsum in area nostra et plateis ubicumque potuerint detinendi habeant facultatem, puniendi eundem sicut supra est expressum et insuper bona vel servicium vel salarium taliter delinquentis dominus aut patronus ipsius detinere sit obligatus tamdiu, donec per nos declaratum fuerit, quo bona aut salarium huiusmodi deputari debebunt. Extra autem premissa in causis levibus, et maxime debiti, quilibet ex nobis de suis familiaribus et hominibus ipsis hospitibus nostris et eorum alteri conquerentibus seu conquerenti bonam justiciam facere sit obligatus; quod si quis ex nobis hoc facere nollet vel differret, extunc nos tam de famulis, quam de eorum dominis justiciam facere conquerentibus non postponemus. In signum autem recognicionis dominii nostri temporalis, elapsis sedecim annis libertatis, quos eisdem per alias litteras nostras patentes graciose concessimus, nobis annuatim in festo circumcisionis Domini singuli de singulis curiis integris, quintam partem unius floreni auri hungaricalis cum moneta tunc currente solvere tenebuntur, quibus contenti nunquam ab eis vel

eorum altero solucionis ordinarie amplius requiremus, sed eos commorari ad honorem dei et beati regis Stephani in sua libertate libere permittemus. Postremo, quia propositi nostri est eciam alios vicos et plateas in prefata area nostra ex causis et racionibus prelibatis pro plurium hospitum et inhabitatorum usu successive sequestrare et deputare, quare, ut dum et postquam id tociens quociens temporum in processu fecerimus, ex tunc vicos et plateas huiusmodi cum suis hospitibus et inhabitatoribus singulis et universis premissis omnibus prerogativis et libertatibus frui et gaudere volumus quo ad plenum, adiungentes eos ex nunc et ex tunc hospitibus et inhabitatoribus supradictis et subicientes eosdem judici seu judicatui memorato. In quorum omnium fidem, robur et testimonium premissorum presentibus sigillum nostrum duximus appendendum. Datum secundo die festi circumcisionis Domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. *

Originale in membrana, sigillum deest In arch. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 18. nr. 73.

* Anno 1573, feria sexta proxima post octavas festi sacratissimi corporis Christi his libertatibus sequentes conditiones a capitulo additae sunt: Primo, quod pro custodia firmiori in inferiori porta munitionis nostrae areae capitularis versus fluvium Meduednicza transeundo duos portarios, in superiori autem versus Novam villam nostram ascendendo unum, quos nos ipsi eligemus; prout autem ipsi incolae cum eisdem concordaverint, annuatim persolvent; tempore autem summae necessitatis penes ipsos portarios alii etiam inhabitatores dictae nostrae areae pro vigilia et municione ac portis custodiendis armati tam de die quam de nocte tamdiu, donec necesse fuerit et nostrae placuerit voluntati adesse debebunt. De contributione autem solutionis portariorum dictorum hunc ordinem observare volumus: idque ex eo quia subditi quidam nostri in territorio ecclesiae beatissimae virginis Mariae in area nostra et munitione capitulari fundatae degentes, praeposito sive plebano dictae ecclesiae pro tempore constituto, eertos proventus annuales majores et plus in duplo vel etiam triplo faciendas dant quam alii subditi et incolae vici nostri Opatouina solvunt, quodamodo et in posterum singulus ex incolis ecclesiae beatissimae virginis Mariae similiter et inhabitatoribus domuum prebendariarum et altariarum, nunc, ut premissum est, clericis vacantium respectu inhabitationis dicti vici nostri Opatouina, medietatem contributionis pro persolvendis dictis portariis quotannis contribuant, ita videlicet, ut si aliquis ex ipsa Opatouina dicatus fuerit ad denarios quadraginta, respectu eius incola ecclesiae beatae virginis Mariae et inhabitator domus prebendae vel altariae medietatem, hoc est denarios viginti solvat, et sic per consequens. Quodque ipsa contributio annualis judici illius anni ad manus tradatur, qui singulis annis et tempore et die, quo alter eligitur vel autem idem confirmatur coram ipsis subditis nostris de pecunia ipsa rationem dare teneatur. Et si quid de ipsa contributione superfuerit, id alter judex pro futura necessitate fideliter exponat. Tempore autem, quo contributio ipsa imponetur unum vel duos ex fratribus nostris concanonicis in domo ubi imponetur, ne cuipiam ex inhabitatoribus dictae areae et munitionis nostrae injuria inferatur, adesse volumus. Portarios autem ipsos statuto tempore et solitis terminis judex cum juratis persolvere tenebitur. Act. cap. ant. fasc. 17. nr. 74

310.

Anno 1478, 26. januarii. Zagrabiae.

Capitulum časmense nuntiat coram se Soldinarić, judicem civitatis, et quinquaginta cives juravisse a communitate civitatis possessiones capituli per injuriam non esse occupatas.

Nos capitulum ecclesie chasmensis. Memorie commendamus per presentes, quod cum iuxta judiciariam commissionem magnifici domini comitis Stephani de Bathor, judicis curie serenissimi principis domini Mathie, dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc domini nostri graciosissimi, litterarumque suarum adiudicatoriarum juramentalium Bude quadragesimo quinto die octavarum festi beati Michaelis archangeli, proxime preteriti, clause confectarum, continenciam, circumspectus Johannes Soldinarich, modernus scilicet judex civitatis montis Grecensis, nominibus et in personis communitatis eiusdem civitatis quinquagesimo se similibus sibi civibus aliarum civitatum et oppidorum aut nobilibus personis, vigesimo die festi Epiphaniarum domini, proxime preteriti, contra honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis super eo quod circa festum sacratissimi corporis Christi in anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo secundo, circumspectus Valentinus tunc judex, prescriptique alii cives et inhabitatores prefate civitatis universi, possessiones dicti capituli agentis, Kralyowcz, Czerye cum tributo ibidem exigi solito, necnon Kobylyak, Zwybye et Narth vocatas, in comitatu zagrabiensi habitas, simul cum cunctis earum utilitatibus et pertinenciis quibuslibet a manibus ipsius capituli minus juste et indebite pro se ipsis non occupassent, occupatasque per plurima tempora non conservassent ac de eisdem universas et quaslibet utilitates et fructus earundem non recepissent potencia mediante, sed in totali premissa accione et acquisicione dicti capituli agentis, innocentes sint et existant penitus et immunes in animum prefati Valentini tunc judicis juramentum facere et prestare tenebatur coram nobis. Tandem ipso termino adveniente idem Johannes Soldinarich prescriptum juramentum cum pretactis coniuratoribus, prout iuxta contenta dictarum litterarum pretacti domini comitis Stephani de Bathor etc. debuisset, rite et legittime deposuit coram nobis testimonio presencium mediante. Datum ipso die juramentalis deposicionis prenotate. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

311.

Anno 1478, 17. februarii. Zagrabiae.

Statutum de domibus in vico, quem capitulum nuper concessit ad habitandum, per capitulares aedificandis.

Anno domini MCCCCLXX octavo, feria tercia post dominicam Reminiscere, ad sonum maioris campane, domini capitulariter congregati, concluserunt, quod quilibet dominorum aut per se aut per colonos predii sui disponat domus duas et pretorium competens in loco sibi deputato in vico noviter per capitulum pro habitatoribus deputato, et hoc usque ad festum beati Martini proxime affuturum. Pena non facientis: privetur predio suo et proventibus festi nativitatis Domini. Robora autem huiusmodi domorum succidantur in silvis communibus ubicumque.

Liber rubeus ven. Capit zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

312.

Anno 1478, 23. aprilis. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, Ladislao de Egerwara mandat, ut causa, quae jam dudum agitur inter communitatem civitatis et capitulum, ad finem perducatur.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fideli nostro magnifico Ladislao de Egerwara, regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie ac tocius Sclauonie bano, salutem et graciam. Plures querimonie per fideles nostros honorabiles dominos de capitulo ecclesie zagrabiensis ac circumspectos judicem et juratos, ceterosque cives civitatis nostre montis Grecensis contra sese in diversis articulis coram maiestate nostra proposite sunt, in quibus per utramque partem supplicabatur per nostram maiestatem iudicium et iusticiam ministrari. Cum autem nos in presenciarum aliis nostris negociis et regni nostri sumus occupati, iudicioque huiusmodi querimoniarum partes inter easdem debito modo vacare non possumus, ob hoc factum huiusmodi querimoniarum parcium earumdem vobis duximus commitendum et commitimus per presentes. Mandamus propterea fidelitati vestre harum serie firmirer, quatenus habitis presentibus, statim, quam primum ad dictum regnum nostrum Sclauonie intraveritis, tam prefatis dominis de capitulo quam dictis civibus nostris, vestri in presenciam convocatis, auditisque eorumdem proposicionibus contra sese, et responsis inter eosdem in facto querimoniarum atque controversiarum

huiusmodi, de articulo ad articulum, quemadmodum coram maiestate nostra proposite sunt, revidere et iusto iuris ordine diffinire debeatis, facientes ea, que iudicando decreveritis, per partes ipsas cum omnibus oneribus et gravaminibus firmiter observari nostre maiestatis in persona et auctoritate, presentibus vobis in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Adalberti episcopi et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo primo, Bohemie vero nono.

Relacio domini thesaurarii.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

313.

Anno 1478, 15. Junii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, omnibus taxarum dicatoribus et contributionum exactoribus interdicit, ne a fratribus ordinis Praedicatorum tributum exigant.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis. Quod nos pensantes honestam vitam et devocionem religiosorum fratrum Praedicatorum ordinis beati Dominici confessoris in claustro sancti Nicolai extra muros civitatis nostre montis Grecensis constructo, degencium; quibus ex suscepti nostri regiminis officio sicuti aliis nostris subditis in eorum necessitatibus sic non minus et ipsis fratribus, eorumque comodo et utilitati succurrere et providere parati sumus; et licet mediantibus litteris nostris privilegialibus exinde confectis, eisdem id et hoc, ut ipsi propter metum ac crebros insultus et invasiones Turcorum, per quos a devocione eorum sepe sepius distrahuntur, dictum quoque eorum monasterium summam venit in desolacionem, claustrum novum pro eorum tranquilitate et ampliacione, in quo divinum officium quiete peragere valeant, de duabus sessionibus penes dictam capellam beate Katherine intra muros dicte civitatis montis Grecensis adiacentes pro eorum habitacione ad maiorem eorundem devocionem excitandam et continuandam erigere graciose annuerimus et concesserimus. Tamen nunc volentes dictum novum claustrum ipsorum aliquarum libertatum prerogativis fulcire et decorare, tum ob spem et devocionem, quam erga beatam Katherinam virginem habemus, tum eciam nonnullorum fidelium nostrorum humilime supplicacionis in-

stanciam per eos nostre propterea porrecte maiestati, eosdem fratres sed et successores eorum pro tempore claustro in eodem deo famulantes, ab omnibus taxis et contribucionibus, tam scilicet ordinariis, quam extraordinariis, daciis, collectis, proventibus et quibusvis obvencionibus nobis aut aliis e medio ipsorum proveniendis, necnon serviciis, quibus iidem in medium dicte civitatis nostre racione dictarum duarum sessionum tenerentur, de gracia speciali, nostreque regie potestatis plenitudine, duximus in perpetuum eximendos et supportandos, immo eximimus et supportamus presencium per vigorem. Quocirca vobis fidelibus nostris universis et singulis dicatoribus et quarumlibet taxarum, contribucionum et obvencionum exactoribus; item circumspectis judici, juratis, civibus et toti communitati dicte civitatis nostre montis Grecensis, nunc constitutis et in futurum constituendis, presentes visuris, harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus receptis presentibus amodo in posterum prefatos fratres Predicatores ordinis beati Dominici, sed et successores eorum pro tempore in dicto claustro degentes, ad solucionem quarumvis taxarum tam in medio vestri pro quocumque negocio imponendarum, quam aliarum contribucionum, daciorum, collectarum et obvencionum, necnon serviciorum, que iidem pretextu dictarum duarum sessionum facere deberent, tempus infra premissum, contra formam prescripte nostre graciose exempcionis, compellere et astringere et nec eosdem racione previa in personis et eorumdem quibuslibet rebus impedire, molestare et dampnificare quoquomodo presumatis nec sitis ausi modo aliquali, gracie nostre sub obtentu. Presentes tandem, quas sigilli nostri appensione communiri fecimus, post earum lecturam semper reddi jubemus manibus presentanti. Datum Bude in festo beatorum Viti et Modesti martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Regnorum nostrorum, anno Hungarie etc, vigesimo primo, Bohemie vero decimo.

Relacio Stephani prepositi Demesiensis.

Originale in membrana. A zona sericea rubri, albi etc. viridis coloris appendet sigillum. In archiv. incl. Acad. Scient Slavor. merid.

314.

Anno 1478, 30. Junii. Zagrabiae.

Observanda quedam de sigillatione a capitulo constituuntur.

MCCCCLXX octavo, feria tercia in festo commemorationis sancti Pauli apostoli, hic in sacristia, dominis ad hoc specialiter congregatis, videlicet: lectore, cantore, suffraganeo, dubicensi, Kemlek, Vaska,

Bexin, Vrboucz, custode, Elya Soploncza, Raufinicz, Petro, Francisco, Luca, Paulo, Clemente, dominus archidiaconus chasmensis renuntiavit primo sigillaribus, dummodo in fraudem suam non fiat sigillatio. Secundo quidquam capitulum decreverit quandocumque in absencia ipsius domini archidiaconi chasmensis, sive in rebus agendis, sive in distributione et dispensatione proventuum ecclesie, idem archidiaconus chasmensis non contrariabitur, dummodo sibi de proventibus assignetur portio sicut aliis ex dominis proventus habere debentibus. In rebus autem gravibus et majoribus, ubi absentes de jure vocari debent, ipse archidiaconus etiam debebit vocari; studentibus eciam, quibus per capitulum proventus deputabuntur, ipse archidiaconus non contrariabitur nec turbabit.

Super hac re dominus suflraganeus ex parte eiusdem archidiaconi, ibidem presens, coram Mathia notario sedis vicariatus et testibus expresse assecurat capitulum et se posuit fideiussorem dominis de capitulo.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient Slav. merid.

315.

Anno 1478, 14. Julii. Budae.

Gabriel, presbyter cardinalis, Johanni, archidiacono časmensi, mandat, ut in Johannem, canonicum zagrabiensem, qui Antonium fratrem ord. Praedicatorum spoliavit, inquisitionem constituat

Gabriel miseracione divina tituli sanctorum Sergii et Bachi sancte romane ecclesie presbiter cardinalis, agriensis, in regnis Hungarie et Bohemie ac omnibus terris et locis temporali dominio serenissimi principis domini Mathie, prefatorum regnorum Hungarie, Bohemie etc, regis, subiectis, apostolice sedis legatus. Venerabili nobis in Christo dilecto, Johanni, acolito sedis apostolice, archidiacono chasmensi et canonico ecclesie zagrabiensis, salutem in domino sempiternam. Sua nobis dilectus in Christo venerabilis frater Anthonius, ordinis Predicatorum, confessor serenissime domine regine, querulosa peticione monstravit: quomodo quidam Johannes lector dicte ecclesie zagrabiensis, nescitur quo jure aut causa, quendam fratrem Thomam eiusdem ordinis nuncium et servitorem suum de Italia cum certis rebus, puta : legibulis, biretis et facioletis, aliisque bonis ad prefatam serenissimam dominam reginam pertinentibus de facto spoliasset et alia dampna et iniurias eidem intullisset, sentenciam excommunicacionis a jure latam incurrere minime formidans in detrimentum anime

sue et dictis exponentibus iniuriam et dampnum valde magnum. Unde nobis humiliter supplicavit, ut sibi super hiis de opportuno juris remedio providere dignaremur. Nos igitur attendentes supplicacionem huiusmodi fore iustam et consonam racioni, quodque iusta petentibus non est denegandus assensus, volentesque sibi, ut tenemur, iusticiam ministrare, de predictis certam noticiam non habentes, discrecioni tue auctoritate legacionis nostre tenore presencium committimus, quatenus vocatis partibus, ipsisque et aliis qui fuerint evocandi, auditisque hincinde propositis. responsionibus et allegacionibus causam et causas huiusmodi cum omnibus suis incidenciis emergendis, dependendis atque connexis decidas atque fine debito termines, aliasque inter ipsas partes, quod canonicum fuerit, decernas, faciendo quod decreveris, per censuram ecclesiasticam et alia juris remedia, appellacione postposita, firmiter observari. Testes vero, qui nominati fuerint, si se odio, gracia vel timore subtraxerint, simili censura cogas testimonium perhibere veritati. Datum Bude, wesprimiensis dyocesis, in domo solite residencie nostre sub nostri sigilli minoris impressione, die decima quarta mensis Julii. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Sixti, divina providencia pape quarti, anno septimo.

E transumpto Johannis Pauli Dersan, ut infra, de anno 1478. In archivio vener. capit. eccl. zagrab.

316.

Anno 1478, 27. Julii. Zagrabiae.

Johannes, archidiaconus časmensis, mandat plebanis zagrab., ut Johannem, canonicum lectorem, in jus citent, quod Antonium fratrem ord. Praedicatorum spoliavit.

Nos Johannes Pauli Dersan, acolitus sedis apostolice et archidiaconus chasmensis in ecclesia zagrabiensi, in causa et causis ac partibus infra scriptis judex et commissarius per reverendissimum in Christo patrem et dominum, dominum Gabrielem, miseracione divina tituli sanctorum Sergii et Bachi sancte romane ecclesie presbiterum cardinalem, agriensem, in regnis Hungarie et Bohemie ac omnibus terris et locis temporali dominio serenissimi principis domini Mathie, prefatorum regnorum Hungarie, Bohemie etc. regis, subiectis, apostolice sedis legatum, specialiter deputatus. Universis et singulis dominis abbatibus, prioribus, prepositis, decanis, archidiaconis, scholasticis, cantoribus, custodibus, thesaurariis, sacristis, tam kathedralium quam

collegiatarum canonicis, parochialiumque ecclesiarum rectoribus seu locumtenentibus, eorumque plebanis, viceplebanis, curatis et non curatis, notariis et thabellionibus publicis quibuscumque per civitatem et dyocesim zagrabiensem, quinqueecclesiensem, collocensem, bachiensem, nitriensem, strigoniensem etc. et alias ubilibet constitutis et eorum cuilibet in solidum ac illi vel illis ad quem vel ad quos presentes nostre pervenerint littere, et presertim vobis: N. sancti Emerici in area capitulari, N. sancti Marci in monte Grecensi prope Zagrabiam, N. sancti Anthonii in vico Latinorum, salutem in domino et mandatis nostris, immo verius reverendissimi patris et domini, domini Gabrielis legati firmiter obedire. Noveritis, nos litteras eiusdem reverendissimi patris domini, domini Gabrielis, sanas et integras et omni prorsus vicio et suspicione carentes, coram notario publico et testibus infrascriptis nobis per honorabilem virum, dominum Barnabam prebendarium chori ecclesie zagrabiensis, procuratorem religiosi viri Anthonii, ordinis sancti Dominici, capellani serenissime domine regine Hungarie, Bohemie etc. exhibitas, cum ea, qua decuit, reverencia recepisse, huiusmodi sub tenore: (Vide Doc. 315. de anno 1478. 14. julii). Post quarumquidem litterarum presentacionem et recepcionem per nos factam, fuimus per prefatum dominum Barnabam procuratorem dicti fratris Anthonii debita cum instancia requisiti, quatenus ad execucionem dictarum litterarum et in eis contentarum juxta traditam et directam nobis a legato formam procedere et citacionem cum certificacione legittima et memoratum Johannem lectorem in ecclesia zagrabiensi, prefatum, juxta et secundum vim, formam et tenorem litterarum prefatarum in forma solita et consveta decernere, dareque et concedere dignaremur. Nos itaque volentes in causa et causis huiusmodi rite et legittime procedere ac partibus, dante domino, justiam ministrare, ut tenemur, citacionem petitam dandam decrevimus et decernimus per presentes. Ideo auctoritate commissionis nobis facte et qua fungimur in hac parte, vobis omnibus et singulis dominis supradictis, nostris in hac parte executoribus, et vestrum cuilibet in solidum in virtute salutaris obediencie et sub excommunicacionis pena, quam in vos et alterum vestrum huiusmodi mandatum nostrum exequi recusantes seu recusantem, trium dierum canonica monicione premissa, a die exhibicionis et requisicionis presencium vobis fienda, computando, ferimus in hiis scriptis, districte committimus et mandamus, quatenus dum et quando cum presentibus fueritis requisiti vel alter vestrum fuerit requisitus, ad prefatum Johannem lectorem personaliter accedatis, ipsumque, si eius presenciam habere poteritis, alioquin in domo habitacionis sue et alias sic et taliter quod huius-

modi vestra citacio et ipsius citati noticiam devenire valeat verisimiliter, auctoritate commissionis prefata in nostram peremptorie citetis presenciam, quem et nos harum serie sic citamus, ut ipse nono die a die huiusmodi citacionis vestre de ipsis fiende computando, si ipsa dies juridica fuerit et nos ad jura reddenda et causas audiendas pro tribunali sedere contingerit, alioquin prima die juridica extunc immediate sequenti, per se vel per ipsius legittimos procuratores seu procuratorem ad huiusmodi causam seu causas sufficienter instructum seu instructos Zagrabie coram nobis legittime compareat, prefato fratri Anthonio vel ipsius legittimo procuratori inde et super omnibus et singulis premissis et eorum occasione de jure et de justicia responsurus, processurique et procedi visuri in huiusmodi causa et causis gradatim et successive usque ad diffinitivam sentenciam inclusive, debitis tamen et consvetis terminis et dilacionibus intervenientibus, ut moris est, aliasque dicturi, facturi, allegaturi, audituri et recepturi id quod justum fuerit et ordo dictaverit racionis, certificantes eundem Johannem lectorem citatum, quod sive ipse in dicto citacionis termino coram nobis compareat sive non, nos non alibi ulterius ipso in partibus, sed per edictum in foribus huius alme ecclesie zagrabiensis, more solito publice citato ad partis coram nobis comparentis instanciam, prout juris fuerit in causa et causis huiusmodi ad ulteriora procedemus, alterius partis absencia vel contumacia in aliquo non obstante. Et post hec diem et locum ipsius vestre execucionis et quitquid in premissis feceritis, remissis in specie presentibus, nobis conscienciose rescribatis. Datum Zagrabie vigesima septima die mensis Julii. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo octavo. Presentibus ibidem venerabilibus et discretis viris: Blasio, decretorum doctore et archidiacono de Kemlek, Paulo, similiter archidiacono warasdiensi, Michaele Rayffnicz, Thoma Thumpa, canonicis in eadem ecclesia zagrabiensi, Petro prebendario chori ecclesie predicte, aliisque quampluribus testibus fidedignis ad premissa vocatis et rogatis.

Blasius Georgii de Fodrowcz, notarius in premissis,

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch. ven. capit. eccl. zagrab.

317.

Anno 1478, 15. septembris. Zagrabiae.

Statutum de munitione areae capitularis diu noctuque custodienda.

Anno domini MCCCCLXXVIII, suprascripto, feria quinta in crastino exaltationis sancte crucis, in sacristia exteriori, domini pro tunc congregati, attendentes nonnullorum fratrum suorum super constitutionibus factis non observacionem, ac illorum, qui sunt absentes, qui ut alii ad plenum porcionem canonicalem habere contendant, quemadmodum et presentes, qui pondus diei et estum sufferunt, tamen illis, quibus debent officiis et oneribus minime insistere curant, aut suis officialibus adimplere committunt, propter que, non solum negligencie in ecclesia, sed et in custodia municionis, ad quam omnes debemus et presertim tempore insultus Turcorum, committuntur; et ne talia in cassum fierent et ordinaciones salubres de cetero matura deliberacione statuerunt, ordinaverunt et firmiter observandum concluserunt, quatenus dum et quando officialis super talibus constitutus alicui dominorum custodiam nocturnam vel diurnam iuxta ordinacionem dominorum factam indixerit, omni sine negligencia et contradictione eandem adimplere tenebitur; qui autem hoc sive negligenter sive aliquovismodo adimplere non curaverit, pro primo puniatur floreno uno, pro secundo autem porcione canonicali illius anni, pro tercio autem, quod absit, si negligens fuerit aut incurius predio canonicali sine omni gracia privabitur. Quisquis autem pro eo loqui vel intercedere ausus fuerit, penam se periurii senciat incurrisse ipso facto, ad quam domini vicarii auxilium licet extunc implorare, quam incurrisse eundem declarabit.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrabiensis. In archiv. incl. Acad. scien. Slav. merid.

318.

Anno 1479, 25. Junii. In Thatha.

Mathias, Hungariae etc. rex, capitulo zagrab. praecipit, ut turrim suam, quae nominatur „Popov turen“, in communitate civitatis sitam reficiat.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris honorabilibus capitulo ecclesie zagrabiensis salutem et graciam. Graviter et admodum displicenter accepimus, quod vos turrim illam, quam in civitate nostra montis Grecensis habetis penitus desolari et magnam ruinam pati permittitis, et nullam in ea custodiam facitis,

et quia illi civitati nostre ab illa parte, ubi turris ipsa desolata existit, magnum periculum posset evenire, fidelitati igitur vestre harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus visis presentibus turrim ipsam infra festum assumpcionis beate Marie virginis, proxime venturum, edificare et munire, in eaque pro iuvamine illius civitatis custodiam facere debeatis, alioquin committimus vobis, ut, elapso termino prefixo, vos ad eandem turrim nullomodo intromittere presumatis, quoniam nos ipsam alteri locabimus, qui de ea curam geret et debito modo edificabit, aliud ergo non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis, Datum in Thatha feria sexta proxima post festum nativitatis beati Johannis baptiste. Anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc, vigesimo secundo, Bohemie vero undecimo.

Originale in charta In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrabiensis.

319.

Circa ann. 1480.

Gravamina capituli zagrabiensis Mathiae, Hungariae etc. regi, missa.

Serenissimo principi domino Mathie dei gracia Hungarie, Bohemie etc. regi, declaracio necessitatum capituli ecclesie zagrabiensis.

De voluntate Vestre Serenitatis magistri judiciorum Maiestatis Vestre reambulaverunt metas civitatis montis Grecensis, ubi in certis locis mete ecclesie et capituli sunt depravate, unde supplicat idem capitulum, ut in illis locis secundum jura ecclesie, metalia per prefatos magistros nova fieret reambulacio, ut fieret utrique parti justum sine favore, est enim tam capitulum cum ecclesia quam civitas Vestre Maiestatis.

Cum volente deo universa fere Hungaria oppressa fuisset per Tartaros, ecclesia hec S. V. M. cum capitulo funditus fuit in cinerem versa, at ubi rex Hungarie debellatis Tartaris regale solium conscendisset, eotunc Thimotheo episcopo huius ecclesie habenas regente, iactis terre saxis, hec ecclesia prout nunc extat, mirifico opere prima ceperat fundamenta. Rege autem christianissimo Andrea Hierusalem versus amore fidei hac proficiscente primum fuit consecrata et regalibus profecto dotata muneribus et graciarum prerogativis insignita. Quibus S. rex, velut armatus premunita non in parvam rempublicam evaserat. At ubi felicitati primum cepit invidia adversari, bina vice hoc capitulum S. V. per cives eiusdem montis Grecensis fuit combustum et rebus privatum et juribus suis destitutum, tum certi canonici in

domibus propriis per eos et complures presbiteri cum servis fuissent interfecti, prout hoc liquetur ex sentenciis, quas postea ecclesia sancta tulerit contra illos in quartam usque generacionem.

Qua re cognita inclitissimus dominus Lodouicus rex, predecessor S. V. huic ecclesie affectus, litteras sue libertatis regie concessit, ut hec ecclesia in bonis et possessionibus suis, quibus in antea ab annis XXXII. pacifice proscripsisset, semper pacifice servetur et gaudeat prerogativa libertatis.

Jam postremo tempore per comites Cilie rursum hoc capitulum fuit combustum, item ecclesia expugnata et iuxta velle canonici detenti, pactati et spoliati.

Quare supplicat dictum capitulum, ut clemencia regali S. V. instar aliorum regum jura ecclesie huius super omnibus bonis et possessionibus in quibus existunt, in pacifico dominio pro presenti generaliter dignaretur confirmare, et confere omne jus suum regium, si quod in eisdem Maiestatem Vestram ex quibuscumque viis, modis et causis quomodolibet concerneret ac concernere posset, ob remedium salutis eterne et sancti regis Stephani honorem, in cuius honore est hec ecclesia constructa.

Item Serenissime princeps supplicat idem capitulum S. V. ut oculis misericordie sue dignaretur respicere pauperes ipsius, qui undique sunt miserrime afflicti tum per Turcos cum per varios descensus hominum S. V. a duobus iam annis, ut eosdem S. V. graciose a presenti contribucione taxe M. V. dignaremur habere supportatos.

Item reverendus dominus Sigismundus episcopus Quinqueecclesiensis occupavit decimas capituli inter Muram et Drawam cum fratre suo Johanne et occupatas pro se dicat et exigit, super quibus S. V. huic capitulo graciosas contulit litteras confirmacionis. Super quibus eciam decimis habentur tres sentencie conformes concilii Basiliensis. Itaque supplicat S. V. idem capitulum amore dei, ut seriose dignaretur S. V. dicto domino episcopo et fratri suo committere, ut decime ille huic capitulo exolverentur, aut dignaretur S. V. litteris suis permittere, ut pretextu talium decimarum idem capitulum valeat jure experiri cuius sint decime ille.

Item comes Bernardinus sub castro Rybnyk et Ozel decimas capituli pro se detinet et detentas dicat et exigit a certis annis in preiudicium anime sue.

Item Andreas Kreygar in pertinenciis castri Koztel S. V. in comitatu zagoriensi decimas huic capitulo provenientes pro se exigit, dicat et occupavit. Qui interfecit unum presbiterum racione ista, quia ei tenebat interdictum, racione non solucionis decimarum.

Item S. V. bene videt quomodo in nichilum redacti sumus et quomodo sepes capituli seu municio per descendentes sit anihilata et combusta, que per nos amplius non potest restaurari. In omnibus bonis nostris pene peccora interierunt frigoris et famis inedia. Quid ergo faciamus deinceps et ubi servemus nos cum vita et tueamur adversum hostes dignetur S. V. providere.

Item Serenissime rex, domine noster naturalis, graciosisissime, procurator Sacre Maiestatis Vestre egregius Johannes Posegay nomine S. V. attraxit capitulum in causam pretextu quarumdam possessionum Kralowcz dictarum, que date sunt ecclesie propter duas eternas et perpetuas missas, una omni die canenda et alia omni die legenda, ubi pro omnibus regibus vivis et sublatis de medio beata agitur memoria cum oracionibus, et cum capitulo non congruit causam agitare cum procuratore S. V. supplicat idem capitulum humillime, uti S. V. in illis possessionibus evidenter dictum capitulum manutenere dignaretur, cum proprium sit regum divinum cultum augmentare, ut de eis rite dicatur: Non est inventus similis illi, qui conservaret legem excelsi.

Originale in charta. In archiv. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant fasc. 2. nr. 39.

320.

Anno 1480, 8. octobris. Zagrabiae.

A Mathia Hungariae etc. rege pellificum, selliparium, artificum frenorum et corrigiatorum in civitate montis Grecensis societatis statuta identidem confirmantur.

Nos Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Significamus quibus expedit universis, quod nos tum ad nonnullorum fidelium nostrorum humillime supplicacionis instanciam per eos pro parte universitatis pellificum, selliparium et artificum frenorum ac corrigiatorum in hac civitate nostra montis Grecensis nunc commorancium et in futurum commoraturorum nostre propterea porrecte maiestati, tum vero, ut iidem artes ipsorum eo liberius exercere valeant, eisdem pellificibus, selliparibus et artificibus id graciose annuendum duximus et concedendum, immo annuimus et concedimus, ut ipsi et eorum universi successores et posteri omnibus illis libertatibus et consvetudinibus, quibus pellifices, sellipares et artifices aliarum liberarum civitatum nostrarum utuntur et gaudent, futuris semper successivis temporibus uti possint et gaudere. Item primo, quod ipsi more aliorum pellificum, selliparìorum et artificum societatem vulgo czeh habencium, pro se libere societatem facere ac singulis annis inter se

decanum vel magistrum huiusmodi societatis constituere posint et valeant, qui ipsam societatem regat et universas causas pretextu arcium et laborum ipsorum ac alias qualitercumque oriendas imprimis videat, dirimat et discuciat; et quod nullus omnino hominum ipsos vel aliquem ex ipsis in quibuscumque causis racione huiusmodi arcium et laborum ipsorum in presenciam iudicis et iuratorum civium eiusdem civitatis nostre vel aliorum iudicum aliter, quam prius huiusmodi cause per magistrum dicte societatis ipsorum discusse et iudicate fuerint, convenire possit. Item, quod nemo inter eos magister arcium et laborum ipsorum fieri possit, nisi is, qui eisdem et societati eorum ad huiusmodi artes sufficiens videbitur, et ad ipsum magisterium arcium et societatem per magistrum eiusdem societatis, qui pro tempore fuerit constitutus, acceptatus fuerit, et talis in magisterium acceptandus, primo communitati societatis duos florenos auri et quatuor libras cere solverit, vel magistro eiusdem societatis et aliis magistris unum prandium dederit. Preterea, quod nullus pellifex, sellipar et artifex frenorum et corrigiariarum extra societatem ipsorum constitutus, audeat seu presumat in ipsa civitate artes huiusmodi exercere, si qui vero exercerent, talium pellificum, selliparium vel artificum labores magister ipsius societatis libere auffere possit. Nullus eciam mercator vel alter homo negociator pelliceas vel alios extraneos labores arcium prescriptarum in ipsa civitate nostra vendere presumat, nisi tempore nundinarum seu fororum annualium, et si quippiam huiusmodi pelliceas vel alios extraneos labores vendere attemptaverint, magister dicte societatis auferendi liberam habeat potestatis facultatem ex presenti concessione nostra. Quocirca vobis fidelibus nostris capitaneis vel vicecapitaneis per nos vel successores nostros reges, in prefata civitate nostra constituendis, item iudici et iuratis, ceterisque civibus ipsius civitatis nostre presentibus et futuris, presencium noticiam habituris, harum serie firmiter precipimus et mandamus, quatenus amodo deinceps prefatos pellifices, sellipares et artifices frenorum et corrigiariarum vel aliquem ex ipsis in causis supradictis pretextu scilicet huiusmodi arcium et laborum ipsorum iudicare vel vestro asstare iudicatui compellere, aut alias quovis modo contra formam huiusmodi nostre graciose annuencie quoquomodo impedire, molestare aut perturbare et damnificare nullo umquam tempore presumatis, quin pocius eisdem pellificibus, selliparibus et artificibus frenorum et corrigiariarum in auferendis laboribus extraneis omnem assistenciam facere et ipsos contra quoscumque in ablacione huiusmodi laborum extraneorum impedire volentes, tueri et protegere debeatis. Ubi autem vos ad premissa facienda forte favore aliquorum

*

allecti, tepidi essetis, commisimus et presentibus stricte precipiendo mandamus fidelibus nostris banis vel vicebanis regni nostri Sclauonie pro tempore constitutis, ut ipsi vos ad omnia premissa facienda arcius compellant et astringant auctoritate nostra presentibus ipsis in hac parte concessa mediantibus, secus ergo non facturi. Presentes autem, quas secreto sigillo nostro, quo ut rex Hungarie utimur, in pendenti communiri fecimus, post earum lecturam semper reddi iubemus presentanti. Datum Zagrabie die dominico post festum beati Francisci confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vicesimo tercio, Bohemie vero duodecimo.

E protocollo loci credibilis nr. XXIX. pag. 40. In archivio ven. Capit. zagrabiensis.

321.

Anno 1480, 13. novembris. Zagrabiae.

Joannes Tuz de Lak, tavernicorum regalium magister metas castri Medwe cum capitulari territorio et Paulinorum, ut ii dicebant, tam a parte orientali, quam septemtrionali in monte Medved tenebat, ratione quarum, eum cum capitulum in instanti congregatione generali Slavoniae in jus attrahere voluisset, is ad vitandas expensas, visis capituli litteris, eas remittit.

Georgii Marcelović: Regesta, ut supra.

322.

Anno 1481, 30. januarii. Zagrabiae.

Feria 3. ante Purificationem in congregatione generali comitatus zagrabiensis jussu speciali Mathiae regis, ducis Austriae, prope civitatem zagrabiensem celebrata, coram Michaele Orszag de Guth, palatino et Stephano Bathor judice, Joannes Posegay director causarum regiarum proposuit: Kraloucz, Czerje, Kobiljak, Sviblian et Narth civitatis zagrabiensis esse, possideri tamen per capitulum, a quo et rationem possessionis exquirebat. Gregorius Pethrata de Dinareka, procurator capituli, respondit: capitulum superinde etiam habere litteras, remonstrandas in ulteriori termino per palatinum praefigendo, in curia regia cum gravamine consveto. Palatinus praefixit terminum octavas s. Georgii cum gravamine trium marcarum, quas procurator statim solvit

et est quietatus. Capitulum ad terminum non comparuit, sed permittit se aggravari; et evocatum est ad octavas s. Michaelis, a quo termino litteras eiusdem Michaelis, ea exhibitio est prorogata ad octavas Epiphaniae anni sequentis et solutio trium marcarum.

Georgii Marcelović: Regesta, ut supra.

323.

Anno 1481, 30. januarii. Zagrabiae.

Joannes Posegay, director causarum regalium contra capitulum proposuit, quod aliqui regnicolae et signanter capitulum in eorum teloniis cives zagrabienses ad solutionem compellerent contra eorum privilegia, Gregorius Petracha de Dinareka, procurator capituli respondit, haberi superinde litteras, monstrandas in curia regia; datus est terminus octavarum s. Georgii et solutae tres marcae.

Georgii Marcelović; Regesta, ut supra.

324.

Anno 1481, 22. februarii. Zagrabiae.

Communitate civitatis zagrabiensis accusante, congregatio generalis nobilium regni Slavoniae, nobilibus quibusdam interdicit, ne a mercatoribus zagrabiensibus tributum pro merce cogant.

Nos Michael Orzag de Gwth, regni Hungarie palatinus et judex Comanorum ac comes Stephanus de Bathor, judex curie serenissimi principis domini Mathie, dei gracia regis regni Hungarie ac Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendantes tenore presencium significamus quibus expedit universis, quod in congregacione nostra generali universitati nobilium crisiensis, de Werewcze ac zagrabiensis et varasdiensis comitatuum feria tercia proxima ante festum purificacionis beate Marie virginis de speciali commissione et mandato prefati domini nostri regis prope civitatem zagrabiensem celebrata, egregius magister Johannes Posegay director causarum dicti domini nostri regis, de medio aliorum exurgens, nomine et in persona eiusdem domini nostri regis contra magnificum Stephanum et Bernardum, Duymum, Johannem et Nicolaum de Frangapan, Segnie, Vegle et Modrusse comites, Petrum de Zrinio, Georgium Mykolychich de Buzin, alterum Georgium Herendych de Lippa, Johannem dictum Krwpay, Gregorium Bradath, Panlusyczki, Michaelem et Thomam Thompa de Herzowa, Johannem vaivodam Humzky, Bernardum Zthochyth de Zkrad, Jo-

hannem Fraylihowith de Komogoyna, venerabilem dominum Georgium abbatem de Topolzka proposuit eo modo: quomodo nonnulli forent in hoc regno, qui in eorum teloniis seu locis tributorum suorum, signanter vero prelibati domini; Stephanus, comes Segnie in tenutis suis, videlicet: sub castro Ozel, Lukowdol, Rybnyk, Kaysyth, Morawicza, Dehnycze, Loqua, Brood, Hrelyn, Verbowzko, Modrusse, Thowi, Grobnyk et Dubowecz; Duymus vero comes in Ledenycze; Johannes comes in Czethyn; Nicolaus cômes in Thersecz; Petrus de Zyrinio sub castro Zryn et sub Pedali;. Georgius Mykolychyth in Buzin et Georgius in Lippa; Johannes Krupay sub Krupa et Pech; Gregorius Bradath in Bysthricza; Panlusyczky in pertinenciis de . . . . Thomas et Michael Thompa in Jaxabrisda, Johannes vaivoda in Chorgd et Gara; Bernardus Zthochith in Zkrad; Fraylihowyth in Komogoyna et dominus Georgius gubernator abbacie de Thopolzka in eadem Thopolcza et Grangya et Berkis; Iwan Kurjakowyth in Mothnycza; quilibet videlicet eorum in locis tributorum suorum (a civibus) et hospitibus, populis et incolis civitatis montis Grecensis contra exempciones et libertates (eorum) eisdem (concessas a) rebus et mercibus eorum . . . (minus iuste) et indebite tributum ex(igant) . . . . . . et locis predictorum tributorum . . . . in detrimentum ipsorum atque damnum valde magnum. Quiquidem domini Stephanus (et Bernardus, Duymus, Johannes et Nicolaus comites, Petrus de Zrinio, Georgius Mykolychyth, alter Georgius Herendych), Joannes Krupay, Gregorius Bradath, Panlusyczki, Thomas et Michael Thompa, Johannes vaivoda, Bernardus Zthochyth, Johannes Fraylihowith et dominus Georgius gubernator abbacie de Topolzka racionem superinde reddituri congregacionem ad eandem nostram in presenciam non venerunt nec miserunt, sed se mediantibus litteris nostris judicialibus exinde confectis in iudiciis aggravari premiserunt. Volens de his predictus magister Johannes procurator regius prenominatos cives et incolas civitatis regalis montis Grecensis ab omni solucione tributaria ubivis et in quibusvis locis tributorum exemptos et liberatos fore declarare, quasdam litteras condam domini Bele regis anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo septimo privilegialiter emanatas, sigillo eiusdem autentico impendenti communitas, libertates et exempciones per iam fatum dominum Belam predictis civibus civitatis predicte concessas, sed et metas eiusdem civitatis limpide declarare adinvenit, in quibus inter cetera is articulus habebatur. Item tributum infra regales terminos in nullo loco solvere teneantur, Quibus exhibitis prenominatus magister Johannes Posegay procurator regius nomine et in persona domini nostri regis memoratis civibus et incolis regalis montis Grecensis

ex parte memoratorum in causam attractorum per nos in premissis juris medelam peciit elargiri. Verum quia prescripta proposicio racione indebite exaccionis tributorum prescriptorum nomine et in persona predicti domini nostri regis pro parte civium et incolarum suorum in dicta civitate sua regali montis Grecensis commorancium adversus prenominatos in causam attractos modo premisso facta extitisse, iidem eciam in causam attracti ad reddendam racionem premissorum vel se ipsos in premissis emendaturi nostram veluti iudicum suorum ordinariorum in presenciam venire vel mittere non curasse, sed se a facie iuris et iusticie absentando, judiciorum oneribus aggravari permisisse; idem eciam magister Johannes Posegay procurator regius exempciones et libertates, prerogativas per prelibatum condam dominum Belam regem antefatis civibus et incolis civitatis predicte concessas et collatas, exhibicione prescriptarum litterarum eiusdem condam domini Bele regis ordine debito et sufficienti declarasse et comprobasse reperiebantur manifeste; et ob hoc prenominati cives, hospites et incole regalis civitatis eiusdem montis Grecensis predicte in predictis eorum exempcionibus et libertatibus, prerogativis, per iam fatum condam dominum Belam regem racione non solucionis tributorum modo premisso eisdem donatis et concessis contra prelibatos in causam attractos relinqui ex eoque ab omni tributaria solucione seu exaccione tributi in locis tributorum prelibatorum omnem in causam attractorum supranominatorum, ubivis intra terminos regales exigi solitorum eximi, exonerari et omnino supportari et libertari debere nobis et dominis prelatis, baronibus, regnique nobilibus ac juratis assessoribus congregacionis nostre predicte, magistris eciam prothonotariis nostris nobiscum existentibus cernebatur. Eorumdem itaque dominorum prelatorum, baronum, regni nobilium, juratorumque assessorum dicte nostre congregacionis et magistrorum prothonotariorum nostrorum inducti consilio, memoratos cives, hospites, incolas dicte civitatis montis Grecensis presentes et futuros racionibus ex premissis ab omni tributaria solucione seu exaccione tributi in locis prenominatorum dominorum Stephani, Bernardi, Duymi, Johannis et Nicolai comitum, Petri de Zrinio, Georgii Mykolysyth, alterius Georgii Herendyth, Johannis Krupay, Gregorii Bradath, Panlusyczki, Thome et Michaelis Thompa, Johannis Humzki, Bernardi Zthochyth, Johannis Fraylihouith et domini Georgii gubernatoris abbacie de Topolzka ubivis et in quibuscumque tenutis eorumdem qualitercumque exigi solitorum eximentes, exonerantes et libertantes, premissasque eorumdem exempciones et libertates restaurandas et in suis vigoribus relinquendas, liberos eosdem atque exemptos fore pronunciamus et

declaramus, immo decernimus, pronunciamus ac in sempiternum libertatibus, prerogativis eorum prenotatis, uti, frui et gaudere adiudicantes relinquimus et committimus auctoritate nostra judiciaria et iusticia mediante. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentium autenticorum sigillorum nostrorum munimine roboratas, eisdem civibus, incolis et hospitibus dicte civitatis montis Grecensis duximus concedendas, communi iusticia svadente. Datum vigesimo quarto die congregacionis nostre predicte. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

Originale in membrana, sat lacerum. Duae zonae sericeae viridis et rubri coloris appendent absque sigillis. In archivio ven. Capit. zagrab.

325.

Anno 1481, 26. februarii. Zagrabiae.

A congregatione nobilium comitatus zagrabiensis Osvaldus episcopus vi ereptos agros prataque praebendariis reddere oportere condemnatur.

Nos Michael Orzag de Gwth, regni Hungarie palatinus et judex Comanorum ac comes Stephanus de Bathor, judex curie serenissimi principis domini Mathie, dei gracia regis dicti Hungarie ac Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis: quod in congregacione nostra generali universitati nobilium comitatus zagrabiensis, feria tercia proxima ante festum purificacionis beate Marie virginis de speciali mandato et commissione prefati domini nostri regis prope civitatem zagrabiensem celebrata, honorabiles domini Michael de Szenthgyergh, decanus et Georgius plebanus ecclesie beati Emerici ducis, Zagrabie fundate, prebendarii ecclesie zagrabiensis in ipsorum ac universorum aliorum prebendariorum eiusdem ecclesie ac rectorum altarium in eadem ecclesia habitorum personis, cum procuratoriis litteris eiusdem ecclesie zagrabiensis, de medio aliorum nostram exurgentes in presenciam, contra reverendum dominum Osualdum, episcopum ecclesie zagrabiensis proposuerunt eo modo: quomodo idem dominus Oswaldus episcopus in anno cuius iam tercia instaret revolucio quasdam terras arabiles et fenilia ad dictas prebendas et altaria ipsorum ab antiquo spectantes infra limites vici Latinorum in dicta Zagrabia habiti existentes, puta: duodecim dietas terre et unum fenile ad duo falcastra se extendens domini Barnabe prebendarii; item triginta duas dietas

terre arabilis et unum fenile ad septem falcastra feni se extendens domini Emerici de Kemlek prebendarii; item decem dietas terre arabilis domini Blasii de eadem Kemlek; item quinque dietas terre domini Fabiani de Cristallowcz; similiter quinque dietas terre domini Martini de Narth; item quinque dietas et unum fenile domini Benedicti succentoris; item decem dietas terre domini Stephani de Iwanych; item viginti unam cum media dietas terre arabilis prefati domini Georgii plebani sancti Emerici; item viginti quatuor dietas terre et unum fenile ad falcastra duo domini Clementis de Wyzoka; item quinque dietas terre domini Gregorii de Sabnycza; item decem dietas terre domini Thome de Czyglana; item quinque dietas terre domini Benedicti de Athak, et unum fenile eiusdem ac dominorum Michaelis et Gregorii prebendariorum; item tres dietas terre domini Andree de Iwanych; item septem dietas terre domini Petri magni de Hedryhocz; item tres dietas terre domini Michaelis de Szenthgyergh ac Benedicti de Athak et Gregorii de Magyarlak ac unum fenile eorumdem ad falcastra viginti quinque; item septem dietas terre arabilis domini Stephani de Roycha ac unum fenile ad falcastra decem; item quatuor dietas terre arabilis domini Mathie senioris de Iwanych: item undecim dietas terre arabilis et unum fenile domini Gregorii de Magyarlak et Michaelis prebendarii; item septem dietas terre condam domini Benedicti de Kemlek; item decem dietas terre domini Johannis de Iwanych; item septem cum media dietas terre et unum fenile ad duo falcastra domini Mathie junioris de Iwanych; item triginta dietas terre arabilis et unum fenile are sanctorum decem millia militum; item triginta octo dietas terre et tria fenilia ad falcastra quatuordecim are sancti Jacobi; item duodecim dietas terre et unum fenile are sanctorum Johannis et Mathie apostolorum et Vrsule virginis; item unum fenile are sancte Marie Magdalene ad falcastra duodecim; item viginti quinque dietas terre et unum fenile are sanctorum Fabiani et Sebastiani martirum ad falcastra duo; item septem dietas terre et tria fenilia parva are sancti Georgii; item quindecim dietas terre et unum fenile ad falcastra octo are sancte Katherine; item viginti dietas terre et duo fenilia ad falcastra quindecim are sancti Jeronimi; item unum fenile ad falcastra duo are sancti Pauli; item septem dietas et unum fenile ad falcastra tria ecclesie sancti Johannis baptiste; item viginti cum media dietas terre arabilis et duo fenilia ad falcastra viginti se extendencia hospitalis beate Elyzabeth vidue; in quorum pacifico dominio iidem actores et are eorum prenotate ab antiquis temporibus pacifice perstitissent pro se ipso minus iuste et indebite occupasset, occupatasque teneret et conservaret de presenti, eosdem actores de

dominio earumdem penitus excludendo potencia mediante in preiudicium et dampnum ipsorum actorum valde magnum. Dehinc volentes iidem domini Michael decanus et Georgius plebanus, prebendarii, pretactas terras arabiles et fenilia sibi et dictis aliis prebendariis et aris eorum de jure et ab antiquo pertinere debere declarantes, quasdam quatuor litteras, unam olim domini Eterhardi, secundam vero condam domini Andree et terciam condam domini Johannis episcoporum dicte ecclesie zagrabiensis, privilegialiter, quartam vero et ultimam nostram affirmatoriam patenter emanatas, nobis exhibere curarunt. Quarum prima, puta, dicti domini Eberhardi episcopi zagrabiensis, secundo die festi Epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo primo emanata declarabat, quod discreti et honesti viri domini prebendarii ecclesie zagrabiensis eiusdem accedentes in presenciam detegere curavissent, quomodo universi predecessores eiusdem domini Eberhardi episcopi, decimas eorum de singulis vineis ipsorum ac terris propriis ad ipsorum prebendas ab antiquo pertinentes in posterumque ad easdem pertinere debendas, provenientes, prorsus et per omnia pro quibusdam certis missis celebrandis, litteris in eisdem specificatis, duxissent remittendas, ipsumque dominum Eberhardum episcopum subiectiva prece rogassent, ut idem rata et accepta habere ac eisdem confirmare dignaretur. Ipse igitur dominus Eberhardus episcopus nolens infringere sanctiones suorum predecessorum, postulacionem eorumdem justam agnoscens, predictas universas decimas singulis annis de vineis et terris sepefatorum dominorum prebendariorum provenire debendas, perpetuis futuris temporibus duxisset remittendas et relaxandas, et pretacta predecessorum suorum acta suis litteris mediantibus confirmasset. Secunda vero earumdem, puta prefati condam domini Andree episcopi zagrabiensis habens in se transumptive tenorem earumdem litterarum dicti domini Eberhardi episcopi zagrabiensis, sabbato proximo post festum Visitacionis virginis gloriose anno domini millesimo quadringentesimo nono confecta, edocebat inter alia, quod idem dominus Andreas episcopus acceptis supplicacionibus universorum prebendariorum dicte ecclesie zagrabiensis sibi porrectis, attendens ex huiusmodi decimali relaxacione cultum divinum non modicum excrevisse, prefatas litteras de verbo ad verbum insertas quoad omnes suas clausulas, punctos et articulos acceptasset et ratificasset, et nihilominus ob divini cultus augmentum et dictorum prebendariorum comodosiorem sustentacionem innovando, perpetuo valituras confirmasset. Tercia denique earum scilicet condam domini Johannis episcopi littera privilegialis, Zagrabie in festo beati Bartholomei apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo vigesimo

septimo conscripta explanabat, quod ipse dominus Johannes episcopus cernens in animo et sedula meditacione pensans, eorumdem prebendariorum postulacionem et peticionem, nolens predecessorum suorum instituta salubria infringere, talem gracie prerogativam eisdem prebendariis duxisset faciendam, quod de singulis vineis ipsorum ac terris propriis ad ipsorum prebendas spectantibus et pertinentibus a primevo tempore usque felicem obitum ipsius condam domini Eberhardi episcopi, ipsis per quoscumque testamentaliter vel quovis modo legatis et donatis, nullas decimas sibi et successoribus suis ex parte eorum provenire debendas, solvere deberent, easdemque pro eisdem dominis prebendariis duxisset remittendas et relaxandas. Quarte namque littere nostre affirmatorie tenor verbalis sequitur in hec verba: Nos Michael Orzag de Gwth, regni Hunngarie palatinus et iudex Comanorum ac comes Stephanus de Bathor, iudex curie serenissimi principis domini Mathie dei gracia regis dicti Hungarie ac Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. Memorie commendamus, quod in congregacione nostra generali universitati nobilium comitatus zagrabiensis, feria tercia proxima ante festum purificacionis gloriosissime virginis Marie, de speciali mandato et commissione prefati domini nostri regis prope civitatem zagrabiensem celebrata, honorabiles domini Michael de Zenthgyerghwara decanus, necnon Georgius plebanus ecclesie sancti Emerici ducis in area capitulari ecclesie zagrabiensis fundate, in ipsorum ac universorum prebendariorum et altaristarum eiusdem ecclesie zagrabiensis personis, de medio aliorum nostram exurgentes in presenciam proposuerunt eo modo: quomodo iidem domini prebendarii et altariste, predecessoresque eorumdem a multis retroactis temporibus, que humana non comprehenderet memoria, terras arabiles, prata seu fenilia ad prefatas prebendas et rectoratus altarium spectantes et pertinencia intra limites vici Latinorum in comitatu zagrabiensi existentes, habuissent, et eisdem cum tocius dominii plena potestate usi fuissent, et hoc comiti, judicibus nobilium, iuratisque assessoribus dicti comitatus zagrabiensis constaret evidenter. Petentes nos hiis dictis, debita cum instancia, ut iidem comes, judex nobilium, juratique assessores qualem de premissis scirent, per nos requisiti, faterentur certitudinis veritatem. Cumque nos eosdem comitem, judices nobilium, juratosque assessores comitatus prescripti super premissis requisitos habuissemus, iidem ad fidem eorum deo debitam, fidelitatemque dicto domino nostro regi et sacro eius regio dyademati observandam pro dicenda veritate et iusticia conservanda tacto dominice crucis signo nobis prestitam, antefatos dominos prebendarios et altaristas dictas terras arabiles et prata sive fenilia prenotata in territorio vici Latinorum antedicti a dictis

diuturnis temporibus habuisse et possedisse unanimi et concordi testificacione affirmarunt, sed quo jure eedem terre arabiles et prata antedicta ad eosdem pertineant, dixerunt se ignorare. In cuius assercionis testimonium presentes litteras nostras patentes prefatis exponentibus duximus concedendas. Datum duodecimo die congregacionis nostre predicte in loco memorato. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo. Quibus exhibitis iidem domini Michael et Georgius sibi et dictis aliis prebendariis ex parte prescripti domini Oswaldi episcopi per nos in premissis juris equitatem postularunt impertiri. Quo audito Johannes de Mere pro antefato domino Oswaldo episcopo cum procuratoriis litteris eiusdem, nostram exurgens in presenciam, respondit ex adverso: quomodo antefati condam domini Eberhardus, Andreas et Johannes episcopi dicte ecclesie zagrabiensis pretactos proventus ipsius ecclesie zagrabiensis decimales tam de vineis quam de terris provenientes prefatis dominis prebendariis et altaribus eorum in preiudicium iuris eiusdem ecclesie minime dare et conferre ac alienare, et nec ipsi prebendarii eosdem proventus ab eisdem dominis episcopis, predecessoribus ipsius domini Oswaldi episcopi, pro se impetrare valuissent. Quibus sic habitis ipsisque procuratoribus parcium per nos in premissis judicium et justiciam prebere postulantibus, quia antefatus olim dominus Eberhardus episcopus in prescripto anno domini millesimo quadringentesimo primo prescriptas universas decimas de vineis et terris dictorum prebendariorum perpetuis futuris temporibus, ob respectum superius specificatum, eisdem prebendariis omnino remisisse et relaxasse, prefatus eciam condam dominus Andreas episcopus huius relaxacionis per ipsum dominum Eberhardum factum ratificasse et approbasse et tandem confirmasse, prescriptus denique condam dominus Johannes episcopus ob premissum divini cultus augmentum dictas omnes decimas, tam de vineis quam de terris ipsorum prebendariorum provenientes modo simili in perpetuum relaxasse, pretitulati eciam vicecomes et judices nobilium dicti comitatus zagrabiensis, juratique assessores dicte congregacionis nostre prescriptas terras arabiles et prata seu fenilia ad dictas prebendas et rectoratus altarium spectantes et pertinentes inter limites vici Latinorum existentes, eisdem prebendariis et altaristis cum tocius dominii plena potestate pertinere et easdem per ipsos prebendarios et altaristas pacifice usos fuisse, modo quo supra requisiti, fassi et attestati extitissent, ipsi denique prebendarii et rectores altarium in pacifica possessione earumdem terrarum et fenilium a tempore quod humana memoria comprehendere nequit, fuisse, et easdem absque omni solucione decimali et alia quiete possedisse, in pacifico dominio

earumdem existendo, tempus prescripcionis ecclesiastice dudum complevisse et transscendisse, prefatus procurator dicti domini episcopi nullas litteras prohibitorias aut alias litis mocionem denotantes, quibus prescripcionem eandem rumpere potuisset exhibere valuisse, ex preexhibitarum litterarum antefatorum dominorum Eberhardi, Andree et Johannis episcoporum ac nostrorum affirmatorie tenoribus clare et manifeste reperiebantur, propter quod pretacte terre arabiles et fenilia absque omni decimali et alia qualibet solucione prefatis dominis prebendariis et altaristis nunc constitutis et in futurum constituendis in perpetuum readiudicari et relinqui debere; ipsi quoque prebendarii amodo deinceps nullas terras et fenilia ac alias hereditates a quibuscumque hominibus dicti episcopatus absque consensu et permissione dicti domini Oswaldi episcopi quocumque titulo obtentas et receptas ac eis dandas et legandas aliter, nisi cum serviciis et solucionibus de eisdem fisco episcopali provenientibus, tenere posse et valere, nobis ac ceteris dominis prelatis, baronibus et regni nobilibus, magistrisque prothonotariis ac juratis assessoribus nostris nobiscum in judicio et examine cause premisse existentibus et superinde diucius tractantibus, agnoscebatur. Pro eo eorumdem dominorum prelatorum, baronum et regni nobilium, magistrorumque prothonotariorum ac juratorum nostrorum assessorum quesito et assumpto superinde consilio prematuro pretactas terras arabiles et fenilia superius nominatim conscriptas et declarata, necnon vineas in preallegatis litteris dictorum episcoporum specificatas et contentas prefatis prebendariis et altaristis pro tempore constitutis ac ipsorum aris prenotatis in dicta ecclesia zagrabiensi habitis et constructis jure pristino eis ex premissis incumbenti in perpetuum readiudicantes relinquimus et commisimus tenere, possidere et habere auctoritate nostra iudiciaria mediante, salvo jure alieno. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentium autenticorum sigillorum nostrorum munimine roboratas, eisdem prebendariis et aris eorum prenotatis duximus concedendas. Datum vigesimo septimo die congregacionis nostre predicte in loco memorato. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

E transumpto saec. XVI. In archivo ven. capituli zagrab fasc. 31. nr. 30

326.

Anno 1481, 12. maii. Crisii.

A nobilibus regni Slavoniae, quanta telonia et vectigalia pro mercibus Zagrabiae et in regno sint solvenda, in regni congregatione generali determinatur.

Nos Ladislaus de Egervara, regnorum Dalmacie, Croacie ac tocius Sclauonie banus. Memorie commendamus, quod cum feria tercia proxima ante festum Purificacionis beate Marie virginis serenissimus princeps dominus Mathias rex, dominus noster graciosus, per magnificos dominos Michaelem Orzag de Gwth, dicti regni Hungarie palatinum et comitem Stephanum de Bathor, judicem curie sue maiestatis, prope civitatem zagrabiensem pro reformacione status regni Sclauonie, exstirpandisque malefactoribus et nocivis hominibus, cunctis eciam maleficiis ac pravitatibus et malis abolendis, universis nobilibus ejusdem regni Sclauonie crisiensis, zagrabiensis, varasdinensis et Werewcze comitatuum congregacionem celebrare fecisset generalem, et in eadem inter alia, que pro dicti regni commodo et justicie augmento acta fuere, non mediocres de et super tributis in hoc regno ubique habitis et erectis tractatus et labores facti exstiterint, ubi comperto, agnitoque et intellecto, quod in quibusdam tributorum predictorum valde iniuste, inconvenientesque et superflue exacciones a pretergredientibus cum mercanciis et aliis questoribus habite fuere, ex eisdem quedam justa et recta, quedam vero injusta et superflua et proscripcione comitum et judicum nobilium, juratorumque assessorum ipsius congregacionis condempnata exstitere, quamvis expost prefatus dominus noster rex ad dictorum universorum nobilium regni Sclauonie supplicacionem propterea sue maiestati porrectam, eisdem prescriptis injustis et superfluis tributis graciam fecerit et in deposita esse permiserit ea condicione, ut ipsa tributa amodo et in antea in dampnum et injuriam quorumcumque tam mercatorum quam questorum et ceterorum cuiusvis status et condicionis hominum non fiant, sed eorum possessores et officiales atque aministratores ut tributarii justis duntaxat, rectisque et convenientibus exaccionibus uti, et eis contenti esse debeant, idem dominus noster rex nobis firmius dederat in mandato, ut exacciones huiusmodi tributorum seu theloniorum quorumcumque nobilium et possessionatorum hominum huius regni et in quibusvis comitatibus et locis in hoc regno Sclauonie existencium et exigi solitorum in octavis festi beati Georgii martyris una cum regni nobilibus ordine debito limitare et moderare deberemus. Ipsis itaque octavis occurrentibus nos una cum universitate nobilium dictorum comiti-

tuum ipsius regni Sclauonie in exaccionibus et solucionibus tributorum seu theloniorum quorumcumque, de mandato et voluntate ejusdem domini nostri regis limitacionem infra declarandam cunctis futuris perpetuis successivis temporibus duraturam, in comitatibus prescriptis duximus imponendam atque statuendam eo modo: Primo videlicet, de singulis curribus ballarum ligatis, florenus unus exigatur. Item de curru onerato cum pannis, more ballarum, non ligatis, florenus medius. Item de pannis sericeis et aliis pannis preciosis italicis, speciebus, oleo, ficubus et aliis rebus maritimis de Italia deferendis, a quolibet pondere solvantur denarii quatuor. Item de pomis naranch et pamagranatis de pondere denarii duo. Idem de curru onerato cutibus ligatis, florenus medius. Item de curru onerato salibus lapideis, si fuerint centum vel ultra, denarii quatuor et lapis unus, et si non fuerint sales centum, denarii dumtaxat quatuor. Item de salibus maritimis de quolibet curru onerato, medietas unius metrete wlgariter chethert, mensure civitatis montis Grecensis de iisdem salibus et denarii quatuor recipiantur. Item de curru onerato velleribus, denarii quatuor. Item de curru onerato ferro, denarii quatuor. Item de curru onerato piscibus recentibus, denarii quatuor. Item de medio curru piscibus onerato, denarii duo. Item de curru onerato piscibus salsis, denarii septem. Item de curru onerato piscibus siccis, denarii septem. Item de curru onerato tritico et aliis bladis, denarii quatuor. Item de medio curru onerato cum eisdem bladis, denarii duo. Item de curru onerato vino vel cervisia, denarii quatuor. Item de curru onerato lardis et ariuuis, denarii quatuor. Item de curru onerato cera, denarii quatuor. Item de curru onerato pellibus pellificum, denarii quatuor. Item de curru onerato subis et aliis pelliciis, denarii quatuor. Item de curru onerato lino, denarii quatuor. Item de curru tela onerato, denarii quatuor. Item de curru panno albo wlgariter darowch onerato, denarii quatuor. Item de curru onerato melle, denarii quatuor. Item de curru onerato cordis seu funiculis, denarii quatuor. Item de curru onerato ollis et quibuscumque aliis lucifigulorum artificiis, denarii quatuor. Item de curro cineribus suttorum onerato, denarii quatuor. Item de curru malvasia onerato, denarii duodecim. Item de uno equo onerato cum rebus cuiuscumque generis, denarii duo. Item de bigis oneratis quibusvis rebus, denarii duo. Item de uno bove, denarius unus. Item de porcis et vaccis, denarius medius. Item de equis minoribus non babatatis et cabellis, denarius unus. Item de equis sellatis magnis, denarii quatuor. Item de quinque ovibus, denarius unus. Item de caseis, ovis et aliis similibus, que mulieres solent supra capita portare, recipiatur denarius medius; minus autem decem

caseis, quinquaginta ovis nil solvatur. Item de pullis et aucis infra valorem decem denariorum, nil solvatur, et si fuerint ad valorem decem denariorum, denarius medius. Item de pedite ponderato, denarius unus. Item de pedite vacuo, denarius medius. Item de viginti capris, denarius unus. Item de viginti porcellis seu suellis, denarius unus. Item de duobus vasis vacuis venalibus, denarius unus. Item de tribus doleis, denarius unus. Item de mattis fiscellis zachor ad pondus humanum, denarius unus. Item de ocreis et aliis calceis usque quinque paria ocrearum et decem paria calceorum, denarius medius; de minori vero numero nil solvatur. Item de duobus cutibus dispositis, denarius unus. Item de quatuor cutibus indispositis, denarius unus. Item de curru novo, denarius unus. Item de duabus rotis novis, denarius medius. Item de tinis et idreis quantumcumque in dorso portare poterit, denarius medius. Item de vomeribus, securibus, ligonibus, palis, terebellis, falcibus, juxta pondus, denarius medius. Item de fructibus cuiuscunque generis, porcio modesta recipiatur. Item carnifices si ibidem vendere poterint carnes et cutem, denarius unus, si autem vendere non poterint, denarius medius. Item de capriolo vel agnello uno vel duobus, de quinque pullis, suello uno, vel duobus, lapide salis uno et lepore uno, tributum non recipiatur, ita tamen: quod si horum aliqua vendi non poterint denariis duodecim, et si vendentur, recipiatur medius denarius. Item emptores salium infra duodecim denarios, non teneantur solvere tributum. Item venditores olei unius lagene, denarium unum. Item de arcubus, denarium medium. Item de gladiis, denarium medium. Item de sagittis, denarium medium. Item de clypeis, denarium medium. Item de uno vehiculo onerato quatuor vel sex animalibus trahendo, denarii quatuor. Item de vehiculo parvo duobus animalibus trahendo, denarii duo. Item de vehiculo per unum hominem trahendo, denarius unus. Item artifices solvant sicut alii pedites. Item de curribus nupcialibus et hominibus nichil exigatur. Item de bladis nobilium et ignobilium ad molendina deducendis et deportandis nil exigatur. Item a deductoribus jobagionum nil exigatur; in vadis autem quorumlibet fluviorum eadem moderacio et solucio observetur. Item de porcis, qui depelluntur ad silvas glandinosas ad impiguandum, de centum porcis denarii sex, de quinquaginta denarii tres et infra viginti denarius unus. Item de rebus nobilium de una possessione ad aliam deducendis et deportandis, ac eciam pro sustentacione demorum ipsorum comparatis nichil exigatur. Ne igitur temporum in processu in exaccione et solucione ipsorum tributorum et navigiorum inter tributarios, nautas ac mercatores et questores differencie oriantur, ideo juxta

praescriptam limitacionem tales denarii per tributarios exigantur, quorum centenarius numerus facit unum florenum auri, aut valore denariorum eorumdem declarato, quod ubicunque in principalibus et capitalibus tributis solucio facta fuerit, ibi in filialibus tributis nichil exigatur, et e converso; et quod tributarii in possessionibus et terris aliorum nobilium neque tributa tollere, neque progredientes et proficiscentes cum rebus venalibus quoquomodo impedire et infestare audeant. Cum itaque ipsa moderacione seu limitacione facta et peracta eam preattactorum commitatuum nobilibus in publicum videndam prebuimus et coram eis legi et in omnibus ipsius particulis, clausulis et articulis exponi fecimus, omnibus congrua, competens, utilis et accommoda visa exstitit, agnita et probata, quam in litteras nostras redigi et in scripto pro memoria et firmitate sempiterna per nos sibi concedi, dari, accuracius optarunt atque pecierunt. Nos vero de huiusmodi eorumdem universorum nobilium tam placito, quam voluntate, ut ipsa semper pro communi bono in suo vigore permaneat, statuimus et sanximus ac auctoritate a dicto domino nostro rege nobis attributa decrevimus, ut quicumque nobilium regnicolarum tributa habencium, hanc nostram disposicionem, ordinacionem, limitacionem et moderacionem pro universali commodo et utilitate, justiciaque communi per nos modo premisso factas, superfluis, ineptis, illicitisque et iniustis tributorum exaccionibus transgressi fuerint, infregerint seu violaverint et hoc contra tales vel talem, attestacione veridica vicinorum et commetaneorum ac nobilium comprovincialium legittime comprobari poterit, mox tales et talis transgressores seu transgressor in perpetua ammissione huiusmodi sui tributi vel tributorum sint vel sit convicti seu convictus, et eisdem, juribusque tributorum eorum in evum privati ac destituti habeantur. In cuius rei testimonium presentes litteras nostras ipsis nobilibus regni Sclauonie et comitatibus predictis duximus concedendas. Datum Crisii duodecimo die octavarum festi beati Georgii martiris predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo.

E transumpto Capituli zagrab. anno 1832. facto et authenticato. Originale in arch. regnicolari Zagrabiae: Privilegia regni nr. 50. — Ivan Kukuljević. Jura regni. Vol. I. pag. 217—220. sat erronee.

327.

Anno 1481. Zagrabiae.

Statutoriae capituli zagrabiensis puram statutionem pro Johanne lectore et canonico ecclesiae zagrabiensis, qua rectore altaris b. Hieronymi in eadem ecclesia fundati in septemdecim sessionibus jobagi-

onalibus nobilis dominae Zthanycza, relictae olim Clementis Kys de Mykchewcz viduae, sex videlicet earum populosis et quatuor desertis in Maryncz, quatuor item populosis in Jakwsewcz ac tribus desertis in praedicta Mykchewcz possessionibus habitis, praefatum altare pignoris alias jure respicientibus, penes mandatum Mathiae regis, a clausula: „Exponitur nobis etc." inchoans, statutorium, medio regii et capitularis hominum peractam complexae, in authentico attacti capituli transumpto pro monasterio Paulinorum Remethensi ann. 1505. expeditae.

Act. mon. Remete. Fasc. III. nr. 27. In archiv. regn. Croat. Slavon. Dalm.

328.

Anno 1482 mense januario. Zagrabiae.

In termino Epiphaniae capitulum in causa cum civitate non comparuit, itaque per non venientiam in judicio consveto et pro non solutione in dupplo convictum est, et Michael palatinus jussit iterum pro termino s. Georgii ad exhibitionem litterarum et solutionem novem marcarum in tribus foris provincialibus proclamari per chasmense; a quo iterum termino prorogatum est per litteras Michaelis diversimode ad terminum s. Michaelis anni sequentis.

Georgii Marcelović: Regesta., ut supra.

329.

Anno 1482, 1. februarii. Zagrabiae.

Catharina, Mathei Latzarini morte viduata, ex Nicolai sartoris dispositione testamentaria, unum flor. monasterio remetensi pro fornicis mercede pendit.

In nomine domini. Amen. Anno nativitatis eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, indiccione quintadecima, die vero prima mensis februarii, hora vesperarum vel quasi, penes stacionem seu boltam sub domo condam providi viri Nicolai sartoris, civis civitatis montis Grecensis, in angulo iuxta palacium Johannis Perowych civis, ibidem habitam et existentem, pontificatus autem sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Syxti, divina providencia pape quarti, anno eius undecimo, in mei notarii publici et testium infrascriptorum presencia constituti personaliter circumspecta et honesta domina Chaterina, Matheygenicza communiter appellata, consors vero legittima Blasii Latzarin, civis prefate civitatis montis Grecensis ab una, parte vero ab altera venerabilis et religiosus magister frater Paulus Kranyecz vicarius claustri et fratrum Heremi-

tarum ecclesie beate Marie virginis de promontorio zagrabiensi cum duobus aliis fratribus, videlicet Matheo presbytero et Benedicto converso, ordinis eiusdem; tandem exurgens eadem domina Katheryna cum solita pretestacione exhibendo unum florenum fratribus eisdem sponte dixit et fassa est vive vocis sue oraculo in hunc modum: quomodo ipsa domina Katheryna cum prefato Blasio Latzarin, domino et marito suo, de domo et stacione dicti condam Nicolai sartoris, civis jam fate civitatis et omnes futuri successores sui eiusdem scilicet domus et stacionis seu bolte pro tempore possessores penes voluntariam testamentalem disposicionem ipsius condam Nicolai sartoris singulis annis et cunctis futuris temporibus in festo purificacionis beate Marie virginis ad idem claustrum Heremitarum pro perpetua eleemosyna salutari unum florenum dare et solvere obligarentur et erunt, suntque obligati, quem sic, ut premissum est, eadem domina Katheryna pro eodem anno preterito ipsis fratribus et claustro obtulit et persolvit publice et manifeste, petens sibi superinde dari litteras expeditorias per ipsos fratres ad cautelam, quam ipsi eidem dare spoponderunt. Super quo nichil omnino prenominatus magister Paulus vicarius omnibus melioribus, modo, via, jure, forma et causa, quibus melius et efficacius potuit, debuit et valuit solempniter est protestatus, meque notarium publicum subscriptum debita cum instancia requisivit, ut sibi pro cautela juris et disposicionis solucionis prefate unum vel plura, publicum seu publica, instrumentum aut instrumenta conficerem, quod et feci officio mihi incumbente et communi iusticia svadente. Acta sunt hec et facta anno, indiccione, die, mense, hora, loco et pontificatu, quibus supra. Presentibus ibidem honorabilibus et circumspectis dominis Matheo plebano ecclesie parochialis sancti Marci in eadem monte Grecensi, Briccio, rectore altaris sancti Nicolai episcopi confessoris, ibidem, Laurencio Sporar, Blasio Stenychki, Paulo aurifabro et Gallo Rudetych civibus jam fate civitatis montis Grecensis, aliisque quam pluribus idoneis et fidelibus testibus ad premissa vocatis, rogatis et in testimonium premissorum requisitis.

Signum
notarii.

Et ego Matheus Gregorii de Szenthgywrgywara clericus zagrabiensis diocesis, sacra imperiali auctoritate notarius publicus, quia prefatis fassioni, protestacioni et requisicioni aliisque omnibus et singulis premissis, dum sic, ut prefertur, fierent et agerentur, unacum prenominatis testibus presens interfui, eaque omnia et singula sic fieri vidi et audivi, ideo hoc presens publicum instrumentum per me

*

ipsum fideliter ingrossatum *(sic)* exinde confeci et in hanc formam publicam redegi, signoque et nomine meis solitis et consvetis consignavi, rogatus et requisitus in fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum.

Summa privilegiorum monasterii Remetensis. MSC. in archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

330.

Anno 1482, 30. martii. Budae.

Mathias, Hungariae etc, rex, omnibus posssessionatis hominibus, tributa tenentibus, praecipit, ne a civibus zagrab. tributum pro merce exigant.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis hominibus, ubivis per regna nostra Sclauonie et Croacie tributa habentibus, tenentibus seu exigentibus, presentes visuris, salutem et graciam. Cum fideles nostri prudentes et circumspecti, judex, jurati, ceterique cives et incole civitatis nostre montis Grecensis, antiqua libertatis eorum prerogativa requirente, ab omni solucione tributaria ubivis per ambitum universorum regnorum sacre corone regni nostri subiectorum exempti sint et supportati habeantur, libertatesque et exempciones huiusmodi pro eisdem judice, civibus et incolis dicte civitatis nostre in octavis festi Epiphaniarum domini proxime preteriti per prelatos, barones et magistros prothonotarios regni et curie nostre judices sentencialiter approbate et roborate existant, ob hoc, ut prefatis judici, civibus et incolis dicte civitatis nostre ubique penes eorum jura et exempciones tutus secerusque pateat progressus, volumus et mandamus fidelitati vestre et cuilibet vestrum firmissime, quatenus amodo deinceps prefatos judicem, cives et incolas dicte civitatis nostre montis Grecensis ad solucionem quorumcumque tributorum seu theloniorum contra formam premisse ipsorum libertatis et exempcionis atque iudiciarie deliberacionis eorumdem prelatorum et baronum ac magistrorum prothonotariorum regni ac curie nostre judicum artare et compellere nusquam et nequaquam presummatis nec sitis ausi quoquomodo; quoniam alioquin commisimus et presentibus firmius committimus bano vel eius vicebanis regnorum nostrorum Croacie et Sclauonie presentibus et futuris, ut ipsi vos et quemlibet vestrum ad hoc ipsum faciendum et firmiter observandum per omnia opportuna gravamina compellant et astringant auctoritate nostra presentibus ipsis in hac parte attributa et iusticia mediante. Secus ergo

nos facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude sabbato proximo ante dominicam Ramispalmarum. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo quinto, Bohemie vero tredecimo.

Ad relacionem Thome de Erdewd prepositi Titulensis.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum In archivio lib. reg. civit. zagrab.

331.

Anno 1482, 11 Julii. Posonii.

Mathias, Hungariae etc. rex, Blasio Magjar bano ac Baltasari Baćan et Petro Bočkaj nobilibus interdicit, ne a civibus zagrab. tributum pro merce petant, neve exigant.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fideli nostro magnifico Blasio Magyar, regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie bano etc. salutem et graciam. Ex querela pro parte fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium et incolarum civitatis nostre montis Grecensis, maiestati nostre porrecta intelleximus, quod quamvis ipsi antiqua libertatis eorum prerogativa requirente sed et nostro ac prelatorum et baronum, ceterorumque regni nostri judicum ordinariorum, in octavis festi Epiphaniarum domini proxime preteriti iudiciaria deliberacione idipsum approbante et confirmante, ab omni solucione tributaria ubilibet per regnum nostrum Sclauonie penitus et per omnia exempti sint et supportati habeantur, tamen nonnulli forent tam officialium nostrorum quam eciam aliorum nobilium et hominum possessionatorum in dicto regno nostro tributa habencium et tenencium et notanter bani nostri Sclauonie in oppido nostro crisiensi, necnon Balthasar de Bathyan capitaneus castri nostri Medwe et Petrus Bochkay, qui eosdem contra huiusmodi ipsorum libertatem ubique in locis tributorum tam nostrorum quam suorum ad tributariam solucionem astringerent et gravi injuria compellerent in preiudicium eorumdem civium nostrorum et derogamen et oppressionem premisse libertatis ipsorum manifestum. Supplicacione igitur prefatorum judicis et civium nostrorum intellecta, cum nos ipsos in eorum antiquis juribus et libertatibus per neminem turbari et impediri velimus, mandamus propterea fidelitati tue harum serie firmiter, quatenus habitis presentibus amodo deinceps neque tu a prefatis judice, civibus et incolis dicte civitatis nostre tributum

aliquod in dicto oppido crisiensi, sed neque alias in ipso regno nostro Sclauonie exigere hominibus tuis permittas et neque aliis quibuscumque permitti facere debeas; quin pocius eosdem in huiusmodi libertatibus eorumdem, tam contra homines tuos ac prefatum Balthasarem et Petrum Bochkay quam eciam oficiales nostros et quoslibet alios iuxta formam premisse nostre judiciarie deliberacionis et commissionis tueri, protegere et conservare ac indempniter manutenere debeas nostre maiestatis in persona et auctoritate, presentibus tibi in hac parte atttributa et iusticia mediante. Secus non facturus. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Posonii feria quinta proxima ante festum beate Margarethe virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo secundo. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc vigesimo quinto, Bohemie vero quartodecimo.

Originale in charta. In margine inferiori imppressum est sigillum. In arch incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

332.

Anno 1483, 25. februarii. Zagrabiae.

Statutum capituli zagrabiensis de poena constituenda in illum, qui clavim scrinii, quo capituli sigillum conservatur, die sigillationis non deportaverit.

Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio, feria tercia proxima post festum beati Mathie apostoli, conclusum est capitulariter: quod quicumque clavim ad sigillum tempore sigillacionis munimentorum (non) deportaverit, ille debeat solvere unum florenum auri ad manus custodis, quem idem custos teneatur exigere irremisibiliter, et si non curaret, extunc debeat solvere florenum proprium. Item, si aliquem contigerit discedere, habentem clavem dicti sigilli, extunc pena sub eadem teneat dare ad noticiam lectori aut suo vicario, apud quem ex dominis miserit clavem predictam, aut det eam alicui ex dominis, qui claves non habent. Michael prepositus, m. p. de mandato capituli.

Liber rubeus ven. Capit zagrab In arch. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

333.

Anno 1483, 9. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, omnibus nobilibus, qui in possessionibus suis tributa tenent, identidem praecipit, ut a mercatoribus zagrabiensibus vectigalia exigere desistant.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis hominibus ubivis per regna nostra Hungarie, Sclauonie et Croacie tributa habentibus, tenentibus seu exigentibus, presentes visuris, salutem et graciam. Cum fideles nostri prudentes et circumspecti judex, jurati, ceterique cives et incole civitatis nostre montis Grecensis antiqua libertatis ipsorum prerogativa requirente ab omni tributaria solucione ubilibet per ambitum dictorum regnorum nostrorum exempti sint et supportati habeantur; velimusque eosdem et ipsorum quemlibet ubique per ipsa regna nostra, partesque eiusdem et sacre corone subiectas, penes huiusmodi ipsorum libertatis omnino tutos esse, liberosque et securos. Fidelitati igitur vestre et cuilibet vestrum harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus amodo prefatos judicem, cives, incolas et mercatores dicte civitatis nostre montis Greeensis ad solucionem predictorum tributorum seu thelloniorum vestrorum contra formam premisse ipsorum libertatis et exempcionis artare et compellere, aut eos, vel ipsorum alterum, propterea in personis, rebusque aut quibusvis bonis eorumdem impedire, turbare vel quoquomodo dampnificare nusquam et nequaquam presumatis nec sitis ausi modo aliquali. Quoniam alioquin commisimus fidelibus nostris banis vel vicebanis eorumdem regnorum nostrorum Sclauonie et Croacie, ceterisque comitibus vel vicecomitibus et judicibus nobilium quorumcumque comitatuum eorumdem et predicti regni nostri Hungarie parciumque sibi subiectarum, in quibus scilicet huius mandati nostri per quempiam ex vobis contrarium attentaretur, et presentibus firmius mandamus, ut ipsi tributaque et thellonia in quibus huius contrarium fieret, pro maiestate nostra occupare et tamdiu tenere debeant, donec a nobis aliud acceperint in mandatis; et hec volumus eciam per futuros banos, vicebanos, comitesque vel vicecomites ac judices nobilium eorumdem regnorum nostrorum et comitatuum firmiter observari. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, ex-

hibenti restitutis. Datum Bude feria sexta proxima post festum Ascensionis domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo octogesimo tercio. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vicesimo sexto, Bohemie vero quintodecimo.

Originale in membrana. In inferiori margine impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

334.

Anno 1483, 11. Junii. Zagrabiae.

Statutum capituli de foro in area capitulari curae capituli iudicis committendo.

Anno domini MCCCCLXXXIII feria tercia in festo beati Barnabe apostoli, conclusum est capitulariter, quod de cetero spanus seu judex noster habeat diligenter providere circa forum nostrum hic in area nostra fieri solitum, ita videlicet, quod ipse pro posse suo defendat omnes vendentes et ementes in eodem, et si aliquis, presertim ex familia nostrum alicuius, alicui vendenti vel ementi violentiam intulerit, habeat id spanus seu judex noster ipsum detinendi et incarcerandi plenam facultatem et puniat eum iuxta arbitrium capituli. Quod si dominus sic detenti spanum aut judicem nostrum molestaret aut impediret, extunc sit privatus nostro consorcio ad arbitrium nostrum. Si vero spanus aut judex in premissis fuerit negligens aut remissus eandem penam paciatur.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

335.

Anno 1483, 17. septembris. Zagrabiae

Mathias Gercb banus, Petro Bočkaj ac Ladislavo Rohfy, omnibusque nobilibus praecipit, ne in possessionibus suis a civibus zagrabiensibus tributum pro merce petant.

Mathias Gereb de Vingarth, regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banus. Egregiis Petro Bochkay ac Ladislao Rohfy de Dethe, vicebanis nostris dicti regni Sclauonie ac universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis possessionatis hominibus ubivis per regna Hungarie, Dalmacie, Croacie et Sclauonie tributa habentibus, necnon et exigentibus, presentes visuris, salutem cum dileccione. Constitutis nobis in civitate montis Grecensis, prudentes et

circumspecti judex, jurati, ceterique cives et incole dicte civitatis montis Grecensis exhibuerunt nobis et presentaverunt quasdam litteras regales adiudicatorias, de novo per regiam maiestatem ipsis concessas, in pargameno patenter confectas, ex quibus edocebamur ipsos cives et incolas predicte civitatis montis Grecensis, antiqua eorum libertate requirente, ab omni solucione tributaria ubilibet intra ambitum dictorum regnorum sacre corone subiectorum, per eandem regiam maiestatem eximisse et supportasse, volumusque nos eosdem cives in ipsa libertate per regiam serenitatem ipsis concessa omnino esse tutos et securos, committimus vobis et vestrum cuilibet harum serie firmiter, quatenus amodo deinceps prefatos judicem, cives, incolas et mercatores dicte civitatis montis Greeensis ad solucionem tributorum vestrorum sed et nostrorum propriorum ubilibet intra dicta regna sacre corone subiecta existencium, contra formam predicte ipsorum libertatis et exempcionis artare et compellere, aut ipsos in persona et rebus quoquomodo impedire vel dampnificare nequaquam presumpmatis; quoniam si secus feceritis, quemadmodum informacionem ab ipsa maiestate regia habemus, tributa illa in quibus huius contrarium fieret, pro maiestate regia occupari faciemus, nec secus faciatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate regali montis Grecensis predicta, feria quarta proxima post festum Exaltacionis sancte crucis. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio.

Originale in membrana. In margine inferiori impressum est sigillum In arch. lib. reg. civ. zagrabiensis.

336.

Anno 1484, 3. maii. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, omnibus regni Slavoniae nobilibus severe interdicit, ne a mercatoribus zagrabiensis vestigal exigant.

Mathias dei gracia rex Hugarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis prelatis, baronibus, necnon nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis possessionatis hominibus ubivis in regno nostro Sclauonie tributa habentibus, tenentibus seu exigentibus, presentes nostras visuris, salutem et graciam. Gravem querelam fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum judicis et juratorum, ceterorumque civium civitatis nostre montis Grecensis nobis oblatam accepimus multum displicenter, quod quamvis ipsi a tempore divorum regum Hungarie, nostrorum scilicet predecessorum et signanter a tempore domini Bele regis, pie memorie, a qualibet solucione tributaria

exempti sint et liberati, per nostramque maiestatem in eadem ipsa libertate confirmati, super quaquidem libertate juridice procedentes contra vos litteras sentenciales reportassent. Et licet nos pluries commisimus vobis, ut eosdem cives nostros in locis tributorum vestrorum non impediretis ad solucionemqre tributariam contra formam huiusmodi ipsorum exempcionis et libertatis non cogeretis, vos tamen non curatis huiusmodi mandatis nostris, eosdem cives nostros et mercatores in locis tributorum vestrorum spoliare, dampnificare et perturbare non cessaretis in displicenciam mandatorum nostrorum huiusmodi, preiudiciumque libertatis ipsorum prescripte non modicum. Quare fidelitatibus vestris et cuilibet vestrum harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus amodo nullus omnino vestrum a prefatis civibus nostris in locis tributorum vestrorum aliquam tributariam solucionem petere seu exigere, petique seu exigifacere aut eos vel eorum alterum contra formam premisse ipsorum libertatis et exempcionis racione non solucionis eiusdem in personis, rebusque et bonis ipsorum quibusvis impedire, turbare seu quovis modo dampnificare presumat neque sit ausus quoquomodo; quoniam alioquin commisimus et presentibus firmius commitimus fidelibus nostris bano vel vicebanis regni nostri Sclauonie, ut ipsi omnia talium thelonia, in quibus ipsi exponentes impedirentur, pro maiestate nostra occupare et occupata tamdiu tenere debeant, donec a nobis aliud habuerint in mandatis. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo Invencionis sancte crucis. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quarto. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vegesimo septimo, Bohemie vero sexto decimo.

Ad relacionem Thome de Erdewd, prepositi Titulensis.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum In arch. ven. capit eccl. zagrab.

337.

Anno 1484, 8. Junii Zagrabiae.

Statutum de canonicis cauponas exercentibus et de poena constituenda in eos, qui chartis lusoriis magna pecunia posita, luserint.

In anno domini MCCCCLXXXIIII, tercia die Penthecostes, conclusum est capitulariter per dominos, quod de cetero quicumque dominorum habuerit tabernam in domo sua, quod nequaquam permittat intrare mulieres suspectas et currentes ad vinum bibendum, neque ibidem noctandum; quicumque contra faciat, sit privatus omnibus pro-

ventibus canonicalibus per integrum annum. Prebendarii vero et alii clerici ecclesie contrafacientes ponantur ad turrim per triduum, ubi ieiunent in pane et aqua per eosdem tres dies. Et hoc exequatur dominus vicarius pro tempore constitutus.

Eandem penam pacientur domini et alii clerici, qui in tabernis de cetero ad tabulam luserint.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient Slav. merid

338.

Anno 1484, 15. Junii. Zagrabiae.

Robertus praepositus propter diversa scelera gradu dejicitur et beneficio ac capitularium a consorcio excluditur.

Anno domini 1484. feria tercia proxima ante festum sacratissimi corporis Christi, domini capitulariter concluserunt, quod quia Robertus prepositus propter invasionem bonorum et curie condam domini Bartholomei cantoris suspensus est a jure ac officio et beneficio, et eciam excommunicatus propter incarceracionem et detencionem certorum presbiterorum ac eciam iniectionem violentarum manuum in quemdam fratrem ordinis sancti Francisci minorum, eciam propter eius manifestum periurium et plurima eius crimina; similiter eciam abbas Petrus monasterii beate virginis propter notoriam iniectionem violentarum manuum in dominum Mathiam presbiterum est excommunicatus et interdictus, ideo in divinis officiis presertim ipsis et eorum alteri non communicetur, et si contra hanc conclusionem aliquis contrariaretur, conclusit capitulum, quod talis per integrum annum careat consorcio fratrum et omnibus proventibus.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrabiensis. In archiv. incl. Acad. Scien. Slav. merid.

339.

Anno 1484, 3. decembris. Zagrabiae.

Mathias Gereb banus, omnibus nobilibus tributa, quae a civibus zagrab. contra legem exigant, sese occupaturum esse, minatur.

Nos Mathias Gereb de Vingarth, regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banus. Universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis hominibus tributa seu thelonia in dictis regnis Croacie et Sclauonie habentibus, tenentibus seu exigentibus salutem. Quamvis prudentes et circumspecti iudex, jurati, ceterique cives, mer-

catores, incole civitatis montis Grecensis ex antiqua libertatis eorum prerogativa iuxta contentum privilegiorum divorum regum regni Hungarie ac eciam moderni domini nostri regis, necnon magnificorum dominorum Michaelis Orzag de Gwth, dicti regni Hungarie palatini, necnon comitis Stephani de Bathor, iudicis curie ipsius domini nostri regis, litterarum adiudicatoriarum pro parte eorumdem communitati dicte civitatis montis Grecensis emanatarum, ab omni solucione tributaria ubilibet per ambitum sue maiestatis exempti sint et supportati, ipse quoque dominus noster rex suas per litteras firmissime nobis mandavit, ut tributa illa, in quibus libertatis eorumdem civium contrarium fieret, ut per eosdem cives regios tributum extorqueretur, illico pro sua maiestate occupare deberemus. Volumus denique id in foris et aliis locis nundinalibus publice et manifeste proclamari. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Zagrabie feria sexta ante festum beati Nicolai episcopi. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo (quar)to.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio lib. reg civit. zagrab.

340.

Anno 1485, 16. septembris. Zagrabiae.

Statutum capituli de solidis ab uncquoque canonico quotannis companatori solvendis.

Anno domini 1485. feria sexta post festum Exaltacionis sancte crucis, conclusum est capitulariter, quod pulsator sive campanator huius alme ecclesie a quolibet absente habeat triginta quinque solidos infra annum ex parte offertorii et aque benedicte diebus dominicalibus, et cetera; si autem contingerit aliquem facere minorem absenciam, posita una, secundum racionem minus eidem solvat.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient Slav. merid.

341.

Anno 1486, 8. aprilis. Budae.

Mathias, Hungariae etc. rex, capitulo praecipit, ut Gregorium de Stubica in salis fodinis perquirendis, aperiendisque, adjuvet.

Commissio propria domini regis.

Mathias dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Honorabiles, fideles nobis dilecti. Commiseramus nuper nobili Gregorio de Zthwbycza, ut ipse in bonis et territoriis quorumlibet regnicolarum regni

nostri Sclauonie mineras salium perquirere et pro maiestate nostra occupare debeat. Ideo fidelitati vestre harum serie mandamus, quatenus statim visis presentibus, unum ex hominibus vestris penes ipsum Gregorium de Zthwbycza deputetis, qui in inquirendo huiusmodi mineris salium eidem omni auxilio et assistencia adesse debeat; provideatisque, ut iobagiones vestri, qui super hac re, per ipsos homines nostros inquirentur, mineras huiusmodi fideliter referant, et cum eisdem hominibus nostris procedant. Secus igitur, si ammissionem bonorum vestrorum evitare cupitis, non faciatis Datum Bude sabbato proximo post Ambrosii. Anno MCCCCLXXX sexto.

(A tergo). Honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis, fidelibus nobis dilectis.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio ven. Capit. eccl. zagrab.

342.

Anno 1487, 26. januarii. Zagrabiae.

Communitas civitatis montis Grecensis fratribus Eremitis concedit, ut turrim in civitate sitam restaurent in eaque unum inquilinum collocent.

Nos communitas civium civitatis montis Grecensis de juxta Zagrabiam. Ad universorum presencium et futurorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nos matura deliberacione, deligentique consilio ac unanimi voluntate inter nos prehabitis, considerantes quomodo turris murata fratrum Heremitarum seu claustri beate Marie virginis in promontorio zagrabiensi fundati cum suis fundis et pertinenciis in civitate nostra ac inter nos a parte videlicet meridionali et inter fundos ac civilia condam Mathie Thechech ex una, partibus vero ex altera olim discreti domini Alexii presbiteri, concivium nostrorum, habita et existens, dictos fratres Heremitas et claustrum eorum predictum, prout ex certis litteris nostris coram nobis specietenus productis et exhibitis vidimus clare contineri, empticio et pleno jure concernens, ab olim et ab antiquo pluribus retroactis temporibus, immo eciam priusquam dicto claustro esset vendita, habitatoribus fuisset destituta atque penitus deserta, ex cuius turris desercione, destitucione et defectu hiis presertim impacatis et a Turcis timorosis temporibus nostre civitati, communitatique non parvus timor, formido atque pavor foret, cautelaque summe necessaria ad hoc adhibenda restabat, ob peticiones eciam dictorum fratrum Heremitarum ad nos proinde factas, necnon ob reverenciam et spem ac devocionem, quas ad venerabilem, gloriosissimamque genitricem creatoris et domini nostri

Jesu Christi, virginem Mariam, protectricem et dominam nostram ac ad dictorum fratrum Heremitarum oraciones et contemplaciones gerimus firmiter et habemus, concessimus et annuimus atque ratum perpetuo ac gratum habere et servare et servari facere decrevimus, ut ipsi fratres Heremite seu claustrum dictam turrim eorum in nostri medio existentem, reedificare, munire ac domos et edificia, necnon curiam et ortulum circum eandem turrim in dictis suis fundis errigere, construere, amenitateque structura et edificacionis ac fortificacionis decorare valeant ac perpetuo jure et in evum pacifice possint possidere, ab omnibusque et singulis nostris contribucionibus, daciis, custodiarum civitatis exhibicionibus, tlacisquoque et a quibusvis oneribus, que in medio nostri seu per nos duntaxat fieri et imponi solerent et contingi possent, sint iidem fratres Heremite et ipsorum universi homines seu inquilini dictam turrim seu domos et curiam inhabitantes perpetuo et in evum exonerati, penitusque et omnino fiant exempti et subportati. Hoc tamen clare expresso, quod si plures, quam unum, inquilinos dicti fratres Heremite in prefatis eorum turri, domibus et curia inhabitatare et morari voluerint et permiserint, tunc tales inquilini, si plures, quam unus, fuerint, iuxta ritum, modum et consvetudinem nostre civitatis ad consveta civitatis nostre portanda onera prout et ceteri tales tenebuntur et premissa libertate non fruentur. Addicimus insuper et volumus, quod iidem fratres Heremite et claustrum universum perpetuis temporibus singulis annis possint dictam turrim seu cellarium in eadem habitum semel videlicet tantum in quolibet anno cum vino replere ac huiusmodi vinum inter nos et eciam extraneis, prout aliquis concivium nostrorum, libere propinare, vendere ac vendicioni exponendi plenam habeant facultatem atque vendendi. Hoc eciam non pretermisso, quod dicti fratres Heremite seu claustrum singulis annis tercio die festi beati Martini episcopi unum florenum pro prefatorum, presertim vinorum vendicione, nostre communitati manibus videlicet judicis nostri pro tempore constituti dare et assignare ac sibi ipsis ab eodem judice proinde expeditorias procurare tenebuntur et erunt obligati. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum feria sexta proxima post festum conversionis sancti Pauli apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo.

Summa privilegiorum monasterii Remetensis. MSC. In arhivio incl. Acad Scient. Slavor. merid.

343.

Anno 1487, 7. aprilis. Romae.

Ab Innocentio VIII. papa, capitulo zagrab. praecante, statutorum corrigendorum, mutandorumque facultas datur.

Innocencius episcopus servus servorum dei. Dilectis filiis capitulo zagrabiensi, salutem et apostolicam benedictionem. Piis fidelium votis ex quibus animarum salutem et conscienciarum quietem prodire conspicimus libenter annuimus atque favoribus prosequimur opportunis. Sane pro parte vestra nobis nuper exhibita peticio continebat, quod si statuta ecclesie vestre zagrabiensis decursu iam annis centum quinquaginta vel circa edita et compilata, extunc postmodum minime immutata ac temporum, personarum, rerumque condicionibus, mutatis oportunitatibus dicte ecclesie pro magna parte minime deserviencia, quorum aliqua ii, qui in eadem ecclesia obtinent pro tempore dignitates, canonicatus et prebendas observare commode nequeunt, examinarentur, corrigerentur et si opus foret ex toto cassarentur et abolerentur et alia convenienda ederentur, ex inde prefecto dicta ecclesia in spiritualibus et temporalibus susciperet incrementum et paci conscientiarum, dignitates, canonicatus et prebendas huiusmodi obtinencium, qui de illis observandis in eorum recepcione prestiterunt et prestant pro tempore corporale iuramentum, quia nonnulla ex eis servare omittunt, utpote ecclesie minus utilia et temporum condicioni contraria et adversancia, oportune consuleretur. Quare pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut vos a juramento per vos prestito super dictorum statutorum observatione absolvere et cum venerabili fratre nostro episcopo zagrabiensi omnia et singula statuta huiusmodi etiam iuramento et apostolica auctoritate confirmata examinare, corrigere, mutare, reformare et innovare ac totaliter cassare et alia personis, locis et temporibus accomoda edere libere et licite valeatis, licentiam et facultatem vobis concedere, et que sic fieri, innovari et reformari contingeret, observari mandare, aliasque in premissis vobis et dicte ecclesie oportune providere de benignitate apostolica dignaremur. Nos itaque, qui ecclesiarum quarumlibet, presertim cathedralium et personarum earumdem laudabili regimini et reformationi libenter consulimus, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, ut cum dicto episcopo omnia et singula statuta huiusmodi, etiam juramento et apostolica auctoritate confirmata, examinare, corrigere, mutare, reformare et innovare ac totaliter cassare et alia personis, locis et temporibus predictis accomoda edere libere et licite possitis ac valeatis, licentiam et facultatem concedimus, eaque sic per vos

innovata et reformata dicta auctoritate observari mandamus, absolventes singulos vestros a prestito per vos iuramento de illis pro tempore observandis ad cuius observacionem volumus vos non teneri, non obstantibus permissis et constitutionibus et decretis apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis, mandati, absolucionis et innovacionis infringere, nec ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignacionem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Rome apud . . . . . Anno ab incarnatione domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo, septimo idus aprilis. Pontificatus nostri anno tercio.

Originale in membrana. A zona sericea rubri et crocei coloris appendet bulla pontificis. In arch. vener. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 88. nr. 22.

344.

Anno 1487, 4. maii. Zagrabiae.

Capitulum zagrab. de colonorum equis et peccoribus arcendis a tlacis et foenilibus capitularibus ad Zagrabiam sitis, quaedam disponit.

1487. In die Floriani per totum capitulum conclusum est, quod quicumque coloni non custodierint equos suos aut alia quevis pecora a tlacis dominorum et fenilibus, extunc huiusmodi equi aut pecora possint ibidem in tlacis et pratis aut fenilibus interfici impune. Si vero huiusmodi pecora in dampno reperiri non possent, extunc talis, cuius pecora extiterint, teneatur solvere duplum dampni, aut si certo non possent inveniri tales, quorum pecora dampnum faciunt, teneantur omnes iurare, et quicumque iurare recusaret, eodem modo teneatur ad solucionem. Ipsi autem coloni nostri inter se habeant in hiis vivendi consvetudinem, ut pecora huiusmodi vel equi in eorum segetibus et pratis reperti non possint interfici, sed dentur villico et fiat estimacio dampni, ut est consvetudo eorum; racio, quia ipsi tlacas dominorum et fenilia ac prata maliciose erant soliti depascere et devastare ex eo, quia tlace dominorum et fenilia sunt longe et ideo custodiri non possunt, nec est licitum quod rustici nostri sunt judices nostri in estimacione dampnorum per eos illatorum sicut hucusque facere conati sunt.

Liber rubeus ven. Capit zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

345.

Anno 1487, 5. decembris. Budae.

A regis judicio causa, quae de Petrovina, Šiljakovina et Hrašće possessionibus inter communitatem civitatis montis Grecensis et Heningum de Sused agitur, communitati civitatis Hrašće adjudicatur.

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie zagrabiensis, Vrbanus electus et confirmatus ecclesie agriensis, thezaurarius regius ac in causis in presencia palatinali vertentibus per serenissimum principem dominum Mathiam, dei gracia regem Hungarie, Bohemie etc. ducemque Austrie, dominum nostrum graciosissimum, judex deputatus, amiciciam paratam cum honore. Noveritis, quod in congregacione generali magnificorum dominorum condam Michaelis Orszag de Gwth, alias dicti regni Hungarie palatini et judicis Comanorum ac comitis Stephani de Bathor, judicis curie regie, universitati nobilium comitatus zagrabiensis feria tercia proxima ante festum Purificacionis beate Marie virginis in anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, preteritum, de speciali commissione et mandato dicti domini nostri regis prope civitatem zagrabiensem per eosdem condam dominum Michaelem palatinum ac comitem Stephanum de Bathor celebrata, condam magister Johannes Possgay, director causarum prefati domini nostri regis, in persona eiusdem de medio aliorum exurgens, proposuerat eo modo: quomodo possessiones Petrowyna, Sylakowyna et Hrazthya vocate, in comitatu zagrabiensi existentes et habite, ad civitatem suam regalem montis Grecensis pertinerent, quas egregius Johannes Henyngh de Zomzudwara teneret et conservaret potencia mediante, earumdemque detencionis et conservacionis racionem scire vellet ab eodem jure admittente. Quo audito, Johannes de Orehowcz, pro prefato Johanne Hennyngh in causam attracto, cum procuratoriis litteris capituli ecclesie zagrabiensis in eorumdem exurgens presenciam, responderat tali modo: quod prescripte possessiones Petrowyna, Sylakowyna et Hrazthya vocate, ipsi in causam attracto vigore efficacium litterarum et litteralium instrumentorum pertinerent, quas et que non ad tunc, sed in termino ulteriori per prefatos dominos condam Michaelem Orszag, alias palatinum et comitem Stephanum sibi dando cum gravamine consveto, coram dicto domino condam Michaele palatino producere et exhibere promptus fuisset et paratus; pro eo iidem domini Michael palatinus et comes Stephanus judicantes commiserant eo modo, ut antelatus Johannes Hennyngh, in causam attractus, universas litteras et lit-

teralia sua instrumenta, si quas et que in facto prescriptarum possessionum Petrowyna, Sylakowyna et Hrazthya vocatarum postherate confectas et emanata in octavis festi beati Georgii martiris, tunc venturis, in dicta curia regia cum deponendo judicio trium marcarum coram ipso domino condam Michaele palatino producere et exhibere deberet et teneretur contra dominum nostrum regem, actorem prenotatum, ut his visis idem dominus Michael palatinus judicium et justiciam facere valleret inter partes in premissis dictante juris equitate. Quia autem antelatus Johannes de Orehowcz in persona dicti Johannis Hennyngh, in causam attracti, dictum judicium trium marcarum dictis dominis condam Michaeli palatino et comiti Stephano, partique adverse persolverat, ideo idem dominus condam Michael palatinus et comes Stephanus eundem Johannem Hennyngh super solucione dicti judicii trium marcarum quietum reddiderunt et expeditum. Ipsis denique octavis festi beati Georgii martiris instantibus, prefatus Johannes Hennyngh, in causam attractus, per annotatum magistrum Johannem Possgay, legittimum procuratorem dicti domini nostri regis, in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram dicto domino Michaele palatino expectatus, in presenciam eiusdem non venerat neque miserat, se mediantibus aliis litteris ipsius condam domini Michaelis palatini judicialibus exinde confectis, in judicio aggravari permiserat, postulans prefatus procurator dicti domini nostri regis, eidem ex parte memorati in causam attracti per ipsum condam dominum Michaelem palatinum in premissis juris equitatem impertiri; et quia idem Johannes Hennyngh, in causam attractus, ad premissa evocari debuerat, pro eo idem condam Michael palatinus vestram amiciciam litteratorie pecierat diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo suus palatinalis, infra declarandus, de curia regia per eundem ad id specialiter transmissus, memoratum Johannem Hennyngh de Zomzedwara prescriptas litteras et litteralia sua instrumenta exhibiturum, ac de judicio trium marcarum eidem condam domino palatino et parti adverse satisfacturum contra antelatum dominum nostrum regem actorem ad octavas festi beati Michaelis archangeli, tunc venturas, ipsius condam domini Michaelis palatini evocaret in presenciam, et post hec hujus evocacionis seriem cum nomine evocati, octavas ad predictas, dicto condam domino Michaeli palatino rescriberetis. A quibusquidem octavis festi beati Michaelis archangeli prescripta instrumentalis exhibicio partes inter predictas seriebus litterarum dicti condam domini Michaelis palatini prorogatorie ventillanda, ad octavas festi Epiphaniarum domini in anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, preteriti, de-

venisset. Eisdem denique octavis, tunc instantibus, prefatus magister Johannes Possgay, director causarum dicti domini nostri regis, pro eodem domino nostro rege in eiusdem condam domini Michaelis palatini veniens presenciam, litteras vestras super ipsa evocacione relatorias eidem domino Michaeli palatino presentarat judicio per Paulum Fynthygh de Zenth Iwan palatinalem ac discretum Benedictum presbiterum rectorem are beati Georgii martiris dicte ecclesie vestre prebendarium, vestrum, homines, per prefatum Johannem Hennyngh de Zomzedwara in possessione sua Zthaynewecz vocata, per Benedictum jobagionem suum in eadem commorantem, prescriptas litteras et litteralia sua instrumenta exhibuerant ac de dictis judiciis trium marcarum antefato condam domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturum contra memoratum dominum nostrum regem actorem ad predictas octavas festi beati Michaelis archangeli legittime evocaturum, idem Michael palatinus comperuerat manifeste. Ad quasquidem octavas festi Epiphaniarum domini jam fatus Johannes Hennyngh de Zomzedwara per annotatum magistrum Johannem Possgay, directorem causarum dicti domini nostri regis actoris, in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram dicto domino Michaele palatino legittime expectatus, premissas litteras et litteralia sua intrumenta exhibiturus ac de dictis judiciis trium marcarum annotato condam domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturus, eiusdem palatini in presenciam non venerat neque miserat, sed se mediantibus aliis litteris eiusdem domini palatini exinde confectis, pro sua non veniencia in judicio consveto et pro non solucione dictorum judiciorum in dupplo eorumdem aggravari permiserat, postulans prefatus magister Johannes, director causarum ipsius domini nostri regis actoris, eidem ex parte memorati Johannis Hennyngh, in causam attracti, per prefatum dominum Michaelem palatinum in premissis juris equitatem elargiri. Et quia idem Johannes Hennyngh, in causam attractus, adhuc ad premissa in tribus foris comprovincialibus proclamari fore debuerat, pro eo vestram amiciciam idem dominus Michael palatinus litteratorie pecierat diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, homo suus infra declarandus, memoratum Johannem de Zomzedwara prescriptas litteras et litteralia sua instrumenta exhibiturum ac de judiciis trium marcarum prefato domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturum contra annotatum dominum nostrum regem actorem ad octavas festi beati Georgii martiris, tunc venturas, in tribus foris comprovincialibus publice et manifeste ipsius condam domini Michaelis palatini faceret proclamari in presenciam, insinuando ibidem eidem, ut si veniret et prescriptas

litteras et litteralia sua instrumenta exhiberet, ac de dictis judiciis novem marcarum annotato condam domino Michaeli palatino et parti adverse satisfaceret, bene quidem, alioquin non obstante ipsius absencia et rebellione, idem dominus Michael palatinus suum faceret causa in premissa, prout dictaret ordo juris, et post hec huiusmodi trineforensis proclamacionis seriem cum nomine proclamati octavas ad predictas, ut fieret expediens, dicto condam domino Michaeli palatino amicabiliter rescriberetis. A quibus tandem octavis festi beati Georgii martiris premissa instrumentalis exhibicio partes inter predictas seriebus litterarum jam fati condam domini Michaelis palatini prorogatorie ventillanda ad octavas festi Epiphaniarum domini in anno eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio, preteriti, dilative devenisset. Eisdem denique octavis instantibus, prefatus magister Johannes Possgay pro prefato domino nostro rege cum procuratoriis litteris eiusdem sepefati condam domini Michaelis palatini veniens in presenciam, litteras vestras supra premissa trinaforensi proclamacione relatorie rescriptas, eidem domino Michaeli palatino presentaverat, in quibus idem dominus Michael palatinus per Balthasarem de Mykchowcz suum palatinalem ac Gregorium presbiterum chori ecclesie vestre prebendarium, primo feria quinta proxima post festum resurreccionis Domini, tunc proxime preteritum, Chetherthrekhel, secundo, die dominico immediate sequenti, utputa in octava festi resurreccionis Domini pretacti in Wgra, tercio vero et ultimo feria secunda similiter tunc proxime inmediate occurrente in monte Grecensi, oppidis et civitate, in tribus videlicet foris comprovincialibus memoratum Johannem de Zomzedwara prescriptas litteras et litteralia sua instrumenta exhibiturum et de judiciis novem marcarum dicto domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturum contra annotatum dominum nostrum regem, actorem, publice et manifeste ad predictas octavas festi beati Georgii martiris tunc venturas suam palatinalem in presenciam publice proclamatum extitisse comperuisset seriose; et ab eisdem octavis exhibicio instrumentalis prenotata eo, quod prefatus Johannes de Orehowcz pro annotato Johanne Hennyngh, in causam attracto, cum procuratoriis litteris capituli ecclesie zagrabiensis vestre, dicto condam Michaele palatino comparens, nec ipsam instrumentalem exhibicionem facere et neque judicia prenotata persolvere posse iudicarat, per eundem condam dominum Michaelem palatinum ad octavas festi beati Georgii martiris, tunc venturas, cum deponendo judicio trium marcarum, premissis judiciis in dupplo acrescentibus, extitisset protellata. A quibus quidem octavis festi beati Georgii martiris primum prememorati olim domini Michaelis palatini, ipsoque e medio sublato, magnificoque condam

domino Emerico de Zapolya comite perpetuo terre scepusiensis in eundem palatinatus honorem sublimato, eiusdem condam domini Emerici palatini litterarum prorogatoriarum seriebus ventillanda, ipso eciam domino Emerico palatino pridem defuncto et nobis, ut premittitur, in causis in presencia palatinali vertentibus per regiam clemenciam pro judice deputatis, ultimum ad presentes octavas festi beati Michaelis archangeli nostram in presenciam deventa extitisset et deducta. Ipsis denique octavis instantibus, magister Benedictus de Borswa, director causarum regalium, pro antefato domino nostro rege cum procuratoriis litteris eiusdem nostram veniens in presenciam, vehementer presriptas possessiones Petrowyna, Sylakowyna et Hrazthya vocatas in dicto comitatu zagrabiensi sitas, juri regio et per consequens civibus pretacte civitatis regalis montis Grecensis pertinentes fore declaraverat, quasdam septem litteras, duas scilicet condam domini Sigismundi regis, terciam vero condam domine Marie regine, quartam vero, quintam, sextam et septimam sepefati capituli ecclesie zagrabiensis nobis demonstravit. Quarum prima jamfati condam domini Sigismundi regis littera privilegialis anno gracie millesimo trecentesimo nonagesimo tercio, duodecimo kalendas novembris, regni autem sui anno septimo edita, dupplici sigillo eiusdem in pendenti vallata, has in se verbaliter et confirmative series et continencias duarum litterarum, quarum unius scilicet eiusdem domini Sigismundi regis donacionalis in Kaproncza feria quarta proxima ante festum beati Laurencii martiris anno domini millesimo trecentesimo octuagesimo septimo exorte, series exprimebat, quod idem dominus Sigismundus rex ad humillime supplicacionis instanciam fidelium suorum Myklyny judicis, necnon Mawricii et Johannis Leber juratorum civium civitatis sue montis Grecensis de Zagrabia, quasdam possessiones suas regales Petrowyna et Hrazthya vocatas, in regno suo Sclauonie sitas, ad castrum suum Selyn, alio nomine Chychan appellatum spectantes, apud manus suas regias pacifice habitas, cum omnibus suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, sub eisdem metis antiquis et terminis, quibus eedem per ipsum dominum Sigismundum regem possesse fuissent et conservate, a predicto castro Selyn eximendo et separando, antefato judici, juratis ac universis civibus et hospitibus suis de dicta Zagrabia, eorumdemque heredibus et posteritatibus de manibus suis regiis dedisset, donasset et contulisset in sempiternum possidendas, tenendas pariter et habendas. Alterius vero, videlicet dicti capituli zagrabiensis, littere superinde statutorie in festo beatissimi regis Stephani in dicto anno gracie millesimo tercentesimo octuagesimo septimo emanate continentia declarabat, quod regius et dicti capituli zagrabiensis homines, litteris in eisdem

nominati, ad regium statutorium mandatum transmissi, feria secunda proxima ante festum assumpcionis beate Marie virginis, in eodem anno preterita, ad facies prescriptarum possessionum Petrowyna et Hrazthya vocatarum pariter accedentes, earumdemque vicinis et commetaneis universis inibi legittime convocatis et presentibus, easdem possessiones cum cunctis ipsarum utilitatibus et pertinenciis universis . . . memoratis civibus dicte civitatis montis Grecensis perpetuo statuentes, possidendas statuissent, nullo contradictore apparente. Quasquidem binas litteras et omnia in eis contenta, donacionemque et statucionem prescriptarum possessionum Petrowyna et Hrazthya patrocinio prescriptarum litterarum suarum privilegialium idem dominus Sigismundus rex . . . et confirmasset. Alterius autem ipsarum, videlicet predicte domine Marie regine, sigillo eiusdem ab intus in inferiori margine consignata, hanc verbalem servabat continenciam: Maria dei gracia regina Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. Fidelibus suis magnifico viro domino Detrico Bwbek, regni nostri Sclauonie bano et vicebano eiusdem et officialibus eorumdem in exaccionibus mardurinarum ac decimarum porcorum procedentibus, quibus presentes ostenduntur, salutem et graciam. In personis universorum fidelium civium et hospitum nostrorum civitatis nostre zagrabiensis, nostre datur intelligi maiestati, quomodo vos super jobagiones ipsorum in eorum posesionibus Petrowyna et Hrazthya commorantes, per illustrissimum principem dominum Sigismundum regem, consortem nostrum carissimum, pro eorum fidelibus serviciis perpetuo ipsis donatis et collatis, mardurinas et decimas porcorum dicare et exigi faceretis, cum tamen, ut nostre fertur maiestati, huiusmodi dicaciones et exacciones ullo unquam tempore super dictos jobagiones eorum alii dicti regni nostri Sclauonie bani, predecessores vestri, exigi facere fuissent consveti. Super quo vestre fidelitati firmo damus reginali sub edicto, quatenus visis presentibus, rebusque sic se habentibus dictos jobagiones memoratorum civium et hospitum nostrorum ad soluciones dictarum mardurinarum et decimarum (porcorum) compelere seu quovis modo astringere per amplius non presumpmatis nec sitis ausi modo aliquali. Et hoc idem futuris banis et vicebanis et officialibus injungimus, dantes ipsis firmis similibus sub preceptis. Presentes autem post lecturam, semper reddi jubemus presentati. Datum in Zakan tercio die festi beati Ambrosii episcopi. Anno domini millesimo tercentesimo nonagesimo primo.[1]) Tercie nempe ipsarum, scilicet dicti domini Sigismundi regis littere patentis, sigillo eiusdem in inferiori

[1]) Vid. Vol. 1. Doc. 344. pag. 319.

margine ab intus munite, series sequitur esse talis: Sigismundus dei gracia rex Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. marchioque Brandenburgensis. Fideli suo viro magnifico domino Johanni comiti Wegle et Modrussie ac regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie bano vel eius vicegerenti, salutem et graciam. Cum nos quasdam duas possessiones nostras Petrowyna et Hrasthya vocatas in comitatu zagrabiensi habitas, alias ad castrum nostrum Selyn, alio nomine Chychan vocatum, pertinentes, easdem a prefato castro eximentes ex manibus nostris regiis, nove nostre donacionis titulo ac omni eo jure quo nostre rite incumbunt collacioni, cum universis juribus ipsarum ac utilitatibus et quibuslibet proventibus nostre maiestati provenire debentibus, fidelibus nostris judici, juratis ac universis civibus civitatis nostre montis Grecensis de Zagrabia pro ipsorum fidelibus serviciis jure perpetuo contulerimus, ideo fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatenus prefatos cives nostros ac eorum jobagiones in predictis possessionibus commorantes in nullo impedire et aggravare, nec aliquas soluciones ab ipsis recipere, sed eosdem adinstar ceterarum possessionum eorumdem de dominio earum manus vestras trahendo, ac contra quoslibet indempnes ac illesos protegere, conservare et manutenere debeatis maiestatis nostre in persona, aliud non facturi; et hoc idem injungimus futuris banis et vicebanis, dantes ipsis similibus sub preceptis. Datum Bude in festo beatorum Simonis et Jude apostolorum. Anno domini millesimo tercentesimo nonagesimo tercio. Quarte quidem earumdem, videlicet sepefati capituli ecclesie zagrabiensis littere privilegialis, sigillo eiusdem in pendenti communite, tenor talis est: Capitulum ecclesie zagrabiensis. Omnibus Christi fidelibus, presentibus pariter et futuris, presencium noticiam habituris, salutem in salutis largitore. Ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod viri nobiles castrenses campi zagrabiensis, Andreas videlicet filius Jelk, sua, Valentini, Nicolai, Simonis, Andree, Anthonii et Thome filiorum suorum, necnon Petrus, filius Georgii, similiter sua, Valentini et Pauli filiorum eiusdem in personis, onus et gravamen eorumdem filiorum ipsorum ipsi Andreas et Petrus, si infrascriptis temporis in processu contraire aut aliquovismodo eadem retractari vellent atque niterentur, sponte in se assumpmentes, item Mathe, filius Michaelis et Johannes filius predicti Georgii modo simili in sua, ac alterius Georgii, Adriani, Anthonii et Luce natorum suorum personis, onus et gravamen eorumdem filiorum ipsorum ipsi Andreas et Petrus si infrascriptis etc. coram nobis personaliter constituti, dixerunt et sponte confessi sunt ipsorum oraculo vive vocis in hunc modum: quod licet tempore quo providi viri communitas et cives civitatis montis Gre-

censis villam seu possessionem regalem Petrowyna vocatam, in dicto campo zagrabiensi sitam et habitam, cum omnibus eiusdem utilitatibus et pertinenciis ex generosa donacione serenissimi principis et domini, domini Sigismundi dei gracia illustrissimi regis Hungarie, Dalmacie, Croacie etc. ac marchionis Brandemburgensis etc. domini nostri naturalis, ipsis communitati et civibus antedictis perpetuo facta, iuxta regni consvetudinem occupare et ipsos in eandem statuere fecissent et procurassent, ne quandam possessionem predictorum nobilium castrensium Sylakowina appellatam, inter possesiones Petrowynam antedictam et Kosthanewecz nuncupatam, filiorum Michaelis dicti Wythez iuxta fluvium Buna vocatum, habitam et existentem, ipsos jure hereditario contingentem, ad sepedictam Petrowynam occupare aut quovismodo ipsis appropriare voluissent . . et eosdem prohibuissent, considerantes tamen et animo revolventes ipsi nobiles quod semper et ab antiquo sub cautella et proteccione prefatorum civium fuissent et essent de presenti et in . . . . futuro ab eisdem civibus tuicionem et proteccionem habere sperarent et sperant, et ut cum eisdem communitate et civibus ac eorum heredibus mutua et sincera dileccione in posterum valerent congaudere nobiles et filiorum *(sic)* antelatorum in recompensacionem huiusmodi, prenominatam possessionem Silakowyna nuncupatam, cum universis (usibus) et fructuositatibus scilicet terris arrabilibus, pratis, silvis, nemoribus, aquis et aquarum decursibus et aliis quibusvis pertinenciis in facie eiusdem possessionis habitis et ad eandem spectantibus, dictis civibus et eorum heredibus perpetuo et irrevocabiliter dedissent, donassent et resignassent, immo dederunt, donarunt atque resignarunt coram nobis, nullum jus, nullamve proprietatem dominii pro se et ipsorum heredibus in eadem possessione de cetero reservantes, dantes et concedentes dictis civibus disponendi, ordinandi sive ad ipsam possessionem dictorum civium Petrowyna aplicandi, annectendi vel aproporciandi aut quovis alio modo de eadem faciendi pro libito eorum liberam et securam facultatem; litteras vero prohibicionales, protestacionales, seu quascumque causales, quas tempora usque moderna contra dictos cives emanare procurassent omnino et in toto revocantes, litteras autem privilegiales seu instrumenta privilegialia, que et qualia super dictam possessionem Sylakowyna haberent, quibus mediantibus ipsam possessionem dicti nobiles et ipsorum proximi habuissent et hucusque possedissent, contra et adversus communitatem et cives dumtaxat et per omnia cassassent et nichilassent, immo cassarunt et anichilarunt, necnon in judicio et extra judicium cuilibet ipsas presentati nocitura pariter et viribus caritura reddidissent et reddiderunt nostri in presencia; assumpmentes

nichilominus nobiles memorati ipsos cives ac eorum heredes ab omnibus quibuslibet et signanter ab ipsorum proximis et generacione, si qui eosdem cives vel eorum heredes racione et pretextu dicte possessionis Sylakowyna impedire et inquietare modo aliquali quovis temporis in processu volentes expedire propriis ipsorum laboribus et expensis, ad quod se coram nobis sponte obligarunt nobiles castrenses sepe allegati. In quorum omnium et singulorum testimonium, firmitatemque perpetuam litteras nostras privilegiales cum appensione nostri sigilli eisdem civibus ad cautelam duximus concedendas. Datum feria tercia proxima post octavas festi beatorum Phillipi et Jacobi apostolorum. Anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo quarto. Quinta vero ipsarum eiusdem capituli zagrabiensis littera reambulatoria, feria quinta proxima post festum sancte Trinitatis anno gracie millesimo trecentesimo nonagesimo quinto privilegialiter suborta, sigillo eiusdem in pendenti vallata, explicabat, quod cum idem capitulum receptis litteris serenissimi et incliti principis domini Sigismundi regis reambulatoriis simul et citatoriis, maiori eiusdem sigillo consignatis, pro parte providorum et circumspectorum judicis, juratorum ac tocius communitatis civitatis montis Grecensis civium dicto capitulo zagrabiensi directis et juxta mandatum ipsius domini Sigismundi regis in eisdem litteris expressum, dicto capitulo iniunctum, unacum Stephano, filio Chernk de Koznycha, homine dicti domini regis in prescriptis litteris eiusdem inter alios homines regios nominaliter inserto et conscripto, ipsorum hominem videlicet honorabilem et discretum virum dominum Johannem Lanceloti, socium et concanonicum eorum, ad infrascriptam possessionariam reambulacionem et metarum erreccionem possessionariam prefatorum judicis, juratorum et civium dicte civitatis Petrowyna ac Sylakowyna vocatarum, in campo zagrabiensi ultra fluvium Zawe habitarum et existencium faciendas, pro eorum testimonio duxissent destinandos. Qui tandem exinde ad idem capitulum redeuntes et per eosdem diligenter requisiti, eisdem concorditer et ipsorum pari et unanimi voto retulissent isto modo, quod ipsi feria sexta proxima ante festum sancte et individue Trinitatis in dicto anno preteritum ad facies predictarum possessionum ipsorum civium Petrowyna et Sylakowyna appellatarum simul et invicem procedendo accessissent, et prius earumdem possessionum vicinis et commetaneis, litteris in eisdem nominatis, illac convocatis et presentibus, primo ipsam possessionem Petrowyna per suas veteres et antiquas metas prout per regiam maiestatem semper et ab antiquo tenta fuisse et possessa asserebantur, tandem ipsam possessionem seu terram Sylakowyna per suas veras metas reambulantes, novis metis et signis metalibus, litteris

in eisdem clare conscriptis et specificatis consignassent et easdem sub una et eadem inclusione metarum cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet memoratis civibus civitatis montis Grecensis in perpetuum statuissent et reliquissent. Sexta namque earum, similiter ipsius capituli, super reambulacione et metarum erectione dictarum possessionum Petrowyna et Sylakowyna sed et statucione earumdem ipsis civibus factas privilegialiter edita, similem sensum per omnia continebat. Septima siquidem et ultima ipsarum eiusdem capituli zagrabiensis littera reambulatoria, feria quinta proxima post predictum, festum sancte Trinitatis in anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo quinto privilegialiter edita decantabat, quod cum idem capitulum receptis litteris reambulatoriis simul et citatoriis serenissimi principis et domini, domini Sigismundi dei gracia regis illustrissimi Hungarie, sigillo eiusdem maiori consignatis, pro parte providorum et circumspectorum virorum judicis et juratorum, necnon tocius communitatis civitatis montis Grecensis eidem capitulo directis. et juxta preceptum ipsius domini regis eidem capitulo iniunctum unacum Stephano, filio Cherenk de Koznycha, homine dicti domini Sigismundi regis in premissis regiis litteris inter alios homines regios nominatim conscripto, hominem dicti capituli, videlicet honorabilem virum dominum Johannem Lanceloti, socium et concanonicum ipsius capituli, ad infrascriptas reambulacionem et metarum ereccionem possessionis prefatorum judicis, juratorum civium dicte civitatis Hrasthya vocate, in campo zagrabiensi ultra fluvium Zawe habite et existentis, faciendas, pro testimonio ipsius capituli duxissent destinandum, qui tandem exinde ad idem capitulum reversi et per idem capitulum diligenter requisiti eidem concorditer retulissent tali modo: quod convocatis inibi universis eiusdem possessionis Hrasthya vicinis et commetaneis ac presentibus, eandem per suas veras veteres et antiquas metas, prout per regiam maiestatem semper et ab antiquo tenta fuisset, reambulantes, novisque metis et signis metalibus litteris in eisdem expressatis et clare specificatis, consignantes, cum cunctis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet memoratis judici, juratis et civibus dicte civitatis montis Grecensis reliquissent perpetuo possidendam nullo contradictore apparente. Quibus presentatis, antefatus magister Benedictus procurator dicti domini nostri regis, in persona eiusdem prescriptas litteras et litteralia instrumenta per antelatum Johannem Hennyngh modo premisso exhibere assumpta, exhiberi postulavit per eundem coram nobis. Quo audito antefatus Johannes de Orehowcz procurator annotati . . . . . Johannis Hennyngh in persona eiusdem in nostram exurgens presenciam et pro prescriptis exhibere assumptis litteris et litteralibus instru-

mentis, quasdam duas litteras prelibati domini Sigismundi regis nostrum judiciarium produxit in conspectum. Quarum prima anno gracie millesimo quadringentesimo sexto, quarto kalendas februarii, regni autem sui anno decimo octavo privilegialiter edita, maiori dupplicique et autentico sigillo eiusdem in pendenti vallata exprimebat, quod idem dominus Sigismundus rex prelatorum, baronum et pociorum regni sui procerum communicato consilio et sana deliberacione exinde subsecuta id statuendo decrevisset et ubique in regno suo fecisset publice proclamari, ut universe littere excellentissimi principis condam domini Lodouici regis, patris et soceri sui, sub ipsius secreto sigillo suo tantummodo ac serenissimarum principum dominarum Elizabeth matris et Marie conthoralis, reginarum dicti regni Hungarie, suorum carissimorum felicium recordacionum necnon eiusdem condam Sigismundi regis tam maioribus quam minoribus super factis quibuscumque et presertim possessionariis . . . . . personis dignitate quavis et condicione fungentibus, ecclesiasticis utputa et secularibus pro tollendo omni dubio, removendo scandalo et ad evitanda multa atque varia, que propter sigillorum ipsorum dominorum regum deperdicionem eiusdemque domini Sigismundi regis tam minoris quam maioris . . . . . . ex causis et racionibus legittimis . . . . presertim possessionaria dampna, gravia et periculosa detrimenta hactenus evenire potuissent, a festo beati Georgii martiris tunc proxime preterito usque ad festum eiusdem primitus eotunc futurum sub pena revocacionis, anullacionis et cassacionis huiusmodi litterarum non producendarum per ipsum dominum Sigismundum regem vidende, approbande, examinande . . . . sue claritatis exhiberi deberent conspectui et presentari. Tandem vir strenuus condam Nicolaus Toth, dictus de Zomzedvár, sua et honorabilis viri domini Christophori prepositi, uterini, ac Johannis filii condam magistri Laurencii similiter Toth fratruelis, fratrum suorum in personis, sue maiestatis veniens in conspectum, exhibuisset eidem condam domino Sigismundo regi quasdam duas litteras, unam videlicet suam patentem, priori maiori autentico sigillo suo predicto alias, ut prefertur, ex causis legittimis confracto, a tergo consignatam super donacione, perhempnali collacione eiusdem possessionis Petrowyna, alio nomine Zenth-Pether vocate, quam alias ad castrum suum regale Selyn vocatum in comitatu zagrabiensi situatum pertinuisse, per ipsumque Sigismundum regem ab eodem castro separata et fidelibus suis civibus civitatis montis Grecensis de Zagrabia donata ac tandem rursum ad idem castrum reannecta seu reaplicata fore dinoscebatur; et aliam honorabilis capituli ecclesie zagrabiensis super legittima eiusdem possessionis statucione pro prefato condam

magistro Laurencio, necnon ipsis Nicolao et Cristoforo preposito rite factis confectas, tenoris subsequentis, supplicans eidem Sigismundo regi exinde nominibus quibus supra humiliter et devote, ut easdem ratas, gratas et acceptas habendo, suisque litteris privilegialibus sub premisso maiori novo dupplici authenticoque sigillo suo verbotenus inseri faciendo, pro ipsis scilicet Nicolao, Christoforo et Johanne, eorumdemque Johannis et Nicolai heredibus innovando, perpetuo vallituras dignaretur confirmare. Quarum una scilicet littera ipsius domini Sigismundi regis littera donacionalis, Strigonii die dominico proximo post festum beati Barnabe apostoli, anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo nono confecta exprimebat, quod quamquam idem dominus Sigismundus rex, alias ad importunas preces fidelium suorum judicis, juratorum et civium civitatis sue montis Grecensis quandam villam seu possessionem Petrowyna alias Zenth-Pether vocatam, que tunc ad castrum suum regale Selyn vocatum in dicto comitatu zagrabiensi situatum pertinebat, ab eodem castro suo separando eisdem civibus et populis suis dicte civitatis sue montis Grecensis cum omnibus suis utilitatibus et pertinenciis vigore aliarum litterarum suarum jure perhempnali dinoscebatur contulisse. Tamen quia idem dominus Sigismundus rex dudum predictum castrum Selyn vocatum, ad quod predicta possessio Petrowyna alias Zenth-Pether dicta pertinere dinoscebatur, prefatis magistris Laurencio et Nicolao, necnon domino Christoforo preposito, filiis condam Nicolai dicti Toth de Zomzedwar, pro multifariis et meritoriis serviciis eorumdem magistrorum Laurencii et Nicolai, mediantibus aliis litteris suis superinde confectis, nove sue donacionis titulo cum omnibus suis pertinenciis et utilitatibus pleno jure in perpetuum meminisset et retulisset dedisse et donasse, et presertim attendens et preponderans, quod predicta separacio dicte possessionis ab eodem castro facta notabile preiudicium eisdem magistris Laurencio et Nicolao et Christoforo generaret, ideoque idem dominus Sigismundus rex matura superinde prehabita deliberacione, sano eciam ad id prelatorum et baronum suorum accedente consilio, prefatam donacionem predictis civibus et populis suis montis Grecensis per ipsum factam ac litteras superinde confectas et omnia exinde secuta ex causis et racionibus ad id animum suum moventibus cassandas, revocandas, annullandas ac irritas et innanes decernendo, prefatis civibus et populis suis ac successoribus eorumdem, perpetuum silencium imponendo, eandem possessionem Petrowyna alias Zenth-Pether appellatam, suis regiis manibus, sueque disposicioni reannectens et incorporans, consideratis fidelitatibus et fidelium obsequiorum laude dignis meritis prefatorum magistrorum Laurencii, Nicolai et Christofori, filiorum Nicolai dicti

Toth de Zomzedwar per ipsos ipso domino Sigismundo regi et sacro suo regio dyademati in variis et validis eiusdem regni sui expedicionibus prosperis utpote et adversis cum sumpmo diligencie studio ipsius participibus solicite exhibitis et impensis, pro quibus non immerito congruebat ipsos regio liberaliter antedicto prevenire et ampliori regalis prerogative munificencia premiare; ideo idem dominus Sigismundus rex prefatam possessionem Petrowyna alias Zent-Pether vocatam simul cum omnibus suis utilitatibus et pertinenciis universis ab eadem civitate sua montis Grecensis et ab omni jurisdiccione civium et populorum de eadem separando, rursum ad predictum castrum Selyn nuncupatum, ad quod eciam prius dicta villa pertinebat reannectens, reaplicans, conjungens et recorporans, eandem cum integritate suarum pertinenciarum sub suis veris metis et antiquis, quibus eadem hactenus possessa, habita et tenta fuisset, memoratis magistris Laurencio, Nicolao et Christoforo, eorumdemque magistrorum Laurencii et Nicolai dumtaxat heredibus et posteritatibus universis de suis regiis manibus nove sue donacionis titulo et omni eo jure, quo prelibata possessio sue rite incumbisset collacioni dedisset, donasset et in evum contullisset per ipsos et heredes ac successores eorum universos perpetuo et irrevocabiliter possidendam, tenendam pariter et habendam, salvo jure alieno. Altera autem ipsarum, scilicet dicti capituli ecclesie zagrabiensis, littera superinde statutoria tercio die festi beatorum Petri et Pauli apostolorum in dicto anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo nono edita, denotabat, quod Iwan, filius Iwan de Brezowycza, regius, et honorabilis vir dominus Johannes archidiaconus cathedralis, canonicus dicte ecclesie zagrabiensis dicti capituli eiusdem ecclesie, homines, ad regium litteratorium mandatum transmissi, quod ipsi in festo nativitatis beati Johannis baptiste, tunc proxime preterito, ad faciem prescripte possessionis Petrowyna alias Zenth-Pether vocate vicinis et commetaneis eiusdem universis inibi legittime convocatis et presentibus accedentes, eandem cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet prelibatis magistris Laurencio et Nicolao, necnon domino Christoforo preposito statuissent perpetuo possidendam, nullo penitus contradictore apparente. Quasquidem duas litteras donacionales scilicet et statutorias, tandem idem condam dominus Sigismundus rex requirentibus et exigentibus fidelibus serviciis sepefatorum Laurencii et Nicolai, necnon Christofori prepositi, eisdem, seriebus prescriptarum litterarum suarum confirmacionalium novi dupplicis et autentici sigilli sui appensione communitarum innovando perpetuo valituras confirmasset. Quarumquidem litterarum per procuratores parcium predictarum coram nobis modo

premisso productarum exhibicionibus factis, continenciisque earumdem per omnia suo ordine expositis, perlectis et sane intellectis, idem procurator parcium ipsis partibus per nos in premissis judicium et justiciam, finalemque deliberacionem pecierunt elargiri. Sane licet prelibatus condam dominus Sigismundus rex in preallegato anno gracie millesimo trecentesimo octuagesimo septimo, prout per pretactas litteras eiusdem informabamur, antelatas possessiones Petrowyna, Hrasthya cum earumdem utilitatibus a prenominato castro suo Selyn separasse et sequestrasse, memoratis civibus et hospitibus civitatis montis Grecensis in perpetuum donasse et contulisse prescripta statucione legittima subsecuta, expost eciam in pretitulato anno verbi incarnati millesimo trecentesimo nonagesimo quarto, prenominati nobiles castrenses campi zagrabiensis Andreas, scilicet filius Jelk, necnon Petrus, filius Georgii, in eorum ac aliorum fratrum et filiorum suorum personis predictam terram seu possessionem eorum Sylakowyna appellatam, inter possessiones Petrowynam antedictam et Kosthanewecz nuncupatam, habitam et existentem, ipsos jure hereditario contingentem, annotatis civibus civitatis montis Grecensis, racionibus litteris in eisdem specificatis, dedisse et contullisse; tandem vero in prescripto anno salutis millesimo trecentesimo nonagesimo quinto, regius et dicti capituli zagrabiensis homines ad litteratorium mandatum prelibati domini Sigismundi regis transmissi, pretitulatam possessionem Petrowyna ac terram seu possessionem Sylakowyna coniunctim sub una et in eadem inclusione metarum, separatim a pretacta possessione Hrazthya, per suas veras metas reambulantes, memoratis civibus montis Grecensis perpetuo possidendam nemine contradicente statuerunt et in eodem anno iamfatam possessionem Hrazthya per suas metas distinctim a predicta possessione Petrowyna similiter reambulantes, eisdem civibus statuerunt modo simili perpetuo possidendam. Tamen expost videlicet in pretitulato anno gracie millesimo trecentesimo nonagesimo nono sepescripto, possessionem Petrowyna ac dictam Zenth-Pether nominatam sub metis et terminis, quibus eadem per sepefatos cives montis Grecensis tenta fuisset et possessa, ab eisdem civibus civitatis montis Grecensis auferens et alienans et de omni jurisdiccione eiusdem possessionis Petrowyna eisdem civibus per perpetuum silencium imponens ad prescriptumque castrum Selyn reannectens et reincorporans cum cunctis eiusdem utilitatibus quibuslibet sub eisdem metis et terminis, quibus eadem per eosdem cives tenta fuisset et possessa, prenominatis Laurencio, Nicolao et Christoforo Toth donasse et contullise, et nichilominus eadem, ut pretactum est, per regium et dicti capituli homines juxta huius regni consvetudinem eisdem Laurencio, Nicolao et Chri-

stoforo, pretacta possessione Hrazthya eisdem civibus salva remanente, nullo contradicente legittime statuta extitisse reperiebatur manifeste, et ob hoc sepetacta possessio Petrowyna simul cum terra seu possessione Sylakowyna appelata ac aliis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet eo quod eandem terram seu possessionem Sylakowyna ipsi cives montis Grecensis metis dicte possessionis Petrowyna includentes easdem sub una et eadem inclusione metarum remisissent et possedissent, prelibatus quoque condam dominus Sigismundus rex ipsam possessionem Petrowyna simul cum cunctis suis pertinenciis sub eisdem metis et terminis, quibus eadem per predictos cives tenta fuisset et possessa ab eisdem civibus montis Grecensis auferens, memoratis Laurencio, Nicolao et Christoforo Toth contullisse dinoscebatur, antelato Johanne Hennyngh tamquam successori et heredi ipsorum Laurencii et Nicolai Toth in perpetuum relinqui et judicari, memorata autem possessio Hrazthya vocata modo simili cum cunctis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet ex collacione perhennali sepefati condam domini Sigismundi regis per eundem dictis civibus civitatis montis Grecensis anno premisso facta similiter adjudicari et statui deberi nobis ac reverendis in Christo patribus, dominis: Sigismundo quinqueecclesiensi, Nicolao wachiensi, Johanne chanadiensi, Nicolao electo tininiensi, ecclesiarum episcopis, Dominicoque ecclesie albensis preposito; item magnificis Andree de Bathor et Nicolao de Hederwara consessoribus nostris ac magistris prothonotario, ceterisque regni nobilibus nobiscum in examine ipsius cause existentibus cernebatur. Pro eo eorumdem dominorum prelatorum, baronum, magistrorum, prothonotarii ceterorumque regni nobilium quesito superinde et assumpto consilio prematuro, prelibatam possessionem Petrowyna appellatam in preallegato civium zagrabiensium (campo) adiacentem simul cum predicta terra seu possessione Sylakowyna vocata inter metas et terminos eiusdem possessionis Petrowyna existentem ac aliis cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, racionibus ex premissis, sepefato Johanni Hennyngh ac eiusdem heredibus et posteritatibus universis in sempiternum possidendam seriebus aliarum litterarum nostrarum adjudicatoriarum exinde confectarum perpetuo possidendam adjudicamus, et relinquentes antefatam possessionem Hrazthya in eodem comitatu zagrabiensi sitam similiter cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet antelatis civibus et hospitibus sepedicte civitatis montis Grecensis eorumdemque cunctis heredibus et posteritatibus universis modo similiter in perpetuum adjudicantes ac eisdem modo subscripto statui debere decernentes et commitentes, vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio

fidedignum, quo presente magister Sebastianus de Korothna vel Franciscus de Marocha, aut Bartholomeus de Kaplath, sin Benedictus de Thwl, sive Emericus de Lancz, curie regie notarius, aliis absentibus, homo noster, ad faciem sepetacte possessionis Hrazthya appellate in preallegato comitatu zagrabiensi adiacentis, vicinis et commetaneis suis universis inibi legittime convocatis et presentibus, eandem cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet memoratis civibus et hospitibus sepedicte civitatis montis Grecensis, eorumdemque heredibus et posteritatibus universis jure ipsis ex premissis incumbente statuat et committat in sempiternum possidendam, tenendam pariter et habendam, contradiccione prelibati Johannis Hennyngh et aliorum quorumlibet non obstante, et post hec huiusmodi possessionarie statucionis seriem, ut fuerit expediens, ad octavas festi beati Georgii martiris, nunc venturas, nobis aut huius regni Hungarie palatino amicabiliter rescribatis. Datum Bude sexagesimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli, predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo.

(A tergo). Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie zagrabiensis. Pro circumspectis judice, juratis, ceterisque civibus et incolis civitatis montis Grecensis super quadam possessionaria statucione per nostrum et vestrum homines modo infrascripto fienda, memorialis, cuius series ad octavas festi beati Georgii martiris legitime perdurandi nobis aut regni Hungarie palatino est reportanda.

Originale in charta, exessum et parum lacerum. A tergo vestigium sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

346.

Anno 1487, 10. decembris. Budae.

Kraljevec, Cerje, Kobiljak etc. possessiones, quas communitas civitatis montis Grecensis ad se vindicavit, a regis judicio capitulo zagrabiensi addicuntur.

Nos Vrbanus electus et confirmatus ecclesie agriensis, thezaurarius regius ac in causis in presencia palatinali vertentibus per serenissimum principem dominum Mathiam, dei gracia regem Hungarie, Bohemie etc. ducemque Austrie, dominum nostrum graciosissimum, judex deputatus. Damus pro memoria, quod in congregacione generali magnificorum dominorum condam Michaelis Orzag de Gwth, alias dicti regni Hungarie palatini et judicis Comanorum et comitis Stephani de Bathor, judicis curie regie, universitati nobilium comitatus

zagrabiensis feria tercia proxima ante festum purificacionis beate Marie virginis in anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo transacto, preteritum, de speciali commissione et mandato dicti domini nostri regis prope civitatem zagrabiensem per eosdem dominos Michaelem palatinum et comitem Stephanum celebrata, condam magister Johannes Posegay, alias director causarum prefati domini nostri regis, in persona eiusdem de medio aliorum exurgens proposuerat eo modo: quomodo possessiones Kralowcz, Cherye, Kobylyak, Swyblyan et Narth vocate, omnino in dicto comitatu zagrabiensi existentes et habite, ad civitatem suam regalem montis Grecensis pertinerent, quas nunc honorabile capitulum ecclesie zagrabiensis teneret et conservaret, quarum detencionis et conservacionis racionem scire vellet ab ipse capitulo jure admittente. Quo audito Gregorius Petrotha de Dedynareka, pro prefato capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem in eorumdem dominorum condam Michaelis palatini et comitis Stephani exurgens presenciam, responderat tali modo: quod prescripte possessiones Kralowcz, Cherye, Kobylyak, Swyblya et Narth vocate eidem capitulo zagrabiensi vigore efficacium litterarum et litteralium instrumentorum pertinerent, quas et que idem capitulum non ad tunc, sed in termino ulteriori per eosdem dominos condam Michaelem palatinum et comitem Stephanum sibi dando, cum gravamine consveto, in curia regia coram eodem condam domino Michaele palatino producere et exhibere promptum fuisset et paratum; pro eo iidem domini Michael palatinus et comes Stephanus hiis perceptis judicantes commiserant eo modo, ut antefatum capitulum ecclesie zagrabiensis vel procurator eiusdem legittimus universas litteras et litteralia sua instrumenta, si quas et que in facto prescriptarum possessionum pro se haberet confectas et emanata in octavis festi beati Georgii martiris, tunc venturis, in dicta curia regia cum deponendo judicio trium marcarum coram prefato condam domino Michaele palatino producere et exhibere deberet et teneretur contra actorem prenotatum, ut hiis visis, idem dominus Michael palatinus judicium et justiciam facere valeret inter partes in premissis dictante juris equitate. Quia autem prefatus procurator dicti capituli, in causam attracti, in persona eiusdem prescriptum judicium trium marcarum eisdem dominis condam Michaeli palatino et comiti Stephano de Bathor, partique adverse persolvisset, ideo iidem domini Michael palatinus et comes Stephanus ipsum capitulum ecclesie zagrabiensis super solucione dicti judicii quietum reddidissent et expeditum. Quibus tandem octavis festi beati Georgii martiris instantibus, antefatum capitulum ecclesie zagrabiensis per antelatum condam magi-

strum Johannem Posegay, legittimum procuratorem dicti domini nostri regis, in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram dicto domino Michaele palatino expectatum, in presenciam eiusdem non venisset neque misisset, se mediantibus aliis litteris eiusdem domini Michaelis palatini judicialibus exinde confectis in judicio aggravari permittentes, postulans prefatus procurator dicti domini nostri regis in persona eiusdem, eidem ex parte memorati in causam attracti per ipsum condam dominum Michaelem palatinum in premissis juris equitatem elargiri; et quia idem capitulum ad premissa evocari debuerat, pro eo prelibatus condam dominus Michael palatinus amiciciam capituli ecclesie chasmensis litteratorie pecierat diligenter, quatenus ipsorum mitteret hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, homo suus palatinalis, infra declarandus, memoratum capitulum ecclesie zagrabiensis prescriptas litteras et litteralia sua instrumenta exhibiturum ac de judicio trium marcarum eidem domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturum contra antelatum dominum nostrum regem ad octavas festi beati Michaelis archangeli, tunc venturas, eiusdem condam domini Michaelis palatini evocaret in presenciam, et post hec ipsius evocacionis seriem cum nomine evocati octavas ad predictas eidem domino Michaeli palatino amicabiliter rescriberet capitulum ecclesie chasmensis prenotatum. A quibusquidem octavis festi beati Michaelis archangeli prescripta instrumentalis exhibicio partes inter easdem seriebus litterarum eiusdem domini Michaelis palatini prorogatorie ventillanda ad octavas festi Epiphaniarum domini in anno eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo preteriti deveniente, eisdemque instantibus, prefatus magister Johannes Posegay director causarum dicti domini nostri regis pro eodem domino nostro rege eiusdem condam domini Michaelis Orzag palatini veniens in presenciam, litteras pretacti capituli ecclesie chasmensis super ipsa evocacione relatorias eidem domino Michaeli palatino presentasset, in quibus per Paulum Fynthycz de Zenth Iwan eiusdem domini Michaelis palatini ac discretum Benedictum presbiterum rectorem altaris beati Georgii martiris dicte ecclesie chasmensis prebendarium, eiusdem capituli chasmensis, homines, feria quarta, scilicet in festo decolacionis beati Johannis baptiste, tunc proxime preterito, prefatum capitulum ecclesie zagrabiensis in possessione ipsorum Popowcz vocata per Francz Gerdew dictum, jobagionem eiusdem in eadem commorantem, prescriptas litteras et litteralia sua instrumenta exhibiturum ac de dicto judicio trium marcarum prelibato domino Michaeli palatino et parti adverte satisfacturum contra memoratum dominum nostrum regem ad predictas octavas festi beati Michaelis archangeli eiusdem domini

Michaelis palatini presenciam legitime evocatum fore comperisset manifeste. Ad quas quidem octavas festi beati Michaelis archangeli annotatum capitutum ecclesie zagrabiensis per annotatum magistrum Johannem Posegay, directorem causarum dicti domini nostri regis, in persona eiusdem congruis diebus ipsarum octavarum coram ipso domino Michaele palatino legitime expectatum, premissas litteras et litteraria sua instrumenta exhibiturum, ac de dicto judicio trium marcarum eidem domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturum in presentiam eiusdem domini Michaelis palatini non venerat neque miserat, se mediantibus aliis litteris eiusdem condam domini Michaelis palatini judicialibus exinde confectis pro sua non venientia in judicio consveto et pro non solucione dicti judicii in dupplo eiusdem aggravari permittente, postulans prefatus procurator dicti domini nostri regis, actoris, eidem ex parte memorati in causam attracti per eundem dominum Michaelem palatinum in premissis juris equitatem impertiri. Et quia idem capitulum, in causam attractum, adhuc ad premissa in tribus foris comprovincialibus proclamari debuerat, pro eo idem dominus Michael palatinus amiciciam prescripti capituli ecclesie chasmensis litteratorie petierat diligenter, quatenus ipsorum mitteret hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo suus palatinalis, infradeclarandus, memoratum capitulum ecclesie zagrabiensis prescriptas litteras et litteralia sua instrumenta exhibiturum, ac de judiciis novem marcarum ipsi domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturum contra annotatum dominum nostrum regem, actorem, ad octavas festi beati Georgii martiris tunc venturas in tribus foris comprovincialibus publice et manifeste suam palatinalem faceret proclamari in presenciam, insinuans ibidem eidem, ut si veniret, prescriptasque litteras et litteralia sua instrumenta exhiberet, ac de dictis judiciis prefato domino Michaeli palatino et parti adverse satisfaceret, bene quidem, alioquin non obstante ipsius absencia et rebellione, idem dominus Michael palatinus finem decisurus et indilatum faceret causa in premissa prout dictaret ordo juris, et post hec huiusmodi trineforensis proclamacionis seriem cum nomine proclamati octavas ad predictas, ut fieret expediens, sepefato domino Michaeli palatino amicabiliter rescriberet capitulum chasmense prenotatum. A quibusquidem octavis festi beati Georgii martiris premissa instrumentalis exhibicio partes inter easdem seriebus litterarum prefati domini Michaelis palatini prorogatoriarum diversimode ventillata, octavas festi beati Michaelis archangeli in anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio preteriti celebratas dilative attigisset; ipsis denique octavis instantibus prefatus magister Johannes Posegay pro antefato

domino nostro rege cum procuratoriis litteris eiusdem prelibati condam domini Michaelis palatini veniens in presentiam, litteras annotati capituli ecclesie chasmensis super ipsa trinaforensi proclamacione rescripcionales, clause emanatas, eidem domino Michaeli palatino presentasset, in quibus per Balthazar de Mykchowcz palatinalem ac discretum Gregorium presbiterum chori eiusdem ecclesie chasmensis prebendarium eiusdem capituli chasmensis, homines, prefatum capitulum ecclesie zagrabiensis, primo feria quinta proxima post festum resurrectionis Domini tunc preteriti in Chetherthekhel, secundo, die dominico immediate sequenti, utputa, in octava festi resurrectionis Domini in Vgra, tercio namque et ultimo feria secunda proxima similiter immediate sequenti in monte Grecensi, in prefato comitatu zagrabiensi existente, tribus scilicet foris comprovincialibus post sese celebrari solitis ad ea, que in dictis litteris prefati domini Michaelis palatini continentur responsurum ac de judiciis novem marcarum eidem domino Michaeli palatino et parti adverse satisfacturum contra annotatum dominum nostrum regem, actorem, publice et manifeste ad octavas festi beati Georgii martiris in anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, preteritas, suam palatinalem in presenciam proclamatum fuisse comperisset manifeste. Quibus exhibitis, prefatoque magistro Johanne Posegay, legittimo procuratore dicti domini nostri regis, prescriptas litteras et litteralia instrumenta per annotatum in causam attractum exhibere assumptas exhiberi, ac de dictis judiciis novem marcarum judici et parti adverse satisfactionem impendere postulante. Quia Johannes de Orehowcz pro jamfato capitulo ecclesie zagrabiensis cum procuratoriis litteris eiusdem, coram prefato domino Michaele palatino astitisset, tamen tam premissam instrumentalem exhibicionem, quam eciam solucionem dictorum judiciorum per eundem dominum Michaelem palatinum in ulteriorem terminum differri postulasset, pro eo idem dominus Michael palatinus ad octavas festi beati Georgii martiris, tunc venturas, duxisset prorogandam eo modo, ut tunc prefatum capitulum ecclesie zagrabiensis vel procurator eiusdem legittimus prescriptam instrumentalem exhibicionem cum deponendo judicio trium marcarum coram ipso producere et exhibere, dictaque judicia cum dupplo eorumdem judici et parti adverse persolvere deberet et teneretur. A quibusquidem octavis festi beati Georgii martiris exhibicio dictorum litteralium instrumentorum simul cum dictis judiciis partes inter easdem seriebus litterarum dicti condam domini Michaelis palatini protellata, ipso tandem e medio sublato ac spectabili et magnifico, condam domino Emerico de Zapolya, comite perpetuo terre scepwsiensis in ipsum honorem

palatinatus sublimato, eiusdem expostquam eodem similiter ab hac luce decendente, nobisque in causis in presencia sua palatinali vertentibus per prefatum dominum nostrum regem pro judice deputatis, premissa instrumentalis exhibicio ultimatim ad presentes octavas festi beati Michaelis archangeli nostram in presenciam dilative devenisset, eisdem denique octavis occurentibus magister Benedictus de Borswa director causarum regalium pro prefato domino nostro rege cum procuratoriis litteris eiusdem, in nostram exurgens presenciam, volens prescriptas possessiones Kralowcz, Zwyblyan, Kobylyak, Cherye et Narth vocatas, prefato domino regi, consequenterque antelatis civibus civitatis montis Grecensis de jure pertinentes fore declarare, quasdam duas litteras, unam magnifici condam domini Laurentii, alias magistri thavernicorum olim serenissimi principis domini Ludovici incliti regis Hungarie, et aliam ipsius capituli ecclesie zagrabiensis, ambas privilegialiter editas, nostrum judiciarium produxit in conspectum. Quarum prima, videlicet ipsius domini Laurentii magistri thavernicorum littera privilegialis anno domini millesimo trecentesimo quadragesimo sexto confecta, sigillo eiusdem auttentico in pendenti vallata inter cetera exprimebat: quod cum olim prelibatum capitulum ecclesie zagrabiensis judicem seu villicum ac juratos cives et hospites de Grecz universos tam pro facto possessionario, quam et aliis negociis inter eos suscitatis, litigionario processu observato, ad certum terminum juridicum tunc regie maiestatis in presenciam attrahendos in causam, ipsaque causa contra et adversus ipsos cives et hospites tam super ipso facto possessionario, quam eciam premissis aliis negociis mota et suscitata, ab ipsa regali presencia translata, tandem diversorum judicum ordinariorum regni in presenciis agitata, variisque prorogationibus inter ipsas partes de termino in terminum protellata, ultimatim prefati domini Laurencii magistri thavernicorum in presenciam deventa extitisset, ipsis denique partibus tandem in certo termino, litteris suis in eisdem specificato, in figura judicii ipsius domini Laurentii ex parte capituli agentis magister Demetrius archidiaconus et magister Dyonisius canonici ipsius ecclesie zagrabiensis, tam pro se quam pro eodem toto capitulo cum procuratoriis litteris eiusdem, pro parte autem dictorum civium et hospitum Mykolech condam judex et Jaxe aurifaber, tunc cives jurati de Grecz predicta, modo simili coram ipso domino Laurentio comparendo, tam super premisso facto possessionario, quam et aliis premissis negociis tunc propositis, litterisque in eisdem specificatis, causantes et litigantes, iidem cives et hospites pro se et pro tota communitate diversa et perplura privilegia ipsorum in conspectu ipsius domini Laurencii contra dictum capitulum pro defen-

dendis et salvandis juribus ipsorum exhibuissent et produxissent, quibus tandem privilegiis per ipsum dominum Laurentium revisis et ruminatis, idem ex eorumdem privilegiorum tenoribus et continenciis in ipsa causa inter partes sua in presencia modo premisso vertente et habita, seriem sue judiciarie deliberacionis variis partium allegacionibus et altercacionibus contra sese sua in presencia factis admodum declarantes ultimatim deliberandum conclusisset: quod quia preallegati cives et hospites de Grecz predictas possessiones Kobylya et Zwyblyan vocatas, vigoribus efficacium instrumentorum per procuratorem dictorum civium coram ipso domino Laurencio magistro thavernicorum productorum ipsis pertinerent et a tempore collacionis earumdem possessionum ipsis facte, ut iidem magistri Demetrius archidiaconus et Dyonisius coram ipso domino Laurencio fassi fuissent, semper in eisdem pacifice perstitisse et sine aliqua contradiccione capituli annotati luculenter demonstrassent, dictumque capitulum tam tempore statucionis eiusdem possessionis Kobylya quam concordie prenotate velut nil juris nilque proprietatis in possessionibus prenotatis considerantes se habere aliquo contradiccionis obstaculo per iam fatum dominum Laurencium magistrum thavernicorum commune repertum extitisset, civibus et hospitibus de Grecz prenotatis obviasse et ex eo ipsas possessiones amisisse et consensisse propter sui taciturnitatem et propter temporis diuturnitatem bene merito potuisset annotari, litterasque protestacionales, prohibitorias et alias quaslibet, que alicuius efficacitatis viderentur vel momenti facto in premisso, iidem procuratores capituli ecclesie zagrabiensis per ipsum dominum Laurencium uti suo incubuisset officio trina vice requisiti nequivissent nec assumpsissent exhibere; igitur ipse dominus Laurencius thavernicorum regalium magister, una cum venerabili in Christo patre, domino Petro dei et apostolica gracia episcopo sirimiensi, item magnificis viris, domino Nicolao palatino et judice Comanorum, Thoma condam vayvoda transilvano, Paulo magistro thavernicorum reginalium, aliis eciam regni comitatus tenentibus et honores, necnon magistris prothonotario, ceterisque eiusdem regni nobilibus secum tunc in judicio consedentibus, dictas possessiones Kobylya et Zwyblyan vocatas, sub eisdem metis, quibus ab olim ipsi cives easdem possedissent, de plenitudine sue judiciarie potestatis adiudicandas prenotatis civibus et hospitibus de Grecz reliquissent perpetuo possidere, tenere et habere regio nomine mediante, dictumque capitulum ecclesie zagrabiensis, quod in statucione predicte possessionis Kobylya sub testimonio suo dictis civibus in concordiaque super dictis possessionibus Kobylya et Zwyblyan inter ipsos cives ab una ac quosdam Matheum

et Farcasium parte ab altera coram iam dicto zagrabiensis ecclesie capitulo mediantibus eiusdem litteris facta, nulla eiusdem capituli obviante contradictione consensum prebuisse et assensum, ipsum eciam capitulum veluti rei consense et admisse, propter quam taciturnitatem et temporis diuturnitatem eisdem hospitibus iuxta prescripcionis formam perpetuate, suscitatorem in facto calumpnie pariter cum predictis prelato ac baronibus et regni nobilibus commisisset fore convictum contra hospites de Grecz prenotatos. Altera autem ipsarum, videlicet iam dicti capituli ecclesie zagrabiensis, littera similiter privilegialis, sigillo eiusdem in pendenti communita anno domini millesimo ducentesimo [1]) nonagesimo secundo exorta, inter ceteras disposiciones ac alia in eadem contenta et enarrata negocia per predictos cives, judicem, juratos et universos cives civitatis montis Grecensis predicte ac ipsum capitulum per clausulas et articulos in tenoribus eiusdem conscriptos inter se mutuo factas et specificatas hanc clausulam continebat: utpote hoc declarato et non pretermisso, quod nos scilicet capitulum in nostro tributo seu tributaria exactione modo infrascripto cum eisdem civibus huiusmodi composicionem et ordinacionem duximus faciendam, ut a jobagionibus seu populis ipsorum civium in infrascriptis villis, videlicet: Dedych, Grachan, Kralowcz, Kobylye, Zwyblye, Narth, Nowa wez, Paobresye, Chernomerch, Hrasthya et Petrowyna vocatis, nunc residentibus et in futurum residenciam facientibus, nullum tributum nec aliquam tributariam exaccionem per nostros tributarios, nunc constitutos et in futurum constituendos, exigi faciemus nec recipi permittemus. Quibus exhibitis et presentatis, idem magister Benedictus de Borswa, procurator antefati domini nostri regis, in persona eiusdem prescriptas litteras et litteralia instrumenta per prelibatum capitulum ecclesie zagrabiensis modo premisso exhiberet assumptas per idem capitulum exhiberi postulavit coram nobis. Quo audito prefatus Valentinus Palfy de dicta Zenthmyhal pro eodem capitulo ecclesie zagrabiensis in causam attracto cum procuratoriis litteris eiusdem in nostram exurgens presenciam et pro prescriptis per ipsum capitulum exhibere assumptis litteris et litteralibus instrumentis quasdam quinque litteras, unam pretacti capituli ecclesie chasmensis fassionalem, aliam similiter eiusdem capituli ecclesie chasmensis exinde statutoriam, terciam namque serenissimi principis domini Sigismundi imperatoris et regis superinde confirmacionialem, quartam vero olim domini Alberti regis donationalem, quintam nempe et ultimam prefati capituli ecclesie chasmensis exinde statutoriam in annis et terminis infra decla-

---

[1]) Erronee pro »tercentesimo«. Vide: Vol. I. Doc. 362.

randis editas, nostro judiciario examini curavit exhibere. Quarum prima, scilicet iamfati capituli ecclesie chasmensis littera fassionalis anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto privilegialiter emanata sua serie declarabat, quod egregius et nobilis vir Rodolphus, filius Rodolphi de Medwe, alias de Alben, in presencia eiusdem capituli constitutus, in sua ac Leonardi, filii sui, personis onere et gravamine eiusdem super se assumpto, possessiones suas Kralewcz, Cherye ad eandem Kralewcz pertinentem cum tributo in eadem Cherye exigi solito, necnon Kobylyak, Zwyblya et Narth vocatas, omnino in dicto comitatu zagrabiensi existentes, cum earumdem cunctis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet sub certis condicionibus, clausulisque et articulis litteris in eisdem evidenter expressatis, honorabilibus dominis canonicis de capitulo ecclesie zagrabiensis et per consequens altari sancte crucis in eodem fundati pro refrigerio anime sue et fratrum suorum litteris in eisdem nominatorum confessus extitisset in perpetuum dedisse et tradidisse. Secunda vero littera dicti capituli ecclesie chasmensis exinde statutoria quintodecimo die ferie quinte proxime post festum nativitatis beate Marie virginis, anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto modo simili privilegialiter edita manifestabat, quod regius et eiusdem capituli homines ad litteratoriam peticionem olim domini Hermani Cilie et Zagorie comitis transmissi ad facies prescriptarum possessionum Kralewcz, Cherye, Kobylyak, Zwyblya et Narth vocatarum, presentibus vicinis et commetaneis earumdem accedentes, easdem cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet antefatis dominis canonicis dicte ecclesie zagrabiensis, nec non rectori dicti altaris sancte crucis in eadem ecclesie fundati, nullo penitus contradictore pro tunc inibi apparente in perpetuum statuissent. Tercia namque, utpote dicti condam domini Sigismundi imperatoris et regis, littera confirmacionalis anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto, quarto Nonas mensis Julii, regnorum autem suorum anno Hungarie etc. quinquagesimo, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, imperii autem quarto ad litteratorium mandatum eiusdem edita, dupplici sigillo suo impendenti communita inter cetera exprimebat: quod fidelis eiusdem honorabilis vir Thomas archidiaconus varasdiensis et canonicus in ecclesia zagrabiensi, rectorque altaris sancte crucis in eadem ecclesia fundati in sua ac dominorum canonicorum eiusdem ecclesie zagrabiensis sue maiestatis adiens conspectum, exhibuisset eidem et presentasset quasdam duas litteras privilegiales antefati capituli ecclesie chasmensis, unam videlicet, qua mediante egregius Rodolfus, filius Rodolphy de Medwe, alias de Alben, predictas possesiones Kralewcz, Cherye, Kobylyak,

Zwyblyan et Narth vocatas, in dicto comitatu zagrabiensi existentes, quas videlicet condam dominus Eberhardus episcopus ecclesie zagrabiensis a sua Serenitate exigentibus suis fidelitatibus sibi ac condam domino Johanni similiter episcopo eiusdem ecclesie zagrabiensis, necnon Petro et Johanni dictorum regnorum suorum Dalmacie et Croacie banis, fratribus carnalibus ipsius Rodolphy, eidemque Rodolpho et suis heredibus in perpetuum impetrasset cum universis earumdem utilitatibus litteris in eisdem explicatis, prefatis dominis de capitulo ecclesie zagrabiensis dictoque altari sancte crucis in eadem fundati dedisse et contulisse dinoscebatur; et aliam super legittimam earumdem possessionum et tributi statucione confectas, supplicans maiestati sue humiliter et devote, ut easdem suis litteris privilegialibus inseri et transcribi faciendo ipsis perhennaliter valituras innovando confirmare, huiusmodique collacionem et perpetuacionem ipsarum possessionum, tributique antedicti suum regium consensum pariter et assensum prebere dignaretur. Cui scilicet collacioni et perpetuacioni prefatus Sigismundus imperator et rex dictis suis litteris mediantibus suum regium consensum et assensum prebendo, easdem binas litteras dicti capituli ecclesie chasmensis, fassionalem scilicet et statutoriam, ac omnia in eisdem contenta pro eisdem dominis de capitulo ecclesie zagrabiensis et rectori altaris predicti perpetuo valituras innovando patrocinio dicti sui privilegii mediante confirmasset. Quarta autem videlicet littera donacionalis prenominati domini Alberti regis, Posonii in festo beati Marci evangeliste anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo nono ad propriam commissionem eiusdem magistro Stephano de Byk preposito ecclesie albensis prothonotario refferente, in pargameno patenter edita, sigilloque eiusdem ab intus in inferiori margine communita continebat: quod idem dominus Albertus rex quasdam, possessionem Kralewcz vocatam ac porcionem possessionariam in possessione Cherye appellata, habitam, nec non tributum in eadem Cherye exigi solitum, item possessiones Kobylyak, Zwyblya, et Narth nuncupatas, omnino in dicto comitatu zagrabiensi existentes et habitas, simul cum cunctis earumdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, in quarum pacifico dominio prefata ecclesia zagrabiensis et altare prenotatum in ipsa ecclesia constructum per consequensque rector altaris eiusdem a dudum perstitisset, persisteretque eciam ad tunc, prefato domino Alberto regi relatum extitisset, simul cum omni jure suo regio, si quod in eisdem habuisset, memorato capitulo ecclesie zagrabiensis ac rectori altaris sancte crucis in eadem fundati ex certa sciencia sue maiestatis et animo deliberato in perpetuum donasset et contulisset. Quinta nempe et ultima earumdem videlicet preallegati

capituli ecclesie chasmensis, littera privilegialis, secundo die ferie tercie proxime post festum beati Martini episcopi et confessoris in anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo edita, habens in se verbaliter series et continencias litterarum predicti domini nostri requisitoriarum in eodem anno confectarum, sed et series aliarum litterarum ipsius capituli statutoriarum, adhuc tempore donacionis et statucionis dictarum possessionum in dicto anno gracie millesimo quadringentesimo tricesimo nono editarum, alfabeto, ut idem capitulum chasmense testatur, intercisarum, ad huiusmodi mandatum dicti domini nostri regis requisitarum et reinventarum; quarum quidem litterarum reinventarum series inter cetera exprimebat, quod regius et dicti capituli ecclesie chasmensis homines ad litteratorium mandatum prefati condam domini Alberti regis transmissi, litteris in eisdem nominati, ad facies prenotate possessionis Kralewcz necnon porcionis possessionarie in prescripta possessione Cherye habite ac tributi in eadem exigi soliti, item possessionum Kobylyak, Zwyblya et Narth predictarum, accedentes, easdem cum cunctis suis utilitatibus prenominato capitulo et per consequens rectori dicti altaris sancte crucis statuissent perpetue possidendas nemine penitus contradictore apparente. Quarum quidem litterarum tam per prefatum magistrum Benedictum, directorem causarum regalium in persona dicti domini nostri regis, quam eciam procuratorem memorati capituli ecclesie zagrabiensis coram nobis modo premisso productarum exhibicionibus factis, tenoribusque earumdem perlectis et intellectis, idem magister Benedictus dicto domino nostro regi et per consequens memoratis civibus civitatis sue regalis montis Grecensis, annotatus eciam procurator ipsius capituli eidem per nos in premissis juris equitatem, justicieque rigorem postularunt elargiri. Verum licet alias in causa et lite in presencia prelibati olim domini Laurencii thavarnicorum regalium magistri pro parte sepefati capituli ecclesie zagrabiensis inter alia eorum negocia tunc inter ipsum et jamfatos cives et hospites pretacte civitatis montis Grecensis presertim et precipue super facto prescriptarum possessionum Kobylyak et Zwyblyan vertente et habita, per prenominatos Mykolech condam judicem et Jaxe aurifabrum, tunc cives juratos predicte civitatis regalis montis Grecensis, in ipsorum et tocius communitatis eiusdem civitatis personis coram ipso domino Laurencio thavarnicorum magistro adversus dictum capitulum productis, variis ipsorum privilegiis prenotatis, idem dominus Laurenciius ex tenoribus privilegiorum ac eorum fulcitis vigoribus prescriptas possessiones Kobylyak et Zwyblyan a tempore diuturne collacionis ipsarum eisdem civibus facte, prout et quemadmodum prenotati magistri Demetrius

archydiaconus et Dyonisius tocius capituli prelibati procuratores coram ipso domino Laurencio asseruissent, erga manus sub dominioque civium civitatis predicte pacifice extitisse, per idemque capitulum tam tempore premisse statucionis eorum quam eciam concordie et fassionis semper pro parte dictorum civium, ut premittitur, celebratarum nulla contradictio facta fuisse per ipsum dominum Laurencium repertum extiterit, idemque dominus Laurencius tam ex eo, quam eciam premissis per ipsum in dictis suis litteris declaratis rationibus, possessiones easdem Kobylyak et Zwyblian ipsis civibus predicte civitatis montis Grecensis pariter cum predictis dominis prelatis, baronibus et regni nobilibus autoritate sua iudiciaria mediante adiudicaverit et reliquerit perpetuo possidendas, insuper ipsum capitulum pretensa racione suis litteris preexhibitis, presentibusque in certa parte sensualiter declaratis, specificatis et denotatis, tanquam sopite litis suscitatorem in premisso facto calumpnie contra cives predictos innodatum fuisse commiserit, et postquam idem capitulum, ut pretactum est, cum prefatis civibus civitatis montis Grecensis certas disposiciones secundum contenta prescriptarum litterarum suarum faciendo inter alias clausulas et articulos huiusmodi disposicionum ipsarum parcium in prescripta clausula seu articulo prenotato, superius presentibus seriatim conscripto, jobagiones et populos dictorum civium in villis prenominatis Cherye, Kralowcz, Kobylyak, Zwyblyan et Narth residentes a solucione prescripti eorum tributi eximendo, per hocque possessiones iam dictas ipsorum civium fuisse, suis litteris mediantibus proprio eorum sub sigillo emanatis pronunciaverunt; hiis eciam premissis racionibus et de causis nobis et dominis prelatis, baronibus, magistris, prothonotario et regni nobilibus sedis judiciarie juratis assessoribus prescripte possessiones Kobylyak et Zwyblyan tempore illo, quo ipse littere pro parte dicti domini regis exhibite et iam declarate ostendebant, ad predictam suam civitatem regalem montis Grecensis pertinuisse satis clare apparebat. Tamen quia expost in dicto anno gracie millesimo quadringentesimo tricesimo quarto, memoratus Rodolphus, filius Rodolphy de Medwe, alias de Alben, ipsas possessiones Kobylyak et Zwyblyan cum predictis aliis possessionibus suis et tributo prenotato prelibatis dominis canonicis de capitulo ecclesie zagrabiensis per consequensque altari benedicte crucis in eadem fundato, rectorique eiusdem pro tempore constituto, pro remedio salutis sue et dictorum fratrum suorum tanquam proprias possessiones vigore preexhibitarum litterarum memorati capituli ecclesie chasmensis fassionalium in perpetuum dedisse et donasse, idemque capitulum easdem possessiones, earumdem serie prescriptarum litterarum statutoriarum, sepefati capituli chas-

mensis superinde confectarum, per dictos regium et capitularem homines, presentibus vicinis et commetaneis nullo contradictore existente, et sibi ipsi per eosdem statuisse, procurasset, quas tandem litteras fassionales et statutorias ac omnia in eis contenta prefatus olim dominus Sigismundus imperator et rex, prout per prescriptas litteras eiusdem confirmacionales presentibus insertas, edocebamur, predictas possessiones Kralowcz, Cherye cum tributo, Kobylyak, Zwyblyan et Narth vocatas, memoratum dominum Eberhardum episcopum sibi et suis fratribus litteris in eisdem nominatis a sua maiestate impetratas fuisse, testante, ad humillime supplicationis instanciam, memorati condam Thome archidiaconi warasdiensis canonici dicte ecclesie zagrabiensis easdem binas litteras super collacione et statucione ipsarum possessionum emanatas acceptantes et approbantes, nichilominusque pro salubri devocione sue serenitatis ob remediumque salutis anime sue premissis omnibus et singulis litteris in eisdem contentis et declaratis suum regium consensum pariter et assensum prebens mera sua imperiali auctoritate ac potestatis plenitudine ex certa sue maiestatis scientia de consensu et voluntate serenissime domine regine ac dominorum prelatorum et baronum suorum consilio prematuro eisdem dominis canonicis de antefato capitulo ecclesie zagrabiensis necnon altari sancte crucis predicto et rectori ipsius pro tempore constituto perpetuo valituras confirmasse; demum eciam prefatus dominus Albertus rex in preallegato anno dominice incarnacionis millesimo quadringentesimo tricesimo nono prenominatas possessiones Kobylyak et Zwyblyan pariter cum prenominatis aliis possessionibus et porcionibus possessionariis ac tributo in ipsarum pacifico dominio idem capitulum se et rectorem altaris predicti perstitisse asseruisset, simul cum suis utilitatibus ac pariter cum omni jure suo regio in eisdem habito ipsi capitulo ac rectori altaris sancte crucis predicto mediantibus dictis suis litteris donacionalibus exinde confectis in perpetuum contulisse, eedem nichilominus possessiones cum suis cunctis utilitatibus serie premissarum litterarum dicti capituli ecclesie chasmensis statutoriarum ad predictum litteratorium mandatum dicti domini nostri regis moderni in sacristia seu conservatorio ecclesie sue per idem capitulum requisitarum et reinventarum, nemine contradicente, adhuc eotunc tempore scilicet donacionis debito modo eidem capitulo et rectori altaris predicti statute fuisse. Insuper idem capitulum ecclesie zagrabiensis consequenterque rector altaris sancte crucis predicti, ab eo tempore, quo scilicet sepetacte possessiones Kralowcz, Cherye, Kobylyak, Zwyblyan et Narth per antefatum Rodolphum eisdem collate sunt, semper in dominio earumdem usque ad tempus congregacionis predicte absque

omni litis mocione pacifice fuisse et extitisse reperiebantur manifeste. Racionibus igitur ex premissis, potissime vero, quia prelibatum capitulum ecclesie zagrabiensis vigoribus et patrociniis prescriptorum eiusdem privilegiorum iam proximis in superioribus sensualiter declaratorum a tanto temporis spacio, utpote a tempore premisse fassionis, collacionisque et perpetuacionis prelibati olim Rodolphy, filii Rodolphy, in dicto anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quarto prememorato, capitulo et altari predicto suoque rectori pro tempore constituto facte et celebrate pacifice et quiete perstitissent, causa presens per prefatum dominum nostrum regem nomine suo regio, ordine et serie premissa suscitata et coram nobis agitata, nec ipso nomine regio eo, quod jura regia sive regalia, si que in pretitulatis possessionibus extitissent, eadem jura regia per predictos dominos Sigismundum et Albertum reges preexhibitarum litterarum eorumdem vigoribus jamfato capitulo collata et donata extitissent; sed neque pro parte et ad instanciam civium predictorum, quorum videlicet acquisicioni intervallum legittime prescripcionis de regni consvetudine propter temporis diuturnitatem obviabat levari vel suscitari potuisse, causaque eadem ipso nomine regio suscitata vigore et virtutibus litterarum predictorum dominorum Sigismundi et Alberti regum, felicium reminiscenciarum, confirmacionalium atque donacionalium, quibus mediantibus iidem domini reges prescriptas possessiones tanquam sua jura regia prenotatis dominis de capitulo zagrabiensi annotatoque altari et rectori eiusdem pro tempore constituto dedissent, annuissent et consensissent merito sopiri et condescendi, pretacteqeu possessiones Kobylyak et Zwyblyan simul cum suis pertinenciis antefato capitulo ecclesie zagrabiensis per consequensque altari sancte crucis in eadem fundato suoque rectori pro tempore constituto tanquam merum et sincerum jus eorumdem adjudicari et relinqui debere, nobis et reverendis in Christo patribus dominis: Sigismundo quinqueecclesiensi, Nicolao waciensi, Johanne chanadiensi, altero Nicolao electo tinniensi, ecclesiarum episcopis; Dominicoque albensis ecclesie preposito; item magnificis: Andree de Bathor et Nicolao de Hederwara, magistrisque prothonotariis et regni nobilibus sedis judiciarie assessoribus nobiscum in examine cause presentis existentibus, agnoscebantur luculenter et perspicue, pro eo eorumdem dominorum prelatorum, baronum, magistrorum, prothonotariorum, regnique nobilium dicte sedis judiciarie assessorum sano et deliberato inducti consilio prenominatas possessiones Kobylyak et Zwyblyan simul cum pretactis reliquis possessionibus seu prediis ac tributo ad easdem deserviente, cunctis eciam aliis ipsarum utilitatibus sub earumdem metarum inclusionibus, quibus

hactenus per idem capitulum tente fuissent et possesse, eidem capitulo per consequens annotato altari sancte crucis eiusque rectoribus pro tempore constitutis, premisso jure ipsis ex premissis incumbente, perpetuo ac in sempiternum possidendas, tenendas pariter et habendas adjudicantes reliquimus, immo adiudicamus et relinquimus auctoritate nostra judiciaria et justicia mediante. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentes litteras nostras privilegiales pendentis et authenticique sigilli nostri munimine roboratas eidem capitulo ac rectori altaris sancte crucis predicti pro tempore constituto duximus concedendas. Datum Bude sexagesimo quinto die octavarum festi beati Michaelis archangeli predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo.

Originale in membrana. A zona rubra et viridi appendet sigillum In archiv. vener. Capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc. 2. nr. 38.

347.

Anno 1488, 1. februarii. Crisii.

A congregatione comitatus crisiensis constituitur, ut Johannes Horvat de Okić possessionem ereptam, quae Stupnik appellatur, fratribus Praedicatoribus zagrab. reddat, damnaque adlata restituat.

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie zagrabiensis, Mathias Gereb de Vingarth, regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banus, amiciciam paratam cum honore. Noveritis, quod Valentinus Palffy de Zenthmichal pro religiosis fratribus et conventu ordinis Predicatorum in claustro beati Nicolai episcopi, Zagrabie fundato, degentibus, cum procuratoriis litteris eorumdem iuxta continenciam litterarum nostrarum prorogatoriarum ac vestrarum inquisitoriarum, evocatoriarum et insinuatoriarum in presentibus octavis festi Epiphaniarum domini in figuram nostri judicii comparens, contra egregium Johannem Horwath de Okych, easdem litteras vestras inquisitorias, evocatorias et insinuatorias nobis ad amicabilem litterariam nostram peticionem rescriptas, tenoresque earumdem litterarum nostrarum in Gudowcz, sabato proximo post festum beatorum Thyburcii et Valeriani martirum anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto emanatarum, verbaliter in se habentes, asserens, accionem, proposicionem dictorum actorum litteris contineri in eisdem, nobis presentavit declarando: quod die et loco in predictis, in personis dictorum religiosorum fratrum et conventus ordinis predicti nobis dictum extitisset, quod circa festum Marie de nive, anno nunc proxime preterito elapsum, prefatus Johannes Horwath, de dicta Okych, universos proventus terragiorum bladi et

frumenti eisdem actoribus de terra tercie partis, quam incoluerunt jobagiones, parcium duarum superioris possessionis Zthupnyk vocate, recipi et pro se ipso usurpari fecisset potencia mediante. Et quod circa festum beati Colomani martiris, similiter tunc proxime preteritum, idem Johannes Horwath prefatam terciam partem dicte possessionis ipsorum actorum Zthupnik vocate in comitatu zagrabiensi predicto existentis, non curato eo, quod iam pro duabus partibus eiusdem possessionis dudum in litem per ipsos actores attractus fuisset, pro se ipso minus juste et indebite occupasset, eosdem actores de dominio eiusdem excludendo potencia mediante, in preiudicium et dampnum eorumdem actorum et per consequens dicti claustri beati Nicolai episcopi valde magnum. Et quia ex graciosa annuencia et concessione regie maiestatis universe cause brevium evocacionum in hoc regno emergende per nos possint iudicari atque terminari, pro eo vestram amiciciam litteratorie pecieramus diligenter, quatenus vestrum mitteretis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente homo noster, infra declarandus; scita prius premissorum mera veritate, evocaret prefatum Johannem Horwath de Okych contra annotatos actores ad tricesimum secundum diem, a die huiusmodi vestre inquisicionis et evocacionis immediate computando, nostram in presenciam in sedem crisiensem, racionem de premissis redditurum efficacem, litis pendente, si qua foret inter ipsos, non obstante, insinuando ibidem eidem ut sive ipse in dicto termino coram nobis compareret sive non, nos ad partis comparentis instanciam id faceremus in premissis, quod juri videretur expedire, et post hec huiusmodi inquisicionis, evocacionis et insinuacionis seriem cum evocati nomine, terminoque assignato nobis, more solito rescriberetis. Vos igitur amicabilibus peticionibus nostris annuentes unacum Nicolao Iwanowych de Brezowycza, homine nostro, vestrum hominem discretum videlicet Gregorium presbiterum de Maglak, chori annotate ecclesie vestre prebendarium, ad premissa fideliter peragenda vestro pro testimonio fide dignum duxissetis destinandum. Qui tandem exinde ad nos reversi nobis concorditer retulissent, eo modo, quomodo ipsi feria quarta proxima post festum beati Marci ewangeliste, tunc proxime preteritum pariter procedendo ab omnibus et singulis, quibus decuisset et licuisset palam et occulte de premissis diligenter inquirendo omnia premissa et quevis prescriptorum singula sic et eodem modo facta fore et perpetrata fuisse et esse rescivissent, prout nobis dicta et exposita extitissent et quemadmodum tenor litterarum nostrarum per omnia contineret predictarum. Facta itaque huiusmodi inquisicione idem homo noster ipso vestro testimonio presente eodem die inquisicionis memoratum Johannem Horwath de Okych per

quemdam Iwanum Drempych dictum, jobagionem suum, in possessione eiusdem Obres vocata, ad dictum tricesimum secundum diem a die inquisicionis premisse computando, contra annotatos actores nostram evocasset in presenciam in sedem crisienem, racionem de premissis redditurum efficacem, litis pendente, si qua foret inter ipsos, non obstante, insinuassetque ibidem eidem, ut sive ipse in dicto termino coram nobis compareret sive non, nos ad partis comparentis instanciam id faceremus in premissis, quod juri videbitur expedire A quoquidem termino prescripti tricesimi secundi diei causa parcium prescripta partes inter easdem seriebus litterarum nostrarum prorogatoriarum ventilata, presentes octavas festi Epiphaniarum domini dilative attigisset, ad quas tandem octavas annotatus Joannes Horwath in causam attractus per prefatum Valentinum Palffi de Zenthmichal, legittimum procuratorem dictorum actorum, in personis eorumdem congruis diebus ipsarum octavarum coram nobis expectatus nostram in presenciam non venit neque (misit, sed se) mediantibus aliis litteris nostris judicialibus exide confectis in judicio aggravari permisit, postulans prefatus procurator dictorum actorum in personis eorumdem eisdem . . . . in causam attracti, per nos in premissis juris equitatem, justicieque rigorem impertiri. Verum quia tempore in predicto in personis dictorum fratrum et tocius conventus (dicti ordinis, racione) et pretextu recepcionis et usurpacionis universorum terragiorum bladi et frumenti (eisdem actoribus de terra) tercie partis dicte possessionis Zthupnyk modo premisso pro(veniencium . . . . per) iamfatum Johannem Horwath indebite et minus licite perceptorum, premisseque potenciarie occupacionis de terra tercie partis dicte possessionis Zthupnyk per eundem modo premisso facte, processu (in persona) nostra contra et adversus ipsum Johannem Horwath die et loco in predictis nobis porrecto extittisse, idemque Johannes Horwath per memoratos nostrum et vestrum homines premissa informacione subsecuta terminum ad prefatum pro redenda racione premissorum contra et adversus fratres predictos nostram in presenciam legittime evocatus et causa ipsa prescripta, prorogacione interveniente, ad dictas presentes octavas festi Epiphaniarum domini deventa extitisse, octavas ad easdem nostram velut judicis sui ordinarii in presenciam venire vel mittere minime curasset, sed se in sue culpabilitatis evindens indicium a facie juris et justicie penitus absentando, oneribus pretactorum judiciorum aggravari permisisse ex premissis adveniebatur luculenter; propter quod prescripta tercia pars antefate possessionis Zthupnyk in dicto comitatu zagrabiensi existens et habita simul cum pretactis proventibus eiusdem prefatis fratribus actoribus rediudicari et restitui, de prescriptis quoque

proventibus terragiorum bladi et frumenti per dictum in causam attractum indebite perceptis ipsis fratribus actoribus congrua satisfaccio impendi debere, prefatus quoque Johannes Horwath in causam attractus pro indebita occupacione tercie partis possessionis Zthupnyk predicte, eiusdemque tercie partis proventus percepcione per ipsum modo premisso factis et commissis in facto potencie ex eoque in quinquaginta marcis homagialibus, ducentos florenos auri facientibus, dictis fratribus actoribus solummodo persolvendis convinci et aggravari debere nobis ac electis et juratis, ceterisque nobilibus prescripti comitatus crisiensis nobiscum in judicio et examine cause premisse existentibus, perspicue agnoscebatur, pro eo nos eorumdem electorum juratorum et regni nobilium quesito et assumpto superinde consilio prematuro, prescriptam terciam partem pretacte possessionis Zthupnyk simul cum dictis proventibus terragiorum bladi et frumenti, aliisque cunctis eiusdem utilitatibus et pertinenciis universis, prefatis fratribus actoribus readiudicantes et restatui committentes de prescriptis proventibus per prefatum in causam attractum modo premisso indebite perceptis secundum limitacionem proventuum eorumdem mediante juramento prioris aut superioris conventus claustri predicti et coniuratorum eiusdem fiendo, per alias litteras nostras similiter adiudicatorias, juramentales, per dictum in causam attractum eisdem actoribus debitam satisfaccionem impendi debere decernentes. Nolentes eciam premissos presumptuosos actus potenciarios ipsius Johannis Horwath per ipsum ordine prememorato patratos et commissos simpliciter et impune pertransire, ne alii ab eodem exemplati ad consimiles temerarios actus potenciarios committendos se apponere presummant, quod (quatenus) eiusdem penalis affliccio quoslibet ab huiuscemodi actibus potenciariis perpetrandis terreat et retrahat, ceterisque terribile cedat in exemplum, prelibatum Johannem Horwath in causam attractum in facto potenciario ex eoque in quinquaginta marcis homagialibus, ducentos florenos auri sorcientibus, dictis actoribus dumtaxat persolvi debendis convictum et aggravatum fore pronunciantes et committentes, vestram amiciciam presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fide dignum, quo presente unus vel duo ex electis et juratis nobilibus comitatus zagrabiensis, tamquam homo noster, de sede nostra judiciaria per nos ad id specialiter transmissus, primo ad acies prenotate possessionis Zthupnyk in prefato comitatu zagrabiensi habite, consequenterque antedicte tercie partis eiusdem, vicinis et commetaneis suis universis inibi legittime convocatis et presentibus accedendo, eandem terciam partem ipsius possessionis Zthupnyk simul cum universis eiusdem utilitatibus et pertinenciis quibuslibet restatuat

prelibatis fratribus et conventui ordinis predicti jure ipsis incumbente possidendam, contradiccione dicti Johannis Horwath convicti et aliorum quorumlibet previa racione non obstante. Tandem vero ad facies premissorum jurium possessionariorum ipsius Johannis Horwath ubivis habitcrum, habita prius legittima reambulacione et condigna estimacione eorundem, exclusisque porcionibus quorumvis de eisdem tot et quot, videlicet et quantum ad valorem prescriptarum quinquaginta marcarum se extendere videbuntur, seperantes et excidentes, occupet eadem, occupataque manibus dictorum fratrum actorum parti scilicet adverse manibus, tamdiu, quousque ab eisdem actoribus pro prescriptis quinquaginta marcis redimerentur statuat titulo pignoris possidendas, modo simili contradiccione dicti Johannis Horwath convicti et aliorum quorumlibet previa racione non obstante. Illis autem, qui dicta jura possessionaria occupantes se redimere velle asseruerint, pro termino redempcionis eorumdem octavas festi sancti Jacobi apostoli nunc venturas coram nobis comparendi prefigat et assignet. Post hec (huiusmodi) possessionarie reservacionis, reambulacionis, estimacionis, occupacionis ac similiter statucionis (earumdem, seriem) cum nominibus dicta jura possessionaria se redimere velle asserencium, ad dictas octavas festi beati Jacobi apostoli similiter nunc venturas legititme perdurandas nobis more solito amicabiliter rescribatis. Presentes autem sigillis egregiorum Petri Bochkay de Razynakerezthwr et Michaelis Kerhen de Belosowch vicebanorum et comitum nostrorum crisiensium fecimus consignari. Datum Crisii predicta, vigesimo primo die octavarum festi Epiphaniarum domini predictarum. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo.

E transumpto, sat lacero, capituli zagrabiensis de anno 1491. In archiv. lib. reg, civit. zagrab.

348.

Anno 1488, 12. maii. Zagrabiae.

Osvaldus episc. zagrab. canonicis a divinis absentibus poenam constituit.

Reverendissimus dominus noster Osualdus, dominus et prelatus noster, feria secunda proxima ante festum ascensionis Christi, per suam diffinitivam sentenciam pronunciavit, quod amodo prepositi, dignitarii, archidiaconi et canonici, ubique existant, demptis illis, quos ius habet supportatos, qui infra limites huius regni extiterint, debeant ad dominicam de passione Domini convenire, et per illa omnia festa perseverare usque ad octavam Pasce. Item veniant ad festa Penthecostes; item ad festum corporis Christi; item ad festa Assumpcionis et

beati regis Stephani et dedicacionis huius alme ecclesie; item ad festum Omnium sanctorum et ad festa nativitatis Christi et Epiphaniarum; alias, qui non fuerunt legittime excusati, privati sint proventibus beneficiorum suorum, que pro tunc solita sunt administrari, tociens, quociens, nisi reverendissima paternitas sua cum aliquo, aut capitulum generose dispensabit, pensata tamen racione cause et quantitate persone.

Hec ego Andreas, arcium et decretorum doctor, archidiaconus kathedralis et canonicus prefate ecclesie zagrabiensis scripsi ex mandato mihi personaliter facto prefati reverendissimi domini nostri zagrabiensis.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrabiensis. In archivio incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

349.

Anno 1488, 5. Junii. Viennae.

Mathias, Hungariae etc. rex, communitati civitatis montis Grecensis praecipit, ut Galli Kudelić infamia in civitatis tabulis consignata, deleatur.

Mathias dei gracia Hungarie, Bohemie etc. rex, duxque Austrie. Fidelibus nostris circumspectis, judici et juratis civibus civitatis nostre montis Grecensis, salutem et graciam. Expositum extitit nobis pro parte et in persona fidelis nostri circumspecti Galli Kudelych, concivis vestri, quod licet his superioribus annis per alias nostras, tunc judici et juratis civibus eiusdem civitatis nostre montis Grecensis mandaverimus, ut quandam infamiam, que contra honorem dicti exponentis propter quandam levem causam in registrum dicte civitatis nostre ascripta fuisset, ex eodem registro abolere deberent; tamen uti ex significacione eiusdem exponentis intelligimus, infamia eiusdem nondum ex eodem registro aboleta esset, propter quod eciam in presentiarum circumspecti Valentinus sutor et Lucas Rybarych, similiter concives vestri, ipsum exponentem pretextu dicte infamie diversimode impedirent, diffamarent et tortorem nominarent, preterea eidem eciam minas mortis imponerent in preiudicium eiusdem exponentis et oppresionem non mediocrem; quia vero nos nequaquam paciemur ipsum exponentem taliter opprimi, mandamus idcirco fidelitati vestre presencium serie strictissime, quatenus statim et in continenti acceptis presentibus, ulteriori mandato nostro superinde minime expectato, huiusmodi infamiam, modo premisso ad predictum registrum inscriptam, sine ulteriori dilacione et quovis sub quesito colore delere et abolere et insuper vocatis coram vobis tam dicto exponente, quam eciam prefatis Valentino sutore et Luca Rybarych adversariis, scilicet

*

suis, ad unum certum et brevem terminum eidem exponenti ex parte eorumdem adversariorum suorum de et super omnibus injuriis eidem quoquomodo illatis judicium et justiciam facere, ac tandem plenariam et omnimodam satisfactionem impendere debeatis et teneamini, de ceteroque eundem nemini perturbari et quoquomodo diffamari permittatis, quoniam alioquin commisimus et plenam nostram facultatem et auctoritatem dedimus, damusque et comittimus per presentes fideli nostro magnifico Mathie Gereb regni nostri Sclauonie bano, ut idem omnes tales, si qui forte previa occasione ipsum exponentem diffamare, hoc et tortorem appellare presumpserint in persona captivare et bona eorumdem occupare et tam capita quam eciam bona eorumdem nostre disposicioni tenere et conservare debeat et teneatur. Secus igitur nullo modo facere presumpmatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Wienne in festo sacratissimi corporis Christi. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo.

Protocolum civit. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid. II. d 235.

350.

Anno 1488, 7. decembris. Zagrabiae.

Capitulum zagrabiense communitatem civitatis montis Grecensis in Hrašća boni possessionem a se inductam esse nuntiat.

Reverendissimo domino Vrbano electo et confirmato ecclesie agriensis, thezaurario regio ac in causis in presencia palatinali vertentibus per serenissimum principem dominum Mathiam dei gracia Hungarie, Bohemie etc. regem, ducemque Austrie, dominum nostrum naturalem, graciosissimum, judici deputato, domino et amico ipsorum honorando, capitulum ecclesie zagrabiensis, amiciciam paratam cum honore. Vestra noverit dominacio, quod nos debito cum honore receptis litteris eiusdem adiudicatoriis modum et formam cuiusdam iudiciarie commissionis seu deliberacionis in se exprimentes, Bude, sexagesimo die octavarum festi beati Michaelis archangeli, proxime preteriti, pro parte circumspectorum judicis ac juratorum, ceterorumque civium et incolarum civitatis montis Grecensis super quadam possessionaria statucione confectis et emanatis, nobisque amicabiliter loquentibus et directis, iuxta earumdem continenciam unacum magistro Sebastiano de Korothna, curie regie notario, homine vestre dominacionis, in eisdem litteris adiudicatoriis inter alios nominatim conscriptos expresso, unum ex nobis, videlicet honorabilem magistrum Stephanum de Crisio, socium et concanonicum nostrum, ad contenta earumdem

litterarum ipsius vestre dominacionis adiudicatoriarum fideliter exequentes, nostro pro testimonio transmisimus fidedignum; qui tandem exinde ad nos reversi et juxta vim et formam generalis novi decreti regie maiestatis novissime editi et stabiliti, per nos requisiti sub juramento per eos coram nobis prestito uniformiter retulerunt nobis eo modo: quomodo feria tercia proxima post festum beati Valentini martiris, proxime preteritum, prefatus magister Sebastianus, homo vestre dominacionis, antefato nostro testimonio presente, ad faciem possessionis Hrazthya vocate, in comitatu zagrabiensi adiacentis et habite, vicinis et commetaneis suis inibi legittime convocatis et signanter nobilibus Simone litterato de Odrazenthgewrgh, Gallo de Losan, Petro Raskowych de Hrasthya, Gaspar litterato de superiori Lomnicza et Laurencio de dicta Hrasthya presentibus, accedentes, eandem cum cunctis suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet memoratis judici et juratis, ceterisque civibus et incolis pretacte civitatis montis Grecensis, eorumque heredibus et posteritatibus universis, jure ipsis in dictis litteris vestre dominacionis adiudicatoriis, denotato, manutenus statuisset et commisisset in sempiternum possidendam, tenendam pariter et habendam, contradiccione egregii Johannis Hennyngh de Zomzedwar et aliorum quorumlibet non obstante. Cuiusquidem statucionis seriem predictis litteris adiudicatoriis capite nostri sigilli consignatis et in specie remissis ad octavas festi beati Georgii martiris nunc venturas, suo modo vestre dominacioni duximus rescribendam. Datum secundo die diei execucionis prenotate. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

351.

Anno 1489, 3. januarii. Zagrabiae.

Capituli statutum de festis in ecclesia cathedrali zagrab. servandis et celebrandis.

Constitucio infrascripta facta est et conclusa in octava beati Johannis ewangeliste 1489:

Festum nativitatis Christi, Stephani prothomartiris, Johannis ewangeliste, beatorum innocentium, Circumcisionis, festum Epiphaniarum, purificacionis Marie, annunciacionis Marie, Ramis palmarum, dies Cene domini, Parasceues, sacro Sabbato, festum Resurreccionis cum duobus sequentibus diebus, Ascensionis domini, festum Penthecostes cum duobus sequentibus diebus, festum Trinitatis, festum cor-

poris Christi, nativitatis Johannis baptiste, visitacionis Marie, Marie de nive, assumpcionis Marie, beati regis Stephani, dedicacionis ecclesie, festum nativitatis virginis gloriose, Michaelis archangeli, festivitas omnium sanctorum, concepcio beate virginis.

In prescriptis festivitatibus expediantur divina officia, videlicet: misse, corature, lecciones et ewangelia ac epistole per illos dominos dignitarios et canonicos personaliter, quibus scribetur tabula, aut si per se quispiam ipsorum dominorum dicta officia sic in tabula scripta expedire non posset, teneatur ea expedire per sibi similem vel saltem per canonicum, et hoc semper intelligatur tam de presentibus quam de absentibus, nam sicut quilibet absencium habet procuratorem ad tollendos proventus, ita eciam habeat supportatorem in divinis. Ubi tamen nullo modo ex quibus bonis et evidentibus racionibus posset expleri aliquod officium per dignitarios aut canonicum, dominus vicarius posset moderari et provideri per mulctas et penas inferius declaratas.

In aliis vero festivitatibus quibuscumque, in quibus similiter solet tabula scribi ipsis dominis dignitariis et canonicis, expediantur misse dumtaxat per illos, quibus tabula scribetur, vel si per se non possent, extunc per sibi similem aut saltem per canonicum eas celebrari faciant; coraturas autem et lecciones possint expediri per alios presbiteros idoneos aut prebendarios seu altaristas, dummodo non sit defectus.

Item in festivitatibus omnibus, quibus maior campana pulsatur, teneantur omnes domini dignitarii et canonici interesse matutinis, quod si quis legittimo impedimento non obstante neglexerit, subeat et solvat penam statutam irremissibiliter iuxta continenciam statutorum.

Item in aliis festivitatibus et dominicis diebus, quibus maior campana non pulsatur, nichilominus tamen, quibus tabula scribitur, isti dumtaxat domini matutinis interesse teneantur, quibus tabula fuerit scripta, alii vero non sint obligati nisi ex beneplacito.

Et ut premissa aliquod robur et firmitatem habeant, ipsique domini tam dignitarii quam eciam canonici sint diligenciores et prompciores ad exsequenda uniuscuiusque sua officia, statutum et conclusum est: quod quicumque dominorum sive presencium sive absencium neglexerit per se aut saltem per canonicum, salvo tamen semper legitimo impedimento, celebrare et expedire sua officia, extunc de proventibus huiusmodi negligentis pro qualibet missa neglecta XXV. solidi detrahantur, et per dominum vicarium illi dentur, qui pro eo celebraverit, dummodo fuerit canonicus; si autem non fuerit canonicus, detur sibi oblacio competens, residuum vero distribuatur

scholaribus, procedentibus et pauperibus. Item de choratura detrahantur solidi XII. et similiter fiat. Item de lectione detrahantur solidi VI. et similiter fiat. Item de ewangelio et epistola, tempore quo reverendissimus dominus episcopus celebrat per se, detrahatur per sol. XXV. et similiter fiat. Item de missis, ewangeliis et epistolis ebdomadalibus, si quis dominorum neglexerit aut per se aut per supportatorem, pro quolibet defectu cuiuslibet diei detrahantur sol. XLV, videlicet: pro missa XXX. pro ewangelio X. et pro epistola V. que similiter dispensentur sicut priora.

Ad premissa vero exequenda debeant providere cantor cum suo succentore, qui debeant et sint obligati servare et tenere computum premissorum, et in quantum ipsi non sufficerent dominus vicarius teneat providere cum prius opportunis et superius notatis.

Item si quis dominorum collateralium neglexerit officium suum tempore opportuno, pro quolibet defectu suo detrahantur sol XXV.

Liber rubeus ven. capituli eccl. zagrabiensis. In archivio incl. Acad. Scient. Slavor. **merid.**

352.

Anno 1489, 28 septembis. Budae.

Angelus, sedis apostolicae legatus, plebanis zagrabiensibus mandat, ut summopere enitantur, ut communitas civitatis pacem, quam cum capitulo inivit, scriptam edat.

Angelus, dei et apostolice sedis gracia episcopus ortanensis ac civitatis Castellanensis, ad Germaniam, Hungariam, Poloniam et Bohemiam, illisque adiacentes partes atque regna cum plena potestate legati de latere, legatus. Dilectis nobis in Christo discretis viris . . . sancti Emerici in area capitulari zagrabiensi, ... sancti Martini de vico sutorum, et . . sancti Anthonii de vico Latinorum, ecclesiarum plebanis, dioecesis zagrabiensis, salutem in domino, benediccione cum paterna ac in commissis debitam diligenciam adhibere. Noveritis, nobis pro parte et persona venerabilis magistri Stephani cruciferi, prepositi Glogonzanensis ac canonici zagrabiensis, ecclesiarum, fuisse expositum gravi cum querela in hunc modum: quomodo alias inter venerabiles dominos capitulum ecclesie zagrabiensis ab una, ac providos et circumspectos cives, incolas, inhabitatores et totam communitatem civitatis montis Grecensis ab altera partibus, in facto certarum differenciarum et earum occasione et presertim pretextu certe sentencie, quam olim reverendus dominus Johannes episcopus predicte ecclesie zagrabiensis contra ipsos cives ac eorum filios tulisset, quedam disposicio

et differenciarum huiusmodi complanacio facta fuisset. Super qua disposicione certe littere et litteralia instrumenta efficacissima emanata extitissent, quarum paribus ipse prepositus et canonicus antedictus precipue pro abolenda quadam infamia nedum propria sed et ipsorum civium omnium, filiorumque eorumdem procreatorum et in futurum procreandorum et formanda sibi consciencia, qui inter ipsos cives, incolas dicte civitatis montis Grecensis natus et procreatus existit, ad presens plurimum forent necessaria. Quamobrem vestris dileccionibus auctoritate legacionis nostre, tenore presencium in virtute sancte obediencie et sub pena excommunicacionis harum serie committimus et mandamus, quatenus statim habitis presentibus ac dum et quando, cum presentibus fueritis requisiti, pronominatos cives, incolas, inhabitatores ac totam communitatem dicte civitatis montis Grecensis personaliter accedatis, eisdemque in persona nostra sub interdicti ecclesiastici nec non suspensionis a divinis, penis, in quas penas ipsos et quemlibet ipsorum singulas personas, communitatem vero predictam ipso facto incurrere volumus, nisi fecerint, que ipsis presentibus mandamus, ex nunc prout ex tunc, et ex tunc prout ex nunc, dicta canonica monicione premissa, ferimus in hiis scriptis ac eciam promulgamus, ut ipsi intra sex dierum spacium a die exhibicionis presencium, ipsis fiendis computamus, in ipsorum scriniis, conservatoriis, cystis, prothocolis ac libro civitatis prefatas litteras et litteraria instrumenta super huiusmodi disposicione cum predictis dominis capitulo zagrabiensi factas diligenter perquirant, inventaque et reperta sine aliqua diminucione paria ipsarum prefato magistro Stephano preposito et canonico prefate ecclesie aut suo legittimo procuratori sub publica et authentica manu in transumpto litterarum suarum dare debeant et teneantur. Committentes nichilominus eisdem civibus dicte civitatis montis Grecensis penis sub premissis ne in hac parte fraus et dolus eveniat aliqualis. Et post hec huiusmodi vestre execucionis seriem ac quitquid in premissis feceritis, nobis suo modo fideliter et consciencióse rescribatis, presentes in specie remittentes. Datum Bude die vigesima octava mensis septembris. Anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono.

Originale in charta In archivio ven. Capit. eccl. zagrabiensis. Act cap. ant. fasc. 10, nr. 14.

353.

Anno 1489, 18. octobris. Zagrabiae.

A plebanis zagrab. exemplar exscriptarum iniuriarum atque pacis inter communitatem civitatis montis Grecensis et capitulum initae traditur Angelo, sedis apost. legato.

Reverendissimo in Christo patri et domino, domino Angelo dei et apostolice sedis gracia episcopo ortanensi ac civitatis Castellanensis, ad Germaniam, Hungariam, Poloniam et Bohemiam, illisque adiacentes partes atque regna cum plena potestate legati de latere, legato, domino et patri ipsorum collendissimo, universitas civium, incolarum et inhabitatorum civitatis montis Grecensis obedienciam filialem cum subieccione obsequente. Noverit paternitas vestra reverenda, quod nobis die lune, decima nona mensis octobris, in loco nostri soliti consistorii in expediendis quibusdam negociis nostris pro communi bono et republica nostrorum universorum constitutis, accesserunt ad nostram presenciam honorabiles domini, Symon sancti Emerici in area capitulari zagrabiensi, Michael sancte Margarethe de suburbio dicte civitatis nostre et Mathias sancti Anthonii de vico Latinorum, ecclesiarum plebani, tenentes suis in manibus quasdam litteras paternitatis vestre reverende conpulsorias pro parte venerabilis magistri Stephani cruciferi, prepositi Glogoczensis ac canonici zagrabiensis ecclesiarum, confectas et emanatas, quarum vigorem, prout inferius dicetur, nos requirentes easdem, nobis exhibuerunt huiusmodi sub tenore: (vide Doc. 353. de anno 1489. 28. septembris). Post quarumquidem litterarum paternitatis vestre reverende exhibicionem, vigorem earumdem prefati domini Symon, Michael et Mathias plebani iuxta series et contenta earumdem sub penis ecclesiasticis in eisdem expressis nos requisierunt et monuerunt in eo, ut infra sex dierum spacium diei monicionis ipsorum premisse nobis per eos, ut prefertur, facte, nos in nostris scriniis, conservatoriis, cistis, prothocolis ac libro civitatis nostre pretacte, prescriptas litteras et litteralia instrumenta super disposicione prememorata cum venerabilibus dominis de capitulo ecclesie zagrabiensis predictis, confectas et emanata diligenter perquirere, inventasque et reperta sine aliqua diminucione, paria ipsarum, prefato magistro Stephano preposito et canonico aut suo legittimo procuratori sub publica et autentica manu in transsumpto litterarum nostrarum dare deberemus. Nos vero tamquam filii obediencie monicioni et requisicioni huiusmodi parentes, ut tenemur, prescriptas literas et litteralia instrumenta necnon alia registra et scripturas super totali

negocio differenciarum premissarum cum dictis dominis capitulo zagrabiensi, necnon disposicione exinde subsecuta confectas, scriptas et emanata in scriniis, conservatoriis, cistis, prothocolis ac libris civitatis nostre antedicte diligenter perquisivimus, inventasque et reperta presenti registro de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali transcriptas et transumpta ac per publicum notarium subscriptum, coram testibus infrascriptis revisas et revisa, necnon lectas, collacionatas, auscultatas ac manu eiusdem notarii subscriptas et subscripta, sigilloque nostre communitatis una cum subscripcione eiusdem notarii roboratas et roborata, memorato magistro Stephano preposito et canonico dedimus et assignamus nulla fraude seu dolo in hac parte interveniente. Acta sunt hec et facta in loco predicto civitatis nostre antedicte die et mense, quibus supra, sub anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo nono, indiccione septima. Pontificatus vero sanctissimi in Christo patris et domini nostri, domini Innocencii, divina providencia pape octavi, anno sexto. — Primo igitur pro clariori intellectu ipsius negocii sicuti nobis visum fuit inseruimus hic registrum dampnorum et iniuriarum per dictum capitulum et homines eorum nobis et nostris factorum et illatarum, cuius tenor talis est:
(Sequuntur iniuriae et damna a capitulo civibus montis Grecensis illata.)

Signum
notarii.

Et ego Paulus Valentini de Chasma, clericus zagrabiensis dioecesis, auctoritate apostolica notarius publicus, anno, indiccione et pontificatu, quibus supra, infra terminum antedictum, in ecclesia beati Marci ewangeliste in predicta civitate montis Grecensis fundata, ad requisicionem circumspecti Dominici Perowych dicti, moderni judicis eiusdem civitatis in persona tocius communitatis ipsius civitatis mihi factam, omnes et singulas litteras et litteraria instrumenta, necnon alias scripturas et registra in sedecim et medio foliis papiri per alium fideliter conscriptas et conscripta, ac in duobus foliis pargameni ad modum rotuli ligatas et ligata, cum earum et eorum veris originalibus perlegi, auscultavi, collacionavi, easque et ea prout earum et eorum vera continebantur originalia sicut in eisdem prima facie apparebat, de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali transumptas et transumpta coram testibus infrascriptis revidi, in singulisque foliis papiri et in primo pargameni signo et nomine meo solitis et consvetis, una cum appensione sigilli prefate civitatis in hanc publicam formam redactas et redacta consignavi et roboravi. In fidem et testimonium omnium et singulorum premissorum rogatus et requi-

situs. Presentibus discretis dominus: Anthonio rectore hospitalis beate Marie virginis in area dicte civitatis constructi, Stephano prebendario eiusdem hospitalis, Georgio rectore are sancti Nicolai in ecclesia sancti Marci prefata, presbiteris, et Emerico de Crisio clerico zagrabiensis dioecesis in testimonium premissorum requisitis.

In archiv. ven. capit. zagrab. Act. cap. ant. fasc. 10. nr. 14.

354.

Anno 1489, 2. decembris. Zagrabiae.

Angeli, sedis apostolicae legati, jussu, Georgius archidiaconus atque canonicus zagrab. Baltasari et Catharinae conjugibus mandat, ut Nicolao civi eiusque uxori erepta bona reddant.

Reverendissimo in Christo patri et domino, domino Angelo dei gracia episcopo ortan(ensi), ad Germaniam, Hungariam, Poloniam, Bohemiam, illisque adiacentes partes atque regna sanctissimi domini nostri et sedis apostolice cum plena potestate legati de latere, legato, domino sibi graciosissimo, Georgius archidiaconus de Bexin, canonicus et vicarius in spiritualibus reverendi in Christo patris, domini Osualdi, consimiliter dei et apostolice sedis gracia episcopi ecclesie zagrabiensis, oraciones in domino devotas cum summa obediencia. Vestra noverit reverendissima paternitas, me tamquam filium obediencie, litteras eiusdem executorias pro parte Nicolai Horwath layci zagrabiensis et Agnese uxoris eiusdem contra et adversus Balthasarem et Catham eius uxorem similiter laycos zagrabienses emanatas et extractas cum ea qua decet reverencia acceptasse, que cum michi per eundem Nicolaum Horwath exhibite fuissent, mox feria tercia proxima post festum beati Clementis pape ad domum solite habitacionis dictorum Balthasar et Cathe eius uxoris in monte Grecensi accessi, ibique eandem Catham personaliter repertam et per eam ipsum Balthasarem eius maritum absentem, iuxta vim, formam et tenorem litterarum eiusdem vestre reverendissime paternitatis sub pena excommunicacionis late sentencie et ducentorum florenorum auri camere apostolice applicandorum auctoritate apostolica mihi commissa monui, requisivi verbo salutis, ut ipsi Bathasar et Catha eius uxor intra novem dierum spacium a die huiusmodi monicionis mee immediate computando, quos dies ipsis pro primo, secundo, tercio et peremptorio termino assignavi, canonica monicione premissa, (re)s, bona mobilia et immobilia ac fructus, si qui forte inde percepti forent, que et quas ipsi Balthasar et Catha eius uxor, ut dicitur, minus juste pro se occupassent, ad dictorum scilicet Nicolaum et Agnesam eius

uxorem, similiter, ut dicitur, de jure spectantes seu spectancia, eisdem restituissent, realemque et actualem eorum possessionem tradidissent, ac ipsis de dampnis, expensis, injuriis et interesse satisfecissent. Sed quia ipse Balthasar et Catha eius uxor id facere et adimplere recusantes et se iusticie afferentes, gravatosque se superinde sencientes, eosdem citavi peremptorie vestre reverendissime paternitatis in presenciam, ad terminum XII. dierum post lapsum dictorum novem dierum immediate sequencium, sic et taliter, ut ipsi Bude vel alibi ubi tunc vestram reverendissimam paternitatem constitutam fore cognoverint, compareant in judicio legittime dicturi et allegaturi quare ad premissa de jure non teneantur, alioquin eadem vestra reverendissima paternitas ad partis comparentis instanciam in causa ipsa prout juris fuerit ad ulteriora procedet, alterius partis absencia in reliquo non obstante. Sic itaque serie huiusmodi execucionis nostre eidem vestre reverendissime paternitati conscienciose rescripsi. Datum Zagrabie nono die diei execucionis prefate. Anno domini MCCCCLXXX nono. Presentibus ibidem discretis: Anthonio et Gregorio presbiteris in dicta monte Grecensi, altaristis, ac Stephano litterato ibidem in testimonium requisitis.

Matheus Georgii de Zenthgewrgh, notarius

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

355.

Anno 1490, 9. Augusti. Zagrabiae.

Coram legatis civitatis Dorothea, Blasii institoris morte viduata, Martino Radlin eiusque patri atque eorum heredibus agrum 14. fl. vendit.

Nos Georgius, filius Viti, judex, Johannes, Gallus, Michael, Georgius, Lucas, Georgius, Stansa et Valentinus, jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod provida et honesta domina Dorothea vocata, relicta primum condam Mathie sartoris, olim senioris judicis et concivis nostri, et demum relicta condam Blasii institoris, similiter olim senioris judicis et concivis nostri, ad nostram personaliter veniens presenciam, confessa est in hunc modum, ut ipsa quandam totalem terram arrabilem suam Chyrkwysche vulgariter vocato in campo et territorio nostro seu civitatis predicte inter terras arrabiles successorum condam Berlek Chaykyn vocato ab occidentali parte et Petri agricole Bedekoich dicti et terra ecclesie nostre parochialis beati Marci ewangeliste in dicta civitate

fundate et domini Mathie plebani de Cranosnopole nostrorum similiter concivium ab orientali parte, necnon inter duas vias communes, unam a meridionali et aliam a septemtrionali partibus sitas et existentes, habitam et situatam, tredecim, ut dicitur, dietas terre in se continentem, ipsam videlicet dominam Dorotheam partim post mortem prefati condam Mathie sartoris mariti sui legittime jure sucessorio concernentem, partim autem, quo ad aliam medietatem a viro condam provido et honesto Andrea seniore jurato et concive nostro patre vero ipsius domine Dorothee jure hereditario iuxta ipsius civitatis antiquam et privilegiatam libertatem rite et legittime concernentem, prout hoc in prioribus litteris nostris seu civitatis predicte privilegialibus antiquis pro parte ipsorum condam Mathie sartoris et Andree supradictorum superinde confectis et emanatis ac coram nobis in specie productis et demonstratis expresse vidimus contineri oculata, simul cum omnibus eiusdem totalis terre arrabilis, ut dicitur, tredecim dietarum, utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus et pertinenciis universis, viris providis et honestis Martino sartori Radlyn dicto, seniori jurato et concivi nostro et Elie, fratri suo carnali, filiis Benkonis Kunych de Klokoch ac per eos heredibus ipsorum pro quatuordecim florenis auri per eosdem Martinum sartorem et Eliam fratres, prefate domine Dorothee, prout ipsamet nobis retulit jam plene datis et persolutis, vendisset et contulisset, immo ex consensu vicinorum predictorum vendidit et contulit coram nobis jure perpetuo et irrevocabili tenendam, possidendam, pariter et habendam ac juxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo privilegialiter comprobatam quomodocumque voluerint disponendam. Antiquas quoque litteras universas factum predicte terre tangentes, que presentibus forent contrarie, si in contrarium presencium per quempiam et quovis temporum in processu in lucem producerentur cassas, mortuas commisimus et viribus carituras, ac ipsarum exhibitoribus nocituras. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum feria secunda ante festum beati Laurencii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo.

Originale in membrana. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

356.

Anno 1490, 11. octobris. Budae.

Regni Slavoniae ducatu Johanni Corvino attributo, Ladislaus Hungariae etc. rex, communitati civitatis montis Grecensis mandat, ut in Corvini dicionem concedat.

Ladislaus dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Credimus ad noticiam vestram pervenisse, qualiter nos de concordi et unanimi voluntate fidelium nostrorum universorum prelatorum et baronum regni nostri inter certas ordinaciones et disposiciones inter nos et eosdem dominos prelatos et barones nostros ab una ac illustrem dominum Johannem Coruinum ducem etc. ab altera partibus, vigore certarum litterarum exinde confectarum factas, ducatum quoque illius regni nostri Sclauonie simul cum universis eiusdem regni iustis et ab antiquo exigi solitis proventibus et redditibus eidem domino Johanni Coruino duci etc. contulimus, volumus idcirco et fidelitati vestre serie presencium strictissime mandamus, quatenus amodo prefatum dominum Johannem Coruinum audire, pro duceque et domino vestro legittimo habere et tenere, eidemque debitum honorem exhibere atque eiusdem nec non hominum suorum per ipsum ad id deputandorum mandatis et jussionibus iustis tamen et licitis parere, obedire et obtemperare debeatis, et aliud facere non presummatis. Datum Bude feria secunda proxima post festum beati Dionisii martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo.

(A tergo). Prudentibus et circumspectis judici et juratis, ceterisque civibus et toti communitati civitatis montis Grecensis, fidelibus nostris dilectis.

E transumpto capituli zagrab. de anno 1497. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

357.

Anno 1491, 8. martii. Zagrabiae.

Comitatus crisiensis decreti exemplar, quo Johannes Horvat de Okić raptam possessionem, quae nominatur Stupnik, reddere iubetur, a capitulo zagrab. fratribus ord. Praedicatorum zagrab. editur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod religiosus frater Michael, prior ordinis fratrum Predicatorum in claustro beati Nicolai episcopi Zagrabiae fundato

degencium, nomine et in persona conventus eorumdem fratrum claustri eiusdem nostram personaliter veniens in presenciam, exhibuit et presentavit nobis quasdam litteras judiciales magnifici domini Mathie Gereb de Vingarth, alias regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie bani, sigillis egregiorum Petri Bochkay de Razynakerezthwr et Michaelis Kerhen de Belosowch, pro tunc vicebanorum suorum et comitum crisiensium, clause, ut prima facie apparebat consignatas, tenoris infrascripti, petens nos debita cum instancia, ut easdem pro dictis fratribus et conventu litteris nostris patentibus transummi et transcribi faciendo, sub sigillo nostro tenorem seu transsumptum earumdem eisdem fratribus et conventui dare et concedere dignaremur juris ipsorum ad uberiorem cautelam. Quarum tenor de verbo ad verbum sequitur et est talis: (vide Doc. 347. anno 1488. die 1. februarii). Nos itaque peticionibus prenominati fratris Michaelis prioris nobis per eum, modo quo supra, porrectis annuentes, premissas litteras dicti domini Mathie alias bani de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali presentibus litteris nostris patentibus transsumptas et transcriptas, sigilloque nostro consignatas, predictis fratribus et conventui claustri sancti Nicolai episcopi supradicti, ad uberiorem juris ipsorum cautelam duximus concedendas. Datum feria tercia proxima ante festum beati Gregorii pape. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archivio lib. reg civit. zagrab.

358.

Anno 1491, 28. martii. Zagrabiae.

Coram civitatis deputatis dimidium opium a Martino Kunić, cive, Eliae fratri ceditur.

Nos Jacobus, filius Vlrici, judex, Valentinus, Fabianus, Michael, Anthonius, Valentinus, Bolfangus, Elias et Benedictus jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod viri providi et honesti Martinus sartor, senior juratus et concivis noster et Elyas agricola, filii Benkonis Kwnych dicti de Klokoch, ad nostram personaliter venientes presenciam confessi sunt in hunc modum: quomodo ipse Martinus matura prius intra se deliberacione prehabita certis eciam suis ex causis et racionibus eundem moventibus, prefatum Eliam agricolam, fratremque suum uterinum, ad totalem medietatem universarum possessionum suarum in dicta civitate et eius territorio

ubivis habitarum et existencium, ut puta domorum muratarum, vinearum, ortorum, terrarum, feniliumque et silvarum, ceterorumque omnium bonorum mobilium et immobilium tam per eum Martinum emptorum et undecumque et qualitercumque eundem concernencium, quam eciam per eosdem pariter hactenus acquisitorum et in futurum acquirendorum eidem Elie, fratri suo carnali, ipsiusque heredibus et posteritatibus universis ob amorem fraternalis dileccionis dedisset, donasset et propinasset, immo dedit, donavit et propinavit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter tenendas, possidendas, pariter et habendas aci uxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo privilegialiter approbatam quocumque voluerit disponendas; hoc denique expresse declarato, quod si temporum in processu divina volente clemencia, cui humanus nequit obviare intellectus, unum ipsorum prius quam alterum absque heredum solacio de hac vita migrare contingat, extunc ipse moriens de universis bonis mobilibus et immobilibus ad suam porcionem cedentibus, dempta dumtaxat porcione domorum, que superstitem et viventem devolvetur ipso facto, cuicumque et quocumque maluerit liberam habeat disponendi facultatem. Si vero quispiam eorumdem nutu divino heredes habuerit, totalis porcio universorum bonorum tam domorum quam eciam aliarum possessionum prescriptarum ipsius morientis, preter ea que ad pia opera testatus fuerit, in heredem seu heredes superstites redundabit et condescendere debebit. Ad que omnia et singula 'firmiter observanda iidem Martinus et Elias fide ipsorum bona christiana mediante se obligarunt coram nobis. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemqne perpetuam, presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum feria secunda post dominicam Ramispalmarum. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo.

Originale in membrana. A tergo impressum est sigillum communis. In arch. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

359.

Anno 1491, 29. septembris. Zagrabiae.

Joannes Corvinus, Slavoniae, Liptoviae et Opaviae dux, in civi tate sua, (ut ille dicit), montis Grecensis zagrabiensis, Ladislao de Egervara regnorum suorum Dalmatiae, Croatiae et Slavoniae bano, vicebanis, item Antonio de Pook (castri) sui Medwe et Michaeli Oroz et Gregorio Benkovich civitatis suae zagrabiensis capetaneis modernis et futuris; quia, prout revera intellexit et ipse expertus est, Mathiam regem, quondam genitorem ipsius, capitulum zagrabiense speciali

gratia et favore semper prosecutum fuisse, ipse etiam cupiens eum imitari, ecclesiam cum universis capituli possessionibus, decimis ac rebus et personis ipsorum in suam recipit protectionem et tutelam specialem, viceque et in persona eorum comittit protectioni contra omnes.

Georgii Marcelović: Regesta, ut supra.

360.

Anno 1491, 19. decembris. Zagrabiae.

Coram civitatis deputatis Dorothea civis Georgio Vitković civi vineam, silvamque 12. flor. vendit.

Nos Jacobus, filius Vlrici, judex, Valentinus, Fabianus, Michael, Anthonius, Valentinus, Bolfangus, Elias et Benedictus jurati, consiliarii et universi cives civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus, tenore presencium significantes, quibus expedit universis: quod proba et honesta mulier, Dorothea vocata, filia condam Elizabeth mulieris, relicta vero condam Pauli sartoris, olim concivis nostri, ad nostram personaliter veniens presenciam confessa est in hunc modum: ut ipsa quandam vineam suam, Myndawschak vocatam, jam in silvam totaliter redactam, cum virgulto et silvis sub et penes eandem vineam jam in silvam redactam habitis, in territorio nostro seu civitatis prefate inter silvam seu virgultum providi et honesti viri Blasii frenifaris a meridionali parte et inter silvam similiter successorum condam probe mulieris Pthyczkowycha dicte a septemtrionali parte et infra usque rivulum seu meatum aque pluvialis a parte orientali, a parte vero occidentali via communis, habitam et existentem, ipsam scilicet Dorotheam mulierem a prefata condam Elizabeth muliere, matre ipsius legittima, testamentaria legacione litteratorie concernentem, prout hoc in quadam littera nostra seu civitatis prefate privilegiali tempore presentis judicatus prefati judicis nostri moderni de anno domini nunc presenti infrascripto, feria videlicet secunda in profesto beate Lucie virginis, nunc proxime preterito, pro parte ipsius Dorothee mulieris superinde confecta et emanata ac coram nobis in specie producta et demonstrata expresse vidimus contineri occulata, simul cum omnibus eiusdem vinee jam in silvam redacte et silvarum ad eandem pertinencium utilitatibus, juribus, usibus, integritatibus et metis infra declarandis ac pertinenciis universis prudenti et honesto viro Georgio Wythkowyth dicto, seniori judici et concivi nostro ac per eum suis heredibus pro duodecim florenis auri per eundem Georgium Wyth-

kowyth prefate Dorothee mulieri, prout ipsamet nobis retulit jam plene datis et persolutis, vendidisset et contulisset, immo ex consensu vicinorum predictorum vendidit et contulit coram nobis jure perpetuo et irrevocabiliter tenendam, possidendam pariter et habendam ac iuxta condicionem civitatis prenotate ab antiquo privilegialiter approbatam quomodocumque voluerit disponendam. Mete autem predictarum silvarum, prout eas in aliis litteris nostris clare vidimus, hoc ordine ponuntur: primo a prefata via communi, videlicet a parte occidentali, incipiendo a quibusdam duabus arboribus quercinis cruce signatis et abhinc directe descendendo pervenit ad quandam arborem cerasi a predicta septemtrionali parte et tendit usque rivulum seu meatum aque pluvialis ad partem orientalem, deinde vero directe procedendo per ipsum meatum aque pluvialis eundo ad partem meridionalem et ibidem cadit seu perverit ad quoddam stagnum seu fossatum vulgo jarek dictum et inde directe ascendendo pervenit ad quandam arborem castanee, abhinc vero directe sursum meando ad partem occidentalem pervenit ad viam prefatam communem seu publicam, ibique prefate mete terminantur. In cuius rei memoriam atque testimonium, firmitatemque perpetuam, presentibus sigillum nostrum commune duximus appendendum. Datum feria secunda proxima ante festum beati Thome apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo

Originale in membrana. A tergo impressum est sigillum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

361.

Anno 1492, 9. martii.

Stipendium annuum medicinae doctori a capitulo zagrab. assignatur.

Feria quinta proxima ante festum beati Georgii pape, domini infrascripti et in sacristia interiori capitulariter congregati, concluserunt pro bono communi, quod egregius medicine doctor Henricus Almanus provisionem habebit pro uno integro anno a capitulo quinquaginta ducatos a die, quo deponet se hic vel in monte Grecensi moraturum; quos quidem quinquaginta florenos domini deputaverunt apud magistros Stephanum de Hrazthowicza et Johannem Jalsich canonicos, conductores decimarum capitularium de campo et Glawnicza anni proxime preteriti.

Michael prepositus. m. p. Petrus, lector. m. p. Georgius episcopus rosonensis m. p. Kamarcensis Johannes, m. p. Johannes goriczensis, m. p. Blasius Kemlek

m. p. **Martinus chasmensis, m. p. Georgius Bexin, m. p. Mathias, custos, m. p. Lucas de Dombro, m. p. Paulus Zythycz, m p. Gallus de Zepnicza, m. p. Stephanus de Crisio, m. p. Stephanus de Hrazthvcza, m p. Nicolaus de Bwcha, m. p. Johannes de Iwanych. m. p. Matheus de Zenthgewrg, m p. Andreas organista, m. p. Gallus de Simigio, m. p. Magister Paulus de Iwanecz, m. p.**

Liber rubeus ven capituli eccl zagrabiensis. In archiv. incl. Acad. Scien. Slav. merid.

362.

Anno 1492, 13. Julii. Zagrabiae.

Johannes Corvinus, Slavoniae etc. dux, plebano s. Margarethae precante, possessiones quasdam jobagionales ab Ulrico, Ciliae comite, raptas, sacello s. spiritus reddit.

Nos Johannes Coruinus, Sclauonie, Lyppthouie et Oppauie dux etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod veniens nostram in presenciam discretus presbiter Michael de Zenthgyewrghwara plebanus ecclesie sancte Margarethe virginis et martiris de suburbio civitatis nostre montis Grecensis nobis detegere curavit, quomodo dudum condam dominus Vlricus, comes Cilie, quasdam sessiones jobagionales in quarum, una quidem, Domyan, in secunda Mathko, in tercia Gywrko et in quarta Lucas, olim jobagiones morabantur, in possessione Chernomercz et intra metas dicte civitatis nostre montis Grecensis existentes et habitas, cum quibus capella sancti spiritus ibidem fundata, in eius fundacione dotata exstitisset, ab eadem capella nescitur quibus respectibus occupasset et cuidam suo familiari Paulo, Walpoth nuncupato, dedisset, post cuius obitum magnificus Johannes Thwz de Lak alias thavernicorum regalium magister ad castrum Medwe consimiliter occupasset, sicque per huiusmodi violentas occupaciones et detenciones ipsarum sessionum, eisdem prefata capella sancti spiritus usque in hodiernum caruisset et sua huiusmodi dotacione orbata fuisset. Unde nobis de huiusmodi occupacione prescriptarum sessionum diligenter inquirentibus a certo comperimus et sufficiente testimonio edocti simus easdem sessiones a fundacione ipsius capelle ad eandem jure dotacionis pertinuisse, modoque narrato ab eadem indebite contra deum et eius iusticiam occupatas fuisse et detentas fore, agnoscentibus, nollumus quoque deinceps ipsam capellam propter defectum ipsarum sessionum suis divinis cultibus carere et destitui, ideoque pro augmentacione huiusmodi cultus divini prescriptas sessiones simul cum cunctis ipsarum utilitatibus, juribus et pertinenciis quibuslibet ad easdem de jure et ab

antiquo spectantibus et pertinere debentibus, memorate capelle sancti spiritus et per consequens eiusdem rectori remittimus et reassignamus, et nichilominus totum et omne jus nostrum, si quod in eisdem qualitercumque haberemus, eidem capelle et per consequens moderno, cunctisque futuris rectoribus eiusdem in perpetuam eleemosinam dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et in sempiternum tenendi, possidendi pariter et habendi. ab omni et quavis jurisdiccione nostrorum oficialium quorumcumque in dictis castro nostro Medwe et civitate nostra montis Grecensis pro tempore constitutis et constituendorum penitus et omnino eximentes et avertantes harum nostrarum, quibus absente sigillo nostro maiori, anulare secretum nostrum est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in predicta nostra civitate montis Grecensis in festo beate Margarethe virginis et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

E transumpto Vladislai regis de anno 1495. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

363.

Anno 1492, 25 Julii. In Gudovec.

A Ladislao de Egervara, Slavoniae bano, capitulum zagrabiense petitur, ut sacellum s. spiritus in possessiones jobagionales, olim raptas, inducat.

Amicis suis reverendis, capitulo ecclesie zagrabiensis, Ladislaus de Egerwara, regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banus, amiciciam paratam cum honore. Dicitur nobis in persona honorabilis viri Michaelis de Zenthgyewrghwara, rectoris parochialis ecclesie sancte Margarethe virginis et martiris de suburbio civitatis montis Grecensis, quomodo ipse in dominium quarumdam quatuor sessionum jobagionalium in possessione Chernomercz vocata, in quarum una quidam Domyan, in secunda Mathko, in tercia Gwrko et in quarta Lucas olim jobagiones residenciam habuissent, omnino in comitatu zagrabiensi existencium, habitarum, ipsum dominum Michaelem et prescriptam ecclesiam suam tam vigore litterarum illustris domini Johannis Coruini ducis etc. quam alio omnis juris titulo concernencium, legittime vellent introire; super quo amiciciam vestram presentibus petimus diligenter, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, Balthasar de Mykchewcz vel Stephanus Kasnar de Glawnycza aut Georgius de Schitario aliis absentibus, homo noster, ad facies prescriptarum quatuor sessionum jobagionalium in annotata possessione Chernomercz situatarum, vicinis et commetaneis

earumdem universis inibi legittime convocatis et presentibus, accedentes, introducat prefatum dominum Michaelem in dominium earumdem, statuatque easdem eidem ac annotate ecclesie sue, premisso jure sibi incumbente, perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum; contradictores vero, si qui fuerint, evocet ipsos contra annotatum dominum Michaelem nostram in presenciam in sedem zagrabiensem ad terminum competentem, racionem contradiccionis eorundem reddituros. Et post hec huiusmodi introduccionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse statucioni interfuerint, nominibus, terminoque assignato, nobis more solito rescribatis. Presentes autem sigillo egregii Osualdi de Polyana, vicebani et comitis nostri zagrabiensis, fecimus consignari. Datum in Gwdowcz in festo beati Jacobi apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

E transumpto Wladislai regis de anno 1495. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

364.

Anno 1492, 16. Augusti. Zagrabiae.

Sacellum s. spiritus in possessiones jobagionales esse inductum a capitulo zagrab. nuntiatur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Notum facimus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod nos litteras magnifici domini Ladislai de Egerwara, regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie bani introductorias et statutorias nobis amicabiliter loquentes et directas honore et reverencia, quibus decuit, recepimus in hec verba: (vide Doc. 363. de anno 1492. 25. julii). Nos itaque peticionibus ipsius domini Ladislai bani annuentes una cum prefato Stephano Kasnarych de dicta Glawnycza, homine sue magnificencie predicte, nostrum hominem videlicet discretum dominum Michaelem de Zthenychnyak, chori dicte ecclesie nostre zagrabiensis prebendarium, ad premissas introduccionem et statucionem fideliter faciendam nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi et per nos requisiti, ipse videlicet Stephanus Kasnarych, homo banalis, prestito prius coram nobis corporali suo juramento, (ac prefatus) Michael, homo noster, in puritate sue consciencie, de et super huiusmodi sua execucione nobis pariformiter retulerunt eo modo: quomodo prefatus homo banalis, ipso nostro testimonio presente, feria tercia in profesto videlicet ad vincula beati Petri apostoli, proxime preterito, ad facies prescriptarum quatuor sessionum jobagionalium in

annotata possessione Chernomercz situatarum, vicinis et commetaneis earumdem universis inibi legittime convocatis, signanter vero discreto domino Dominico chori dicte ecclesie nostre prebendario, ville Rodes vocate possessore; item nobilibus, circumspectisque et providis Sebastiano Nagh de Chakan in persona egregiorum Bernaldi Thwroczy et Balthasaris Alapy capitaneorum castri Medwewar, Gregorio spano de Kralyewcz, similiter eiusdem castri, Mathia de Pethrowcz, Stephano de Mikwlych, villicis, et Georgio de Dedych: item Petro de Marocha familiare egregii Johannis Hennyngh de Zomzedwara in persona eiusdem, Iwano de Thopolowcz, altero Iwano alias cive jurato civitatis montis Grecensis, Gregorio Perkone, similiter jurato, Luca Tropchych dicto, de suburbio eiusdem civitatis, Iwan de . . . Johanne de eadem, Luca de Chernomercz et Gywrkone de eadem, presentibus, accedentes, introduxisset prefatum dominum Michaelem in dominium earumdem, statuisset easdem eidem et annotate ecclesie sue jure sibi incumbente perpetuo possidendas (et habendas coram bana)li et nostro hominibus in facie earumdem sessionum congruis et legittimis diebus iuxta regni consvetudinem permanentibus et moram facientibus, nullo penitus contradictore apparente. In cuius rei memoriam firmitatemque perpetuam, presentes litteras nostras pendentis et autentici sigilli nostri communitas eidem Michaeli ac dicte ecclesie sue duximus concedendas. Datum sextodecimo die diei introduccionis et statucionis predicte. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

E transumpto Vladislai regis, de anno 1495. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

365.

Anno 1492, 9. decembris. Simigii.

Coram conventu s. Egidii de Simigio, fratrum ord. Praedicatorum deputatus reclamat Osvaldo, episcopo zagrabiensi, qui agros quosdam in perpetuam altariam legatos ademerit.

Nos conventus monasterii sancti Egidii de Simigio. Memorie commendamus, quod religiosus vir frater Johannes, doctoris (*sic*) ordinis Predicatorum sancti Dominici confessoris, predicator generalis, in sua ac tocius conventus claustrorum beati Nicolai episcopi et confessoris de Zagrabia, necnon beate Katherine virginis et martiris in monte Grecensi fundatorum, cum procuratoriis litteris eorumdem coram nobis personaliter constitutus per modum protestacionis et prohibicionis nobis significare curavit in hunc modum: quod quamvis

condam nobilis Marcus de Chawa, dum adhuc in humanis fuisset, duas villas suas, videlicet Korythno in dombrensi ac Nowaky in insula Iwanych (comitatibus) habitas et existentes, pro salute anime sue, suorumque progenitorum, fratribus Predicatoribus dictorum conventuum pro celebracione missarum perpetuarum futuris temporibus per ipsos fiendarum in perpetuam elemosinam et patrimonium crucifixi donasset et perpetuasset; tamen reverendus dominus Oswaldus, episcopus zagrabiensis, dictas possessiones contra jura et voluntates dictorum fratrum ab annis sedecim anteactis vel citra sibi ipsi occupari fecisset, occupatasque teneri fecisset eciam de presenti in preiudicium et damnum eorumdem valde magnum; cum tamen idem dominus episcopus cum nobilibus sui episcopatus dictas possessiones, mediantibus litteris suis adjudicatoriis, eisdem fratribus adiudicasset et perpetuasset. Unde facta huiusmodi protestacione prefatus frater Johannes doctoris *(sic)* in sua ac conventuum predictorum nominibus et personis memoratum dominum Oswaldum episcopum, suosque homines et officiales ipsius nomine, aut alios quoslibet ab huiusmodi minus justa occupacione et detencione dictarum possessionum se quam in dominium earundem intromissione aut statuifaccione, usufructuum et quarumlibet utilitatum earundem percepcione seu percipifaccionc; loca vero capitularia et conventualia ab extradacione et emanarifacione litterarum introductoriarum et statutoriarum quomodolibet factis vel fiendis prohibuit contradicendo et contradixit inhibendo publice et manifeste coram nobis. Datum die dominica proxima post festum concepcionis beate Marie virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo secundo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

366.

Anno 1492. Zagrabiae.

Gallus, institor et civis zagrab. Johannem Corvinum ducem orat, ut civitatis deputatis mandet, ut de causa, quam cum quibusdam civibus agit, sententiam ferant.

Illustrissime princeps et domine, domine graciosissime. Gallus institor civis huius civitatis vestre montis Grecensis quales et quantas molestias, tribulaciones, infamias et calamitates a quibusdam duobus concivibus suis, videlicet Valenchek et Lucam Rybarych, adhuc in vita felicis recordacionis carissimi genitoris vestre illustrissime dominacionis videlicet serenissimi domini nostri, condam domini Mathie Hungarie regis etc. susceperit, longum esset coram V. I. D. explicare,

que omnia in litteris eiusdem condam domini nostri regis clare continentur. Causa itaque ipsa cum eodem Valenchek fuit mota coram juratis judicibus huius civitatis, et tandem ex certis gravaminibus penes consvetudinem civitatis per eundem Gallum ad seniores appellata, qui in favorem eiusdem Valenchek noluerunt eam judicare sed contra voluntatem eiusdem Galli miserant eam per arbitrativam composicionem sopiendam, quam composicionem ipse Valenchek minime prosecutus est, sed eam surda aure pertransivit; tandem propterea ipse Gallus habuit recursum ad maiestatem regiam, fuitque mandatum per eandem, prout littere eiusdem continent, judici et juratis civibus, ut fecissent judicium et justiciam in causa, in restitucionem fame et honoris eiusdem Galli exponentis, et usque ad presens tempus nichil secutum est in eadem causa, ideo supplicatur V, I. D. pro parte eiusdem Galli institoris humiliter, quatenus eadem dignetur mandare judici et juratis civibus, ut juxta contenta litterarum dicti condam Mathie regis causam eandem assumerent et terminaretur contra eundem Valenchek quam eciam contra dictum Lucam Rybarych concives habitam, ne ipse Gallus ulterius ex infamia sibi illata in animo turbetur.

Protocolum civitatis. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid. II. d. 35.

367.

Anno 1492.

Gverales conventus b. v. Mariae de promontorio zagrabiensi super vinea, domo, horto, virgultoque eidem vineae adjacentibus per Jacobum olim Czopocza jam profugum, possessis, atque in dicto promontorio Remethensi situatis, Georgio altaristae arae s. Nicolai in ecclesia s. Marci montis Grecensis erectae, pro sex flor. salvo jure montano, in quatuordecim wiennensibus venditis.

Act. mon. Remete. fasc. III. nr. 30. In archiv. regn. Croat. Slav. Dalm

368.

Anno 1493, 27. januarii. Budae.

Vladislaus, Hung. etc rex, omnibus hominibus qui tributa tenent, praecipit ne a civibus zagrabiensibus tributum pro merce exigant.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex, necnon Slesie et Lucemburgensis dux, marchioque Morauie et Lusacie etc.

Omnibus Christi fidelibus, presentibus pariter futuris, presencium noticiam habituris salutem in omnium salvatore. Laus est in principe et plurimum convenit maiestati regentis, ut subditos suos conservet in antiquis ipsorum libertatibus, quas magnis virtutibus et serviciis a veteribus, divisque regibus consequi meruerunt, et eorum privilegia ne illa etas transitoria et tempus omnia consummens secum in oblivionem sua taciturnitate detrahat, novo privilegiorum patrocinio perpetuo duraturo roboret et confirmet. Proinde ad universorum noticiam harum serie volumus pervenire, quod nostre maiestatis venientes in conspectum fideles nostri circumspecti Gaspar Kusewyth iudex ac Domko Perowyth et Emericus notarius, cives civitatis nostre montis Grecensis, in suis ac aliorum universorum civium, hospitum et incolarum loci eiusdem nominibus et in personis, exhibuerunt et produxerunt coram nobis privilegium et litteras serenissimi principis condam domini Sigismundi imperatoris et regis Hungarie etc. in pargameno sub dupplici autentico suo sigillo privilegialiter emanatas, habentes in se confirmative tenores quarumdam aliarum litterarum suarum similiter privilegialium, quibus confirmat quasdam alias litteras confirmacionales condam serenissimi domini Karoli regis, que ex consequenti litteras olim domini Bele regis super omnibus libertatibus, legibus, edictis et libertatum prerogativis, ac donacione et collacione cuiusdam terre eisdem civibus et civitati per ipsum dominum Belam regem concessis emanatas confirmabant, tenoris infrascripti, supplicantes maiestati nostre humiliter, ut easdem litteras et omnia in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habendo, litterisque privilegialibus verbotenus inseri faciendo, pro ipsa civitate et civibus nostris innovando perpetuo valituras confirmare dignaremur. Quarum quidem litterarum tenor talis est: (vide Doc. 87. de anno 1435. die 7. octobris. Nos itaque premissa supplicacione prefatorum Gasparis Kysewyth judicis ac Domko Petrowyth et Emerici notarii, civium dicte civitatis nostre montis Grecensis, in suis et aliorum quorum supra nominibus nostre modo premisso porrecta maiestati regia benignitate exaudita clementer et admissa, prescriptas litteras dicti condam domini Sigismundi imperatoris et regis non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, presentibusque litteris nostris privilegialibus verbotenus sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes earum continencias, clausulas et articulos eatenus quatenus eedem rite et legittime existunt emanate viribusque earum veritas suffragatur, acceptamus, approbamus, ratificamus ac pro ipsa civitate nostra montis Grecensis, civibusque et incolis eiusdem presentibus et futuris innovando perpetuo valituras confirmamus, salvis juribus alienis, harum

nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum, quo ut rex Hungarie utimur, est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum per manus reverendi in Christo patris domini Thome episcopi ecclesie jauriensis ac electi agriensis, summi et secretarii cancellarii et fidelis nostri dilecti. Bude vigesima septima die januarii. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno tercio, Bohemie vero vigesimo secundo.

Originale in membrana. A zona sericea albi et violacei coloris appendet sigillum In archiv. lib. reg. civit. zagrabiensis.

369.

Anno 1493, 6. januarii. Budae.

Communitate civitatis rogante Vladislaus, Hungariae etc. rex, libertates a decessoribus communitati datas, comprobat.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis hominibus, ubivis per regna nostra Hungarie, Sclauonie et Croacie tributa habentibus, tenentibus seu exigentibus presentes visuris, salutem et graciam. Cum fideles nostri prudentes et circumspecti judex, jurati, ceterique cives et incole civitatis nostre montis Grecensis antiqua libertatis ipsorum prerogativa requirente ab omni tributaria solucione ubilibet per ambitum dictorum regnorum nostrorum exempti sint et supportati habeantur, velimusque eosdem et ipsorum quemlibet ubique per ipsa regna nostra, partesque eisdem et sacre corone subiectas, penes huiusmodi ipsorum libertates omnino tutos esse liberosque et securos, fidelitati igitur vestre et cuilibet vestrum harum serie firmiter precipientes mandamus, quatenus amodo prefatos judicem, cives, incolas et mercatores dicte civitatis nostre montis Grecensis ad solucionem predictorum tributorum seu teloniorum vestrorum contra formam premisse ipsorum libertatis et exempcionis artare et compellere, aut eos vel ipsorum alterum propterea in personis, rebusque aut quibusvis bonis eorumdem impedire, turbare vel quoquomodo dampnificare nusquam et nequaquam presumatis nec sitis ausi modo aliquali. Quoniam alioquin commisimus fidelibus nostris banis vel vicebanis eorundem regnorum nostrorum Sclauonie et Croacie, ceterisque comitibus vel vicecomitibus et judicibus nobilium quorumcumque comitatuum eorumdem et predicti regni nostri Hungarie, parciumque sibi subiectarum, in quibus scilicet huius mandati nostri per quempiam ex vobis contrarium attentaretur et presentibus

firmius mandamus, ut ipsi tributa illa et thelonia in quibus huius contrarium fierit pro maiestate nostra occupare et tamdiu tenere debeant, donec a nobis aliud acceperint in mandatis. Et hoc volumus eciam per futuros banos, vicebanos, comitesque vel vicecomites ac judices nobilium eorumdem regnorum nostrorum et comitatuum semper observari. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beate Dorothee virginis. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno tercio. Bohemie vero vigesimo secundo.

Originale in membrana In inferiori margine impresum est sigillum maius. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

370.

Anno 1493, 27. martii. Romae.

Alexander VI. papa abbati Cisterc. zagrab. praecipit, ut pecuniam hospitali b. v. Mariae in monte Grecensi debitam, a quibusdam civibus zagrabiensibus cogat.

Alexander episcopus servus servorum dei. Dilectis filiis abbati monasterii beate Marie virginis zagrabiensis et custodi ecclesie zagrabiensis, salutem et apostolicam benedictionem. Conquestus est nobis Stephanus presbiter perpetuus capellanus, magister are nuncupatus, ad capellam hospitalis beate Marie in monte Grecensi, zagrabiensis diocesis, quod Nicolaus Veznethicz de Dombro et Georgius eius filius, Martinus carnifex, Johann italicus de monte Grecensi et quidam alii clerici et laici dicte diocesis, super quibusdam pecuniarum summis bonis et rebus aliis iniuriantur eidem; ideo discretioni vestre per apostolica scripta mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint evocandi et auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit, appellatione remota, usuris cessantibus, decernatis, facientes quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, censura simili, appellacione cessante, compellatis veritati testimonium perhibere. Quod si non ambo hiis exequendis potueratis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur. Datum Rome apud sanctum Petrum. Anno incarnacionis dominice millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio, sexto kalendas aprilis. Pontificatus nostri anno primo.

Originale in membrana. In archiv. ven. capit. zagrab. Act, capit. ant. fasc 88. nr. 4.

371.

Anno 1493, 30. octobris. Budae.

Vladislaus, Hung. etc, rex. episcopo zagrabiensi, nonnullisque nobilibus mandat, ut fratres Praedicatores zagr. in fruenda possessione, quae vocatur Slavetić, tueantur.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris reverendis in Christo patribus, domino Osualdo, episcopo ecclesie zagrabiensis ac Georgio, episcopo rosonensi, eius suffraganeo in dicta ecclesia zagrabiensi, necnon magnificis futuris regnorum nostrorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banis, ac Ladislao de Egerwara magistro thavernicorum nostrorum et Andree ac Gaspar, filiis condam Johannis Hennyngh de Zomzedwara, salutem et graciam. Quia nos religiosos fratres ordinis Predicatorum in ecclesia beati Nicolai confessoris, Zagrabie fundata, degentes, simul cum possessione eorumdem Slawethychy ac eiusdem pertinenciis in nostram regiam recepimus protectionem et tutelam specialem, viceque et in persona nostre maiestatis vestre commisimus tuicioni et proteccioni. Fidelitati igitur vestre harum serie firmissime committimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus, prefatos fratres in dicta possessione Slawethychy et eiusdem pertinenciis contra quoslibet illegitimos impetitores et signanter contra nobiles Georgium, Petrum, Paulum et Jacobum Orsychy dictos de Gorycza, qui eosdem fratres in ipsa possessione diversimodo impedirent et perturbarent tueri, protegere et defensare ac indempniter manutenere modis omnibus debeatis et teneamini, auctoritate nostra presentibus vobis in hac parte attributa, ac jure et justicia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude feria quarta proxima ante festum Omnium sanctorum. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo tercio.

Ad relacionem Laurencii Bradach cubicularii regie maiestatis.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigilum. In archivio lib. reg. civ. zagrab.

372.

Anno 1494, 4. februarii.

A capitulo zagrab. in Fabianum de Zempče canonicum propter perditos mores poena constituitur.

Item feria tercia proxima post festum purificationis beate Marie virginis, hora terciarum mane, de anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto, dominis et personis infrascriptis in sacristia

interiori capitulariter congregatis, matura deliberacione, sanoque consilio, communi omnium voto contra magistrum Fabianum de Zenthe canonicum ecclesie zagrabiensis racione excessuum et scandalorum suorum, sufficienter monitum et emendari non curantem, sententia pronunciata est modo infrascripto; cuiusquidem sentencie pronunciationi et declarationi interfuerunt hii domini infrascripti, videlicet: Michael prepositus major, Petrus lector, Andreas decretorum doctor, archidiaconus kathedralis, Mathias dubicensis, Johannes kamarcensis, Johannes goricensis, Blasius decretorum doctor de Kemlek archidiaconus, Gregorius Bexin, vicarius in spiritualibus, Johannes Warasd, alter Johannes custos, dignitarii; item canonici simplices: Paulus de Zytec, Lucas de Dombro, Gallus de Zepnicza, Paulus de Roycha, Stephanus de Crisio, alter Stephanus de Hrazthocza, Mateus notarius, Andreas organista, Paulus de civitate et Benedictus de Petrovina.

Cuius sentencie tenor talis est: In nomine domini. Amen. Nos capitulum ecclesie zagrabiensis per hanc nostram sentenciam decrevimus et declaramus, quia magister Fabianus de Zenche concanonicus noster, ad sepissimas moniciones nostras a pluribus retrofluxis annis et temporibus a consorcio cuiusdam mulieris Dorothea vocate, relicte videlicet condam Mathie Zekirich, tam in vita eiusdem mariti sui, quam eciam post mortem suam abstinere et retrahere, scandalumque perinde commissum emendare non curavit neque curat eciam de presenti, quin pocius per posessiones nostras et ecclesie nostre in scandalum et vilipendium omnium nostrum et tocius cleri huius capituli nostri eandem publice post se curere fecit et in itinere eidem comes et consocius esse non erubuit; ideo nos pari voluntate et votis omnium concurrentibus, ad sonum maioris campane capitulariter in sacristia congregati, ea racione, maturo consilio superinde inter nos prehabito sic, ut premittitur, per hanc nostram sentenciam eundem magistrum Fabianum sufficienter tam capitulariter tam eciam per singulares personas fraterne monitum et minime emendatum, eo ad hoc nostri in medium specialiter vocato et comparente, seque nulla racione excusare valente consorcio nostro capitulari decernimus esse privandum et privamus in hiis scriptis, donec et quousque de scandalis suis se curaverit emendare et tandem emendatus graciam meruerit obtinere.

Item idem magister Fabianus ab eadem sentencia nec verbo nec scripto appellavit.

Liber rubeus ven. Capit. zagrab. In archiv. incl. Acad. Scient. Slav. merid.

373.

Anno 1494, 14. februarii. Zagrabiae.

A civitatis communitate Marco Kranjec civi, portorium, quod „knežia“ nominatur, 78. flor. firmis conditicnibus elocatur.

Nos communitas civium civitatis montis Grecensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis. Quod nos comitatum nostrum, vulgo knesya dictum, simulcum filarsthyna ac proventibus curruum alias pro pontibus nostris ordinandis exigi consvetis, quos pontes nostre communitati reservamus preparandos, omnibusque aliis et singulis obvencionibus ac integritatibus specialiter cum proventibus stacionum de novo iuxta murum ecclesie nostre parochialis sancti Marci ewangeliste constructis, ad dictum comitatum nostrum exigi consvetis, a festo beati Valentini martiris nunc presenti, incipiendo et infra eiusdem festi annualem integram revolucionem, circumspecto et honesto viro Marco institori Chranecz dicto, concivi nostro, moderno videlicet comiti, pro septuaginta octo florenis auri per eundem Marcum, nostrum videlicet modernum comitem, nobis plenarie datis et persolutis, arendative duximus conferendum, immo arendamus et contulimus hoc quoque primo expresso et specificato: quod iudex noster modernus de premissis nostris pecuniis comitalibus seu communibus per nos eidem datis et integre presentatis medium centenarium seu quinquaginta funtas olei pro accensu seu luminario lampadis ante venerabile sacramentum circa magnam aram in dicta nostra ecclesia parochiali sancti Marci in ipsa civitate fundata emere debeat et amministrare. Item similiter ipse judex noster modernus pro celebracione misse venerande de sacratissimo corpore Christi, singulis feriis quintis in qualibet septimana in ara sancti Laurencii in dicta nostra ecclesia fundata, per revolucionem unius integri anni, honorabili domino Stephano moderno nostro plebano tres florenos auri aut monetam eosdem tres florenos valentem de eisdem pecuniis nostris comitalibus seu communibus dare debeat et teneatur, residuum autem ipsarum pecuniarum nostrarum comitalium ipse judex noster modernus ad facta et negocia nostra seu communitatis nostre iuxta nostram informacionem debeat dispensare debita cum racione. Hoc eciam declarato, quod prefatus Marcus, comes noster modernus vel ipsius homines per eum ad hoc specialiter deputati, nullas novitates et consvetudines abusivas in exaccione proventuum dicti comitatus nostri facere presummant, sed eosdem iuxta antiquam consvetudinem iustam et rectam, que nunc existit, percipiant exigendo, tali modo: ut unusquisque res suas ac mercimonia cuiuscumque condi-

cionis existant, non ad magis seu majorem mensuram nisi ad unum bacculum, qui vulgo palycza dicitur, aut ad mensuram decem librarum mensurare possit. Res aut mercimonia in maiori quantitate existentes, semper ad mensuram seu stateram nostre communitatis recurentes, sub earum rerum ammissione, et non cum alia debeat mensurare. Hoc eciam addito, quod prefatus Marcus comes noster modernus, si qui ad solucionem ipsorum proventuum ipsius comitatus nostri tepidi essent et remissi aut tardi, se liberam persolvendi, nostris eciam domos et res eorum sigillandi habeant facultatem; et si quispiam in premissis propria temeritate sigillum eiusdem nostri comitis frangere aut deponere presumpserit, talis hoc ipsum faciens in decem marcis denariorum viennensium partim nobis seu communitati nostre, partim ipsi nostro comiti moderno persolvendis mox convictus habeatur ipso facto, nullo sibi communis, iudicisque nostri aut juratorum nostrorum in medio suffragante in hac parte Mensuras videlicet, cubulos eciam vini et staria salis aut quartalia frugum extraneis hominibus nullus alter nisi ipse comes noster modernus dare tenetur; de quartis mensurarum qualibet, singulum denarium, pro tempore currentem, idem comes noster modernus recipere valeat atque possit. Item eciam ipse comes noster modernus maccella nostra communia in dicta civitate habita iuxta ipsius voluntatis libitum conveniat et disponat, pro utilitateque sua et pro profectu detencium. Hoc eciam expresso, quod si quis aliquis carnificum domesticorum dicte civitatis, extra territorium nostre civitatis maccella apreciare seu convenire ac societatem, vulgo kethwsyna dictam, voluerit aut tenuerit, extunc idem teneatur statim precium unius maccelli nostre communitatis solvere, quanto maiori precio vendi posset, et hoc comiti nostro. Addimus eciam quod carnifices extranei maccella nostre communitatis in dicta civitate ab ipso comite nostro moderno libere convenire et in eisdem carnes mactare et vendere, aut animalia, que in ipsis nostris maccellis mactare vellent, absque qualibet solucione pascuum, pascere, pascuisque nutrire valeant. Addimus eciam, quod quicumque carnificum in hac civitate existens, carnes mactare et magisterium suum exercere noluerit et maccellum non apreciaverit, extunc quilibet talis, si gregem boum habuerit, comiti nostro moderno debeat et teneatur solvere conluccionem seu apreciacionem unius maccelli quanto maiori precio vendi posset et per alios, apreciatur autem, nichil plus talis de grege prefata solvere tenebitur. Addimus insuper et rate conclusimus, quod nullus civium, incolarum et inhabitatorum dicte civitatis nostre nec eciam hominum forensium vicinorum videlicet et communiorum cuiuscumque condicionis, sexus

et status existant quorumcumque rerum, quovis nominis vocitatarum vocabulo, foro nostro apportari sollitarum, in vico sutorum vel prope ecclesiam beate Margarethe virginis sub prefata civitate nostra constructam vel alias ubivis in nostro territorio et metis qualescumque empciones, vendiciones, concambia seu permutaciones facere et exercere possint, nec sint ausi modo aliquali, sed ad forum nostrum seu civitatis prefate prope vel penes ecclesiam parochialem sancti Marci ewangeliste habitam et existentem ab antiquo laudabiliter et privilegialiier approbatam, defferre, portare et adducere et adduci facere permittere teneantur, et illac vendiciones, empciones, concambia et permutaciones talismodi facere et exercere possint atque valeant; contrafacientes autem ipsos cives, incolas et inhabitatores civitatis nostre prefate volumus eidem pene et birsagio ducentorum denariorum viennensium et solucione talis rei empte et vendite ipsi homini forensi seu convicino solvende firmissime subiacere; quam penam et birsagium si ipse judex noster modernus simulcum juratis modernis in tepiditate vel pigricia aut favore, quod absit, ductus vel ducti a predictis transgressoribus non extorserint vel receperint, extunc idem judex et jurati in dupplo prefate pene et birsagii nostre communitati persolvendi solum vigore presentis scripti sint convicti et condempnati. Et nullus omnino hominum extraneorum gregem vel alia animalia venalia pro nullo precio in campo et territorio dicte civitatis pascere seu pascuis nutrire sint ausi modo aliquali. Statuimus eciam, quod quicumque civium vel carnificum greges boum vel alia animalia in campo et territorio dicte nostre civitatis pascere seu pascuis nutrire voluerit, seu in pascuis pascendo nutrient, de singulo bove vel animali tres denarios regales solvere debeat dicto comiti nostro, demptis animalibus que in maccellis dicte civitatis nostre mactare vellent. Carnifices vero extranei, qui in civitate nostra predicta maccella communitatis appreciassent, illi eciam animalia, que in maccellis communitatis mactare vellent, libere pascere possint absque solucione. Stabilimus insuper et commisimus, quod nullus omnino civium, incollarum et inhabitatorum civitatis predicte eciam hominum forensium et extraneorum, res mercimoniales, que ponderari solent, cum nulla alia statera nisi cum statera dicte nostre communitatis ponderare valeant suba missione talium rerum mensurabilium, quam stateram ipse comes noster modernus et nullus alter eisdem dare debeat. Pistrices vero panum tam in civitate quam extra civitatem commorantes, que suam facere solent vendicionem, tales predicto comiti nostro moderno in ducentis denariis wiennensibus plenariam teneantur solucionem, et quod iidem *(sic)* pistrices tam in civitate quam extra civitatem commorantes

liberam vendendi panes extra territorium dicte civitatis habeant facultatem. Nullus eciam hominum vineas condicionales possidencium absque scitu eiusdem comitis nostri colligere aut vinum earumdem vinearum condicionalium in domo reponere potest nec audet modo aliquali sub amissione eiusdem vini. Sic et eodem modo nullus hominum terras communes absque convencione et scitu dicti nostri comitis arrare aut quoquomodo collere, nec prata seu fenilia nostra communia falcare audeat nec presumpmat modo aliquali sub amissione seminature et fenorum in eisdem habitorum et existencium. Item eciam. qui racione non solucionis proventuum dicti nostri comitatus ipsi comiti nostro sive hominibus eiusdem, per ipsum ad id deputatos, vadium seu pignus racione excessus in premissis recipere non permitterent, eadem pena superius expressata puniantur et convincantur ipso facto. Assumpsimus insuper et assumpmimus ut si eidem comiti nostro moderno ex racione nostre communitatis aliquod dampnum in premissis evenire contigerit, propriis nostris sumptibus et expensis reformare. In quorum omnium premissorum robur et firmitatem atque testimonium presentibus litteris nostris patentibus sigillum nostrum commune a tergo de more alias consveto duximus imprimendum. Datum in predicto die festi beati Valentini martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quarto.

Originale in charta. Tergo impressum est sigillum In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

374.

Anno 1494, 14 Augusti. Zagrabiae.

Coram capitulo zagrab. duo praebendarii sese posthac in domibus suis suspectas quasdam personas non habituros promittunt.

Nos Franciscus de Zekchew et Martinus de Obed zenth-kereztb, prebendarii, obligamus nos, quod amodo et in antea quasdam suspectas personas in domibus nostris non tenebimus neque intrare admittemus, et quod portas retro domus nostras et infra hortos habitas, (sera) sed nec hakcko tenebimus, sub pena privacionis beneficiorum nostrorum ipso facto. In vigilia assumpcionis Marie. (Franciscus) idem qui supra, consensi, m. p. et ego Martinus, m. p.

Liber rubeus ven. capit. zagrab. In arch. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

375.

Anno 1495, 3. februarii. Zagrabiae.

Domus quaedam cum fundo in Nova ves sito annectitur per capitulum arae b. Pauli in ecclesia cathedrali fundatae.

1495. Feria tercia in festo beati Blasii martiris, domini capitulariter congregati, domum cum fundo, quam alias condam dominus Jacobus archidiaconus goricensis in Nova villa fundaverat ad aram sancti Bernardi, deinde condam magister Georgius de Mylethincz canonicus zagrabiensis penitus desolatam iterum de novo erexerat, quia iam iterum ruinam minabatur, neque aliquis presbiter ad eam gubernandam haberi potuit, ideo eandem domum cum fundo ad aram beati Pauli apostoli in ecclesia zagrabiensi fundatam, iidem domini annexerunt perpetue, loco cuius domus et fundi e converso dominus Johannes archidiaconus goricensis, eiusdem are gubernator modernus, duo civilia in eadem Nova villa habita, ad dictam aram sancti Pauli pertinencia, per ipsos dominos libere vendenda remisit et per modum concambii dedit ita, ut precium ipsorum civilium ad usum dicte are sancti Bernardi convertatur; eius vineam, terras arabiles et fenilia cum omnibus aliis rebus et bonis ad eandem aram beati Bernardi pertinentibus, ipsi domini ad prebendam domini Andree, alias plebani, quam idem adiutorio certorum bonorum virorum de novo edificavit, adiunxerunt, ita tamen, quod ipse dominus Andreas prebendarius et successores sui in qualibet ebdomada in ecclesia kathedrali illam unam solitam missam perficere non negligant. Cuiusquidem misse onus idem dominus Andreas in se benevole assumpsit. Nichilominus volumus, ut idem dominus Andreas totum inventarium eiusdem are beati Bernardi, hic propria manu subscribat.

1502. Item illud unum civile, superius descriptum, versus molendinum magistri Fabiani, venditum fuit per condam dominum Johannem custodem ad mandatum dominorum flor. quatuor, qui tandem post mortem eiusdem ex commissione dominorum assignati sunt ad manus prefati domini Johannis archidiaconi goricensis ut exponantur ad utilitatem prelibate are sancti Bernardi. Actum in festo beati Silvestri pape 1502.

Liber rubeus, ut supra.

376.

Anno 1495, 18. februarii. Viroviticae.

A Vladislao Hung. etc. rege actus, quo quattuor sessiones jobagionales sacello s. spiritus sunt redditae comprobatur, unaque ius regale condonatur.

Commissio propria domini regis.

Nos Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod fidelis noster discretus Michael presbiter de Zenthgyewrghwara, plebanus parochialis ecclesie beate Margarethe virginis de suburbio civitatis montis Grecensis, nostre maiestatis veniens in presenciam, exhibuit coram nobis et produxit quasdam binas litteras, unas, fidelis nostri illustris Johannis Coruini, Oppauie et Lyppthouie ducis etc. quibus mediantibus idem Johannes dux quasdam quatuor sessiones jobagionales in possessione Chernomercz vocata, in comitatu zagrabiensi existente, habitas, ad capellam sancti spiritus in dicta parochiali ecclesia beate Margarethe virginis fundatam pertinentes, quequidem quatuor sessiones circa castrum suum Medwe vocatum, in comitatu predicto habitum, diu occupate extiterant, eidem capelle sancti spiritus, consequenterque rectoribus eiusdem pro tempore constitutis modo et ordine inferius in tenore earumdem litterarum contentis, remisisse et restituisse ac in perpetuum dedisse dinoscitur; alias vero capituli ecclesie zagrabiensis super legittima statucione huiusmodi quatuor sessionum confectas, tenorum infrascriptorum, supplicans idem Michael presbiter nostre maiestati humillime, ut easdem utrasque litteras ac omnia in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habere, litteris nostris privilegialibus de verbo ad verbum inscribi facere, premissisque remissioni et restitucioni, aliisque omnibus et singulis in tenoribus earumdem litterarum contentis, nostrum regium consensum prebere dignaremur. Quarum quidem litterarum, prime videlicet tenor talis est: (vide Doc. 362. de anno 1492, 13. julii). Aliarum vero series verbalis sequitur in hunc modum: (vide Doc. 364. anno 1492. 16. Augusti). Nos igitur supplicacione huiusmodi . . . Michaelis (presbiteri maiestati nostre) porrecta, regia benignitate exaudita et clementer admissa, prescriptas utrasque litteras non abrasas non cancellatas nec in aliqua sui parte suspectas presentibus litteris nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes clausulas et articulos eatenus, quatenus eedem rite et legittime existunt emanate, viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et acceptas habentes, premissis remissioni et restitucioni, aliisque omnibus in tenoribus earumdem lit-

terarum contentis nostrum regium consensum . . prebemusque benivolum pariter et assensum ; et nichilominus ob reverenciam eiusdem sancti spiritus totum et omne jus nostrum regium, si quod in prescriptis quatuor sessionibus jobagionalibus qualitercumque haberemus, aut eedem nostram ex quibuscumque causis, viis, modis et racionibus concernerent aut concernere possent maiestatem, simul cum omnibus suis utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, puta, terris arabilibus cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, fenetis, silvis, nemoribus, montibus, vallibus, vineis, vinearumque promontoriis, aquis, fluviis, piscinis, piscaturis, aquarumque decursibus, molendinis, molendinorum locis, generaliter vero quarumlibet utilitatum et pertinenciarum suarum integritatibus quovis nominis vocabulo vocitatis, sub suis veris metis et antiquis existentibus, memorate capelle sancti spiritus consequenter rectoribus eiusdem pro tempore constitutis dedimus, donavimus et contulimus, immo damus, donamus et conferimus jure perpetuo et irrevocabiliter possidendas et habendas, salvo jure alieno, harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum, quo ut rex Hungarie utimur, est appensum, vigore et testimonio litterarum mediante. Datum in oppido Verewcze per manus reverendissimi in Christo patris domini Thome, episcopi ecclesie agriensis, summi et secreti cancellarii ac fidelis nostri dilecti, feria quarta proxima ante festum kathedre beati Petri apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno quinto, Bohemie vero vigesimo quarto.

Originale in membrana sat exesum. Zona sericea rubri, albi et violacei coloris appendet absque sigillo. In arch. lib. reg. civ. zagrab.

377.

Anno 1495, 19. februarii. Viroviticae.

Vladislaus, Hung. etc. rex, omnibus nobilibus, civitatibusque identidem praecipit ne a mercatoribus zagrab. pro merce tributum exigant.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis prelatis, baronibus, comitibus, castellanis, nobilibus, ipsorumque officialibus, item civitatibus, oppidis et villis, earumque rectoribus, judicibus et villicis, necnon tributariis et theloniatoribus tam nostris regalibus quam aliorum quorumcumque ubivis in regnis nostris Hungarie, Sclauonie et Croacie, ceterisque partibus eisdem regnis nostris subiectis, tributa habentibus, tenentibus seu exigentibus, presentibus et futuris, presentes visuris, salutem et graciam. Expo-

situm extitit maiestati nostre in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum judicis et juratorum ceterorumque universorum civium et incolarum civitatis nostre montis Grecensis, quod quamvis ipsi antiqua libertatis ipsorum prerogativa ipsis a divis condam regibus Hungarie, nostris scilicet predecessoribus, graciose concessa et per nostram maiestatem eciam confirmata requirente, ab omni solucione tributaria, tam de personis propriis, quam eciam rebus et bonis eorum venalibus, per eosdem hinc inde deferendis exempti sint et supportati habeantur. Tamen nonnulli forent ex vobis, qui eosdem in locis tributorum vestrorum diversimode impedirent, ac ipsos ad solucionem tributariam cogerent et compellerent, in preiudicium huiusmodi libertatum eorumdem civium et dampnum valde magnum. Quia vero nos quemadmodum ceteros regnicolas nostros, sic et ipsos exponentes in ipsorum antiquis libertatibus conservare volumus, fidelitati igitur vestre et vestrum cuilibet harum serie strictissime committimus et mandamus, quatenus amodo in posterum nullus omnino vestrum prefatos cives et incolas dicte civitatis nostre montis Grecensis ad aliquam solucionem tributi seu thelonii contra formam premisse eorum libertatis artare et compellere, aut eosdem vel eorum alterum racione non solucionis eorumdem in personis, rebusque et bonis ipsorum quibusvis impedire, turbare, molestare seu quovis modo damnificare nusquam et nequaquam presummat nec sit ausus modo aliquali. Quoniam alioquin commisimus et plenam eciam facultatem dedimus, damusque et committimus per presentes, fidelibus nostris banis vel vicebanis predictorum regnorum nostrorum Sclauonie et Croacie ac comitibus vel vicecomitibus et judicibus nobilium illorum commitatuum, in quibus forsitan huius mandati nostri ausu quodam temerario per quempiam contrarium attentaretur, presentibus scilicet et futuris, ut ipsi, scito prius superinde certitudinis veritate, huiusmodi tributa seu thelonia vestra pro nostra maiestate occupare et tam diu tenere debeant atque possint, donec a nobis aliud superinde habuerint in mandatis. Secus nullo modo facere presummatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in oppido Werewcze feria quinta proxima ante festum kathedre beati Petri apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno quinto, Bohemie vero vigesimo quarto.

Originale in membrana. In inferiori margine impressum est sigillum maius. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

378.

Anno 1495, 19. februarii. Viroviticae.

Vladislaus Hung. etc rex, capitulo zagrab. mandat, ut sacellum s. spiritus in bona quattuor sessionum jobagionalium redditarum inducat.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Honorabili capitulo ecclesie zagrabiensis salutem et graciam. Cum nos illi remissioni, restitucioni et perpetualidacioni, quam fidelis noster illustris Johannes Coruinus, Opawie et Lypthowie dux etc. de quibusdam quatuor sessionibus jobagionalibus in possessione Chernomercz vocata, in comitatu zagrabiensi habitis, (ad cappellam sancti spiritus) in parochia plebanie ecclesie beate Margarethe virginis in suburbio civitatis montis Grecensis fundate pertinentibus, vigore certarum litterarum suarum eidem capelle, eiusdemque rectoribus pro tempore constitutis fecisse dinoscitur, nostrum regium consensum prebuerimus; et nichilominus totum et omne ius nostrum regium, si quod in eisdem quatuor sessionibus jobagionalibus qualitercumque haberemus, aut eedem nostram ex quibuscumque causis, viis, modis (et racionibus) concernerent maiestatem, simul cum cunctis earundem utilitatibus et pertinenciis memorate capelle sancti spiritus et eiusdem rectoribus prefatis (vigore) presencium contulerimus, velimusque eandem in dominium earumdem per nostrum et vestrum homines legittime facere introduci. Super quo fidelitati vestre precipientes mandamus, quatenus vestrum mittatis hominem pro testimonio fidedignum, quo presente, Stephanus Kasnar de Glawnycza, vel Petrus de Marencz, aut Georgius de Schytaryo, aliis absentibus, homo noster, ad facies prescripte possessionis Chernomercz consequenter predictarum quatuor sessionum jobagionalium inibi habitarum, vicinis et commetaneis suis universis legittime convocatis et presentibus accedentes, introducat discretum Michaelem plebanum (dicte ecclesie beate Margarethe) virginis, nomine dicte capelle in dominium earumdem, statuatque easdem eidem premisso juris titulo sibi incumbente, perpetuo possidendas, si non fuerit contradictum. Contradictores vero, si qui fuerint, evocet eosdem contra annotatum Michaelem plebanum ad terminum competentem in presenciam bani nostri ad terminum competentem, racionem contradiccionis eorum reddituros; et post hec huiusmodi introduccionis et statucionis seriem cum contradictorum et evocatorum, si qui fuerint, vicinorumque et commetaneorum, qui premisse statucioni interfuerint nominibus, terminoque assignato, eidem bano nostro suo modo rescribatis. Datum in oppido Werewcze feria quinta proxima ante fe-

stum kathedre beati Petri apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno quinto, Bohemie vero vicesimo quarto.

Et transumpto capituli eccl. zagrab. de anno 1495. In arch. lib. reg. civ. zag.

379.

Anno 1495. 22. martii. Zagrabiae.

Capitulum zagrabiense nuntiat sacellum s. spiritus in bona quattuor sessionum jobagionalium, olim raptarum, esse inductum.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quibus expedit universis, quod nos litteras serenissimi principis domini Wladislai dei gracia regis Hungarie et Bohemie etc. domini nostri graciosissimi, introductorias et statutorias nobis preceptorie loquentes et directas, summa cum reverencia recepimus in hec verba: (vide Doc. 376. de anno 1495. 19. februari). Nos itaque mandatis ipsius domini nostri regis semper obedire cupientes, ut tenemur, una cum prefato Petro de dicta Marencz, homine regie maiestatis predicto, nostrum hominem, videlicet discretum dominum Gregorium de Magerlak, chori dicte ecclesie nostre prebendarium ad premissas introduccionem et statucionem faciendas, nostro pro testimonio transmisimus fidedignum. Qui tandem exinde ad nos reversi sub corporali ipsorum juramento, de et super huiusmodi fideli sua execucione per eos coram nobis prestito, nobis pariformiter retulerunt eo modo: quomodo prefatus homo regius ipso nostro testimonio presente, die dominico, scilicet ante festum beati Gregorii pape, proxime preteritum, ad facies prescripte possessionis Chernomercz, consequenterque predictarum quatuor sessionum jobagionalium . . . vicinis et commetaneis suis universis legittime convocatis, signanter vero nobilibus Sebastiano magno de Chakan, castellano castri Medwe, necnon Dionisio prediali nostro de Zawersya, discreto domino Dominico, prefate ecclesie nostre prebendario, possessionis videlicet Rodes appellate possessore, et circumspectis viris Michaele aurifabro, Jacobo Bekethych et Gwrkone civibus prefate civitatis montis Grecensis presentibus, accedentes, introduxisset prefatum Michaelem plebanum eiusdem ecclesie beate Margarethe virginis, nomine dicte capelle in dominium earumdem, statuissetque easdem eidem et annotate ecclesie sue juris titulo sibi incumbente perpetuo possidendas, ipsis regio et nostro hominibus in facie prescripte possessionis, sessionumque jobagionalium congruis et legittimis diebus iuxta regni consvetudinem permanentibus et moram facientibus, nullo contradictore

appenente. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, presentibus sigillum nostrum duximus appendendum. Datum sedecimo die dici introduccionis et statucionis predictarum. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto, supradicto. (Salvis juribus) nostris et aliis proventibus nobis et ecclesie nostre exinde provenientibus. Datum ut supra.

Originale in membrana, valde exesum. Zona sericea rubra et violacea appendet absque sigillo. In arch. lib. reg. civit. zagrab.

380.

Anno 1495, 6. septembris. Zagrabiae.

Johannes Corvinus, Slavoniae etc. dux, permissu libertatum mercatoribus zagrab. datarum, praecipit omnibus nobilibus, qui tributa tenent, ne a mercatoribus zagrab. pro merce tributum cogant.

Johannes Coruinus, Oppauie, Lippthouieque dux, necnon regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banus etc. Egregiis Johanni Gywlay et Bernardo de Thwrocz vicebanis nostris ipsius regni Slauonie ac universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis possessionatis hominibus ubivis per regna Hungarie, Dalmacie, Croacie et Slauonie tributa habentibus, tenentibus et exigentibus presentes visuris, salutem et nostram benivolenciam. Noveritis, quod constitutis nobis in civitate nostra montis Grecensis, prudentes et circumspecti iudex, jurati, ceterique cives et incole ipsius civitatis montis Grecensi exhibuerunt et presentaverunt nostra in presencia quasdam binas litteras, unam videlicet serenissimi principis et domini nostri, domini Wladislai dei gracia Hungarie, Bohemieque etc. regis super eorum libertatibus et prerogativis confirmacione, necnon aliam adiudicatoriam, tempore felicis recordacionis condam serenissimi principis domini Mathie dictorum regnorum regis, progenitoris nostri carissimi, in facto exempcionis tributorum confectas et emanatas, ex quibus clare edocti sumus, ipsos cives et incolas dicte civitatis montis Grecensis antiqua eorum libertate requirente, per regiam maiestatem, ut prefertur, confirmata, ab omni solucione tributorum ubilibet intra ambitum predictorum regnorum sacre corone subiectorum exemptos fore et supportatos, judicialiterque fuisse pronunciatum, huiusmodi libertatis prerogativa debere eosdem cives et incolas frui et potiri. Cum autem nos eosdem cives et incolas in ipsa libertate iuxta commissionem regie maiestatis velimus esse tutos et securos, igitur vobis et vestrum cuilibet harum serie firmiter committimus quatenus amodo deinceps prefatos judicem, juratos, cives, incolas

et mercatores prefate civitatis nostre montis Grecensis ad solucionem tributorum vestrorum, scilicet nostrorum propriorum ubivis intra dicta regna sacre corone subiecta, existencium, contra formam prescripte eorum libertatis et exempcionis artare et compellere aut ipsos preterea in persona et rebus quoquomodo impedire vel dampnificare nusquam et nequaquam presummatis nec sitis ausi modo aliquali; quia si secus feceritis, quemadmodum a regia maiestate commissionem habemus, tributa illa, in quibus contrarium huius fieret, pro sua maiestate occupari faciemus. Aliud ergo non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in civitate montis Grecensis prenominata, die dominico proximo ante festum nativitatis gloriosissime virginis Marie. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

Originale in membrana. In inferiori margine impressum est sigillum anulare. In arch. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

381.

Anno 1495, 27. novembris. In Topusko.

Johannes Corvinus Slavoniae etc. dux, a communitate civitatis montis Grecensis 800. flor. mutuatur, eamque propterea a tributo annuo solvendo liberat.

Nos Johannes Coruinus, comes Opawie, Lypthowie et Sclauonie dux necnon regnorum Croacie, Dalmacie et Sclauonie banus. Memorie commendamus tenore presencium significantes, quod nos a providis et circumspectis viris judice, juratis, ceterisque civibus civitatis nostre montis Grecensis recepimus octingentos florenos in spe restitucionis, quos nos, verbo nostro ducali, promittimus eisdem civibus nostris restituere. Presentem autem thaxam, quam nobis iidem cives nostri ad festum Epiphaniarum domini, proxime venturum, dare obligantur, eisdem per presentes (relaxamus) immo relaxavimus in sortem predictorum octingentorum (florenorum et) officialibus nostris presentibus et futuris harum serie (firmiter precipimus) et mandamus, aliud habere nolentes, quatenus predictos cives nostros pro huiusmodi thaxa nullo modo impedire aut molestare debeant atque valeant modo aliquali. Datum in Thopuzka feria sexta proxima post festum beate Elyzabeth vidue. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto.

Johannes Coruinus dux, manu propria.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum ducis. In archiv lib. reg. civ. zagrab.

382.

Anno 1496, 20. martii. Modrušae.

Johannes Corvinus, Slavoniae etc. dux, nobilibus quibusdam severe praecipit, ne a mercatoribus zagrab. tributum pro merce exigant.

Johannes Coruinus, Oppauie, Lypthowieque dux ac regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banus etc. Egregiis Johanni de Gywla et Stephano Bradach, vicebanis nostris eiusdem regni Sclauonie, necnon Ladislao Pethew, Johanni Horwath, castrorum nostrorum Medwe et Rakonok, ac Lodouico de Kemend de Jazthrebarzka, castellanis nostris, futuris eciam vicebanis et castellanis nostris; item universis et singulis cuiusvis status et condicionis possessionatis hominibus, ubivis per dicta regna Sclauonie, Dalmacie et Croacie tributa habentibus, tenentibus et exigentibus, presentes visuris, salutem. Quamvis nos prioribus litteris nostris vobis jura ac privilegia prudentum et circumspectorum judicis, juratorum, ceterorumque civium et inhabitatorum civitatis montis Grecensis, super libertatibus eorum et prerogativis in facto exempcionis tributorum emanata, ipsis per divos reges concessa, et tandem per regiam maiestatem confirmata, ac demum eiusdem regie maiestatis litteris preceptoriis mediantibus firmiter observari commissa, sufficienter declaraverimus, vobisque iuxta idem mandatum regie maiestatis commiserimus, ut eosdem ab huiusmodi solucione tributi habuissetis exemptos et supportatos; tamen nunc in personis dictorum judicis, juratorum, ceterorumque civium et inhabitatorum ipsius civitatis montis Grecensis nobis expositum extitit gravi cum querela, quomodo vos et presertim officiales nostri prescripti, ipsos cives ad solucionem ipsius tributi contra jura et libertates ipsorum, ac in contemptum mandatorum regie maiestatis et nostrorum compelleretis, ac eosdem racione previa in personis et rebus eorum plurimum molestaretis, in preiudicium libertatum ipsorum civium et dampnum valde magnum. Cum autem nos ipsos cives iuxta mandata regie maiestatis et libertates eorumdem a quorumlibet illegittima impeticione indempnes velimus preservare, ideo vobis et vestrum cuilicet in persona eiusdem regie maiestatis firmiter committimus, prescriptis vero vicebanis ac castellanis et quibusvis officialibus nostris sub indignacionis nostre pena striccius mandamus, quatenus amodo deinceps prefatos judicem, juratos, ceterosque cives et inhabitatores ac mercatores iamdicte civitatis montis Grecensis ad solucionem tributorum vestrorum ac eciam nostrorum ubivis habitorum, contra premissa mandata regie maiestatis et antiqua jura ipsorum compellere ac eosdem racione non solucionis eorumdem, in personis ac rebus ipsorum impedire, ac quovis modo dampnificare,

nullatenus presummatis nec sitis ausi modo aliquali; quoniam si secus feceritis, prout a regia maiestate commissionem habemus, tributa illa, in quibus contrarium huiusmodi feceritis, pro sua maiestate occupari faciemus. Secus ergo non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum in Modrusio in dominica Judica. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In collec. dom. Lašovsky.

383.

Anno 1496, 19. Junii. Zagrabiae.

A Georgio episcopo rosonensi novum b. v. Mariae altare in cathedrali ecclesia zagrab. consecratur.

1496, decima nona mensis Junii. Ego Georgius rosonensis, commendatarius abbatie toplicensis, prepositus chasmensis, suffraganeus huius ecclesie zagrabiensis etc. consecravi hoc altare in honore gloriose virginis Marie. Reliquie autem hic reposite: item de tunica sancte Marie,de cilicio sancti Johannis baptiste et latere sancti Stephani regis.

Originale in membrana, olim in altari b. v. Mariae in eccl. cathedr. zagrab.

384.

Anno 1496, 4. Augusti. In Bihač.

Johannes Corvinus, Slavoniae etc, dux, civitatis deputatis mandat, ne impediant, quin Thomas et Franciscus Baćan nobiles, Catharinaque mater eorum in possessionem domuum suarum in communitate sitarum veniant.

Nos Johannes Coruinus, Opauie, Lypthouieque dux ac regnorum Dalmacie, Croacie et Sclauonie banus etc. Providis ac circumspectis judici et juratis, universitatique civium civitatis nostre montis Grecensis, fidelibus nobis sincere dilectis, salutem et nostram benivolenciam. Expositum est nobis pro parte nobilium Thome et Francisci de Bathyan et domine Katherine, matris eorumdem, necnon domine Anne sororis, qualiter ipsos quedam domus in illa nostra civitate, quam quidem Domko Perowych possidebat temporibus superioribus, ipsos exponentes jure hereditario concerneret, atque ipsi sufficientia jura habere se affirmarent, nolumus tamen nos quempiam in ipsorum justis, veris et legittimis juribus privari, quocirca vobis harum serie presencium strictissime committimus et mandamus, ampliori mandato nostro superinde non expectato, annotatos Thomam et Franciscum necnon dominam Katherinam matrem et Annam sororem, revisis ipsorum veris et legittimis juribus, juxta antiquam et approbatam liber-

tatem et consvetudinem ipsius nostre civitatis in dominium pacificum illius domus et pertinentiis quibuslibet ad ipsam domum de jure et ab antiquo spectantibus et pertinere debentibus introducatis, statuatisque eisdem jura universa illius civitatis ipsis annotatis super illam domum et pertinentias extradare absque ulla procrastinacione datis et aliud nullo modo faciatis si nostram indignacionem evitare cupitis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bihygy in profesto Marie de nive. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

Protocollum civitatis. In archiv: incl. Acad. Scient. Slavor. merid. II. d. 235.

385.

Anno 1496. 20 octobris. Zagrabiae.

Nicolaus abbas Cysterc. zagrab. Gregorio Šedina domum in Opatovina sitam, monasterioque a Gallo carnifice legatam, 16. flor. conditionibus quibusdam vendit.

Nos Nicolaus abbas monasterii beate Marie virginis de Zagrabia, ordinis Cisterciensis. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis, quod nos medietatem domus nostre . . . . a Gallo carnifice nostre abbacie cive titulo empcionis empte et alteram eiusdem medietatem idem magister Gallus carnifex simul cum fundo domus in eadem abbacia nostra . . . . Mathie carnificis pro tempore judicis ab orientali, a meridionali penes curiam reverendi Galli ecelesie zagrabiensis canonici, ab occidentali vero penes fundum desertum condam honeste vidue relicte condam magistri Laurencii carpentarii uxoris, a septemtrionali autem ex opposito dicti nostri beate Marie monasterii sanctuario, existentis et habite plagis, prius iuxta consvetudinem eiusdem abbacie in via publica ex parte eiusdem domus proclamacione facta, nemine penitus contradicente nec in aliquo ex civibus nostris in eadem abbacia nostra commorantibus discrepante, pari et unanimi voto consencientibus, provido magistro Gregorio Shedina, de vico sutorum sutori, et domine consorti eiusdem pro sedecim florenis hungaricalibus auri puri, boni et justi ponderis, nobis per eundem Gregorium Shedina iam plene persolutis, dedimus, vendidimus et inscripsimus perpetuo cum cunctis eiusdem domus et fundi utilitatibus et pertinenciis quibuslibet, immo damus, vendimus et inscribimus, et eundem Gregorium Shedina eiusque heredes et posteros universos jure perpetuo et irrevocabili sub solucionibus tamen et proventibus, necnon muneribus infra declaratis, nobis, successoribusque nostris et prefato monasterio nostro solvi debentibus

et provenientibus tenendam, possidendam pariter et habendam ita tamen, quod dictus Gregorius Shedina ceterique eiusdem domus tentores, possessores, singulis annis perpetuis futuris temporibus in festo beati Georgii martiris unum ortonez et viginti solidos seu denarios hungaricales pro tempore currentes totidemque beati Martini episcopi et confessoris; necnon tria munera: videlicet in festo Pasche domini unum caseum bonum, sedecim ova ac pro uno denario panes pro munere primo; pro secundo autem munere videlicet in festo beati Stephani regis duos pullos juvenes bonos et pro uno denario panes; item pro munere tercio videlicet in festo natalis domini, duos capones bonos et pro uno denario panes nobis ac successoribus nostris abbatibus et ipsi nostro monasterio dare et amministrare sub pena duppli debebunt et tenebuntur, eruntque obligati. Hoc non pretermisso, ut si dictum Gregorium Shedina ab hac luce migrare contingat, extunc idem Gregorius Shedina cuicumque maluerit in vita vel in morte donare seu legare vel vendere, persone tamen seculari, et cum scitu nostro seu successorum nostrorum necnon eiusdem domus vicinorum possit, habeatque potestatem, habebitque facultatem plenam; quod nisi dictus Gregorius Shedina ac alii eiusdem domus tentores et possessores contra nos, successoresque nostros et prefatum monasterium nostrum a nota infidelitatis et vicio ingratitudinis immunes et innoxios studeant preservare, alioquin a jure et proprietate eiusdem domus et fundi cadant et destituantur eo facto, que rursum ad nos, dominiumque nostrum devolvi possit et valeat. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam presentibus litteris nostris sigillum nostrum abbaciale duximus appendendum. Datum feria tercia proxima ante festum sanctorum decem millium martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

Originale in membrana parum exesum. E zona sericea rubri et viridis coloris appendet sigillum. In arch. ven. cap. zagrab. Acta non regestrata.

386.

Anno 1496, 4. decembris. Budae.

Vladislaus, Hungariae etc. rex, cives zagrabienses in episcopatus zagrab. territorio etiam porro tributa solvere jubet.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris prudentibus et circumspectis judici et juratis, ceterisque universis civibus et incolis civitatis montis Grecensis, salutem et graciam. Exposuit maiestati nostre fidelis noster reverendus in Christo pater dominus Osualdus, episcopus ecclesie zagrabiensis, quod licet vos et quilibet vestrum a tempore cuius inicii memoria hominum non exi-

stit et usque in hec tempora semper tributa sive thelonia in pertinenciis episcopatus sui exigi solita, persolvere astricti fueritis, idemque dominus episcopus semper in pacifica possessione percepcionis eiuscemodi tributi fuerit; tamen nunc, nescitur quibus respectibus, solucionem huiusmodi tributorum facere recusaretis in preiudicium et dampnum eiusdem domini episcopi, consequenterque dicte ecclesie sue valde magnum ac injuriam manifestam. Cum autem nos sicuti ceteras ecclesias dei in hoc regno nostro fundatas, sic eciam ipsam ecclesiam zagrabiensem, consequenterque prenominatum dominum episcopum in suis antiquis libertatibus et prerogativis atque approbatis consvetudinibus ex debito regiminis nostri illibate conservare teneamur, fidelitati igitur vestre harum serie firmissime precipimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus amodo deinceps eiuscemodi tributa seu thelonia prefate ecclesie et per consequens ipsi domino episcopo sicuti antea, modis omnibus solvere debeatis et teneamini; quod si quid libertatis seu exempcionis super non solucione ipsorum tributorum vos habere speratis, ex quo hucusque nunquam in pacifica possessione non persolvendi fuisse perhibemini, id de jure et consvetudine regni nostri in octavis persequamini, juraque vestra producatis et vos parati (eritis) vobis judicium administrare ac eiuscemodi jura et privilegia vestra facere revidere atque in eisdem in quantum illa pociora, quam dicti domini episcopi jura fuerint, eciam graciose facere conservare, interim tamen, ut premisimus, sicuti hucusque ita eciam deinceps tributa ipsa dicto domino episcopo sine difficultate aliqua plenarie persolvere debeatis et aliud nulla racione facere presumatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beate Barbare virginis et martiris. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo sexto.

Relacio venerabilis Georgii prepositi sancti Nicolai de Alba, secretarii regie maiestatis.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In arch episc. zagrab. Privilegialia fasc. 2. nr. 48.

387.

Anno 1497, 28. octobris.

Vladislaus, Hungariae etc. rex, communitati civitatis montis Grecensis praecipit, ut resistat Johanni Corvino duci, si cuprum, quod Johannes Turzo Seniam per Zagrabiam mittere cogitavit, adimere voluerit.

Commisio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Prudentes et circumspecti, fideles nobis dilecti. Intelleximus ex relacione fidelis

nostri egregii Johannis Thurzo de Bethlenfalva, qualiter ipse certam et non modicam quantitatem cupri Segniam usque mittere constituisset, sed audita fama, quod nos in illis regnis nostris Croacie et Sclavonie unum alium . . . . . banum destinassemus, unde evenire fortassis posset, quod illustris Johannes Coruinus, Opptauie, Lypthouieque dux . . . . occuparet; si igitur huiusmodi cuprum suum apud vos et in civitate vestra propter maiorem securitatem suam deponeretur, hortamur fidelitates vestras et eisdem nichilominus firmiter committimus, quatenus debeatis huiusmodi cuprum dicti Johannis Thurzo, quod apud vos depositum fuerit, a predicto Johanne Coruino totis viribus vestris defendere, neque aliquo pacto permittere, quod dictus Johannes Coruinus vel homines sui prefatum cuprum occupari possint. Cum vero homines dicti Johannis Thurzo nacta oportunitate res huiusmodi abducere voluerint, eisdem semper libere abducere permittatis. Secus non facturi. Datum Bude in die beati Venceslai martiris. Anno domini MCCCCLXXXX septimo.

(A tergo.) Prudentibus et circumspectis judici et iuratis, ceterisque civibus civitatis nostre zagrabiensis, montis Grecensis, fidelibus nostris dilectis.

Originale in charta, lacerum. Vestigium sigilli a tergo. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

388.

Anno 1497, 10. novembris. Zagrabiae.

A capitulo zagrab. editur exemplar constitutionis Vladislai regis, qua Johannes Corvinus totius Slavoniae dux nominatur.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Memorie commendamus per presentes, quod veniens nostram in presenciam honorabilis dominus Martinus plebanus ecclesie sancti Marci et Emericus litteratus, notarius, cives civitatis montis Grecensis in suis ac judicis et juratorum, ceterorumque civium et tocius communitatis ipsius civitatis personis et nominibus exhibuerunt et presentaverunt nobis quasdam litteras serenissimi principis domini Wladislai dei gracia regis Hungarie, Bohemie etc. domini nostri graciosissimi, sub sigillo sue maiestatis in cera rubra, de eiusdem commissione, uti prima facie apparebat, clause confectas et emanatas, tenoris infrascripti, petentes nos debita cum instancia, ut easdem litteris nostris patentibus transummi et transcribi facientes, tenorem earumdem sub sigillo nostro eisdem dare et concedere dignaremur. Quarum tenor talis est : (vide Doc. 356. anno 1490. 11. octobris). Nos itaque peticionibus prefatorum domini Martini plebani et Emerici litterati nominibus et in personis, quorum

supra, nobis porrectis, iustis utputa et legittimis annuentes, preinsertas litteras dicti domini nostri regis de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali presentibus litteris nostris transcriptas et transsumptas, tenorem earumdem sub sigillo nostro memoratis judici, juratis, ceterisque civibus et toti communitati civitatis montis Grecensis antedicte duximus concedendas, juris ipsorum ad uberiorem cautelam. Datum feria sexta infra octavas festi Omnium sanctorum. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo.

Originale in charta. A tergo vestigium impressi sigilli. In archivio lib. reg civ. zagrabiensis.

389.

Anuo 1498. 28. maii. Budae.

Vladislaus Hungarie etc. rex. mercatores zagrabienses a tributis pro merce solvendis identidem liberat.

Vladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis nobilibus et alterius cuiusvis status et condicionis possessionatis hominibus regni nostri Sclauonie, salutem et graciam. Cum fideles nostri prudentes et circumspecti judex et jurati ac universi cives et inhabitatores civitatis nostre montis Grecensis ex concessione et graciosa annuencia serenissimorum principum divorum regum Hungarie, nostrorum scilicet predecessorum, ab omni solucione tributaria exemti sint et penitus liberati, pluribusque aliis libertatibus et libertatum prerogativis, vigoribus certarum litterarum ipsorum, coram maiestate nostra ac dominis prelatis et baronibus nostris productarum eos gavisos fuisse et gaudere intelligamus, cupiamusque ipsos cives nostros et universos incolas et inhabitatores illius loci, predecessorum nostrorum sequentes vestigia, in huiusmodi libertatibus ipsorum pacifice conservare et facere conservari, mandamus propterea fidelitatibus vestris et cuiuslibet vestrum serie presencium firmissime, ut amodo prefatos cives nostros et eorum quempiam in omnibus illis libertatibus et consvetudinibus, quibus antiquitus usi sunt et gavisi, libere et pacifice semper conservare, ipsosque in huiusmodi libertatibus contra quoslibet illegitimos impetitores precipue vero contra et adversus fidelem nostrum egregium Petrum Bochkay de Razynyakereztswr, qui ipsos cives nostros contra libertates eorum variis modis, signanter vero in locis tributorum suorum impedire dicitur, tueri, protegere et defendere debeatis maiestatis nostre in persona et auctoritate presentibus vobis in hac parte concessa et iusticia mediante. Secus non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti

restitutis. Datum Bude feria tercia proxima ante festum Penthecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. Regnorum nostrorum Hungarie etc. octavo, Bohemie vero vigesimo octavo.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civit. zagrab.

390.

Anno 1498. 31. maii. Budae.

Vladislaus Hungariae etc. rex, tricesimatoribus zagrab. praecipit ne plus quam lege praescriptum est, pro tricesima exigant.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris egregiis Benedicto de Wemer et Nicolao de Zeech, tricesimatoribus nostris zagrabiensibus, salutem et graciam Exponitur maiestati nostre pro parte et in personis fidelium nostrorum prudentum et circumspectorum judicis et juratorum ceterorumque civium et tocius communitatis civitatis nostre montis Grecensis, qualiter vos super ipsos cives nostros non iuxta limitacionem secundum quam tricesime rerum et mercium, qualitate pensata, recipi solent, tricesimam acciperetis, sed de singulis septem florenis, duos aureos pro tricesima ab ipsis exigeretis, quod cederet in maximum preiudicium juris ipsorum exponencium et damnum non modicum. Unde supplicatum extitit maiestati nostre in personis eorumdem exponencium, ut ipsos hoc insolito et inusitato solucionis genere gravari non pateremur. Nos igitur accepta supplicacione dictorum exponencium volentes indemnitati eorum consulere, mandamus fidelitati vestre serie presencium firmissime, aliud in omnem eventum habere nolentes, ut amodo super prefatos cives et communitatem loci predicti racione rerum et mercium ipsorum sub hac limitacione tricesimam exigatis, ut scilicet de mercibus sive rebus ad valorem triginta florenorum se extendentibus non plus quam unum florenum pro solucione tricesimali petere seu exigere, petique seu exigi facere presumatis, atque ipsos et eorum quemlibet in huiusmodi per nos limitata solucione semper omni tempore conservare et conservari eciam facere modis omnibus debeatis et teneamini. Et hoc volumus eciam per futuros tricesimatores nostros illius regni nostri Sclauonie facere, firmiterque servari. Presentesque post lecturam semper reddi presentanti. Datum Bude feria quinta proxima ante festum Penthecostes. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno octavo, Bohemie vero vigesimo octavo.

Originale in membrana. In inferiori margine impressum est sigillum maius. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor merid.

391.

Anno 1498, 24. Augusti. Budae.

Vladislaus Hungariae etc. rex. Bernardinum Frangepan comitem a civitate zagrab. portorium exigere vetat.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fideli nostro spectabili et magnifico Bernardino comiti de Frangapanibus salutem et graciam. Graviter conqueruntur maiestati nostre fideles nostri prudentes et circumspecti judex, jurati, ceterique cives et tota communitas civitatis nostre montis Grecensis qualiter ipsi in locis tributorum vestrorum, presertim vero in Modrusio, per theloneatores et factores vestros contra antiquas libertates, exemciones et prerogativas eorum per divos reges Hungarie, nostros scilicet predecessores, ipsis graciose concessas, ad solucionem tributorum compellerentur et propter non solucionem eorundem multipliciter damnificarentur, quibus tametsi in bonis aliorum in illo regno Sclauonie huiusmodi libertates absque aliquali resistencia observantur, in vestris tamen solum bonis huiusmodi eorum libertates infrigerentur in eorum preiudicium atque damnum. Quia vero nos ipsam civitatem nostram, que et alioquin in confinibus regni nostri posita per continuas excursiones Turcorum et alias varias inimicas naciones plurimum desolata est, in suis libertatibus et exemcionibus manutenere semper volumus, ideo mandamus fidelitati vestre serie presencium firmissime, aliud in omnem eventum habere nolentes, ut statim visis presentibus committatis omnibus theloneatoribus et factoribus vestris, quibus et nos tenore presencium inhibentes mandamus, ne de cetero ipsos nostros cives vel aliquem ex eis in locis tributorum vestrorum ad solucionem tributariam seu theloneorum contra formam graciose exemcionis et libertatis eorumdem audeant seu presumant compellere, aut eo pretextu in personis vel rebus eorum damnificare, quoniam alioquin nos ipsis civibus nostris et toti communitati eiusdem civitatis nostre facultatem dedimus, damusque et concedimus per presentes, ut ipsi penes libertates, juraque exemciones eorum se contra vos et factores atque theloneatores vestros prout poterunt semper defendere valeant atque possint. Secus igitur nulla racione facere presummatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Bartholomei apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno nono, Bohemie vero vigesimo nono.

Originale in charta. In margine inferiori impressum est sigillum. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

392.

Anno 1498 24. Augusti. Budae.

Vladislaus, Hungariae etc. rex, omnibus nobilibus et communitatibus mandat ne a civibus zagrab. pro merce tributum porro cogant.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Fidelibus nostris universis et singulis prelatis, baronibus, comitibus, castellanis, nobilibus, ipsorumque officialibus; item civitatibus, oppidis et villis, earumdemque rectoribus, judicibus scilicet et villicis, necnon tributariis ac tributorum et theloniorum exactoribus et omnibus subditis nostris, presentes visuris, salutem et graciam. Cum justi pro iniustis et innoxii pro reorum excessibus non debeant aliquatenus impediri, ideo fidelitatibus vestris et cuiuslibet vestrum serie presencium strictissime mandamus, quatenus dum et quocienscumque fideles nostri prudentes et circumspecti judex et jurati, ceterique cives et inhabitatores civitatis nostre zagrabiensis montis Grecensis vel aliquis eorum sive servitores, hominesque et familiares eorumdem, presencium scilicet exhibitores, cum rebus et mercibus ipsorum diversa loca regni nostri lustrantes ad vestras terras, tenuta, possessiones, honores, officiolatus aut vestri in medium sed et tributorum, theloniorumque vestrorum loca pervenerint, ipsos ad quorumvis instanciam in personis iudicare vel vero astare judicatui compellere, resque et quevis bona ipsorum mercimonialia arestare seu prohiberi facere, permittere nequaquam presummatis nec sitis ausi modo aliquali; signanter pro debitis, dilectis seu excessibus aliorum. Si qui enim quantumcumque accionis contra annotatos cives nostros aut aliquem ex ipsis habent vel habuerint, hii id in presencia judicis et juratorum civium dicte civitatis nostrae montis Grecensis prosequantur. Ex parte quorum iidem omni querulanti meri juris et iusticie ac debite satisfaccionis complementum exhibebunt prout dictabit ordo juris. Propterea, quia ipsi cives, populique et hospites prefate civatitatis nostre antiqua libertatis eorum prerogativa per divos reges Hungarie, nostros scilicet precécessores, ipsis graciose concessa, requirente, a solucione cuiuslibet tributi, tam de personis propriis, quam eciam de rebus et bonis suis mercimonialibus fieri debenda exempti et liberati esse dicuntur; ideo vobis tributariis nostris sed et aliorum quorumcumque in terris et super aquas ubilibet constitutis et existentibus similibus nostris regiis damus in mandatis, quatenus a prefatis civibus et hospitibus nostris et familiaribus ipsorum, necnon rebus et mercibus eorumdem nullum tributum, nullamve tributariam solucionem contra formam

libertatis eorum pretacte petere seu exigere, petique seu exigi facere aliquatenus presumatis nec sitis ausi modo aliquali. Ubi autem quippiam ex vobis in premissis secus facere attemptaverit, extunc commisimus et presentibus firmius committimus bano vel vicebanis regni nostri Sclauonie ac comitibus vel vicecomitibus et judicibus nobilium illorum commitatuum, in quibus fortassis huiusmodi mandata nostra non observarentur, ut ipsi vos et quemlibet vestrum ad premissa facienda per omnia remedia solita et consveta artent et compellant. Secus igitur non facturi. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude in festo beati Bartholomei apostoli. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo octavo. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno nono, Bohemie vero vigesimo nono.

Originale in charta. In inferiori margine impressum est sigillum. In archiv. lib. reg. civ. zagrab.

393.

Anno 1499. 9. aprilis. Časmae.

Osvaldus episc. zagrab. fratri suo Alfonso, praeposituram zagrab. capituli confert

Venerabiles fratres, nobis sincere dilecti. Prepposituram illius ecclesie nostre zagrabiensis cum canonicatu contulimus et dedimus Alfonso Thuz, fratri nostro, cuius procuratorium eciam hic transmittitur, ideo per aliquem in eorum procuratorio denominatam installacionem fieri faciatis; pecunias autem pro huiusmodi installacione ad informacionem viam per curialem nostrum, cui superinde scripsimus, dare commisimus. Ex Chasma feria tercia post Ambrosii, anno 1499.

Georgii Marcelović. Regesta. MSC in biblioth. dioec. zagrab.

394.

Anno 1499 15. aprilis. Ćasmae.

Ab Osvaldo episcopo zagrab. pia legata legantur.

In nomine domini nostri Jesu Christi. Amen. Ego Osualdus episcopus ecclesie zagrabiensis etc. quamquam volente deo corpore sim infirmus, mente tamen per omnia sanus, recolens quod brevis est vita hominis et subito labilis, mortalisque humana condicio et ignorans qua hora dominus veniat; ne igitur dum repente venerit, dormientem inveniat, aut quod ad profectum anime, morte forsan preveniente, in vita non potuerim, ne post mortem pariter negligeretur, de rebus et

bonis michi a domino deo collatis tale ordino et facio testamentum: Primo itaque dum divine voluntati placuerit animam meam ex hoc fragili corpore assumere, commendo eam ipsi deo omnipotenti, ac eius genitrici virgini gloriose et omnibus sanctis eius; sepulturam eligo in ecclesia mea zagrabiensi ante aram parvam, quam ante venerabile sacramentum de novo erigere commisi. Pecunie vero et res mee, quas habeo, distribuantur modo infrascripto: Primo serenissimo principi domino Wladislao Hungarie, Bohemieque regi etc. domino meo graciosissimo, lego decem millia florenorum et ultra ista, tria millia et quingentos florenos, quibus de debitis condam domini Pauli de Kynys adhuc michi obligatur, eidem remitto et relaxo. Item lego maiestati sue cuppas argenteas deauratas bullatas magnas duas, et alias duas novas cum ymagine sancti Chistophori et iterum duas magnas cum draconibus et hominibus armatis superius, omnes deaurate. Item cantharos argenteos magnos duos. Item amphoram cum pelvi argentea in toto deaurata pro lavatorio et aliam amphoram cristallinam cum smalez auro et argento cum circumferenciis ornatam. Item gradarium magnum pomulatum et alium album, hungor dictum, cum frenis kalmar deauratis, similiter lego maiestati sue. Item ex quo natus sum in regno et ea bona que habui, ex regno habui, idcirco quantum possibile fuit, nolui esse ingratus patrie, relinquo itaque ad labores castrorum finitimorum, videlicet Jaycza, Nandor alba, Sabacz et Zewryn triginta duo millia florenorum, ita tamen, quod pecunia illa non vadat neque dispensetur per manus thesaurarii, sed domini prelati et barones ac nobiles regnicole deputent aliquem vel aliquos homines idoneos, qui fideliter dispensent pecuniam ipsam ad opus prefatum. Item, ex quo ecclesia ista zagrabiensis a principio fundacionis fuit satis neglecta et nunquam in labore suo consummata, in qua quantum potui edificare feci, ad cuius ulteriorem continuacionem et consummacionem lego florenorum decem millia; eidem ecclesie lego amphoram cum pelvi argentea, quam semper habui in usu. Item pro die cene Domini unam cuppam deauratam dupplatam argenteam mediocrem et alias duas cuppas parvas argenteas deauratas cum virgultis erectis, discos argenteos duodecim, ex quibus deaurati quatuor, pro eadem cena et mandato; scutellas meas argenteas magnas duodecim cum tribus parvis pro balsamentis lego similiter ecclesie prefate ad labores reliquiarum, candelabra argentea deaurata majora duo, conservatorium corporalium auro et perlis ornatum unum et quedam alia ornamenta juxta informacionem executoribus datam lego ipsi ecclesie mee zagrabiensi. Ad laborem vero ecclesie sancti Spiritus Chasme fundate, que eciam a principio fuit satis neglecta, lego flo-

renos quingentos, per capitulum eiusdem loci fideliter dispensandos. Item alios florenos quingentos lego eidem ecclesie propter futuras necessitates eiusdem, que contingere possent videlicet vel per combustionem Turcorum, vel si tectum ruet ex vetustate, aut aliud quitpiam tale contingeret seu emergeret. Eidem ecclesie lego casulam meam de damaskino albo aurato cum cruce gemmata cum diversis floribus et omnibus attinenciis. Item conservatorium gemmatum cum Jesu, et tabulam cum ymagine Crucifixi. Item reverendissimo domino Thome, archiepiscopo strigoniensi, lego cuppam magnam deauratam unam et scutellas argenteas italicas sex, ex quibus deaurate tres. Item reverendissimo domino Dominico, episcopo waradiensi, similiter cuppam deauratam novam unam et salserium auratum dupplum unum. Domino Nicolao Banfy, compatri meo, lego cuppam auratam unam, conservatorium salis auratum dupplum unum et gradarium unum. Domino Jose de Sem, comiti themesiensi, cuppam deauratam unam et equum paztho. Domino Laurencio duci gradarium unum, balistas duas cum pharetris tractoriis et sagittis. Domino Georgio de Kanysa, similiter compatri meo, gradarium unum et domine conthorali eiusdem cuppam deauratam novam et scutellas argenteas deauratas pro salsamentis parvas tres. Domino Georgio preposito, secretario regio, gradarium unum et cuppam deauratam novam unam. Domino Blasio Raskay coclearia magna duodecim, ex quibus deaurata sex et scutellas parvas argenteas deauratas pro salsamentis duas. Petro Pogan gradarium unum. Ad claustrum fratrum Carthusiensium in Leweld pro necessariis claustrorum eiusdem ordinis in regno habitorum lego florenos mille. Similiter fratribus Heremitarum florenos mille, qui dentur ad sanctum Paulum iuxta Budam, ut ad necessitates claustrorum eiusdem ordinis exponantur. Eodem modo fratribus ordinis minorum de observancia ad necessitates claustrorum lego florenos mille. Item ad tecturam, reparacionem et alia necessaria ecclesie sancti Johannis in Nova villa, Zagrabie, lego flor. centum. Similiter ad reparacionem et laborem hospitalis sancte Elizabeth in teatro zagrabiensi flor. centum. Ad aliud hospitale sancti Anthonii in vico Latinorum flor. quinquaginta. Ad ecclesiam beate Marie virginis in abbacia pro reparacione vel tectura flor. quinquaginta, et ad ecclesiam sancti Leonardi pro necessitate eiusdem flor. viginti quinque. Ad necessitatem ecclesie sancti Emerici ibidem Zagrabie lego flor. viginti quinque. Ad laborem ecclesie et claustri sancti Nicolai, ordinis Predicatorum Zagrabie, flor. quinquaginta. Similiter ad sanctum Franciscum flor. viginti quinque. Item ad laborem et alias necessitates ecclesie et claustri beate Marie virginis Heremi-

tarum juxta Zagrabiam lego flor. quinquaginta. Preterea ad laborem et alias necessitates ecclesie et claustri beate Marie Magdalene ordinis Predicatorum Chasme, lego flor. ducentos. Ad necessitatem hospitalis beatorum Cosme et Damiani ibidem flor. triginta duos. Ad ecclesiam beate Marie virginis in campo prope Chasmam pro aliquo bono ornatu ordinando et mappa ad aram flor. viginti quinque. Ad labores et alias necessitates ecclesie et claustri Heremitarum beate Marie virginis iuxta castrum Garygh flor. quinquaginta. Ad ecclesiam Glogoncensem beate Marie virginis flor. quinquaginta. Ad ecclesias in provincia chasmensi: sancti Stephani in Rakychnicza flor. duodecim, Omnium sanctorum in Narth flor. quindecim, sancte Elizabeth in Zerdahel flor. quindecim, sancti Johannis baptiste in veteri Chasma flor. viginti quinque, sancti Georgii prope Heymocz flor. duodecim, sancti Petri in Petrecz flor. decem, sancte Katherine in Grachyna flor. duodecim, sancte crucis in cantoratu flor. duodecim, sancti Nicolai in Podgorya flor. decem, sancti Andree Chasme supra piscinam flor. decem, sancti Johannis in suburbio flor. sex et ecclesie parochiali sub ecclesia sancti spiritus flor. decem. Item ad ecclesiam sancte Margarethe in oppido Dombrensi, ad necessaria quibus magis indigebit, lego flor. viginti quinque. Ad sanctum Martinum ibidem similiter flor viginti quinque et ad laborem ecclesie filialis in Capella flor. quindecim. Ad ecclesiam sancti Georgii in Bonthosowcz flor. viginti, similiter sancti Georgii in Lemes flor. sedecim, et ad ecclesiam sancti Nicolai in eadem provincia Dombrensi iuxta viam Crisium eundo flor. sedecim. Item ad laborem et alias necessitates ecclesie parochialis beate Marie virginis in Iwanich lego flor. viginti quinque. Item ex quo moniales in claustro beate Marie virginis ibidem in Iwanich, que fuerunt ordinis Cisterciensis, in tantum defecerant, quod preter unam decrepitam et aliam juniorem nulla erat, que ad servicia et officia illius ecclesie non sufficiebat, habita est autem magna diligencia pro pluribus eiusdem ordinis adducendis ubique eciam in vicinis regionibus, ex quo in aliquo claustro regni Hungarie non sunt, sed nullo ex loco adduci potuerunt; quo viso necesse fuit superinde consulere sedem apostolicam, ut sacerdotes seculares possent in claustro ipso divina officia peragere, quod ipsa per bullas concedens, expost presbiteri seculares semper ibi administraverunt. Possessiones autem, que fuerunt ex possessionibus ecclesie kathedralis de mensa scilicet episcopali illi claustro applicate, licite tenere potui et solvere feci presbiteris, qui ibi ministrarunt; si tamen successori placeret ex devocione, vel alicui alteri, qui pro salute sua vellet laborare, quod de illo ordine alie persone honeste introducentur, sum

contentus, quod illa bona iterum restituantur illi ecclesie, non obstante indulto a sede apostolica superinde habito. Jura autem et littere fundacionis, que pertinent ad prefatum claustrum, sunt reposita in sacristia ecclesie chasmensis. Pro tabula autem ad aram magnam et ornamentis ac aliis necessitatibus eiusdem lego flor. centum. Ad ecclesiam Omnium sanctorum in eadem provincia Iwanich, ad ea necessaria, quibus magis indiget, lego flor. viginti quinque. Ad necessitates ecclesie Omnium sanctorum in oppido Zalathnok lego flor. viginti quinque, et capellam ibidem executores faciant finire, ordinentque ornamenta sacerdotalia ac mappas, aliaque necessaria ad eandem; sic similiter ecclesiam sancti Ladislai in Zala executores faciant finire et ordinent calices, ornamenta sacerdotalia ac mappas altarium, aliaque necessaria ad eandem. Item Alphonso, filio condam magnifici domini Johannis Tuz, fratri meo, lego flor. mille, ad alia necessaria dedi informacionem executoribus. Item Nicolaum, filium condam Stephani Dersfy cum Sophia parvula sorore sua, orphanos et omni spe destitutos, una cum bonis et possessionibus eorumdem commendo in proteccionem et graciam regie maiestatis supplicans humiliter, ut per aliquem ex dominis, cui magis competere videbitur, faciat maiestas sua eosdem in bonis ipsorum defendere et manutenere, eidemque Nicolao lego flor. trecentos et puelle Sophie flor. quingentos. Item sororibus meis, relicte condam Ladislai Pethkay lego flor. centum, alteri, uxori Casparis Gywlay flor. centum et tercie, relicte condam Casparis Fanchy similiter flor. centum. Francisco puero, filio prefati Ladislai Pethkay, lego flor. quinquaginta et magistro de Inarch flor. centum quinquaginta. Item ingenia de castris ecclesie sub pena excommunicacionis late sentencie nullo pacto exportentur, quoniam ex proventibus ecclesie ordinata sunt, et dignum est, ut semper in eisdem castris pro ecclesia remaneant. De reliquis vero rebus meis universis disponant executores mei juxta discrecionem, prudenciam et conscienciam ipsorum prout superinde a me informacionem habent, contententque et satisfaciant familiaribus meis. Executores autem huius testamenti et ultime voluntatis mee eligo, ordino, constituo et facio venerabiles dominos: Andream decretorum doctorem, kathedralem, Johannem goriczensem, alterum Andream similiter decretorum doctorem, Kemlek, archidiaconos; et alterum Johannem custodem, canonicos prefate ecclesie mee zagrabiensis; item egregios Georgium Kerecheny vicarium temporalem episcopatus mei et Franciscum Keczer de Radwan familiares meos speciales, quibus committo ut premissa majori qua possunt diligencia ac indefessa sollicitudine exequantur locis suis et temporibus opportunis, ubi vero omnia premissa

vel aliqua ex eis eo modo quo signavi, aliqua causa racionabili interveniente, ordinariseu disponi non possent, extunc iuxta discrecionem, sapienciam et industriam eorumdem executorum disponantur et ordinentur secundum quod melius videbitur pro condicione temporis dummodo ad id propositum et eam intencionem deducantur prout declarata sunt; si vero disposicione divina aliquem dictorum executorum medio tempore ex hoc seculo migrare contingeret, extunc alii superstites illorum vices exequantur, quibus singulis lego per flor. quinquaginta. Tutores vero et defensores huius mei testamenti eligo et ordino reverendissimos dominos Thomam, archiepiscopum strigoniensem et Dominicum, episcopum ecclesie waradinensis, item magnificos dominos Nicolaum Banfy compatrem meum et Josam de Som comitem themesiensem, quos et quemlibet eorum summis precibus exoro devotissime, ut hanc meam ordinacionem tueri, defendere et manutenere dignentur. Acta sunt hec in pallacio chasmensi quinta decima die mensis aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Ego Osualdus episcopus zagrabiensis etc. hoc ultimum et presens testamentum ordinavi et confeci modo premisso. Unde supplico maiestati regie et dominis devote, ut hec omnia premissa pro deo et serviciis meis dignentur observare et manutenere. Hec propria manu scripsi. — (Scede vero sive carte tenor sequitur in hunc modum:) Item domum meam Budensem empticiam in platea Omnium sanctorum habitam, in qua dum Bude fui, habitavi, lego Alphonso Tuz et Sophie sorori eiusdem, natis condam domini Johannis Tuz, fratris mei. Osualdus episcopus ecclesie zagrabiensis, manu propria.

E transumpto Vladislai regis de anno 1499. Act. Cap. ant. fasc. 76. nr. 33. — Farlati: Illir. Sacr. Tom. V. pag. 509—511.

395.

Anno 1499. 12. maii. Budae.

A Vladislao Hungarie etc. rege, Osvaldi episcopi zagrabiensis, testamentum regia potestate sancitur

Commissio propria domini regis.

Nos Wladislaus dei gracia rex Hungarie et Bohemie etc. Memorie commendamus tenore presencium significantes quibus expedit universis: quod fideles nostri venerabiles Johannes goriczensis et Nicolaus de Waska, archidiaconi et canonici zagrabienses, necnon Thomas cantor et canonicus chasmensis ecclesiarum et egregius Johannes Keglewych castri inferioris Hrazthowycza, maiestatis nostre venientes in presenciam, nominibus et in personis fidelium nostrorum venerabilium Andree decretorum doctoris kathedralis, Johannis gori-

czensis, alterius Andree, similiter decretorum doctoris de Kemlek, archidiaconorum, ac alterius Johannis custodis, canonicorum ecclesie zagrabiensis; item egregiorum Georgii de Kerechyn et Francisci Keczer de Radwan, executorum scilicet testamenti reverendi in Christo patris, condam domini Osualdi episcopi eiusdem ecclesie zagrabiensis, exhibuerunt nobis et presentaverunt quoddam testamentum eiusdem condam domini episcopi sub appressionibus trium sigillorum, unius videlicet eiusdem condam domini episcopi, alterius vero zagrabiensis, tercii autem chasmensis capitulorum ecclesiarum et de manu eiusdem condam domini episcopi in inferiori margine consignatum, item eciam quandam unam scedam super facto domus eiusdem condam domini episcopi empticie in hac civitate nostra Budensi in platea Omnium sanctorum habite, confectam, et modo simili, manu sua propria consignatam, certos articulos, condiciones et clausulas ultime voluntatis eiusdem condam domini episcopi in se denotantes tenorum infrascriptorum. Supplicatum itaque est maiestati nostre per prefatos Johannem goriczensem et alios predictos nominibus et in personis testamentariorum predictorum humiliter et devote, ut huiusmodi testamentum litteris nostris inseri et inscribifacere, atque in omnibus punctis, clausulis et articulis acceptare, approbare et admittere et pro ultima voluntate eiusdem condam domini Osualdi episcopi, nostro privilegio confirmare eciam dignaremur. Cuiusquidem testamenti tenor sequitur et est talis: (Vide Doc. 394. de anno 1499. 15. aprilis). Nos igitur considerantes fidelitatem et gratissima fidelium serviciorum merita eiusdem condam domini Osualdi episcopi, que ipse sacre imprimis huius regni nostri Hungarie corone, deinde eciam maiestati nostre ab eo semper tempore, quo ad fastigium huius regalis dignitatis nostre evecti sumus, cum summa semper fidelitatis et integritatis perseverancia usque ad extremum vite sue exhibuit et impendit; quorum respectum, sicuti viventi graciam et benivolenciam nostram non negavimus, ita eciam morientem hac tam pia salutarique extrema voluntate sua frustrari nolentes, accepta supplicacione nobis propterea modo premisso facta, prescriptas litteras testamentarias cum sceda in superioribus denotata, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua sui parte suspectas, presentibusque litteris nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminucione et augmento aliquali insertas, ratificamus, acceptamus et approbamus, easque simul cum omnibus clausulis, articulis, condicionibus et punctis in tenoribus earundem litterarum testamentariarum atque eciam scede predicte contentis et specificatis confirmamus harum nostrarum, quibus secretum sigillum nostrum, quo ut rex Hungarie utimur, est appensum, vigore et testi-

monio litterarum mediante. Datum Bude die dominico proximo post festum ascensionis Domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo nonagesimo nono. Regnorum nostrorum Hungarie etc. anno nono, Bohemie vero vigesimo nono.

Originale in membrana. Sigillum deest. In arch. ven. capit. zagrab. Act. Cap. ant. fasc 78. nr. 33.

396.

Anno 1499, 18. Junii. Budae.

Vladislaus Hungariae etc. rex. archidiaconis ecclesiae zagrab. praecipit, ut ab Osvaldi episcopi testamenti executoribus pensionem quartanae expostulare desinant.

Commissio propria domini regis.

Wladislaus dei gracia rex Hungarie, Bohemie etc. Fidelibus nostris venerabilibus, universis et singulis archidiaconis in ecclesia zagrabiensi constitutis, salutem et graciam. Declaratum est nobis pro parte fidelium nostrorum executorum testamenti reverendi condam domini Oswaldi episcopi ecclesie zagrabiensis, qualiter vos eosdem racione et pretextu retencionis cuiusdam quarte, proventuum scilicet vestrorum, quos per ipsum condam dominum episcopum, dum adhuc in humanis ageret, a vobis occupatos et retentos fore dicitis, diversimode turbaretis et impediretis, ac eosdem ad restitucionem proventuum prescriptorum artare et astringere niteremini. Quia vero nos nolumus ipsos executores hac racione per vos turbari, nam considerare potestis, quod si prout asseritis, ipse condam dominus episcopus aliquibus proventibus vos privasset, non impresentiarum, cum scilicet ab hac luce discessit, sed vita eiusdem comite illos proventus ab ipso requirere debuissetis; unde fidelitati vestre harum serie firmissime precipimus et mandamus, quatenus acceptis presentibus, prefatos executores testamenti racione detencionis huiusmodi proventuum vestrorum per ipsum condam dominum episcopum, ut dicitur facte, turbare et impedire vel eosdem ad restitucionem, solucionemque eorumdem artare et compellere nullatenus presumatis, sed hac in re omnimode pacienciam habeatis, quoniam, ut premisimus, non impresenciarum sed vita eiusdem condam domini episcopi comite, si quid contra illum agere habuistis prosequi debuissetis; aliud igitur non faciatis. Presentibus perlectis, exhibenti restitutis. Datum Bude feria tercia proxima post festum beatorum Viti et Modesti martirum. Anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo nono.

Originale in charta. In margine inferi impressum est sigilum In archiv, ven. capit. zagrab.

ADDENDA.

1.

Anno 1435. 19. novembris. Zagrabiae.

Capitulum zagrab. communitate civitatis montis Grecensis rogante, privilegium a Sigismundo rege de libertatibus editum mittit.

Nos capitulum ecclesie zagrabiensis. Notum facimus tenore presencium quibus expedit universis, quod providus vir Jacobus, filius Johannis, dicti Bole, juratus et civis civitatis montis Grecensis de iuxta Zagrabiam, in sua ac judicis, juratorum et universorum civium et hospitum civitatis montis Grecensis predicte personis, nostram veniens in presenciam, exhibuit et presentavit nobis quasdam litteras serenissimi et invictissimi principis, domini Sigismundi, dei gracia Romanorum imperatoris, semper augusti, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. regis, domini nostri naturalis, patentes, tenoris infrascripti, petens nos debita cum instancia ut tenorem earumdem in litteris nostris inseri ac de verbo ad verbum transsumpmi et transcribi faciendo, eisdem dare dignaremur juris ipsorum ad cautelam. Quarum tenor talis est: (vide Doc. 89. de anno 1425. 8. novembris). Nos igitur justis et juri consonis peticionibus prefati Jacobi, filii Johannis Bole suo et nominibus quibus supra, ad nos factis annuentes, predictas litteras dicti domini nostri imperatoris et regis presentibus litteris nostris inseri ac de verbo ad verbum transummi et transcribi sigilloque nostro pendenti communiri faciendo eisdem duximus concedendas, juris ipsorum ad cautelam. Datum octavo die festi beati Martini episcopi et confessoris. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo quinto supradicto.

Originale in membrana. Zona sericea rubra et alba appendet absque sigillo. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

2.

Anno 1436 3. Julii.

A Sigismundo Hungariae etc. rege, Eberhardi Alben episcopi zagrab. legatum arae s. crucis in eccl. cathedrali sancitur.

Ad litteratorium mandatum domini imperatoris.

Sigismundns dei gracia Romanorum imperator, semper augustus, ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie, Rame, Seruie, Gallicie, Lodomerie, Comanie, Bulgarieque rex. Universis Christi fidelibus presentibus et futuris presens scriptum inspecturis, salutem in omnium salvatore. Ne quid plenitudini desit operibus pietatis, expedit ut principis presidentis benigna consideracio bonum opus ad divini cultus incrementum factum et concessum stabili rerum confirmacione perficiat roborando. Proinde ad universorum tam presencium quam futurorum noticiam harum tenore volumus pervenire, quod fidelis noster honorabilis vir Thomas, archidiaconus warosdiensis et canonicus in ecclesia zagrabiensi, rectorque altaris sancte crucis in eadem ecclesia zagrabiensi fundati in sua, necnon dominorum canonicorum capituli ipsius ecclesie zagrabiensis personis nostri culminis adiens conspectum, exhibuit nobis duas litteras privilegiales capituli ecclesie chasmensis, unam videlicet, qua mediante egregius et nobilis Rodolphus, filius Rodolphy de Medwe, alias de Alben, coram ipso capitulo personaliter constitutus, onere Leonardi, filii sui in se assummens, possessiones suas Kralyoucz ac Czerye, ad eandem Kralyoucz pertinentem cum tributo in eadem Czerye exigi solito, necnon Kobylyak, Zwyblye et Narth vocatas, in comitatu zagrabiensi existentes, quas condam reverendus in Christo pater, dominus Eberhardus, episcopus dicte ecclesie zagrabiensis a nostra serenitate exigentibus suis fidelitatibus sibi ac condam reverendo in Christo patri, domino Johanni, similiter episcopo eiusdem ecclesie zagrabiensis, necnon Petro et Johanni dictorum regnorum nostrorum Dalmacie et Croacie banis, fratribus carnalibus ipsius Rodolphi, ipsique Rodolpho et suis heredibus in perpetuum impetrasset, cum universis earumdem possessionum Kralyoucz, Czerye ac tributi necnon Kobylyak, Zwyblye et Narth appellatarum utilitatibus, quovis nomine vocitatis ad easdem et idem ab antiquo spectantibus, prefatis dominis canonicis de predicto capitulo antelate ecclesie zagrabiensis et predicto altari sancte crucis, consequenterque rectori eiusdem altaris ex racionibus et formis ac condicionibus infra in tenore ipsius littere limpidius explicatis et contentis jure perpetuo et irrevocabiliter dedisse, donasse et contulisse dinoscitur; et aliam super legittima earumdem possessionum

et tributi statucione, pro eisdem dominis de dicto capitulo zagrabiensi necnon rectore prelibati altaris sancte crucis rite facta confectis, tenorum subnotandorum, supplicans exinde idem Thomas archidyaconus et canonicus, necnon rector prescripti altaris sancte crucis suo et predictorum dominorum de dicto capitulo zagrabiensi nominibus et in personis maiestati nostre humiliter et devote, ut has ambas litteras annotati capituli chasmensis privilegiales nostris litteris similiter privilegialibus verbaliter inseri et ascribi facientes, pro eisdem dominis de iamfato capitulo zagrabiensi, necnon altari prenotato et rectori eiusdem pro tempore constituto perhenniter valituras innovantes, confirmare ac huiusmodi donacionem et perpetuacionem ipsarum possessionum, tributique antelati per annotatum Rodolphum factis, nostrum regium benivolum consensum adhibere dignaremur et assensum. Quarumquidem litterarum prenotati capituli ecclesie chasmensis unius privilegialis littere tenor is est: (vide Doc. 75. ann. 1434. die 25. Julii). Alterius vero eiusdem capituli similiter privilegialis littere continencia verbalis est talis: (vide Doc. 78, ann. 1434. die 23. septembris). Nos igitur humillimis, devotisque huiusmodi peticionibus dicti Thomae archidyaconi ac canonici et rectoris altaris prescripti suo et predictorum dominorum canonicorum memorati capituli prelibate ecclesie zagrabiensis nominibus per ipsum nostre modo antedicto porrecte maiestati benigniter exauditis et admissis, prescriptas duas litteras prelibati capituli chasmensis privilegiales, non abrasas, non cancellatas, nec in aliqua earum parte viciatas, sed omni prorsus vicio suspicionis carentes, presentibusque litteris nostris privilegialibus verbotenus sine diminucione et augmento aliquali insertas, quoad omnes ipsarum continencias, clausulas et articulos, eatenus quatenus eedem rite et inviolabiter emanate sunt, viribusque earum veritas suffragatur, acceptamus, approbamus et ratificamus; nichilominusque ob remedium salutis anime nostre simul cum donacione ac perpetuacione, statucioneque possessionaria et tributaria aliisque omnibus et singulis premissis superius in ipsarum dictarum litterarum tenoribus lacius explicatis et contentis, cunctis eisdem nostrum regium benivolum consensum uberalem pariter et assensum exhibendo, mera nostra imperiali et regali auctoritate et potestatis plenitudine ex certaque nostre maiestatis sciencia necnon de consensu et voluntate serenissime principis domine Barbare regine, consortis nostre carissime, prelatorumquoque et baronum nostrorum consilio prematuro pro iisdem dominis canonicis de pretacto capitulo dicte ecclesie zagrabiensis, necnon altari sancte crucis predicto, ac rectori ipsius pro tempore constituto perpetue valituras innovando confirmamus, ac roboramus pre-

sentis scripti nostri patrocinio mediante, salvis juribus alienis. In cuius rei memoriam, firmitatemque perpetuam, presentes concessimus litteras nostras privilegiales pendentis autentici maioris novi dupplicis sigilli nostri, quo ut rex Hungariae utimur, munimine roboratas. Datam per manus venerabilis domini Mathie de Gathaloucz, prepositi ecclesie quinqueecclesiensis, aule nostre sumpmi cancellarii, fidelis nostri dilecti. Anno domini millesimo quadringentesimo tricesimo sexto, quinto Nonas mensis Julii. Regnorum nostrorum anno Hungarie etc. quinquagesimo, Romanorum vigesimo sexto, Bohemie sedecimo, imperii vero quarto.

Originale in membrana. A zona sericea rubra et alba pendet sigillum. In archiv. ven. Capit. zagrab. Act. capit. ant. fasc. 2 nr. 33.

3.

Anno 1467, 25. maii. Zagrabiae.

Thoma, capituli tributario, a communitate civitatis e vinculis emisso, capitulum zagrab. cum communitate civitatis montis Grecensis pacem constituit.

Nos capitulum (ecclesie zagrabi)ensis. Memorie commendamus per presentes, quod licet circumspecti et providi judex, jurati, ceterique (cives et hospites civitatis) montis Grecensis de iuxta Zagrabiam ad querelam Mihowil de Modrusio, Thomam litteratum, hominem et tributarium nostrum, propter certos suos excessus detinuerunt et diucius in eorum vinculis servaverunt; tamen quia dicti cives ad peticionem nostram eundem extramiserunt, ideo promisimus et presentibus promittimus, quod cum eisdem civibus racione previa non litigabimus nec lites movebimus, ipsum eciam Thomam ad dandum eisdem litteras expeditorias pro detencione premissa tenebimur et faciemus in eo, ut neque ipse litigabit cum ipsis, et nec eis vel eorum alteri per se aut facere et cognatos suos vel aliquam aliam interpositam personam ullo unquam tempore, aliqua dampna, nocumenta vel impedimenta irrogabit vel irrogari procurabit; volentes propterea cum civibus prenotatis in bone pacis unione et concordia permanere, decrevimus et presentibus decernimus arbitros per nos, nostra videlicet pro parte, tres et ipsi cives similiter totidem eligendos et quitquid per dictos arbitros in omnibus differenciis, contencionibus, dissensionibus et controversiis inter nos motis, suscitatis et exortis, auditis nostris et ipsorum civium proposicionibus, allegacionibus et responsionibus, universis eciam juribus et litteratoriis instrumentis et aliis probabilibus documentis tam nostris quam civium predictorum, arbitratum et conclusum fuerit, promittimus ratum et firmum observare; quare ubi aut id facere nollemus, extunc causam, quam cum

eisdem pro talismodi differenciis, contencionibus, dissensionibus et controversiis moveremus, ammittamus, quod et ipsi cives facere tenebuntur. In casu eciam, quo dicti nostri arbitri concordari non possent, superarbitrum spectabilem et magnificum dominum Jan, comitem Zagorie et regni Slauonie banum elegimus, cuius determinacioni stare et parere volumus (et promittimus in omnibus) factis possessionariis; qui, si superarbiter esse noluerit, adhuc unum alium, qui nobis et ipsis civibus (aptus et idoneus) esse videbitur ad determinandum premissa eligemus et eligere valebimus, post reditum . . . . . comitis et bani in curia romana quintodecimo die hominem nostrum pariter cum homine ipsius civitatis, si inter ambitum huius regni Slauonie constitutum fuerit, mittemus et mitti faciemus, ut . . . . . . modo premisso . . . . . . de negociis prenotatis . . . . audienda decreverit, prefigerit et assignaverit. Datum feria sexta proxima post festum ascensionis Domini. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo.

Originale in charta valde exesum et lacerum. A tergo apparet vestigium sigilli. In archivio lib. reg. civit. zagrab.

II.

NECROLOGIUM,

EPITAPHIA

INSCRIPTIONES.

Anno 1440. 20. januarii.

Obitus domini Stephani Farkasy, archidiaconi de Bexin in anno domini 1440. qui fecit unum magistrum ad aram s. Katarine virginis in majori ecclesia et dotavit eam cum uno calice et cum uno missale et ornamentis et cum uno breviale et cum duabus vineis et cum terris arabilibus. Cuius anima requiescat in pace.

Nota in kalendario breviarii eccl. zagrab. In biblioth. dioeces.

Anno 1448. 30. januarii.

In festo beate Adelgundis virginis, felicissime vite et recordacionis digne vir venerabilis Johannes cantor et canonicus ecclesie zagrabiensis, generalis vicarius, diem suum clausit extremum. O benedicta dies, in qua nactus est vera quies, cantor Johannes in qua perpetue manes. Anno domini M quadringentesimo XL octavo.

Nota in kalendario breviarii eccl. zagrab. In biblioth. dioeces.

Anno 1451.

Librum expositionis evangelii . . legavit ecclesie zagrabiensi Joannes de Gretz, archidiaconus Urbocz, qui obiit in via ad curiam romanam, anno jubileo.

Georgii Marcelović, Regesta in biblioth. dioec.

Anno 1461. 14. maii.

Stephanus Cherutwecz canonicus zagrabiensis moritur.

Georg. Marcelović, Regesta, ut supra.

Anno 1461. 1. junii

Franciscus canonicus zagrabiensis moritur.

Georg. Marcelović, Regesta, ut supra.

Anno 1465. 20. decembris.

Obiit Stephanus archidiaconus Camarcensis, canonicus et plebanus budensis, cancellarius regis Ladislai ac Ulrici comitis Ciliae. Budae sepultus.

Georgii Marcelović, Regesta, ut supra.

*

Anno 1499. 16. aprilis.

Hoc mane feria tercia reverendus dominus Osvaldus episcopus ecclesie zagrabiensis mortuus est.

Nota in kalendario breviarii eccl. zagrab. In biblioth. dioec.

Anno 1499.

Item executores venerabilis condam domini Michaelis prepositi etc. pro refrigerio salutis anime eiusdem contribuerunt flor. 1. et dederunt unum pulchrum ornatum ad kalendinum beate Mariae virginis rubrum de veluto sive raso cum cruce deaurata, qui ornatus valet flor. decem.

Item, magister Stephanus notarius, executor condam domini Petri lectoris zagrabiensis etc. similiter pro refrigerio salutis anime eiusdem obtulit flor. 1. et ad dictum kalendinum cistam unam magnam et optimam, in qua res ipsius kalendini conservantur.

Notae in regestro kalendini seu confraternitatis Praebendariorum eccl. cathedr. In archiv. incl. Acad. Scient. Slavor. merid.

1.

Circa ann. 1450.

(HIC) IACET. A. VXOR. ANTHONII. STACOARII + CVIVS ANIMA. IN. PACE. REQUIESCAT. +. ANNO. DO. MCC...

Lapis sepulchralis olim in eccl. s. Petri vici Latinorum.

2.

Anno 1472.

1472. HVNC LAPIDEM FECIT FIERI DNVS MARTINVS PLEBAN. ECCLE B. MARIE. V. FRANCISCO POLAR.

Lapis sepulchralis olim in parochiali eccl s. Marci in monte Grecensi nunc in nationali musaeo Zagrabiae.

3.

Anno 1495.

IOANNES DE MAROCHA ARCHIDIACONVS GORICENSIS SIBI SVOQVE FRATRI BLASIO D· D· ARCHID· KEMLEK· MCCCCXCV DIE S· VINCENTII VITA FUNCTO FACERE CVRAVIT·

Lapis sepulchralis olim in eccl. cathedrali zagrabiensi.

4.

Anno 1498.

SEPVLCHRVM
VENERABILIS QVONDAM DÑI PETRI DE MYZOLIA LEC-
TORIS ET CANONICI HVIVS ALMÆ ECCLESIÆ ZAGRABIEN-
SIS. QVI OBIIT IN FESTO S. REGIS STEPHANI HORA VE-
SPER. IN MEDIO FORI IN OPPIDO TOPLICENSI ILLINCQVE
REDVCTVS ET HIC TVMVLATVS. CVIVS ANIMA REQVIES-
CAT IN SANCTA PACE. AMEN. MCCCCXCVIII.

Lapis sepulchralis olim in eccl. cathedrali zagrabiensi.

5.

Anno 1499.

CLAVDITVR HIC MICHAEL WITEZ DE NOMINE GENTIS.
PRAEPOSITVS TEMPLI STEPHANE SANCTE TVI.
IVRIS DIVINI PRAELATO SCHEMMATE DOCTOR.
QVEM SANCTVS MICHAEL SVMPSIT AD ASTRA POLI.
DIE VII. APRILIS. MCCCCXCIX.

Lapis sepulchralis olim in eccl. cathedrali ante aram s. Magdalenae.

6.

Anno 1499.

ZAGRABIAE OSVALDVS MANET HIC SVB MARMORE PRAESVL
EXEMPLVM VERAE QVI PROBITATIS ERAT.
FAMA SVVM CELEBRAT PEREAT NE PVLVERE NOMEN.
VIRTVTVM MERITIS SPIRITVS ASTRA TENET.

Olim in choro eccl. cathedr. ante altare s. Crucis.

1.

Anno 1499.

PRESVLIS OSWALDI SVNT HEC MONVMENTA LABORIS
HOC TIBI REX REGVM CHRISTE DICAVIT OPVS.

Inscriptio olim in medio summi altaris in eccl. cathedr. Farlatti. Illir. sacr. V. p. 108.

2.

OSVALDVS EPP̄VS OBIIT ANNO MCCCCXCIX.

Inscriptio olim supra unam columnam in choro eccl. cathedr.

INDEX
personarum, locorum et rerum.

(*Numeri paginam denotant.*)

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I. J.

N.

O.

P

P.

Q.

R.

S.

T.

U. V. W.

Z.